

Crimineel vonnisboek van Schoonhoven 1660-1788

Getranscribeerd en bewerkt door drs. C. Doedeijns

Streekarchief Midden-Holland,
Toegangsnummer 1058, inv.nr. 85

fol. 1

Rechtdag de 1e november
1660¹ present de heeren Bailliu ende
Schepenen

Den heer Hugo Blomvliet, Bailliu
der stadt Schoonhoven ende den
Lande van Belois, nomine offitii
Eysscher in cas crimineel

contra

Pieter Roman out Schepen ende
Vroetschap deser stede ende
gewesen boekhouder van 't
gasthuys alhier gedaegde alsnoch te
dienen van reprochen volgens
appointement van de heeren
Schepenen

T. Bullick den heer gedaegde inhererende sijne geinterjecteerde appellatie op den 25en october laetstleden gedaen, protesteert van attentaten.

A. Bullick d' heer Eysscher mits den gedaegde in gebreke blijft van reprochen te dienen, versochte dat deselven sal worden versteken, ende dat voorts op d' saacke sal worden gesententieert.

Schepenen versteken den gedaegde van reprochen salve purge over acht dagen. Actum ut supra.

fol. 1v

Rechtdagh den 8en novembris 1660²
present d' heeren Bailliu ende
Schepenen omnibus demto
Botter

Den heer Hugo Blomvliet,
Bailliu der stadt Schoonhoven
ende den Lande van Belois,
nomine offitii Eysscher in cas
crimineel

contra

Pieter Roman out Schepen
Vroedschap ende gewesen
boekhouder van 't gast-
huys deser stede gedaegde
alsnoch te dienen van
reprochen

T. Bullick, voor den heer gedaegde, seyde dat de fatalia om sijne geinterjecteerde appellatie te prosequeren³, alsnoch waren loopende, protesteert oversulcx iteratijck van attentaten.

A. Bullick, d' heer Eysscher vermits de gedaegde alsnoch in gebreke blijft van reprochen te dienen, versochte dat deselven daer van absolutelijck sal worden versteken, ende dat voorts in de saacke sal worden gesententieert.

In state bij Schepenen.

fol. 2

Rechtdagh den 22en novembris 1660.⁴
present d' heeren Bailliu ende Schepenen
alle

D' heer Hugo Blomvliet, Bailliu
der stadt Schoonhoven ende den Lande

¹ Maandag 1 november 1660.

² Maandag 8 november 1660.

³ *GTB*. Prosecutie; een gerechtelijke handeling voltooiën.

⁴ Maandag 22 november 1660.

van Belois, nomine offitii Eysscher in
cas crimineel
contra
Pieter Roman Out Schepen ende
Vroetschap ende gewesen boekhou-
der van 't gasthuys deser stede
gedaegde alsnoch te dienen van repro-
chen.

D' heer Eysscher employerende aen sijne zijde reprochen van rechten, versocht dat den gedaegde staende Vierschaer van reprochen sal dienen off daer van absolutelijck worden versteken, ende dat voorts in de saecke sal worden gesententieert.

Den gedaegde seyde dat hij hem met die van sijnen rade nader hebbende beraden geresolveert is geworden de geinterjecteerde appellatie te laten varen, ende alsnoch sijne reprochen veerdigh te maken, renunchierende derhalven van sijne voorsz. appellatie, versochte admissie, om het verstecq jegens hem gedeceneert binnen den tijt van veerthien dagen te mogen purgeren, met presentatie van te refunderen de kosten van den retardemente.

D' heer Eysscher consenteert.

fol. 2v

Rechtdagh den 6en decembris
1660¹ present d' heeren Schepenen
alle dempto Juynboll

Den heer Hugo Blomvliet,
Bailliu der stadt Schoonhoven
ende den Lande van Belois,
nomine offitii Eysscher in cas
crimineel

contra
Pieter Roman Out Schepen
Vroetschap ende gewesen
boekhouder van 't gasthuys
deser stede gedaegde alsnoch
te dienen van reprochen.

Den heer gedaegde diende van reprochen in geschrifte.

D' heer Eysscher versochte copie.

fol. 3

Rechtdagh den 13en december 1660²
present d' heeren Bailliu, Cort,
Joncheer, Verhaer ende Block
Schepenen

De heer Hugo Blomvliet, Bailliu
der stede Schoonhoven ende den Lande
van Belois, nomine offitii Eysscher
in cas crimineel

contra
Pieter Roman out Schepen,
Vroetschap ende gewesen boekhouder
van 't gasthuys deser stede
gedaegde, omme sijne schriftelijcke reprochen
over te leveren ofte verstecq
van dien te begeren.

¹ Maandag 6 december 1660.

² Maandag 13 december 1660.

T. Bullick voor den gedaegde neemt aen binnen 14 dagen copie van sijn reprochen over te leveren aen den heer Eysscher.

D' heer Eysscher versochte verstecq.

Schepenen accorderen den gedaegde sijn verzoek van binnen 14 dagen sijne reprochen over te leveren aen den heer Eysscher op pene van versteken te sijn van sijne reprochen.

fol. 3v

Rechtdagh den 10en january
1661¹ present d' heeren Cort, Jonc-
heer, Verhaer, Botter
ende Block, Schepenen postea Prins²

De heer Hugo Blomvliet,
Bailliu der stede Schoonhoven
ende den Lande van Belois,
nomine offitii Eysscher in cas
crimineel

contra

Pieter Roman oudt Schepen
ende Vroedschap deser stede ende boek-
houder van 't gasthuys
deze stede, omme op versteq
sijne schriftelijcke reprochen over
te leveren

T. Bullick voor den heer gedaegde levert over sijne reprochen.

A. Bullick copie.

fol. 4

Rechtdagh den 4en april 1661³
present d' heeren Bailliu ende Cort, Joncheer
Verhaer

D' heer Hugo Blomvliet, Bailliu der
stadt Schoonhoven ende den Lande van
Belois, nomine offitii Eysscher in cas
crimineel

contra

Pieter Roman, gewesen boeckhouder van
het gasthuys deser stede, gedaegde in 't
voorsz. cas te dienen van salvatien

Den heer Eysscher employeert salvatien van rechten, versoeckende voorts sententie.

T. Bullick versochte tijd van een maendt.

D' heer Eysscher consenteert mits dat recht gedaen sal werden op de stucken die als dan sullen
werden overgelevert.

fol. 4v

Sententie Maritge Jans in de
wandeling genaemt Maey het
Houte Wambais

Alsoo Maritge Jans in de wandeling genaemt Maey het Houte Wambais, out ontrent 30 jaren,
geboren binnen deser stede, buyten pijn ende banden van ijsere bekent heeft, dat sij gevangen,
ontrent elf jaren geleden getrouwt sijnde met Richard Eduards soldaet onder de compaignie van

¹ Maandag 10 januari 1661.

² Postea Prins; naderhand komt Prins nog.

³ Maandag 4 april 1661.

den Sergeant majoor ende Cappiteyn Brochell Lloyd jegenwoordigh in guarnisoen tot Nimwegeen ende aldaar met de voorsz. haren man eenigen tijt hebbende gewoont ende bij deselven geprocureert vier kinderen, deselven ontrent anderhalff jaer geleden (soo sij seyt om sijn godloos leven) heeft verlaten, ende met dieven gegaan tot Arnhem, ende dat haer gevangen aldaer de stadt is ontseyt, ter saecke (soo sij gevangen mede voorgeeft) haer kint een steen in een glas gesmeten hadde ende sij daer mede beschuldigh wierde, ende dat na informatie op 't gene voorsz. is, genomen, gebleeken is, dat ter saecke van hoerelij ende overspel haer van haer gevangen van hem heeft affgejaeght ende om gelijcke oorsaeke haer gevangen daer na de stadt Arnhem is ontseyt. Ende dat sij gevangen, jegenwoordig swanger sijnde, haer vervordert heeft eerlijcke getrouwde luyden te beschuldigen vleeschelijck met haer te hebben geconverseert ende voorgeeft daarbij swanger te sijn, deselve alsoo in haer eer ten hoogsten lederende¹. Het welke saecken sijnde van seer quade gevolgen die in een stadt ende land van justitie niet connen werden geleden, maar andere ten exemple gestraft dienen. Soo concludeerde d' heer Hugo Blomvliet, Bailliu der stede Schoonhoven ende den Lande van Belois, uyt den naem ende van wegen de hooge Overheyt ende Graeflijckheyt van Hollandt ende Westvrieslandt, dat sij gevangen over de voorsz. injuren sal werden gestelt op een kaeck ende voorts ter saecke van 't overspel vervolgens het 15e artyckel van de politijcke ordonnantie van haer Edel Hoog Mogenden gebannen de tijt van vijftich jaren uyt Hollandt ende Westvrieslandt, mitsgaders den Gestichte van Utrecht daer uyt te vertrekken binnen 24 uren, sonder middelerwijle daer weder in te comen op pene van geschavotteert ende aen den lijve gestraft te werden, ende dat haer gevangens goederen sullen werden geconfisqueert ten profijte van hoochgemelte hooge Overheyt.

fol. 5

Schepenen gehoort den eysch van den heer Officier ende des gevangens confessie, doende recht uyt den naem ende van wegen de hooge Overheyt ende Graeffelijckheyt van Hollandt ende Westvrieslandt, hebben haer gevangen gebannen ende bannen haer mits desen uyt Hollandt ende Westvrieslandt, mitsgaders uyt den Gestichte van Utrecht den tijt van vijftich jaren, daer uyt te vertrekken binnen 24 uren, sonder middeler wijle daer weder in te comen op pene van geschavotteert ende aen den lijve gestraft te werden. Ontsegghen den heer Eysscher sijn vorderen eysch ende conclusie. Actum bij d' heeren Deventer, Cort, Jonckheer, Verhaer, Botter, ende Block, Schepenen den 23en septembris 1660.²

gevangen den 19en ende uytgegaen den 23en septembris 1660 met twee kinderen.

fol. 5v

Sententie Magdaleen Jans
in de wandeling genaemt Lena van
Schoonhoven³

Alsoo Magdalena Jans in de wandeling genaemt Lena van Schoonhoven out ontrent dertich jaren geboren buyten deser stede, buyten pijn ende banden van ijsere bekent heeft, dat sij gevangen ontrent drie jaer geleden tot Rotterdam met de strop om den hals ende roeden in haer armen ende het brandijser op haer rugge achteraff hangende op het schavot gestelt is geweest ende gecondemneert de justitie die aen de andere medegevangenen geschiede, ten aensigten sij swanger was ende daeromme de condigne⁴ straffe aen haer niet conde werden gedaen, aen te sien, ende voorts gebannen uyt Hollandt ende Westvrieslandt op pene van met de coorde gestraft te werden, ter saecke sij gevangen hadde verkeert bij fameuse dieven vagabonden ende lantloopers, ende deselve oock in hare dieverijen huysbracken ende het vercoopen van gestolen goederen, hadde geassisteert, het welke haer gevangen wel hadde behooren te dienen, omme haer te begeven tot een beter leven ende van het quade geselschap aff te houden, [dan] gaende in 't selve quaet leven voorts, levende in hoerdom ende violerende het voorsz. bannissement heeft sij gevangen haer verder begeven in de Lande van Hollandt ende Westvrieslandt in het geselschap van seer fameuse dieven lantloopers ende vagabonden, waerbij oock al eenige met de coorde gestraft sijn, dat sij gevangen meede soo nu soo dan part ende deel gehadt heeft van de gestolen goederen, onder andere van de dieverije acht a negen weecken gedaen in het lage Sticht bij Marinus, Abraham Cuyteman, Celi ende Sijtge Thonis in de wandeling genaemt Meysge van Buren sijnde fameuse dieven ende dieffeggen, gepleegt, hoewel sij gevangen daer bij de dieverije niet present seyt geweest te sijn. Dat sij gevangen acht dagen geleden eer sij gevangen wierde jegens Govaert met Marinus, Abraham Cuyteman, Celi Claes ende Sijtge Teunis van Hees is gecomen herwaerts aen, met meenigh om hier ontrent off in de stadt ergens in te breecken tot dien

¹ GTB. Lederen; Minder aangenaam worden.

² Donderdag 23 september 1660.

³ Zie voor haar wederwaardigheden, zie: Florijke Egmond: *Op het verkeerde pad, georganiseerde misdaad in de Noordelijke Nederlanden 1650-1800* (Amsterdam 1994) 71-84.

⁴ GTB. Condigne; Passend, waardig.

fol. 6

eynde haer kint gelaten hebbende tot Hees, het ooge hebbende op het huys van Thonis Abeel tot Willigen ende op het huys van een silversmit binnen deser stede, vragende Marinus tot dien eynde haer gevange oft oock sterke wacht ontrent het Stadhuys ende door de stad gehouden wierde, ende Marinus oock het selve huys, soo sij seyde, op sondag den [ ] verspiet hadden, jegens Sijtje Teunis, die deselven Marinus aenraden, den man een strick om den hals te werpen ende de keel te worgen, opdat dat silversmit niet roepen soude off eenig geluyt maecken, seggende Ick hebbe soo menigh eerlijck huys bestolen, Ick sal dit mede wel bestelen, ende dat sij gevangen des naghts tusschen sondagh ende maendagh den [ ] ten elff uren sijn gecomen voor de huysinge van Leendert Gerritsz. in Willige Langerack ende aldaer ingebroocken ende verscheyde goederen gestolen hebben, sijnde sij gevangen vooruyt gegaen op het kerckhoff van Willigen ende de andere als de huysbraeck ende dieverije gepleeght soude sijn ende te wachten ende dat te beter te connen ontluchten ten aensien sij swanger is. Dat sij gevangen ontrent acht dagen eer sij gevangen wierde, mede op Hees tot Mees Rutgerse is geweest met den voorsz. Marinus, Willem Cool, Abraham Cuyteman, Celi Claes ende Sijtge Teunis, als wanneer inden avont aldaer aen de deur geclopt wierde bij drie manspersonen, waervan twee elcx een reyssack hadden op de schouder, vragende na den wegh, ende dat Marinus tegens de andere seyde: Laet ons die in de duynen nederleggen, ende sien wat in de sacken is, niemant sal het weten, dat het selve niet geschiede, door dien Willem Cool seyde: Hij doet dat niet, sijn wij dieven, laet ons geen moordenaers worden, ende Mees Rutgersz. seyde: kinderen wilt gijluyden schieten, schiet niet bij mijn deur, het soude mijn leven kosten, maer wilt gijluyden het doen wachte dat sij wat in de duynen sijn, dan can ik seggen, dat ick daer niet van en weet. Dat sij gevangen daer mede present is geweest op Hees als de voorsz. Marinus wierde gemaect commandeur, Boij Cappiteyn, Willem Cool luytenant, Abraham Cuyteman vaendrager, Lucifer alias Huybert sergiant, Frans Thijsz. corporael, Jan van Woerden landpassant, Jan den Blauwen adelborst oft diergelijcke, ende dat daer mede present waren Herman de Moff die beul is, Cees van Delft, Maeburgh Coenraedts, Celi Claes, Sijtge Teunis, wiers man in de wandeling genaemt Prins van Conde naer Oostindien is, alle sijnde fameuse dieven, dieveggen ende vagabunden. Dat mede ontrent twee dagen eer sij gevangen wierde met Marinus, Abraham Cuyteman ende Sijtge Teunis is geweest op de Kerckwegh voor de huysinge staende jegens over de huysinge van haer gevangens vader buyten deser stede, met meeninge aldaer in te breecken, sij gevangen het huys aengewesen hebbende, dan dat sij voor de deur luisterende eenig manvolck in huys hoorden ende daeromme daer naest in een hoybergh daer begevende ende de dieverije alsoo achterlieten.

Alle het welcke saecken sijn van seer quaden gevolge die in een stadt ende landt van justitie niet connen worden geleden

fol. 6v

maer andere ten exemple gestraft dienen. Soo concludeerde d' heer Hugo Blomvliet, Bailliu der stede Schoonhoven ende den Lande van Belois, uyt den naem ende van wegen den hooge Overheyt ende Graeffelijckheyt van Hollandt ende Westvrieslandt, dat sij gevangen daer over, ten insichte sij swanger is, sal blijven in hechtenisse, ter tijt sij gevangen sal wesen verlost, ende daerna gebracht ter plaetse daer men gewoon is criminele justitie te doen, ende aldaer wel strengelijck sal werden gegeesselt ende gebrantteyckent ende voorts gebannen uyt Hollandt ende Westvrieslandt, mitsgaders den Gestichte van Utrecht, haer leven langh gedurende, sonder daer weder in te comen op pene van met de coorde gestraft te werden dat de doot navolgt, met confiscatie van goederen.

Schepenen gehoort den eysch van den heer Officier ende des gevangens vrijwillige confessie, prefererende gratie voor rigeur van justitie, ten insichte sij gevangen swanger is ende verscheyde dieverijen ende dieven ten dienste van de justitie heeft bekent gemaect, doende niettemin recht uyt den naem ende van wegen de hooge Overheyt ende Graeffelijckheyt bovengemelt, hebben haer gevangen gebannen ende bannen mits desen uyt Hollandt ende Westvrieslandt, mitsgaders den Gestichte van Utrecht, haer leven langh gedurende, sonder daer weder in te comen op pene van met de coorde gestraft te werden datter de doot navolgt, ende verclaren alle hare goederen geconfisceert. Actum bij d' heeren Jan Adriaensz. Cort, dr. Guiliam Verhaer, Nicolaes Juynbol, Johan Botter ende Elias Block, Schepenen ende gepronunchieert den 26en february 1661.¹

gevangen den 8en january 1661
ende uytgegaen den 26en february 1661, daerbij den gevangen vijff dagen tot Utrecht is geweest om geconfronteeert te werden jegens d' gevangenen aldaer, sijnde den 12en february van Utrecht weder gecomen met het kint dat sij tot Hees hadde gelaten, ende heeft om redenen soo lange geseten.
Schepenen verclaren de gevangen geen goederen heeft.
De oncosten sijn bij provisie bij de stadt verschoten.

fol. 7

Sententie van Marighge Barends in de

---

¹ Zaterdag 26 februari 1661.

wandelinge genaemt May Muts¹

Alsoo Maretge Barends out 20 jaren geboortigh van Schoonhoven buyten pijnje ende banden van ijssere bekent heeft dat sij gevangen op den 4en septembris 1660 bij sententie van Schepenen deser stede om haer hoereije, quaet ende ergerlijck leven is gebannen voor den tijt van thien jaren, uyt de stadt ende den Crimpender: ende Loopickerweert, ende dies niettegenstaende haer tot verscheyden reysen binnen deselve stadt ende weerden begeeven, violerende alsoo het voorsz. bannissement ende dat sij gevangen haer mede ter weer gestelt heeft jegens den dienaer van de justitie als sij gevangen wierde. Alle 't welcke streckende tot vilipendie ende cleynachtinge van de justitie niet tolerabel is maer andere ten exemple gestraft dienen. Soo concludeerde d' heer Hugo Blomvliet, Bailliu der stede Schoonhoven ende den Lande van Belois, uyt den naem ende van wegen de hooge Overheyt ende Graeffelijckheyt van Hollandt ende Westvrieslandt dat sij gevangen daer daerover sal worden gebracht ter plaetse daer men gewoon is justitie te doen, ende aldaer wel strengelijck sal worden gegeesselt, ende voorts gebannen uyt Hollandt ende Westvrieslandt mitsgaders den Gestichte van Utrecht sonder oyt daer weder inne te comen op pene van swaerder straffe.

Schepenen gehooft den eysch van de heer Officier ende der gevangens confessie, doende recht uyt den naem ende van wegen de hooge Overheyt ende Graeffelijckheyt voren gemelt, hebben haer gevangen boven de voorsz. thien jaren bannissement, noch andere thien jaren gebannen uyt Hollandt ende Westvrieslandt mitsgaders den Gestichte van Utrecht daer uyt te vertrecken binnen 24 uren ende binnen den voorsz. tijt niet weder in te comen op pene van aen den lijve gestraft te werden. Actum bij d' heeren Johan Cort, Adriaen Joncheer, dr. Guilliam Verhaer, Johan Botter ende Elias Block, Schepenen, op den 26en marty 1661²

gevangen den 28en marty 1661.
uytgegaen den 28en marty 1661.

fol. 7v

Rechtdagh den 16en mey 1661³
present d' heeren Bailliu ende Cort
Joncheer, Juynbol ende Block, Schepenen

D' heer Hugo Blomvliet,
Bailliu der stede Schoonhoven
ende den Lande van Belois, nomine
offitii Eysscher in cas crimineel
contra
Pieter Roman gewesen boeckhouder
van 't gasthuys alhier gedaegde in 't
voorsz. cas sententie te begeren

D' heer Eysscher versocht sententie

De gedaegde seyde dat d' Heeren van den Gerechte bij haerluyden appointenmenten van date den 11en octobris 1660 hebben geordonneert partijen ten wedersijden de saecken te beschrijven bij reprochen ende salvatien gelijk dienvolgende aen de sijde van den gedaegde van schriftelijcke reprochen sijn gedient sonder dat aen de sijde van den heere Eysscher de saecke bij salvatien is beschreven immers daer van niet gedient, versoekende oversulcx dat in gevolge van den voorsz. appointemente den heer Eysscher sal worden geordonneert alsoch te dienen van schriftelijcke salvatien op de overgeleverde reprochen van hem gedaegde.

fol. 7v

Idem nomine offitii Eysscher in cas
crimineel
contra
Dirck Jansz. ende Willem Jansz. de
Ruyter gedaegdens in het voorsz. cas e.d.

D' heer Eysscher vermits de non comparitie vande gedaegdens in persoon, versogte default met profijt als na rechten.

¹ Eerder in Schoonhoven veroordeeld. Zie: SAMH, *Schoonhoven, 1058-83*, p. 641, dd. 4 september 1660.

² Zaterdag 26 februari 1661.

³ Maandag 16 mei 1661.

Schepenen fiat.

fol. 8

Sententie van Catelijm Cornelis ende
Maretge Claes

Alsoo Catelijm Cornelis out ontrent 26 jaren geboortigh te Yperen¹, 10 à 11 jaren in 't weeshuys tot Middelburgh gewoont hebbende, nu over twee jaren geleden daer uyt is geloopt, sedert ten platten lande heeft gaen bedelen ende vagebonden, ende van de somer tot Utrecht mede is gevangen geweest, ende los sijnde sijn weder heeft gaen begeven tot bedelen.
Ende Maretge Claes out 36 jaren geboortigh van Amsterdam op Rapenburgh, hebbende aldaer gewoont op 't oude franse padt ende nu in de Verwersbau off Verwersgangh, ende een jaere twee a drie langh somtijts een dagh twee a drie heeft gaen bedelen ende met lieghges te loopen, contrarie den placcaten op de bedelarijen geëmaneert. Soo concludeert d' heer Hugo Blomvliet, Bailliu der stede Schoonhoven ende den Lande van Belois, dat de voorsz. gevangens daer over sullen werden gebracht ter plaetse daer men gewoonlijk criminele justitie is doende, ende aldaer wel strengelijck sullen worden gegesselt ende voorts gevangen haer leven langh gedurende uyt Hollant ende Westvriesland mitsgaders 't Sticht van Utrecht sonder daer weder inne te comen op pene van swaerder straffe.

Schepenen gehoort hebbende de criminelen eysch van de heer Officier ende des gevangens confessien, doende recht, hebben de voorsz. gevangens gebannen ende bannen deselve mits desen te weten, Catelijm Cornelis haer leven langh gedurende, ende Maretge Claes den tijt van thien jaren, uyt Hollant ende Westvrieslant mitsgaders 't Sticht van Utrecht daer uyt te vertrekken binnen daaghes sonnenschijn, sonder daer weder inne te comen bij Catelijm Cornelis, ende voor de expiratie van de voorsz. thien jaren bij Maretge Claes, op pene van swaerder straffe. Actum bij de heeren Johan Cort, dr. Guiliam Verhaer ende Elias Block, Schepenen den 22en augusti 1661.

Gevangen den 15en ende uytge-
gaen den 22en augusti 1661.

fol. 8v

Rechtdagh den 5en september 1661² present
de heeren Bailliu, Cort, Verhaer
ende Block, Schepenen

De heer Hugo Blomvliet, Bailliu
der stede Schoonhoven ende den
Lande van Belois, nomine offitii
eyscher in cas crimineel
contra
Jacob Corre wonende op
Ammerstol³ gedaegde in persoon
E.D.

De heer Eysscher mits de non comparitie van den gedaegde in persoon versochte het eerste default met een tweede citatie bij edicte ende in persoon.

Schepenen fiat.

fol. 8v

Idem Eysscher in cas delict
contra
Maerten Jansz. Vrancrijcker
wonende in Loopick⁴ gedaegde

¹ Ieper, prov. West-Vlaanderen, België.

² Maandag 15 september 1661.

³ Ammerstol, gem. Krimpenerwaard, prov. Zuid-Holland.

⁴ Lopik, prov. Utrecht.

T. Bullick¹ versocht de sake mogte worden gestateert.

Ut supra.

fol. 9

Idem Eysscher in cas crimineel
contra
Pieter Roman gewezen boekhouder
van 't gasthuys alhier gedaegde
in 't voorsz. cas sententie begeren.

T. Bullick voor den gedaegde persisteert bij sijn geteyckende op den 16en mey lestleden ten rolle gedaen. Versochte daerop dispositie.

A. Bullick den heere Eysscher seyde jegens de overgeleverde reprochen van den gedaegde op den rechtdag van den 4en april 1661 te hebben geemployeert salvatie van rechten, ende daarmede 't appointement van den heeren Schepenen te sijn voldaan, mitsgaders de sake nu ten vollen gebracht in state van wijzen, persisterende mitsdien den heere Eysscher bij sijn verzoek van sententie.

T. Bullick den gedaegde persiteert desgelijcx bij sijn verzoek ende versochte daerop als vorens dispositie.

Schepenen verstaen dat den heer Eysscher het appointement van den 11en october 1660 heeft voldaan op den 4en april 1661. Actum ut supra.

fol. 9v

Rechtdagh den 19. september 1661.²
present de heeren Bailliu, Cort, Verhaer
Juynbol ende Blocq, Schepenen.

D' heer Hugo Blomvliet, Bailliu der
stede Schoonhoven ende den Lande van
Belois, nomine offitii Eysscher
contra
Pieter Roman gewesen boekhouder
van 't gasthuys alhier gedaegde in 't
voorsz. cas alsnoch sententie te
begeren.

T. Bullick voor den heer gedaegde versogte tijt van een maent om middelerwijle sijn advertissement gereet te doen maken.

A. Bullick, den heer Eysscher consenteert den gedaegde tijt van 14 dagen.

Schepenen accorderen de gedaegde tijt van veertien dagen voor alle dilay. Actum ut supra.

fol. 10

Rechtdagh den 26en september 1661³
present d' heeren Bailliu, Cort, Jonckheer
Verhaer, Botter ende Block, Schepenen.

De heere Hugo Blomvliet, Bailliu
deser stede ende den Lande van
Belois, nomine offitii Eysscher in
cas crimineel
contra
Jacob Corre wonende op

¹ T. Bullick, afgekort tot T:B:.

² Maandag 19 september 1661.

³ Maandag 26 september 1661.

Ammerstol gedaegde in persoon
om 't 2e default te begeren.

Den heer Eysscher versogte mits de non comparitie van den gedaegde in persoon het tweede default met een derde citatie bij edicte ende in persoon.

Schepenen fiat.

fol. 10v

Rechtdagh den 3en octobris 1661¹
present d' heeren Bailliu, Cort, Jonckheer
Verhaer ende Juynbol, Schepenen

D' heer Hugo Blomvliet, Bailliu
der stede Schoonhoven ende den Lande
van Belois, nomine offitii Eysscher
in cas crimineel

contra

Pieter Roman gewesen boeckhouder
van 't gasthuys alhier gedaegde in 't
voorsz. cas alsnoch sententie te
begeren

Th. Bullick voor den gedaegde, alsoo hij het advertisement noch niet en heeft becomen versochte noch tijt van veerthien dagen.

D' heer Eysscher alhoewel het appointement seyt dat den gedaegde op huynen moste gereet sijn voor alle dilae consenteeert niettemin inden tijt van acht dagen.

fol. 11

Rechtdagh den 10en octobris 1661² present
d' heeren Bailliu, Cort, Jonckheer, Verhaer,
Juynbol ende Block, Schepenen

D' heer Hugo Blomvliet, Bailliu der
stadt Schoonhoven ende den Lande van
Belois, nomine offitii Eysscher in cas crimineel

contra

Pieter Roman gewesen boekhouder van 't
gasthuys alhier gedaegde in 't voorsz. cas
alsnoch sententie te begeren

Partijen versochten sententie.

Schepenen vinden goet alvorens te sententieren op deze sake gehaelt sal worden advys van rechtegeleerden, hebben daertoe gecommiteert d' heeren Adriaen Jonckheer ende Guiliam Verhaer, Schepenen, ordonneeren tot verval van de oncosten partijen ieder in te leggen ses ende dartigh gulden. Actum ut supra.

Schepenen alsoo de gedaegde in gebreke is gebleven de voorsz. penningen voor hem gedeelt te funderen tot verval van den oncosten tot het halen van advis van Regtsgeleerde, verstaen dat den heer Bailliu de penningen sal uytleggen op sijn goeden. Actum den lesten octobris 1661³ present allen dempto Prins.

fol. 11v

Rechtdagh den lesten octobris 1661
present d' heeren Bailliu, Cort, Jonckheer, Verhaer
Juynbol, Botter ende Blocq, Schepenen

¹ Maandag 3 oktober 1661.

² Maandag 10 oktober 1661.

³ Maandag 31 oktober 1661.

D' heer Hugo Blomvliet, Bailliu
der stede Schoonhoven ende den Lande van
Belois, nomine officii Eysscher in cas
crimineel

contra

Pieter Roman
gewesen boeckhouder van 't
gasthuys deser stede gedaegde in 't
voorsz. cas omme uittinge van het
ondergehouden advys ende vervolgens
sententie te begeren

Partijen versoeken als in de presentatie.

Die van den Gerechte gezien ende gevisiteert hebbende de stucken ende munimenten bij partijen respectieve overgeleyt als mede hier opgehadt hebbende advys van rechtsgeleerde, doende recht. Verclaren de gedaegde vervallen te sijne van sijn vroedschap ende electeursampt, dat hij binnen deser stede is bedienende. Condemneren deselven in een amende van duysent gulden ten behoeve van den Graeffelijckhey. Ontseggen d' heer Eysscher sijnen vordere eysch ende conclusie ten laste van den gedaegde gedaan ende genomen ende condemneren de gedaegde in de kosten van desen processe tot taxatie ende moderatie van desen Edele Gerechte, ende dit alles onvermindert ende sonder prejuditie van het proces, 't welcke de regenten van 't gasthuys in cas van recollement¹ met den reeckeningen tegens de voorsz. gedaegde voor desen Edele Gerechte sijn hebbende ende noch ongedecideert is hangende. Actum ut supra.

T. Bullick als procureur van den gedaegde constitueert hem selven van de bovenstaande sententie ilico appellant aen den Edele Hove van Holland, protesterende sijne grieven aldaer te prosequeren². Actum ut supra.

fol. 12

Rechtdagh den 14en novembris 1661³
present d' heeren Bailliu, Cort, Verhaer
Coopman, van de Voorn, Snoey ende Pamburch,
Schepenen

D' heer Hugo Blomvliet, Bailliu
der stede Schoonhoven ende de Lande
van Belois, nomine officii Eysscher in cas
crimineel

contra

Claes Cornelis Vechtersz. geseyt Claesge
Cats gedaegde in persoon e.d.

D' heer Eysscher mits de non comparitie van den gedaegde versocht default ende voor 't profijt vandien apprehentie corporeel met een tweede citatie bij edicte.

Schepenen fiat.

fol. 12v

Rechtdagh gehouden den 5. decembris
1661⁴ present d' heeren Verhaer, Coopman
Juynbol, van de Vooren, ende Pamburgh,
Schepenen

D' heer Hugo Blomvliet, Bailliu
der stede Schoonhoven ende den Lande van
Belois, nomine officii Eysscher in cas
crimineel

contra

Claes Cornelis Vechtersz. geseyt

¹ *GTB*. Recoleren; een verdachte of getuige zijn vroeger afgelegde verklaringen opnieuw, ter bevestiging, voorhouden.

² *Ibidem*. Prosequeeren, prosequeren; voortzetten, vervolgen, in rechte nastreven, instellen.

³ Maandag 14 november 1661.

⁴ Maandag 5 december 1661.

Claesge Cats gedaegde in persoon ende defailliant
het tweede default te begeren

D' heer Eysscher mits non comparitie van den gedaegde in persoon versocht het tweede default
met een derde citatie bij edicte.

Schepenen fiat.

fol. 12v

Idem Eysscher in cas crimineel
contra
Cornelis Thijsz. gedaegde in persoon e.d.

D' heer Eysscher mits non comparitie van den gedaegde in persoon versocht default.

Schepenen fiat.

fol. 13

Idem Eysscher in cas crimineel
contra
Aryen Danielsz. gedaegde in persoon e.d.

D' heer Eysscher ut supra.

Schepenen fiat.

fol. 13v

Rechtdagh den 2en january 1662¹
present d' heeren Bailliu, Verhaer, Coopman
Juynbol, van de Vooren, Snoey ende Pamburch,
Schepenen

D' heer Hugo Blomvliet, Bailliu
der stede Schoonhoven ende de Lande van
Belois, nomine offitii Eysscher in cas
crimineel

contra

Claes Cornelis Vechtersz. gedaegde in
persoon ende defailant het derde
default te begeren

D' heer Eysscher mits non comparitie van den gedaegde ende defailliant versochte het derde
default met een vierde citatie bij edicte.

Schepenen fiat.

fol. 14

Rechtdagh den 23. january 1662² present d' heeren
Bailliu, Verhaer, Coopman, Juynbol, van der
Voren, Snoey ende Pamburch, Schepenen.

De heer Hugo Blomvliet, Bailliu der
stede Schoonhoven ende den Lande van Belois,
nomine offitii Eysscher in cas crimineel

contra

Claes Cornelisz. Vechtersz. gedaegde in
persoon ende defailliant het vierde
default te begeren

---

¹ Maandag 2 januari 1662.

² Maandag 23 januari 1662.

De heer Eysscher mits non comparitie van den gedaegde ende defailiant versochte het vierde default met admissi om te mogen dienen van intendit.

Schepenen fiat.

fol. 14v

Rechtdagh den 13en februaris 1662¹
present d' heeren Bailliu, Coopman
Juynbol, van Voorn, ende Pamburgh,
Schepenen

D' heere Hugo Blomvliet, Balliu
der stede Schoonhoven ende
Lande van Beloys, nomine offitii
in cas crimineel Eysscher
contra
Claes Cornelis Vechtersz. gedaegde in
persoon ende defailliant sententie
te sien begeren

In statu.

fol. 15

Rechtdagh gehouden den 6e marty
1662²

D' heere Hugo Blomvliet,
Bailliu der stede Schoonhoven
ende Lande van Beloys in nomine
offitii Eysscher in cas crimineel
contra
Herrie ofte Hendrick
Anthonisz.
gedaegde in persoon eysch ende versouck
doen.

D' heere Eysscher mits de non comparitie van de gedaegde in persoon verzoekt default met een tweede citatie, ende apprehensie corporeel.

Schepenen mits de non comparitie van de gedaegde in persoon decernereren jegens d' selve default ende accorderen d' heere Eysscher een tweede citatie met apprehensie corporeel.

fol. 15v

Rechtdagh den 4en september 1662³ present
de heeren Bailiu, Verhaer, Coopman,
Juynbol ende van der Voren, Schepenen.

De heer Hugo Blomvliet, Bailliu der
stede Schoonhoven ende den Lande van
Belois, nomine offitii Eysscher in cas
crimineel
contra
Wouter Bastiaensz. alias Woutge
wonende in Noortpolsbroeck⁴
gedaegde in persoon E.D.

Den heer Eysscher mits de non comparitie van den gedaegde versochte default ende een tweede citatie bij edicte ende in persoon met apprehensie corporeel.

¹ Maandag 13 februari 1662.

² Maandag 6 maart 1662.

³ Maandag 4 september 1662.

⁴ Polsbroek, gem. Lopik, prov. Utrecht.

Schepenen mits de non comparitie van den gedaegde in persoon decernerer jegens den gedaegde default ende accorderen een tweede citatie bij edicte ende in persoon met apprehensie corporeel. Actum ut supra.

fol. 15v

Rechtdagh den 11en septembris 1662¹
present d' heeren Bailliu, Verhaer, Coopman
vande Vooren, Snoey ende Pamburgh, Schepenen

D' heer Hugo Blomvliet, Bailliu
der stede Schoonhoven ende den Lande
van Belois, nomine offitii Eysscher in
cas crimineel

contra

Claes Cornelis Vechtersz. in de
wandeling genaemt Claesge Cats
gedaegde ende defailliant sententie te
begeeren

fol. 16

Sententie Claes Cornelis Vechtersz.
inde wandeling genaemt Claesge
Cats

Gezien bij Die van den Gerechte der stede Schoonhoven het intendit, informatie, actens, stucken, munimenten haer Edelen overgelevert uytten name ende van wegen d' heer Hugo Blomvliet, Bailliu der voorsz. stede ende den Lande van Belois, nomine offitii Eysscher in cas crimineel ter eene ende Claes Cornelis Vechtersz., in de wandeling genaemt Claesge Cats, gewoond hebbende binnen deze stede, ende geaufugeerde ende latitant gedaegde bij edicte ende in persoon ter ander sijde. Allegerende d' heer Eysscher bij de middelen van sijn intendit hoe waer is dat den gedaegde ende defailliant op den tweeden novembris 1661 voorleden met ende neffens Claes Gerritsz. Verveer ende meer ander geselschap, wesende ten huysse van David Otten herbergier binnen deser stede, hij gedaegde ende defailliant aldaer questie heeft gemoveert jegens Claes Gerritsz. verwer. Item een bloot mes uytgetrocken, daarmede den voorsz. Claes Gerritsz. geagresseert ende twee steecken geinfligeert, de een in de 's linkersijde onder de corte ribben, ende de ander ontrent de navel, daer van gemelte Claes Gerritsz. eenige dagen daer naer is comen te overliden. Waerover den gedaegde ende defailliant voortvluchtich sijnde, den heer Eysscher tot driemalen den gedaegde heeft doen indagen bij edicte, doch hij gedaegde telckens niet comparerende, sijn tegens hem verleent geworden drie defauten, met een vierde citatie ex superabundanti. Op welcke vierde citatie den gedaegde wederom niet compareerde, is de heer Eysscher geadmitteert geworden sijn intendit over te leveren met den verificatien daertoe dienende, dienvolgende dienende van sijn intendit. Concludeert ten fine den gedaegde uyt crachte van den voorsz. defauten, sal worden versteecken van allen exceptien declinatoir, dilatoir ende peremptoir weeren ende defentie, die hij in desen hadde mogen doen ende preponeren

fol. 16v

dat voorts den gedaegde over den voorsz. manslach in volgen als voren geperpetreert aen gemelte Claes Gerritsz. Verveer sal worden gebannen uyt Hollandt ende Westvrieslandt, mitsgaders de provincie van Utrecht met confiscatie alle sijne goederen, ende in handen van de justitie comende dat hij daerover andere ten exemple met den swaerde sal worden gestraft datter de dood navolgt. Op alles etc.

Die van den Geregte versteecken den gedaegde ende defailliant van alle exceptien, declinatoir, dilatoir, peremptoir weeren ende defentien die hij in desen hadde mogen doen ende proponeren. Hebben hem geaufugeerde ende defailliant voorts gebannen ende bannen hem mits desen uyt Hollandt ende Westvrieslandt mitsgaders de provincie van Utrecht sijn leven lange gedurende sonder daer weder in te comen op pene van met de swaerde gestraft te worden datter de doot na volgt ende verclaren alle sijne goederen te behoeve van de hooge Overheyte geconfisqueert. Actum bij d' heeren dr. Guilliam Verhaer, Joris Pieter Coopman, Gijsbert van de Voren, Jacob Eewoutsz. Snoey ende Olivier van Pamburgh, Schepenen, op den 11en septembris 1662.

fol. 17

Rechtdagh den 2en october 1622²
present d' heer Hugo Blomvliet,
Bailliu ende Verhaer, Coopman,

¹ Maandag 11 september 1662.

² Maandag 2 oktober 1662.

Juynbol, Snoey ende Pamburgh, Schepenen

D' heer Hugo Blomvliet, Bailliu
der stede Schoonhoven ende Lande
van Beloys, nomine officii Eysscher
in cas crimineel
contra
Wouter Bastiaensz. alias Woutge
woonende in Noortpolsbroeck
gedaegde bij edicte ende in persoon om het tweede
default te sien begeeren

D' heer Eysscher versocht het tweede default met een derde citatie bij edicte ende in persoon.

Schepenen fiat.

fol. 17v

Rechtdagh den 9en octobris 1622¹
present d' heeren Bailliu, Verhaer, Coopman,
Juynbol, van de Vooren, Snoey ende
Pamburgh, Schepenen

D' heer Hugo Blomvliet, Bailliu der
stede Schoonhoven ende den Lande van
Blois nomine officii Eysscher in cas
crimineel
contra
Wouter Bastiaensz. alias Woutge
wonende in Noortpolsbroeck gedaegde bij
edicte ende in persoon om het derde default
te sien begeeren

D' heer Eysscher mits de non comparitie van den gedaegde in persoon versoect het derde default
met een vierde citatie bij edicte om te sien dien van intendith.

Schepenen fiat.

fol. 18

Rechtdagh den 30en octobris 1622² present
d' heeren Bailliu, Coopman, Juynbol, van de Vooren ende
Snoey, Schepenen

D' heer Hugo Blomvliet, Bailliu der stede
Schoonhoven ende den Lande van Belois, nomine
officii Eysscher in cas crimineel
contra
Wouter Bastiaensz. alias Woutge wonende
in Noortpolsbroeck gedaegde bij edicte ende in
person om te sien dienen van intendit

D' heer Eysscher dient van intendith.

fol. 18v

Sententie Maritge Barents in de
wandelinghe genaemt May Muts

Alsoo Maritge Barents³ out 22 jaren, geboren binnen deser stede, buyten pijnne ende banden van
ijssere bekent heeft dat sij gevangen op den 4en september 1660 bij sententie van Schepenen
deser stede is gebannen voor den tijt van thien jaren uyt de stadt ende den Crimpenerwaert ende

¹ Maandag 9 oktober 1662.

² Maandag 30 oktober 1662.

³ Eerder in Schoonhoven veroordeeld, zie: SAMH, *Schoonhoven 1085-83*, p. 641, dd. 4 september 1660 en *Schoonhoven 1085-85*, fol. 7, dd. 26 maart 1661.

Loopickerwaert. Ende omme het violeren van het voorsz. bannissement ende dat sij haer te were gestelt hadde jegens de dienaar van de justitie als sij gevangen wierde op den 26en marty 1661 boven de voorsz. thien jaren bannissement bij sententie van Schepenen booven noch andere thien jaren gebannen uyt Hollandt ende Westfriesland mitsgaders den Gestichte van Utrecht, sonder binnen de voorsz. tijt daer weder inne te comen, op pene van aen den lijve gestraft te werden. Ende sij gevangen haer voor de tweede mael hadde behooren te wachten de voorsz. 1e ende 2e sententie te violeren, sich eghter niet heeft ontsien haer weder binnen deser stede te begeven. Alle 't welcke is streckende tot vilipendentie ende cleynachtinge van den justitie, ende niet tolerabel is, maer andere ter exemple gestraft dient. Soo concludeert de heer Hugo Blomvliet, Bailliu der stede Schoonhoven ende de Lande van Belois, uyt den naem ende van wegen de hooge Overheyt ende Graefflijckheit van Hollandt ende Westfrieslandt, dat sij gevangen daerover sal worden gebracht ter plaetse daer men gewoon is justitie te doen, ende aldaer wel strengelijck sal worden gegeesselt ende voorts gebannen haer leven langh uyt Hollandt ende Westfrieslandt, mitsgaders het Gestichte van Utrecht, sonder daer weder inne te comen, op pene van swaarder straffe met confiscatie van goederen, soo sij eenige heeft.

Schepenen gehoort hebbende den eysch van de heer Officier ende des gevangens confessie, prefererende gratie voor rigeur van justitie, doende niettemin recht uyt den naem ende van wegen de hooge Overheyt ende Graefflijckheit voorn. hebben haer gevangen boven de tweemaal thien jaren bannissement, noch andere thien jaren gebannen uyt Hollandt ende Westfrieslandt, mitsgaders den Gestichte van Utrecht, daer uyt te vertrekken binnen 24 uren, ende binnen den voorsz. tijt niet weder in te comen, op pene van aen den lijve gestraft te werden. Ontseggen den heer Bailliu sijn vordere eysch ende conclusie. Actum bij de heeren Rutgert ten Houten, Nicolaes Juynbol, Elias Block, Gijsbert van der Vooren, Jacob Snoey ende Adriaen van der Heck, Schepenen, op den 25en april 1663.¹

Gevangen de 21e april 1663.

fol. 19

Rechtdach den 25en juny 1600
drieensetich present d' heeren Bailliu,
ten Houten, Block, van de Vooren, Snoey, van der Heck,
Schepenen

D' heere Hugo Blomvliet, Balliu
der stede Schoonhoven ende
Lande van Belois, nomine offitii
Eysscher in cas crimineel
contra
Geertruyt Calff Clop² woondende
in 't Marieclooster tot Utrecht
gedaegde in persoon E. D.

D' heer Eysscher mits de non comparitie van de gedaegde in persoon versochte default ende voor 't proffijit vandien apprehensie corporeel met een tweede citatie bij edicte.

Schepenen fiat.

fol. 19

Idem Eysscher
contra
Amelge Roemers ut supra.

D' heer Eysscher ut supra.

Schepenen fiat.

fol. 19v

Sententie van Maritge Damen

¹ Woensdag 25 april 1663.

² *GTB*. De oorsprong van het woord is niet met zekerheid bekend. Wellicht is klop een afkorting van klopzuster.

Alsoo Maritge Damen huysvrouw van Cornelis van Welsen oudt ontrent 35 jaren, geboren binnen deser stede buyten pijnre ende banden van ijsere bekent heeft dat sij gevangen over haer dronckedrincken ende quaet leven, tot Oudewater, aldaer sij woonagtich is geweest, tot tweemaal in het tuchthuys is geconfiniert geweest, ende telckens daer uyt gebroocken ende de gevangenis gevioleert, als de eerste reyse met het breecken van het slot van de kettingh door een vijltje dat haer soontje Fredrick Cornelisz. door haer ordre haer gebracht hadde ende de tweede reyse met het lichten van een lus aen de ketting ende dat sij met een broodmes [affgaen] van de ketting los gevijlt hadde ende sij gevangen haer man versocht hebbende haer uyt te willen halen mits sij los was. De voorsz. Cornelis van Welsen haer man ontrent ses a seven weecken geleden in het voorsz. tuchthuys tot Oudewater bij haer is gecomen ende op sijn versoeck door de binnemoeder van het huys bij haer gevangen gelaten ende ontrent een halff uyr geweest sijnde ende versoeckende weder uitgelaten te werden sij gevangen met haer man door sulcks assistentie van desselven daer uyt is gegaen niettegenstaende de binnemoeder sulcx trachte te beletten, houdende haer gevangens man de deur open, dat sij gevangen afhebbende de kettingh van haer 's linker been in haer handen ende die van haer reghter been na slepende also met haer voorsz. man is gegaan buyten Ouwater aen den Roloff¹, ende haer gevangens man aldaer met een spie van een berghroey de kettinge off sloten van haer gevangens voeten heeft los geslagen, 't welck sijnde saecken van quaede consequentie, die in een Lande van justitie niet connen werden geleden. Soe concludeerde d' heer Hugo Blomvliet, Bailliu der stede Schoonhoven ende de Lande van Belois, uyt den naem ende van wegen de hooge Overheyt ende Graeffelijckhey van Hollandt ende Westfrieslandt, dat sij gevangene daer over sal werden gebannen uyt Hollandt ende Westfrieslandt mitsgaders de Gestichte van Utrecht haer leven langh gedurende sonder oyt daer weder inne te comen op pene van swaerder straffe ende dat alle hare goederen sullen worden geconfisqueert ten profijte van de hooge Overheyt ende Graeffelijckhey vooren gemelt.

fol. 20

Schepenen gehooft de eysch van den heer Officier ende des gevangenes vrijwillige confessie, doende recht uyt de naem ende van wegen als boven hebben haer gevangen gebannen ende bannen deselve mits desen uyt de stadt Schoonhoven ende den Lande van Belois, den tijt van twaelf eerstcomende jaren, daer uyt te vertrecken binnen daeghs sonneschijn sonder middelerwijle daer weder daer inne te comen op pene van swaerder straffe. Ontseggen d' heer Eysscher sijn vorderen eysch ende conclusie ten laste van de gedaegde gedaen ende genomen. Actum bij den heeren Rutger ten Houten, Nicolaes Juynbol, Johan Botter, Elias Block, Ghijsbert van de Vooren ende Adriaen van der Heck, Schepenen ende gepronuncieert den 7en july 1663.²

fol. 20v

Rechtdach den 9e july 1663³
present d' heeren Bailliu,
ten Houtten, Block, van der Vooren
Snoey ende van der Heck, Schepenen

D' heere Hugo Blomvliet, Balliu
der stede van Schoonhoven ende Landen
van Belois, nomine officii Eysscher in cas
crimineel
contra
Geertruyt Calff gedaegde in persoon
tweede defaut te begeeren

D' heere Eysscher vermits de non comparitie van de gedaegde in persoon versocht het tweede defaut met een derde citatie bij edicte ende voorts op proffijt als naer rechte.

Schepenen fiat.

fol. 20v

Idem Eysscher
contra
Anna Roemers gedaegde ut supra.

D' heere Eysscher ut supra.

Schepenen ut supra.

¹ Aen den Roloff; aan het water langs de huidige Damweg, richting Polsbroekerdam?

² Zaterdag 7 juli 1663.

³ Maandag 9 juli 1663.

fol. 21

Rechtdach den 30en july 1663¹ present
de heeren ten Houten,
Block, van der Vooren
Snoey ende van der Heck, Schepenen.

De heer Hugo Blomvliet, Bailiu der
stede van Schoonhoven ende Lande van
Belois, nomine offitii Eysscher in cas crimineel
contra
Geertruyt Calff gedaegde
in persoon 't derde default te
begeeren.

De heer Eysscher mits de non comparitie van den gedaegde versochte het derde default met een vierde citatie ex superabundanti bij edicte ende admissie om te sien dienen van intendit.

Schepenen fiat.

fol. 21

Idem Eysscher
contra
Anna Roemers ut supra.

De heer Eysscher ut supra.

Schepenen fiat.

fol. 21v

Rechtdage den 10en septembris
1663² present de heeren ten Houten,
Botter, Block, Voorn, Snoey ende
vander Heck, Schepenen.

De heer Hugo Blomvliet,
Bailiu deser stede ende den lande
van Belois, nomine offitii Eysscher in
cas crimineel
contra
Hendrick Dircxz. Lichtvoet
koeckebacker van Ameyde alias
Cleyntge gedaegde in persoon E.D.

De heer Eysscher versochte mits de non comparitie van den gedaegde in persoon default ende voor 't proffijt vandien apprehensie corporeel met een tweede citatie bij edicte.

Schepenen fiat.

fol. 21v

Idem Eysscher in cas crimineel
contra
Jan Pietersz. Swarte Claes gedaegde
in persoon E.D.

De heer Eysscher ut supra.

Schepenen ut supra.

---

¹ Maandag 30 juli 1663.

² Maandag 10 september 1663.

fol. 22

Sententie van Jan Vugt

Alsoo Jan Vught¹ out ontrent 26 jaeren buyten pijnende ende banden van ijsere bekent heeft ontrent drie jaeren geleden hem gevangen de stadt ontseyt te sijn ende sedert ten platten lande te hebben gaan bedelen ende vagebonderen, ende niettegenstaende hem de stadt ontseyt was tot verscheyde malen binnen de stadt ende jurisdictie geweest ende daer over ende ter oirsaecke bij hem seer impertinent jegens seker borger op den 1e mey 1660 voorleden buyten deser stede aengesteld heeft, geapprehendeert te sijn, en den dienaar van justitie hem vragende waerom hij hem soo ontfatsoenlijck aenstelde, een cop met bier genomen ende dienaar voorn. in 't aensigt gesmeten heeft. Dat hij gevangen de dienstmaagt van Dirck de Waert gesoent ende de cap van 't hoofd getrocken heeft, van meeninge zijnde van haer op haer billen te slaen, dat hij oock somtijts met sijn manlijckheit naect off bloot langs de wegh heeft geloopt ende van een sekere huysman sulcx geleert te hebben. Dat Cornelis Jacobsz. in Berchambacht hem gevangen een stuyver gevende, hij gevangen Cornelis Jacobsz. deselven stuyver (vermits hij der twee wilde hebben) naer 't hoofd heeft geworpen. Ende dat een huysman aen de Vlist hem een stuck eten weygerende, hij gevangen seyde hem sulcx wel te sullen doen gelden ende oock des huysmans jonge daeromme geslagen te hebben. Waerover hij gevangen bij Schepenen deser stede op den 12e july 1660 gecondemneert is op de Gevangespoort binnen deser stede gegeesselt te werden, ende vorders gebannen uyt Hollandt ende Vrieslandt, mitsgaders den Gestichte van Utrecht sijn leven langh geduerende, 't welcke hem gevangen wel hadde behooren te dienen om hem te begeven tot een beter leven, maer gaende van quaet tot erger, hem naderhand weder vervordert heeft jegens den placcaten van den lande ten platten lande ende mede binnen deser stede te gaen bedelen, violerende ende verachtende alsoo het voorsz. bannissement. Ende dat hij gevangen tot de Coningh in Berghambacht den pott met kaernemelck gecregen ende deselve gedroncken hebbende sijn gevoegh doen in de pott gedaen ende deselve soo voor de achterdeur geset heeft, omdat deselven Coningh hem gevangen geen kaes in de pan wilde laten braden, ende dat hij mede met verscheyde personen in hoerdom geweest heeft. Alle 't welcke in een landt ende stadt van justitie aendere ten exempele gestraft dient. Soo concludeert de heer Hugo Blomvliet, Bailiu der stede Schoonhoven ende den Lande van Belois, uyt den naem ende van wegens de hooge Overheyt ende Graefflijckheit van Hollandt ende Westvrieslandt dat hij gevangen daerover gebragt sal werden ter plaetse daer men gewoon is criminele justitie te doen, ende aldaer wel strengelijck sal worden gegeesselt, ende voorts weder gebannen uyt den

fol. 22v

voorsz. Lande van Hollandt ende Westvrieslant mitsgaders den Gestichte van Utrecht, sonder oyt daer weder inne te comen op pene van swaerder aen den lijve gestraft te werden, met confiscatie van goederen ten behouwe van den hooge Overheyt voorn. soo hij gevangen eenige heeft.

Schepenen gehoort hebbende den criminelen eysch van den heer Officier ende des gevangens confessie, doende recht inden naem ende van wegen de hooge Overheyt ende Graefflijckheit van Hollandt ende Westvrieslandt, hebben hem gevangen gecondemneert, ende condemnieren hem bij desen binnen dese stede op de Gevangespoort weder gegeesselt te werden, hebben hem gevangen voorts gebannen ende bannen hem bij desen uyt Hollandt ende Westvrieslandt mitsgaders den Gestichte van Utrecht sijn leven langh geduerende, sonder oyt daer weder inne te comen op pene van swaerder aen den lijve gestraft te werden, te vertrecken binnen 24 uren. Ontseggen de heer Eysscher sijn vorderen eysch ende conclusie. Actum bij de heeren ten Houten, Botter, Block, Voorn ende Snoey ende van den Heck, Schepenen, op den 11e septembris ende ter presentie van de heeren ten Houten, Block, Voorn ende Snoey voorn. Gepronunchieert ende geexecuteert op den 12e septembris 1663.²

gevangen den 30en juny
ende uytgegaen den 12e september 1663.
Schepenen verclaren den gevangen om redenen soolange
heeft geseten.

fol. 23

Rechtstage den 1en october 1663 present
de heeren ten Houten, Block,
Vooren, ende van der Heck,
Schepenen.

De heer Hugo Blomvliet, Bailiu
deser stede ende den Lande van Belois,

¹ Eerder in Schoonhoven veroordeeld. Zie: SAMH, *Schoonhoven*, 1058-83, p. 628 - 629, dd. 12 juli 1660.

² Woensdag 12 september 1663.

nomine offitii Eysscher in cas crimineel
 contra
 Hendrick Dircxz. Lichtvoet, koecke-
 backer van Ameyde¹ alias Cleynt-
 ge gedaegde bij edicte ende in
 persoon 't tweede edict te
 begeeren.

De heer Eysscher mits de non comparitie van den gedaegde bij edicte ende in persoon versochte het tweede default met een derde citatie bij edicte ende in persoon.

Schepenen fiat.

fol. 23

Idem Eysscher in cas crimineel
 contra
 Jan Pietersz. Swarte Claes gedaegde ut supra.

De heer Eysscher ut supra.

Schepenen fiat.

fol. 23

Idem Eysscher in cas crimineel
 contra
 Matheus Claesz. alias
 Lahay gedaegde in persoon E.D.

In state.

fol. 23v

Idem Eysscher in cas crimineel
 contra
 Arien Jansz. Taets gedaegde
 in persoon E.D.

De heer Eysscher versochte default mits de non comparitie van den gedaegde met een tweede citatie bij edicte ende in persoon.

Schepenen fiat.

fol. 24^e

Rechtdagh den 15en october 1663³
 present de heeren Block, van den Vooren,
 Snoey ende van der Heck, Schepenen.

De heere Hugo Blomvliet, Balliu
 der stede Schoonhoven ende
 Lande van Beloys, nomine offitii
 Eysscher in cas crimineel
 contra
 Hendrick Dircksz. Lichtvoet alias
 Cleyntge koeckebacker van
 Ameyde gedaegde bij edicte ende
 in persoon het derde default
 te begeeren

D' heere Eysscher mits de non comparitie van den gedaegde versocht het derde default met een vierde citatie bij edicte ende in persoon om te sien dienen van intendit.

¹ Ameide, gem. Zederik, prov. Zuid-Holland.

² Sic, zie datum en foliëring, verkeerd ingebonden ?

³ Maandag 15 oktober 1663.

Schepenen fiat.

fol. 24v

Rechtdagh den lesten juny 1664¹ present
de Bailliu, ten Houten, Joncheer, Heck, Van Voren ende
Brouwer, Schepenen

D' heer Hugo Blomvliet, Bailiu
der stadt Schoonhoven ende lande
van Beloys, nomine offitii Eysscher
contra
Hendrick Dircksz. Lichtvoet alias
Cleyntge koeckebacker van
Amejde gedaegde bij edicte in persoon het
het tweede defaut te begeren.

D' heer Eysscher versoect het tweede defaut ende een derde citatie bij edicte.

Schepenen fiat.

fol. 24v

Idem Eysscher
contra
Jan Pietersz. Swarte Claes gedaegde in persoon
ut supra.

D' heer Eysscher ut supra.

Schepenen fiat.

fol. 24v

Idem Eysscher
contra
Jaques Naubincx cuyper² gedaegde E. D.

D' heer Eysscher ut supra.

Schepenen fiat.

fol. 25

Idem Eysscher
contra
Jaques Naubincx cuyper gedaegde E. D.

D' heer Eysscher ut supra.

Schepenen fiat.

fol. 25v

Rechtdagh den 5en may 1664 present
de heeren ten Houten, Joncheer,
Heck ende Brouwer, Schepenen

De heer Hugo Blomvliet, Bailiu der
stede Schoonoven ende den Lande van
Beloys nomine offitii Eysscher
contra

¹ Zaterdag 30 juni 1663.

² Sic, Jaques Naubincx, cuyper of: Jaques Naubincx Cuyper ?

Hendrick Dirckx. Lichtvoet
alias Cleyntge koeckebacker
van Ameyde gedaegde in persoon
eysch doen

De heer Eysscher mits de non comparitie van den gedaegde in persoon versochte default ende voor 't proffijit vandien apprehentie corporeel, met een tweede citatie bij edicte.

Schepenen fiat.

fol. 25v

Idem Eysscher
contra
Jan Pietersz. Swarte Claes gedaegde E.D.

De heer Eysscher ut supra.

Schepenen ut supra.

fol. 25v

Idem Eysscher
contra
Roeloff Claesz. de Raet gedaegde
E.D.

De heer Eysscher ut supra.

In state bij Schepenen.

fol. 26

Idem Eysscher
contra
Roeloff Claesz. de Raet gedaegde.

D' heer Eysscher versochte dispositite op de notulen van den voorgaende rechtsdag.

In state

fol. 26v

Sententie van Darby Regen ende
Geertruyt Nuys

Alsoo Darby Regen out ontrent sestigh jaren geboren tot Corck in Yrlandt¹ ende Geertruyt Nuys out ontrent 32 jaren geboren tot Munster² buyten pijne ende banden van ijsere bekennt hebben, dat sij gevangens ontrent thien a twaelf jaren geleden (sijnde hij gevangen Darby Regen nadat hij den lande onder den Colonel Morgan³ als mede op 't schip van den Luytenant-Admirael Tromp ontrent 23 jaren hadde gedient, gecasseert⁴) tot Munster sijn getrouwt sedert dien tijt met den anderen ten platten lande hebben loopen bedelen ende vagabonderen, levende van 't sweet van de huyslyden, dat alsoo den rechten armen wert ontrocken, ende d' Heeren van den Gerechte vorders gebleecken is dat hij gevangen Darby Regen op gisteren met een Jan Douglas in de stadt comende bedelen ende de borgers dien niet off niet genoegh willende geven, de borgers qualijck bejegt ende toegesproocken ende gedreygt heeft, ende den dienaer van de justitie haer daerover willende gevangen nemen geresisteert ende hij gevangen ontvlugt sijnde tot buyten de stadt ende van den dienaer van de justitie achterhaelt hem weder geresisteert ende geweygert gevangen te geven, ende den dienaer daerdoor genoetsaecht geweest hem gevangen op een horde te binden ende nae de Gevangenpoort te slepen. Dat den voorsz. Geertruyt Nuys buyten de stadt sijnde oock den dienaer van de justitie heeft geresisteert ende belet hem gevangen te binden, seggende door dronckenschap daer van niet te weten. Alle 't welcke saecken sijnde van quaden

¹ Cork, co. Munster, Ierland.

² Münster, Noordrijn-Westfalen, Duitsland.

³ *WWW.Dutchregiments*. Thomas Morgan, kolonel van het (Engelse) infanterie regiment 605a van 18-03-1622 t/m 24-12-1644.

⁴ *GTB*. Casseren; Vernietigen, buiten werking stellen, van acten, enz.; hier in de betekenis van soldaten afdanken.

gevolge die in een stadt ende landt van justitie niet connen werden geleden maer anderen ten exemple gestraft dienen.

Soo is 't dat Die van den Gerechte gehoord den criminelen eysch van den heer Officier, ende des gevangens confessie, ende 't gene haer verder is gebleecken, doende recht uyt den naem ende van wegen den hooge Overheyte ende Graeffelijckheyte van Hollandt ende Westvrieslandt den voorsz. gevangens hebben gecondemneert ende condemneren mits desen op de Gevangespoort wel strengelijck gegeesselt te worden, hebben haer gevangens voorts gebannen ende bannen deselve mits desen uyt Hollandt ende Westvrieslandt mitsgaders den Gestichte van Utrecht haer leven langh gedurende, uyt Hollandt te vertrecken voor sonnenondergangh ende uyt het gesticht van Utrecht binnen 24 uren, sonder daer weder in te comen op pene van swaerder aen den lijve gestraft te worden. Actum den 26 juny 1664¹ bij d' heeren Rutger ten Houten, Adriaen Jonckheer, Elias Block ende Gijsbert van der Vooren, Schepenen.

gevangen den 24en ende uytgegaen den 26en juny 1664.

fol. 27

Rechtdagh den 18en augusti 1664
present d' heeren Bailliu ende Block ende van der Vooren,
Schepenen

D' heer Hugo Blomvliet, Bailliu der
stadt Schoonhoven ende den Lande
van Belois, nomine offitii Eysscher in
cas crimineel

contra
Hendrick Dircxz. Lichtvoet alias
Cleyntge van Ameyde gedaegde bij edicte ende
in persoon het derde defaut te begeeren.

D' heer Eysscher versocht mits de non comparitie van den gedaegde bij edicte ende in persoon het derde defaut met een vierde citatie bij edicte ende in persoon om te sien dienen van intendit.

Schepenen fiat.

fol. 27

Idem Eysscher in cas crimineel
contra
Jan Pietersz. Swarte Claes gedaegde in
persoon ut supra.

D' heer Eysscher ut supra.

Schepenen fiat.

fol. 27

Idem Eysscher in cas crimineel
contra
Jaques Naubincx cuyper gedaegde in persoon
ut supra.

D' heer Eysscher ut supra.

Schepenen fiat.

fol. 27

Idem Eysscher
contra
Roeloff Claesz. de Raet gedaegde dispositie
te begeeren op de articulen van den rechtdagh
vanden 5en mey 1664

---

¹ Donderdag 26 juni 1664.

D' heer Eysscher versocht alsnog dispositie.

Schepenen fiat het eerste defaut met de tweede citatie.

fol. 27v

Sententie van Maritgen Damen

Alsoo Maritgen Daemen¹ huysvrouw van Cornelis van Welsen, oudt 36 jaeren gebooren binnen deser stede, buyten pijnende ende banden van ijsere bekent heeft, dat sij gevangens over haer dronckedrincken ende quaet leven tot Oudewater, alwaer sij woonagtigh is geweest, tot tweemaal in het tuchthuys is geconfineert geweest, ende telckens daer uyt gebroocken ende de gevangenis gevioleert, als de eerste reyse met het breecken van het slott van de kettingh door een veylge dat haer soontgen Frederick Cornelisz. door haer ordre haer gebracht hadde. Ende de tweede reyse door het lichten van een lus aen de kettingh, ende dat sij met een broodmes den schalm van de kettingh los geveylt hadde. Ende sij gevangen haer man versocht hebbende haer uyt te willen haelen, mits sij los was, den voorsz. Cornelis van Welsen haer man ontrent ses a seven weecken geleeden in het voorsz. tuchthuys van Oudewater bij haer is gecomen, ende op sijn versoeck door de binnemoeder van het huys bij haer gevangen gelaeten, ende ontrent een halff uyr geweest sijnde ende versoeckende weder uitgelaten te werden, sij gevangen met haer man door hulpe ende assistentie van deselven daar uyt is gegaen, niettegenstaende de binnemoeder zulcx trachte te beletten, houdende haer gevangens man de deure open, dat sij gevangen hebbende de kettingh van haer 's linkerbeen in haer handt ende die van haer rechterbeen nae slepende, alsoo met haer voorsz. man is gegaen buyten Oudewater aen den Roloff, ende haer gevangens man aldaer met een spil van den berchroey de kettingh off slooten van haer gevangens voeten heeft los geslagen. Waerover sij gevangen bij Schepenen deser stede Schoonhoven op den 7e july 1663 gebannen is uyt den stadt Schoonhoven ende den Lande van Belois, den tijt van twaelf eerstcomende jaeren, sonder middelerwijle weder daerinne te comen op pene van swaerder straffe. Ende haer gevangen

fol. 28

't selve hadde behooren te dienen om haer te begeven tot een beter leven, dan gaende van quaet tot erger, 't voorsz. bannissement tot vilipendentie van de justitie gevioleert, ende ten platten lande gebedelt contrarie den placcaten bij de Edelgrootmogende heeren de Staten van Hollandt ende Westvrieslant geëmandeert jegens de bedelaers vagebonden ende bedelarijen op den 16en december 1595, ende den 19en marty 1614. Dat sij gevangen op 't eerste examen gevraegt sijnde, off sij met seker eerlijcke vrouwspersoon versoght hadde om eenigh silverwerck te brengen in de lombert, daar vooren sij gevangen deselve vrouw een schellingh soude geven, ende off 't selve bij gemelte vrouwe niet wierde geweygert. Sij gevangen verclaerde 't selve expresselijck te ontkennen, ende op het tweede ende derde examen daer bij persisteerde, ende ontkende van eenigh silver bij haer gehadt te hebben, soeckende sij gevangen de heeren Officier ende Schepenen van de waerhey aff te leyden ende met leugens te paeden² gelijk gebleecken ende bij haer geconfesseert ende beleden is, als dat sij gevangen op woonsdagh den 30en july 1664 uyt Polsbroeck daer sij 's nachts geslapen hadde in een schuer is gegaen ende gecomen in Bonrepas aldaer een manspersoon ende twee vrouwspersonen ontrent de Bonrepasse molen heeft gevonden (die sij gevangen verclaerde niet te kennen) ende deselve haer gevangen versocht heeft eenigh goedt (dat sij seyde silver te sijn) in de lombard te willen brengen, dat sij weygerde uyt oorsaacke sij uyt de stadt Schoonhoven gebannen was, ende dat een sekere eerlijcke vrouw naer haer toe gaen, de voorsz. man ende vrouwspersonen haer gevangen andermaal versochten, om gemelte vrouw te willen versoecken, het goet in de lombard te brengen omme daerop 36 Lb. aen gelt te haelen, sij gevangen dat selve heeft gedaen dan dat gemelte vrouw sulcx weygerende ende voortgaende nae de Vlist, de voorsz. man ende vrouwen weder bij haer quaemen, ende het silver naer haer naemen, seggende daermede naer Utrecht te willen gaen ende belastende haer gevangen te swijgen, dat sij gevangen 't gemelte silver, dat een een blauwen doeck was, niet gesien heeft, en des maendaghs te vooren gestoolen was. Dat haer gevangens kint out negen jaeren, boven Haestrecht onder Roosendael gestoolen hadde twee gesteeckte mutsen, die den eygenaer een pont groot gecost hadden, ende noch soo hoogh geestimeert

fol. 28v

wierden, noch drie off vier seide neerstricken³, drie a vier neusdoecken, een mopmuts⁴ off twee ende noch eenige hooftmutsen, en dat haer kind bij haer comende seyde het voorgenoemde goet genomen te hebben, dat sulcx buyten haer kennisse was geschiet. Ende Willem Jansz. Lam, die het selve goet toequam, 't voorn. goet op Goverwelse sluys wederom heeft gecreghen. Dat haer

¹ Eerder 2x in Oudewater en 1x in Schoonhoven veroordeeld, zie voor Schoonhoven: SAMH, *Schoonhoven, 1058.85*, fol. 19v-20, dd. 7 juli 1663.

² Met leugens te paeden, hier in de betekenis van te paaien, te misleiden.

³ J.C. Breyer, *Beknopte handleiding tot den Nederlandschen stijl*, deel 1 (Rotterdam, 1843) p. 48. Neerstrik; borstlap.

⁴ <http://www.encyclo.nl/begrip/mopmutsen>. Zachte, stoffen dormeuses met een hoge, ruime bol, die vaak onder de kin werden vastgemaakt en soms voorzien waren van slippers aan de zijanten; werden binnenshuis gedragen door vrouwen in de 18e en 19e eeuw.

man naer Oost Indien gevaren ende sij gevangen verscheyde malen vleesselijck geconverseert heeft met eenen Huybert Willemsz. van Oudewater woondende op 't Sticht, een getrouwt man, die van sijn vrouw soude geset sijn ontrent drie a vier jaeren geleden ende uyt Oudewater gebannen voor seven jaeren, bij denwelcken sij gevangen, van ontrent mey aff, swanger seyde geweest te sijn. Alle 't welcke saacken sijn van quaeden gevolge die in een landt ende stadt van justitie niet can worden geleden ende getollereert maer andere ten exempel gestraft dienen. Soo concludeert de heer Hugo Blomvliet, Bailliu der stede Schoonhoven ende den Lande van Belois, uyt den naeme ende van wegen de hooge Overheyte ende Graefflijckheyte van Hollandt ende Westvrieslandt, dat sij gevangen daer over sal worden gebracht ter plaetse daer men gewoon is criminele justitie te doen, ende aldaer wel strengelijck gegeesselt ende voorts haer leven langh gebannen te worden uyt Hollandt ende Westvrieslandt mitsgaders den Gestichte van Utrecht, sonder daer weder inne te comen op pene van swaerder aen den lijve gestraft te worden, daer uyt te vertrecken binnen 24 uyren, met confiscatie van alle haere goederen ten behouwe van de hooge Overheyte ende Graefflijckheyte voorsz. soo sij eenige heeft.

fol. 29 Schepenen gehoort hebbende de criminelen eysch van den heer Officier ende hier op gehadt des gevangens confessie prefererende gratie voor rigeur van justitie, ter saacke bij sij gevangen swanger is, ende doende niettemin recht van wegen de hooge Overheyte ende Graefflijckheyte van Hollandt ende Westvrieslandt voorsz. Condemneeren haer gevangen de Visbrugh ende den Dam om te gaen met drie roeden op haer rugge hangende ende in ieder arm een roede, ende bannen deselve uyt Hollandt ende Westvrieslandt mitsgaders den Gestichte van Utrecht haer leven langh geduerende sonder oyt daer weder inne te comen op pene van swaerder straffe. Ontseggen de heer Eysscher sijnen verderen eysch ende conclusie. Aldus gedaen bij de heeren Ruttgert ten Houten, Adriaan Joncheer, Johan Botter, Elias Block, Gijsbert van der Vooren ende Cornelis Brouwer, Schepenen, ende gepronuncieert ende geexecuteert op den 27en augusti 1664.¹

fol. 29v

Rechtdagh den 19en january 1665.²
present de heeren Bailliu ende
Schepenen alle dempto Juynbol.

De heer Hugo Blomvliet,
Bailiu der stede Schoonhoven
ende den Lande van Belois, nomine
offitii Eysscher in cas crimineel
contra
Hendrick Dircxz. Lichtvoet
alias Cleyntge van Ameyde
gedaegde bij edicte ende in persoon
om te sien dienen van
intendit.

De heere Eysscher dient van intendit in scriptis sulcx hij ten naesten overleggen sal.

fol. 29v

Idem Eysscher in cas crimineel
contra
Jan Pietersz. Swarte Claes
gedaegde in persoon ut supra.

De heere Eysscher ut supra.

fol. 29v

Idem Eysscher in cas crimineel
contra
Jaques Naubincx cuyper
gedaegde in persoon ut supra.

De heere Eysscher ut supra

¹ Woensdag 27 augustus 1664.

² Maandag 19 januari 1665.

fol. 30

Idem Eysscher
contra
Roeloff Claasz. de Raet gedaegde
om het tweede default te
begeeren.

Den heer Eysscher versochte mits de non comparitie van de gedaegde het tweede default met den derde citatie.

Schepenen fiat.

fol. 30

Idem Eysscher in cas crimineel
contra
Jaques Claasz. de Raet gedaegde
in persoon E.D.

Den heer Eysscher versochte mits de non comparitie van den gedaegde in persoon het eerste default met een tweede citatie in persoon.

Schepenen fiat.

fol. 30v

Rechtdage den 23en february
1665¹ present de heeren Blomvliet
Bailiu, ten Houten ende van der
Heck, Schepenen.

De heer Hugo Blomvliet, Bailiu
der stede Schoonhoven ende den
Lande van Belois, nomine
offitii Eysscher
contra
Roeloff Claesz. de Raet gedaegde
om het derde default te
begeeren

Den heer Eysscher mits de non comparitie van den gedaegde versochte het derde default met admissie om te mogen dienen van intendit.

Schepenen fiat.

fol. 30v

Idem Eysscher
contra
Jaques Claesz. de Raet
gedaegde in persoon het tweede default
te begeeren

Den heer Eysscher mits de non comparitie van den gedaegde in persoon versochte het tweede default met een derde citatie in persoon.

Schepenen fiat.

fol. 31

Rechtdagh den 5en april 1666.²
present de heeren Bailiu ende Schepenen
alle.

---

¹ Maandag 23 februari 1665.

² Maandag 5 april 1666.

De heer Hugo Blomvliet, Bailiu der
 stad Schoonhoven ende den Lande van
 Belois, nomine officii Eysscher
 contra
 Claes Claesz. Crap alias Claasge
 van Leijen gedaegde in persoon E.D.

De heer Eysscher mits de non comparitie van den gedaegde in persoon versocht default met een tweede citatie in persoon.

Schepenen fiat.

fol. 31v

Sententie van Emmitgen
 Aryens van Swartsenburgh

Alsoo Emmitgen Aryens van Swartsenburgh jonge dochter, geboren tot IJsselsteyn, out ontrent 20 jaeren gevangen, buyten pijn ende banden van ijsere heeft bekent ende beleden, dat sij ontrent Vastelavont des jaers 1665, wesende tot Vleuten bij haer suster, getrouwt met Jan Hermensz. hoefsmid aldaer, leggende in 't kinderbedde, om deselve uyt de craem te bewaeren, gemelten Jan Hermensz. bij haer gevangen, terwijlen sij in slaap was, op 't bedde is gecomen, ende deselve met suppressie (volgens haere verclaeringe) vleyselijck heeft bekent, daervan sij gevangen naderhant is gewaer geworden bevruugt te wesen, 't welck sij heeft verswegen, ende in 't begin van de maent december daeraen volgende, in haer vaders huys tot IJsselsteyn, te bedde leggende ende 's morgens tusschen vier ende vijff uren voelende pijn in de buyck, sonder nochthans te weten (soo sij verclaert) dat het arbeijt was, uyt den bedde is opgestaen, ende gegaen op het secreet, responderende op de Stadtshaven, alswaer haer kint daer mede sij bevruugt was, haer schielijck is affgeschoten ende gevallen in 't voorsz. secreet, 't welck sij gevangen aldaer heeft laten leggen, sonder daer naer te sien, ofte eenighsints bekent is maken dat sij een kint gebaert hadde, ende mede sonder te weten (soo sij mede iteratijelijck¹ op alle examens heeft verclaert) off 't selve kint levend oft doot was. Waer naer gebeurt is dat op den 8en january 1666 voorleden ouden stijle voor modus ontrent ten thien uren in de Stadtshaven tot IJsselsteyn voorsz. achter het schuyrtgen van de vader van haer gevangen is gevonden een nieuwgebooren kint, sijnde een meysken 't eenenmael gealtereert tot putrefactie ofte verrottinge, ende de navel niet affgebonden, hebbende de streng uythangen drie

fol. 32

vierendeel lanch wesende, mede het bovenste vliessen van 't vel van 't voorsz. kint affgeschaeft. Waer over bij de heer Officier ende den Gerechte van IJsselsteyn voorsz. in de buyrte van haer vader ondersoek gedaen werdende, waer 't voorsz. kint vandaen comende was, sij gevangen (die doen was in deselve buyrte ten huysse van Gerrit Jacobsz. op 't werck van knoopmaken) sulcx verstaende ende wel wetende dat het haer kint was, haer heeft verborgen onder een oven, ende naer 't versoek van de voorsz. Officier ende Gerechte is gegaen in haer vaders huys, bekennde, dat het voorsz. gevonden kint, haer kint was, van waer sij gevangen haer terstont met hulp ende assisentie van haer stieffmoeder Joos, heeft geretireert binnen deser stede Schoonhoven ten huysse van Jan Aryens Swartsenburgh haeren broeder, ende aldaer bij den heer Officier alhier is geapprehendeert geworden ende te recht gestelt. Ende alsoo 't geene voorsz. is, sijn saacken van seer quade consequentie, die in een lant van goede justitie niet geleden, maer anderen ten exemple behooren te worden gestraft. Soo concludeert de heer Hugo Blomvliet, Bailiu deser stede ende den Lande van Belois, uyt den naeme van wegen de hooge Overheyt ende Graefflijckheit van Hollant ende Westvrieslant dat sij gevangen daer over sal worden gecondemneert gebraght te worden ter plaetse daer men gewoon is criminele justitie te doen, ende aldaer in een tobbe met water sal worden gesmoort, datter den doot naer volght met confiscatie van alle

fol. 32v

haere goederen ten profijte van de hooge Overheyt voorn.

Schepenen gehoord hebbende den crimineele eysch van de heer Officier, ende hier op gehadt hebbende des gevangens confessie, prefererende gratie voor rigeur van justitie, doende niettemin recht van wegen de hooge Overheyt ende Graefflijckheit van Hollant ende Westvrieslant voorn. hebben haer gevangen gecondemneert ende condemneeren deselve bij desen in het tughthuys tot Utrecht voor den tijt van twintigh achtereenvolgende jaeren. Ende bij 't uytbreecken uyt het gemelten tughthuys, bannen deselve gevangen, gelijk sij gebannen wort bij desen de vordere ofte overige tijt uyt Hollant ende Westvrieslant, sonder middelerwijle daer weder binnen te comen, op pene van metter doot gestraft te worden, ende condemneeren haer gevangen mede in de costen ende misen van justitie. Ontseggen den heer Eysscher sijnen vorderen eysch ende conclusie op

¹ GTB. Iteratievelijck. Herhaaldelijck, bij herhaling, telkens.

haer gevangen gedaen ende genomen. Aldus gedaen bij de heeren Nicolaas Juynboll, Gijsbert van der Vooren, Olivier van Pamburgh, Abraham van Stralen, Jacob Engelsz. van den Blauw, Johan Vredenrijck ende Jacob van den Broeck, Schepenen ende gepronuncieerd op den 18e augusti 1666.¹

fol. 33

Rechtdagh den 15en november 1666.²
present de heeren Bailiu ende Schepenen
alle dempto ende
Vredenrijck.

De heer Hugo Blomvliet, Bailiu der
stede Schoonhoven ende den Lande van
Belois, nomine offitii Eysscher
contra
Cornelis van Pas gedaegde in persoon
E.D.

Den heer Eysscher mits de non comparitie van den gedaegde in persoon versochte default met een tweede citatie in persoon, ende apprehentie corporeel.

Schepenen fiat.

fol. 33v

Rechtdagh den 7en february
1667.³ present d' heeren Bailiu ende
Schepenen allen.

D' heer Hugo Blomvliet,
Bailiu deser stede ende den
Lande van Belois, nomine
offitii Eysscher
contra
Aryen Thonisz. Broer gedaegde bij
edicte ende in persoon E.D.

De heer Eysscher mits de non comparitie van den gedaegde in persoon het eerste default, met een tweede citatie bij edicte ende in persoon, mitsgaders apprehentie corporeel.

Schepenen fiat.

fol. 34

Rechtdagh den lesten february 1667.⁴ present
de heeren Bailiu, Pamburgh, Stralen,
vander Blauw, Vredenrijck ende van den
Broeck, Schepenen

D' heer Hugo Blomvliet, Bailiu deser
stede ende den Lande van Belois,
nomine offitii Eysscher
contra
Jacob Jacobsz. Groen woonende tot
Haestrecht gedaegde bij edicte ende
en in persoon

Den heer Eysscher versocht mits de non comparitie van den gedaegde bij edicte ende in persoon, default met een tweede citatie bij edicte ende in persoon.

Schepenen fiat.

¹ Woensdag 18 augustus 1665.

² Maandag 15 november 1666.

³ Maandag 7 februari 1667.

⁴ Maandag 28 februari 1667.

fol. 34

Idem Eysscher
 contra
 Thonis Lievensz. woonende tot
 Haestrecht gedaegde ut supra.

Den heer Eysscher ut supra.

Schepenen fiat.

fol. 34v

Rechtdagh den 4en april 1667.¹
 present d' heeren Bailiu, van der
 Vooren, van Stralen, van der
 Blauw ende van den Broeck,
 Schepenen

De heer Hugo Blomvliet, Bailiu
 deser stede ende den Lande van
 Belois, nomine offitii Eysscher
 contra
 Thonis Lievensz. woonende tot
 Haestrecht gedaegde bij edicte ende in persoon
 het tweede default te begeeren.

De heer Eysscher versocht, mits de non comparitie van den gedaegde bij edicte ende in persoon,
 het tweede default met een derde citatie bij edicte ende in persoon, mitsgaders apprehensie
 corporeel.

Schepenen fiat.

fol. 34v

Idem Eysscher
 contra
 Anthony de Sweseringh
 woonende tot Utrecht gedaegde
 bij edicte ende in persoon eysch
 ende versoeck doen

De heer Eysscher versocht mits de non comparitie van den gedaegde bij edicte ende in persoon
 default, met een tweede citatie bij edicte ende in persoon, mitsgaders apprehensie corporeel.

Schepenen fiat.

fol. 35

Rechtdagh den 16en mey 1667²
 present d' heeren Bailliu ende Juynboll,
 Stralen, Vredenrijck ende van den Broeck,
 Schepenen.

D' heer Hugo Blomvliet, Bailliu
 der stede Schoonhoven ende den
 Lande van Belois, nomine offitii Eysscher
 contra
 Pieter van Hillensberge, borger ende
 grutter³ tot Niepoort⁴ gedaegde bij edicte ende
 in persoon eysch off versoeck doen.

¹ Maandag 4 april 1667.

² Maandag 16 mei 1667.

³ *GTB*. Iemand die grutterwaren (granen, zaden, bonen, erwten en dergelijke) verkoopt.

⁴ Nieuwpoort, gem. Molenwaard, prov. Zuid-Holland.

Den heer Eysscher alvorens eysch te doen, versochte dat den gedaegde in persoon sal worden gehoord op articulen.

Putte met den gedaegde present consenteert in het versoeck van den heer Eysscher.

fol. 35v

Rechtdagh den 13en juny
1667.¹ present d' heeren Bailliu, ende
Pamburgh, van Stralen ende van den Broeck,
Schepenen.

De heer Hugo Blomvliet,
Bailiu deser stede ende
Lande van Belois, nomine
offitii Eysscher

contra

Thonis Lievensz. woonende
tot Haestrecht gedaegde bij
edictte ende in persoon het derde
default te begeeren.

Bullick voor den heer Eysscher versochte mits de non comparitie van den gedaegde bij edictte ende in persoon het derde default met een vierde citatie ex superabundantia bij edictte ende in persoon om te sien dienen van intendit.

Schepenen fiat.

fol. 35v

Idem Eysscher

contra

Johannes Anthony de Sweseringh
woonende tot Utrecht
gedaegde bij edictte ende in persoon
het tweede default te
begeeren.

Bullick voor ut supra het tweede default met een derde citatie bij edictte ende in persoon.

Schepenen fiat.

fol. 36

Rechtdagh den 27^e juny 1667.² present
d' heeren bailiu, van der Vooren,
Pamburgh, van der Blauw ende
van den Broeck, Schepenen.

De heer Hugo Blomvliet, Bailiu
deser stede ende den Lande van Belois,
nomine offitii Eysscher

contra

Thonis Lievensz. woonende tot
Haestrecht gedaegde bij edictte ende
in persoon om te sien dienen van
intendit.

Den heer Eysscher mits de non comparitie van den gedaegde bij edictte ende in persoon dient van intendit bij geschrifte.

---

¹ Maandag 13 juni 1667.

² Maandag 27 juni 1667.

fol. 36

Idem Eysscher
 contra
 Johannes Anthony de Sweseringh woonende
 tot Utrecht gedaegde bij edicte ende in
 persoon het derde default te
 begeeren.

De heer Eysscher versochte mits de non comparitie van den gedaegde bij edicte ende in persoon het derde default met een vierde citatie ex superabundanti bij edicte ende in persoon, om te sien dienen van intendit.

Schepenen fiat.

fol. 36v

Rechtdagh den 25en july 1667.¹
 present d' heeren Bailiu ende Schepenen
 alle demptis Juynboll ende
 van den Broeck

D' heer Hugo Blomvliet, Bailiu
 deser stede ende den Lande van Belois,
 nomine offitii Eysscher
 contra
 Johannes Anthony de Sweseringh woonende
 tot Utrecht gedaegde bij edicte ende
 in persoon om te sien dienen van
 intendit

Den heer Eysscher dient van intendit bij geschrifte sulcx voor den naesten sal worden overgelevert.

fol. 37

Rechtdag den 19en septembris 1667.²
 present d' heeren Bailiuw ende Schepenen
 alle.

D' heer Hugo Blomvliet, Bailiuw deser
 stede ende den Lande van Belois, nomine
 offitii Eysscher
 contra
 Johannes Anthony de Sweseringh woonende
 tot Utrecht gedaegde bij edicte ende in
 persoon om te sien dienen van intendit.

Omme welck intendit te funderen, soo dede den heere Eysscher poseren, conform de waerheit, dat den gedaegde hem heeft vervordert ende onderstaen, op den 25en marty anno 1667 voorleden, wesende binnen deser stede Schoonhoven, off onder de vrijheyd vandien door sijn knecht een cartel³ te senden ende over te leveren aen Johannes Pieter de Cupre, sijnen swager, doen mede sijnde onder de vrijheyd deser stede buyten de Cruyspoort, voor d' huysinge van den weduwe van Pieter van Straten⁴, ende gereden in een koetswagen, affgehuyrt om naer Utrecht te rijden; Bij welck cartel den gedaegde gemelten Johannes Pieter de Cupre heeft geprovoceert, om jegens den anderen metten degen te veghten; Dat oock hij gedaegde terstont naer het overleveren van 't voorsz. cartel is gecomen ontrent den voorsz. koetswagen schrappende met den blooten degen, ende roepende jegens den voorn. Johannes Pieter de Cupre: Schelm, komtter uyt, daerop den voorn. Johannes Pieter de Cupre uytte wagen getreden sijnde, den gedaegde met sijn degen deselven den Cupre heeft geagresseert ende verscheyde steken toegebracht eer gemelten de Cupre tot defentie konde komen, off sijn degen mede uyttrecken. Ende dat oock hij gedaegde in deselve agressie den meergenoemden de Cupre een sware steeck ende quetsure heeft geinfligeert in 't hangen van den buyck aen de rechterzijde, die was penetrerende. Alle 't welke strijdende jegens het placcaet bij den Edele Grootmogende Heeren Staten van Hollandt ende Westvrieslant jegens den duelleren geëmaneert. Ende mede sijnde saacken van groot gewelt ende

¹ Maandag 25 juli 1667.

² Maandag 19 september 1667.

³ *GTB*. Cartel; Een briefje dat een uitdaging inhoudt.

⁴ De naam van zijn weduwe, Geertge Barents, wordt vermeld op fol. 40v in het vonnis van Jan Fredricxz. uit Bergambacht.

wegschenderije, die is een lant van justitie niet geleden, maer, volgens den voorsz. placcate, ende mede naer rechten,

fol. 37v swaerlijck behooren te worden gestrafft. Soo hadde den heer Eysscher nomine offitii den gedaegde daer over bij edicte doen daghvaerden in persoon voor desen Edele Gerechte, tegens sekeren bequamen dage, om uyt saacke voorsz. 't aenhooren soodanigen criminelen eysch ende conclusie, mitsgaders versoeck van provisie, als den heere Eysscher jegens hem gedaegde souden willen doen ende nemen, dogh den gedaegde niet comparerende is jegens hem verleent geweest default met een tweede citatie. Waer naer den gedaegde voor de tweede ende derde mael geciteert sijnde ende telckens niet comparerende, oock jegens hem sijn gedecerneert geworden het tweede ende derde default, met een vierde citatie ex superabundanti, om het profijt van de voorsz. drie defaulten wijzen begeren ende te sien dienden van intendit, uyt kraghten van 't welcken deze gedaegde tot dienen sien voor de vierde mael geciteert sijnde, noch niet en heeft gecompareert, in voegen dat den heer Eysscher is geadmitteert geworden om sijn intendit over te leveren, mette verificatien daertoe dienende. Ende dienvoegende funderende desen sijnen intendit.

Soo concludeert den heer Eysscher te fine den gedaegde bij edicte ende in persoon, ende defaillant, uyt kraghte van den voorn. defaulten jegens hem gedecerneert, sal worden versteken van alle exceptien declinatoir, dilatoir ende peremptoir, weren ende defentien, die hij in desen hadde mogen doen ende proponeren; Ende dat voort den gedaegde over de voorsz. provocatie tot duel, aggressie van den persoon van gemelten Johannes Pieter den Cupre, ende vordere bij hem gepleeghde gewelt ende wegshenderije, sal worden verclaert tot geene ampten, officien ofte digniteyten admissibel. Item gebannen voor den tijt van ses jaren uyt den landen van Hollandt ende Westvrieslandt. Ende voorts in sijne goederen gemulcteert, sulcx Schepenen naer exigentie van saacke sullen bevinden te behooren. Ofte tot andere etc. Op alles etc.

fol. 38 Schepenen het intendit met de verificatien daertoe dienende, hebbende gesien ende geexamineert, versteken den gedaegde bij edicte ende in persoon ende defaillant uyt craghte van de voorsz. defaulten jegens hem gedecerneert, van alle exeptien, declinatoir, dilatoir, ende peremptoir, weren ende defentien, die hij in desen hadde mogen doen ende proponeren, ende condemnieren deselven gedaegde over de voorsz. provocatie tot duel, aggressie van den persoon van gemelten Johannes Pieter de Cupre, ende vorders bij hem gepleegde gewelt ende wegshenderije in een boete van vijffhondert gulden mitsgaders in de kosten, ende ontseggen den heer Eysscher sijnen vorderen eysch ende conclusie op den gemelten gedaegde in persoon gedaen ende genomen. Actum ende gepronuncieert op den 19en septembris 1667.

fol. 38 Idem Eysscher in cas crimineel
contra
Jan Fredricxz. woonende in Bergham-
baght gedaegde bij edicte ende in persoon
E.D.

Den heer Eysscher mits de non comparitie van den gedaegde bij edicte ende in persoon, versoeckt default, ende voor 't profijt vandien apprehensie corporeel met een tweede citatie bij edicte, ende in persoon.

Schepenen fiat.

fol. 38v Rechtdagh den 17en octobris 1667.¹
present d' heeren Bailiu, van den Vooren,
van Pamburgh, van der Blauw ende
van den Broeck, Schepenen.

D' heer Hugo Blomvliet, Bailiu deser
stede ende den Lande van Belois, nomine
offitii Eysscher
contra
Jan Fredricxz. van Bergh-
ambaght gedaegde bij edicte ende in
persoon, het tweede default

¹ Maandag 17 oktober 1667.

te begeren.

Den heer Eysscher versochte mits de non comparitie van den gedaegde bij edicte ende in persoon het tweede default met een derde citatie bij edicte, ende in persoon.

Schepenen fiat.

fol. 38v

Idem Eysscher
 contra
 Anthony de Sweseringh gedaegde
 bij edicte ende gecondemeerde om te sien
 dienen van declaratie van kosten

Den heer Eysscher versochte mits de non comparitie van den gedaegde bij edicte ende gecondemneerde off jemand van sijnent wegen default ende voor 't proffijt vandien versteck van diminutie ende taxatie.

Schepenen fiat.

fol. 39

Rechtdagh den lesten octobris 1667.¹
 present d' heeren Bailiu ende Schepenen alle
 dempto van der Stralen.

D' heer Hugo Blomvliet, Bailiu deser
 stede ende den Lande van Belois,
 nomine offitii Eysscher
 contra
 Jacobus Jansz. van Hillaersbergh²
 gedetineerde ende gedaegde in persoon E.D.

Den heer Eysscher, doende eysch, seyde ende de waerheyt is sulcx, dat den gedaegde hem niet en heeft ontsien maer stoutelijck vervordert op woonsdagh jongstleeden den 26en deser loopende maent, te gaen ten huysse van Floris van Cuyll herbergier in 't huys van Nassau binnen deser stede, met meeninge ofte wille omme op de bovenkamer te gaen daer eenigh volck ofte compagnie was, dat hem gedaegde door den vooroemde Cuyll is geweygert, ende aengeseyt van binnen in de keucken te willen gaen bij dat volck off geselschap dat daer was, als daer wel mogende wesen ende boven niet, seggende deselven Cuyll vorders: ic sal u geven 't geen gij begeert, daerop deselven Hillensbergh gedaegde alhier in de voorsten keucken is gegaen, ende bij den voorn. Cuyll voor hem gedaegde een kanne Bredaas bier getapt, dat den voorn. gedaegde daer sijnde, jegens het geselschap daarmede wesende ende met een verkeerbert³ spelende, seyde, niet is willen hebben dat iemant speelde, nemende de schijven ende het gelt uyt het bort, smijtende ofte werpende deselve schijven over de tafel ende steckende het gelt in sijn sack, ende 't gemelte geselschap alsoo gedwongen, omme uyt het spelen te moeten scheyden, sonder hem bij iemand van 't geselschap daer toe eenighe reden was gegeven. Dat de huysvrouw van den voorn. Cuyll den gedaegde willende beletten ofte bespreecken van sulcx te doen ende 't geselschap in ruste laten, deselven gedaegde den voorn. huysvrouw van Cuyll uytschold voor een hoer, een eenkloot, een duyvelse hoer ende een [eenclodt]. Dat deselven gedaegde het voorsz. spelen belet hebbende, het verkeerbert heeft genomen ende de scheyven in 't midden onder het verkeerbert geleyt, ende door sijn handen wederseyts op de randen ofte lijsten van het bort dit selve over ende weder gedrukt tot dat 't gemelte bort aen stucken was. Dat hij gedaegde daerover van den voorn. Cuyll bij de

fol. 39v armen is gevat ende tot aen de deur, daer hij gedaegde hem te weer begonde te stellen, gebracht ende eyndelijck voor de deur over straet gesmeten ende de deure gesloten. Ende dat daernaer den meergenoemden gedaegde met handen ende voeten op de deure heeft beginnen te bonsen ende schoppen, oock met sijn mes in de deure ende vensters gesneden, dat soo al een geruymen tijt [doende] ende dat eyndelijck den gedaegde wedersijts op d' sittinghen⁴ van de Stadhuys [inne] is gaen staen ende met sijn mes aen de eene zijde vijftien, ende aen de andere zijde vijff ruyten

¹ Maandag 31 oktober 1667.

² Hillegersberg, gem. Rotterdam, prov. Zuid-Holland.

³ *GTB*. Een bord, tafel waarop of waaraan het verkeerspel wordt gespeeld, waarschijnlijk een soort van triktrak of backgammon; het werd gespeeld met schijven en het verloop ervan werd bepaald door het vallen van de dobbelstenen en de behendigheid der spelers.

⁴ *Ibidem*. Sittinge; Het zitten; een plaats waar men zitten kan?

heeft gebroocken, oock te vooren noch twee in de keucken, ende mede in deselve keucken een kandelaer jegens de vloer aen stucken gesmeten. Alle 't welcke saecken sijn van notoir gewelt ende straetschenderije, dat in een lant ende stadt van justitie andere ten exemple gestraft dient.

Soo concludeerde den heer Eysscher ten fine den gedaegde over het gepleeghe geweld ende straetschenderije arbitralijck sal werden gecorrigeert ofte in sijne goederen soodanigh gemulcteert als Schepenen naer exigentie van saecken sullen bevinden te behooren, mitsgaders in de kosten ende misen van de justitie. Ofte tot alles etc. ende op alles etc.

Den gedaegde den voorsz. criminelen eysch ende conclusie hebbende gehoord, verclaert het quaet genoegh gemaect te hebben, dogh door groote dronckenschap geschiet te sijn, hem sulcx leet te wesen ende in 't toecomende te sullen waghten, versoeckende d' heeren Schepenen hem desemaal te willen verschoonen.

Schepenen gehoord hebbende den criminelen eysch van de heer Eysscher ende daerop gehadt hebbende des gedaegdens confessie, prefererende gratie voor rigeur van justitie, doende recht. Condemneren den gedaegde ende gedetineerde Godt ende de justitie met gebogen knien te bidden om vergiffnisse. Ende in een boete van hondert gulden mitsgaders in de kosten ende misen van justitie. Des dat den gedaegde ende gedetineerde soo lange in detentie sal blijven, tot dat de voorsz. kosten ende misen van justitie sullen wesen betaelt. Ontseggen den heer Eysscher sijnen vordere eysch ende conclusie op gemelten gedaegde ende

fol. 40 gedaegde gedaen ende genomen. Actum ende gepronuncieert op den lesten octobris 1667.

fol. 40

Idem Eysscher is cas crimineel
contra
Jan Fredricxz. uyt Berghambaght
gedaegde bij edicte ende in persoon het derde
default te begeren.

Den heer Eysscher versochte mits de non comparitie van den gedaegde in persoon het derde default met een vierde citatie ex superabundanti om te sien dienen van intendit.

Schepenen fiat.

fol. 40v

Rechtdagh den 21en novembris 1667.¹
present d' heeren Schepenen alle demptis
vander Vooren.

D' heer Hugo Blomvliet, Bailiu deser
stede ende den Lande van Belois, nomine
offitii Eysscher
contra
Jan Fredricxz. uyt Berghambaght
gedaegde bij edicte ende in persoon
om te sien dienen van intendit.

Den heer Eysscher dient van intendit in scriptis

Omme welck intendit te funderen, soo poseert den heere Eysscher conform de waerheyt, dat den gedaegde op donderdags van de voorleden Schoonhovense kermis, wesende den 1en septembris 1667, ontrent des avont is geweest ten huysen van Geertge Barents, weduwe van P. van Straaten, herbergier ter buyten den Cruyspoort der voorsz. stede Schoonhoven ende aldaer jegens Jan Bastiaenz. in de wandeling genaemt Jan Roelen jongman van Noordeloos² met blootte messen veghtende is geworden ende gescheyden sijnde ten tweede male weder met messen jegens den anderen hebben aengegaen ende den anderen de gangh ingedronghen³, dat oock den gedaegde in 't selve gevegt den voorn. Jan Bastiaenz. een quetsure ofte wonde heeft geinfligeert aen de rechterzijde ingaende tusschen de vijffde ende sesde der waeraghtige ribben penetrerende dwers

¹ Maandag 27 november 1667.

² Noordeloos, gem. Giessenlanden, prov. Zuid-Holland.

³ Ende gescheyden sijnde ten tweede male weder met messen jegens den anderen hebben aengegaen ende den anderen de gangh ingedronghen, staat, met verwijzingsteken, op fol. 41.

door de lever, ende mede een snede in 't aengesicht aen de 's linckerzijde, van welcke quetsure ofte wonde hij een weynigh tijts daer naer is doot gebleven, ende den gedaegde terstont heeft geretireert, geaufugeert, ende gelatiteert, waerover den heere Eysscher hem gedaegde tot drie verscheyden malen bij edicte heeft doen indagen, ende citeren in persoon voor desen Edele Gerechte, doende daerbij bij besloten missive, ende toesendinge van copie advertentie ter laetste woonplaetse van den gedaegde in Berghambaght, ten huysse van sijn moeder. Doch den gedaegde telkens niet comparerende, sijn jegens hem gedaegde gedecerneert geworden het eerste default met apprehensie corporeel mitsgaders tweede ende derde default. Ende den heer Eysscher geaccordeert een vierde citatie ex superabundanti om te sien dienen van intendit, uyt craghte van 't welcken gedaegde voor de vierde mael bij edicte ende advertentie als vooren geciteert sijnde ten fine als boven, den gedaegde ende defaillant noch niet heeft gecompareert mits welcken den heer Eysscher is geadmteert om sijn intendit over te leveren, mette verificatien daer toe dienende. Ende dienvolgende funderende desen sijn intendit.

Soo concludeert den heere Eysscher ten fine den gedaegde bij edicte ende in persoon, defaillant ende latitant uyt craghte van de voorsz. drie defaulten jegens hem gedecerneert sal worden verweer van alle exeptien declinatoir, dilatoir ende peremptoir weren ende defentien, die hij in desen hadde mogen doen ende preponderen. Ende dat hij voorts ter saacke van de voorsz. manslagh geperpetreert aen den persoon van den voorn. Jan Bastiaensz. sal worden gebannen uyt Hollandt ende Westvrieslandt ende d' provintie van Utrecht sijn leven langh, met confiscatie van alle sijne goederen ten proffijte van de Graefflijckhey. Op alles etc.

fol. 41

Rechtdagh den 30en January 1668¹ present
d' heeren Bailiuw, van der Stael, van der
Vooren, van den Broeck, Groenevelt ende Koen,
Schepenen.

D' heer Hugo Blomvliet, Bailiuw deser
stede ende den Lande van Belois, nomine
offitii Eysscher
contra
Jan Fredricxz. uyt Berghambaght, gedaegde
bij edicte in persoon, geaufugeerde ende defaillant om
sententie te hebben
op het intendit daer
van den 21en novembris 1667 gedient
is.

Schepenen houden de saacke in advys tot den naesten.

fol. 41v

Sententie van Grietge Claas
huysvrouw van Jan Carnesaen

Alsoo Grietge Claas huisvrouw van Jan Carnesaen, geboortigh van Utrecht out ontrent 55 jaren, buyten pijn ende banden van ijsere bekent heeft dat sijn gevangen eerst tot Wijck te Duerstede ende naderhandt tot Rheenen, beyde onder den Gestichte van Utrecht, gegeesselt, gebrantmerckt ende gebannen is uyt 't Sticht van Utrecht voor eenige jaren, om haer bedelen ende dieverijen. Ende dat sijn hier in de stadt comende is gaen logeren ten huysse van Anthony Tegeningh waert in de Drie Coningen ende van verscheyde borgers alhier eenigh linde, cant, een wolle deken ende een neusdoeck heeft gestolen. Alle 't welcke saecken sijn van quaden gevolge ende in een stadt van justitie niet lijdelijck, ende anderen ten exempelen gestraft dient. Soo concludeert d' heer Hugo Blomvliet, Bailiu deser stede ende den Lande van Belois, inden naem ende van wegen de hooge Overheyte ende Graefflijckheyte van Hollandt ende Westvrieslandt, dat sijn gevangen daerover sal worden gebracht ter plaetse daer men gewoon is criminele justitie te doen, ende aldaer wel strengelijck gegeesselt, gebrantmerckt ende voorts gebannen haer leven langh geduerende uyt Hollandt ende Westvrieslant mitsgaders den Gestichte van Utrecht, sonder daer weder inne te comen op pene van swaerder straffe, met confiscatie van goederen soo sijn eenige heeft ten proffijte van den hooge Overheyte voorn.

Schepenen hebbende gehoort den criminelen eysch van den heer Officier ende daerop gehadt des gevangens confessie, prefererende gratie voor rigeur van justitie, doende niettemin recht van

¹ Maandag 30 januari 1668.

wegen de hooge Overheyte ende Graefflijckheyt voorn. hebben haer gevangen gebannen ende bannen deselve mits desen uyt Hollant ende Westvrieslant, mitsgaders den gestichte van Utrecht haer leven langh gedurende, sonder daer weder inne te comen op pene van swaerder straffe, met confiscatie van haere goederen soo sij eenige heeft ten profijte van den hooge Overheyte ende Graefflijckheyt voorn. Ende ontseggen d' heere Officier sijnen vorderen eysch ende conclusie op de gevangen gedaen ende genomen. Actum bij de heeren Gijsbert van den Voorn, Jacob van den Blauw, Johan Vredenrijck, Jacob van den Broeck, Ernst Groenenvelt ende Gijsbert Koen, Schepenen, op den 19en mey 1668.¹

De gevangen heeft in presentie van den heeren Schepenen verclaert geene goederen te hebben.

Is gevangen met een doghtertgen out 10 jaren ende een soontgen out 8 jaren op de 7e mey 1668, ende uytgegaen den 19en mey 1668.

fol. 42

Rechtdagh den 15en octobris 1668.² present de heeren Bailiuw, van der Stael, vander Vooren, van der Blauw, Vredenrijck, van den Broeck, Groenevelt ende Koen, Schepenen.

D' heer Hugo Blomvliet, Bailiu deser stede ende den Lande van Belois, nomine offitii Eysscher
contra

Jan Fredricxz. uyt Berghambaght gedaegde bij edicte ende in persoon ende defaillant om sententie te begeren.

De heer Eysscher versochte sententie op sijn overgelevert intendit ende verificatien daertoe dienende.

Schepenen houden de saacke in advys tot huyden over 14 dagen. Actum ut supra.

fol. 42v

Rechtdagh den 19en novembris 1668³ present d' heeren Bailliu, Pamburgh, Groenevelt, Koen, van der Linden, Bord Schepenen

D' heer Hugo Blomvliet, Bailliu der stadt Schoonhoven ende den Lande van Belois, nomine offitii Eysscher in cas crimineel
contra

Jan Fredricxz. uyt Berghambaght gedaegde bij edicte ende in persoon ende defaillant alsnog sententie te begeren.

fol. 43

Sententie Jan Fredricxz.
uyt Berghambacht

Alsoo bij Die van den Gerecht der stede Schoonhoven het intendit ende informatie haer Edelen overgelevert uyt den naem ende van wegen d' heer Hugo Blomvliet, Bailliu deser stede ende den Lande van Belois, nomine offitii Eysscher in cas crimineel ter eener ende Jan Fredricxz. jongman uyt Berghambacht gedaegde bij edicte ende in persoon ende geaufugeerde ende latitant ter andere sijde. Allegerende d' heer Eysscher bij de middelen van sijn intendit, hoe waer is, dat den gedaegde op donderdagh den 1e septembris 1667 ontrent den avond is geweest ten huysse van

¹ Zaterdag 19 mei 1668.

² Maandag 15 oktober 1668.

³ Maandag 19 november 1668.

Geertge Barents weduwe Pieter van Straten herbergierster buyten de Cruyspoort deser stede, ende aldaer jegens Jan Bastiaensz. in de wandeling genaemt Jan Roelen jongman van Noordeloos met bloote messen vechtende is geworden, ende gescheyden sijnde ten tweedemaal weder met messen jegens d' andere hebben aengegaen ende den andere de gangh ingedrongen, dat oock den gedaegde in 't selve geveght de voorsz. Jan Bastiaensz. de quetsure ofte wonde heeft geinfligeert aen de regtersijde ingaende tusschen de vijfde ende sesde der waragtige ribben, penetrerende dwars door de lever ende mede deselve in 't aengesigt aen de 's lincker sijde, van welke quetsure ofte wonde hij af weynig tijts daer naer is doot gebleven, ende de gedaegde terstont hem heeft geretireert, geaufugeert ende gelatiteert, waer over d' heer Eysscher, hem gedaegde tot drie verscheyde malen heeft doen indagen ende citeren in persoon voor dese Edele Geregte, doende daer van bij besloten missive, ende toesending van copye advertentie ter laetste woonplaetse van den gedaegde in Berghambacht, ten huuse van sijn moeder, doch den gedaegde telkens niet comparerende sijn jegens hem gedecerneert geworden het eerste defaut met apprehensie corpreel, mitsgaders het tweede ende derde defaut ende den heer Eysscher geaccordeert een vierde citatie ex superabundanti om te sien dienen van intendit, uyt craghte van 't welck de gedaegde voor de vierde mael bij edicte ende advertentie als voren geadverteert sijnde ten fine als boven, den gedaegde ende defaillant noch niet is gecompereert, mits welcken den heer Eysscher is geadmitteert om sijn intendit over te leveren, met de verificatien daer toe dienende, dienvolgende uyt den name ende van wegen den Edele Grootmogende Heeren Staten van Hollandt ende Westvrieslant concludeert ten fine den gedaegde bij edicte ende in persoon defaillant ende latitant uyt craghte van de voorsz. drie defaulten jegens hem gedecerneert sal worden verstecken van alle exceptien declinatoir, dilatoir ende peremtoir, weren ende defentien, die hij in desen hadde mogen doen ende proponeren ende dat hij voorts ter saecke van de voorsz. manslagh geperpetreert aen den persoon van Jan Bastiaensz. sal worden gebannen uyt Hollandt ende Westvriesland ende provintie van Utrecht sijn leven langh gedurende met confiscatie van alle sijn

fol. 43v goederen ten profijtte van de heeren Staten voorn.

Die van den Gerechte doende recht uyt den naem ende van wegen de Edel Groot Mogende Heeren Staten van Hollandt ende Westvriesland versteken den gedaegde bij edicte ende in persoon, defaillant ende latitant van alle exeptien declinatoir, dilatoir ende peremtoir, weren ende defentie, die hij in desen hadde mogen doen ende proponeren, hebben hem voorts gebannen ende bannen hem mits desen uyt Hollandt ende Westvrieslandt, mitsgaders uyt den gesticht van Utrecht sijn leven langh gedurende, ende verclaren alle sijne goederen ten proffijtte van gemelten heeren Staten geconfisqueert. Actum bij d' heeren Olivier van Pamburgh, Ernst Jansz. Groenevelt, Gijsbert Coen, Herman van der Linden, Franco bord Wesel, Gaston Dullavay ende Dirck Smit, Schepenen den 7 january 1669.¹

fol. 44

Rechtdagh den 3en juny 1669²
present d' heeren Bailiuw, Koen ende van der Linde,
Schepenen

D' heer Hugo Blomvliet, Bailiuw deser
stede ende den Lande van Belois, nomine
offitii Eysscher in cas crimineel
contra

Mr. Andries Verheul borger ende
chirurgijn alhier gedaegde in persoon
eysch off versoeck doen.

Den heer Eysscher alvorens eysch te doen versochte dat den gedaegde in persoon sal worden gehoord op artyckel en, ende bij provisie gaen in versekeringe.

Den gedaegde in persoon versochte dat hij bij provisie sal worden ontslagen van de personele comparitie ende geadmitteert ende te mogen occuperen bij procureur mitsgaders onder hanttastinge ende belofte van t' allen tijde tot vermaninge van de heeren Schepenen weder in persoon te sullen comparereren sup poene confessie et convicti ende antwoordende op 't versoeck van den heer Eysscher concludeert ten fine deselve gedaegde sal worden ontseyt.

Den heer Eysscher persisteert bij sijn versoeck ende concludeert dat het contra versoeck van den gedaegde in persoon hem sal worden ontseyt.

¹ Maandag 7 januari 1669.

² Maandag 3 juni 1669.

Den gedaegde in persoon persisteert bij sijn contra versoeck ende geteyckende ende versocht daerop dispositie.

Den heer Eysscher versochte dispositie.

Schepenen houden de saacke in advys tot huyden over 14 dagen. Ende ordonneeren den gedaegde in persoon ter selven dage weder in persoon te compareren. Actum ut supra.

fol. 44v

Rechtdagh den 17e juny 1669¹
present d' heeren Bailliu ende Pamburgh
Groenevelt, Koen, van der Linde,
Bordwesel, ende Smit, Schepenen

D' heer Hugo Blomvliet, Bailliu
deser stede ende den Lande van Blois
nomine offitii Eysscher in cas crimineel
contra
Mr. Andries Verheul borger ende
chirurgijn alhier gedaegde in persoon

D' heer Eysscher mits de non comparitie van den gedaegde in persoon versochte default ende voor 't profijt vandien apprehentie corporeel met een tweede citatie in persoon.

Die van den Gerechte mits de non comparitie van den gedaegde in persoon decernereren jegens deselven default met een tweede citatie in persoon. Actum ut supra.

fol. 45

Rechtdag den 17e juny 1669² present d' heeren
Bailliu, ende Pamburgh, Coen, van der Linde,
Schepenen

D' heer Hugo Blomvliet, Bailliu der
stede Schoonhoven ende den Lande van Belois,
nomine offitii Eysscher in cas crimineel
contra
Thomas Fox gedaegde in persoon E.D.

D' heer Eysscher mits de non comparitie van den gedaegde versochte default met apprehentie corporeel ende een tweede citatie in persoon.

Schepenen fiat.

fol. 44

Rechtdag den 15en july 1669³ present
d' heeren Bailliuw, Pamburgh, Groene-
velt, Koen, Dulavay ende Smits, Schepenen.

De heer Hugo Blomvliet, Bailiu der stede
Schoonhoven ende den Lande van Blois nomine
offitii Eysscher in cas crimineel
contra
Thomas Fox gedaegde in persoon om 't
2e default te begeren.

De heer Eysscher mits de non comparitie van den gedaegde in persoon versocht het 2e default met een derde citatie in persoon.

Schepenen fiat.

¹ Maandag 17 juni 1669.

² Maandag 17 juni 1669.

³ Maandag 15 juli 1669.

fol. 45v

Sententie van Roeloff Claasz. de Raet

Alsoo Roeloff Claasz. de Raet, gebooren binnen deser stede ende borger alhier, out 24 jaren, buyten pijn ende banden bekent op dingsdagh den 30en july jongstleden binnen den stadt Gouda op d' jaermarkt aldaer, in sekere herberge, in volle compagnie verscheyde quade injurieuse woorden, (om d' schandelijckheit ende vuylicheynt alhier niet inne gestelt) van seker persoon van de regeringe ofte magistrature deser stede gesproocken te hebben, als mede klaerlijck blijckt bij de attestatien van verscheyde getuygen, dienthalven beleyt. 't Welcke in een stadt van justitie niet en behoort ende andere ten exempel gestraft dient. Soo concludeert d' heer Hugo Blomvliet, Bailiuw deser stede ende den Lande van Belois, uyt den name ende van wegen haer Edelgrootmogenden de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, dat den voorsz. gevangen gebragt sal worden ter plaetse daer men gewoon is regt ende justitie te doen, ende aldaer wel strengelijck sal worden gegeesselt. Ende voorts gebannen sijn leven langh gedurende uyt Hollandt ende Westfrieslant, mitsgaders den Gestigte van Utrecht, sonder daer weder inne te komen op pene van swaerder straffe.

Schepenen gehoort des gevangens confessie, gesien de informatie, mitsgaders gehoort den crimineelen eysch van de heer Bailiuw voorsz. doende recht inden name ende van wegen d' Edele Grootmogende Heeren Staten van Hollant ende Westfrieslant, condemnieren den gevangen aghd dagen te sitten te water ende broot, den voorn. persoon van de regeringe ofte magistrature ende d' heeren Schepenen te bidden om vergiffenisse, ende te bekennen dat hem leedt is soodanige valsche, vuyle ende injurieuse woorden van gemelten persoon van den regeringe ofte magistrature gesproocken te hebben, dat hij 't selve heeft geloochent **ende** den voorn. persoon van den regeringe ofte magistrature van alle 't selve vrij kent ende ontschuldicht, ende ontseggen hem de stadt ende jurisdictie van Schoonhoven den tijt van vijff jaren, sonder middelerwijle daer weder binnen te komen op pene van swaerder straffe. Actum bij den heeren Pamburgh, van der Linde, Bortwessel, Dulavay ende Smith, Schepenen, op den 15en augusti 1669¹

fol. 46

Rechtdagh den 29e july 1669²
present d' heeren Bailiu ende Schepenen
alle dempto Koen.

D' heer Hugo Blomvliet, Bailiu der
stadt Schoonhoven ende den Lande
van Blois nomine offitii
Eysscher in cas crimineel
contra
Thomas Focx gedaegde in persoon om
't 3e default te begeren.

Den heer Eysscher mits de non comparitie van den gedaegde in persoon versochte het derde default met een vierde citatie ex superabundanti om te sien dienen van intendit.

Schepenen fiat.

fol. 46

Idem Eysscher
contra
Jan van der Putte, notaris ende
procurator alhier gedaegde in persoon
eysch ofte versoeck doen

Den heer Eysscher versochte dat den gedaegde in persoon sal worden geordonneert te gaen in besloten heghthenisse omme sijne saecke ex vinculis te defenderen.

Den gedaegde in persoon concludeert ten fine het versoeck den heere Eysscher sal worden ontseyt ende doende contra versoeck versocht van de personele comparitie te worden ontslagen ende geadmitteert te mogen occuperen bij procuratie onder handtastinge van tot vermaninge van desen Edele Gerechte ten alle tijden weder in persoon is sullen compareren.

¹ Donderdag 15 augustus 1669.

² Maandag 29 juli 1669.

Den heer Eysscher persisteert bij sijnen versoeck, ende concludeert, dat den gedaegde sijn contra versoeck sal worden ontseyt.

Partijen hinc¹ mede persisteren.

Schepenen houden de saacke in advys tot huynen over 14 dagen, des den gedaegde in persoon bij hanttastinge belove ten selve voorschreven dage weder in persoon is sullen compareren. Actum ut supra.

Den gedaegde in persoon heeft aen handen van de heer President schepen belooft hem dage voorsz. weder in persoon te sullen te compareren. Actum ut supra.

fol. 46v

Rechtdagh den 2e septembris 1669² present
d' heeren Bailiuw, Pamburgh, Linde,
Bortwesel, Dulavay ende Smith, Schepenen.

D' heer Hugo Blomvliet, Bailiu der
stede Schoonhoven ende den Lande van Belois,
nomine offitii Eysscher

contra

Johan van der Putte, notaris ende procurator
alhier gedaegde om uyttinge
van 't onderhouden advys.

De heer Eysscher versoeckt als in de presentatie.

Schepenen houden de saacke in advys tot den naesten. Actum ut supra.

fol. 46v

Idem Eysscher

contra

Hermanus van der Putte gedaegde in
persoon eysch off versoeck doen.

De heer Eysscher mits de non comparitie van den gedaegde in persoon versochte default met een tweede citatie in persoon ende apprehentie corporeel.

Schepenen mits de non comparitie van den gedaegde in persoon decernerer jegens deselven default ende accorderen den heer Eysscher een tweede citatie in persoon. Actum ut supra.

fol. 47

Sententie van Thomas Jorisz.³

Alsoo Thomas Jorisz. out 28 jaren, gebooren tot Utrecht (soo gevangen sey) buyten pijnende banden van ijsere bekent heeft dat hij gevangen binnen Amsterdam viermael gevangen geweest ende uyt de stad gebannen is ter saacke hij gevangen bij beursnijders verkeert hadde. Dat hij tot Leyden ende Rotterdam medegevangen heeft geseten ende tot Leyden omdat hij present was als eenen Wibe van Utrecht een beurs snede ende tot Rotterdam nu vijff jaren geleden omdat daer in seker logement daer men wel gewoon is soodanige volck ende loopers als hij gevangen is, uyt te halen, gevonden ende nevens twee, drie a vier andere uytgehaelt gevangen gebracht ende uyt den voorsz. steden Leyden ende Rotterdam gebannen is. Dat hij gevangen ter saacke een mantel uyt een huys gehaelt ende gestolen hadde tot Amsterdam, aldaer gevangen geworden gegeesselt ende in 't tughthuys geset is voor twee jaren, dat mede hij gevangen agh a negen jaren geleden mits hij hem weder in quaet geselschap hadde begeven, met gauwdieven omgegaen ende hem dickwils vergrepen met beursen te stelen ende andere dieverijen te plegen, binnen Haerlem is geapprehendeert ende openbaerlijck gegeesselt ende in 't tughthuys geset ende eenige jaren gebannen uyt Hollant ende Westvrieslant. Alwaer hij gevangen ontrent vijff vierendeel jaers

¹ Partijen hinc; De beide partijen.

² Maandag 2 september 1669.

³ Eerder veroordeeld in Amsterdam, Haarlem (2x) en Gouda, voor het Goudse vonnis zie: SAMH, *Gouda*, 0002.179, fol. 182v-183v, dd. 30 augustus 1658.

geseten hebbende met eenen van Maassluys, sijnde (soo hij gevangen seyt) een visser van Maassluys, is uytgebroocken. Dat hij gevangen weder eenigen tijt hebbende geloopt ende sijne dieverijen gepleegt ende geconfineert, binnen Amsterdam is gevangen ende openbaerlijck gegeesselt, ses jaren in 't tughthuys ende noch eenige jaren uyt Hollandt ende Westvrieslant gebannen. Welcke ses jaren geexpireert ende hij gevangen uyt 't gemelte tughthuys ontslagen sijnde, in plaetse van beterschap, hem al weder heeft begeben tot sijn voorgaende quaet ende binnen de stadt Haerlem, alwaer hij gevangen weder gevangen worde, ende aldaer soo over het uytbreken uyt 't tughthuys binnen d' selve stede 't ende 't violeren van sijn voorsz. bannissementen, als dieverijen respectie mede weder openbaerlijck is gegeesselt ende naer alle apprehensie sijn voorgaende bannissementen eenige jaren verswaert. Dat hij gevangen op donderdag den 21en maert

fol. 47v Deses jaers 1669 des morgens binnen der Goude met eenen Piet de Lapper gegaen is in seker huys, ende aldaer, terwijl eenen Jacob Dingens buyten op straet bleef ende de waght hilt, gestolen eenige kinderkleertgens, een hoetgen ende een mans jaacct¹, daermee hij gevangen ende den voorn. Jacob Dingens haer begaven naer Leyden met meyninge om 't gemelte goedt aldaer te vercoopen, ende gecomen sijnde aen de Westveense brugge², heeft hij gevangen hem oock niet ontsien te treden in seker backershuys, hem veynsende broot te willen coopen, ende aldaer te stelen seker rootscharlaken hemtrock, met welcke goederen hij gevangen ende den voorn. Jacob Dingens gecomen sijnde in 't Oosteynde van Haserwoude, hij gevangen ende deselven Jacob Dingens aldaer op den voorsz. 21e maert sijn gevangen, ende in versekeringe gestelt. Ende daer over ende ter saacke hij gevangen geexamineert wordende telckens seer varieerde ende oock sochte de welgebooren mannen van Haserwoude te abuseren, ende doorgaens te ontkennen met stijve kaken van eenige dieverijen gepleegt ofte oyt in eenige apprehensie geweest te hebben veel min geschavotteert oft gegeesselt te sijn tot dat hij telckens daer van is overtuygt geworden, gecondemneert ende publycelijck op den dorpe van Haserwoude op den 27e maert voorsz. gegeesselt ende gebranteyckent ende gebannen uyt Hollandt ende Westvrieslant den tijt van twintigh eerstcomende jaren, sonder binnen deselven tijt daer weder binnen te comen op pene van swaerder aen den lijve gestraft te worden, alle 't welcke hem gevangen wel hadde behooren te dienen om hem te begeben tot een beter leven ende Hollandt ende Westvrieslant te ruymen, sonder sijne bannissementen weder te violeren, maer ter contrarie doende ende hem inden voorsz. provincie van Hollandt ende Westvrieslant heeft blijven onderhouden, ten minste hem weder daer binnen ende binnen dese stadt Schoonhoven, in 't laetste der voorleden maent met den aenvangh van de jaermarkt aldaer, heeft

fol. 48 begeben, mogelijck omme alweder, ingevalle binnen de stadt Schoonhoven ten eersten niet was gevangen geworden, op de voorsz. jaermarkt sijn voorsz. dieverijen te plegen, alhoewel hij gevangen 't selve ontkent ende sijn eerste examen heeft gesegt hier gekomen te sijn om sijn vrouw genaemt Geertruyt Pieters te soecken, die nochtans te Wijck te Duerstede van hem gevangen met een ander manspersoon is gegaen volgens inhouden van den sententie van Die van den Gereghete van Wijck te Duerstede, gelegen inden Gestichte ofte provincie van Utrecht, daer hij gevangen medegevangen is geweest, ende op den 7e augusti jongstleden, stilo loci mits hij hem naer sijne ontfangene laetste sententie hadden [behoegen] met vagebonderen, de stadt ende jurisdictie vandien, ontseyt is, sonder daer weder in te comen op pene van lijffstraffe. Ende mede volgens sijn gevangens confessie op 't 2e examen gedaen, violerende hij gevangen alweder met het incomen binnen dese stadt Schoonhoven sijn voorsz. bannissement off bannissementen tot vilipendie van de justitie, 't welcke andere ten example dient te werden gestraft. Soo concludeert d' heer Hugo Blomvliet, Bailiuw der voorsz. stede Schoonhoven ende den Lande van Belois, uyt den name ende van wegen d' Edele Grootmogende Heeren Staten van Hollandt ende Westvrieslant dat den voorsz. gevangen over 't violeren van 't voorsz. bannissement off bannissementen, sal worden gebraght ter plaetse daer men gewoon is criminele justitie te doen ende aldaer wel strengelijck sal worden gegeesselt ende voorts gebannen uyt Hollandt ende Westvrieslant mitsgaders den Gestichte van Utrecht sijn leven langh gedurende, sonder daer weder binnen te comen op pene van swaerder aen den lijve gestraft te werden. Met confiscatie van alle sijne goederen soo hij gevangen eenige heeft.

Schepenen gehoort hebbende den criminelen eysch van de heer Officier mitsgaders gehadt des gevangens confessie, doende recht uyt den naem ende van wegen de Edel Groot Mogende Heeren Staten van Hollandt ende Westvrieslant. Condemneren den gevangen op de Gevangenpoort wel strengelijck gegeesselt te worden, ende bannen hem gevangen voorts uyt Hollandt ende Westvrieslant, mitsgaders den

fol. 48v gesticht van Utrecht sijn leven lang gedurende, sonder daer weder binnen te komen op pene van swaerder aen den lijve gestraft te worden ende ontseggen den heer Eysscher sijnen vordere eysch ende conclusie. Actum bij de heeren Olivier van Pamburgh, Ernst Jansz. Groenevelt, Hermanus

¹ GTB. Jaquet, jakette; pandjasje met weggesneden schoten.

² De Westveense brugge bevindt zich vlak bij het Woerdense Verlaat.

van der Linde, Francois Bordwesel, Gaston Dulavay ende Theodorus Smith, Schepenen, ende gepronuncieert op den 18e septembris 1669.¹

gevangen den 29e augusti ende
uytgegaen den 18e septembris 1669.

fol. 49

Sententie van Pieter Courtois

Alsoo Pieter Courtois, geboortigh van Gent², out 25 jaren, buyten pijn ende banden van ijsere bekent heeft te hebben gaen bedelen ende mede dat hij een duyt van seker borger binnen deser stede tot aelmisse ontfangende in 't water heeft gesmeten, onder pretext dat deselven niet goet was om uyt te geven te worden, contrarie den placcaten op de bedelarijen geemaneert. Soo concludeert d' heer Hugo Blomvliet, Bailiu deser stede ende den Lande van Belois, uyt den naem ende van wegen haer Edele Grootmogende Heeren Staten van Hollandt ende Westvrieslant, dat den voorsz. gevangen op de Gevangepoort wel strengelijck sal worden gegeesselt, ende voorts gebannen uyt de stadt ende jurisdictie vanden sijn leven langh gedurende, sonder daer weder inne te komen op pene swaerder aen den lijve gestraft te worden.

Schepenen gehoort hebbende den criminelen eysch van de heer Officier, mitsgaders gehadt des gevangens confessie, doende recht inden naeme ende van wegen haer Edele Grootmogende Heeren Staten van Hollant ende Westvrieslant, condemnieren den gevangen de heeren Officier ende Schepenen op sijn knien te bidden om vergiffnisse, bannen hem voorts uyt de stadt ende jurisdictie vanden sijn leven langh gedurende. sonder daer weder binnen te komen, op pene van aen den lijve gestraft te worden. Ende ontseggen den heer Eysscher sijnen vorderen eysch ende conclusie op den gevangen gedaen ende genomen. Actum bij Schepenen alle, op den 3en october 1669³

gevangen den 27e september ende
uytgegaen den 3en octobris 1669.

fol. 49v

Reghtdagh den 2e decembris 1669⁴
present d' heeren Bailiuw ende Schepenen
alle, demptis van der Vooren ende
Groenevelt

D' heer Hugo Blomvliet, Bailiuw deser
stede ende den Lande van Belois, nomine
offitii Eysscher
contra
Jan Fredricxz. uyt Berghambaght
gedaegde bij edicte om te sien dienen van
kosten

In state.

fol. 49v

Desen bij Schepenen der stadt Schoonhoven de declaratie van kosten henluyden overgegeven bij ofte van wegen d' heer Hugo Blomvliet, Bailiu deser stede ende den Lande van Belois, nomine offitii declarant contra Jan Fredricxz. jongman van Berghambaght gedeclareerde, hebben de voorsz. kosten getaxeert ende gemodereert ter somme van eenhondert ende seven gulden sesthien stuyvers behalven de kosten van de executie indien het van noode zij. Actum den 16en decembris 1669.⁵

fol. 50⁶

Sententie van Jan Jansz. Pluym

¹ Woensdag 18 september 1669.

² Gent, prov. Oost-Vlaanderen, België.

³ Donderdag 3 oktober 1669.

⁴ Maandag 2 december 1669.

⁵ Maandag 16 december 1669.

⁶ Tekst zeer slecht leesbaar.

Alsoo Jan Jansz. Pluym geboren tot Lexmont¹ out 46 jaren, jegenwoordigh gevangen, buyten pijnne ende banden van ijser bekent heeft, dat hij gevangen slepende hennip voor de coopluyden ende borgers soo nu ende dan veel hennip van deselven gestoolen ende [...esten] [wijsen] gebraght ende op voorgeven [dat] het hennip van de huysluyden was, die die soude comen halen opgeleyt ende alsoo de coopluyden ontstolen heeft als seven bossen van Symon Jansz. [Oostenbaen] ende drie a vier bossen van de Noorthollander ende door eenen Gerrit Claesz. in sijn leven gewoont hebbende in Gelckenes heeft laten vercoopen, oock wel door [der] selve Gerrit Claesz. [...] hebbende met cleyne partijen oft quartgens eerst begonnen door aenraden van den voorsz. Gerrit Claesz.. Alle 't welcke sijnde een sacke van quaden gevolge welck in een stadt ende landt van justitie niet can worden geleden, maer andere ter exemple gestraft dient. Soo concludeerde d' heer Hugo Blomvliet, Bailiu der stede Schoonhoven ende den Lande van Belois, nomine offitii, dat de gevangen daerover gebraght sal worden ter plaetse daer men gewoon is justitie te doen, ende aldaer wel strengelijck gegeesselt ende voorts gebannen uyt Hollandt ende Westvrieslandt mitsgaders den gestichte van Utregh t sijn leven langh gedurende, sonder daer weder inne te comen op pene van swaerder straffe, dat voorts sijne goederen sullen worden geconfisqueert ten profijte van de Edel Groot Mogende Heeren Staten van Hollandt ende Westvrieslandt.

Schepenen gehoort den criminelen eysch van de heer Officier ende des gevangens confessie, doende recht uyt den naem ende van wegen de hooggemelte Heeren Staten van Hollandt ende Westvrieslandt. Condemneren den gevangen met twee [laden] kennip om sijn hals eenige tijt sal werden gestelt in het portael van 't stadhuys, hebben hem voorts gebannen ende bannen hem mits desen uyt Hollandt ende Westvrieslandt mitsgaders den Gestichte van Utrecht sijn leven langh gedurende ende daer uuyt te vertrecken binnen 24 uren, sonder daer weder inne te comen op swaerdere straffe. Ontseggen d' heer Eysscher sijn vordere eysch ende conclusie op den gevangen gedaen ende genomen. Actum den 8en january 1670² bij Schepenen alle dempto Pamburgh.

gevangen den 10 december 1669.

fol. 50v

Sententie van Charel Anthony ende Samuel Jansz.

Alsoo Carel Anthony out 20 jaren geboortigh van St. Denys³, 3 uren van Parijs ende Samuel Jansz. de jongsten, out 13 jaren, geboortigh een half uur buyten Doesburgh, jegenwoordigh gevangens buyten pijnne ende banden bekent hebben door last ende ordre van Samuel Jansz. van Aernem den oudsten vader van den voorn. Samuel Jansz. de jongsten, alhier in de banck van leeninge gebraght hebben een stuck laken van vijff ellen, waerdigh vijffendetwintigh gulden ('t welcke soo bij attestatie gebleken is, dat den voorn. Samuel Jansz. de oudsten tot Dordrecht van seker persoon op handt hadde ontfangen om deselven persoon ende een kint van hem van sekere accidenten te genesen, ende van sulcx te doen gebleven is in gebreecken ende van Dordrecht met 't laken is vertrocken). Ende vorders bekent hebben soo nu soo als sij met meesteren⁴ niet konden winnen, ten platten landen te hebben gaen bedelen ende vagebonderen contrarie den placcaten van den lande. Soo concludeert d' heer Hugo Blomvliet, Bailiuw deser stede ende den Lande van Belois, dat de voorsz. gevangens daer over gebraght te sullen worden ter plaetse daer men gewoon is criminele justitie te doen ende aldaer sullen worden gegeesselt ende voorts gebannen uyt Hollandt ende Westvrieslant, mitsgaders den gestichte van Utregh t, sonder oyt daer weder binnen te komen op pene van swaerder straffe. Dat voorts haer gevangens goederen sullen worden geconfisceert ten profijte van de Edelgrootmogende heeren d' Staten van Hollandt ende Westvrieslant.

Schepenen gehoort hebbende den criminelen eysch van d' heer Officier ende der gevangens confessie, doende reght uyt den name ende van wegen d' hooggemelte Heeren Staten van Hollant ende Westvrieslant hebben haer gevangens gebannen ende bannen d' selve bij desen haer leven langh gedurende uyt Hollandt ende Westvrieslant mitsgaders den gestichte van Utregh t, daer uyt te vertrecken voor sonnenondergangh sonder daer weder binnen te komen op pene van aen den lijve gestraft te worden. Ende ontseggen den heer Eysscher sijnen vorderen eysch ende conclusie op

¹ Lexmond, gem. Zederik, prov. Zuid-Holland.

² Woensdag 8 januari 1670.

³ Saint-Denis (thans een voorstad van Parijs), dep. Seine-Saint-Denis, Frankrijk.

⁴ GTB. Meesteren. Hier in de betekenis van: geneeskundig behandelen, aan de genezing werken.

de gevangens gedaen ende genomen. Actum bij de heeren Schepenen alle dempto Vredenrijck ende gepronunneert op den 18e augusti 1670.¹

gevangen den 9e ende uytgegaen
den 18e augusti 1670.

fol. 51

Rechtdagh den 5en january 1671² present de
heeren Schepenen alle dempto van der
Vooren

D' heer Hugo Blomvliet, Bailiu deser
stede ende den Lande van Belois, nomine
offitii Eysscher

contra

Roeloff Cornelisz. Troubertsz. gedaegde
in persoon eysch ende versoeck doen.

Den heer Eysscher mits de non comparitie van den gedaegde in persoon versochte default met een tweede citatie in persoon ende apprehentie corporeel.

Schepenen fiat.

fol. 51

Reghtdagh den 2e february 1671³
present d' heeren Schepenen alle.

D' heer Hugo Blomvliet, Bailiu
deser stede ende den Lande van Belois,
nomine offitii Eysscher

contra

Roeloff Cornelisz. Troubert gedaegde
in persoon om 't 2e default te begeren.

D' heer Eysscher mits de non comparitie van den gedaegde in persoon versochte het tweede default met een derde citatie in persoon ende het profijt als naer rechten.

Schepenen fiat.

fol. 51v

Rechtdagh den 9e maart 1671⁴
present d' heeren Schepenen alle.

D' heer Hugo Blomvliet, Bailiu deser stede
ende den Lande van Belois, nomine offitii Eysscher
contra

Roeloff Cornelisz. Troubert gedaegde in per-
soon om 't 3e default te begeren.

Den heer Eysscher versochte het derde default met een vierde citatie in persoon om te sien dienen van intendit.

Schepenen stateren de saecke tot den naesten. Actum ut supra.

fol. 51v

Idem Eysscher

contra

Roeloff Claasz. de Raet gedaegde in persoon

¹ Maandag 18 augustus 1670.

² Maandag 5 januari 1671.

³ Maandag 2 februari 1671.

⁴ Maandag 9 maart 1671.

eysch ende versoeck doen.

D' heer Eysscher vermits de non comparitie van den gedaegde in persoon versochte het eerste default ende apprehensie corporeel met een tweede citatie bij edicte ende in persoon.

Schepenen fiat.

fol. 51v

Idem Eysscher
 contra
 Dirck Claasz. de Raet anders genaemt
 Boer gedaegde in persoon eysch ende versoeck doen.

D' heer Eysscher ut supra.

Schepenen fiat.

fol. 52

Rechtdagh den 23e maert 1671¹ present
 d' heeren Jonckheer, Pamburgh, van den Blauw,
 van den Broeck ende van der Graeff, Schepenen

D' heer Hugo Blomvliet, Bailliu deser
 stede ende den Lande van Belois, nomine
 offitii Eysscher

contra
 Roeloff Claesz. de Raet gedaegde in persoon het
 tweede defaut te begeeren.

D' heer Eysscher mits de non comparitie van den gedaegde versochte het tweede defaut met een derde citatie in persoon.

Schepenen fiat.

fol. 52

Idem Eysscher nomine offitii
 contra
 Dirck Claesz. de Raet anders genaemt
 Boer gedaegde in persoon een tweede defaut
 te begeeren

D' heer Eysscher ut supra.

Schepenen fiat.

fol. 52v

Reghtdagh den 20en april 1671² present
 d' heeren Jonckheere, van der Vooren, Pamburgh
 vanden Blauw, van den Broeck,
 Schepenen

D' heer Hugo Blomvliet, Bailiu deser
 stede ende den Lande van Belois, nomine
 offitii Eysscher

contra
 Roeloff Claasz. de Raet gedaegde in persoon
 het derde default te begeren.

D' heer Eysscher versochte mits de non comparitie van den gedaegde in persoon het derde default met een vierde citatie om te sien dienen van intendit.

¹ Maandag 23 maart 1671.

² Maandag 20 april 1671.

Schepenen fiat.

fol. 52v

Idem nomine offitii Eysscher
contra
Dirck Claasz. de Raet anders genaemt Boer gedaegde in persoon het derde default te begeeren.

D' heer Eysscher ut supra.

Schepenen ut supra.

fol. 53

Rechtdagh den lesten april 1671¹ present d' heeren

D' heer Hugo Blomvliet, Bailiu deser stede ende den Lande van Belois, nomine offitii Eysscher
contra

Jacob Cabbeljauw appoincte binnen desen stede gedaegde ende gedetineerde eysch ende versoeck doen.

fol. 53v

Rechtdagh den 4en mey 1671² present de heeren Schepenen alle dempto Vredenrijck

D' heer Hugo Blomvliet, Bailiu deser stede ende den Lande van Belois, nomine offitii Eysscher
contra

Roeloff Claasz. de Raet gedaegde in persoon om te sien dienen van intendit.

D' heer Eysscher dient van intendit ende concludeert in scriptis.

fol. 53v

Idem Eysscher
contra
Dirck Claasz. de Raet
anders genaemt Boer gedaegde in persoon om te sien dienen van intendit.

D' heer Eysscher dient ut supra.

fol. 54

Rechtdagh den 19en maert 1672³ present d' heeren Bailiu, Koopman out-Burgemeester, Joncheer, Deventer ende van den Broeck, Schepenen.

D' heer ende mr. Cornelis van Nechs, Bailliu deser stede, Haestregt ende den Lande van Belois, nomine offitii Eysscher in cas crimineel
contra
Pieter Poock gedaegde bij edicte ende

---

¹ Donderdag 30 april 1671.

² Maandag 4 mei 1671.

³ Zaterdag 19 maart 1672.

in persoon om versoeck ende [ ] E.D.

Den heer Eysscher versoeckt, mits de non comparitie van den gedaegde in persoon, default, ende een tweede citatie bij edicte ende in persoon metten proffijten als naer reghten.

Schepenen fiat.

fol. 54v

Reghtdagh den 28e marty 1672¹ present de heeren Bailiu ende Schepenen alle dempto vander Graeff

D' heer ende mr. Cornelis van Neghs, Bailiu deser stede, Haestregt ende den Lande van Belois, nomine offitii Eysscher in cas crimineel
contra

Pieter Poock gedaegde bij edicte ende in persoon om het 2e default te begeren.

Den heer Eysscher versoeckt mits de non comparitie van den gedaegde bij edicte ende in persoon het tweede default met den proffijte als naer reghten, ende een derde citatie bij edicte ende in persoon.

Schepenen fiat.

fol. 55

Rechtdagh den 16en mey 1672² present d' heeren [ ]

D' heer ende mr. Cornelis van Nechs Bailiu deser stede Schoonhoven, Haestregt ende den Lande van Belois, nomine offitii Eysscher in cas crimineel
contra

Pieter Poock gedaegde bij edicte ende in persoon, om het derde default te begeren.

Den heer Eysscher mits de non comparitie van den gedaegde in persoon versochte het derde default met vierde citatie bij edicte ende in persoon om te sien dienen van intendit.

Schepenen fiat.

fol. 55v

Rechtdagh den 1e augusti 1672³ present d' heeren van de Leur ende van de Stael

D' heer ende mr. Cornelis van Nesch, Bailliu deser stede ende den Lande van Belois, nomine offitii Eysscher in cas crimineel
contra

Trijn Jansdr. woonende in Stolwijk in Schoonouwen⁴ gedaegde in persoon eysch off versoeck doen.

Bullick voor den heer Eysscher vermits de non comparitie van den gedaegde in persoon versochte default met een tweede citatie bij persoon.

Mansmannen fiat.

¹ Maandag 28 maart 1672.

² Maandag 16 mei 1672.

³ Maandag 1 augustus 1672.

⁴ Schonauwen, gem. Houten, prov. Utrecht.

fol. 56

Sententie van Woutgagh Waelborgh

Also Woutgagh Walburgh soldaat onder de capiteyn Brant, geboren in Polen tot Storingen¹, out 27 jaren, jegenwoordigh gevangen, buyten pijn ende banden van ijsere bekent heeft, dat hij gevangen met noch twee andere soldaten van den voorsz. capiteyn hem heeft vervordert ende onderstaen in novembris 1672 voorleden inden naght, met seker ijser instrument te comen voor d' huysinge van Melis Thonisz. borger ende cramer binnen deser stede, ende met 't selve instrument onder de voorsz. huysinge om daer in te komen, ende te stelen. 't Welck sijnde notoir huysbraack ende een saacke van quade consequentie, die in een lant van goede justitie niet geleden maer andere ten exempel swaerlijck behoort te werden gestraft. Soo concludeert d' heer Officier deser stede ende den Lande van Belois, nomine offitii dat den voorsz. gevangen daer over gecondemneert sal worden gebraght te werden ter plaetse daer men gewoon is criminele justitie te doen, ende aldaer wel strengelijck met de strop om den hals sal worden gegeesselt, met confiscatie van sijne goederen soo hij eenige heeft.

Schepenen gesien ende geexamineert hebbende de confessie van den voorsz. gevangen, ende den voorsz. eysch, mitsgaders gelet op 't gene te letten stondt, doende recht uyt den name ende van wegen haer Edelgrootmogenden d' Heeren Staten van Hollant ende W. Vrieslant hebben den voorsz. gevangen gecondemneert ende condemnieren hem bij desen op de Gevangespoort, met een strop om de hals wel strengelijck te worden gegeesselt. Bannen hem voorts uyt Hollandt ende Westvrieslant, mitsgaders 't Sticht van Utrecht. Ontseggen d' heer Officier sijn vorderen eysch ende conclusie op den gevangen gedaen ende genomen.

Actum bij d' heeren Koopman, Vrederijck, van den Broeck, Bortwesel, van Asperen, Groenendijck ende de Leeuw, Schepenen, ende gepronuncieert op den 28e december 1673.²

gevangen den 9 novembris 1673.
uytgegaen den 28 decembris 1673.

fol. 56v

Sententie van Maria Pieters

Alsoo Maria Pieters huysvrouw van Hendrick Dircxz. soldaet, geboortigh van Ravesteyn³, out 33 a 34 jaren, jegenwoordigh gevangen, buyten pijn ende banden van ijsere, heeft bekent, dat sij gevangen op het aenseggen van een bijsijnde persoon twee ruyten heeft uytgebroocken in de glasen van de huysinge van de kinderen van Cornelis Willemsz. Ortsage⁴ binnen deser stede Schoonhoven, omdat sij ofte de voorsz. bijsijnde persoon in d' selve huysinge soude mogen komen, ende aldaer eenige goederen stelen. Dat sij noch seker vrouwpersoon heeft versocht op sekere aenslagh op deselve huysinge van de voorsz. kinderen, om aldaer dieverije te doen. 't Welck sijnde saacken etc. als op d' ander zijde. Soo concludeert d' heer Officier der stede Schoonhoven ende den Lande van Belois, nomine offitii, dat de voorsz. gevangen daer over sal worden gecondemneert gebraght te worden ter plaetse daer men gewoonlijck is criminele justitie te doen, ende aldaer te werden gegeesselt, met confiscatie van haere goederen soo sij eenige heeft.

Schepenen gesien ende geexamineert hebbende de confessie van den voorsz. gevangen ende den voorsz. eysch, ende op alles gelet, daerop te letten stondt, doende recht uyt den name ende van wegen den Edelgrootmogenden d' Heeren Staten van Hollant ende Westvrieslant hebben den voorsz. gevangen gecondemneert ende condemnieren d' selve bij desen de blauwe huyck te dragen van 't Stadhuis de Visbrugh om ende weder tot 't stadhuis. Bannen etc, ontseggen etc. ende bij ende op den als aen d' ander zijde deses.

gevangen den 3 decembris 1673
uytgegaen den 28e decembris 1673.

fol. 57

Reghtdagh den 6. augusti 1674.⁵ Present d' heeren [...] Arckel, Bailiu, ende Schepenen alle dempto de Leeuw

¹ Polden bij Hjorring, Denemarken?

² Donderdag 28 december 1673.

³ Ravenstein, gem. Oss, prov. Noord-Brabant.

⁴ Woonde in 1648 in de Schoenmakersstraat, Zie hiervoor: <http://www.hogenda.nl/> Schoonhoven, verponding 1648. (transcriptie H. Verhoef van OAS inv.nr. 1875. Verpondingregister 1648).

⁵ Maandag 6 augustus 1674.

D' heer Hugo van Arckel¹ Bailiu der stede
Schoonhoven ende den Lande van Belois, nomine
offitii Eysscher in cas crimineel
contra
Adriaen Soet gedaegde in persoon om eysch
ofte versoeck te doen.

Bullick voor den heer Eysscher alvorens eysch te doen versochte dat den gedaegde in persoon sal worden gehoord op articulen.

Den gedaegde in persoon present consenteert dit versoeck van den heer Eysscher mits dat den gedaegde in persoon de examinatie gedaen sijnde volgen sal copie van de voorsz. articulen mitsgaders van sijnen confessie daer op te doen.

Bullick voor den heer Eysscher consenteert den examinatie gedaen sijnde aen de gedaegde in persoon te sullen laten volgen copie van sijnen responsien.

Bullick voor den heer Eysscher versochte dat den gedaegde in persoon sal worden gestelt in hegthenisse ende voorts extraordinarie jegens hem geprocedeert.

Den gedaegde in persoon present sustineert dat den heer Eysscher sijn versoeck nopende de incarceratie sal worden ontseyt maer ter contrarie dat hij sal worden ontslagen van den personele comparitie ende geadmitteert te mogen occuperen bij procureur onder hanttastinge ende belofte van ten allen tijden tot vermaninge van desen Edele Gereghte weder in persoon te sullen compareren, sub pena confessi et convicti cum expensis.

Bullick voor den heer Eysscher persisteert voor replyck bij sijn versoeck, ende concludeert dat den gedaegde in persoon sijn contra versoeck sal worden ontseyt, cum expensis.

Den gedaegde in persoon, persisteert voor duplyck ende replyck respectie.

Bullick voor den heer Eysscher persisteert voor duplyck.

Schepenen ontseggen den heer Eysscher sijn versoeck van incarceratie, ontslaenden gedaegde in persoon bij provisie van de personele comparitie ende admitteren hem te mogen occuperen bij procureur onder hanttastinge ende belofte van ten allen tijden tot vermaninge van desen Edele Gerechte weder in persoon te sullen compareren sub poena confessi et convicti. Ende accorderen den gedaegde copie van den articulen ende die confessie bij hem gedaegde daer op gedaen. Actum ut supra.

Den gedaegde heeft de voorsz. hanttastinge gedaen aen handen van de heer out Burgemeester ende President schepenen Joris Pietersz. Koopman. Actum ut supra.

fol. 57v

Reghtdagh den 13en augusti 1674²
present d' heeren Koopman, Vredenrijck,
van den Broeck, van Asperen ende de
Leeuw, Schepenen

D' heer Hugo van Arckel, Bailiu deser
stede ende den Lande van Belois, nomine offitii
Eysscher in cas crimineel
contra
Adriaen Soet inwoonder tot Schoonhoven
voorseyt gedaegde in persoon E.D.

Seyt den heer Eysscher conform de waerheyt dat den gedaegde in persoon op den 12e september 1673 t' sijnen huysse questie heeft gehadt met Jacob Ariens Groenevelt, smit binnen deser stede, ende Otto Rutten chirurgijn ende soldaet onder de compagnie van Capiteyn Molcman, doen in garnisoen leggende binnen deser selver stede, uyt oorsaacke hij gedaegde in persoon den voorsz. Jacob Groenevelt uytmaackte voor een mordepaeayer. Dat deselven Jacob Ariensz. Groenevelt

¹ H. van Berkum, *Beschryving der stad Schoonhoven* (Gouda, 1762) p. 564. In de lijst van baljuws wordt zijn naam vermeld als Rutgerus van Arckel.

² Maandag 13 augustus 1674.

ende Otto Rutten uytten huysen van den gedaegde gegaen sijnde, hij gedaegde in persoon een weynigh tijts daer nae met een stock off rottingh daerinne sijnde een stekende heuls¹ is gevolght. Ende voor de huysinge van den voorsz. Jacob Ariensz, Groenevelt gekomen sijnde ende siende aldaer in huys van gemelten Otto Rutten deselven heeft gewenckt om op 't straet te komen. Den welcken dienvolgende op straet komende, hij gedaegde in persoon heeft uytgetrocken sijn stekade² ende den voorsz. Ott Rutten sijn degen. Ende alsoo vechtende sijn geraackt ende den gedaegde in persoon den meergemelten Otto Rutten heeft gegeven een swaere steeck in sijn 's lincker borst, daer van hij des anderen daaghs is comen te sterven. Ende alsulcx deselven Otto Rutten ter neder heeft geleyt. 't Welcke sijnde een saecke van seer quade consequentie die in een lant van goede justitie niet geleden, maer andere ten exempel mette doot behoort te worden gestraft. Soo concludeert den heere Eysscher ten fine den gedaegde daer over bij sententie van desen Edele Gereghete sal worden gecondemneert gebragt te worden ter plaetse daer men gewoonlijck is criminele justitie te doen. Ende aldaer metten swaerde gestraft ende gedecapiteert datter doot navolght. Ende dat sijne goederen sullen worden geconfisceert ten profijite van de Graefflijckheit, ofte tot anderen etc. op alles etc.

Putte voor den gedaegde ontkennende den positiven ende feyten bij den Eysscher hem tot laste geleyt. Concludeert mitsdien tot niet ontfanckelijck ende bij ordine dat den Eysscher sijn eysch ende conclusie sal worden ontseyt, cum expensis off tot anderen etc.

Bullick voor den heer Eysscher persisteert voor replyck.

Putte voor den gedaegde voor duplyck.

fol. 58

Reghtdagh den 20en augusti 1674³

present d' heeren Schepenen alle demptis Bortwesel ende Groenedijck.

D' heer Hugo van Arckel, Bailiu deser stede ende den Lande van Belois, nomine offitii Eysscher in cas crimineel
contra
Adriaen Soet gedaegde om te dienen van productie

Bullick voor den heer Eysscher dient van productie onder inventaris.

Putte voor den gedaegde versochte copie, ende dient insgelijcx van productie onder inventaris.

fol. 58v

Reghtdagh den 3en septembris 1674⁴

present d' heeren Bailiu ende Schepenen dempto de Leeuw.

D' heer Hugo van Arckel, Bailiu deser stede ende den Lande van Belois, nomine offitii Eysscher in cas crimineel
contra
Adriaen Soet gedaegde om sententie te hebben.

Partijen versoecken sententie.

fol. 59

Reghtdagh den 10en septembris 1674⁵ present d' heeren Bailiu ende Schepenen alle.

¹ Een degenstock, vaak een wandelstock met een degen daarin verborgen.

² *GTB*. Stekade. Een lang puntig ijzer, dat in eenen wandelstock verholten is, en daaruit kan worden getrokken, om als een steekdegen gebruikt te worden.

³ Maandag 20 augustus 1674.

⁴ Maandag 3 september 1674.

⁵ Maandag 10 september 1674.

D' heer Hugo van Arckel, Bailiu der stede
Schoonhoven ende den Lande van Belois, nomine
offitii Eysscher in cas crimineel
contra
Adriaen Soet gedaegde om sententie te
hebben.

Partijen versoecken sententie.

Die van den Gereghte gesien ende gevisiteert hebbende de stucken ende munimenten bij partijen respectie overgeleyt, doende regt. Condemneren den gedaegde in een amende van hondert vijffendetwintigh gulden mitsgaders in de kosten van desen processe tot taxatie ende moderatien van desen Edele Gereghte. Ende ontseggen den heer Eysscher sijn vorderen eysch ende conclusie ten lasten van den gedaegde gedaen ende genomen.

fol. 59v

Reghtdagh den 17e septembris 1674¹ present
Bailiu, Koopman, Vredenrijck, van den
Broeck, Bortwesel ende van Asperen,
Schepenen.

D' heer Hugo van Arckel, Bailiu deser
stede ende den Lande van Belois, nomine
offitii Eysscher in cas crimineel.
contra
Arien Cornelisz. schipper uyt de Nieu-
poort² gearresteerde ende gedetineerde
mitsgaders gedaegde E.D.

Seyt den heer Eysscher tot fundament van desen sijnen eysch conform de waerheyt dat den gedetineerde ende gedaegde op den [ ] met sijn schip gecomen sijnde aen dese stad, aldaer van wegen de hooge Overheyt is geprest, om met sijn schip de compagnie van prins [F..its], doen in garnisoen leggende binnen deser stede ende patent hebbende naer het leger voor de Graeff³ over te brengen naer het selve leger, tot versekeringe van welcke pressinge oock twee soldaten op 't selve schip waren gestelt. Dat niettemin den gedetineerde ende gedaegde hem heeft vervordert het touw los te maken, met sijn schip wegh te varen, ende de voorsz. twee soldaten met geweld van 't schip doen delogeren⁴ ende sulcx de voorsz. pressinge violentelijck heeft gevioleert, waerdoor het vertreck van de voorsz. compagnie eenige dagen is opgehouden geworden. Alle 't welke saacke sijnde van seer quade consequentie die in een land van justitie, niet geleden maer andere te exempel swaerlijck behoort te worden gestraft. Soo concludeert den heere Eysscher ten fine den gearresteerde ende gedaegde daer over bij sententie van desen Edele Gereghte sal worden gecondemneert om geschavotteert te worden, off andersints exemplarlijcke gestraft soo Schepenen naer exigentie ende aenzien van de saacke bevinden sullen te behoren, ende dat bij provisie den gedaegde sal worden gebracht in de Gijselcamer deser stede, makende mede eysch van kosten ofte tot anderen. Ende op alles etc.

Den gedaegde versochte copie uyt den eisch, ende dat deselven bij provisie als werden ontslagen van de detentie, onder cautie bij hem ter secretarye deser stede gestelt, met belofte ende onder hanttastinge van t' allen tijden weder personelijck te sullen compareren.

Bullick voor den Eysscher concludeert dat den gedaegde sijn versoeck van ontslagingh te worden sal worden ontseyt.

Den gedaegde persisteert bij sijn versoeck, ende versoeckt daerop dispositie.

Die van den Gereghte accordeeren den gedaegde den versochte copie uyt den eisch. Actum ut supra.

¹ Maandag 17 september 1674.

² Nieuwpoort, gem. Molenwaard, prov. Zuid-Holland.

³ Grave, prov. Noord-Brabant.

⁴ *GTB*. Delogeren; Doen verhuizen; verbjagen; verdrijven.

fol. 60**Reghtdagh den 20en January 1676¹** present
d' heeren Bailiu ende Schepenen alleD' heer Rutgerus van Arckel, Bailiu deser
stede ende den Lande van Belois, nomine
offitii Eysscher in cas crimineel.

contra

Pieter Dorpmans gedetineerde ende
gedaegde in persoon

Bullick voor den heer Eysscher versoghte dat den gedetineerde ende gedaegde in persoon sal worden gehoord op articulen sulcx d' heeren Schepenen sijn overgelevert.

Den gedetineerde ende gedaegde in persoon concludeert 't selve versoeck in desen gedaen den heer Eysscher sal worden ontseyt. Versoeckende hij gedetineerde ende gedaegde in persoon sal worden ontslaegen van den personele comparitie ende detentie daerinne hij is, ten minsten onder cautie ende geadmitteert te mogen occuperen bij procureur, met belofte van t' allen tijden ter vermaninge van desen Edele Gereghte weder te sullen compareren in persoon sub poena confessi et convicti.

Bullick voor den heer Eysscher persisteert bij sijn versoeck, ende nopende het contra versoeck bij den gedetineerde ende gedaegde in persoon gedaen, het selve sal worden ontseyt.

De gedetineerde ende gedaegde in persoon persisteert bij sijn geteyckende contra versoeck versoeckende daer op dispositie.

Bullick voor den heer Eysscher persisteert in regardt van 't contra-verzoek voor replyck.

Schepenen ontseggen den heer Eysscher sijn versoeck op den gedetineerde ende gedaegde in persoon gedaen, ende ontslaenden selven gedetineerde ende gedaegde in persoon uyt de detentie ende van de personele comparitie, ende admitteren deselven te mogen occuperen bij procurator, onder cautie tot discretie van Schepenen ende belofte van t' allen tijden tot vermaninge van Schepenen weder te sullen compareren in persoon sub poena confessi et convicti.

Den heer Officier stelt hem van 't bovenstaende appointement appelant aen den Edele Hove van Hollandt.

Den gedetineerde ende gedaegde presenteert 't voorsz. appointement te voldoen.

fol. 60v

Sententie van Engel Thonisdr.

Alsoo Engel Thonisdr. out 30 jaren, geboortigh van Nieupoort in Hollandt, buyten pijn ende banden van ijsere bekent heeft, dat sij gevangen over 't stelen van een silveren beker bij Die van den Gereghte der stede Nieupoort op den 12. july 1670 gecondemneert is geweest op haer knien te vallen, Godt ende de justitie om vergiffenis te bidden; ende gedurende het pronuntieren van haer vonnis voor op de puye van 't stedehuys ten toon te staen met gemelten silveren beker om haer hals, voorts gebannen uyt deselve stede Nieupoort ende vrijheyd vandien, voor den tijt van vijfthien jaren. Dat sij gevangen binnen derselver stede Nieupoort weder is gekomen, violerende 't voorsz. banissement, ende daer over, ende over andere dieverijen na weder begaen, bij Die van den Gereghte van Nieupoort voorsz. op den 1e octobris 1670 gecondemneert is geweest weder op haer knien te vallen, Godt ende de justitie om vergiffenis te bidden, ende gedurende 't pronuntieren van haer vonnisse op de puye van 't stadthuys te pronck te staen met twee roeden in elcken armen, ende uyt de stad Nieupoort ende vrijheyd vandien gebannen voor twintigh jaren, sonder middelerwijle daer weder binnen te komen, op pene van aen den lijve gestraft te werden. Dat sij gevangen over sekere dieverije, bij haer op den 22. augusti 1676 binnen der voorsz. stede Nieupoort, ten huys van Maerten Bastiaensz. Bestvaer, gedaen, bij Leenmannen van de baronnye van Liesvelt uyt deselve baronnye op den 5. september 1676 gebannen is voor den tijt van vijfthien jaren, sonder daer weder inne te komen op pene van swaerder straffe. Alle 't welcke haer gevangen wel hadde behooren te dienen tot verbeteringe, maer ter contrarie doende, is met haere dieverije ende met gestolen goederen te vercoopen voortgegaen. Ende bekent dat sij gevangen nae de voorsz. sententien ende executien, twee silveren kettinghges, jegens een silver oorijser geruylt, ende toe ontfangen heeft drie gulden vijfthien stuyvers. Noch verkoght een silver kettinghe voor vier gulden, ende twee silvere beugeltges van een schaertgen voor eene gulden thien

¹ Maandag 20 januari 1676.

fol. 61

stuivers. haer gevangen (soo sij seyt) om te verkoopen gegeven bij eene Jannighge Claes Lauwen, van de Nieupoort, ende aldaer jegenwoordigh gevangen. Welcke Jannighgen Claes daer op gehoort sijnde, 't selve, soo in 't bij wesen van Engel Thonis, als buyten deselve expresselijck heeft ontkent, ende niettegenstaende eenigh dreygen haer gedaen ontkennde is gebleven. Dat sij gevangen voor haer vercoopen van de voorsz. vier gulden van den voorn. Jannighge Claes soude ontfangen hebben ses stuyvers, ende voor 't verkoopen van de voorsz. beugeltges twee stuyvers. Dat bij Jannitghe Claes mede is ontkent. Dat sij gevangen van de voorsz. kettinghges, jegens 't silver oorijser geruyt niets heeft ontfangen, maer heeft bekent, sonder kennis ende buyten weten van de voorn. Jannighge Claes onder haer gehouden te hebben het voorsz. silver oorijser, ende alsoo met haere dieverije voortgegaen. Dat mede in haer gevangens kist gevonden ende uytgehaelt is den driekantigh speldenkussentge, dat aen een van de voorsz. silveren kettinghges vast geweest ende affgedaen is, toebehoordende 't voorsz. kettinghe ende kussentge de dienstmaaght van heer Arnout Cocquis Burgemeester van de Nieupoort, in welckers huys 't voorsz. silver, ende meerder silver op sekeren avondt, als den Burgemeester Cocquis ende sijne familie in de kerck waren, gestolen is. Bekent mede dat sij gevangen kennisse gehadt heeft, dat de voorn. Jannighge Claes, noyt eygen silver gehadt off gedragen heeft. Dat sij gevangen getraght heeft Die van den Gerechte deser stede door haer hartneckigheyt met logenen te voldoen, ende in haer Edelen presentie te ontkennen 't voorsz. silver verkoght te hebben, selfs mede in presentie van den persoon daer aen sij 't selve verkoght ende 't oorijser geruyt heeft, niettegenstaende deselven persoon sulcx nevens sijn huysvrouw met eede presenteerde te verclaren. Ende naderhant alle 't selve noch bekent, ende mede getraght de voorn. Jannighge Claes Lauwen, als off die de voorsz. dieverije soude hebben gepleeght, te beschuldigen. Daer die heeren officieren ende Die van den Gerechte van de Nieupoort, de alibi, off plaetse waer sij Jannighge Claes, ten tijde als het voorsz. silver tot den Burgemeester Cocquis gestolen is, geweest soude hebben, behoorlijck is gebleken, ende overzulcx deselve Jannighge Claes, de voorsz. dieverije niet kan hebben gepleeght off bijgewoont, ende bij haer gevangen daermede te onrecht beschuldight. Alle 't welcke saken sijn van quaden gevolge, 't welck in een stad off land van justitie niet kan worden getollereert maer andere ten exempel gestrafft. Soo concludeert de heer Rutgerus van Arckel, Bailiu der stede van Schoonhoven, Haestrecht ende den Lande van Belois, uyt den name ende van wege haer Edele Grootmogende Heeren Staten van Hollandt ende Westvrieslant, dat sij gevangen daer over gebracht sal worden ter plaetse daer men gewoon is criminele justitie te doen, ende aldaer strengelijck sal worden gegeesselt, gebrantteyckent ende voorts gebannen uyt Hollandt ende Westvrieslant, mitsgaders 't stight van Utreghht, haer levenlangh geduerende, sonder daer weder binnen te komen op pene van swaerder aen den lijve gestrafft te werden met confiscatie van haere goederen soo sij eenige heeft.

fol. 61v

Schepenen gehoort hebbende den criminelen eysch van de heer Officier, ende haer gevangens confessie, doende recht, inden name ende van wegen haer Edele Grootmogende Heeren Staten van Hollandt ende Westvrieslant, hebben haer gevangen gecondemneert, ende condemneren haer bij desen op de Gevangepoort strengelijck gegeesselt. Bannen haer gevangen voorts uyt Hollandt ende Westvrieslant, mitsgaders 't stight van Utreghht haer leven langh gedurende sonder daer weder binnen te komen op pene van swaerder straffe, ende ontseggen de heer Officier sijne vordere eysch ende conclusie. Aldus gedaen bij de heeren Elias Block, Jacob van den Broeck, Gaston Dulavay, Cornelis Woell, Hendrick van Rees ende Dirck Versteegh, Schepenen der stede Schoonhoven, ende gepronuncieert ende geexecuteert op den 13en january 1677.¹

Schepenen verclaren den gevangen geene goederen te hebben, ende soo lange geseten te hebben omme jegens Jannighge Claes Lauwen gehoort ende geconfronteert te worden.

Gevangen met een dochttertge van [ ] jaeren den 20en decembris 1676.

Uijtgegaen den 13en january 1677.

Den gevangen is op den 9 january 1677 gecondemneert.

fol. 62

Reghtdag den 14e january 1677² present de heeren Block, van den Broeck, Dulavay, Woell ende Versteegh, Schepenen.

De heer Rutgerus van Arckel, Bailiu deser stede, Haestrecht ende den Lande van Belois, nomine offitii Eysscher in cas

¹ Woensdag 13 januari 1677.

² Donderdag 14 januari 1677.

crimineel

contra

Huygh Centen van der Sluys, inwoonder
deser stede, nu geaufugeerde ende
latitant gedaegde in persoon bij edicte ende klockslag
versoeck doen

Den heer Eysscher mits de non comparitie van den gedaegde in persoon versoghte het eerste default, met een tweede citatie bij edicte ende klockgeslagh in persoon ende voorts metten proffijte als naer reghte.

Schepenen fiat.

fol. 62

Idem Eysscher in cas crimineel

contra

Jan Cornelisz. van Schoonhoven gedaegde in person
versoeck doen.

Den heer Eysscher ut supra, met een tweede citatie in persoon, ende voorts metten proffijte als naer reghten.

Schepenen fiat.

fol. 62v

Reghtdag den 20en septembris 1677¹
present de heeren Bailiu ende Schepenen alle
demptis Woell ende Versteegh

D' heer Rutgerus van Arckel, Bailiu
der stede Schoonhoven ende den Lande van Belois
nomine offitii Eysscher in cas crimineel

contra

Huygh Schonenburgh secretaris tot
Lexmont gedaegde in persoon eysch
off versoeck doen.

Den heer Eysscher overmits de non comparitie van den gedaegde in persoon versoghte default met een 2e citatie bij edicte ende in persoon met apprehensie corporeel.

Schepenen fiat.

fol. 63

Reghtdag den 4en octobris 1677² present
de heeren Block, van den Broeck, van Rees
ende Versteegh, Schepenen.

De heer Rutgerus van Arckel, Bailiu
der stede Schoonhoven ende den Lande van
Belois, nomine offitii Eysscher in cas
crimineel

contra

Huygh Schoonenburgh, secretaris tot
Lecxmont gedaegde bij edicte ende in persoon
het tweede default te begeren.

Den heer Eysscher versochte mits de non comparitie van den gedaegde bij edicte ende in persoon het tweede default met een derde citatie bij edicte ende in persoon.

Schepenen fiat.

¹ Maandag 20 september 1677.

² Maandag 4 oktober 1677.

fol. 63

Idem Eysscher in cas crimineel
 contra
 Huygh Centen van der Sluys, inwoonder deser stede, nu geaufugeerde ende latitant gedaegde ut supra.

Den heer Eysscher ut supra.

Schepenen fiat.

fol. 63v

Reghtdag den 18e oktober 1677¹
 present de heeren Block, van den Broeck, Dulavay, van Rees ende Versteegh, Schepenen.

De heer Rutgerus van Arckel, Bailiu der stede ende den Lande van Belois, nomine offitii Eysscher in cas crimineel

contra

Huygh Schoonenburgh secretaris tot Lecxmont gedaegde bij edicte ende in persoon, het derde default te begeren.

Den heer Eysscher versochte mits de non comparitie van den gedaegde bij edicte ende in persoon het derde default met den proffijte als naer reghte, [een] vierde citatie bij edicte ende in persoon ex superabundanti om te sien dienen van intendit.

Schepenen fiat.

fol. 63v

Idem Eysscher in cas crimineel
 contra
 Huygh Centen van der Sluys inwoonder deser stede, nu geaufugeerde ende latitant gedaegde ut supra.

Den heer Eysscher ut supra.

Schepenen fiat.²

fol. 64

Rechtdagh den 12e juny 1679³
 present de heeren Bailljuw, Coopman, van den Broek, ende Versteegh Schepenen

De heer Rutgerus van Arckel, Bailljuw der stede ende den Lande van Belois, nomine offitii Eysscher in cas crimineel

contra

Huygh Schoonenburgh secretaris tot Lexmont gedaegde bij edicte ende in persoon om te sien dienen van intendith

¹ Maandag 18 oktober 1677.

² Hieronder, na scheidingsstreep: Regtdagh gehouden op den 14e january, 9 mey ende 16e mey 1678 staen te vinden agteren in civile rolle van den heer bailljuw.

³ Maandag 12 juni 1679.

tekst geheel doorgehaald, alleen:

aen alle citatie is gedaen, de gedagen persoon de citatie sal moeten worden gerenoveert.

Alsoo op de 15e mey laestleden Schepenen niet tijdelijk jegens den regtdag worden gedagvaert, jegens welcke partijen waren geciteert ende zulcx den regtdagen geen voortganch heeft gehadt ende dan nu aen partijen geen nader citatie is gedaen, hebben Schepenen verstaen dat de voors. citatien aen partijen sullen moeten worden gerenoveert.

fol. 64

Idem Eysscher in cas crimineel
 contra
 Huygh Centen van der Sluys in-
 woonder deser stede, nu geau-
 fugeerde ende latitant gedaegde ut supra

fol. 64v

De heer Rutgerus van Arckel,
 Bailljuw der stad Schoonhoven
 ende den Lande van Belois, nomine
 offitii Eysscher in cas crimineel
 contra
 D' heer Nicolaes Juynboll out
 Burgemeester deser stede gedaegde in
 persoon eysch te doen

fol. 64v

Idem Eysscher in cas crimineel
 contra
 Jacobus van Wijngaerden gedaegde
 in persoon ut supra

fol. 64v

Idem Eysscher ut supra
 contra
 Robbert Heerens gedaegde in persoon ut supra.

fol. 65

Idem Eysscher in cas crimineel
 contra
 Gerrit Blanckvoort gedaegde bij
 edicte ende in persoon

fol. 65v

Rechtdag den 19 junie 1679¹
 present de heeren Rutgerus van Arckel,
 Bailljuw, Coopman, van den Broeck,
 Dulavay ende Versteegh, Schepenen

De heer Rutgerus van Arckel,
 Bailljuw deser stede Schoonhoven
 ende de Lande van Belois, nomine
 offitii Eysscher in cas crimineel
 contra
 Huygh Schoonenburgh secretaris tot
 Lexmont gedaegde bij edicte ende in
 persoon om te sien dienen van intendit.

---

¹ Maandag 19 juni 1679.

Den heer Eysscher levert over sijn intendit met de verificatien daer toe dienende, ende versogt sententie.

In state bij 't Geregte.

fol. 65v

Idem etc. Eysscher in cas crimineel
contra
Huygh Centen van der Sluys, inwoon-
der deser stede nu geaufugeerde
ende latitant ut supra gedaegde

Den heere ende Eysscher levert over sijn intendit mette verificatien daertoe dienende ende versogt sententie

In state bij 't Geregte

fol. 66

Idem etc. Eysscher in cas crimineel
contra
De heer Nicolaes Juynbol out
Burgemeester deser stede gedaegde in
persoon eysch te doen

De heere ende Eysscher levert over sijn eysch ende conclusie bij geschrifte.

Den gedaegde in persoon versogt copye uyt den eysch ende dat mede hij gedaegde in persoon bij provisie sal worden ontslagen van den personele comparitie ende geadmitteert te mogen occuperen door procureur onder handtastinge van tot vermanige van desen Edele Geregte te sullen compareren sub pene confessi et convicti.

Den heer Eysscher consenteert in de versogte copye, ende nopens 't verdere versoeck van ontslaging van den personele comparitie ende occupatie door procureur refereert hem tot discretie van mijn heeren Schepenen.

Den gedaegde in persoon persisteert bij sijn versoeck, versoeckende daer op dispositie.

fol. 66

Idem Eysscher in cas crimineel
contra
Jacobus van Wijngaerden gedaegde
in persoon ut supra

Den heer Eysscher dient van eysch bij geschrifte.

De gedaegde in persoon versogte copye uyt den eysch, ende dat hij gedaegde als vooren.

Den heer ende Eysscher consenteert ende refereert hem mede als in de voorgaende saeke.

Den gedaegde in persoon versogt als in de voorgaende saek.

fol. 66

Idem Eysscher ut supra
contra
Robbert Heerens gedaegde in persoon
eysch doen

Den heer ende Eysscher levert over sijn eysch ende conclusie bij geschrifte.

De gedaegde in persoon versogt als in de voorgaende saeck.

Den heer ende Eysscher consenteert ende refereert hem mede als in de voorgaende saek.

Den gedaegde in persoon persisteert ut supra.

fol. 66v

Idem etc. Eysscher in cas crimineel
contra
Gerrit Blanckvoort gedaegde bij
edictie ende in persoon

Den heer Eysscher mits de non comparitie van den gedaegde in persoon versogt het eerste default met een tweede citatie bij edictie ende in persoon.

Schepenen fiat. met den tweede citatie bij edictie ende in persoon.

fol. 66v

Idem etc. Eysscher in cas crimineel
contra
Joannes Cornelis Schoonhoven gedaegde
in persoon eysch doen

Den heer Eysscher levert over sijn eysch ende conclusie bij geschrifte ende versogte dispositie op versoek van caceratie¹ daerbij gedaen.

Den gedaegde in persoon behoudens exceptie ende defentie, versogte copy van den eysch ende dat bij [provisie] sal worden ontslagen van den personele comparitie, ende geadmitteert te mogen occuperen door procureur onder hanttasting van des vermaent sijnde bij den Edele Geregte te sullen compareren sub pene confessi et conficti, ende dat antwoordt op 't versoek van den heer Eysscher nopende de incarceratie concludeert ten fine 't selve hem sal werden ontseyt.

Den heer ende Eysscher persisteert bij sijn versoek van incarceratie, versoeckende daerop dispositie ende concludeert dat 't contra versoek bij den gedaegde in persoon sal werden ontseyt.

Den gedaegde in persoon persiteert bij sijn voorgaande versoek, versoeckende daar op dispositie.

fol. 66v

Idem etc. Eysscher in cas crimineel
contra
gedaegde in persoon

Den heer Eysscher alvorens eysch doende, versogte dat den gedaegde sal worden gehoord op articulen.

Den gedaegde consenteert in 't versoeck mits hem des noots sijnde tot sijn redelijcke kosten sal worden geleverd copye.

De heer Officier remuntieert van d' bovenstaende procedures jegens Johannes Vinck, behoudens sijn regt om deselve desnoots institueren doen ende soo hij te rade worden sal.

fol. 67

**Regtdag den 21en augusti
1679²** present de heeren Rutgerus
van Arckel, Bailjuw, Coopman,
van den Broeck, Versteegh, ende
Arckel, Schepenen

De heer Rutgerus van Arckel,
Bailiu deser steede
Schoonhoven ende den Lande van
Belois, nomine offitii Eysscher in
cas crimineel

¹ GTB. Incarceratie; het opsluiten in een kerker, in een gevangenis; kerkering, gevangenneming, opsluiting.

² Maandag 21 augustus 1679.

contra
 Huygh Schoonenburg secretaris tot
 Lexmont gedaegde bij edicte ende
 in persoon, mitsgaders latitant

Den heer Eysscher versochte alsnogh sententie op het intendith met verificatie den voorgaende regtdag onder Schepenen overgelevert.

fol. 67

Idem Eysscher etc. cas crimineel
 contra
 Huygh Centen van der Sluys in-
 woonder deser steede, nu geau-
 fugeerde ende latitant gedaegde ut supra.

Den heer Eysscher versochte alsnogh sententie op het intendith mette verificatie den voorgaende regtdag onder Schepenen overgelevert.

fol. 67v

Idem Eysscher etc. in cas crimineel
 contra
 Nicolaes Juynbol
 oudt Burgemeester deser stede gedaegde
 te antwoorden

In state bij 't Geregte.

fol. 67v

De selve heer Eysscher etc. in cas cri-
 mineel
 contra
 Jacobus van Wijngaerden
 gedaegde ut supra.

In state bij 't Geregte.

fol. 68

De selve heer Eysscher etc. in cas cri-
 mineel
 contra
 Robbert Heerens gedaegde
 ut supra.

In state bij 't Geregte.

fol. 68v

Sententie van Hugo Schoonenburgh

Inde saecke hangende voor de Edele Geregte der steede Schoonhoven tusschen de heer Rutgerus van Arckel, Bailljuw der steede Schoonhoven, Haestregt ende den Lande van Belois, nomine offitii, Eysscher op ende jegens Hugo Schoonenburgh, gedaegde in persoon; Schepenen der voorsz. steede, doende regt op den intendith bij de heer Officier overgelevert, ontseggen den heer Eysscher sijn eysch ende conclusie op ende jegens den gedaegde gedaen ende genomen, condemneren den gedaegde niettemin in de somme van tweehondert thien gulden over quetsen; mitsgaders inden kosten ende misen van de justitie propter contumaciam¹; aldus gepronuncieert op den 20en septembris 1679² present Schepenen alle dempto den heer Groenendijck.

¹ propter contumaciam, hier: vanwege zijn eigenzinnigheid.

² Woensdag 20 september 1679.

De heer Bailjuw verclaert hemselven, door missive van date den 28e septembris 1679 gesonden uyt den Hage, ende bij den procureur Bullick vertoont van 't vonnis te stellen appelland ofte reformant aen de Edele Hove van Hollant. Actum op den 29e septembris 1679.¹

fol. 69

Sententie van Joannes Schoonhoven

Alsoo Joannes Schoonhoven out 39 jaren, geboortig van Rotterdam, buyten pijnen ende banden, beleden heeft, dat hij gevangen op den 13en april 1679 voorleden van Rotterdam comende varen met het marktschip² van den heer Pieter van der Graeft, gevoert werdende bij Ryant Pietersz. Clercq, in 't selfde schip heeft opgenomen een sackje met gelt, 't welck den voorn. Ryant Pietersz. tot Rotterdam was behandigt, om aen iemant tot Schoonhoven bestelt te worden, ende alsoo met het hoogh water het voorsz. schip onderwegen moste blijven leggen ontrent de sluys oft Streefkerck, hij gevangen met Cornelis Maertensz. Muyter aen landt is gevaren van meenige sijnde voorts te voet naer Schoonhoven te gaen, hebbende als doen het voorsz. sackje met gelt noch bij hem, daer naderhant, hij gevangen (doordien Cornelis Maertensz. Muyter voorn. niet mede naer Schoonhoven wilde gaen) weder in 't voorsz. schip gecomen sijnde, sonder nogtans aen Ryant Pietersz. Clercq ofte iemant anders bekent te maken, dat hij gevangen het voorgemelt sackje met gelt hadde opgenomen, soo als hij gevangen lage en sliep ende Ryant Pieters daernaer vragende, hij geseyt heeft: hier is het ende uytgehaelt heeft.

Dat hij gevangen mede eenigen tijt geleden, Nicolaes Cranenburgh, taeffelhouder in de banck van leeninge binnen Nieupoort, die van hem gevangen met de pont wiert overgevoert, om geen andere redenen als dat sij dispuyt hadden wegens het veerloon, heeft gedreygt den beck op te snijden, off inden huyt de bruyen.

Daerenboven dat hij gevangen op den 13en augusti 1679 laestleden, als wanneer het seer donderde ende blixemde, in weerwil van gemelte Cranenburgh met desselfs wagen is overgevaren, latende de voorn. Cranenburgh met sijn huysvrouw ende meyt aen landt staen, zulcx genootsaekt is geweest met een roeyschuytje te moeten volgen, dewelcke overgecomen sijnde, ende op den wagen sittende, jegens hem gevangen seyde: Ick

fol. 69v

sal u gaen beclagen, hij gevangen daer op de paerden bij den toom vattende, heeft weerhouden, ende den voorsz. Cranenburgh van de wagen geeyst.

Dat hij gevangen oock ten selven dag inden avond ontrent thien uren met de pont heeft overgevoert den oud Burgemeester van Arckel met sijn huysvrouw sittende in een chesie³ de welcke vermits de pont door hem gevangen ende sijn maet gansch onbequaem was aengeleyt, in 't uytrijden van deselve met sijn vrouw ende chesie in de Lecq is gevallen, ende hij gevangen in plaetse van deselve te assisteren injurieuselijck heeft bejegent, noemende den gemelte oud Burgemeester van Arckel een landdieff ende schelm, alhoewel hij gevangen tot assistentie iterativelijck wiert versogt, randende mede den voorn. oudt Burgemeester van Arckel den volgende dagh, sijnde den 14e augusti, aen, naer dat hij gevangen eer den voorn. heere van Arckel nog uyt sijn huys was gecomen, onverdragelijcke scheltwoorden van deselve hadde gesproken, onder anderen seggende: hetgeen ick te nagt tegen hem geseyt hebbe, dat segh ick noch.

Dat vorders hij gevangen ten selven dage comende agter voor bij den huysinge van den heer Baillju, die casueel in sijn poort stondt, den heer Baillju in plaetse van behoorlijck respect te bewijzen, seer onfatsoenlijck heeft bejegent, ende al [t.] [...ppende] ende geseyt: Goedendagh joncheer pekelharingh⁴, sonder dat de voorsz. heer Bailljuw hem gevangen eenige de minste redenen daer toe hadde gegeven, oft wel een woort gesproken. Gelijck mede daegs daer aen, sijnde den 15en augusti voorsz. soo als den heer Bailljuw doende was aen sijn chesie, hij gevangen sonder dat den heer Bailljuw tegen hem gevangen sprack, seyde, wie sal mijn smart ende dagelijcks gelt betalen, den heer Bailljuw upsiende, hij gevangen, 't voorgemelte repeterende, seyde: Ja joncheer pekelharingh ik meen jouw, waerop den heer Bailljuw hem gevangen hadde gerecommandeert stil te swijgen, naer huys te gaen, ende hem, soo hij meende gelijck te hebben, behooren

fol. 70

aen te spreken.

Ende eyndelijck, dat hij gevangen nu een jaer geleden besigh sijnde op den cae buyten de Vrouwepoort tot Schoonhoven met het canon schoon te maken, aldaer eenige moetwil heeft aengeregt met een degen uyt een rottingh te trecken, ende door den schiltwagt Octavo Aertsz. die daermaels daer op schiltwagt stondt, vermaent sijnde, zulcx ontrent een schiltwagt niet te mogen geschieden, hij gevangen den voorn. schiltwagt heeft gescholden voor een ouden schobbejack, seggende: comt hier bij het canon, ick sal u wat anders leren; waer over hij gevangen door den

¹ Vrijdag 29 september 1679.

² <http://www.debinnenvaart.nl> Een marktschip, marktschuit, marktveer: beurtschip (zowel goederen als passagiers) waarvan de dienstregeling afgestemd is op de marktdagen van de omliggende plaatsen.

³ chasie; chaise, sjees

⁴ *GTB*. Peckelharing, hier: benaming voor een potsenmaker op het toneel. Verg. Hansworst en Jan Potage.

voorn. Octavo Aertsz. voor desen Burgemeesteren beclaegt, ende van deselve gereprimendeert sijnde, hij gevangen sijn niet heeft ontsien den voorn. Octavo Aertsz. te dreygen, soo hij hem elders alleenlijck coste krijgen, dat hij het hem wel soude goetmaken. Alle het welke sijn saken van publyck geweld, quade volgen, vilipendentie van de hooge Overigheyt, puur moetwil die in een landt daer goede justitie vigeert niet behoort te werden geleden maer anderen ter exempel gestrafft. Soo concludeert de heer Officier deser steede ende den Lande van Belois, dat hij gevangen daer over sal werden gebragt ter plaetse daer men gewoon is criminele justitie te doen; ende aldaer werden gestrafft met den coorde datter de doot na volgt, mitsgaders alle sijne goederen geconfisqueert ten proffijte van de hooge Overigheyt, de costen ende misen van justitie alvorens aff getrocken zijnde.

fol. 70v Schepenen gehoort hebbende den criminenen eysch van den heer Officier, ende sijn gevangens confessie, doende regt inden name ende van wegen haer Edelgrootmogenden de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, ontseggen den heer Officier sijn eysch ende conclusie op ende jegens den gedaegde gedaen ende genomen, condemneren hem gevangen niettemin dese stadt Schoonhoven binnen tweemaal vier ende twintigh uren te moeten ruymen, sonder in deselve binnen een jaer ende ses weken weder te mogen comen op peene van swaerder straffe, ende condemneren hem verders in alle de costen ende misen van de justitie; actum ende gepronuncieert bij de heeren Joris Pietersz. Coopman, Jacob Jansz. van den Broeck, Gaston Dulavay, Dirck Versteegh, Pieter van Erckel, ende Hendrick van Bruel, Schepenen der steede Schoonhoven op den 18e octobris 1600 - negen ende seventigh.¹

Gevangen den 15en augusti 1679.
uytgegaan den 18e octobris 1679.

fol. 71

Regtdagh den 27e novembris
1679² present de heer Rutgerus van
Arckel, Baillju, van den Broeck,
Versteegh, ende Arckel, Schepenen

De heer Rutgerus van Arckel,
Bailljuw deser stede Schoonho-
ven ende den Lande van Belois
nomine offitii Eysscher in cas crimineel
contra

De heer Nicolaes Juynboll
oudt Burgemeester deser steede
gedaegde als nogh te antwoorden

Den gedaegde alvorens te antwoorden versogte dispositie nopende het versoeck van ontslaginge van de personele comparitie.

Schepenen fiat.

Putte voor den gedaegde antwoorde concludeert om redenen nader is 't noot te deduceren ten fine van niet ontfanckelijck ende bij ordine datten heer Eysscher sijnen eysch ende conclusie op den heer gedaegde gedaen ende genomen sal worden ontseyt cum expensis.

Den heer ende Eysscher persisteert voor replyck als bij den eisch.

Den heer gedaegde voor duplyck als bij antwoord.

fol. 71

De selve heer Eysscher etc. in cas crimi-
neel

contra

Jacobus van Wijngaerden gedaegde
ut supra.

Ut supra.

¹ Woensdag 18 oktober 1679.

² Maandag 27 november 1679.

Schepenen fiat.

Partijen als in de voorgaende saeck.

fol. 71v

De selve heer Eysscher etc. in cas crimineel

contra

Robbert Heerens gedaegde ut supra.

Ut supra.

Schepenen fiat.

Partijen als in de voorgaende saecken.

fol. 72

Regtdagh den 15en january 1680¹

present de heeren Rutgerus van Arckel, Bailljuw, Coopman, van den Broek, Dulavay, Arckel ende Peursum, Schepenen

De heer Rutgerus van Arckel, Bailljuw deser stede Schoonhoven ende den Lande van Belois, nomine offitii Eysscher in cas crimineel

contra

De heer Nicolaes Juynbol out burgemeester deser stede gedaegde te dienen van productie

Den heer Eysscher dient van productie onder inventaris.

Putte voor den heer gedaegde copyen.

fol. 72

De selve heer Eysscher etc. in cas crimineel

contra

Jacobus van Wijngaerden gedaegde ut supra.

Partijen als in de voorgaende saeke.

fol. 72

De selve heer Eysscher etc. in cas crimineel

contra

Robbert Heerens gedaegde ut supra.

Partijen als in de voorgaende saeke.

fol. 72v

Regtdagh den 5en february 1680² present de heeren Bailljuw ende Schepenen alle

De heer Rutgerus van Arckel, Bailljuw der stede Schoonhoven Haestregt ende den Landen van Belois, nomine

¹ Maandag 15 januari 1680.

² Maandag 5 februari 1680.

offitii requirent

contra

Dirck Cornelis Vrerix, gerequireerde ende gedaegde omme alsnogh bij forme van recollement onder eede nader verclaringe te doen van den responsiven die hij gedaegde op interrogatorien ten versoecke van den heere Eysscher heeft gegeven in date den 6 january 1678 tot het doen van welck recollement ende nader verclaringe hij gedaegde op den 26 january lestleden versogt zijnde is onwilligh gebleven bij vorder refuys concludeert dat hij gedaegde gecondemneert sal worden 't selve recollement oft nader verclaringe te doen 't zijnen cost

Den gedaegde in juditio present versoeckt copye.

Den heer ende Eysscher seyde dat het versoeck van den gedaegde is buyten stijl ende orde ende in criminele sake niet gebruyckelijck ende dat hij gedaegde alsnogh sal worden gecondemneert staende Vierschaer de versochte nader verclaringe te doen mitsgaders in de costen, die den heer Eysscher door onwilligheyt van de gedaegde heeft geleden.

Den gedaegde persisteert bij sijnen versoeck, versoeckende daer op dispositie.

Den heer ende Eysscher persisteert ut supra.

Die van den Gerechte ordonneren den heer Eysscher aen de gedaegde te exhiberen copye van sijnen nader te doene verclaringe, welcke copye bij de gedaegde voor den tijt van agt dagen agter den anderen sal mogen werden geexamineert ende nagesien om hem daer op te connen bedencken. Actum ut supra.

fol. 73

De heer Rutgerus van Arckel,
Bailljuw der stede Schoonhoven
Haestregt ende den Lande van Belois,
nomine offitii requirant

contra

Gijsbert Hackeles gerequireerde ende gedaegde omme alsnogh bij forme van recollement onder eede nader verclaringe te doen van de responsiven die hij gedaegde op interrogatorien ten versoecke van den heer Eysscher heeft gegeven in date den 4en january 1678 tot het doen van welck recollement ende verclaringe hij gedaegde op den 26en january lestleden versogt zijnde is onwilligh gebleven, bij vorder refuys concludeert dat hij gedaegde gecondemneert sal worden deselve recollement oft nader verclaringe te doen 't sijnen coste.

Den gedaegde in juditio present versogt copye.

Den heer Eysscher als in de voorgaende saeck.

Den gedaegde mede als in de voorgaende saek.

Den heer Eysscher persisteert ut supra.

Die van den Geregte ordonneeren den heer Eysscher aen den gedaegde te exhiberen copye van zijn nader te doene verclaringe, welck copye bij de voorn. gedaegde voor den tijt van agt dagen

agter der anderen sal mogen werden geexamineert ende nagesien om hem daerop te connen bedencken. Actum ut supra.¹

fol. 73v Sententie van Thomas Pietersz.
ende Francijntje Reyniers

Alsoo Thomas Pietersz. out ontrent 27 jaren, van Breda geboortigh, hem niet en heeft ontsien ontrent derdhalv maant langh te verkeeren, ende agter het land te loopen met een Franchijntje Reyniers als egteluyden, sonder dat zij nogtans mette selve getrouwt is; ende op sonnendag den 10en meert 1680, mette selve alhier binnen de stadt Schoonhoven is comen, gesonts lijf te gaen bedelen, ende aen verscheyde huysen hem seer ontfatsoenelijck aen te stellen; sulcx dat hem bij sekere apotheker een duyt wordende gepresenteert, hij gevangen seyde: Ick ben met geen duyt te vreden, gij moogt mij een stuver geven, gelijk hij gedaegde nogh aen seker huys staende bedelen ende aldaer: Godt helpt u wordende geseyt, hij gevangen seer ontfatsoenelijck heeft geantwoordt: Ick versta dat niet, dat nogh hij gedaegde den voorsz. Franchijntje Reyniers op manendagh den 11 deses² effen buyten de stadt in een sloot heeft geworpen, ter oorsaek hij gevangen sulcx (soo hij sey) hadde gesworen, soo sij met hem niet wilde mede gaen, ende sijnen eed moste volbrengen, dat nogh hij gevangen haer uyt het water hebbende gehaelt, met een mes een snede in 't aengesigt heeft gegeven, alle 't welcke hij gevangen op articulen gehoord ende geexamineert sijnde, heeft moeten bekennen ende confesseren. Ende dat Franchijntje Reyniers out ontrent 33 jaren geboortigh van Leyden, haer mede niet en heeft ontsien ontrent derdhalv maent langh te verkeren ende agter het lant te loopen metten voorn. Thomas Pietersz. als egteluyden, sonder dat sij gedaegde metten selven Thomas Pietersz. is getrouwt, ende eenigen tijt herwaerts, gesonts lijffs is gaen bedelen ende schoyen, ende oock voorlede manendagh agt dagen, zijnde den 11e maert 1680, buyten de stadt Schoonhoven door haer dronckenschap aen den gemelten Thomas Pieters sodanige occasie gegeven, dat hij Thomas Pietersz. haer gedaegde in 't water heeft gesmeten, ende naderhande in dese stadt gecomen sijnde haer met een mes een

fol. 74

snede in 't aengesigt heeft gegeven, alle 't welcke sij gedaegde op articulen gehoord ende geexamineert zijnde heeft bekent ende geconfesseert; ende naerdemael alle het selve sijnde saacken van seer quade gevolge, die volgens den placcaten ende ordonnantien deser landen niet connen worden geleden, maer andere ten exampel moeten werden gestraft. Soo concludeert den heer Eysscher uytte name ende van wegen de hooge Overigheyt dat hij gevangen daer over publyckelijck, ende sij gevangen in de gevancknisse sullen werden gegeesselt, ende gebannen uytten Lande van Hollant ende Westvrieslant, mitsgaders den Gestichte van Uytregt, sonder daer oyt weder te sullen moogen incoomen op peene van swaerder straffe, als mede gecondemneert in de costen ende misen van justitie, soo sij bevonden mogte worden eenige goederen te hebben.

Schepenen gehoord den eysch van den heer Officier ende der gevangen vrijwillige confessie, doende regt uyt den name ende van wege de hooge Overigheyt ende Graeffelijckheyt van Hollant ende Westvrieslant, hebben haer gevangen gebannen ende bannen haer mits desen uyt de Provinciën van Hollant ende Westvrieslant mitsgaders den Gestichte van Uytregt den tijt van tien eerstcomende jaeren, daer uyt te vertrecken binnen den tijt van twee dagen, sonder voor de expiratie van de voorsz. tien jaren daer weder in te moogen coomen op peene van swaerder straffe. Actum den 19en maert 1680³ bij de heeren Joris Pietersz. Coopman, Gaston Dulavay, Pieter van Erckel, Hendrick van Bruel, ende Bartholomeus Botter, Schepenen.

gevangen den 11e maert 1680
uytgegaen den 20en deser.
Schepenen verclaren de gevangenens geen
goederen te hebben.

fol. 74v Sententie van Magdaleen Charles
geboortigh van Schoonhoven

Alsoo Magdaleen Charles, out ontrent 44 jaren, geboortigh binnen deser stede, haer niet en heeft ontsien vele jaeren herwaerts gesont lijfs te gaen bedelen, ende agter het landt te schoyen, ende onder pretext vandien de luyden dickwils ende als sij occasie heeft gehad te bestelen, ende alsoo verscheyde diverijen plegende, jae selfs van haer jeugt aft; als onder anderen ten huysen van seker heer binnen deser stede, alwaer sij gevangen nevens haer broer heeft genomen een tinne

¹ Maandag 5 februari 1680.

² Maandag 11 maart 1680.

³ Dinsdag 19 maart 1680.

waterpot¹ die sij naderhant hebben vercocht ende het gelt te samen gedeelt; sijnde sij gevangen als doen noch niet boven de 20 jaeren oudt.

Ten anderen dat sij gevangen eenigen tijt geleden op een sondagh soo als de luyden nae de kerck souden gaen uyt seker huys heeft gestolen een boeck met silver beslagh, leggende het voorsz. boeck in een venster, het welck sij gevangen onder haer clederen op haer ligaem heeft gebonden, ende met het selve alsoo is wegh gegaen maer door de luyden aghterhaelt werdende, wiert haer dat wederom ontnomen.

Ten derden dat sij gevangen mede kennisse heeft gehadt van dat haer twee dogters, jegenwoordigh haer onthoudende tot Amsterdam, in Willige Langerack aen seker huis hadden gestolen een roden hemtrock met silvere knopen, die alhier ter stede bij twee verscheyde silversmits, ende den hemtrock tot een uytdraegster vercoft sijn geworden.

Ten vierden dat sij gevangen nu ontrent twee maenden geleden op Langerack voorsz. op de hofstede van de vrouw van Leur van den blijk heeft genomen twee hemden, dewelcke sij gevangen, alsoe agterhaelt wiert inden doorn wierp.

Ende lestelijk dat sij gevangen op donderdagh den 11 july 1680 door Lopick, Zevender ende Cabouw gaende bedelen, is gecomen aen het huys van Jan Bastiaensz. Doncker in Cabouw voorsz. versoekende een copje drincken, het welck haer gevangen wiert geweygert, waer op sij al scheldende ende fulminerende is wegh gegaen, gaende

fol. 75

op het santpad sitten, ende weynigh tijt daer nae weder gecomen, heeft sij de occasie gecapteert² ende weder gecomen dat die van het huys van Jan Bastiaensz. voorn. in het velt waren, waer op sij gevangen hadde sitten wagten, is sij gevangen in 't voorsz. huys gegaen, latende haer dogtertje, ontrent 10 jaeren out, buyten de deur staen oppassen, terwijl sij gevangen aldaer in huys uyt een kas, waervan sij de sleutel op ofte in deselve vindt, heeft gestolen eenige hemden, twee schorten een blauwen rock een turcx schorteldeoek³, eenigh blauw ende wit linden, twee silveren naelden, ende eenigh gelt in een doosje, 't welck sij gevangen bij den anderen heeft gebonden ende is daermede alhier tot Schoonhoven gecomen ten huysse van Thomas Quint, [appointen], alwaer sij gevangen haer gestolen goet aen Proventie, de huysvrouw van de voorn. Thomas Quint, heeft overgegeven om wegh te sluyten, van meenige sijnde dienvolgende nagt aldaer te slapen, gelijk sij gevangen aldaer oock is gebleven, tot ontrent des nagts ten twaelff uren, als wanneer de voorn. Proventie, naer veel kijvens ende smijtsens, onder anderen tegen haer seggende: Jou hoer, jou vodde, brengt gij anders niet thuys, haer gevangen met een bedstock⁴ uytten huys heeft geslagen houdende de voorn. Provinti haer voorsz. goet voor haer; alle het welck sij gevangen geexamineert sijnde buyten pijn ende banden heeft bekent; ende alsoo alle het selve sijn saecken van notoire diverije, van quaden gevolge ende consequentie, die in een stad oft landt daer goede justitie vigeert, niet connen oft mogen worden geleden maer die volgens den placcate van den lande anderen ten exempel dienen te werden gestraft. Soo concludeert den heer Eysscher nomine offiti uytte naeme ende van wegen haer Edelgrootmogenden de Heeren Staten van Hollant ende Westvrieslandt, dat sij gevangen daer over sal werden gecondemneert gebragt te werden ter plaetse daer men gewoon is criminele justitie te doen ende dat sij gevangen aldaer publyckelijck met den strop om den hals wel strengelijck sal worden gegeselt ende voorts gebannen uytten Lande van Hollant ende Westvrieslant mitsgaders den gestigte van Utrecht, haer leven langh gedurende sonder oyt daerinne weder te moogen comen op peene van swaerder straffe, als mede haere goederen, soo sij bevonden mogt werden eenige te hebben, geconfisqueert

fol. 75v

ten profijte van de hooge Overigheyt.

Schepenen gehoort hebbende den criminelen eysch van den heer Officier ende haer gevangens confessie, doende regt uytten naem ende van wegen de hooge Overigheyt ende Graeffelijckheyt van Hollant ende Westvrieslandt hebben haer gevangen gecondemneert ende condemnieren haer bij desen, gebragt te werden ter plaetse daer men gewoon is criminele justitie te doen, ende aldaer publyckelijck met een strop om den hals wel strengelijck te werden gegeeesselt, ende voorts gebannen uytten Lande van Hollandt ende Westvrieslandt mitsgaders den gestigte van Utrecht haer leven langh gedurende, sonder oyt daer weder inne te moogen comen op peene van swaerder straffe, ende verclaren alle haere goederen, soo sij bevonden mogt worden eenige te hebben, ten profijte van de hooge Overigheyt geconfisqueert; actum bij de heeren Joris Pietersz. Coopman, Jacob Jansz. van den Broek, Pieter van Erckel, Hendrick van Bruel, ende mr. Bartholomeus Botter, Schepenen, op den 1e augusti 1680.⁵

Gevangen met haer dogterje ontrent 10 jaeren oudt den 16en july 1680
uytgegaen den 1e augusti 1680.

¹ *GTB*. Waterpot; Pot voor drink- of gebruikswater, waterkan, lampet of een pot om in te urineeren, kamerpot, pispot, po.

² De occasie gecapteert; de gelegenheid te baat genomen.

³ *GTB*. Turcx; Turckse doek (Scheveningen), bruine doek met bloemetjes, 's zondags door jonge meisjes gedragen. Hier: een bruin schort versierd met bloemetjes?

⁴ *Ibidem*. Beddestock; een stok dien men gebruikt bij het opmaken van bedden, vooral in bedsteden, t.w. om de lakens en dekens behoorlijk toe te stoppen.

⁵ Donderdag 1 augustus 1680.

fol. 76**Regtdagh den [ ] January 1681¹**present de heeren Schepenen
alle dempto de heer PeursumDe heer Rutgerus van Arckel,
Bailljuw deser stede Schoonhoven
Haestregt ende den Lande van Be-
lois nomine offitii Eysscher
contra
Nannigh Pietersz. Verveer,
borger alhier, jegenwoordigh
gedetineerde;

Den heer Eysscher levert over sijnen eysch ende conclusie ende concludeert als bij de selve.

Die van den Geregte ontslaenden gedaegde bij provisie ende onder hanttastinge uyt sijnen
detentie; mits alvorens de costen betaelende.**fol. 76v**Sententie van Peter Hans geboortigh
van Meerhausen in Saxenlandt

Alsoo Peter Hans geboortigh van Meerhausen in Saxenlandt², out ontrent 24 jaren jegenwoordigh
gevangen, vrijwilliglijk buyten pijnen ende banden bekent heeft, dat hij gevangen in de voorlede
somer tot Cuylenborgh, ter saecke hij eenigh sivel ende anders hadden gestolen, geapprehendeert
zijnde, aldaer wegens den voorsz. diverije gecondemneert is geworden eenigen tijt met roeden op
de kaeck ten toon te staen, ende voorts uytte stadt Cuylenborgh voor eenige jaren gebannen; ende
of wel het selve hem gevangen had behooren te strecken tot beteringe, heeft hij sigh egter niet
ontsien, maer stoutelijk vervordert voor weynige dagen tot Gouda uyt een cramers huys te stelen
een silvere schaelte, ende het selve tot een silversmit aldaer te vercoopen voor ontrent 34
stuyvers, comende hij gevangen vorders op Gouderak ende aldaer aen 't huys van de schoutinne³
bedelende, is hij gevangen in 't voorsz. huys gegaen, nemende aldaer uyt den camer die hij open
vondt een [harp], dewelcke hij onder den sleede met hoy geladen heeft verbergt maer deselve hem
gevangen ontjaegt zijnde, heeft hij sigh begeven naer Haestreght, ende aldaer voor de huysinge
van sekere chirurgijn comende bedelen, ende in 't voorhuys niemant siende, is hij gevangen in 't
voorsz. huys gegaen, ende aldaer den barbierskoker met silvere ende andere instrumenten op een
banck leggen vindende, heeft hij gevangen deselve mede genomen, ende de scheede met eenige
van de instrumenten aen de Vlist in het Geregthuys verdroncken, ende ander te weten de silvere
alhier tot Schoonhoven aen seker silversmit vercoegt, voor de somme van vier gulden; vorders dat
hij gevangen op voorlede maendagh den 3en deser maend february, comende (soo hij seyde) van
Gorinchem, van buyten dese stadt, onder de jurisdictie van Berghambagt voor het huys van Pieter
Syverden, onder pretext van bedelen, heeft genomen een wit hemtgen

fol. 77

aldaer te droogen was gehangen; als mede dat hij gevangen ontrent het voorsz. huys, op den wegh
heeft gevonden eenen nieuw blauw schortelcleedt, ende eenige wit linden, ende 't selve mede
genomen ende geeigent heeft, sonder dat ter naester plaets bekent te maecken, comende met
voorsz. gestoolen ende gevonden goed alhier binnen dese stadt exarcerende aldaer mede zijn
gepretexeerde bedelarijen aen verscheyde huysen, alwaer hij de deuren opende, in deselve
huysen is ingegaen, werdende tot verscheyden reysen in zijn, naer alle apparentie, voorgenomen
diverije [ge.at], tot dat hij gevangen eyndelijck is gecomen aen de huysinge van heer Dirck van de
Vlist, coorencoper alhier, en siende dat daer niemand bij de hant was, in het selve huys is
ingegaen tot binnen in de keucken, alwaer hij van een kas heeft genomen een salmboeck met
silver beslagh, het welck hij gevangen in zijn voorbroeck heeft verbergt, op welke daat hij
gevangen door de meyt, die in huys quam, is betrapt geworden, wordende het voorsz. boek, door
personen, die daer op quamen toeloopen, uyt zijn gevangens broeck wederom gehaelt, als mede
het voorsz. hemt, ende 't blauw schortelcleedt, benefens het linden in een sackje hier vooren
vermelt, hem gevangen aft genomen; alle het welcke zijn notoire diverijen ende geperpetreerde
bedelarijen, die in een stadt daer goede justitie vigeert niet connen werden geleden, maer volgens
den placcate van den lande anderen ter exempel moeten werden gestraft; Soo concludeert de heer
Eysscher nomini offitii uytten naem ende van wegen de hooge Overigheyt, dat hij gevangen daer
over sal werden gecondemneert gebragt te werden ter plaetse daer men gewoon is criminele

¹ Dag niet vermeld.² Meerhausen (Brinkum), gem. Hesel, Nedersaksen, Duitsland.³ Schoutinne, boven in staat bovengeschreven c.. Betekenis ?

justitie te doen, omme aldaer publyckelijck, met den strop om den hals wel strengelijck gegeesselt te werden, voorts gebannen uytten Lande van Hollandt ende Westvrieslandt mitsgaders 't stigt van Utrecht zijn leven langh gedurende, met confiscatie van alle zijne goederen, soo hij gevangen oyt mogt bevonden werden eenige te hebben, ten proffijte van de hooge Overigheyt voorn.

fol. 77v

Schepenen gehoort den criminelen eysch van den heer Officier ende zijn gevangens vrijwillige confessie, doende regt uytten naem ende van wegen d' Edelgrootmogenden de Heeren Staten van Holland ende Westvrieslandt hebben de voorsz. gevangen gecondemneert ende condemnieren hem mits desen op de Gevangepoort wel strengelijck te werden geseselt, bannen hem voorts uytte provincien van Hollandt ende Westvrieslandt mitsgaders 't stigt van Utrecht zijn leven langh gedurende sonder daer oyt weder inne te moogen coomen op peene van swaerder straffe met confiscatie van zijner goederen, ontseggen den heer Eysscher zijn vorderen eysch ende conclusie op ende jegens den gevangen gedaen ende genomen; actum bij de heeren Joris Pietersz. Coopman, Jacob Jansz. van den Broek, Pieter van Erckel, Hendrick van Bruel, mr. Bartholomeus Botter, ende Cornelis van Peursum op den 8en february 1681.¹

gevangen den [ ]
uytgegaen [ ].

fol. 78

Sententie van Jean Bauljeu
geboortigh van Rochel²

Alsoo Jaen Bauljeu, geboortigh van Rochel in Vranckrijck, out ontrent 29 jaren, buyten pijnen ende banden van ijser voor den Agtbare heeren Schepenen deser stadt Schoonhoven bekent heeft, dat hij gevangen hem over seven jaeren in militaire dienst van en Coningh van Vranckrijck begeven, ende daer van twee jaeren onder 't voetvolck ende vijff jaeren onder de dragonders gedient heeft, dat in 't lest van octobris des voorschreven jaers 1683 met eenen Gaîté lo Tombo ende Dubois uyt het campement van Montal³ deserterende, hem recht tot op Bergen in Henegouwen⁴ heeft begeven, ende van daer gereyst is op Brussel op Mechelen ende voorts op Antwerpen, alwaer klederen ende andere hun behoefden gecoght hebbende, ende subsisterende van de penningen, die zij van haere gecofte paerden gemaect hadden, zij vertrocken zijn op Middelburgh in Zeelandt, ende met Dubois van daer weder op Antwerpen, alwaer zij gerenscontreert ende raecken in geselschap van eenen Duval ende Jean Baptista la Serre, mede uyt het quartier van monsieur Montal gedeserteert, ende met deselve kennisse gemaect hebbende, zij gevangen tusschen kermis ende nieuwwjaar laestleden, gelogeert zijnde in een herbergh genaemt Cleyn Zeelandt, medt de voorsz. Dubois, Duval ende la Serre in zijn gevangens camer, omme dat die de bequaemste daer toe geoordeelt wierdt, daer bij is geweest, ende met den voorsz. la Serre gesien heeft, datten voorn. Dubois ende Duval coper ende silver tegens den anderen in een schael wogen, dat eenige meerder swaerte was, 't coper als was 't silver wierdt genomen, ende dese twee metalen met salpeter in een smeltcroes wierden gesmolten, ende daer van silvere Spaensche ducatonen in een bij haer hebbende gloyend ijser affgegoten; ende dat alsdoen 70 a 71 ducatonen wierden gemaect, daer toe hij gevangen 10 goede silvere ducatonen aen den vooreyde Dubois ende Duval hadde gegeven, ende wederom 20 valsche daer voor in plaetse van hun hadde ontfangen off genoten.

Dat op den 1e january deses jaers 1684 met haer voorn. vier personen van Antwerpen naer Amsterdam zijn vertrocken

fol. 78v

ende onderwegen op dese reys van de bovengenoemde gemaecte valsche ducatonen uytgegeven, ende bij opmaeking van reys ende teercosten was bevonden 26 ducatonen over te schieten. Dat hij gevangen ende vooreyde la Serre tot Amsterdam van de voorsz. Dubois en Duval waren gescheyden, die seyden naer Hamburg te willen gaen, ende op 't afscheyden van deselven Dubois ende Duval een gedeelte van de voorsz. overgeschoten 26 valsche ducatonen hadde ontfangen.

Dat hij gevangen ende den voorsz. la Serre soo wel als de voorsz. Dubois ende Duval van den voorsz. gemaecten valsche ducatonen op de voorsz. reys, ende nae genomen afscheyt als boven van de voorn. Dubois ende Duval, mede hebben uytgegeven, ende gepresenteert om uyt te geven off te wisselen voor cleyn goet gelt, ende selfs in dese stadt, waer door hij gevangen ende de voorsz. Jan Baptista la Serre oock in dese stadt ontdeckt, ende beyde daer uyt vluchtende, buyten dese stadt achterhaelt, gevangen ende alhier in gevangenis gestelt zijn.

¹ Zaterdag 8 februari 1681.

² La Rochelle, dep. Charente-Maritime of La Rochelle, dep. Haute-Saône, Frankrijk.

³ Montal; Veldmaarschalk de Montal in het Franse leger. Zie: L.S., *Het leven en bedryf van Willen de Darde ...*, (Amsterdam, 1694) p. 45. (L.S. is Lambert van den Bosch, Lambertus Sylvius of Silvius. Zie hiervoor: *NieuweTaalgids*, deel 63, p. 191)

⁴ Bergen, prov. Henegouwen, België.

Dat bij hem gevangen ende de voorsz. la Serre het getal van seven van de voorsz. gemaecte valsche ducatonen wit ende gaeff, ende eene bruyne mit vuur gebrande valsche ducaton gevonden zijn, alle met den stempel van Spaensche silveren ducatonen, daer van drie met het jaer getal van 1640, ende vijff met het jaer getal van 1670.

Ende alsoo 't selve is een seer quade saecke, ende van groote consequentie, die in een land van justitie niet can worden geleden, maer tot exempel ende afschrick van anderen op het rigoreuse behoort te werden gestraft.

Schepenen gehoort den criminelen eysch van den heer Officier, ende zijn gevangens vrijwillige confessie, doende regt uytten name ende van wegen de hooge Overigheyt ende Graeffelijckheyt van Hollandt ende Westvrieslandt, hebben hem gevangen gecondemneert, ende condemnieren hem bij desen, gebracht te werden ter plaetse, daer men gewoon is criminele justitie te doen, ende aldaer publyckelijck met een strop om den hals, ende twee valsche ducatonen, als van ieder jaer een, boven zijn hoofd, met roede wel strengelijck te werden gegeesselt, ende bannen hem voorts ten eeuwigen dage uyt den Lande van Hollandt ende Westvrieslandt, mitsgaders den Gestichte van Utrecht, deselve

fol. 79 te ruymen binnen den teydt van twee dagen, op peene, indien hij nae die teydt wederom in deselve landen sall werden bevonden met de koorde te werden gestraft, datter de doot nae volgt, ende verclaren alle zijne goederen, indien hij bevonden mocht werden eenige te hebben, ten profijte van de hooge Overigheyt geconfisceert; actum bij de heeren dr. Lucas van Bilderbeecq, Hendrick van Rees, Hendrick van Bruel, mr. Bartholomeus Botter, Aernout Hoola, Cornelis Groenevelt, ende Cornelis Coen, Schepenen, op den 26en Aprilis 1684.¹

gevangen den 1en february 1684 ende uytgegaen den 26en april daernaevolgende. Schepenen der stad Schoonhoven ondergenomineert verclaren omme redenen den gevangen soo lange te hebben geseten, ende haeres wetens geen goederen altoos te hebben, actum bij de heeren de Leeuw ende van Rees op den 15en january 1686²

fol. 97v – 94v. Blanco

fol. 83 Alsoo Jan Ariensz. geboortigh van Delft, out achtien jaren, buyten pijnende banden van ijzere bekent heeft, dat hij gevangen van jongs aff heeft gaen bedelen ende vagabonderen gesonts lichaems, ende onder den 2 a 3 jaren oock wel met lietgens door het landt geloopt, ende vorders tot stelen ende dieverijen heeft begeven, gelijk dan dat de eerste mael in de Coornwaert³ met een jongentge genaemt Stoffel, out twaelf jaren, van Dordrecht geweest is aen een cleyn huysgen, ende op sijde van het selve eenige steenen, die los waren uytgebroocken, dat voorsz. Stoffel daer door croop ende een venster open deede, hij gevangen mede daer door croop, ende niet vindende als een boeckgen, 't selve mede genomen heeft.

Dat hij gevangen in de maend van juny tot Dordrecht is gecomen bij Pieter Fransz. medegevangen, die met de clap als lasaris liep, tot den tijt dat sij te samen alhier in hechtenis sijn geraeckt, sijnde negen a thien weecken, heeft geloopt, ende met deselven verscheyde dieverijen ende huysbraecken heeft gepleegt als buyten IJsselsteyn, dat hij gevangen op Pieter Fransz. medegevangen bock staende op 't lijff ende een venster inclom, ende geen sleutel connende vinden, weder uyt quam met een tinnen beecker, die Pieter Fransz. in het water wierp, ende hij gevangen uythaelde ende voor twee ende en halve stuyver heeft vercoft.

Dat hij gevangen met Pieter Fransz. bij Bentscop met een stock door een venster met ijzere tralien uyt een huys gehaelt ende gestolen hebben, een hemtrock met silveren knopen ende een rock ende deselve medt den anderen gedeelt.

fol. 83v Dat hij gevangen van Oudewater gaende naer der Goude in Rosendael off boven Haestrecht Pieter Fransz. door de koegrip van 't huys incroop de achterdeur opendede ende hem gevangen inliet ende aldaer gestolen hebben een ongebleyck off groft laecken, een tinne schotel, twee tinne lepels ende een oud hembt.

Dat hij gevangen, met Pieter Fransz. sijnde in het Land van Steyn, met een beytel een gruppelvenster openbrack, sij daer door croopen ende gestolen hebben, een swart lackense rock,

¹ Woensdag 26 april 1684.

² Sic. Dinsdag 15 januari 1686.

³ Een uiterwaard bij 's-Hertogenbosch? Zie: <https://www.natuurmonumenten.nl/natuurgebied/maasuitewaarden>.

een kinderrockgen, een schortcleet, ende twee kopere haeckgens, die sij gevangen meende dat van goud waren, dat de kast aenstonde, maer daer niet in was dat haer aenstonde, ende den rock voor drie schellingen hebben vercoft aen een uytdraegster.

Dat noch in 't Land van Steyn sijnde Pieter Fransz. met den beytel een venster van een huys open heeft gebroocken, maer in het huys niet conde comen, om datter ijsere tralien waren ende meenden oock dat het leegh was.

Dat mede aen den Ijsseldijck tussen het veer van Goude ende Stolwijckersluys twee hemden van 't velt gestolen hebben.

Dat hij gevangen met Pieter Fransz. willende van der Goude na Ijsselmonde tot Gouderack over Moordrecht aen een huys is gecomen, dat Pieter Fransz. met den beytel de achterdeur openbrack, sij te samen ingingen ende gestolen hebben een laecken, ende Pieter Fransz. uyt den kast twee a drie hemden.

Dat noch aen een ander huys door de achterdeur daer een stock tegen stond, die sij doorsnede, ingecomen sijn ende een sackgen namen met vier a vijff stuyvers.

fol. 84

Dat sij te samen overgevaren sijnde op Moordrecht ende bij haer gecregen een jongetge van ontrent twaelf jaren dat uyt en gogeltas¹ speelde genaemt Jacobus van Amsterdam, bij nacht sijn gecomen aen een huys ende den draey overgehaelt hebbende, hij gevangen in een backhuysgen quam, ende daer uyt eenigh wit gaeren met een kindermetrock ende kousen gestolen hebben, ende op sijde van het huys, daer schuyten wierde gemaect, een hemtrock met silveren knoopen, dat de hond begon te bassen, ende sij daer op wegh liepen in een bosgen daer sij de silvere knoopen affsneden ende met haer drien deelden.

Dat een weynigh van dit huys gecomen sijn aen een huys daer men winckel dede, alwaer een ruyt uyt was ende Pieter Fransz. uyt nam een schael met eenigh cooper gewigten, dat naderhand vercofte voor twee stuyvers.

Dat tot Capel op d' Ijssel een laecken van de bleyck gestolen hebben.

Dat sij tot Hermelen in de nacht off morgenstont Pieter Fransz. over een heyning is gecommen, het jongetge door een schuyf, die open gecreegen hadden, gesteecken, ende gestolen hebben een kopere ketel die sij in de kennip smeten.

Ende na Utregh sijnde gegaen ende weder te rugge comende om de ketel te halen, hij gevangen onderwegen in een huys achter door een venster, dat Pieter Fransz. met het affbuigen van een spijcker geopent hadde, clom ende gestolen twee laeckens van een bedde, die sij tot Utregh voor vier schellingen vercoften ende dat Pieter Fransz. schiltwaght hadde gehouden.

Dat oock tot Hermelen hebben gestolen een rockgen met hare knoopen dat voor thien stuyvers hebben vercoft.

Dat hij gevangen met Pieter Fransz. comende van Utregh, buyten Cuylenburgh gestolen hebben een sergie hemtrock met silvere knoopen hangende in een schoorsteen, den hemtrock voor twaelf a dertien stuyvers vercoft ende de knoopen voor seventien ende haer hemden geruyt hebben, ende Pieter Fransz. hem gevangen acht a negen stuyvers toegaff, omdat sijn knoopen lichter waren.

fol. 84v

Dat hij gevangen tussen Bodegraven ende der Goude met Pieter Fransz. met een balck, die hij gevangen daer gedragen hadde, over een draey aen een huys is gecomen, Pieter Fransz. door de gruppel croop de achterdeur opende ende hem gevangen inliet ende aldaer gestolen een tinne botterpot, dat sij aen eenen kast quaemen, waer op de sleutels lagen, daer mede sij de kast openden, drie laeckens op tafel smeten ende willende de tweede kast openen, de vrouw die lagh en sliep, begon te hoesten, waerover de deur weder uytlieden, de botterpot wegsmeten, ende met gras bedeckte.

Dat hij gevangen met Pieter Fransz. des sondags voor de Goudse kermis bij de Reewijcker brugge is geweest aen een wevershuysgen, dat Pieter Fransz. met den beytel trachte de achterdeur open te doen ende niet connende, met den beytel aen een venster breeckte, dat het een groote kraek gaf, 't welck van een vrouw van over het water werdende gesien, deselve riep: Schelm, wat doet gij daer, daer door vervaert wierden, de scheur van 't venster met slick smeerden om 't selve niet gesien te werden, ende wegh liepen.

Dat des sondags na Goudse kermis hij gevangen met Pieter Fransz. tot Waddincxveen sijn gegaen aen een cleyn huysgen op de sijde van het welcke bij hem gevangen een papierse ruyt uyt ende het slot van de deur te rugge stiet, de deur opende ende te samen ingingen, Pieter Fransz. met een beytel een kist openbrack ende daer uyt gestolen hebbe een hemdrock met silvere knoopen sijnde tinne aen de mouwen, dat Pieter Fransz. den hemdrock tot Rotterdam heeft vercoft voort vijftigh stuyvers.

fol. 85

Dat hij gevangen met Pieter Fransz. tussen Moercapel ende de Bergsenhoeck sijnde gecomen aen een huys, daer sij met een beytel ende een mes de deur hebben opengebroomden als mede een kasgen, ende daer uyt gestolen ontrent vier schellingen an duyten, ende op de camer comende een hemdrock met silvere knoopen ende een reysack, daer sij den hemdrock in staecken.

Dat sij te samen van daer sijnde gegaen na den Bergsenhoeck ende ontrent twee schoten vandaer voorde middagh, sijnde gecomen aen een huys, sijn gaen leggen in de weyde in gras, wagtende

¹ GTB. Goocheltasch; tas, zak, waar de goochelaar zijn benodigdheden in bergt of waar hij voorwerpen uit te voorschijn brengt of in laat verdwijnen.

dat de luyden uytgevaren waren, wanneer hij gevangen sijn kleederen uytrock, door het water ging ende den draey overdede ende Pieter Fransz. overliet die de kleederen van hem gevangen medebraghte ende hij gevangen in de schuer weder aentrock, dat sij na veel breeckens de deur niet connende openbreecken op sijde van het huis gingen ende sneden een ruyt uyt ende met een mes de wervelen 3 a 4 van de blinden affstieten ende het venster open dede, waer door in huys quamen, in het voorhuys de kast met een beytel opengebroomden ende daer uyt gestolen hebben twee hemtrocken met silveren knoopen, ende ieder een hembt dat sij aentrocken, dat aldaer met den beytel oock een kist hebben opengebroomden ende aldaer uyt gestolen ontrent een rijcxdaelder aen gelt, een sesdick bloedcrale ketting, een silver haeckgen met vier corale aeckers ende 5 a 6 neusdoecken met een paer swarte kousen.

Dat sij tesamen voort over Rotterdam op Charolois¹ sijn gegaen ende aldaer op den Rotterdamse marctdagh Pieter Fransz. na veel breeckens met een beytel een venster van een huys niet konnende openbreken hij gevangen een ruyt uytbrack, de grendel los ende het venster open dede ende soo in huys quam, de deur open dede ende Pieter Fransz. inliet, die een laetgen van een kasgen dat in 't voorhuys stond open trock, daer sij een sleutel in vonden, daer mede sij een kast open deden

fol. 85v ende Pieter Fransz. uyt nam silverwerck op sijde met een witte hemtrock met silvere knoopen ende 't selve hem gevangen overgaff.

Dat de luyden haer vervolgende hem gevangen tot Dordrecht achterhaelt, de helft weder becomen hebben, ende van Pieter Fransz. daer voor twaelf gulden tot Gorcum, daer voor hij vercofft een rock met tinne knoopen, een roode scharlaecken hemtrock met een hoed ende kousen, ende dat hij gevangen tot Gorcum weder bij Pieter Fransz. die vooruyt gegaen was is gecomen.

Dat sij noch tot Charolois na veel breeckens ende den anderen verpoost te hebben een venster van een huys met de beytel opgebroomden hebben, daer door hij gevangen inclom, de deur opende ende Pieter Fransz. inliet, die met den beytel de kast openbrack daer in vonden een deel linnen ende wollen kleeeren, een silvere naelde met een stuyver, welcke silvere naelde ende stuyver sij mede genomen hebben.

Dat sij gecomen sijnde aen de Oostendam² hij gevangen met den beytel de deur van een huys ende binnen de kast openbrack, ende gestolen hebben silverwerck op sijde aen een leere riem met ontrent twee gulden aen duyten off wigelt³.

Dat sij van Gorcum gaende na Heusden tussen beyde de steden met den beytel de deur van een huys hebben opengebroomden ende uyt een kasgen gestolen een paer laeckens, twee hemden, ende twee laeckens die op de bedstede lagen, dat Pieter Fransz. met den beytel noch een kist openbrack wanneer de luyden quamen ende riepen: Dieven. Dat hij gevangen het goet liet vallen ende weghliep, seggende dat noch iemand in huys was,

fol. 86 daer terug na toe liep ende Pieter Fransz. het gelt ende beytelgen afnam ende na veel slagen liet loopen.

Dat ontrent Sliedrecht door een venster hebben gestolen twee silvere gespen uyt schoenen ende acht silvere knoopen.

Dat sij bij het overtocht tot Alblas daer drie huysen staen na het dorp toe door het verkenkot aen een huys sijn gecomen daer twee achterdeuren als van twee wooningen waren, daer van sij de eene, sijnde een nieuwe deur, niet connende opbreecken, de tweede openbroomden hebben off opengewreect met een spade, soo verre, dat Pieter Fransz. sijn hand doorstack ende de grendel affstiet, dat daer drie kasten stonden maer geen konden opbreecken omdat door de voegen niet inconden, ende uyt een schuyff gestolen hebben een hemtrock met silvere knoopen, eenige neusdoecken, een schelling aen gelt ende vier gulden uyt de broeck van de knecht.

Dat tot Arckel tussen Gorcum ende Vianen Pieter Fransz. de grendel van een achterdeur heeft affgestoten hij gevangen een tou van deselve heeft affgesneden, ende soo in huys gecomen sijn ende gestolen hebben een tinne emmertgen, twee lepels, een vrouweheuck, twee neusdoecken, twee mouwen met kant, uyt een kist, die hij gevangen met een beytel opgebroken hadde.

Dat tussen Gorcum ende Vianen de deur van een huys met een beytel opengebroomden ende uyt een kist die aenstont gestolen te hebben thien schellingen, een koperen tabacxdoos daer een schelling in was ende twee hemden.

Dat sij bij haer hebbende twee vrouwen tot

fol. 86v Engelen⁴ aen een huys de achterdeur, die aenstont ingingen ende gestolen hebben een neusdoeck ende een neerstrick met kant, dat binnen Den Bosch vercoft voor sestien stuyvers.

Dat sij gevangens tussen Bommel ende Tiel de klinck van de deur van een huysgen oplichten in huys gingen, ende geen beytel hebbende om het kasgen te openen, wegh gingen, mede nemende maer twee schapekaesgens.

Dat sij gevangens voortgaende na Culemburgh een halff uyr vandaer hij gevangen met een stoocker, die sij van een ploegh genomen hadde, de deur van een huys als mede de kast openbrack ende daer uyt gestolen drie hemden, twee schorteldoecken ende een swarte cap.

¹ Charlois, gem. Rotterdam, prov. Zuid-Holland.

² Oostendam, gem. Ridderkerk, prov. Zuid-Holland.

³ GTB. Witgeld; zilvergeld.

⁴ Engelen, gem. 's-Hertogenbosch, prov. Noord-Brabant.

Dat oock bij Culemburgh hij gevangen een venster van een huys openstiet ende in huys in een kist een broeck, die hij meende mede te nemen, maer van Pieter Fransz. gewaerschout sijnde datter volck quam, liet leggen ende uyt het huys quam, ende wegh gingen.

Dat gecomen sijnde tot Everdingen tussen Culemburgh ende Vianen Pieter Fransz. met sijn mes het haeckgen van de deur open dede ende met den stoocker een kist opengebroocken ende daer uyt gestolen twee ducats aen gelt, ende hij gevangen uyt de keuken een hemtrock met silvere knopen.

Dat sij gevangens op den [ ] comende van Utregh t over de vaert op [apel] de dijck affgingen na een huys om te sien, off niet te doen was, dat hij gevangen een leer, die aen het huys hing, affnam, ende tegens het huys oprechte

fol. 87

dat eerst hij gevangen ende dan Pieter Fransz. de leer op clom ende door het venster dat hij met de stoocker open gebroocken hadde inclom, de deur opende ende hen gevangen inlieten, dat sij in het huys twee sleutelen vonden onder het riet hangen, met een van de welke Pieter Fransz. de kast opende ende hij gevangen daer uyt gehaelt heeft een sackgen met gelt, daer in waren vier silvere ducats ende drie ende twintich schellingen, noch een silver kruisgen ende een rooden hemtrock met silvere knopen, dat hij gevangen des anderen daegs de hemtrock alhier voor negenthien stuyvers heeft vercocht, de silvere knopen voor 24 stuyvers het loot ende het kruisgen met een silvere knoop voor 7½ stuyvers.

Dat hij gevangen op 't voorstel van Pieter Fransz. mede had geseyt van soo sij met een schandael uytquamen den boer sijn huys te sullen aenhouden ende dat sij het aen vier hoecken souden aen brand steecken.

Alle het welke zijnde saecken van seer quade ende pertinenten gevolgen welke in een stadt ende land van justitie niet connen werden geleden maer andere te exemple gestraft dienen. Soo concludeert d' heer ende mr. Cornelis van Stralen, Bailliu der stadt Schoonhoven ende de Lande van Belois, uyt den naem ende van wegen de hooge Overigheyt ende Graeffelijckheyt van Holland ende Westvriesland, dat hij gevangen daer over gebracht sal werden ter plaetse daer men gewoon is criminele justitie ende aldaer met de koorde gestraft te werden datter de doot na volge ende sijn lichaem gebraght buyten ter gewoonlycker plaetse aen het gerecht andere ten exemple ende voorts alle sijne goederen geconfisqueert ten behouwe van hooghgemelte hooge Overigheyt ende Graeffelijckheyt.

fol. 87v en 88 blanco

fol. 88v

Schepenen gehoort hebbende den criminelen eysch van de heer Officier ende zijn gevangens vrijwillige confessie, doende recht uyt den naem ende van wegen de hooge overigheid ende Graeffelijckheyt van Hollant ende Westvrieslandt, hebben hem gevangen gecondemneert ende condemnieren hem bij desen, gebraght te werden ter plaetse daer men gewoon is criminele justitie te doen, ende aldaer met de coorde te werden gestraft datter de doot navolgt ende zijn lighaem gebraght buyten ter gewoonlijcke plaetse aen het gerecht anderen ten exempel, ende verclaren alle zijne goederen indien hij bevonden mocht werden eenige te hebben ten profijte van de hooge Overigheyt geconfisceert. Actum bij de heeren Cornelis de Leeuw, dr. Lucas van Bilderbeecq, Hendrick van Rees, Dirck Versteegh, Aernout Hoola, Cornelis Groenevelt, ende Cornelis Coen, Schepenen, op den 1e octobris 1685¹

gevangen den 21en augusti 1685
ende geexecuteert den 3en octobris 1685.

fol. 89

Sententie van Carel Capel geboortigh
van Rijssel²

Alsoo Carel Capel geboortigh van Rijssel, out ontrent 50 jaeren vrijwillegh ende buyten pijnende banden bekent heeft, dat voor desen op de boerenkerckmissen heeft lopen speelen, ende oock nu met den gesont lijffs gebedelt, naderhandt langs 't landt met aeckers gelopen omme zijne bedelarijen te beter te bedecken, ende nu ontrent drie maenden geleden met sijn vrouw Marie Smits alhier mede was comen wonen, ende op den 25en july laestleden droncken zijnde zijn voorsz. vrouw een gat in 't hoofd heeft gesmeten, ende met een mes deerlijck op twee plaetsen in 't aensicht gequest, snijdende ende kervende nogh meenige reyssen nae haer, met intentie

¹ Maandag 1 oktober 1685.

² Lille, dep. Nord, Frankrijk.

genoegsaem omme haer het leeven te benemen, dat daer op, geapprehendeert zijnde ende gevisiteert, bevonden, dat hij gevangen een brantmerck op de rugh hadde, die hij gevangens confessie ontrent 23 jaeren geleden in Boechholt in Munsterlandt¹ door door beuls handen gegregen heeft ter saecke over die vestinge hadde geclommen ende wortelen ende cool gestolen; alle 't welcke zijn saecke van seer quade ende pertinense gevolge, ende geperpetreerde bedelaryen, die in een stadt daer goede justitie vigeert niet en connen werden geleden, maer volgens de placcaten anderen ten exempel behooren ende moeten werden gestraft; soo concludeert den heer Eysscher nomine offitii uytten naem ende van wegen den hooge Overigheyt, dat gevangen daer over sall werden gebracht ter plaetse daer men gewoon is criminele justitie te doen, omme aldaer publyckelijck gegeselt ende gebrantmerckt te worden, voorts gebannen uytten Lande van Hollandt ende Westvrieslandt mitsgaders het Sticht van Utrecht zijn leven langh gedurende sonder daer oyt wederom in te mogen comen op peene van swaerder straffe met confiscatie van zijnen goederen zoo hij gevangen bevonden mogt werden eenige te hebben ten profijte van de hooge Overigheyt.

Schepenen gehooft ende geexamineert hebbende den criminelen eysch van den heer Officier ende zijn gevangens vrijwillige confessie doende reght uytten naem ende van wegen de Edelgrootmogenden den Heeren Staten van Hollandt ende Westvrieslandt, hebben den voorsz. gevangen gebannen ende bannen hem mits desen uyt de provintien van Hollandt ende Westvrieslant mitsgaders het Sticht van Utrecht sonder daer oyt wederom in te mogen comen op peene van swaerder aen den lijve te werden gestraft, met confiscatie van alle zijne goederen ten profijte van de hooge Overicheyt indien bevonden moge werden nogh eenige te hebben, ende ontseggen den heer Officier zijn vorder eysch ende conclusie op ende jegens de gevangen gedaen ende genomen. Actum ende gepronuncieert bij de heeren Schepenen alle dempto den heer Hoola; op den 16en augustus 1687.²

gevangen den 25en
juli 1687
uytgegaen den 16en
augustus 1687.

fol. 89v

Sententie van Marie Smits, ge-
boortigh van St. Truyen³

Alsoo Marie Smits, geboortigh van St. Truyen, out ontrent 50 jaeren, vrijwilligh ende buyten pijn ende banden van ijser bekent heeft, dat voor eenige jaeren met Carel Capel zijnde getrouwt, ende ontrent drie maenden geleden in dese stadt comen wonen, op den 25en july laestleden met haer voorsz. man droncken zijnde woorden creegh ter saecke hij eenige schootels aen stucken smeeft ende hem onder verwijtinge dat een brantmercke hadde met een stuccke van deselve hem een gat in 't hoofd smeeft, gevende soo oorsaecke van verdere quaede gevolgen; dat oock zij gedetineerde hier ten lande eenige jaeren agter den anderen voor haer trouwdagh gesonts lijffs heeft lopen bedelen contrarie de placcaten van den lande. Soo concludeert de heer Johan van der Putte Bailjuw der stadt Schoonhoven ende den Lande van Belois, uytten naem ende van wegen den Edelgrootmogenden de Heeren Staten van Hollandt ende Westvrieslandt, dat zij gedetineerde op de Gevangenpoort wel strengelijck sall worden gegeselt, ende voorts gebannen uyt Hollandt ende Westvrieslandt, mitsgaders het Sticht van Utrecht sonder daer oyt wederom in te mogen comen op peene van swaerder aen den lijve te werden gestrafft, met confiscatie van alle haer gedetineerders goederen ten profijte van de hooge Overigheyt soo zij bevonden mocht werden eenige te hebben.

Schepenen gehooft den criminelen eysch van den heer Officier ende haer gevangens confessie doende recht uytten naem ende van wegen hoogh gemelte Heeren Staten van Hollandt ende Westvrieslandt, hebben haer gevangen gebannen ende bannen haer mits desen uyt Hollandt ende Westvrieslandt, mitsgaders het Sticht van Utrecht haer leven langh gedurende sonder daer oyt weder daer binnen te mogen comen op peene van swaerder aen den lijve te werden gestraft met confiscatie van alle goederen zoo zij eenige mocht hebben ten profijte van de hooge Overigheyt, ende ontseggen den heer Officier zijn verderen eysch ende conclusie op ende jegens haer gevangen gedaen ende genomen: actum bij de heeren Schepenen alle dempto den heer Hoola op den 16en augusti 1687.

gevangen den 25en
juli 1687

¹ Bocholt, Noordrijn-Westfalen, Duitsland.

² Zaterdag 16 augustus 1687.

³ Sint-Truiden, prov. Limburg, België.

uytgegaen den 16en
augustus 1687.

fol. 90 – 91v Blanco

fol. 92

Rechtdach gehouden de 5 decembris

1689¹ present Schepenen alle
dempto de Leeuw ende de Laet

De heer Johan van der Putte,
Bailliu der stad Schoonhoven
en den Landen van Belois,
nomine offici Eysscher in cas
crimineel

contra

Jan Jacobs Maurits gedaegde
in persoon defaillant ende
latitant te sien dienen van
intendit

Den heer Eysscher levert over sijn intendit mette verificatie daertoe dienende versochte daer op
recht en justitie.

fol. 92v

Rechtdach gehouden de 16en

january 1690² present
Schepenen alle dempto
Bilderbeeck, Hartman ende
Kempen

De heer Johan van der Putte,
Bailliu der stad Schoonhoven
ende den landen van
Belois, nomine offici
Eysscher in cas crimineel

contra

Jan Jacobs Maurits gedaegde
in persoon defaillant
ende latitant, omme sententie
te hebben op de overgeleverde
intendit

Den heer Eysscher versocht als in de presentatie.

Schepenen stateren dese saecke tot aenstaende rechtdach.

fol. 93

Rechtdach gehouden den 22 january

1690³ present Schepenen
alle dempto, Bilderbeeck
ende Hartman

De heer Johan van der Putte,
Bailliu der stad Schoonhoven
ende den Landen van Belois,
nomine offici Eysscher in cas
crimineel

---

¹ Maandag 5 december 1689.

² Maandag 16 januari 1690.

³ Zondag 22 januari 1690.

contra
 Jan Jacobs Maurits gedaegde
 in persoon, defaillant
 ende latitant omme alsnoch
 sententie te hebben op de overgeleverde
 intendit

Schepenen houden dese saecke alsnoch in state, omme daer over nader te adviseren.

fol. 93v

**Recht Dach gehouden den 24 april
 1690¹** present van den Broeck
 ende Versteegh, Schepenen

De heer Johan van der Putte,
 Bailliu der stad Schoonhoven
 ende den Landen van Belois,
 nomine offici Eysscher in
 cas crimineel

contra
 Jan Jacobs Maurits
 gedaegde in persoon, defaillant
 ende latitant, omme alsnoch
 sententie te hebben op de
 overgeleverde intendit

Schepenen statueren dese saecke totten naesten.

fol. 94

**Recht Dach gehouden den
 18 juny 1690²** present Schepenen
 alle dempto, van den Broeck,
 Bilderbeek ende van Kempen

De heer Johan van der Putte, Bailliu
 der stad Schoonhoven, ende den
 Landen van Belois, nomine
 offici Eysscher in cas crimineel

contra
 Jan Jacobs Maurits gedaegde in persoon, defaillant
 ende latitant, omme alsnoch
 sententie te hebben op de over-
 geleverde intendit

Schepenen statueren dese zaecke totten naesten.

fol. 94v

**Recht Dach gehouden den 10 july
 1690³** present Schepenen
 alle dempto, van den Broeck,
 dr. Bilderbeek, ende Hartman

De heer Johan van der Putte,
 Bailliu der stad Schoonhoven
 ende den Landen van Belois,
 nomine offici Eysscher in
 cas crimineel

contra
 Jan Jacobs Maurits gedaegde
 in persoon, defaillant

¹ Maandag 24 april 1690.

² Zondag 18 juni 1690.

³ Maandag 10 juli 1690.

ende latitant, omme alsnoch
sententie te hebben op de
overgeleverde intendit

Den heere Eysscher versochte alsnoch dispositie.

Schepenen statueren dese saecke totten naesten.

fol. 95

**Rechtdach gehouden den 18 september¹
1690²**, present de heer Versteegh

De heer Johan van der Putte,
Bailliu der stad Schoonhoven ende den Lande
van Belois, nomine offitii Eysscher
in cas crimineel

contra

Jan Jacobs Maurits gedaegde in
persoon, defailliant ende latitant
omme alsnoch sententie
te hebben op de overgeleverde
intendit

Schepenen stateren dese saecke vermits niet sterck genoegh zijn, omme te kunnen disponeren.

fol. 95v

**Rechtdach gehouden den 2 octobris
1690³** present de heeren Schepenen
alle dempto, de Leeuw
Bilderbeeck, ende Hartman

De heer Johan van der Putte, Bailliu
der stad Schoonhoven ende den
Landen van Belois, nomine
offici Eysscher in cas crimineel

contra

Jan Jacobs Maureck gedaegde
in persoon defailliant
ende latitant, omme alsnoch
sententie te hebben op de overgeleverde
intendit

Den heer Eysscher versochte als in de presentatie.

Schepenen stateren dese saecke totten naesten.

fol. 96

De heer Johan van der Putte, Bailliu
der stad Schoonhoven ende den Landen
van Belois, nomine offitii Eysscher
in cas crimineel

contra

Gerrit Loosdrecht geboortich van
Oudewater gedetineerde ende gevangens
op de poorte deser stede gedaegde E.D.

Omme welcken criminelen eysch te fonderen, soo dede den heere Eysscher nomine offiti seggen conform de waerheyt dat hij gedaegde ende gedetineerde op maendach den elfden december 1690 is geweest ten huuse van Cornelis Blommert herbergier binnen desen stede, op het camertie, benefens Mattheus van den Cappelle zaliger ende Gerrit Jongbloet, molenaer van den

¹ Septembris geschreven als 7^{briis}.

² Maandag 18 september 1690.

³ Maandag 2 oktober 1690.

Hartsmolen, spelen mette voorn. Jongbloet mette kaert, krijgende mette selve eenigh different over 't spelen, dat daer op den voorn. Mattheus van den Cappelle eenige woorden met hem maeckte, seggende: ick hebbe oock noch een dubbeltie aen u goets, dat hij gedetineerde ende den voorn. Mattheus van den Cappelle, van de kamer sijn geaen naer de voordeur, dat den voorn. Mattheus van den Cappelle eerst uytten huysen sijnde geaen hij gedetineerde naderhant is gevolcht ende deselven Mattheus van den Cappelle aldaer noch vindende staen, naer deselven met een mes heeft gesneden ende gestoocken in sulcken voege dat den meergenoemde van den Cappelle heeft gequetst ende gegrief aen de linckerzijde off borst, dat den meergenoemde Matthijs van den Cappelle op den 19en decembris 1690 wesende des avonts over thien uren is overleden, ende sijne doodde lichaem gevisiteert door drie doctoren ende twee chirurgijnen ten overstaen van Schepenen, is bevonden de gemelte quetsure, sijnde gestoocken onder den clavicula¹ te penetreren door ende door de lincker lobe van de long, welcke quetsure ende wonde bij de voorgemelte doctoren ende chirurgijns eenparich is geoordeelt doodelijck ende lethael te zijn geweest, ende mitsdien den voorn. van den Cappelle, daer van is gestorven ende overleden sulcx bij den gevangen ende gedetineerde daermede is begaen merum homicidium² ende manslach, op welck feyt hij gedetineerde op den 20en decembris 1690 voor de heeren Schepenen alhier is gehoort ende geexamineert 't selve feyt volcomentlijck heeft geconfesseert ende beleden, ende naerdemael sulcx is een saecke van uytterste consequentie, 't welck in een land daer justitie vigeert niet en kan werden

fol. 96v getollereert, maer andere ten exemple moet werden gestraft. Soo versoeckt den heere Eysscher nomine offitii recht, ende justitie, op de confessie bij den gevangen ende gedetineerde buytten pijnende ende banden gedaen,

Concluderende, dat den gevangen ende gedetineerde over de voorgemelte begane manslach aen den persoon van de voorn. Mattheus van den Cappelle zaliger zal werden gebracht ter plaetse alwaer men alhier gewoon is capitale justitie te doen, ende aldaer metten swaerde te werden gestraft, datter de doot navolgen, vorders sijn goederen geconfisqueert te behoeve van de Graeffelijcheyt van Hollandt, de kosten ende misen van justitie alvorens afgetrocken sijnde, ofte tot anderen etc. op alles etc.

Schepenen gehoort hebbende den criminelen eysch van den heer Officier ende zijn gevangens vrijwillige confessie mitsgaders daer op gehadt hebbende het advys van den afgegane Schepenen, doende recht uytten naem ende van wegen de hooge Overicheyt ende Graeffelijcheyt van Hollandt ende Westvrieslandt hebben hem gevangen gecondemneert, ende condemnieren hem bij desen gebracht te worden ter plaetse daer men gewoon is criminele justitie te doen, ende aldaer metten swaerde te werden gestraft datter de doot na volcht, ende verclaren alle zijne goederen indien hij bevonden mocht werden eenige te hebben ten profijte van de hooge Overicheyt geconfisqueert. Actum bij de heeren Cornelis de Leeuw, dr. Lucas van Bilderbeeck, Dirck Versteegh, Gerrard van den Bosch, Abraham Hartman ende Andries van Kempen, Schepenen, op den 21en december 1690.³

fol. 97

**Rechtdach gehouden den 8 january
1691⁴ present Schepenen alle
dempto Bilderbeeck**

De heer Johan van der Putte, Bailliu
der stad Schoonhoven ende den
Landen van Belois, nomine
offici Eysscher in cas crimineel
contra
Jan Jacobs Maurits gedaegde
ende defailliant ende latitant
omme alsnoch sententie te hebben
op de overgeleverde intendit

Den heer Eysscher versochte als in de presentatie.

Dese saeck wert alsnoch gestateert totten naesten.

¹ Clavicula; sleutelbeen.

² Merum homicidium; uitdrukkelijke, zonder enige twijfel, moord.

³ Donderdag 21 december 1690.

⁴ Maandag 8 januari 1691.

fol. 97v

Rechtdach gehouden den 5 maart 1691¹ present Schepenen alle dempto Bilderbeeck, Hartman en van Kempen

De heer Johan van der Putte, Bailliu der stad Schoonhoven ende den Landen van Belois, nomine officii Eysscher in cas crimineel
 contra
 Jan Jacobs Maurits gedaegde in persoon difailliant ende latitant, omme alsoch sententie te hebben op de overgeleverde intendit

Den heer Eysscher versochte als in de presentatie.

Schepenen vermits het minder getal van Schepenen houden de saecke alsoch in state.

fol. 98

Rechtdach gehouden 2 april 1691² Schepenen alle dempto Bilderbeeck ende van Kempen

De heer Johan van der Putte, Bailliu der stad Schoonhoven ende den Landen van Belois, nomine officii Eysscher in cas crimineel
 contra
 Jan Jacobs Maurits gedaegde in persoon difailliant ende latitant omme alsoch sententie te hebben op de overgeleverde intendit

Deser rechtdach is gecontinueert totten naesten.

fol. 98v

Rechtdach gehouden den 23 April 1691³ present de heeren Schepenen alle, dempto Bilderbeeck ende Hartman

De heer Johan van der Putte Bailliu der stad Schoonhoven ende den Landen van Belois nomine officii Eysscher in cas crimineel
 contra
 Jan Jacobs Maurits gedaegde in persoon, defailliant ende latitant, omme alsoch sententie te hebben op de overgeleverde intendit

Den heer Eysscher versochte als in de presentatie.

Schepenen houden dese saecke alsoch in state.

---

¹ Maandag 5 maart 1691.

² Maandag 2 april 1691.

³ Maandag 23 april 1691.

fol. 98v

Idem heer Eysscher nomine offici
 contra
 Volckertie Pieters, gedaegdesse in
 persoon eysch ende versoeck doen.

Den heer Eysscher vermits de non comparitie van de gedaegdesse in persoon versochte het eerste default ende een sitatie in persoon.

Schepenen fiat default en een 2e citatie in persoon.

fol. 99

Rechtdach gehouden den 28 may 1691¹
 present Schepenen alle dempto
 Bilderbeeck ende Hartman

De heer J. van der Putte, Bailliu der stad
 Schoonhoven ende den Lande van Belois
 nomine offici Eysscher in cas crimineel
 contra
 Jan Jacobs Maurits gedaegde in
 persoon, defailliant ende latitant
 omme alsnoch sententie te hebben
 op de overgeleverde intendit

Den heer Eysscher versochte als inden presentatie.

Schepenen nemen aen om redenen dese saecke toecomende sonder langer delay af te doen.

fol. 99

Idem Eysscher in cas crimineel
 contra
 Gerrigen Dircxs huysvrouwe van
 Floris Moggel gedaegdesse in persoon
 in 't voorsz. cas eys doen

Den heer Eysser dient van eysch in geschrifte, ende concludeert des in 't eynde van de selve.

Den heer Eysser vermits de non comparitie van den gedaegdesse in persoon, versochte default ende voor 't proffijt vandien een tweede zitatie in persoon.

Schepenen fiat default met een tweede citatie in persoon.

fol. 99

Idem Eysser in cas crimineel
 contra
 Pieter Jans Inval gedaegde in persoon
 in 't voorsz. cas eys doen

Den heer Eysser dient van eysch in geschrifte ende concludeert als in 't eynde van de selve.

Den Eysser versochte ut supra.

Schepenen ut supra.

fol. 99v

**Rechtdach gehouden den 25
 juni 1691²** present
 de heeren Schepenen alle

---

¹ Maandag 28 mei 1691.

² Maandag 25 juni 1691.

De heer Johan van der Putte,
Bailliu der stad Schoonhoven
ende den Lande van Belois,
nomine offici Eysser in
cas crimineel

contra
Jan Jacobs Maureck gedaegde
in persoon, defaillant ende
latitant, omme alsnoch
sententie te hebben op de
overgeleverde intendit

Die van den Gerechte gesien ende geexamineert hebbende den eysch, het intendit mitsgaders den informatie daertoe dienende, bij acte van wegen den heer Officier nomine offici aen Haer Achtbaren overgelevert, doende recht, uytten naem ende van wegen de hooge Overicheyt ende Graeffelijcheyt van Hollandt ende Westvrieslandt, bannen den gedaegde in persoon, die versteecken is van alle exeptien, declinatoir, dilatoir ende peremtoir, weeren ende defentien die hij comparerende hadden connen doen ende proponeren, uyt de stad van Schoonhoven ende den Lande van Belois, voor den tijt van ses achtereenvolgende jaren, sonder middelerwijle daer wederom binnen te mogen comen, op pene van aen den lijve gestraft te werden, ende condemneren wijders den gedaegde in persoon in een boete van hondert gulden voort trecken van sijn middelen mitsgaders in de costen ende misen van justitie. Actum voor de heeren Cornelis de Leeuw, dr. Lucas van Bilderbeeck, Dirck Versteegh, Gerrard van den Bosch, Abraham Hartman ende Andries van Kempen, Schepenen, datum ut supra.

fol. 100

Idem Eysser in cas crimineel
contra
Gerrigen Dircxs huysvrouwe van
Floris Moggelen gedaegdesse in persoon
in 't voorsz. cas, omme het
2e default te begeren

Pijle voor de gedaegdesse in persoon purgeert het gegeven default met presentatie van den costen, daer over gevallen te sullen refunderen, versoeckende voorts ontslaging van de personele comparitie met admissie omme per procuratorem te mogen occuperen, ende dat derhalve de gedaegdesse sal worden verleent copie uyt den eysch, omme deselve gesien hebbende te doen pro ut consilium.

Den heer Eysser consenteert in de versochte copie ende nopende het verdere confereert hem tot discretie van den heeren Schepenen.

Schepenen ontslaenden gedaegdesse in persoon van den personele comparitie, ende admitteren deselve te mogen occuperen bij procureur.

fol. 100

Idem Eysser in cas crimineel
contra
Pieter Jans Inval gedaegde in
persoon in 't voorsz. cas, omme
het 2e default te begeren

Pijle als in de bovenstaende saeck.

Den heer Eysser ut supra.

fol. 100v

**Recht Dach gehouden den 20en
augusti 1691¹** present de heeren
Schepenen alle dempto
Bilderbeeck ende Hartman

¹ Maandag 20 augustus 1691.

De heer Johan van der Putte,
Bailliu der stad Schoonhoven
ende den Landen van Belois,
nomine offici Eysser in
cas crimineel
contra
Adrianus Diepenbeeck¹ gedaegde
in 't voorsz. cas eysch [off]
versoeck doen

Den Eysser alvorens eysch te doen versochte, dat den gedaegde in persoon sal werden geordonneert te responderen op soodanig articulen als dese Edele Gerechte sullen werden overgelevert ende vermits de non comparitie van deselven versochte default ende voor 't proffijt vandien een 2e citatie in persoon.

In state.

fol. 101

**Recht Dach gehouden den 27 augustus
1691² present Schepenen alle dempto
van Kempen**

De heer Johan van der Putte, Bailliu
der stad Schoonhoven ende den Lande
van Belois, nomine offici Eysser
in cas crimineel
contra
Adrianus Diepenbeeck gedaegde in
persoon versoeck doen

Den heer Eysser alvorens eysch te doen versochte dat den gedaegde in persoon sal werden geordonneert te responderen per verbum credit vel non³.

Den gedaegde in iudicio present, alvorens te antwoorden excipieren of eenich ander versoeck te doen, versochte pertinente verclaringe van 't gepresenteerde feyt, waer over hij wegens den heer Officier is gedachvaert met expressie van maent, jaer en dach ende tijt totten naesten.

Den heer Eysser doende de versochte expressie, dede seggen dat de saecke waer over gedachvaert is, bestaet in het beclimmen van sijn gebuys huisinge ende onwil gedaenden 14 deser maent augusti inden tijt daertevoren, consenteert in de voorsz. copie en dach, mits als dan andermaele in persoon te compareren.

Den gedaegde versochte copie van den gedane expressie, ende dien onvermindert is te vreden te responderen op articulen, vermits dat hem daer van sal werden gegeven lecture en visu⁴ ende hem als dan werden gegeven copie van de responsiven ende articulen.

Den heer Eysser consenteert in het leveren van de responsiven ende refereert hem tot discretie van Schepenen.

fol. 101v

Sententie van Anna Ovizel
geboortich van Gelderlandt

Alsoo Anna Ovizel heydinne huysvrouwe van Isaack Jacob soldaat geboren in Gelderlandt buytten peijne en banden van ijsere heeft bekent, dat ontrent ses jaren geleden benevens eene Catharijn en Anna Maria in hechtenis heeft geseten ten oorsaecke sij gevangen met de voorn. persoonen tot Kudelstaert⁵ hadde geweest in seeckere huysinge en aldaer hadde helpen opbrecken met een mes een kasgen en dair uyt gehaelt een rijssackgen met silver, waer over zij gevangen aenstonts wierdt geapprehendeert en gebracht binnen Leyden, die daer over is gezeselt, gebrantmerckt en

¹ Sic; Diepenbeeck.

² Maandag 27 augustus 1691.

³ Letterlijk; gelooft of niet een woord geloven

⁴ Lezing in zicht, hier: een afschrift.

⁵ Kudelstaart, gem. Aalsmeer, prov. Noord-Holland.

gebannen, en dat sij gevange t' sedert die tijt haer selven heeft behelpen met bedelarije, soo ten platten landen als anders, dat zij gevangen op sondach den 20en april 1692 ten huysse van Adrianus Diepenbeeck, chirurgijn deser stede des voormiddachs uyt seeckere lessenaer staende in 't voorhuys heeft gestolen een instrumentenkoker met silveren instrumenten.

Alle het welcke zijn zake van seer quade consequentie, welck in een stad en een land van justitie niet connen werden geleeden, maer andere ten exempele gestraft dienen. Soo concludeert d' heer Johan van der Putte, Bailliu der stadt Schoonhoven ende den Lande van Belois, uyt den naem ende van wegen de Graeffelijcheyt van Holland ende Westvriesland, dat sij gevange daer over sal werden gebracht ter plaetse daer men gewoon is criminele justitie te doen en aldaer gezezelt ende gebrantmerckt en haer leven lanck gedurende gebannen te werden uyt den landen van Hollant ende Westvrieslant

fol. 102 sonder oyt daer weder binne te comen op pene van swaerder straffe, ende hare goederen indien zij eenige heeft, ten behoeve van 't gemeene landt geconfisqueert, ofte tot anderen etc. op alles etc.

Schepenen gesien den criminelen eysch van den heer Officier, ende gehooft de vrijwillige confessie van de gevangene, doende recht uytten naem ende van wegen de hooge overicheyt, ende Graeffelijcheyt van Hollandt ende Westvrieslant, condemnieren de gevangene ten oorsaecke sij swanger is met die ton om haer hals de Haven rontsomme geleyt te werden, bannen de gevangen uyt den landen van Hollant ende Westvriesland hair leven lanck gedurende, sonder oyt dair weder binnen te mogen comen op peijne van dair over swaerder aen den lijve te sullen werden gestraft, ende verclaren alle hare goederen indien sij eenige heeft ten behoeve van 't gemeeneland geconfisqueert te zijn, ontseggen den heer Officier sijnen verderen eysch ende conclusie tot laste van den gevangene gedaen ende genomen. Actum voor de heeren Cornelis de Leeuw, dr. Lucas van Bilderbeeck, Cornelis Koen, Dirck Versteegh, Gerard van den Bosch, ende Andries van Kempen, Schepenen, op den 28 april 1692.¹

fol. 102v

Sententie van Willem Michiels
Dubbelman geboortigh van de
Moerdijck

Alsoo Willem Michiels Dubbelman out 50 jaren geboortigh van de Moerdijck² buytten pijn en banden van ijsser bekent heeft, dat hij gevangen ontrent 4 a 5 jaren geleden tot Utrecht op het schavot geset is geweest en gecondemneert wel strengelijck gegeselt, daerenboven voor den tijt van een jaer gestelt te werden inden voorsz. stadswerckhuys, omme aldaer met sijne handenarbeijt de kost te winnen ter discretie van de heeren regenten, ende voorts gebannen na de expiratie vandien uyt de stadt Uytrecht ende de vrijheyte vandien mitsgaders de vordere steden en landen van Utrecht sijn leven langh gedurende met interdictie van daer oyt ofte oyt wederom in te komen op pene van swaerdere straffe, ter oorsaecke hij gevangen hadde onderstaen buytten de Collesteeghpoort aldaer een sloot doorlopend te komen op secker stuck lants eenich lijnwaet aldaer te bleycken leggende te stelen. Alsmede dat hij gevangen voorleden winter tot Haerlem is gecondemneert omme gebracht te werden ter plaetse daer men gewoon is criminele justitie te doen en aldaer door den scherprechter, met twee eenden boven sijn hooft aen een pael gebonden met roeden gegeselt te werden, ende voorts gebannen voor den tijt van 25 jaren uyt Holland ende Westvrieslant sonder daer weder binne te comen op pene van swaerder straffe, ter oorsaecke hij gevangen binnen den dorpe van Sparendam op den 22 february 1695 laestleden des avonts ontrent 9 uren tot Sparendam voorn. hadde gestolen vijf eenden uyt een besloten hock ten welcken eynde hij gevangen over de afheyninge van eenen Sybert Kennis aldaer wonende was, over geklommen en dat hij d' voorsz. gestolen eenden in de aerde hadde verborgen. Het welcke den gevangen wel hadde behooren te dienen om hem te begeven tot een beter leven dan gaende in 't selve quaet leven voorts, en violerende d' voorsz. bannissementen

fol. 103

heeft hij gevangen hem wederom begeven inden Lande van Holland ende Westvriesland hem niet ontsien gesont lichaems langhs het lant te gaen bedelen en vagabonderen, en selfs nu ontrent 3 a 4 weken geleden op 't Gelkenes Veer des nachts te stelen een kopere ketel, en die binnen de stad Gouda te vercoopen voor 35 stuyvers. Alsmede op den 14 desen maent july des nachts onder 't dorp van Streefkerck te stelen van een besloote plaets bij een huysman aldaer wonende een keteltie met een kopere pannetie en 't selve verkocht binnen dese stede Schoonhoven voor seven stuyvers. Item dat hij gevangen in voorsz. tijt tot Streefkerck voorzeyt, bij een ander huysman noch van een beslooten erf de poort bij hem geopent zijnde staende op de klinck, vervordert heeft te stelen een kopere ketel. Item dat hij gevangen zoo nu en dan eenige vaetdoecken bij de huysluyden hangende op de heckens oft heyningen heeft genomen en deselve voor oude lompen verkocht. Alsmede dat hij gevangen verscheyden malen voor sijn out hembt een nieuw hembt bij occasie van diverije heeft verruyt. Alle het welcke sake sijn van seer quade gevolge, die in een

¹ Maandag 28 april 1692.

² Moerdijk, prov. Noord-Brabant.

stad en lant daer justitie niet connen werden geleden maer andere ten exempele gestraft dienen. Soo concludeert d' heer Johan van der Putte, Bailliu der stede Schoonhoven ende den Landen van Belois, uyt den naem ende van wegen de hooge Overicheyt ende Graeffelijcheyt van Hollandt ende Westvriesland, dat hij gevangen daerover sal werden gebracht ter plaetse daer men gewoon is criminele justitie te doen, ende aldaer met de coorde gestraft datter de doot na volght ende alle sijne goederen ten proffijte van de gemelte hooge Overicheyt geconfisqueert.

Schepenen gesien den criminelen eysch van den heer Officier, mitsgaders gehoord de vrijwillige confessie van den gevangen, doende recht uytten naem ende van wegen de hooge Overicheyt ende Graeffelijcheyt van Holland ende Westvriesland, prefererende gratie in plaetse van reguer van justitie

fol. 103v hebben den gevangen gecondemneert ende condemneren hem bij desen, gebracht te werden ter plaetse daer men gewoon is criminele justitie te doen en aldaer publycquelijck door den scherprechter aen een pael met een strop om den hals met roede gegeselt, ende met het stedewapen gloeyent op sijn rugge gebrantteyckent te worden, bannen den gevangen voorts uyt den Lande van Holland ende Westvriesland zijn leven langh gedurende sonder daer weder binnen te komen op pene van swaerder straffe, en verclaren alle sijne goederen indien hij eenige heeft ten proffijte van hooggemelde hooge Overicheyt verbeurt, ontseggen den heer Officier sijnen vorderen eisch ende conclusie tot laste van den gevangen gedaen ende genomen. Actum gepronuncieert bij de heeren Cornelis de Leeuw, Pietter van Erckel, Adriaen Brouwer, Florianus van Milanen, Arent van der Kars, Anthony Verhaer ende Willem de Bruyn, Schepenen der stad Schoonhoven op den 26 july 1695.¹

Schepenen verclaren de gevangen geen goederen heeft.
gevangen den 15 july 1695 en uytgegaen den 27 july daeraenvolgende.

fol. 104

**Recht Dach gehouden den 8 octobris
1695²** present de heeren de Leeuw
Brouwer, van der Kars, Verhaer
en de Bruyn, Schepenen

De heer Johan van der Putte,
Bailliu der stad Schoonhoven
ende den Lande van Belois,
nomine offici Eysser in
cas crimineel

contra
Jan de Visser gedaegde in persoon
eysch ofte versoeck doen

D' heer Eysser vermits de non comparitie van den gedaegde in persoon versocht het 1e default, ende voor 't proffijt vandien apprehensie corporeel met een 2 zittatie in persoon.

Schepenen fiat. 1e default en een tweede sittatie in persoon.

fol. 104

Idem Eysser in cas crimineel
contra
Nicolaes Bercheydt gedaegde in persoon ut supra

D' heer Eysser alvoren eysch te doen versochte, dat den gedaegde in persoon sal werden geordonneert te responderen op soodanig articulen als van wegen den heer Eysser hem sullen werden voorgehouden ende in 't selve gedaen sijnde, als dan sodanich verder versoeck te doen, als den heere Eysser sal vermeynen te behoren.

fol. 104v

**Recht Dach gehouden den
13en february 1697³** present d' heeren
Bailliu, Hendrick van Bruel

¹ Dinsdag 26 juli 1695.

² Zaterdag 8 oktober 1695.

³ Woensdag 13 februari 1697.

Cornelis Groenevelt, Lucas
Assenberch, Johannes
van Asperen, Adriaen Bisdom
Pleun Ouderkerck ende Hanneman
den Boer Mansmannen

De heer Johan van der Putte, Bailliu
der stad Schoonhoven ende den Lande
van Belois, nomine offici Eysser
in cas crimineel

contra
Jan Ariens Verham wonende
aen de Vlist¹ gedaegde in persoon
eysch en versoeck doen

Den heer Eysser vermits de non comparitie van den gedaegde in persoon versochte het eerste default ende voor 't proffijt vandien apprehensie corporeel op sijn persoon.

Cornelis Verham, broeder van Jan Verham gedaegde in persoon, versochte dat dese saecke mochte werden gestateert totten naesten.

Den heer Eysser sustineert dat het versoeck in desen gedaen behoort te worden ontseyt, en op den Eysschers versoeck gedisponeert als naer behoren.

Mansmannen fiat default en een tweede zitatie in persoon.

fol. 105

Rechtdach gehouden den 27 february 1697²
present Mansmannen alle

De heer Johan van der Putte, Bailliu
der stad Schoonhoven, ende den lande
van Belois, nomine officii Eysser in cas crimineel

contra
Jan Ariens Verham wonende
aen de Vlist gedaegde in persoon
om het tweede default te sien
begeren,

Den gedaegde in persoon in juditio present versochte purge van het gegeve default nemende aen de costen daer over gevallen te sullen refunderen, leverende voort over request aen de Edele Mansmannen van Belois, versoekkende alvorens in desen voort te gaen dispositie op de voorsz. requeste.

Den heer Eysser consenteert in de versochte purge, ende nopende het gedane versouck en overleveringe van de requeste egeen regard sal werden genomen. Ende doende contraversoek versochte dat den gedaegde in persoon als werden geordonneert te antwoorden op articulen per verbum credit vel non ende 't selve gedaen sijnde, dat bij den heeren Mansmannen soodanige nader appointement zal werden gegeven op de provisionele incarceratie vel non³, soo bevonden sal werden te behoren.

Mansmannen ordonneren den gedaegde in persoon huyden en 14 dagen wederom te compareren in persoon, actum ut supra.

fol. 105v

**Rechtdach gehouden den 13 maert
1697⁴** present de heeren Bailliu,
Bruel, Groenevelt, Asschenbergh
ende van Asperen, Mansmannen

¹ Vlist, gem. Krimpenerwaard, prov. Zuid-Holland.

² Woensdag 27 februari 1697.

³ Op de provisionele incarceratie vel non; dat bij eventuele provisionele incarceratie de Mansmannen een nadere gerechterlijke uitspraak zullen doen

⁴ Woensdag 13 maart 1697.

De heer Johan van der Putte, Bailliu
der stad Schoonhoven ende den Landen
van Belois, nomine offici Eysser
in cas crimineel

contra

Jan Ariens Verham gedaegde in persoon

Den heer Eysser gesien hebbende de requeste aen U Edele Achtbaren gepresenteert, bij ofte van wegen Jan Ariens Verham wonende aen de Vlist, gedaegde in persoon, tenderende daertoe, dat de sake daer bij gemelt, met de gevolge van de proceduren daerinne gehouden, soude mogen verclaert werden composibel omme met den heer Officier te mogen afmaken, als mede het appointement bij U Edele Achtbaren daerop verleent, in date den 27 february 1697 waer bij deselve request wert gestelt in handen van den heer Eysser omme U Edele Achtbaren te dienen van sijn consideratien en advis. In plaetse van het welcke den heer Eysser is overleggende sijne bewijsen ten laste van den gedaegde in persoon genomen: ende sich voorts te refereren tot de proceduren in desen gehouden, sustineren mitsdien hij heer Eysser dat het versoeck in de voorsz. requeste gemelt den gedaegde in persoon sal werden afgeslagen ende bij U Edele Achtbaren geordonneert voort te procederen.

Mansmannen van de hooge Vierschare van den Landen van Belois, gehoord het schriftelijck bericht van de heer Johan van der Putte, Bailliu der stad Schoonhoven, ende den Lande van Belois, voorszeyt in welckers handen Haer Edel Achtbaren den requeste bij Jan Ariens Verham gedaegde in persoon aen Haer Achtbaren gepresenteert hebben [gestelt] gehad mitsgaders noch gesien ende geexamineert verscheyden verclaringen bij den gemelten heer Bailliu ten sijnen lasten ingewonnen, verclaren de sake composibel, en admitteren den heer Bailliu met den gemelten Verham over deze zake te mogen accorderen; actum ut supra.

fol. 106

Sententie van Romeyn de Donder gebooren
van Merton, gelegen tusschen Brussel
en Dendermonde

Alsoo Romeyn de Donder out 22 a 23 jaren, geboortich van Merton¹, gelegen tusschen Brussel en Dendermonde, zijnde in dienst van de heer Parera, buytten pijn en banden van iser bekent heeft, dat hij gevangen, waernemende vier paerden van den gemelten heer Parera, staende in de kloosterstal binnen desen stede Schoonhoven, op sondach voormiddag den 31 maert verleden, van twee swarte paerden aldaer staende, heeft affgesneden twee starten, en die gebracht ten huuse van Jan de Croen wonende in de Hoefstraet alhier, alwaer den gevangen was logerende, en die op sijn bet verbergende, en dat hij gevangen deselve starte aen een knoopmaker te koop heeft gepresenteert gehadt. Alle het welcke sijn zaecke van seer quade consequentien, welcke in een stad, en lant van justitie, niet connen werden geleden, maer andere ten exempele gestraft dienen. Soo concludeert de heer Johan van der Putte, Bailliu der stad Schoonhoven, ende den Lande van Belois, uyt de naem ende van wegen de Graeffelijcheyt van Holland en Westvriesland, dat hij gevangen daer over sal werden gebracht ter plaetse daer men gewoon is criminele justitie te doen, en aldaer gegeselt, en sijn leven langh gedurende gebannen te werden uyt den landen van Holland en Westvrieslant, sonder oyt daer weder binnen te comen, op pene van swaerder straffe, ende sijne goederen indien hij eenige heeft ten behoeve van 't gemeene land geconfisqueerd ofte tot anderen etc. op alles etc.

fol. 106v

Schepenen gesien den criminelen eysch van den heer Officier, en gehoord de vrijwillige confessie van den gevangen, doende recht uytten naem ende van wegen de hooge Overicheyt ende Graeffelijcheyt van Holland ende Westvriesland. Condemneren den gevangen een quartier uys, voor op de puye van 't Raethuys met de paerdestarte om den hals ten toon te staen, en bannen den gevangen

voor den tijt van twee achter en volgende jaren uyt den landen van Holland ende Westvrieslant sonder middelerwijle daer weder binnen te comen, op pene van swaerder straffe. Ontseggen den heer Officier sijnen verderen eysch ende conclusie tot laste van den gevangen gedaen ende genomen, en condemneren den gevangen in de costen en misen van justitie. Actum gepronunchieert bij de heeren Cornelis Koen, Cornelis de Leeuw, Cornelis Groenevelt, Pietter de Laat, ende mr. Gerard Huysman, Schepenen, op den thienden april 1600 seven ende 't negentich.²

¹ Merchtem, prov. Vlaams-Brabant, België?

² Woensdag 10 april 1697.

fol. 107

Sententie van Barent
Roelofs geboortich van
Cristiaenssant in Noor-
wegen

Alsoo Barent Roelofs seyt geboortich te zijn van van Cristiaenssant in Noorwegen¹ out 25 jaren buytten pijne en bande van ijser heeft beleden en bekent, dat hij gevangen op verleden woonsdach 's morgens sijnde den 7en deser maent augusti, van 't schip van eenen Jacob Jansen vriessche schipper, leggende buytten de Vrouwepoort deser stede Schoonhoven aen de kai, uyt een swarte vriessche broeck den voorn. Jacob Jansen, leggende achter op 't voorsz. schip gestolen te hebben, een beursie daerinne was 4 enkelde schellingen en 16½ stuyver aan duyten, alle het welcke sake zijn, van seer quade consequentien die in een land van justitie niet konnen werden geleden maer andere ten exempele behoorden te werden gestraft. Soo concludeert de heer Johan van der Putte, Bailliu der stad Schoonhoven ende den Lande van Belois, uytten naem ende van wegen de hooge Overicheyt ende Graeffelijcheyt van Holland ende Westvrieslant dat den gevangen over sijne begane dieverije sal werden gebracht ter plaetse daer men gewoon is criminele justitie te doen ende aldaerdoor de scherprechter publycquelijck gegeselt ende gebrantmerckt te werden en voorts gebannen uytten landen van Holland ende Westvrieslant sijn leven langh gedurende sonder daer oyt ofte oyt wederom binnen te mogen komen op pene van swaerder straffe ende wijders gecondemneert in de costen ende misen van justitie.

fol. 107v

Schepenen, gesien den criminele eysch van den heer Officier mitsgaders gehoord de vrijwillige bekentenisse van den gevangen, doende recht, uytten naem ende van wegen de hooge Overicheyt ende Graeffelijcheyt van Holland ende Westvrieslant bannen den gevangen uyt den landen van Hollandt ende Westvrieslant sijn leven langh gedurende sonder daer oyt wederom binnen te mogen komen op pene van swaerder straffe. Ontseggen den heer Officier sijnen vordere eysch ende conclusie tot lasten van den gevangen gedaen ende genomen, ende condemneren den gevangen in de costen ende misen van justitie. Actum gepronuncieert bij de heeren Cornelis de Leeuw, Pietter de Laet, Willem de Bruyn, Lucas Asschenbergh, ende mr. G. Huysman, Schepenen, op den 12 augusti 1697²

fol. 108

**Regtdag gehouden den 5en may
1698³** present de heer Johan van der
Putte, Bailliu ende heeren
Piter van Erkel, Adriaen Brouwer
Piter de Laet, Anthony van Haar
Lucas Asschenberg en mr. Gerard Huys-
man Schepenen

De heer Johan van der Putte, Bailliu der stad Schoonhoven en den Lande van Belois, op huyden de Edelagtbare heeren Schepenen communicatie gegeven hoedanig Jan Jansse de Coning de jonge borger binnen dese stede op zondagavont den 27 april 1698 laastleden heeft geagresseert den persoon van Cornelis van Hesselt in zeker straatie binnen deze stad Schoonhoven ontrent het loyerf van Jacobus Erkelens, dat hij De Conink na dezelve van Hesselt bovenshandt diverse rijse stotende ende slaande zo van voren als van agteren in zulke voegen dat dezelve van Hesselt ter aarde is needer gevallen in de stoep van Hendrick van der Plaat ende aldaer zeer bebloet was leggende dat bij visitatie van chirurggeyns es bevonden dat denzelven van Hesselt was gegriefft ende gequest met een wonde op de neus een wonde op de wang, tweevoudig aan de linkerzijde van den hals ende eene wonde op de rugge zijnde omtrent een duym diep, dat des anderen daags aan Officier is ter hande gebracht een splitsijzer⁴ hebbende een scherpe punt daarmede vertrouwd word dezelve wonde te zijn gegeven zijnde 't zelve ook een bedekt instrument waarmede hij de Conink zo korlijk⁵ getragt heeft hem van Hesselt het leven te benemen, gelijk in het beginssel ook het gerugt was dat hij van Hesselt van dezelve wonde stierf waarop de voorn. Jan Jansse de Conink zig uyt de stad heeft geretireert en alsnog is onthoudende om alzo den gemelde heer Officier vermeynt dat het voorschreven is eenen zeer exorbitant delict en misdadt, waarover zekerlijk corporele straffe plaats behoort

fol. 108v

te hebben, zo verzogt gemelden heer Officier autorisatie omme dezelve Jan Jansse de Conink de jonge in de stad comende te mogen aprehenderen ofte ten minsten hem in persoon te mogen doen

¹ Kristiansand, Vest-Agder, Noorwegen.

² Maandag 12 augustus 1697.

³ Maandag 5 mei 1698.

⁴ *GTB*. Splitsijzer, een ijzer om de strengen van een kabel die gesplitst moet worden uiteen te werken. Het splitsijzer is een grote en zware bout, met aan het boveinde een oog, en aan de onderkant een peervormige verdikking die puntig toeloopt.

⁵ Sic. korlijk, lees: kortlijk.

citeren omme bij gemelden Officier tegens den gemelde de Coninck te doen zodanigen eys ofte verzoek als hij Officier te raeden werden zal. Actum den 5en¹ may 1698.

Schepenen gezien het bovenstaande verzoek van den heer Johan van der Putte, Bailliu houden het zelve als nog in staat, actum ut supra.

fol. 109**Regtdag gehouden den**

29 september 1698² present Brouwer, de Laat, Verhaar en Huysman, Schepenen

De heer Johan van der Putte,
Bailliu der stad Schoonhoven
en den Lande van Belois,
nomine officii
eysscher in cas crimineel

contra

Simon Treuren mitsgaders Arien
Treuren wonende in Bergambagt
gearresteerde ende gedaegde bij edicte
en klokgeslag gedaegdens in persoon
eys ofte verzoek doende

Den heer Eysser vermits de non comparitie van de gedaegdens in persoon verzogte het eerste default met de profijten als die regten en een tweede citatie mede in persoon.

Schepenen verleenen 't eerste default met den profijte als naer regten en een tweede citatie in persoon.

fol. 109v**Regtdag gehouden den**

27 oktober 1698³ present de heeren
Bailliu ende Schepenen alle

De heer Johan van der Putte,
Bailliu der stad Schoonhoven
en den Lande van Belois, nomine
officii eysscher in cas crimineel

contra

Simon en Arien Treuren wonende in
Bergambagt byde gedaegdens
in parsoon bij edicte ende klokke-
geslag omme het tweede default
te sien begeren met een darde
citatie in persoon ende den
profijte als na regten

Den heer Eysser mits de non comparitie van de gedaegdens in persoon versogte het tweede default met een darde citatie in parsoon ende den profijte als na regten.

Schepenen fiat het tweede default met de profijte als na regten en een darde citatie bij edicte in parsoon.

fol. 110**Regtdag gehouden den 17 november**

1698⁴ present de heeren Bailliu,
Adriaen Brouwer, Lucas Asschenberg

De heer Johan van der Putte,

¹ 5, verbeterd uit 2.

² Maandag 29 september 1698.

³ Maandag 27 oktober 1698.

⁴ Maandag 17 november 1698.

Bailliu der stad Schoonhoven
 en den Lande van Belois, nomine
 officii eysscher in cas crimineel
 contra
 Simon en Arien Treuren wonende
 in Bergambagt, bijde gedaegdens in
 persoon bij edicte ende klokke-
 geslag om het derde defaut te
 sien begeren met een vierde
 citatie in persoon ex supra abondantie om
 te sien dienen van intendit

Den heer Eysser vermits de non comparitie van de gedaegdens in persoon, versogte het derde defaut met een vierde citatie in persoon ex supra abondantie omme te sien dienen van intendit.

Schepenen fiat het derde defaut met een vierde citatie bij edicte in persoon ex supra abondantie omme te sien dienen van intendit.

fol. 110v

**Regtdag gehouden den 15en
 december 1698**¹ present de heeren
 Bailliu, Brouwer, de Laat, Verhaar,
 Asschenberg, Huysman, Schepenen

De heer Johan van der Putte
 Bailliu der stad Schoonhoven
 en den Lande van Belois, nomine
 offitii eysscher in cas crimineel
 contra
 Simon en Arien Treuren
 wonende in Bergambagt
 bijde gedaegdens in persoon bij
 edicte en klokkegeslag om
 te sien dienen van intendit

Den heer Eysser overleverende zijnen intendit met de verificatie daar toe dienende, verzogte wijders regt ende justitie.

Schepenen stateren deze zaake ten naaste.

fol. 111

**Regtdag gehouden den 16de juny
 1699**² present Bailliu en Schepenen
 alle dempto Brouwer

Jan van der Putte, Bailliu der stad
 Schoonhoven, ende den Lande van Belois
 nomine offitii eysscher in cas crimineel
 op, ende jegens
 Jannettie Robbers & Pitertie Theunis
 geaprehendeerdens

Alzo zij gevangenen op den 5den juny 1699 in 't geselschap van Laurens Panielse van Berkel, ende Hendrik [ ] bijde fameuse landlopers ende dieven met een koetswagen van 't eynde van Benede Haestregt zijn gereden door de stad Schoonhoven, tot het Koekkoekse Veer horende onder Thienhoven, alwaar zij gevangenen zijn gebleven, als de twee vorenstaande personen met een schuytie over de rivier de Lek voeren wagtende tot dat zij een quartier uurs daar na weder terug zijn gekomen, bij haar hebbende twee pakken met gestole goederen, welke zij agter in de wagen te neder hebben gelegd, en zij gevangenen met de twee voorsz. personen, koetswagen, en goederen weder terug zijn gereden, na Schoonhoven, dat nu middels de voorn. Hendrik [ ] in het terugrijden aan Pitertie Theunis heeft gegeven een gecouleurde schort om aan te trekken, 't welk zij heeft gedaan, en tot Schoonhoven komende, nog aan hadde wanneer met de voorsz. Jannettie

¹ Maandag 15 december 1698.

² Dinsdag 16 juni 1699.

Robberts, en Louwrens Panèlse van Berkel is geaprehendeert, welke schort zij ten huysse van den heer Officier, weder heeft uyt getrocken, dat mede sij gevangenen zijn van een verfoeijelijk en oneerlijk leven, 't zij van hoereij als andersints 't welk in een land daar justitie vigeert niet ongestraft kan blijven, maar andre ten exempel gestraft moet worden. Zo concludeert den heer Eysser nomine offitii, uyt de naam ende van wegen de hoge Overghijt en Graaflijkheit van Holland en Westvriesland, dat zij gevangenen sullen worden gebannen uyt de stad Schoonhoven ende den Lande van Belois, haar leven lang gedurende, sonder daar weder in te mogen komen op pene van (zulcx doende) aan den lijve te worden gestraft mitsgaders te worden gecondemneert in de kosten en mise van justitie, op alles ofte tot andre etc.

D' Edelagtbare heeren Schepenen der stad Schoonhoven gesien en geexamineert hebbende den criminelen eys van den heere Bailliu nomine offitii gedaan ende gehoord hebbende, de openbare confessie van de gedetineerdens, doende regt uyt de naem ende van wegen de hoge Overghijt ende Graaflijkheit van Holland en Westvriesland, condemnieren de gedetineerdens gebannen te worden uyt de stad Schoonhoven ende den Lande van Belois, voor den tijd van zes agtereenvolgende jaren, op pene van daar weder binnen komende, swaarder te worden gestraft, condemnieren verders de gedetineerde in de kosten en mise van justitie en ontseggen den heer Eysser zijnen vordere eys en conclusie in dezen gedaan ende genomen etc. Actum¹ bij den heeren Schepenen als boven, dato ut supra van de puyte gepronuncieert.²

fol. 111v

Sententie van Laurens Panielse
van Berkel oud 21 jaar geboortig
van Harpe gelegen in 't Land van
Ravesteyn³

Alzo Laurens Panielse van Berkel geboortig van Harpe gelegen in 't Land van Ravesteyn, oud 21 jaren buyten pijn en bande van ijser bekennt heeft

dat hij gevangene eenige weken geleden gesont lijfs is gaan bedelen en vagebonderen, in de maant van juny lestleden omtrent den Diefdijk⁴ is gekomen bij eenen Hendrik die bij hem was hebbende een vrouw met een kind, dat hij gevangen van denzelven Hendrik is versogt te willen dragen, een bak waar in zijnde een webbetie ongebleekt linnen, dat hij gevangen met het zelve bak, de voorsz. Hendrik, vrouw en kind, is gekomen op Willige Langerak, dat hij gevangen des anderen daags 's morgens, op versoek van denzelven Henkrik⁵, benevens de huysvrouw van Hendrik, met het voorsz. webbetie linnen, nog vier rokken en een broek, is gegaan binnen de stad Schoonhoven, en aldaar verkogt ten huysse van een oude kleer verkoper, ter somma van f11:2:⁶ 't welke hij gevangen ontfangen heeft, ende daar mede is gegaan op Williger Langerak bij de voorn. Hendrik die hem de helft van dat gelt heeft gegeven, dat hij naderhand aan de voorsz. Hendrik wederom soude hebben gegeven.

Dat hij gevangene op dinsdag, en woensdag den 2 en 3 juny, met de voorn. Hendrik, vrouw en kind en nog een arme vrouw hem heeft onthouden in een hoyberg, staande onder Thienhoven, dat hij gevangene woensdag nagt, met denzelven Hendrik uyt de hoyberg is gegaan, aan zekere huisinge mede staande onder Thienhoven, dat hij gevangene op den Dijk op schiltwagt staande, in middels denzelven Hendrik in

fol. 112

een huys aldaar door een venster is gebroken, die aan hem gevangene door een venster heeft toegereykt verscheyde wolle vrouwe rokken, mantels, linnen, een tas met silver, en een koker met twee mesjes met silvere hegjes, dat hij gevangene met de voorsz. Hendrik het gestole goet als toen, hebben gaan verbergen onder een houtstruyk, ende de tas daar in eenig gelt was tot 's avonds bij hem heeft gehouden, als wanneer die aan Hendrik overleverde die hem daarvan gaf zes gulden dat het silver tot des anderen daags bij hem heeft behouden als wanneer dat ook aan Hendrik overgegeven heeft, dat hij gevangene met de voorsz. Hendrik met de vrouwspersonen is gegaan, na de stad Gouda (latende de twee vrouwspersonen met het kind onderwegen), dat de voorsz. Hendrik het voorsz. silver binnen de stad Gouda heeft verkogt waar van hij gevangene heeft genotem, twee drie gulden, eens 28 stuyver met een mesje met een silver hegt, dat hij gevangene met het geld gekomen van het gestole goed binnen de stad Gouda en daar buyten goet cier heeft gemaakt.

¹ Dinsdag 16 juni 1699.

² Dinsdag 16 juni 1699.

³ Herpen, gem. Oss, prov. Noord-Brabant.

⁴ [wikipedia.org/wiki/Diefdijk_\(Geldermalsen,_Leerdam_en_Vianen\)](https://wikipedia.org/wiki/Diefdijk_(Geldermalsen,_Leerdam_en_Vianen)) Diefdijk, gemeenten Geldermalsen, Leerdam en Vianen. Bij Diefdijk komen de grenzen van de provincies Utrecht, Zuid-Holland en Gelderland samen, zodat de buurtschap in drie provincies ligt. De Diefdijk (aangelegd 1277), waterkering die de Alblasserwaard en de Vijfheerenlanden beschermd bij wateroverlast uit de Betuwe. Sedert 1820 de grens tussen Holland en Gelderland.

⁵ Sic. Henkrik, lees: Hendrik.

⁶ f11:2:, 11 gulden en 2 stuivers.

Dat hij gevangene op donderdag den 4de juny met de voorsz. Hendrik en zekere twee vrouwspersonen, is geweest in een herberg staande onder den Lande van Steyn, genaamt den Vuylen Bras, dat hij gevangene met denzelven Hendrik ende de twee vrouwspersonen eenige brandewijn heeft gedronken.

Dat Hendrik aldaar een kas openbrak 't welk zeker persoon daar mede zijnde wilde beletten of tegenspreken die hij gevangene daar omme met een gelade pistool drygde te schieten, 't welk door den hospes belet wierd, dat hij 't als toen in de lugt heeft af geschoten.

Dat hij gevangene met de voorsz. Hendrik en een van de voorsz. twee vrouwspersonen, vandaar is gegaan, met nog zeker vrouwspersoon, die zij onderwegen hebben aangesproken, ende daarmede gekomen zijn ten huise van Willem van der Jagt, staande onder Haastregt, zijnde een herberg bijgenaamt De Kikvors alwaar dien avont hebben gegeten en vrolijk geweest dat hij gevangene des anderen daags

fol. 112v met de voorsz. Hendrik twee vrouwspersonen en een speelman, met den hospes van der Jagt zijn gereden door Schoonhoven tot op het Koekkoekse Veer, onder Thienhoven, dat hij gevangene in een roey-schuytie aldaar met de voorsz. Hendrik is overgevaren, latende het vordre geselschap op het voorsz. Veer, dat hij gevangene met dezelve Hendrik uyt de roy-schuyt zijnde getreden en gegaan na de struyk alwaar zij de voren staande gestolen goederen hadden verborgen, en gebonden in twee pakken waarvan zij ider een hebben gedragen, tot in de roy-schuyt, waar mede weder zijn overgevaren, ende de voorsz. twee pakken gelegd agter in de voorsz. koetswagen, waar mede hij gevangene met de voorsz. Hendk¹ ende het vordre geselschap terug zijn gereden, ende hij Hendrik pas binnen de stad komende, van de wagen is gesprongen, en also geêchappeert, ende hij gevangene daar op met de voorsz. twee vrouwspersonen geapprehendeert.

Alle het welke zijn zaken van seer kwaade en parnitieuse² gevolge, welke in een stad en land van justitie niet kunnen worden geleden, maar andren ten exempel gestraft. Zo concludeert Jan van der Putte, Bailliu der stad Schoonhoven en den Lande van Belois, uyt de naam ende van wegen de hoge Overighijt en Graaflijkhijt van Holland ende Westvriesland dat hij gevangene daar over zal worden gebragt ter plaetse daar men gewoon is criminele justitie te doen, en aldaar te worden gegeselt ende gebrantmerkt en sijn leven lang gedurende gebannen te worden uyt den Lande van Holland ende Westvriesland, zonder oyt daer weder binnen

fol. 113 te komen op pene van swaarder straffe en zijne goederen ten behoeve van de hoge Overighijt en Graaflijkhijt geconfisceert indien hij er eenige heeft, ofte tot andre etc.

Schepenen gesien den criminel en eys van den heer Officier en gehoord de vrijwillige confessie van de gevangene doende regt uyt de naam ende van wegen de hoge Overighijt en Graaflijkhijt van Holland en Westvriesland, hebben den gevangene gecondemneert, en condemneren denzelven mits dezen gebragt te worden ter plaatse daar men gewoon is, criminele justitie te doen, en aldaar door den scherpreger aan een paal met roeden strengelijck gegeselt en met het stedewapen gloejent op zijn rugge gebrantmerkt te worden bannen den gevangene voorts uyt den Lande van Holland & Westvriesland sonder daar oyt weer binnen te komen op pene van swaarder straffe, ende verklaren zijne goederen indien hij eenige heeft ten profijte van de genoemde hoog Overighijt verbeurt. Actum en gepronuncieert bij de heeren Cornelis de Leeuw, Adriaan Brouwer, Anthony Verhaar, Willem de Bruyn, Lucas Asschenberg en mr. Gerard Huysman, Schepenen der stad Schoonhoven, op den 8 july 1699.³

Schepenen verklaren den gevangene geen goederen heeft. gevangen den 4 juny 1699 en uytgegaan den 8 july daaraan en met goetvinden van de heeren Schepenen tot dato deses gehouden.

fol. 113v

Regtdag den 8sten februari 1700⁴,
present Bailliu & Schepenen alle,
demptis Bruel & Brouwer

De heer Johan van der Putte
Bailliu der stad Schoonhoven
en den Lande van Belois, nomine
offitie eysscher

contra

Simon en Aryen Treuren gebroeders
wonende in Bergambagt gedaegdens

¹ Sic. Hendk, lees: Hendrik.

² *GTB*. Pernicieus. Verderfelijck, schadelijck, gevaarlijck.

³ Woensdag 8 juli 1699.

⁴ Maandag 8 februari 1700.

in persoon en defaljanten
om alsnog sententie te hebben
op d' overgeleverde intendit

Schepenen in state.

fol. 113v

Regtdag gehouden den 29 maart 1700¹

Present Bailliu & Schepenen
alle demptis Bruel & Brouwer

De heer Johan van der Putte,
Bailliu der stad Schoonhoven
en den Lande van Belois, nomine
offitie Eysscher

contra

Simon & Aryen Treuren gebroeders
wonende in Bergambagt gedaegdens
in persoon en defaljanten om
alsnog sententie te hebben op
d' overgeleverde intendit.

Schepenen der stad Schoonhoven gesien den overgeleverde intendit en den criminelen eys van den heer Officier nomine officii op en tegens de gedaegdens in persoon en defaljanten gedaan & genomen versteken dezelve van alle exeptie declinatoir, dilatoir, peremtoir, weren en defentie die zij in dezen hadden mogen doen ofte preponeren, en condemneren Aryen Treuren gedaegde en dafalant² in een boete van eenhondert en vijftig guldens, en Simon Treuren een boete van hondert Carolus guldens ten behoeve van den heer Eysser mitsgaders in de koste van deze processe en ontseggen den heer Eysser zijnen vorderen eys en conclusie tot laste van de gedaegdens en defaljanten in dezen gedaan en genomen.

fol. 114

Sententie van Johanna Batista
dogter van Judit Pons wonende
binnen deze stad oud vijftewintig
jaren

Alzo Johanna Batista dogter van Judit Pons, wonagtig binnen deze stad Schoonhoven, oud vijftewintig jaren buyten pijn en bande van ijser bekennt heeft:
Dat zij gevangene, deze somer, zonder den tijd te kunnen zeggen, ten huuse van Elisabet van Rojen weduwe Gijsbert Vergeer winkelhoudster binnen dezer stede, vrijdaags heeft gestolen, drie lapjes catoen, t' zamen lang t' zestig el, daarvan zij twee lapjes heeft verkogt binnen Lijden zo zij meend tot 6 stuivers d' el, dat zij gevangene omtrent drie manden geleden ten huuse voorsz. omtrent agt uren 's morgens, uyt de winkel heeft gestolen, een stuk streep genaamt wol op wol³, lang omtrent 25 el, dat zij nog ten huise voorn. dezen zomer op de namiddag heeft gestolen, een bradvoorstofje⁴, daar een koordraatje doorloopt, en daar mede met haar moeder na de stad Gouda gegaan te sijn, en aldaar inden lombert gebragt, en daar op gehaalt te hebben 12 stuiver, nog ten tijde voorsz. aldaar uyt de winkel te hebben gestolen, een paars gestreept stofje, 't welk door haar moeder tot Gouda in de Lombart is gebragt, nog uyt de voorn. winkel een stuk bombazijn, lang 19 el, nog uyt de gemelde winkel een lapje linne laken lang 14 el, lastelijk nog ter voorsz. huuse een lapje gestreept Engels krip⁵ groot vier el. Dat zij gevangene eenige tijd geleden, ten huise van [N] de Gorder heeft gestoolen twee paar kousen, in de voorlede winter ten huuse van Aagje Swanevelt een luywagen⁶, en ten tijde als dan apotheker van Gardijn boven aarde stond, bij daag daar uyt den huys gestoolen te hebben een koper veyseltie en stamper en laastelijk voorlede winter bij Leendert de Bruyn een lamsquartier te hebben gestolen, en confesseert het gestolen nu omtrent een jaar lang bij der handen gehad te hebben.
Alle het welke zijnde zaken van zeer quade en pernitiouse gevolgen, die in een stad en land van justitie niet kunnen worden geleden, maar anderen ter exempel moeten worden gestraft.

¹ Maandag 29 maart 1700.

² Sic. dafaljant, lees: defaljant.

³ Een (nog) onbekend soort textiel.

⁴ Ibidem.

⁵ *GTB*. Krip, crêpe. Een dunne doorschijnende, meestal gekroesde stof, uit wol of zijde vervaardigd, en de zwarte soort, die als rouwfloers en voor rouwkleeding dient.

⁶ Ibidem, luiwagen. Soort bezem aan een lange steel, waarmee de vloer geschrobd wordt.

fol. 114v Concludeert Johan van der Putte, Bailliu dezer stede Schoonhoven, en den Lande van Belois, uyt de naam en van wegen de hoog Overighijt en Graaffelijkhijt van Holland en Westvriesland, dat zij gevangene daar over zal worden gebragt ter plaatse daar men gewoon is criminele justitie te doen, om aldaar wel strengelijk te worden geseselt, en gebrandmerkt en haar leven lang gedurende, gebannen worden, uyt den Lande van Holland & Westvriesland mitsgaders den gestigt van Uytregt, zonder oyt daar weder binnen te mogen komen op peene van swaarder straffe, en haar goederen indien zij eenige heeft, ten behoeve van de hoog Overighijt & Graaffelijkhijt van Holland geconfisceert, ofte tot anders ende, op alles etc. ende etc.

Schepenen gesien den criminelen eys van den heer Officier en gehoord de vrijwillige confessie van de gevangene, doende regt uyt de naam en van wegen de Edel Groot Mogende Heeren Staten van Holland en Westvriesland, hebben den gevangene gecondemneert, en condemnieren dezelve mits dezen, gebragt te worden ter plaatse daar men gewoon is criminele justitie te doen, om aldaar door den scherpregter aan een paal met roeden geseselt te worden, bannen dezelve voorts uyt den Lande van Holland en Westvriesland, mitsgaders den gestigte van Uytregt, sonder daar oyt weer binnen te mogen komen, op peene van swaarder straffe, en verklare hare goederen indien zij er eenige heeft ten profijte van de hoge Overighijt verbeurt, ontseggen den heer Officier, zijne vordre eys en conclusie tot laste van de gevangene in deze gedaen en genomen. Actum en gepronuncieert bij den heeren Hendrik van Bruel, Cornelis de Leeuw, Cornelis Groenevelt, Gerard van den Bosch, Anthony Verhaar, Willem de Bruyn, en Abraham Hartman, Schepenen der stad Schoonhoven op den 20en july 1701.¹

Schepenen verklaren de gevangene goederen heeft.
gevangen den 27sten july en uytgegaan den
20sten july 1701 en met goetvinden van de
heeren Schepenen zo lang gehouden.

fol. 115

Sententie van Judit Pons wonende
binnen deze stad

Alzo Judit Pons, oud 52 jaren wonende binnen deze stad buyten peyn & banden van ijser bekend heeft

dat zij gevangene in de voorlede somer, 's weekx voor de cersmis, de drie stukjes katoen, bij haar dogter Johanna Batista uyt de huysinge van juffvrouw Vergeer gestolen, met haar beyde tot Leyde hebben verkogt, d' el tot 6 stuyvers: dat zij gevangene, van een streept stofje, bij haar dogter ten huysen van juffvrouw Vergeer gestolen, in Meerkerkerbroek² heeft verkogt elf el om 7 schellingen, en nog daarvan gemaakt heeft, een comesooltie³ voor haar zoontie, daaraan drie ellen, een paar mouwen voor haar van 1¼e d' el en nog een neerstik, van welk stukje nog overig is 11¾ el: dat zij gevangene een bradvorstofje, met een gouddraatje daardoor, bij haar dogter ten huysen voorsz. gestolen, met dezelfde heeft gebragt ter Gouda in de lombert en daar op gehad te hebben 12 gulden; nog dat zij gevangene alleen in de lombert tot Gouda heeft gebragt een paars gestreepte stofje, na haar onthouden 13 a 14 el, bij haar dogter ten huysen als voren gestolen, en daar op gehad te hebben 3 a 4 gulden; dat van zeker stukje bommesijn bij haar dogter ten huysen voorsz. gestolen, een gedeelte heeft verbesigt, en 't verdere bij haar dogter is verkogt een zeker stukje linde lang 14 el, bij haar dogter als voren gestolen, ten behoeve van haar gevangene, haar dogter, en zoontie heeft verbruikt; nog daar een stukje crip, ten huysen voorsz. gestolen door haar dogter, nadat het eenige tijd in de lombert hadde gestaan, door haar gevangene is verkogt aen Janneke de uytraagster, dat zij gevangene ten hare huysen heeft geconsumeert een quartier schapevlees bij haar voorn. dogter ten huysen van Leendert de Bruyn gestolen, en door haar gevangene is geveylt te verkopen een luywagen bij haar dogter gestolen ten huysen van Aagje Swanevelt, dat zij gevangene voorlede jaar in de herfst bij de heer van den Bokel een kopere pan leggende op 't venster heeft ingenomen en een koper veyseltie en stamper bij haar

fol. 115v

dogter ten huysen van den apotheker van Gardijn gestolen heeft geveylt te verkopen aan van der Linden, laastelijk dat zij gevangen voorlede saturday agt dagen, met haar dogter en soontie, juffrouw Vergeer gaande na haar thuyne, uyt de Halve Maan buyten de Lopikkerpoort zijn gevolgt, en dat zij gevangene tegens juffrouw Vergeer heeft gezegt: komt 'er uyt, ik zal je den hals breken, ik zal je huis in brand steken.

¹ Woensdag 20 juli 1701.

² Broek, gem. Zederik, prov. Zuid-Holland.

³ WNT. kamizool, naam van een kledingstuk. Hier als mansdracht, een kledingstuk als het tegenwoordige vest, met mouwen en langere voorpanden en met grotere en diepere zakken.

Alle het welke zijnde zaken van zeer kwade en pernitieuse gevolgen die in een stad en land van justitie niet kunnen worden geleden maar anderen ten exampel gestraft.
Concludeert Johan van der Putte, Bailliu der stad Schoonhoven ende den Lande van Belois, als op de confessie van Johanna Batista hiervoren

Schepenen gesien den criminelen eys van den heer Officier en gehoord den vrijwillige confessie van de gevangene, doende regt in de naam en van wegen d' Edele Grootmogende Heeren Staaten van Holland en Westvriesland hebben de gevangene gecondemneert en condemneren dezelve mits dezen gebragt te worden ter plaatse daar men gewoon is criminele justitie te doen om aldaar door den scherpregter aan een paal met roeden wel strengelijk gezeselt te worden bannen dezelve voorts uyt den Lande van Holland en Westvriesland, mitsgaders den gestigte van Uytrecht, sonder daar oyt weer binnen te mogen komen op peene van swaarder straffe, en verklaren hare goederen indien zij eenige heeft ten profijte van de hoog Overighijt geconfisqueert, en ontseggen den heer Officier zijne vordre eys en conclusie tot laste van de gevangene in deze gedaan en genomen. Actum en gepronuncieert bij de heeren Hendrik van Bruel, Cornelis de Leeuw, Cornelis Groenevelt, Gerard van den Bosch, Anthony Verhaar, Willem de Bruyn en Abraham Hartman, Schepenen der stad Schoonhoven, op den 20en july 1701¹

Schepenen verklaren de gevangene geene goederen en heeft.
gevangen den 27ste juny, uytgegaan den 20 july 1701
en met goetvinden van de heeren Schepenen [...] [...] dezes gehouden.

fol. 116

Regtdag den 10de september 1703²

present, Bailliu en Schepenen alle demptis de heer de Graaf

De heer Johan van der Putte, Bailliu der stad Schoonhoven en den lande van Belois, nomine offitii Eysser in cas crimineel

contra

Theuntje Jans dogter van Jan Gerritse Danker, wonende ofte gewoont hebbende binnen dezer stede Schoonhoven gedaegdesse in cas crimineel en in persoon eys ofte versoek te aanhoren

Den heer Eysser vermits de non comparitie van de gedaegdesse in persoon versogte het eerste defaut met den profijte als na regten, en een tweede citatie in persoon, als mede aparentie³ corporeel indien dezelve te bekomen is.

Schepenen fiat een tweede citatie in persoon, en aparentie corporeel.

fol. 116v

Regtdag gehouden den 8en oktober 1703⁴

Present de heeren Johan van der Putte, Bailliu, van der Kars, Asschenburg, Berman de Graaf, Wijkerhelt, van Asperen, Schepenen

Criminelen eysch gedaan maken ende de Edelagtbare heeren Schepenen der stad Schoonhoven overgelevert uytten naam ende van wegen de heer Johan van der Putte, Bailliu der stad Schoonhoven ende den Lande van Belois, nomine offitii Eysscher

¹ Woensdag 20 juli 1701.

² Maandag 10 september 1703.

³ Sic; aparentie, lees: apprehentie.

⁴ Maandag 8 oktober 1703.

contra
Theuntie Dankers, gevangene en
gedetineerde op de Poort dezer stad

Omme welke criminelen eys te fonderen zo dede den heer Eysser nomine offitii zeggen conform de waarhijt.

Dat Alexander Davids, caribinier dragonder onder het regiment van de heer Baron de Walef in de compagnie van de heer lieutenant Colonel binnen deze stad in garnisoen leggende.

Op sonnendag den 29 july dezès jaars 1703, dat voor de middags tusschen 7 en 8 uren ten huysen van haar gedetineerdes vader is gekomen

Om afschijt van haar gevange en gedetineerde te nemen.

Dat denzelven Alexander Davids met haar gevange ende gedetineerde, als mede haar moeder zijnde aldaar present, eenige redenen of woorden te brengen had.

Zij gevange, en gedetineerde na binnen is gegaan ende een gelade pistool heeft gehaalt.

Waarmede zij gevange en gedetineerde, na de voorn. Alexander Davids dreygde te schieten.

Dat de moeder van haar gevange daar op zijde: Schiet toe.

Ende zij gevange daar op na denzelven Alexander willende schieten.

De voorn. Alexander Davids het pistool met de hand afkeerde

zodat de scheut hem miste

fol. 117 en zij gevange met dezelve scheut haar moeder in 't lijf heeft getroffen

in zulker voegen,

Dat bij visitatie van doctoor en chirureyns is bevonden dat door de voorsz. pistoolscheut zijnde de geladen met een stuk loot,

een solutie ofte opening aan de regter zijde even boven de navel.

Inde buyk penetrerende door het omentium¹ door de lobus van de lever, het mesenterium², ende op drie plaatsen door de dunne darmen

Ende voorts op twee plaatsen door de dunne darmen.

Als namentlijk aan hantbreet van de mage door de eerste dunne darm.

en voorts nog op twee plaatsen in 't midde van de laatste dunne darm.

Waarvan het loot is gesonken en gevonden, in de kronkel darm of dikke darm.

Welke wonde zijn geoordeelt dodelijk lethaal te wesen.

Gelijk ook haar gevangene moeder kort na het ontvangen van dezelve wonde is gestorven.

Dat zij gevangene en gedetineerde op den 25en september 1703 voor de heeren Schepenen dezer stad, wordende gehoord, ende geexamineert, heeft bekent & beleden, dat zij het voorgemelte pistool heeft gehaalt op het zeggen van haar moeder

En dat haar moeder zoude hebben gesegt: Schiet er mede of geeft het mijn dat ik er mede schiet, om mijn leven mede te salveren.

Dat de voorn. Alexander Davids, sulcx ziende haar gevange het pistool uyt de hand soude hebben geslagen.

Ende dat hetzelfde pistool zo als het uyt haar hand was is afgeschoten.

Dat zij gevange zegt niet te weten of haar moeder de scheut heeft gekregen leggende of staande.

Dat wijders zij gevange op den 27 en 28en september nader gehoord, en geexamineert zijnde.

Bekent, dat haar moeder de pistoolscheut heeft gekregen.

't Welk is inderdaat een formele dootslag.

Ende alzoe de heeren Schepenen bij appointce in deze den 28en september³, 1703 hebben gelieven te ordonneren

Dat den heer Eysser tegens de gevangene zal dienen van eys, en zijne verificatien behoorlijk gefourneert onder den heeren Schepenen overleveren.

fol. 117v Zo levert den heer Eysser nomine offitii in conformite van dezelve appointementen over deze zijne criminele eysch.

Met de informatien daar toe dienende, ende den confessie van de gevangene gedaan.

Verzoekende, daar op regt.

Ende concludeert dat de gevangene, zal worden verklaart te hebben begaan een formele homicidium, ende dootslag, sulcx gebragt worden alwaar men alhier gewoon is justitie te doen, ende anderen ten exempelp met de swaarde gestraft datter de doot naar volgt, ende hare goederen, zo zij eenige heeft, geconfisqueert ten behoeve van de hoog Overighijt, de koste en mise van justitie afgetrocken, ofte tot andre etc. op alles etc.

¹ Omentum, bindweefselnet dat maag en darmen bedekt, met veel vetweefsel en bloedvaten.

² Mesenterium, buikvlies.

³ September, geschreven als: 7ber.

Schepenen alvorens de disponeren ordonneren dat advies van onpartijdige Regtsgeleerde zal worden gehaalt, en zijn daar toe gecommandeert: de heeren van der Kars en Asschenberg, Schepenen, dato ut supra.¹

fol. 117

**Vergadering van Schepenen
en Oud-schepenen den 22en oktober 1703²**

omme te sententieren op den
criminen eys van de heer Bailliu
contra Theuntie Jans Dankers
gevangene
Present de heeren regerende
Schepenen alle,
ende heeren Oud-schepenen van
den jare 1702, Bruel, de Leeuw,
Groenevelt, van den Bosch, en
Hartman zijnde de heeren
Verhaar & de Bruyn absent

De heeren Oud-schepenen, door den heere President voorgedragen zijnde ten wat eynde Haar Agtbaren waren geciteert, hebben Haar Agtbaren versogt, agt dagen tijd, omme de stukken en beschijden te kunnen examineren.

fol. 118

Regtdag den 29 oktober 1703³ present
de heeren Bailliu ende Schepenen alle

De heer Johan van der Putte, Bailliu
der stad Schoonhoven en den
Lande van Belois, nomine offiti
Eysscher in cas crimineel
contra
Theuntie Dankers gevangene
en gedetineerde op de Poort dezer
stad in 't voorsz. cas

Den heer Eysser levert als nog over zijne inventaris en stukken, versoeckende daar op regt.

Bij Schepenen in staat, tot dat gehoord hebben 't advies van de heeren Oud-schepenen die tot dien eynde tegens morgenogtent sullen worden geciteert.

fol. 118

Regtdag primo november 1703⁴

Present de heer Bailliu en
Schepenen alle demptis van der
Kars, & Berman.

De heer Johan van der Putte, Bailliu
etc. nomine offitii Eysser in cas crimineel
contra
Theuntie Dankers, gevangene
en gedetineerde op de Poort dezer
stad in 't voorsz. cas

Den heer Eysser versoekt alsnog regt.

Bij Schepenen in staat, en ordonneren dat de heeren Oud-schepenen alsnog tegens morgenogtent ten thien uren sullen worden geciteert, om der zelve advies te doen.

¹ Maandag 8 oktober 1703.

² Maandag 22 oktober 1703, oktober, geschreven als 8ber.

³ Maandag 29 oktober 1703.

⁴ Donderdag 1 november 1703.

fol. 118

Op heden 2 november 1703¹
de heeren Schepenen & Oud-schepenen
geciteert zijnde, omme te dispon-
neren in de zaak van de heer Bailliu
contra Theuntie Dankers, zo zijn
gecompareert de heeren regeerende Schepenen
alle dempto, de heer Weykerhelt
ende geene van de heeren Oud-schepenen
welke volgende dat heeren regeerende
Schepenen, den secretaris Hoola
hebben versogt en gelast te gaan
aan 't huys van den President
vande Oud-schepenen, omme in te

nemen der zelve advies, welken heer oud President Johan Bruel, uyt de naam van de heeren Oud-schepenen, zeyde Haar Edelen met in alkanderen van die gedagte waren, haar deze zake niet te compereren, en dat zij niet gehouden waren daarinne te advisereren, en daaromme haar in deze niet konden inlaten, 't welke den secretaris aldus heeft gerapoteert.

En is vermits de absentie van de heer Weykerhelt, goet gevonden tegen morgenogtent ten thien uren citatie te leggen om in dezen te sententeren.

fol. 118v

**Vergadering van Schepenen
op den 3en november 1703²** present
alle, omme te sententieren in de
zaak van de heer Bailliu contra
Theuntie Dankers gevangene
en gedetineerde op de Poort dezer
stede

Schepenen alvorens te sententieren vinden goet dat de stukken zullen worden versegelt en gezonden aan Regtsgeleerden, om daar op der selver advies in te nemen.

fol. 119

Regtdag den 12de november 1703³
Present Bailliu en Scheepenen
alle dempto Wijkerhelt

De heer Johan van der Putte, Bailliu
der stad Schoonhoven en den lande
van Belois, nomine offitii Eysser in cas crimineel
contra

Theuntie Dankers gevangene
en gedetineerde op de Poort dezer
stede in 't voorsz. cas omme
uyttinge van advies van gepracti-
seerde Regtsgeleerde, en vervolgens
sententie te hebben.

Schepenen der stad Schoonhoven gesien den criminelen eys van de heer Bailliu nomine offitii Eysser gehoord de confessie van de gevangene, gelesen 't advies van Regtsgeleerde en gelet op alle wat heeft mogen moveren; doende regt in de naam ende van wegen Haar Edele Groot Mogenden de Heeren Staten van Holland en Westvriesland ontseggen den heer Eysser zijnen eys en conclusie op en tegens de gevangene gedaan & genomen en composeren de kosten van deze processe om redenen Haar Agtbaren daar toe moverende. Actum coram⁴ Schepenen alle dempto de heer Wijkerhelt, dato ut supra.

¹ Vrijdag 2 november 1703.

² Zaterdag 3 november 1703.

³ Maandag 12 november 1703.

⁴ Coram, voor.

fol. 119v**Vergadering van Schepenen den 26en juny 1705¹**

Present
de heer Johan van der Putte, Bailliu, Anthony
Verhaer, Hartman, Wijkerhelt
en van Asperen, Schepenen

De heer Officier den gedetineerde
Aryen Treuren gehoord hebbende
versogte dat dezelve bij
provisie zal blijven gedetineert
tot aanstaande regt, om als
dan nader versoek of
eys te doen, en bij den heeren
Schepenen te worden gedis-
poneert zo zij te bevinden
sullen te behoren.

Schepenen fiat.

fol. 119v**Regtdag den 29e juny 1705²**

Present Bailliu en Schepenen
alle demptis van Kempen en
Verhaar, Schepenen

De heer Johan van der Putte, Bailliu
der stad Schoonhoven, en den
Lande van Belois, nomine offitii
Eysser

contra
Aryen Treuren deliquent
gearresteerde en gedetineerde E.D.

Den heer Eysser dede seggen conform de waarhijt dat den gearresteerde en gedetineerde op den donderdag den 11de juny 1705 zijnde Haastregtse paardemarkt, en komende van Haastregt na de Vlist langs het santpat aan de westzijde van de Vlist, bij de Oostzijdermolen heeft ingegaan Claas Spanenborg, Annigje Jans dezelfs vrouw en Ariaante³ Willems hare dienstmaagt, alle wonende aan de Vlist. voorzeyt, dat hij gedetineerde de voorn. Annigje Jans eerst van agteren heeft getreden op de hielen dat de schoen van haar voet barste, wijders zijn mes trekkende daarmede haar heeft toegebracht een snede inden opslag van haar mouw, en nog een snede gebragt in de linkersijde door haar jak tot op haar roclijf doorgaande, ende dat gedaen zijnde, met zijn bloot mes in de hand is gelopen, naar den voorn. Theunis Spanenburg, die het ontliiep of vlugt. Alle het welke is violente agressie, publiek geweld gedaan op 's heeren wegen, die andre ter exempel behoren te worden gestraft, dat alle het zelve niet alleen blijkt uyt de informatie die den heer Eysser in handen is hebbende maar ook consteert uyt de confessie van den gedetineerde op articulen gehoord zijnde gedaan met 't welke de heer Eysser overleverende zijn informatie en gedane confessie van den gedaegde en voorts eys doende nomine offitii.

fol. 120

Concludeert dat den gedetineerde daar over wel strengelijck aan den lijve zal worden gestraft, ende uyt den Lande van Belois, gebannen voor sodanige tijt van jaren als de heeren Schepenen naar exigentie van zaken bevinden sullen te behoren mitsgaders gecondemneert in de kosten, en mise van justitie ofte tot anderen etc. op alles etc.

Den gedaegde op de voorsz. eys sijnde gehoord, als mede op zijne gedane responsive zyde dat hij beschonken is geweest en alsnog niet te weten, dat zodanige grove excessen heeft begaan als bij den eys wort ter neder gestelt, versoekende in alle gevallen dat de heeren Schepenen alles ten beste willen schikken om van de zaak af te laeten.

Den heer Eysser levert over zijne informatie en responsive van den gedetineerde, versoekende daerop sententie.

Bij Schepenen in staat.

¹ Vrijdag 26 juni 1705.² Maandag 29 juni 1705.³ Sic. Ariaante, lees: Ariaantie.

fol. 120**Regtdag den 2de july 1705¹**Present de heeren Bailliu, en
Schepenen alle.De heer Johan van der Putte, Bailliu
der stad Schoonhoven en den
Lande van Belois, nomine offitii
Eysser

contra

Aryen Treuren deliquant ge-
arresteerde en gedetineerde E.D.²
om dispositie te hebben op de
notulen van de voorgaande regtdagSchepenen alvorens te disponeren vinden goet met meerderhijt van stemmen om advies van
Regtsgeleerd³ binnen de stad Gouda, in te nemen tot de minste kosten.**fol. 120****Regtdag den 6e july 1705⁴**Present de heeren Bailliu en
Schepenen alle dempto de
heer HartmanDe heer Johan van der Putte, Bailliu
der stad Schoonhoven en den lande
van Belois, nomine offitii Eysser

contra

Aryen Treuren deliquant ge-
arresteerde en gedetineerde
om
uytting van advies,
om vervolgens sententie te hebben

Bij Schepenen in state.

fol. 120v**Regtdag den 7de july 1705⁵**Present de heeren Bailliu en
Schepenen alleDe heer Johan van der Putte,
Bailliu der stad Schoonhoven
en den Lande van Belois, nomine
offitii Eysser

contra

Aryen Treuren deliquant gear-
resteerde en gedetineerde
om als nog uytting van
advies om vervolgens sententie
te hebbenSchepenen der stad Schoonhoven gesien den criminelen eys van den heer Bailliu nomine offitii
gehoord de confessie van den gevangene gelesen 't advies van regtgeleerden, en gelet waarop te
lette stont, doende regt in de naam, en van wegen Haar Edele Groot Mogenden de Heeren Staten
van Holland en Westvriesland; Condemneren den gearresteerde en gedetineerde in een geltboete
van veyftig gulden, ten behoeve van den heer Eysser mitsgaders in de kosten en mise van justitie,¹ Donderdag 2 juli 1705.² E.D., doorgehaald of gevlekt?³ Sic. regtsgeleerd, lees: regtsgeleerde(n).⁴ Maandag 6 juli 1705.⁵ Dinsdag 7 juli 1705.

als mede 't innemen van advies; en ontseggen den heer Eysser zijnen vorderen eys tot lasten van den gearresteerde, en gedetineerde gedaan en genomen. Actum coram en geprononceerd bij de heeren Schepenen alle, dato ut supra.

fol. 120v

Regtdag den 31ste oktober 1707¹

Present de heeren Bailliu en
en Schepenen² alle dempto de
heeren van der Kars, de Graaf, en
Rijerskerk

De heer Johan van der Putte, Bailliu
der stadt Schoonhoven en den lande
van Belois, nomine offitii Eysser in cas
crimineel

contra

Engel Vermeulen, jongman
wonende binnen deser stede, gedaegde
in persoon met voorgaande
communicatie, en appellatie van de
heeren burgermeesters deser stadt ver-
zoek doende

Den heer Eysser nomine offitii alvorens eys te doen versoecht dat de gedaegde in persoon, zal worden geordonneert te antwoorden op zodanige articulen, als van wegen den heer Eysser sullen worden overgelevert, en het zelve gedaan zijnde als dan bij den heer Eysser zo danige vordere criminelen eys ofte versoeke zal worden gedaan, als na exigentie van zaken, en stijle bevonden zoals worden te behoren.

De gedaegde in persoon in juditio present, alvorens eenig ander versoech te doen te excipieren³ ofte te antwoorden versogte visie en is 't noot, copie van de autorisatie, waarbij den heer Eysser is gequalificeert, om den gedaegde in persoon, over het geexprimeerde pretense feyt, in de citatie gemelt, te dagvaarden, voorts te sien onvermindert copie van het gedaan versoech, ende dag ten naaste, omme 't zelve gesien en gedaan zijnde, als dan te doen pro ut consili⁴.

Den heer Eysser zijde ongehouden te wesen verder als aan de heeren Schepenen te tonen de acte van Borgemeesteren ende dat dienvolgende het versoech, van den gedaegde in persoon te dien aansien gedaan mitsgaders het versoech van copie en dag zal worden ontsegt, voorts dat den gedaegde in persoon zal worden geordonneert staande de Vierschaar antwoorde op de nageleverde articulen, ofte dat andersints tegens denzelve zal worden verleent defaut met den profijte als na regten en een tweede citatie in persoon.

fol. 121

Den gedaegde in persoon neemt ter zijner voordele, dat den heer Eysser moet toestaan, dat hem in persoon niet heeft vermogen te dagen gelijk ook regtens is als na verkege autorisatie, dog of daar toe onder referentie genoegsaam is de qualificatie van de heeren Burgemeesteren alhier refereert zig den gedaegde in persoon ter kennisse en discretie van desen Edele Geregte, gelijk mede om alle [gevaegt] wille, aan dezelve is refererende of aan hem geen visie en copie van de voorsz. autorisatie, behoort te worden gegeven, ende belangende de versogte dag persisteert bij zijn gedaan versoech, sulcx dat het contra versoech van den heer Eysser als te prematur sal worden ontsegt.

Den heer Eysser versocht dispositie.

Bij Schepenen alles in state tot aenstaande vrijdag.⁵

fol. 121

Regtdag 3 november 1707⁶ den

Present Schepenen alle

¹ Maandag 31 oktober 1707.

² Sic. bailliu en en Schepenen, lees: bailliu en Schepenen.

³ Sic. excipieren, lees: excipiëren.

⁴ Pro ut consili, volgens plan.

⁵ Vrijdag 4 november 1707.

⁶ Donderdag 3 november 1707.

Schepenen alvorens op de voorstaande zaak tusschen de heeren Johan van der Putte, nomine offitii Eysser, contra Engel Vermeulen gedaegde in persoon te disponeren, vinden goet dat advies van Regtsgeleerde zal worden gehaald en ordonneren partijen daertoe in te leggen ider vier ducaton, en haare stukken binnen den tijt van agt dagen aan de heer President schepen over te geven.

fol. 121

Regtdag den 11en may 1713¹

Present Schepenen alle

De heer Johan van der Putte, Bailliu
der stad Schoonhoven en den landen van
Belois, nomine offitii in cas crimineel
op ende tegens
Piter Couterman tegenwoordig
gevangen in 't voorsz. cas

Alzo den gevangen op den laaste examen verschijdene fijten die hem naar waarhijt zijn voorgehouden, en bij hem gevange ontkent zo versocht den voorn. Baillu dat den gevangen andermaal zal worden gehoord, ende gebragt zo op het een als het ander ter scherper examen, verzoekende hier op dispositie.

Schepenen fiat nader examen.

fol. 121v

Sententie van Piter
Couterman oud 27 jaren
geboortig van Hulst in
Vlaanderen²

Alzo Piter Couterman oud 27 jaren geboortig van Hulst in Vlaanderen tegenwoordig gevangene buyten pijn en de bande van ijser bekent heeft

Dat hij gevangene in verschijden huysen buyten de stad Gornichem³ het loot van de thuynhuysjes heeft gebroken, ende mede genomen, 't loot van de kerk, ende poort der voorn. stadt Gornichem heeft gestolen, ende daarover bij vonnisse van den Geregt aldaar in dato 31 january 1710 openbaarlijk is gegeselt ende gebannen voor den tijt van vijftien jaren.

Dat niet tegenstaande dezelve straffe ende bannissement, hij gevangene na die tijt in de provintie van Uytregt heeft begaan menigvuldige dieverijen, waarover hij aldaar wederom is gevangen ende gebragt op den huysen van Hasenburg⁴, en na gedane confessie bij sententie van den Hove Provintiael van Uytregt in dato 26 september 1711 zo over dezelve dieverijen als het verlaten van zijn huisvrouw is gecondemneert geschavotteert strengelijck gegeselt en gebrantmerkt te worden, ende voorts wederom gebannen zijn leven lang gedurende uyt de stad, steden en landen van Uytregt mitsgaders Hollant, Zeelant en Vrieslant zonder oyt daar weder binnen te mogen komen op poene van swaardere straffe⁵.

Dat hij Piter Couterman na zijn ontfangen straffe, van zijne menigvuldige dieverij zig hadde behoren te beteren, ende te transporteren naar andre landen, alwaar hij buyten zijn bannissement vermogt te wonen

fol. 122

maar ter contrarie tegens zijne bannissementen is gebleven binnen deze provintie, ende zig wederom heeft begeven tot verschijde dieverijen als namentlijk

Dat hij omtrent vier weken voor zijne aprehensie⁶ even buyten dese stad heeft gestolen een rok met een camisool,

ende binnen dese stad een koperen vijsel die bij een kooperslager heeft verkogt.

En op een hoekje van een locatie een kandelaar met een confoor, de welke mede binnen dese stad heeft verkogt.

Dat hij gevangene nog op 't hoekje van een straat agter de kerk heeft gestolen een vijsel dat de vrouw de welke die toebehoorde hem heeft gekregen, en dat hij die toen most weder geven.

Dat hij gevangene, aan 't Koekkoekse Veer twee silvere gespen gestolen, en binnen dese stad verkogt heeft,

¹ Donderdag 11 mei 1713.

² Hulst, prov. Zeeland.

³ Sic. Gornichem, lees: Gorinchem.

⁴ Voor huysen van Hasenburg, zie: <http://www.regiocanons.nl/utrecht/stad/stadhuis>.

⁵ Voor dit vonnis, zie: <http://www.hetutrechtsarchief.nl>, Register criminele Sententies, 1710-1738, fol. 20v-21v, dd. 26 september 1711, hier vermeld als Pieter Caeterman.

⁶ Sic. aprehensie, lees: apprehensie

en nog Overlek¹ een broek daarin twee silvere knopen, die voor twee schellingen verkogt heeft. Dat hij gevangene tot Haastregt heeft gestolen twee boekjes met silvere slootjes, die van de boekjes heeft afgebroken, en tot Gouda verkogt, ende boekjes voorts weggegeven. Dat hij nog tot Haastregt heeft gestolen een tinne kan die aan de Vlist verkogt heeft. Dat hij in Gouderak nog heeft gestolen een vijsel die hij op Stolwijkersluys bij Jan Voordewint verkogt heeft voor eene gulde vijf stuyvers en nadat, dat gelt ontfangen had van dezelve Voordewint weder een theeketel heeft gestolen. Dat inden Lande van Stijn gestolen heeft twee lakens, en een hemt die hij gevangen mede verkogt heeft.

Ende nog inden Lande van Altona² twee servetten die aan Jan de Cater verkogt heeft. Alle het welke zijn fijten die hij gevangene na zijn ontfangene straffe zo binnen de stede Gorinchem, als Uytregt heeft

fol. 122v

begaan, daar hij ter contrarie in het vervolg van alle dieverij hadde behoren afkerig te sijn ende met zijne dieverij en lantlopen te continueren nogte tegens zijne bannissementen binnen dese provintie te blijven, welk zijn zaken van quade gevolgen die in een land daar justitie vigeert niet en kunnen worden geleden maar andre ten exempel met swaarder straffe als de vorige behoort te worden gestraft.

Zo concludeert den heer Jan van der Putten, Bailliu der stad Schoonhoven ende den Lande van Belois, nomine offitii inden naam ende van wegen de hoge Overighijt en Graaflijkhijt van Hollant en Westvrieslant dat hij Piter Couterman gevangen, zal worden gecondemneert, gebragt te worden op een schavot voor 't Stadhuys en aldaar door een scharpregter aan een koorde opgehangen worden dat er de doot na volgt, ende voorts tot een spektakel, buyten ten toon te hangen, ende zijne goederen zo der eenige heeft, ten behoeve van de Graaflijkhijt geconfisqueert.

Schepenen der stad Schoonhoven gesien den criminelen eys van den heer Officier, gehoord de vrijwillige confessie van den gevangene, alvorens ingenomen hebbende 't advies van de laast afgegane Schepenen, doende regt uyt de naam ende van wegen Haar Edele Groot Mogenden de Heeren Staten van Hollant & Westvrieslant hebben den gevangene gecondemneert, en condemnieren denzelve mits desen, gebragt te worden ter plaatse daar gewoon is criminele justitie te doen, omme aldaar, met een strop om den hals, aan een paal, door den scharpregter met roeden wel strengelijck gegeselt, en gebrantmerkt te worden, bannende denzelven voorts zijn leven lang gedurende uyt den Lande van Hollant & Westvrieslant mitsgaders den gestigte van Uytregt, sonder daar oyt weer binnen te mogen komen op pene van zwaarder straffe, ende verklaren zijne goederen indien eenige heeft ten profijte van de hoge Overighijt verbeurt, ontseggen den heer Officier zijne vordre eys ende conclusie, tot lasten van den gevangene in desen gedaan en genomen. Actum ende gepronuntieert bij de heeren Woel President, de Leeuw, van Kempen, de Bruyn, Dulavay, Vlist, en Peursum Schepenen, op den 16 may 1713³. Gepronuntieert ende geexecuteert eerst op den 24 may 1713.⁴ Present de heeren Schepenen alle demptis de heer Woel.

Schepenen verklaren niet te weten dat den gevangene eenige goederen heeft.

fol. 123

Regtdag den 11ste september 1713⁵

Present de heeren Putten Bailliu,
Woel President, de Leeuw, de Bruyn, Du-
lavay, en Vlist, en Peursum, Schepenen der
stad Schoonhoven

D' heer Jan van der Putte, Bailliu
der stad Schoonhoven en den lande
van Belois, nomine offitii eiser
op ende tegens
Samuel Abrahamse, en Steyntie
Jans bijde van Amsterdam, gedetineerden, omme
op haar confessie in conformite van den placaten
sententie te hebben

Alzo Samuel Abrahams is wesende een getrouwt man ende Steyntie Jans een ongehuwde dogter, zijnde dezelve gisteren nagt den 6en deser in zekere huysinge binnen dese stad Schoonhoven

¹ Overlek; aan de andere kant van de Lek, vanuit Schoonhoven gezien, in de Alblasserwaard.

² Land van Altena in het noorden van de prov. Noord-Brabant.

³ Dinsdag 16 mei 1713.

⁴ Woensdag 24 mei 1713.

⁵ Maandag 11 september 1713.

gevonden, te samen bij malkanderen slapende, en te samen zijn ge bragt¹ in detentie, en na examinatie, hebben bekent omtrent een en een half jaar als man en vrouw met den anderen een kint hebben geprocureert; dat in de voorleden winter, omtrent agt weken oud sijnde, binnen Amsterdam is overleden, en begraven sulx dat dezelve gevangene in overspel met den andre hebben geleefd, al het welke is strijdende tegens 15e en 16e artikel van de ordonnantie op 't stuk van de policie daartegens geemandeert mitsgaders de placate van Haar Edele Groot Mogenden daar op genomen, al 't welke in een land van justitie, niet kan worden geleden maar andre ten exempel gestraft, concluderende mitsdien dat de gedetineerde ingevolge van 't voorsz. 15e en 16e artikel mitsgaders het nader placaat bij Haar Edele Groot Mogenden op dat subject genomen sullen worden gecondemneert in een amende van 1.000 guldens mitsgaders gebannen voor den tijt van 25 jaar uyt deze Landen van Hollant en Westvrieslant, als mede gecondemneert in de coste en mise van justitie.

Schepenen der stad Schoonhoven gesien den criminelen eys van de heer Officier gehoord de vrijwillige confessie van den gedetineerde condempneren den eesten gedaegde ingevolge van 't 16e artikel van de politieke ordonnantie in dato primo april 1580 en een amende van 200 gulden en bannen dezelve voor den tijt van 12 jaren uyt den Lande van Holland, en Westvrieslant, en condempneren wijders den tweede gedaegde den tijt van 14 dagen te water en te brood te sitten, en coram den heeren Woel President, de Leeuw, de Bruyn, du Lavay, Vlist, en Peursum, Schepenen der stad Schoonhoven op den 11de september 1713.²

fol. 123v

Regtdag den 15 oktober 1714³

Present de heer⁴ Brouwer
Baart, Groenevelt
Smits & Blok
Schepenen

Compareerde de heer Jan van der Putten, Bailliu der stad Schoonhoven en den Lande van Belois, also denzelve heeft onderstaande dat Anthony Medeke robijnslijper binnen dese stede, op den 7 oktober 1714, de persoon van Adriaan Hessing metselaar, van agteren een steek in de rug heeft gegeven en [we...] [aen] met een mes in 't aansigt heeft gequest, versoekt mitsdien den heeren Schepenen, Sijn Edele als Officier gelieven te admitteren omme denzelve Medeke in persoon te dagvaarden, en tegens denzelve te doen eenigen eys of versoeck als hij 't raden worden zal.

Schepenen fiat.

fol. 123v

Regtdag den 29 oktober

1714⁵ Present de heeren
Brouwer, Huysman,
Baart, Groenevelt, Smits
en Blok, Schepenen

De heer Johan van der Putte, Bailliu
der stad Schoonhoven en den lande
van Belois, nomine offitii Eysser
in cas crimineel

contra
Anthony Medeke gedaegde
in persoon, omme eys ofte
versoeck te aanhoren

Den heer Eysser alvorens eys te doen versogte dat den gedaegde in persoon sal hebben te antwoorden op alle zodanige articulen als onder de Edele Heeren Schepenen zijn overgelevert.

¹ Sic. zijn ge bragt, lees: zijn gebragt.

² Maandag 11 september 1713.

³ Maandag 15 oktober 1714.

⁴ Sic. heer, lees: heeren.

⁵ Maandag 29 oktober 1714.

fol. 124**Regtdag den 12den november 1714.¹**Present de heeren Brouwer, Groenevelt
Smit, en Blok, SchepenenDe heer Johan van der Putte, Bailliu
der stad Schoonhoven, en de lande
van Belois, nomine officii Eysser in cas crimineel
contraAnthony Medeke, gedaegde in persoon
eys te horen ofte nader
versoeck te doen.**fol. 124****Vergadering van Schepenen den****3 january 1717²** present de heeren
Woel, Bailliu; Rijerskerk, Wijkerholt,
Dulavay, de Groet, en van den Bosch
Schepenen

De heer Baillu Woel notificeert de heeren Schepenen dat Zijn Edele hadde doen apprehenderen, en in versekering setten de persoon van Piter Stolker ter oorsake hij deze morgen, op het uytgaan van de kerk, sijns vrouw Gouda van Donge de welke eenig tijt van hem af hadde gewoond, met geweld hadde getragt buyten de stad te vaeren.

fol. 124**Vergadering van Schepenen den****4de january 1717³** Present de
heeren Woel, Bailliu, Ryderkerk,
Wijkerholt, du Lavay, de Groet,
en van den Bosch, Schepenen

De persoon van Piter Stolker gedetineerde in de gijselkamer door de heeren Schepenen gehoord zijnde over het met geweld wegvaeren van zijn vrouw Gouda van Donge, op gisteren, na 't uytgaan van de kerk, als mede gehoord zijnde, Piter van Donge vader van de gemelde Gouda van Donge, zo versogt de heer Bailliu, als zijnde dit een violatie van dat hoc non [so.ate]⁴, dat de gedetineerde mogte worden gehouden in gijseling, dat dat bij Zijn Edele nader informatie deswegen zal ingewonnen, en aan de heeren Schepenen verthoont.

't Welke Schepenen Zijn Edele hebben geaccordeert.

fol. 124v**Regtdag 11 januari 1717.⁵**Present de heeren Woel, Bailliu
Rijerkerk, Asschenberg, Wijkerholt,
Dulavay, de Groet, van den Bosch,
Groenendijk, en van den Bosch, SchepenenDe heer Cornelis Woel, nomine offitii Eysser
contra

Pieter Stolkert gedaegde en gegijselde

De heer Baillu dienende van eys dede conform de waarhijt zeggen dat hij gedaegde op den 3de january zijne huysvrouw Gouda van Donge (waarvan eenige tijt heeft afgewoont) zo als uyt de kerk kwam 's morgens ter elf uren omtrent omtrent het Stadhuys het genomen heeft aangesproken, en gevraagd om met hem mede te gaan, dat zij zulx wijgerende hij haar heeft gerukt, en met geweld heeft gedwongen de Haven langs te gaan, tot aan den Dam en vandaar de Lopikkerstraat in om was 't mogelijk haar te vervoeren onder 't gestigte van Uytregt, dat zijnde voor de huysinge van C. van der Hoeve de diender van justitie haar Gouda van Donge zijn 't hulp gekomen, en dat hij

---

¹ Maandag 12 november 1714.

² Zondag 3 januari 1717.

³ Maandag 4 januari 1717.

⁴ Betekenis?

⁵ Maandag 11 januari 1717.

Stolkert, als doen op de ordre van de diender zijn vrouw niet los heeft willen laten maar an den heere Eysser heeft gevraagd: Is het mijn vrouw niet en mag ik met mijn vrouw niet doen wat ik wil. Dat hij heer Eysser den gedaegde daar op ordoneerde zijn vrouw los te laten, zeggende: Den regter moet oordelen ofte gij met u vrouw tegens haar wil en dank moogt doen wat gij wilt, dat hij hem voorts gelaste te gaan in de gijselkamer. Alle het welke is violent, en publicq gewelt gedaan op 's heerenstraten verbij gaande de wegen en middelen van justitie, 't welk andre ten exempel behoord te worden gestraft. Zo concludeert den heere Eysser nomine offitii dat den gegijselde daarover arbitralelijk zal worden gestraft andre ten exempel mitsgaders gecondemneert in de coste ende mise van justitie ofte tot andre etc.

De gegijselde op voorstaande eys gehoord zijnde, zijde niet te hebben geweten dat zodanige grove excessen heeft begaan, als bij den eys word ter neder gestelt, versoekende in alle gevalle dat de heeren Schepenen alles ten beste gelieven te schikken, en zijne zake gratieuse af te doen.

Den heere Eysser levert over sijne informatie ende responsiven van den gegijselde, refereert zig vorder tot sijne confessie en versoekt daar op sententie.

Schepenen der stad Schoonhoven gesien de eys van de heer Baillu, gehoord de confessie van den gegijselde, en gelet waarop te letten sont doende regt uyt de naam ende van wegen de hoog Overighijt Haar Edele Groot Mogenden de Heeren Staten van Holland ende Westvrieslant, condemnieren den gegijselde in een boete van vier ducaton, mitsgaders in de coste en mise van justitie, ordonneren voorts den gegijselde, hem te onthouden van zijn vrouw tegens hare wille eenig molest aan te doen op poene van swaarder straffe, latende aan hem zodanig versoeck dien aangaande aan de justitie te doen als 't raden zal worden, ontseggen den heer Eysser zijne vordere eys en conclusie tot laste van den gegijselde gedaan ende genomen. Actum en gepronuncieert als voren.¹

fol. 125

Sententie van Gijsbert
Corse Kray oud omtrent
22 a 23 jaren geboortig van
Jaarsvelt

Alzo Gijsbert Corse Kray geboortig van Jaarsvelt² oud 22 a 23 jaren, gevangene binnen de stad Schoonhoven buyten pijn of banden van ijsen bekent heeft

Dat hij inden voorledende somer met eene persoon genaamt Jacob den Sliedregter is gekomen aan 't huys van Cornelis Nuys staande aan den Lekkendijk benedendams onder Jaarsvelt, alwaar den voornoende Sliedregter opzij van het huys is ingebroken door het aftrekken van een plank, en dat hij gevangene door 't zelve gat toen mede is ingekropen, en dat hij gevangene met denzelve Sliedregter eenig goet dat daar in huys was heeft stukkent geslagen, en voorts eenige goederen heeft helpen steelen, welke goederen hij zegt gebragt te sijn ten huysse van Theun den Braber staande benevens zijn vaders huys.

Dat hij gevangene in de voorleden somer ten huysse van Piter Stek aan de Posthoren heeft sitten drinken, met Piet Abrahamse en Cornelis den Uyl, dat Piet Abrahamse een glas met bier tegens de muur stukkent smeed, dat voorts de kaarsen uytraakten die hij gevangene meend dat [but...mt] uytgedaan heeft, dat daar op de waard Piter Stek in kwam met een stok, en hem gevange daar mede sloeg, en dat hij gevange daar op zijn mes trok, en onder de stok schoot, ende voorn. Stek daarmede een steek gaf.

Dat hij gevangene nu van de winter mede is geweest aan 't huys van Piter Stek benevens Baafjes Kees alias den Braber, eene Dirkje en Lambertie, en dat hij gevangene met Baafjes Kees aan het pluytharen³ geraakten, zodat Pitertie de huisvrouw van Piter Stek hem ten huys uytloeg, dat hij gevangene als toen, als wanneer de voornoende Pitertie de deur voor de tweede maal opdeed haar een klap over 't hoofd heeft gegeven.

Wijders bekent hij gevangene nog inden voorledene jare, met Thoon, Jan den Braber, Gerrit de Vlotschouw, Jacob Jansse Valentijn in de avond geweest te hebben aan 't huis van Gerrit den Uyl, dat genaamde personen met kluysten op het huys van Gerrit den Uyl wierpen, zodat Jan Janse daar in huys woond buyten de deur kam⁴, de welke zij mede met kluysten wierpen, ende dezelve Jan van Jarel zijde: Ik kan je allemaal wel, en dat zij toe riepen: Hoe hoe om den Uyl kwaat te maken, en dat toen Jan Jarel weer in huys ging.

fol. 125v

¹ Maandag 11 januari 1717.

² Jaarsveld, gem. Lopik, prov. Utrecht.

³ Pluytharen, vermoedelijk plukharen. *GTB*. Plukharen; Vechten, handgemeen zijn, hetzij in ernst: strijden, hetzij meer spelenderwijs: ravotten, stoeien.

⁴ Sic. buyten de deur kam, lees: buyten de deur kwam.

Dat nu omtrent 2 jaar geleden, hij gevangene bij den voorn. Gerrit den Uyl overdag met Schaanen en Thoon omtrent twee hoede met suikerbonen heeft gestolen.

Dat ook een knotstoof¹ van de voorn. Gerrit den Uyl die in 't water lag heeft afgehakt, ende theen daer afgesneden, omdat die het drijven van 't kroos belette, en dat toen een stuk van de kop van die knotstoof heeft medegenomen.

Alle het welke zijn zaken van zeer kwade ende permitieuse gevolgen die in een stad of land van justitie niet en kunnen worden geleden maar andre ten exempel moeten worden gestrafft.

Zo concludeert de heere C. Woel, Baillu der stad Schoonhoven en den Lande van Belois, nomine offitii uyt de naam ende van wegen de hoog Overghijt, en Graafflijkhijt van Holland en Westvriesland dat hij gevangene daarover zal worden gebracht ter plaatse daar men gewoon is criminele justitie te doen, omme aldaar door den scherpregter met roeden wel strengelijck gegeselt, en met een gloejent ijser gebrantmerkt, en vorder zijn leven lang gedurende gebannen te worden uyt den Lande van Holland & Westvriesland mitsgaders den stigte van Uytregt sonder oyt daar weder binnen te mogen komen, op pene van swaarder straffe en zijne goederen indien hij eenige heeft ten behoeve van de hooge Overghijt en Graaffelijck van Holland² verbeurt.

Schepenen der stad Schoonhoven gesien den criminelen eys van de heer Officier ende gehoord de vrijwillige bekentenis van den gevangene, doede regt uyt de naam ende van wegen de hoog Overghijt Haar Edele Groot Mogenden de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland. Hebben den gevangene condemeert, gelijk denzelve gecondemneert word mits desen gebracht te worden ter plaatse daar men gewoon is criminele justitie te doen, omme aldaar aan een paal door den scharpregter met roeden te worden gegeselt, bannen denzelve voorsz. zijn leven lang gedurende uyt den Lande van Holland ende Westvriesland, mitsgaders den gestigt van Uytregt zonder oyt daar weder binnen te mogen komen op poene van swaarder straffe, verklaren zijn goederen indien hij eenige heeft ten behoeve van de hoge Overghijt verbeurt, en ontseggen den heer Officier zijne vordere eys en conclusie tot laste van de gevangene gedaan ende genomen. Actum bij den heeren Pleun Rijkerkerk, Lucas Asschenberg, mr. Maximiliaan Wijkerholt, Anthony Groenendijk, Govert du la Vay, Louis de Groet en dr. Gerard van Bosch, Schepenen der stad Schoonhoven op den 14en may 1717³

Gepronincieert ende geexecuteert den 20sten may 1717⁴

Gevangen 17 maart 1717, en uytgegaan den 20sten may 1717.

Schepenen verklaren niet te weten, dat gevangene eenige goederen is hebbende.

Ende is dezelve op ordre van Schepenen dus lange gevangen gehouden.

fol. 126

Sententie van Cornelis Verboom
oud 24 jaren van Schoonhoven

Die van den Geregte der stad Schoonhoven voor haar gehoord hebbende Jannigje Gijsberts weduwe Jan Verboom klagende dat haar zoon Cornelis Verboom, oud omtrent 24 jaren haar hadde gedrijgt te slaan dat hij dagelijks veel geweld in huys pleegde met het aan stukken slaan van de meubelen, dat hij die uyt den huys droeg, en verkogt en voorts veele moetwilligheden pleegde, als mede gehoord denzelve Verboom sittende in de gijselkamer, de welke niet en ontkende tegens voorsz. staat, maar versogte vergiffenisse.

Zo hebben Die van den Geregte der stad Schoonhoven gesien den criminelen eys van den heer Cornelis Woel, Baillu der stad Schoonhoven en den Lande van Belois, nomine offitii den gevangene gecondemneert, ende condemneren denzelve mits desen den tijd van zes weken geboeyt te moeten blijven zitten water en brood, zonder dat hem andre spijsse zal worden gegeven, en bannen, hem voorts na verloop van die zelve weken, voor den tijt van zes jaren uyt den landen van Holland, en Westvriesland, mitsgaders den gestigte van Uytregt, sonder binnen die tijd daar weder binnen te mogen komen, op penoe⁵ van swaarder straffe, condemneren hem wijders mede coste en misse van justitie. Actum bij de heeren Schepenen der stad Schoonhoven alle, op den 28 january 1719.⁶

Gepronuncieert primo february 1719.⁷

Schepenen verklaren dat den gevangene harens wetens geene goederen is hebbende.

¹ *GTB*. Stoof. Afgekapt of door kappen gevormd, vertakt en beworteld onderind van een houtachtig gewas. Hier; knotstoof, een stoof van een knotwilg.

² Sic. Graaffelijck van Holland, lees: Graaffelijkhijt van Holland.

³ Vrijdag 14 mei 1717.

⁴ Donderdag 20 mei 1717.

⁵ Sic. penoe, lees: poene.

⁶ Zaterdag 28 januari 1719.

⁷ Woensdag 1 februari 1719.

fol. 126v

Regtdag den 20sten february 1719.¹ Present de heeren Bailliu en
Schepenen alleDe heere Cornelis Woel, Bailliu der
stad Schoonhoven, Haastregt, ende den
Lande van Belois, nomine officii Eysser
in cas crimineel

contra

Anthony Medeke, in de wandeling ge-
naamt Anthony den Robijn borger
en inwoonder alhier, ende gedetineerde
op de Gevangespoort deser stede gedaegde edicte

fol. 127

Omme welke criminele eys te funderen zo dede den heere Eysser nomine officii zeggen conform de waarhijt, dat hij gedaegde en gedetineerde op sondag den 5en deser maant february des avonts omtrent de klokke zes of half zeve uren is gekomen aan 't huys van Maria Klaasse de Rot huysvrouw van Ary Groenevelt in de wandeling genaamt Ary de Kivit staande op den Dijk aan den noordzijde alhier dat hij gedaegde en gedetineerde aan de deur van de voorsz. huysinge verschijde malen geklopt hebbende, ende niet opengedaan zijnde met voeten op de deur heeft gelopen, dat daar op Maria de Rot zijnde de vrouw van 't huys na voren is gegaan, om te vragen wie dat daar aan de deur klopte en sulken geweld maakte, zeggende met eene tegens dezelve de deur niet open te willen doen, dat den gedetineerde daarmede egter niet ophoudende toen ook na voren zijn gegaan Gijsbert van Stockum en Thomas Oosterhout, dat zij als toen van met haar drien, te weten Gijsbert van Stockum, Thomas Oosterhout en Maria de Rot voor de deur zijn gegaan, dat zij hebben bevonden dat het was Anthony Medeke in de wandeling genaamt Anthony den Robijn den gedaegde en gedetineerde in desen, dat toen Gijsbert van Stockum tegens den gedaegde en gedetineerde zijde: Anthony, wat doet gij aan de deur, wij willen u niet in huys hebben, dat daar op den gevange zijn mes heeft getrokken, en gemelde Gijsbert van Stockum met het zelve een steek in de buyck heeft gegeven en zo van hem is afgelopen, dat daar op den gemelde Gijsbert van Stockum heeft gesegt: Dat daar gij mij als een schellem, dat zij toen voort met haar drien in huys zijn gegaen en dat den gemelde Gijsbert van Stockum tegens alle de present zijnde heeft gesegt dat hij een steek in zijn buyck hadde gekregen van Anthony Medeke, dat daerop den chirurgijn Van Salen gehaalt is geworden, dat den gemelde Gijsbert van Stockum verbonden zijnde bovendien nog tegens diverse personen heeft betuygt dat Anthony den Robijn hem die steek hadde gegeven, en tot deszelfs doot toe daarbij heeft gepersisteert, dat daar op den gemelden Gijsbert van Stockum op den 10de deser maant february was gestorven dat het dode lichaam op den 11de daer aanvolgende door drie chirurgijns ten overstaan van Schepenen gevisiteert zijnde is bevonden dat de steek ofte wonde was ingegaan aan de de linkersijde van den buyck even onder den corte ribben, doorgaande tot in de hollighijt van de buyck met een solutie in het intestinum colon² en darmscheel³, als mede penetrerende tot in de linker nier, met afsnijdinge der zelve vaten zijnde de maag aan de buytenste vlies geledeert⁴ en gequest dog egter niet doorgaande, dat de gemelde quetsure, en wonde door de gemelde drie chirurgijns is geoordeelt dodelijk en lethael te zijn geweest, dat mitsdien den voorn. Gijsbert van Stockum, daarvan is gestorven dat den gevange na dat factum voortvlugtig is geweest dat denzelve op dingsdag den 7de deser maant february tot Gouda is geapprehendeert dat den gevange op den 9de daar aan volgende op de Gevangespoort is gebracht dat den gevange op 't zelve fait een ende andermaal voor den heeren Schepenen alhier is gehoord en geexamineert dat hij gevange het zelve fait heeft geconfesseert en beleden gedaen te hebben.

Ende nademaal zulcx is een zake van de uytterste consequentie de welke in een land daar justitie vigeert niet kan worden geleden ofte getollereert maar andre ten exempel moet worden gestraft. Zo verzoekt den heere Eysser nomine officii regt op de bewijsen en eyge confessie door den gevange en gedetineerde buyten pijn & bande van ijser gedaen.

Concluderende door den gevange, over de begane geweldenarij, het verradelijk attacqueren en het dodelijk kwetsen van den persoon van Gijsbert van Stockum, waar aan dezelve is gestorven, als exederende⁵ een ordinaris manslach zal worden gebracht

¹ Maandag 20 februari 1719.

² Intestinum colon, stijgende deel van de dikke darm.

³ GTB. Darmscheel; plooi van het buikvlies, die de darmen op hun plaats houdt.

⁴ Ibidem, Ledeeren; beschadigen, aantasten.

⁵ Ibidem, Excedeeren; Te boven gaan, uitstijgen boven.

fol. 127v

ter plaatse daar men gewoon is criminele justitie te doen, omme aldaar met de koorde te worden gestraft dat er de doot na volgt, en zijn lighaam gebracht buyten ter gewoonlijke plaatse aan 't geregt, anderen ten exempel, en gecondemneert inden coste en mise van justitie wijders zijne goederen geconfisqueert ten behoeve van de Graaflijkheit van Hollant, ofte tot andere etc. op alles etc.

Schepenen der stad Schoonhoven gehoord hebbende den criminelen eysch van den heere Cornelis Woel, Bailliu der stad Schoonhoven Haastregt en den Lande van Belois, ende des gevangens vrijwillige confessie mitsgaders ingenomen hebbende het advies van de afgegane heere Schepenen van het voorledene jaar doende regt uyt de naam ende van wegen de hoge Overighijt Haar Edele Groot Mogenden de heere Staten van Holland en Westvriesland. Hebben den gevangen gecondemneert, ende condemnieren hem mits desen gebragt te worden ter plaatse daar men gewoon is criminele justitie te doen, en aldaar met den swaarde te worden gestraft dat er de doot na volgt; ende verklaren alle zijne goederen ten behoeve van de hoog Overighijt verbeurt de coste en mise van justitie alvorens afgetrokken zijnde, ontseggen den heere Eysser zijnen vordere eys en conclusie, ten laste van den gevangene gedaan ende genomen. Coram de heeren Pleun Rijerskerk, Andries van Kempen, Anthony Groenendijk, Piter Groenevelt, Joachimus Smits, dr. Gerard van den Bosch ende Martinus Verbroeck, Schepenen der stad Schoonhoven op den 20en february 1719.¹

Gevangen 8 february 1719, geexecuteert den 25ste february 1719.²

Schepenen der stad Schoonhoven verklaren dat den gevangen of geexecuteerden hares wetens gene goederen is hebbende.

fol. 128

Sententie van Cornelis Verboom
oud omtrent 24 jaar of 25 geboortig
van Schoonhoven

Alzo Cornelis Verboom oud omtrent 24 of 25 jaren geboortig van Schoonhoven, tegenwoordig gevangene op de Poort deser stede, op den 28 january laastleden om zijn kwaad gedrag, ongehoorzaamhijt, en mishandeling aan zijne moeder Jannigje Gijsbert weduwe Verboom, ende vordere quade zaken de heeren Schepenen doenmaals gebleken voor den tijt van zes jaren is gebannen uyt den Lande van Hollant & Westvrieslant mitsgaders den gestigte van Uytregt zonder binnen die tijt daar weder binnen te mogen komen op poene swaardere straffe, welk vonnisse hem gevangene hadde behoort te dienen tot correctie, en om zig elders te begeven, en alzo daar aan te obedieren dog dat hij gevangene ter contrarie, volgens sijne confessie inmediaat naa 't zelve vonnisse zig buyten Amsterdam ten huise van eenen Jan Meyer wonende in de Servetsteeg³ daar de Seven Wesen uythangt heeft onthouden voorgevende na Oostindien te sullen varen, dat hij na eenige tijt verblijf, vandaar stilswijgende is henen gegaan, zonder zijne verteringe te betalen; daerenboven ter quader trouwe van zijne voorn. hospes heeft mede genomen ende ontvreemt, een broek met silvere knopen, een buffel wambusie, een hemtrok, een Engelse muts en, een sitse neusdoek, sonder tot nog toe hem dien aangaande eenige vergenoeging te hebben gegeven. Dat hij gevangene mede naa 't voorsz. bannissement volgens zijn confessie, is geweest in beneden Haastregt ten huise van Jacob Robbertse van der [Me...] herbergier, ende met hem woorden krijgende den zelve, met zijn mes, over de linkerhand heeft gesneden, zodanig daarvan twee stijve vingers heeft behouden, ende nog een snede over de regterarm in zijn rok, dat de voorn. Jacob Robbertse hem met een degen de deur uyt dreef, en een steekje in schouder gaf, ende op den dijk zijnde, met een roer met hagel op hem schoot; dat hij gevangene toen weerom komende, met zijn mes de glazen heeft ingeslagen, en zo vandaar is gegaan, en dat 't zedert die tijt zig binnen deze stad heeft onthouden, vilipenderende also 't voorsz. vonnisse van Schepenen en gaande van quaat tot erger.

fol. 128v

Alle het welke zijn zaken van seer quade en pernicieuse gevolgen, die een stad of land van justitie niet en konnen worden geleden maar andren ten exempel moeten worden gestraft. Zo concludeert den heere Cornelis Woel, Baillu der stad Schoonhoven Haastregt, ende den Lande van Belois, nomine offitie, uyt de naam ende van wegen de hoog Overighijt, en Graaflijkheit van Hollant en Westvriesland, dat den gevangene daarover zal worden gebragt ter plaatse daar men gewoon is criminele justitie te doen, om aldaar wel strengelijck te worden gegeselt, en voorts gebannen zijn leven lang gedurende, uyt den Lande van Hollant en Westvriesland mitsgaders den gestigte van Uytregt, zonder oyt daar weder binnen te mogen komen op peene van swaarder

¹ Maandag 20 februari 1719.

² Zaterdag 25 februari 1719.

³ Zie: <http://www.amsterdaminsite.nl/burgo.nl/J2104604.HTM>. de Servetsteeg vanaf de Oudezijds Voorburgwal (even).

straffe, ende zijne goederen indien hij eenige heeft ten behoeve van de hoog Overighijt en Graaflijkhijt van Holland verbeurt, de koste en mise van justitie alvorens afgetrocken zijnde.

Schepenen der stad Schoonhoven gesien den criminelen eys van den heere Baillu, ende gehoord des gevangens vrijwillige confessie doende regt uyt de naam ende van wege de hoog Overighijt Haar Edele Groot Mogenden de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, hebben den gevangenen gecondemneert, gelijk denzelven gecondemneert word bij desen, gebragt te worden ter plaatse daar men gewoon is criminele justitie te doen, om aldaar aan een paal door de scharpregter met roeden wel strengelijck te worden gegeselt, bannen denzelven voorts zijn leven lang gedurende, uyt den Lande van Holland & Westvriesland mitsgaders den gestigte van Uytregt, zonder oyt daar weder binnen te mogen komen op poene van swaarder straffe, verklaren voorts zijne goederen indien er eenige heeft ten behoeve van de hoge Overighijt verbeurt, kosten en mise van justitie alvorens afgetrocken sijnde. Actum coram de heeren Andries van Kempen, Anthony Groenendijk, Pieter Groenvelt, Joachimus Smits, Gerard van den Bosch, Martinus Verbroek, Schepenen der stad Schoonhoven op den 30 juny 1719.¹

Gepronuncieert, en geexecuteert den 8en july 1719.²

Ingekomen den 11e juny 1719.

Uytgegaan den 8en july 1719.

Schepenen verklaren den gevangene harens wetens gene goederen en is hebbende, dato ut supra.³

fol. 129

Regtdag gehouden den 31en

maert 1721⁴ present d' heeren Bailjuw en Schepenen alle, als mede de afgegane Schepenen van den voorledene jare

De heer mr. Gerard Huysman, Bailjuw der stad Schoonhoven Haestregt en den Lande van Belois, razione officii Eysser in cas crimineel
contra

Gerrit Blijenbeker gevangene op de poorte deser stad gedaegde

Alsoo Gerrit Blijenbeker, borger deser stede geboortig tot Wesep⁵, out omtrent twee en vijftig jaren, buyten pijn en bande van ijsen bekennt heeft, dat hij gevange, ten tijde der teringe van 't schippersgilde op den 3 february deses jaers 1721 inden Doele deser stede is gecomen in de kamer daer het gemelde gilde was terende, dat hij gevange het bordje dienende tot een reglement van 't gilde, gekeert hebbende sien hangen, daerop heeft geseyt: Hangt het bordetje hier verkeert, dat moet vanavont soo blijven hangen, dat hij gevangen heeft gesien, dat den hoofdman den heer Pieter Groenevelt, het bordetje weder regt heeft gehangen, dat hij gevange het bordetje doen weder om heeft gehangen, en daarna ook heeft gesegt: Hier moeten boeten wesen, en den deuffel⁶ in 't vat, dat den heer Groenevelt het doen weder regt heeft gehangen, dat hij gevange het selve weder heeft gekeert gehad, dat den heer Groenevelt eyndelijck tegen hem gevangen hadde geseyt: Als je dat weer doet Gerrit, sal ik je moeten bekeuren, en het selve doen weder regt hong, dat hij gevangen daerop tegen den heer Groenevelt heeft geseyt: Ik wil bekeurt wesen, bekeurt mijn maer, en het bordetje doen met eenen weder keerde, dat den heer Groenevelt daerop tegen hem gevange zeyde: Ik hou u dan voor bekeurt, dat hij gevange doen van den heer Groenevelt heeft willen weten de boeten, dat hij gevangen heeft geseyt: Ik wilt weten, hoe bekeur je als hooftman, en weet je de boeten niet, dat hij gevangene, en naderhant den heer Groenevelt het bordetje hebben nagesien, en den

fol. 129v

heer Groenevelt tegen hem gevange als doen heeft geseyt: De boeten is drie gulden, dat hij gevange vervolgens heeft geseyt met de hooftlyuden te willen spreken en daer op met de hooftlyuden den heer Groenevelt en Corstiaen Blom, in de blauwe keuken is gegaen om over de boeten de accorderen, dat hij gevange aan deselve aldaer heeft gepresenteert een kan wijn of twee voor de boeten te willen geven, en dat de hooftlyuden gelt in plaets van wijn wilde hebben, dat hij gevange op 't laest aen Corstiaen Blom heeft gepresenteert twee dartiendalven en twee kannen wijn, dat den heer Groenevelt tegen hem gevangen doen heeft geseyt: Gerrit mijn dunkt dat je een

¹ Vrijdag 30 juni 1719.

² Zaterdag 8 juli 1719.

³ Vrijdag 30 juni 1719.

⁴ Maandag 31 maart 1721.

⁵ Weesp, prov. Noord-Holland.

⁶ GTB. deuvel; Houten pin waarmee planken van de bodem van een vat aaneen worden bevestigd. Den deuffel in 't vat; betekenis?

- snersje weg hebt¹, dat hij gevangen, daerop heeft geantwoort: Ik [da.] niet, ik heb wel twee uren geslapen, dat den heer Groenevelt daerop seyde: Dan sitter evenwel nog itwes in 't hooft, dat de hooftluyden drie gulden tot boeten gewijst hebbende, hij gevange daerop geseyt heeft: Daer heb ik den donder van of Ik geeff om den donder geen gelt, dat hij gevange daerop de brandende kaers, die daer stont in sijn hant heeft genomen, en geseyt: Ik wet hier mede de duyvel in mijn hart soo ik hier een duyvel van betael, dat hij gevangen de kaers daerop heeft afgebeten, sonder te weten hoe ver, dat hij gevange doen heeft geseyt: Nu kan ik alles opeten wat hier staet, dat doen een pint wijn drie glazen en een kandelaer voor hem stonden als hij de voorn. woorden heeft gesproken, dat hij gevange naderhant heeft geseyt: Ik sal der vanavont nog drie den bek opsnijden, en een menemen, want ik moet dog voer den duyvel, nu Ariaen dood is, als ik maer een quartier uurs tijd heb, dat de gedagten van hem gevangen omtrent een quartier uurs tijd, sekerlijk hebben moeten sijn, dat hij hier of daer dan geern op de vlugt soude wesen, dat den hooftman Corstiaen Blom doen aen hem gevangen geseyt heeft: Gerrit, hoe ben je soo wonderlijk, je kont evenwel niet meer doen als onsen lieven heer je toelaet, dat hij gevangen tegen den hooftman Corstiaen Blom heeft geseyt op den heer Groenevelt : Wat maakt men al [hooftling], ik wil om een kan wijn tegen u wedden, dat hij meynende den heer Groenevelt niet en weet aen wat sijde van een schip, de spriet moet hangen, dat dat de hooftluyden de pint wijn, die hij daer
- fol. 130** gedronken hadde, hebben geseyt te sullen betalen, dat hij gevangen een pint wijn, daertegen hebbende willen geven, sulcx door de hooftluyden is gewaygert en niet begeert geworden, dat de hooftluyden een voor een, en hij gevange laest, in de kamer is gekomen, dat hij gevangen doen tegen den heer Groenevelt heeft geseyt: Je sult hier nu in de kamer blijven, den hooftluyden moeten in de kamer blijven om ordre te houden, want als er geen hooftluyden sijn en is er geen ordre, dat den heer Groenevelt daerop tegen hem gevange heeft geseyt: Ik ga heen, je sult me niet diringeren², en daerop uyt de kamer is gegaen, dat den hooftman Corstiaen Blom doen is komen sitten aan tafel tegenover hem gevange en Jacobus Ruyghaver dat den hooftman Corstiaen Blom, als doen tegen hem gevange heeft geseyt: Gerrit, hoe kan je soo misselijk wesen, je bent selfs immers ook verscheyde jaren hooftman geweest, Siet daer sit Ruyghaver, dat is een oud man, ik verblijf het ten eenemaal aen hem, of wij jou qualijk handelen, laet die man spreken, dat Ruyghaver daerop vroeg aen hem gevange, of hij wilde hebben, dat hij soude spreken, dat hij sulcx dan soude doen, dat hij gevangen daerop aen Ruychaver heeft geantwoort: Wel ja, spreek jij eens, dat Ruychaver doen aen hem gevangen seyde: Gerrit je hebt ongelijk, de hooftluyden handelen wel met je en alsse jou regt soude handelen, had je wel vier mael de boetten verbeurt, dat hij gevangen daerop heeft geseyt tegen Ruyghaver: Je weet van den schrift, je clagt de koster, die het boek in de kerk draegt, dat Ruychaver doen is opgestaan, dat hij gevangen doen aen hem Blom heeft gevraagd: Waer wil je na toe, dat hij Corstiaen Blom heeft geantwoort: Ik ga na boven toe een glasje wijn drinken, dat hij gevangen daerop heeft geseyt: Dat verstae ik niet, je sult hier blijven, of ik sal 't al den duyvel in 't wilt goyen, dat den hooftman Corstiaen Blom, daerop heeft geantwoort: Gerrit je kont doen wat je wilt, ik wil van u niet gedwongen wesen en dat hij Corstiaen Blom daerop uyt de kamer is gegaen, dat hij gevangen doen is voortgevaren, met schelden, lasteren, vloeken en siveren, en geseyt heeft: Ik sal der vanavont een priggelen³ soo diepe
- fol. 130v** wesende omtrent een vinger lang en dat hij gevangen daerop heeft gedronken, dat Jas Verhoek daerop tegens hem gevangen heeft geseyt: Ik hoop niet dat het mijn sal gelden, dan wil ik liever heen gaen, dat hij gevangen daerop heeft geantwoort aen gemelde Jas Verhoek: Neen, de ander, het is op een ander gemunt, dat den heer Groenevelt daarna weder is gekomen in de kamer daer de gildebrouwers teerden, en doen is gaen sitten aan tafel, dat hij gevangen bij de bedstede sittende, vandaar is opgestaan en gecomen aan tafel, dat Teeunis Saiket geseten hebbende nevens den heer Groenevelt, als doen is opgeresen, en dat hij gevangen in desselfs plaats nevens den heer Groenevelt is gaan sitten, dat hij gevangen doen aen den heer Groenevelt heeft gevraagd: Wat boeten moet je nu hebben, dat den heer Groenevelt daerop heeft geantwoort: Nu ben je wel vier en twintig guldens verschult, dat hij gevange daerop aen den heer Groenevelt vragde: Waarvoor souw ik dat schuldig sijn, dat den heer Groenevelt daerop heeft geantwoort: Voor al uw schelden en lasteren, wij sullen 't morgen wel stellen, dat hij gevangen daerop seyde: 24 guldens voor vloeken en lasteren, daer heb je mijn niet voor bekeurt, dan ken je morgen wel dertig guldens vorderen, de ordonnantie spreekt van geen 24 guldens, de hoogste boeten is maer drie gulden, dat hij gevangen daerop heeft geseyt [vrinden] draegt er kennis van, ij sal als een eerlijk man betalen, dat hij gevangen daerop sijn mes, uyt sijn sak heeft gehaelt, dat hij gevangen den gemelde heer Groenevelt met sijn mes daerop aanstonts, met na hem te steecken en te snijden heeft geattaqueert gehad, dat den heer Groenevelt niet wes in sijn handen heeft gehad om sig te konnen defenderen, dat hij gevangen geseten hebbende tussen de muur en de tafel door den heer Groenevelt met het terugstoten van hem gevange met sijn eene voet eenigsints is verhindert geworden dat hij gevangen den heer Groenevelt in 't retireren heeft sien agter over op sijn rug vallen, dat hij gevangen steken en sneden aen hem heer Groenevelt heeft toegebracht, dat hij gevangen het bloote mes, derwijl geen schein had in sijn hand heeft gehouden, en daarmede is

¹ *Ibidem*. Sners; hier in de betekenis van een lange teug, grote slok.

² Sic. diringeren, lees: dirigeren.

³ Priggelen; steken, prikken?

gegaen tot aan crijgsraetskist, en het selve aldaer in de kamer in zijn tas heeft gestoken, dat hij daarna den Doelen is uytgegaen, dat hij gevange sig verbeelt dat het bij de deur van sijn huys is geweest daer hij sijn neeff, die voor knegt bij hem vaert

fol. 131 heeft geroepen, dat hij gevangen met sijn neef van sijn huys af, na de Visbrug toe is gegaen, dat hij gevange daerom met sijn neef weder in de Doelen is gecomen en den heer Groenevelt heeft zien verbinden, dat hij gevangen doen geseyt heeft: Daer is nu dat moy bakhuysje¹ geschonden, is het niet wel gedaen, soo mag het morgen een ander 't eens overdoen, seggende alle het selve geschiet te sijn, sonder dat eenige vrock tegen den heer Groenevelt te vooren heeft gehad. Dat verder uyt de schriftelijke aangevinge van den chirurgijns Blok en van Zulen, hier nevens overgeleyt is constederende, dat deselve respective op den 3 en 4 february deses jaers 1721 den heer Groenevelt hebben bevonden gequets te sijn, met vier solutie of wonden, als een boven in 't voorhoofd, een wat lager en een snede gaende uyt het voorhoofd langs de neus, wang en beyde de lippen tot onder aan de kin, en dan nog een aan den regterwang, dat mede uyt den rok, de welke den heer Groenevelt, op den gemelde 3 february heeft aangehad te sien is, dat in deselve ten minste twee steken sijn, aan de linkersijde omtrent de hoogte van den broekbant, en een snede boven aan op de borst aan de regtersijde, en geconsidereert dat sulcx is geschiet door een gildebrouder van 't schippersgilde, den gevangen is in desen, aan den hooftman van 't gemelde gilt den heer Pieter Groenevelt, daer hij in qualiteyt als hooftman was fungerende bij 't gemelde gilde, en bekent was daerenboven te sijn, een lit van den Vroedschap van dese stad, en dat uyt dien hoofde den gevange als een borger, wel mede deferance² voor den gemelde heer Groenevelt hadde behooren te hebben, en dat mitsdien alle het geene voorsz. is, saken sijn, van een seer verre uytzigt, en verschrikkelijke consequentien die in een land van justitie niet en konnen worden geleden, maar andere ten afschrik en exempel, nootsakelijk dienen te werden gestraft.

Soo concludeert den heer Gerard Huysman, Bailliu der stede Schoonhoven, Haestregt en den Lande van Belois, nomine officii uyt de naam en van wegen de hooge overhey, Haar Edele Groot Mogenden d' Heeren Staten van Hollant en Westvrieslant, dat den gemelde gevangen, daer over sal worden gebracht, ter plaetse daer men alhier gewoon is criminele justitie te doen, en aldaar met de koorde gestraft te werden dat 'er de dood na volgt, en sijne goederen geconfisqueert ten proffijte van den hooge Overighey.

Schepenen der stad Schoonhoven gehoord hebbende den criminelen eys van den heer mr. Gerard Huysman, Bailliu der stad Schoonhoven Haestregt en den Lande van Belois, des gevangens vrijwillige confessie, en ingenomen hebbende 't advies van onpartijdige Regtsgeleerde, als mede van de afgegane heeren Schepenen

fol. 131v van den voorleden jare, doende regt uyt den naam ende van wegen de hoog Overighijt Haar Edele Groot Mogenden de Heeren Staten van Holland en Westvriesland, verklaren den gevangene vervallen van het schippersgilde broederschap. Condemneren denzelve gebracht te worden ter plaatse daer men gewoon is criminele justitie te doen, en aldaar andre ten exempel strengelijck te worden geselt, en bovendien in zijn aangesigt met een mes door den scherpregher een snede geinflingeert te worden gaende van onder het regteroog over de wang tot onder in de kin bannende denzelven voorts sijn leven lang gedurende uyt den Lande van Holland, en Westvriesland mitsgaders den gestigte van Uytregt op poene van swaarder straffe, zo oyt daar weder binnen mogte worden gevonden. Condemneren denzelve wijders in de costen en mise van justitie en verklaren alle zijne goederen geconfisqueert ten behoeve van de hoge overighijt; Ontseggen den heer Officier zijnen vordre eys ende conclusie, tot lasten van den gevangene gedaen en genomen. Actum coram de heeren Andries van Kempen, Anthony Verhaar, Arent van der Kars, Anthony Groenendijk, Govert du la Vay, Johannes Blok, en dr. Gerard van den Bosch, Schepenen der stad Schoonhoven op den 31 maart 1721.³

Gepronuncieert en geexecuteert den 8ste april 1721.⁴

Ende verklaren wij Schepenen der stad Schoonhoven dat den bovengemelde Gerrit Blijenbeker, op ordre van Schepenen, in die tijt, gevangen heeft geseten van den 3 february 1721 tot den 8en april 1721 ook dat de schuldenaar van denzelven Blijenbeker van [hare] presentien ten zijnen lasten, uyt zijne goederen niet en hebben konnen worden voldaan, zulx dat ten behoeve van 't gemene land uyt die confiscatie niet heeft konnen worden geconsequenceert. Actum bij de heeren Govert Dulavay en dr. Gerard van den Bosch, Schepenen der stad Schoonhoven op den 8ten oktober 1723.⁵

¹ GTB. Bakkes; Iemands gezicht, de voorkant van zijn hoofd.

² D  f  rance; Eerbied, ontzag.

³ Maandag 31 maart 1721.

⁴ Dinsdag 8 april 1721.

⁵ Vrijdag 8 oktober 1723.

fol. 132

**Regtdag den 19ste november
1723.**¹ Present d' heer Bailjuw
en Schepenen alle

Den heer mr. Gerard Huysman, Baillu
der stad Schoonhoven Haastregt en den
Lande van Belois, racione officii Eysser in
cas crimineel

contra
Jan Rutte porter² deser stede
gedetineerde alhier

Alsoo Jan Rutte poorter deser stede gedetineerde alhier oud 25 jaren buyten pijn en bande bekend heeft dat hij gedetineerde op donderdag van Schoonhovense kermis laastleden zijnde geweest den 9de september deses jaars 1723, is komen gaan door de Lopikkerstraat voor het huys van Jan Bout, meesterkoperslager binnen dese stad, dat hij gedetineerde siende, en horende een lierman speelen in 't voorhuys van de gemelde Jan Bout daar op in 't huys van de gemelde Jan Bout is getreden en aldaar gesegt heeft: Dit is mijn eyge speelman, speel eens op, ik sal je betalen, ik moet eens dansen, dat Cornelis la Mot, Simon la Mot en Jan Buurman bij Jan Bout in huys zijnde dezelve Cornelis la Mot hem gedetineerde daar op hadden geantwoord: Ik heb de speelman gecommandeert, ik zal hem betalen, jij hebt daar mede niet te doen dat Cornelis la Mot hem gedetineerde heeft versogt heene te willen gaan en haar, hare vrijhijt te laten, dat hij gedetineerde sulx hadden gedeclineert en tegens hem Cornelis la Mot gesegt: Ik mag hier zo wel staan als jij, dat Jan Bout, die door zijn vrouw terug gehouden wird, daar op tegen hem gedetineerde heeft gesegt: Jan, ik versoek op alle vriendschap dat je uyt mijn huys gaat, dat hij gedetineerde sulx niet hadde begeren te doen maar eens getapt wilde hebben, dat Cornelis la Mot daerop tegens hem gedetineerde hadde gesegt: Jan dan moet je op den Dam bij Van Vaen of in het coffijhuys wesen, dat hij gedetineerde aan de gemelde Cornelis la Mot hadde gevraagd: Ben jij nader bij Jan Bout als ik, dat Cornelis la Mot aen hem

fol. 132v

gedetineerde daar op hadde geantwoord: Ja, ik bender nader als jij, dat hij gedetineerde daar op aan Cornelis la Mot heeft gesijt: Kom dan voor de deur, dat Cornelis la Mot hem gedetineerde hadde geantwoord: Wat soude dat dan wesen, als ik voor de deur kwam, dat zoek ik niet, dat Cornelis la Mot hem gedetineerde toen aan de schouders raakte, en versogt hadde hene te willen gaan, dat hij gedetineerde daar op aan Cornelis la Mot een slag in 't aansigt hadde gegeven dat Cornelis la Mot, toen hem gedetineerde, 't huys uyt hadde gesmeten en een schop onder het gat hadde gegeven, dat Symon la Mot toen tegens hem gedetineerde heeft gesijt gehad: Jou verdomden hont, sulx mijn broer slaan, dat hij gedetineerde daar op zijn mes heeft getrokken, en na Cornelis la Mot Symon la Mot en Jan Buurman heeft gesneden, dat daar op de gemelde drie personen in huys zijn geretireerd, en dat toen de deur is toegesmeten, dat Jan Bout naderhand zijn sijn hand op het glase raam waarboven een opening was, heeft gelegd, dat hij gedetineerde daarna heeft gesneden dat hij gedetineerde daar [eene] [gemist] [en] [in 't] raam gesneden hebbend daarna was opgesprongen en aan Jan Bout over het gemelde raam. en sulx in zijn huys een snede in 't hoofd hadde gegeven, dat uyt de schriftelijke aangevinge van den chirurgijn Gilles van Salen, aan den Officier [ ] stede gedaan hier nevens overgelegd blijkt dat hij Van Salen op den voorsz. 9 september 1723 Jan Bout heeft verbonden met een solutie in 't hoofd, met ook een inudatie van de pan van 't hoofd.

Ende nadien een ider in zijn huys ofte woninge met hebben zijn zekerste toevlugt en verblijf ende dat het geweldt ymand daarmede door particuliere aangedaan zijnde na regten word geconsidereert te hoogste strafbaar te wesen, en dat mitsdien de voorsz. exessen en geweldenAryen door den gedetineerde in desen aan 't huys ende persoon van de gemelde Jan Bout ende voorgemelde drie personen

fol. 133

begaan alle zaken zijn die in een land van justitie niet en konnen worden geleden maar ter contrarie, andere ten afschrik, dienen te worden gestraft.

Zo concludeert de heer mr. Gerard Huysman, Baillu der stad Schoonhoven Haastregt, en den Lande van Belois, racione officii uyt den naam ende van wegens de hoge Overighijt Haar Edele Groot Mogenden de heere Staten van Holland en Westvriesland dat den gedetineerde daarover zal worden gebragt ter plaatse daar men alhier gewoon is criminele justitie te doen, en aldaar te worden gegeselt, ende voorts gebannen zijn leven lang gedurende uyt de Lande van Holland en Westvriesland mitsgaders den gestigte van Uytregt sonder oyt daar weder binnen te mogen komen op pene van swaarder straffe, en zijne goederen verbeurt verklaart te behoeve van de hoge overighijt, ofte andre al sulke peijne als haer edele agtbaren de heere Schepenen der stad Schoonhoven na regten opregte justitie bevonden sullen te behoren.

¹ Vrijdag 19 november 1723.

² Sic. porter, lees: poorter.

Schepenen der stad Schoonhoven gesien den criminenen eys van den heer Baillu ende gehoord den vrijwillige confessie van den gedetineerde, doende regt uyt de naam, ende van wegen de hoog Overighijt haer Edelgrootmogenden de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland. Bannen den gedetineerde, uyt den Lande van Holland & Westvriesland mitsgaders den gestigte van Uytregt voor den tijt van 24 jaren sonder ondertussen daar weer binnen te mogen komen op poene van swaarder straffe, en condemneren den gedetineerde wijders in de koste en mise van justitie; ontseggen den heer Eysser zijnen vorderen eys en conclusie tot laste van den gedetineerde gedaan en genomen; coram de heer Lucas Asschenburg President, Govert du la Vay, Pieter Groenevelt, Johannes Blok, Hendricus van Erkel, Johannes Brouwer, en Johannes van Kempen, Schepenen der stad Schoonhoven op den 19de november 1723.¹
Geproninchieert den 22 november 1723,² present alle

In hegtenis gekomen den eersten november 1723 uytgegaan den 22 november 1723.
Schepenen verklaren den gedetineerde haeres wetens gene goederen is hebbende.

fol. 133v

Regtdag den 20en december 1723³ present d' heeren
Bailjuw en Schepenen alle
dempto den heer Dulavay, Schepen

De heer mr. Gerard Huysman
Baillu der stad Schoonhoven
Haastregt en den Lande van
Belois, ratione officii Eysser en requirant
contra
Lucas Bontarius, burger
en inwoonder alhier gedaegde
in persoon

Den heer Eysser alvorens in desen eys ofte eenig ander versoek te doen, versogte dat den gedaegde in persoon zal hebben te responderen op de articulen die hem van wegen den heer Eysser ratione officii sullen worden voorgehouden.

Den heer Eysser vermits de non comparitie van den gedaegde in persoon versoekt default, en voor 't profijt vandien apprehensie corporeel ten minste admissie tot het doen van een tweede citatie in persoon.

Comparerende in juditio de procureur Hoofstrate de welke versogte een dictame ter rolle te mogen doen voor den gedaegde in persoon.

Schepenen houden deze zake in state.

fol. 133v

Regtdag den 10en january 1724.⁴
Present d' heer Bailjuw en
Schepenen alle dempto Dulavay

Den heer mr. Gerard Huysman, Bail-
liu der stad Schoonhoven en den
Lande van Belois, ratione officii
Eysser en requirant
contra
Lucas Bontarius burger
en inwoonder alhier gedaegde in persoon

Omme alsnog dispositie te hebben op de notulen van de voorgaand regtdag dat volgen sal alsnog default, en voor 't profijt vandien apprehensie corporeel ten minste een tweede citatie in persoon.

¹ Vrijdag 19 november 1723.

² Maandag 22 november 1723.

³ Maandag 20 december 1723.

⁴ Maandag 10 januari 1724.

Schepenen der stad Schoonhoven vermits de non comparitie verleenen het eerste default, en voor 't profijt dan dien een tweede citatie in persoon.

fol. 134

Regtdag den 21 january

1724.¹ Present d' heer Bailiu
en Schepenen alle dempto de
heer Dulavay

Den heer mr. Gerard Huysman,
Bailu der stad Schoonhoven
Haastregt en den Lande van
Belois, ratione officii Eysser en requirant
contra

Lucas Bontarius, burger
en inwoonder alhier gedaegde
in persoon omme het
tweede default te sien be-
geren

Comparerende in juditio Lucas Bontarius burger en inwoonder alhier gedaegde in persoon contra de heer mr. Gerard Huysman, Bailiu deser stede nomine officii Eysser, ende versogte purge van het eerste default presenterende de costen over het zelve gevallen te refunderen, verklaarde wijders te vreden te sijn te responderen op zodanige articulen, als hem door, ofte van wegen den heeren sullen worden voorgehouden, mits dat den gedaegde in persoon daar op gerespondeert hebbende, binnen vierentwintig uren nadat hij zal wesen gehoord zal worden gegeven copie van dezelve articulen als mede van de responsive daar op bij hem te doen.

Den heer Eysser consenteerde in de versogte purge van de defaute mits blijvende den effecte vandien, en den gedaegde in persoon refunderende de costen, zijnde ook tevreden na volkomen voltrokkene examinatie aan den gedaegde in persoon te geven copie van de articulen en responsive.

Den gedaegde in persoon persisteert bij zijn voorgaande verszoek.

Den heer Eysser inhererende als nog zijne vorenstaande presentatie sustineert daarmede te mogen volstaan persisteert bij dezelve voor duplicq.

Schepenen der stad Schoonhoven verstaan den heer Eysser kan volstaan met zijn eerder gedane presentatie omme copie te geven van de articulen en responsive binnen vierentwintig uren na de volkomene voltrokkene examinatie aan den gedaegden in persoon.

fol. 134v

Regtdag den 14 february

1724² Present de heeren
Bailliu en Schepenen
alle

Den heer mr. Gerard Huysman
Baillu der stad Schoonhoven
Haastregt en den landen
van Belois, ratione officii Eysser
en requirant

contra
Lucas Bontarius burger
en inwoonder alhier gedaegde
in persoon omme te respon-
deren op de nader articulen
bij den heer Eysser over te
leveren

¹ Vrijdag 21 januari 1724.

² Maandag 14 februari 1724.

Dewijle gedaegde in persoon wijgerig blijft te responderen op de overgeleverde nader articulen versoekt den heer Eysser apprehensie corporeel.

Schepenen verleenden den heer Eysser den requirant aprehensie corporele op den voorn. Lucas Bontarius burger en inwoonder alhier gedaegde in persoon.

Den gedaegde in persoon versoekt zijn apel mag worden aangetekent.

Den heer Eysser zegt in desen geen apel te vallen.

Schepenen slaan den gedaegde in persoon zijn versoek om zijn apel te mogen doen aantekenen af.

Den heere Bailliu heeft aan de heer Bontarius gevraagd of zijn edele, eer hij na den Doelen ging ook eerst aan zijn huys geliefde te wesen, omme aldaar 't een of het andre in versekering te nemen, toe te sluiten of te versegelen, dat hij hem daar dan met de dienders soude doen brengen.

't Welk de heer Bontarius heeft afgeslagen antwoordende van Neen, zeggende dat hij gegriefd was, dat het gene in zijn huys was, daar wel bewaert was.

fol. 135

**Vergadering van Schepenen
den 3 april 1724.**¹ present
alle, dempto de heer Dulavay

Eys en conclusie van de heer & mr.
Gerard Huysman, Baillu der
stad Schoonhoven impetrant² van appointment
en dagvaardinge, in persoon
en Eysser

contra
Lucas Bontarius wonende
alhier gedaegde

Alzo den gedaegde gedagvaardt zijnde in persoon, om na verschijde tergivestatie³ hebbende geantwoord op articulen voor de Edelagtbare heere Schepenen deser stadt bekent heeft:

- Art: 1 van 't eerste examen dat hij gedaegde in persoon heeft gschreven en op den 12en augustus 1723 aan de kerkenraad de gereformeerde kerke alhier heeft toegesonden, zekere missive, nadat hij er tevoren nog twee of drie geschreven had, in 't jaar 1721.
- A: 2: nr-18. Dat hij gedaegde in persoon de voorsz. missive van 12 augustus 1723, of den inhoud van dien, naderhand heeft laten drukken, sonder te weten hoeveel exemplaren en dat bij van Dalen.
- Ar: 3. Seggende verders dat de heer du Lavay daarvan de oorszaak soude geweest zijn, omdat die daarvan copie versogt hadde.
- Art: 4. Dat hem gedaegde in persoon verdoont zijnde, zeve gedrukte exemplaren, en gevraagd zijnde of dat niet waren van dezelve exemplaren, den gedaegde daar op positief heeft geantwoord van: Ja, voegende naderhand, op de presumptie daarbij, die wel te gelijken.
- A: 5. Dat hij gedaegde geloofde, dezelve exemplaren met zijn eygen hand onderschreven, en ondertekent te hebben, voegende al wederom daarbij: Het lijkt mijn hand wel.
- Ar: 6. Dat hij gedaegde in persoon eenige van dezelve exemplaren voor zondag den 7 oktober 1723 heeft uytgegeven en dat die saturday aan de dominee en de heer du la Vay heeft gesonden.
- Ar:7: nr-21.⁴ dat den gedaegde in persoon niet regt kan zeggen aan wien al hij gedaegde dezelve heeft uytgegeven [en] [...] veel in getal.

¹ Maandag 3 april 1724.

² *GTB*. Impetrant; eiser.

³ <http://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/tergiversation>. Action de faire traîner les choses en longueur pour éviter une décision; draaijerij, geschipper, zoeken van uitvluchten.

⁴ Ar:7: nr-21. Staat in zijn geheel in de marge genoteerd.

Ar: 9. Seggende ook die uytgegeven te hebben aan eenige goede vrienden die daar om kwamen.

fol. 135v

Ar:10en. Dat hij gedaegde gelooft, de exemplaren bij hem gedaegde in persoon uytgegeven door hem te zijn onderschreven en ondertekent.

Ar: 11. Dat de besemmaker daarom gekomen is en dat hij die daer zes van gegeven heeft.

Ar: 13. Dat hem gedaegde in persoon gevraagd zijnde, wat redenen, hem tot het voorsz. drukken uytgeven en aanplakken van dezelve missive hadde bewogen, hij gedaegde daar op heeft verklaart, dat zulx geweest is, om de predicanten tot beter gedagten te brengen, zo het mogelijk was.

Ar: 14. Dat hem gedaegde verders gevraagd zijnde, waarom hij gedaegde in persoon dezelve missive heeft uytgegeven op saturday den 2de october 1723, zo als volgende dag het nagmaal des Heeren soude worden gecelebreert, hij gedaegde daar op heeft geantwoord en verklaart, daarvan geen redenen te kunnen geven, dat dat zo gekomen is, omdat de heer du la Vay aan zijn huys is geweest, seggende op het avondmaal niet gerefleete te hebben.

Ar: 15. Bekennende verder gesegt te sijn, dat er bij de kerkenraet een resolutie tot sijn nadeel was genomen, maar dat hij niet wist wat.

Ar: 28. Dat den gedaegde in persoon, nog al verders bekent heeft, gehoord te hebben dat den heer Eysser aan Johannis Steenwinkel burger alhier, na dezelve heeft gevraagd, en versogt eenige te mogen hebben, en

Ar: 29. Dat hij gedaegde in persoon daar op sijn mijt aan den heer Eysser heeft gesonden, met twee exemplaren, seggende op het verthonen van dezelve exem-

Ar: 30. plaren, seggende op het verthonen van dezelve, exemplaren, sulx dezelve wel te gelijken.

Dat ofschoon den gedaegdes confessie nopende het fait waarover hij in persoon gedagvaart is, hierboven is compleet, en dat de woorden van wel te gelijken, met relatie tot de aan hem verthoonde exemplairen door den gedaegde gebruykt, omtrent de compleetheit der confessie niet obstineren, omdat de geschreve missive van 13 augustus 1723, en daarvan gedrukte exemplaren tot diverse malen, in de voorsz. confessie, door hem zijn geacorieert en erkent, egter daar en boven, ten overvloet

fol. 136

twede examen bij een nader tweede examen aan den gedaegde in persoon nog is gevraagd, of hij gedaegde ook eenige aan te wijsen, dat de missive die hij erkent op den 12e augustus 1723 aan de kerkenraad geschreven en toegezonden te hebben en die hij erkent te hebben doen drukken, en te hebben uytgegeven van eenige andere inhoud is geweest, als de geschrevene missive en gedrukte exemplaren sijn, welk hem aldaar zijn verthoont, en dat den gedaegde daar op heeft gesegt, zulx niet te weten, luydende de aldaar verthoonde geschrevene missive en gedrukte exemplaren als volgt:

Eerwaarde heeren

Voor eenige tijt, seyde mijn zeker persoon, dat hij zelfs als regter, in uwe eerwaardig geestelike gerechtshof over mijn hadde geseten, en dat daar ies tot nadeel van mijn persoon was geresolveert En eerwaarde heeren dewijl ik mijn zelve niet quaats bewust ben, [te] versoeke van uwe eerwaarden, met alle respect 't zij schriftelijk of mondelinge dese drie volgende zaken, Eerstelijc mijne beschuldiger ofte beschuldigster, ten tweede de poincten der beschuldiging, en ten derde copie van 't vonnisse (of ik en weet niet hoe ik het anders noemende sal) ten mijnen laste gewesen, ik hebbe noyt gewijgert, en wijgere als nog niet (mits dat men mij hore) met Cornelis van der Gaag te reconcilieren, en dat al niet tegenstaande ik hem over jaar en dag, door notaris en getuygen hebbe doen aanzeggen, dat hij Cornelis van der Gaag niet alleen een valse eed, maar vele andre schelmstukken of traiterijen (en dat al onder schijn van heylighijt) aan mijn had gepleegt, dat hij, als 't in zijn gemoet wel overtuygt zijnde van de waarhijt van mijn seggen, tot nog toe niets daar tegens heeft gedaan of kunnen doen.

Ik zal eerwaarde heeren het versogte antwoord met verlangen tegemoet zien, en mijn in alle redelijchijt, en billijchijt hoop ik tot

fol. 136v genoegen van uw eerwaarden laten vinden, en zal altoos, respectieuselijc blijven.

Eerwaarde heeren

Schoonhoven
12 augustus 1723

Uwer eerwaardige zeer ootmoedige dienaar
(getekent)
Lucas Bontarius

Ende nademaal het voorsz. geconfesseerde fait komt te importeren een misdaad strijdig met het regt, ende placaten deser lande, ende special met de placaten op het stuk, van alle seditieuse calumnieuse of diffamatoire geschriften en libellen, tegens ongewiste, ontwistgierige missiven geemaneert, gelijk als daaromtrent gevonden worden, twee besondere waarschouwingen van de Edel Groot Mogende Heeren Staten van Holland en Westvriesland, in datis 4 september 1659, en 22 maart 1661¹ waarbij tot zeker placaat van haar hoog. mogende de heere Staten Generael in dato den 4 january 1651 expresselijk word gerefereerd.

Zo concludeert den heer Eysser razione officii dat den gedaegde in persoon ter zake van voorsz. zal worden gecondemneert in een boete van duyzent guldens, en verders arbitralelijk gecorrigeert en dat den gedaegde mede zal worden gecondemneert in de coste en misen van justitie ofte tot andre etc.

Schepenen der stad Schoonhoven, gehoord en gezien hebbende, de confessie gedaan bij Lucas Bontarius wonende alhier gedaegde in persoon, op de articulen, en nader articulen waarop denzelven voor Haar Edele Agtbaren is gehoord, door den heer mr. Gerard Huysman, Baillu deser stede razione officii impetrant van appointement van dagvaardinge in persoon en Eysser op en tegens gemelde Lucas Bontarius, mitsgaders nagesien en geexamineert hebbende den eys en conclusie door den gemelde heer Baillu overgelevert doende regt condemneren deselven Lucas Bonterius ter sake daarinne vervat in een boete van achthondert gulden met gemelde coste en mise van justitie, ontseggen den heer Eysser zijnen vorderen eys en conclusie tot lasten van den gedaegde in persoon gedaan en genomen. Coram de heeren Asschenberg President, Groenevelt, Blok, van Erkel, Brouwer en van Kempen, Schepenen der stad Schoonhoven den 3 April² en gepronuncieert 7 april 1724³.

fol. 137 Comparerende ter secretarie der stad Schoonhoven Lucas Bontarius, de welke verclaarde sig te stellen appelant of referant aan den Edele Hove van Holland, van sodanigen vonnisse als d' heeren Schepenen der stad Schoonhoven inden 3 april 1724 tegens hem en te voordeele van d' heer mr. Gerard Huysman hebben gewesen, en den 7en daeraanvolgende gepronuncieert, protesterende wel expresselijk van attentaten, de welke in prejudicie deser appellatie eenigsints soude mogen worden geentameert. Actum den 14 april 1724⁴ en was getekent Lucas Bontarius.

fol. 137v

**Rechtdagh den 20en augustus-
ty 1724,**⁵ present d' heeren Schepe-
nen alle

De heer mr. Gerard Huysman, Bailjuw
der stad Schoonhoven, razione officii Eysser
contra

Cornelis Schalkwijk, burger en in-
woonder der stad Schoonhoven
althans gedetineerde op 't
stadhuys in de gijselkamer alhier

Den heer Eysser dede seggen, dat op donderdag den 9 augustus 1725 des middags omtrent de klokke twaelf uren is voorgevallen, dat een soldatenvrouw, welkers man is genaemd Fransis, leggende alhier in guarnisoen, van buyten is gekomen op de brug buyten de Cruyspoort, ietwes in haar schoot hebbende, dat de oppasser van den pagter van den impost van 't gemael over dese stad, na de gemelde vrouw sijn toegegaan, dat de gemelde vrouw daar op terug was gekeert, en twee bollen broot hadde genomen uyt haer schort en die gegooyt in de gragt, dat hij oppasser het selve opgevist en gebergt hebbende, door de stad waren gekomen om te gaan na de Lopikerpoort, en meer menschen als na gewoonten siende staan omtrent de voorsz. poort, haer hadden

¹ In de marge: Vide 1ste en 3de delen van de Hollandse placatboeken 1ste Deel folio 445, 3de Deel folio 520.

² Maandag 3 april 1724.

³ Vrijdag 7 april 1724.

⁴ Vrijdag 14 april 1724.

⁵ Sic. Zondag 20 augustus 1724, lees (vermoedelijk): maandag 20 augustus 1725.

geadresseert aan den Eysser, van het selve voorval kennis gerende¹ en de assistentie van een dienaar van den justitie hadden versogt, dat beyde de dienders met de oppassers na de Lopikerpoort, en aldaar in 't oppassershuysje gegaan sijnde, soo veel menschen waren komen toevloeyen, dat sij lieden raedsaems oordeelden, het gemelde huysje toe te sluyten, en weders in de stad te gaan, dat het omtrent ofte naerbij de straat de Nes gebeurt is, dat den gedetineerde in die foule van mensen² aan den oppasser Jan van der Lis, een diender aan sijn sijde of omtrent sig hebbende, met sijn hand een slag aan 't hoofd of in 't aangesigt heeft gegeven, dat hij gedetineerde alhier voor d' heeren Schepenen daer op gehoord sijnde openlijk en vrijwillig bekent heeft dat gemelde oppasser de voorsz. slag gegeven te hebben dat daervoor door het rumoer en de beweging die den gemelde Fransis maekte, en door 't roepen van andere, beyde de oppassers siende dat het ontsag voor de dienders weg was, genoodsaekt sijn geworden, de vlugt te nemen, dat daar op

fol. 138 verdere feytelijkheden, bedreygingen en geweldenaerij sijn gevolgt, en een soort van tumult in de stad is ontstaan.

En alsoo bij 't generael placcaet geemaneert op de ophef van den gemeene middelen over de provincie van Holland en Westvrieslant, artikel 6 wel uitdruckelijk gestatueert is dat alle resistentie, feytelijkheid en geweld, gepleegt wordende tegens de pagters, of collecteurs van des gemeenlants middelen, in het vorderen van deselve middelen, na het zoeken, agterhalen, calangeeren³, en wat des meer is, sal werden gehouden als begaan tegen de hooge Overigheyt en oversulx werden gestraft aan den lijve, en selfs met de dood na exigentie van saken, ende dat ook bij seekere waerschouwinge van den edele mogende heeren Gecommitteerde Raden van den Staten van Holland en Westvrieslant in dato den 22 december 1723 nog onlangs alhier gepubliceert en geaffigeert, een ider gewaerschouwt is, sig voortaan sorgvuldig te wagten, voor hemselfs of voor andere te frauderen of daeromtrent de behulpzame hand te bieden op poene dat bij aldien, soodanige fraudeurs, hare complicen of eenige andere quaetaardige menschen, de pagter, haere deurwaerders bediende ofte andere wie hij deselve assisterende, in het visiteren, ondersoeken, of aanhalen van eenige waren impost subject quame te beletten ofte te resisteren, of feytelijk aen te vallen, deselve daer over niet alleen als fraudeurs, maer als geweldenaers en verstoorders van den gemeene rust, op het alderstrengste aan den lijve naer exigentie van saken, anderen ten exempel gestraft sallen worden, en dat het voorsz. gepleegde door den gedetineerde, notoire niet anders kan worden geconsidereert, als resistentie feytelijkheid en geweld aan een bediende van een pagter van 't gemael, ten tijde als de gemelde oppassers waren geassisteert met de dienders van den justitie, en dat soo een groote confluentie van menschen te samen waren gekomen dat daer op gevolgt is het geweld begaen voor en aan 't huys van gemelde oppasser Jan van der Lis, en quader en droeviger gevolgen hadden kunnen ontstaan.

Soo concludeert den heer Eysser ratione offitii dat den gedetineerde bij sententie van heeren Schepenen deser stad in gevolge van 't gemelde generael placcaet en de verscheydene waerschouwinge, gecondemneert sal worden, ter selver sake, soodaing aan den lijve te werden gestraft, als de Welgemelde heeren Schepenen, na exigentie van saken sullen bevinden te behooren, en dat deselven mede sal werden gecondemneert in de kosten en mise van justitie.

Schepenen der stad Schoonhoven gehoord de confessie van den gedetineerde en gelet daer op te letten stont, doende regt uyt de naem en van wegen haer Edelgrootmogenden d' Heeren Staten van Hollant en Westvrieslant ontseggen den heer Eysser sijnen eys en conclusie tot lasten van den gedetineerde gedaen en genomen, en condemnieren den gedetineerde in een amende van 25 gulden, als mede in de kosten en mise van justitie. Actum, en pronuncieert als boven.⁴

fol. 138

Rechtstag den 24en may 1726.⁵

Present d' heer Baillu en den
heere Schepenen

De heer mr. Gerard Huysman,
Baillu der stad Schoonhoven
en den Lande van Belois,
ratione officii Eysser
contra
Jacobus van Beest soldaat

¹ *GTB*. Geren; Begeeren, verlangen, willen, zoeken.

² *Ibidem*. Foule; Een zich verdringende menigte, een grote menigte, oploop, opstootje.

³ *Ibidem*. Calangeeren; Bekeuren, inzonderheid ter zake van belastingontduiking.

⁴ Maandag 20 augustus 1725.

⁵ Vrijdag 24 mei 1726.

onder de compagnie van de heer
Rapijn leggende alhier in
garnisoen gedaegde in persoon

Den heer Eysser versoekt vermits de non comparitie van den gedaegde in persoon het 1te defaut en voor 't profijt vandien apprehensie corporeel, zo den gedaegde te bekomen is zo met een 2de citatie in persoon bij edicte.

Schepenen verleenen het eerste defaut, en voor 't profijt vandien apprehensie corporeel en een tweede citatie in persoon bij edicte.

fol. 138v

Rechtdag den 14 juny 1726.¹

Present d' heer Baillu en
Schepenen alle dempto
van der Kars

De heer mr. Gerard Huysman,
Baillu der stad Schoonhoven
en den Lande van Belois,
ratione officii Eysser
contra
Jacobus van Beest soldaat
onder de compagnie van de heer
Rapijn leggende alhier
in garnisoen gedaagde
in persoon

Den heer Eysser versogte vermits de non comparitie van den gedaegde in persoon het 2de defaut, en voor 't profijt vandien een 3de citatie in persoon bij edicte.

Schepenen fiat.

fol. 138v

Rechtdach den 17de juny 1726.²

Present d' heer Baillu en
Schepenen alle dempto van der
Kars

De heer mr. Gerard Huysman,
Baillu der stad Schoonhoven
en den Lande van Belois, ratione
officii Eysser impetrant van appointement van
dagvaardinge in persoon
contra
Lucas Bonterius wonende
alhier gedaegde in persoon

De heer Eysser versogt vermits de non comparitie van den gedaegde in persoon tegens denzelve het eerste defaut, en voor 't profijt vandien apprehensie corporeel.

Schepenen der stad Schoonhoven vermits de non comparitie van den gedaegde in persoon, verlenen een eerste defaut en voor 't profijt van dien, apprehensie corporeel.

fol. 139

**Regtdag den 5en
july 1726.³**

Present
de heeren Lucas Asschenberg,
[d.] Dirck Hoola, dr. Gerard
van den Bosch, Guilliam

¹ Vrijdag 14 juni 1726.

² Maandag 17 juni 1726.

³ Vrijdag 5 juli 1726.

Verhaar en Thomas van Kempen, Schepenen

De heer mr. Gerard Huysman,
Baillu der stad Schoonhoven
en den Lande van Belois,
ratione officii Eysser impetrant van apoinctement van
dagvaarding in persoon
contra
Jacobus van Beest soldaat
onder de capiteyn Rapijn leggende
alhier in garnisoen gedaegde
in persoon latitant en defaljant
het 3de defaut te begeren

Den heer Eysser versoekt vermits de non comparitie van den gedaegde in persoon tegens denzelve het 3de defaut en voor 't profijt vandien admissie omme te naasten te mogen dienen van intendit met de verificatie daar toe behorende als mede tot het doen van een vierde citatie ex suprabundantie¹.

Schepenen fiat. derde defaut, en voor 't profijt vandien admitteren den heer Eysser omme ten naasten te mogen dienen van intendit met de specificatien daar toe behorende, met een vierde citatie ex superabundantie.

fol. 139

Regtdagh den 26en july 1726.²

Present de heeren, omdat geen
heeren boven waren gecontenteert.

fol. 139

Regtdach den 30 july 1726.³ Present
alle, dempto de heer Hoola

De heer mr. Gerard Huysman, Bailluw
der stad Schoonhoven en de landen van
Beloys, ratione officii impetrant van apoinctement van
dagvaarding in persoon
contra
Jacobus van Beest soldaat onder de
compagnie van d' heer Rapijn, leggende
alhier in guarnisoen, gedaegde in persoon, latitant
en defailliant, te dienen van intendit en
vonnisse te begeeren

Den heer Eysser levert in plaatse van intendit over, de requeste door deselve aan U Edele Agtbaren gepresenteerd om te hebben authorisatie tot de dagvaarding in persoon van den gemelde Jacobus van Beest en het apoinctement in margine vandien door U Edele Agtbaren gedaan stellen.

fol. 139v De verclaringen in die sake voor U Edele Agtbaren beleyt, mitsgaders de vier articulen van dagvaarding in persoon van de gemelde van Beest, en de drie laaste bij edicte ende ten opsigte van de versogte en geobtineerde defaulten sig refereerende tot de Bailluws rol, en concludeert dat uyt kragte van deselve defaulten, den gemelde gedaegde in persoon bij edicte, latitant en defailliant, versteeken sal worden van alle exeptien, declinatoir dilatoir, en peremtoir, mitsgaders defentien en weeren, die hij compareerende in deesen hadde mogen preponeeren, en doen, en dat hij gedaegde en defailliant bij vonnisse van U Edel Agtbare sal worden gecondemneert in sodanige straffe, correctie als U Edele Agtbaren na exigentie van saken bevinden sullen te behooren, cum expensis ofte tot anderen etc.

Schepenen der stad Schoonhoven gehoord de criminelen eys van den heer Baillu versteken den gedaegde in persoon, defaljant en latitant van alle exeptien declinatoir, dilatoir, en peremtoir mitsgaders van alle weren ende defentie die hij in desen comparerende hadde mogen doen ofte proponeren, ontseggen hem gedaegde in persoon, dese stad ende jurisdicite vandien voor den tijt

¹ Sic. ex suprabundantie, lees: ex superabundantie.

² Vrijdag 26 juli 1726. De rechte dag is niet doorgenaan, men was vergeten de Schepenen uit te nodigen.

³ Dinsdag 30 juli 1726.

van zes jaren, en condemneren denzelve in de coste en misse van de justitie. Coram den heere Schepenen alle dempto Hoola op den 30 july 1726.¹

Gepronuncieert den 5en augustus 1726.²

Schepenen verklaren den gecondemneerde hares wetens geen goederen is hebbende.

fol. 140

Rechtdach den 16 september 1726.³

Present de heeren Schepenen
alle

Eys en conclusie in de zake
van de heer mr. Gerard Huysman
Baillu der stad Schoonhoven
en den Lande van Belois, razione
officii impetrant van appointment van
dagvaardinge in persoon
contra
Lucas Bonterius gedaegde in persoon

Alzo Lucas Bontarius oud 55 à 56 jaren borger en inwoonder der stad Schoonhoven gedaegde in persoon heeft bekent en geconfesseert, dat hij door den impetrant als Baillu van dezelve stadt is gedagvaard geweest in persoon zeggende het jaar niet zeker te weten, en bij vonnisse van Schepenen, is gecondemneert geworden in een boete van agthondert guldens mitsgaders in de coste en mise van justitie ter zake van zeker gedrukte, den naam hebbende van missive van Lucas Bontarius aan de kerkenraat van Schoonhoven, als breder bij dat gedrukte is te sien, dat hij gedaegde in persoon heeft doen drukken een boekje waarvan het titelblad dit behelst

Request van Lucas Bontarius aan de Edelagtbare heere Schepenen der stad Schoonhoven, als mede een missive aan de eerwaarde kerkenraat van Schoonhoven mitsgaders een missive vandezelven Bontarius aan Cornelis van der Gaag, in alle volkomend aangetoont, de godloose, valsche, schelmagtige leugen en lasteringe, mijneedigheid etc. door denzelven Cornelis van der Gaag aan Lucas Bontarius gedaan gedrukt voor Lucas Bontarius

fol. 140v

Zeggende hij gedaegde in persoon dat te hebben laten doen, op zekere missive die Cornelis van der Gaag aan hem geschreven hadde, waarvan eenige uyttrekselen heeft overgelevert, dat hij gedaegde in persoon de exemplaren van het voorsz. gedrukte boekje aan gemelde personen heeft gegeven, en ook gesonden, als mede gedistribueert, en uytgedeelt aan menigvuldige personen, zelfs, of door zijn mijt, en ook wel aan sommige personen die door om ten sijnen huuse zijn gekpomen, dat een de gedaegde in persoon gevraagd zijnde, of dit niet is geschiet in de laaste maant october, kort voor dat het nagtmaal des heeren binnen dese stadt Schoonhoven stont gehouden ende gecelebreert te werden den gedaegde in persoon heeft geantwoort dat zulx wel kan wesen, dat het er niet ver af is geweest; dat hij gedaegde op vrijdag den 5de october, twee dagen voordat het nagtmaal des heeren stont gecelebreert te worden, zijn meyt heeft gesonden, aan de kerk, en en aan⁴ de kerkendienaar doen behandelingen, om door hem in de consistorie ingelevert te worden, een gezegelt paquet met exemplaren van het voorsz. boekje, met een brief, seggende hij gedaegde in persoon niet te weten of de brief versegelt, of open is geweest; dat den gedaegde in persoon wel weet dat hij een exemplaar aan de heer Blok, en aan andre heeren van de regeringe heeft gezonden, seggende niet te weten dat hij die aan alle gesonden heeft, en seggende verders, dat hij het voorn. boekje heeft laten drukken, en de gedrukte exemplaren daarvan heeft doen distribueren, alleen tot defentie van zijn eer, maar niet om de heeren van de regeringe, ofte den kerkenraat te benadelen, en ook om te tonen wat man dat van der Gaag was, en dat hij gedaegde de voorn. exemplaren aan de heeren Borgemeesters en Schepenen van dese stad, of der zelve woningen heeft gesonden omdat zij daarvan kennisse souden hebben, erkennende den gedaegde in persoon laastelijk, dat er drie boekjes zijn gegaan na Gouda maar niet aan den dominee dog dat het kan wesen, aan het coffyhuys aldaar en dat den drukker van de gemelde boekjes is geweest ahier, van Dalen.

¹ Dinsdag 30 juli 1726.

² Maandg 5 augustus 1726.

³ Maandag 16 september 1726.

⁴ Sic. en en aan, lees: en aan.

Ende nademaal dit zaken zijn, welke in een land van justitie niet mogen worden geleden, maar anderen ten exempel moeten worden gestraft, als dese [a.elijk] aan lopende tegens de gemene regten en placaten van den lande, en specialemat tegen het placaat van Haar Hoogmogende in dato den 4 january 1651 in Hollant geamplecteert¹ volgens resolutie van den 4de september 1659 en 22 maart 1661 mitsgaders tegens alle volgende

fol. 141 placcaten, zo van hooggemelde heeren Staten als van den Hove van Hollant, in dit stuk speciaal tot het emaneren van placcaten geauthoriseert.

Zo concludeert den impetrant en ijsser in desen ratione officii dat den voorn. Lucas Bontarius gedaegde in persoon, ter zake voorsz. zal worden gecondemneert in een boete van tweemaal duyzent gulden, en daerenboven arbitralemat gecorrigeert zo als geoordeelt, en bevonden zal worden te behoren en dat denzelve nog zal worden gecondemneert in de kosten en mise van justitie

ofte tot andere etc.

was getekent

G. Huysman

Schepenen der stad Schoonhoven gesien hebbende den eys van den heer Officier, als mede de confessie gedaen bij den gedaegde in persoon, doende regt condemnieren Lucas Bontarius gedaegde in persoon ter zake bij den eys gemelt, in een boete van veertienhondert gulden mitsgaders in de kosten, en mise van justitie, en ontseggen den heer Eysser zijnen vordere eys en conclusie tot lasten van den gedaegde in persoon gedaen en genomen. Coram de heere Schepenen alle dato als boven².

En is na het arresteren van dese sententie door Schepenen den bode gesonden aan het huys van den gedaegde in persoon omme te vragen of hij boven konde komen, de welke tot antwoord heeft gebragt, dat hij gedaegde in persoon zijde daartoe niet in staat te wesen.

Is mede dezelve bode voorts gezonden aan 't huys van des gedaegdes doctor den heer Paestum omme te vragen of die eeven beliefde te komen, de welke dede antwoorden dat hij niet kost, alzo, zo aanstonts uyt de stadt most gaan.

En is daar op de voorstaande sententie met opene deurte gepronuncieert.

Waarbij ook dezelve sententie ten bij wesen van den heer Officier, ende de heeren Asschenberg, en Hoola, aan 't huys van den gedaegde in persoon, die t' bedde was leggende, Zijn Edele door den secretaris is voorgelesen. Dato ut supra.

fol. 141v

**Vergadering van Schepenen
den 4en december 1726,**³ present
alle dempto Dulavay

De heer Baillu Huysman hebbende daar boven voor de heeren Schepenen verschydene personen over het plegen van geweld, door Bastiaan Mesman, Marcus van Brugge, Joris de man van Agaat de messemaker, Jan Cloot en Klaas de knegt van Theunis Delvits, heeft aan de heere Schepenen versogt, uyt hoofde van de verklaringen op heden voor dezelve diverse personen tot der zake gegeven authorisatie om de gemelde vijf personen des wegen voor Haar Edele Agtbaren te mogen dagvaarden in persoon en op die wijze vorders tegens dezelve te procederen als na stijlen.

Schepenen fiat.

fol. 141v

**Regtdag den 9 december
1726.**⁴ Present de heere Schepenen
alle

De heer mr. Gerard Huysman,
Baillu deser stadt, ratione officii impe-
trant van appointment van dagvaardinge in

¹ GTB. Amplecteeren; Omhelzen in fig. zin, aannemen.

² Maandag 16 september 1726.

³ Woensdag 4 december 1726.

⁴ Maandag 9 december 1726.

persoon
 contra
 Marcus van Brugge gedaegde
 in persoon

Den heer Eysser versoekt, vermits de non comparitie van den gedaegde in persoon, tegens denzelve het eerste default, en voor 't profijit vandien apprehensie corporeel.

Schepenen fiat default, en voor 't profijit vandien aprehensie corporeel.

fol. 141v

Den zelven heer Eysser impe-
 trant als voren
 contra
 Bastiaan Mesman gedaegde in persoon

Den heer Eysser versoekt vermits de non comparitie van den gedaegde in persoon ut supra.

Schepenen fiat ut supra.

fol. 142

Regtdag den 13 december 1726.¹
 Present d' heeren Schepenen
 alle dempto Blok en
 van den Bosch

De heer mr. Gerard Huysman,
 baljuw deser stadt, ratione officii impetrant
 van appointement van dagvaarding
 in persoon

contra
 Marcus van Brugge gedaegde
 in persoon

Den heer Eysser vermits de non comparitie van den gedaegde in persoon, versocht jegens deselve het tweede default met den proffijte als naer regten.

Schepenen fiat het tweede default en voor 't proffijit vandien een derde citatie in persoon.

fol. 142

Den zelven heer Eysser impetrant
 als vooren
 contra
 Bastiaan Mesman gedaegde
 in persoon.

Den heer Eysser versoekt vermits de non comparitie van den gedaegde in persoon ut supra.

Schepenen fiat ut supra.

fol. 142

Regtdag den 20 december 1726², present
 d' heeren Schepenen alle dempto van den Bosch
 en van Kempen

De heer mr. Gerard Huysman, Bailjuw deser
 stadt, ratione officii impetrant van appointement van dagvaar-
 dinge in persoon

contra
 Marcus van Brugge gedaegde in persoon

¹ Vrijdag 13 december 1726.

² Vrijdag 20 december 1726.

Den heer Eysser vermits de non comparitie van den gedaegde in persoon, versocht jegens deselve het derde default, met den proffijte als naer regten, met admissie omme ten naesten te mogen dienen van intendit, met de verificatien daertoe behorende, als mede tot het doen van een vierde citatie in persoon ex superabundantie

Schepenen fiat.

fol. 142

Den heer Eysser impetrant als vooren
contra
Bastiaan Mesman gedaegde in persoon

Den heer Eysser vermits de non comparitie van den gedaegde in persoon ut supra.

Schepenen ut supra.

fol. 142v

Regtdag den 6 january 1727¹
present d' heeren Schepenen alle
dempto van den Bosch

De heer mr. Gerard Huysman,
Bailjuw deser stede en den
Lande van Belois, racione officii impetrant van
mandement dan dagvaarding in
persoon

contra
Marcus van Bruggen gedaegde in
persoon, en defaljant

Den heer Eysser dient van intendit, met de verificatien daertoe behoorende, levert deselve over en versoecht regt.

Schepenen in state.

fol. 142v

Den selven heer Eysser impetrant
als vooren
contra
Bastiaan Mesman gedaegde in
persoon en defaljant

Den heer Eysser dient van intendit met de verificatien daer toe behoorende, levert deselve over en versoecht als boven.

Schepenen in state.

fol. 143

Regtdag den 13en january 1727.²
Present d' heere Schepenen alle

De heer mr. Gerard Huysman, Baillu
deser stede en den Lande van Belois,
racione officii impetrant van mandement van dag-
vaardinge in persoon

contra
Marcus van Brugge gedaegde in
persoon en defaljant

---

¹ Maandag 6 januari 1727.

² Maandag 13 januari 1727.

fol. 143v**Regtdag den 24 january 1727.¹**Present de heer Baillu en
Schepenen alleDe heer mr. Gerard Huysman,
Baillu der stadt Schoonhoven,
ratione officii Eysser
contraJoris van Es wonende alhier
gedaegde in persoon om het
2de defaut te begeren

Den heer Eysser vermits de non comparitie van gedaegde in persoon versoekt tegens denzelve het 2de defaut met admissie tot het doen van een derde citatie in persoon.

Schepenen fiat.

fol. 143v**Regtdag den 31 january 1727.²**Present Bailliu en Schepenen
alleDen heer mr. Gerard Huysman, Bail-
liu der stadt Schoonhoven, ratione officii
Eysser

contra

Joris van Es wonende alhier
gedaegde in persoon om het 3e
defaut te begeren.

Den heer Eysser versoekt vermits de non comparitie van den gedaegde in persoon het 3e defaut, met admissie omme ten naesten te mogen dienen van intendit met de verificatien daar toe dienende, als mede een vierde citatie ex superabondantie.

Schepenen fiat.

fol. 144**Regtdag den 21 february
1727.³** Present d' heere Schepenen
alle dempto van KempenDen heer mr. Gerard Huysman,
Bailliu der der stadt Schoonhoven,
ratione officii Eysser
contraJoris van Es wonende alhier
gedaegde in persoon om met sien
dienen van intendit & vonnisse
te begeren.

Den heere Eysser levert over zijne intendit met de verificatien daar toe dienen, en versoekt daer op vonnisse.

Schepenen der stad Schoonhoven gesien de criminelen eys ende intendit bij de heere Baillu overgelegen met de verificatien daertoe dienende versteken den gedaegde in persoon latitant en defaljant van alle exeptien, declinatoir, dilatoir, en peremtoir mitsgaders van weren en defentien, die hij comparerende in dese hadde konnen doen en preponneren, ontseggen den gedaegde in persoon latitant en defaljant dese stadt ende jurisdictie vandien sonder daar weder binnen te

---

¹ Vrijdag 24 januari 1727.

² Vrijdag 31 januari 1727.

³ Vrijdag 21 februari 1727.

komen pene van swaarder straffe en condemneren denzelve in de costen, en misen van justitie, ontseggen den heer Eysser zijnen vordren eys en conclusie tot lasten van den gedaegde in persoon gedaan ende genomen.
Actum coram en dato ut supra.

Van de puye gepronuncieert dato ut supra.

Schepenen verklaren den gecondemneerde harens wetens gene goederen is hebbende
De dato ut supra.

fol. 144v

Sententie van Willem Willemse
Stuyvenberg out omtrent
25 jaren geboortig van Langerak

Alzo Willem Willemse Stuyvenberg in de wandeling genaamt Scharbier, geboren in de Vrije Heerlijkhijt van Langerak aan de Zuytzijde, oud omtrent 25 jaren en voor desen aldaar gedetineert geweest, en uyt zijnen gevangnisse geescapeert, en bij sententie van Leenmannen der voorsz. Heerlijkhijt van de 6 october 1723 uyt dezelve Heerlijkhijt gebannen voor de tijt van vijftwintig jaren, en nu tegenwoordig gevangen op de Poort alhier, buyten pijn of bande van ijser bekent heeft, dat hij gevangene omtrent 4 jaren geleden bij Klaas den Baars in Bergambagt heeft gestolen, een silvere beker die hij aan Aaltie over Lek heeft gegeven, de welke die voor hem in de lombart heeft gebragt, daer op gehaalt veertien gulden, en aan hem gevange op de Tiendeweg tussen de Nieuwpoort, en het Veer, dartien gulden daarvan gegeven, en een gulde daaraf voor haar moeyte voor haar heeft behouden, dat hij gevange omtrent een jaar geleden met zeker briefje, dat hij segt gekregen te hebben van een karel¹, die hij niet en kende, en nu doot is langs het lant heeft gaan bedelen, dat hij daar op twee schellingen heeft gekregen van de dogter van Cornelis Jansz. die zij zijde hem 't geven niet om het [briefje] wil maar omdat hij een stijven arm had, dat hij niet kan lesen of schrijven, en den inhoud van 't zelve briefje niet en wist, dog dat de menschen, hem zijde dat er in stond van Schepenen en armmeesters van Langerak, en dat het niet dogt, omdat er den drost en Geregte niet in en stonden en dat hij het toen aan stukkent soude hebben gescheurt. Alle 't welke zaken zijnde die in een land van justitie niet en konnen worden geleden, maer andre ten exempel moeten worden gestraft. Zo concludeert den heere Louis de Groet President-borgemeester deser stede als bij de Heeren van de Magistraat geauthoriseert, omme vermits de vacature van het Baillus ampt pro-intrim als Baillu deser stede te fungeren, dat den gevangene gebragt zal worden ter plaatse daar men gewoon is alhier criminele justitie te doen omme aldaar door den scherpreger wel strengelijck gegeselt te worden, en voorts zijn

fol. 145

levenlang gedurende gebannen worden uyt den Lande van Holland en Westvriesland mitsgaders den gestigte van Uytregt, sonder oyt daar weder inne te mogen komen op pene van swaarder straffe, en dat zijne goederen ten behoeve van de hoge Overighijt sullen worden verklaart verbeurt, de koste en mise van justitie alvorens afgetrokken zijnde, of tot anders etc.

Schepenen der stad Schoonhoven gesien de criminelen eys van de heer Louis de Groet pro intrim fongerende als Baillu deser stede ingevolge van de authorisatie van de Heeren van de Magistraat in dato [ ] aan Zijn Edele verleend, ende gehoord des gevangenens vrijwillige confessie, doende regt uyt den naam ende van wegens de hoge Overighijt Haar Edelhoogmogenden de Heeren Staten van Holland en Westvriesland hebben den gevangene gebannen, en bannen denzelve mits desen, uyt dese stad Schoonhoven ende jurisdictie vandien voor den tijt van tien agtereenvolgende jaren, sonder binnen die tijt daar weder binnen te mogen komen op peene van swaarder straffe, verklaren voorts zijne goederen, zo hij er eenige heeft ten behoeve van de hoge Overighijt verbeurt, en kosten en mise van justitie alvorens afgetrokken zijnde, ontseggen den heere geauthoriseerde als Baillu pro intrim, zijnen vordere eys, en conclusie tot lasten van den gevangene gedaan en genomen. Actum coram de heeren Schepenen alle dempto de heer Blok, Schoonhoven den 29 october 1727.²

Gepronuncieert op huyden den 29 october 1727
gevangen den 4 october 1727, uytgegaan huyden den 29 october 1727
Schepenen verklaren den gevangene harens wetens gene goederen te hebben.

fol. 145v

Regtdag den 12de april 1734.³

¹ Sic. karel, lees: kerel.

² Woensdag 29 oktober 1727.

³ Maandag 12 april 1734.

Present d' heeren Johannis van
Kempen, Guilliam Verhaar
Dirck van der Helling, en
Jan Groenevelt, Schepenen

De heer Louis de Groet, Baillu
deser stede, en den Lande van
Belois, razione officii Eysser
contra
Jan Dirkse gewesene knegt
in de brouwerij van den drie
Eendigjes alhier gedaegde bij edicte
in persoon

fol. 145v

Regtdag den 30en april 1734.¹

Present d' heeren Verhaar, van Hessel, Schel-
tus en van der Helling, Schepenen

De heer Louis de Groet, Bailjuw deser
stede, en den Lande van Belois,
ratione officii Eysser
contra
Jan Dirkse gewesene knegt in de brouwerij van den drie
Eendigjes
alhier gedaegde bij edicte in persoon

Den heer Eysser vermits de non comparitie van den gedaegde in persoon versogt jegens deselven het eerste default met admissie tot een tweede citatie in persoon.

Schepenen fiat.

fol. 145v

Regtdag den 14de may 1734.²

Present de heer Louis de Groet
Baillu, Verhaar, van der Hel-
ling, en Groenevelt, Schepenen

De heere Louis de Groet, Baillu der
stad Schoonhoven Haastregt
en den Lande van Belois, raione
officii Eysser
contra
Jan Dirkse gewesene knegt
in de brouwerij van de drie
Eendigjes alhier gedaegde bij edicte
in persoon

Den heer Eysser vermits de non comparitie van den gedaegde bij edicte in persoon versoekt het tweede defaut met den profijte, als na regte, voorts admissie tot het doen van een derde citatie bij edicte in persoon.

Vermits, het klijn getal van Schepenen, niet gedisponeert.

fol. 146

Regtdag den 28sten may 1734.³

Present de heer Baillu en
Schepenen alle

Den heer Louis de Groet, Baillu

¹ Vrijdag 30 april 1734.

² Vrijdag 24 mei 1734.

³ Vrijdag 28 mei 1734.

der stad Schoonhoven Haastregt
en den Lande van Belois, razione
officii Eysser

contra

Jan Dirkse gewesene knegt
in de brouwerij van de drie
Eendigjes alhier gedaegde bij edicte in
persoon

Den heer Eysser versoekt vermits de non comparitie van den gedaegde in persoon bij edicte het tweede default met admissie tot het doen van een derde citatie.

Schepenen fiat het tweede default met admissie tot het doen van een derde citatie.

fol. 146

Regtdag den 17e juny 1734.¹

Present d' heere Louis de Groet,
Baljuw, Johannis van Kempen, Verhaar,
van Hessel, van Bekestijn, Schepenen

Den heer Louis de Groet, Bailjuw
der stad Schoonhoven Haastregt
en den Lande van Belois, razione
officii Eysser

contra

Jan Dirkse gewesene knegt in
de brouwerij van de drie Een-
digjes alhier gedaegde bij edicte in per-
soon

Den heere Eysser vermits de non comparitie van den gedaegde bij edicte en in persoon versogte het derde default metten proffijte als nae regten, voorts admissie tot het doen van een vierde citatie bij edicte in persoon.

fol. 146

Regtdag den 28sten juny 1734.²

Present de heer de Groet, Baillu en Schepenen
alle dempto de heer Scheltus

De heer Louis de Groet, Baillu der stad
Schoonhoven Haastregt en den lande
van Belois, razione officii Eysser

contra

Jan Dirkse gewesene knegt in de
brouwerij van drie Eendigjes³ alhier
gedaegde bij edicte in persoon

Den heer Eysser vermits de non comparitie van den gedaegde bij edicte in persoon, versogte als nog het derde default, metten proffijte als na regte, voorts admissie tot het doen van een vierde citatie bij edicte in persoon.

Schepenen, gezien de requeste van des gedaegdes huysvrouw, waarbij zij versoekt, dat de zaak composabel mag worden verklaart, hebben goet gevonden alvorens te disponeren, in te nemen advies van onpartijdige Regtsgeleerden.

fol. 146v

Regtdag den 27 augustus 1734,⁴ present
de heere Bailjuw, Johannis van Kempen
Verhaar, van Hessel

¹ Donderdag 17 juni 1734.

² Maandag 28 juni 1734.

³ Sic. van drie Eendigjes, lees: van de drie Eendigjes.

⁴ Vrijdag 27 augustus 1734.

Bekentijn, van der Helling en Groenevelt, Schepenen

De heer Louis de Groet, Bailjuw
deser stede en den Lande van Belois, nomine officii Eysser
contra

Jan Dirkse gewesene knecht in de
brouwerij de Drie Eentjes alhier, gedaegde
bij edicte in persoon.

Den heere Eysser vermits de non comparitie van den gedaegde bij edicte in persoon versogte het derde default metten proffijte als na regten, voorts admissie tot het doen van de vierde citatie bij edicte in persoon.

Schepenen in state.

fol. 146v

Regtdag den 11 oktober 1734¹ present
de heeren Bailjuw, Johannis van Kempen
Verhaar, Scheltus en van der Helling schepenen

Den heer Louis de Groet, Bailjuw
deser stede en den Lande van Belois, nomine officii
Eysser

contra
Jacobus Klerk, gedaegde bij edicte in
persoon

Den heere Eysser vermits de non comparitie van den gedaegde bij edicte in persoon, versogte het eerste default metten proffijte als na regten, voorts admissie tot het doen van een tweede citatie bij edicte in persoon.

Schepenen fiat het eerste default met admissie tot het doen van een tweede citatie bij edicte in persoon.

fol. 146v

Den selven heere Bailjuw nomine
officii Eysser

contra
Jan Dirkse gewesene knecht in de
brouwerij de Drie Eentjes gedaegde bij
edicte in persoon.

Den heer Eysser vermits de non comparitie van den gedaegde bij edicte en in persoon versogte het derde default metten proffijte als na regten, voorts admissie tot het doen van een vierde citatie bij edicte in persoon.

Schepenen fiat het derde default met den proffijte met admissie tot het doen van een vierde citatie bij edicte in persoon.

fol. 147-147v ontbreekt

fol. 148

**Regtdag gehouden den
5 november 1734,²** present
d' heeren Bailjuw en schepenen
alle demptis van Hessel

¹ Maandag 11 oktober 1734.

² Vrijdag 5 november 1734.

en Scheltus, Schepenen

De heer Louis de Groet, Bailjuw
deser stede en den Lande van Be-
lois, nomine officii Eysser

contra

Jan Dirkse gewesene knecht in de
brouwerij de Drie Eentjes
gedaegde bij edicte in persoon
eys doen

Den heer Officier dient van eys met de verificatien daar toe doendende, versoekende daar op regt.

In state.

fol. 148

Den selven heer Bailjuw nomine
officii Eysser

contra

Jacobus Klerk gedaegde bij edicte en
in persoon

Den heere Eysser vermits de non comparitie van den gedaegde bij edicte en in persoon, versogte het tweede default met den proffijte als na regten, voorts admissie tot het doen van een derde citatie bij edicte en in persoon.

Schepenen fiat het tweede default, met met admissie tot het doen van een derde citatie in persoon.

fol. 148v

**Regtdag den 15en november
1734,**¹ present de heeren Sche-
penen alle

De heer Louis de Groet,
Bailliuw deser stede en
de Landen van Belois,
nomine offici Eysser

contra

Jan Dirkse geweese knecht
in de brouwerij de Drie
Eentjes gedaegde bij edicte in
persoon

Den heer Eysser versogte vermits de non comparitie van den gedaegde bij edicte in persoon het vierde default ten proffijte als na regten.

Den heer Officier versoekt dispositie ende vonnisse op desselfs eys met de verificatien daer toe dienende waer van den heer Eysser op den laetstleeden regtdagh heeft gedient ende overgelevert.

fol. 149

Den selven heer Officier nomine offici
Eysser

contra

Jacobus Clerq gedaegde bij edicte
& in persoon

Den heer Eysser vermits de non comparitie van den gedaegde versogt het derde default

fol. 149

Regtdag den 22en november

---

¹ Maandag 15 november 1734.

1734,¹ present de heeren alle
dempto de heer Baart, Schepen

De heer Louis de Groet, Baillu
deser stede en den Lande van
Belos², nomine offici Eysser
contra
Jan Dirkse gewesene knegt
in de brouwerij der Drie Eenties
gedaegde bij edicte en in persoon

Den Officier versoekt als als nog³ dispositie, en vonnis op deszelfs eys met de verificatie daer toe dienende, waervan, waervan⁴ den heer eysser op den 5en deser heeft gedient.

Schepenen alvorens te vonnissen vinden goet de stukken, en bewijsen te examineren.

fol. 149

Den zelven heer Officier
nomine offici Eysser
contra
Jacobus Clerk gedaegde bij edicte
in persoon

De heer Eysser vermits de non comparite⁵ van den gedaegde in persoon versoekt, als nog het derde default, met een vierde citatie.

Schepenen vermits de non comparitie van den gedaegde bij edicte en in persoon verleenen den zelve, een derde difaut⁶ met admissie tot het doen van een vierde citatie bij edicte in persoon.

fol. 149v

Regtdag den 13en december 1734,⁷
present alle de heeren Schepenen
demptis de heer Baert.

De heer Louis de Groet, Bailluw
deser steede en de landen
van Belois, nomine officii Eysser
contra
Jan Dirkse geweese knegt
inde brouwerije de Drie
Eentjes gedaegde bij edicte in
persoon omme uyttinge
van advies en vonnisse
te begeeren.

Den heer Eysser versoekt als nog op sijne overgeleverde eys en bewijsen vonnisse.

Bij Schepenen in staat gehouden.

fol. 149v

De heer Louis de Groet,
Bailluw deeser steede en
de Landen van Belois, nomine
officii Eysser
contra
Jacobus Clercq gedaegde bij edicte
in persoon te dienen van

¹ Maandag 22 november 1734.

² Sic. Belos, lees: Belois.

³ Sic. als als nog, lees: als nog.

⁴ Sic. waervan, waervan, lees: waervan.

⁵ Sic. non comparite, lees: non comparitie.

⁶ Sic. difaut, lees: default.

⁷ Maandag 23 december 1734.

intendith bij den heer Eysser

Den heer Eysser versogte vermits de non comparitie van den gedaegde in persoon het 4en default ten profijte als na regte.

Schepenen fiat het 4en default met de profijten als na regten.

Den heer Eysser dient van intendith met de verificatien daer toe dienende versoekende regt.

fol. 150

Regtdag den 14de februari 1735.¹ Present de heeren Baillu Elias praesident, Baart, van Erkel Verhaar, van der Herling², Groenevelt van Kempen, Schepenen

Willem Erkelens gedaegde en requirant
contra
De heer Louis de groet Baillu van Schoonhoven etc. zo hij ageerd ratione officii Eysser gerequireerde

Den gedaegde en gerequireerde versoekt visie en desnoods copie dat hout ten zijnen nodelijke kosten van zodanige productie als den heer Eysser in dezen heeft geproduceert en ook des needs dat dezelve voor en ten overstaan van twee heeren commissarissen, uyt het midden van U Edele Agtbaren te nomineren en committeren mogen worden gecollationneert tegens [de] copien die den heer Officier daar van uytgegeven heeft.

NB. Deze bovenstaande notulen zijn alhier bij abuys gebragt, als moetende in de Bailluis civile rolle geplaatst worden.

fol. 150

Louis de Groet, Bailliuw der stad Schoonhoven Haestregt en de Landen van Belois, ratione officii Eysser
contra
Jan Dirkse geweese soldaat en knegt in de brouwerije de Drie Eentjes gedaegde bij edicte in persoon E.D.

Den heer Eysser versoekt als nog op sijnen overgeleverden eys & bewijsen vonnisse, ende dede zeggen conform de waerheyd, dat het den gedaegde in persoon heeft kunnen gelusten op den 24en december van den voorleden jare 1733, des avonds omtrent half agt ueren den persoon van Evert de Paauw deurwaerder zonder een woort te spreken met een ijsere sware vork toe te brengen een zodanige slag, dat den gemelde Evert de Paauw daer van op sijn voorhoofd swaer is gequest geworden, breeder blijkende bij zeekere beedigde attestatie gepasseert voor den notaris Jan van Kempen en zeekere getuygen binnen Schoonhoven op den 24en january 1734 bij den Eysser op sijnen inventaris overgelegd onder de letter C. ende nadien het selve gewelt is gepleegt geworden aen den geenen de welke bij verscheyde resolutien sijn genomen in de protectie van Haer Edelmogenden de Heeren Gecommitteerde Raden van de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, ende gevolgelijk ten hoogsten strafbaer is. Soo concludeerd den voorn. heer Officier vermits den gedaegde in persoon als nog fugatijff ende voortvlugtig is dat den gedaegde in persoon bij edicte latitant en defaillant uyt kragte van de gegane defaulten tegens hem gedecerneert sal worden versteeken van alle exceptien declinatoir, dilatoir, peremptoir weeren en defensien die hij comparerende hadde kunnen mogen doen en proponeeren wijders dat deselven bij vonnisse van heeren Schepenen openbaer sal werden gebannen uyt dese stad ende resort vandien voor den tijd van vijffentwintig jaeren op poene van swaerder straffe soo hij

fol. 150v

¹ Maandag 14 februari 1735.

² Sic. van der Herling, lees: van der Helling.

gedaegde daer inne weder mogte komen, wijders dat deselven sal werden gecondemneert in de kosten van deesen processe ter tauxatie en moderatie van heeren Schepenen ofte tot anderen etc.

Schepenen der stad Schoonhoven gezien den vorenstaande criminelen eys ende conclusie bij den heer Baillu de Groet, Baillu der stad Schoonhoven Haastregt en den Lande van Belois, met de verificatie daer toe dienende overgelegd, contra Jan Dirkze gedaegde bij edicte in persoon latitant en defaljant, en gelet op alles wat heeft kunnen moveren, doende regt uyt de naam, ende van wegen Haar Edele Groot Mogenden de Heeren Staten van Holland en Westvriesland hebben den gedaegde bij edicte in persoon latitant en defaljant versteken gelijk Haar Edele Agtbaren hem versteken bij desen van alle exceptien declinatoir dilatoir peremptoir weren en defensien die hij comparerende hadde kunnen ende mogen doen, bannen denzelve gedaegde en defaljant uyt dese stad ende jurisdictie vandien voor den tijd van drie jaren op pene van swaarder straffe, zo binnen die tijd daar wederom in komd, condemneren denzelve wijders in de coste en mise van desen processe tot tauxatie en modertie van desen Edelagtbare Geregte, ontseggen den heere Eysser zijn vordere eys en conclusie tot laste van den gedaegde in persoon gedaan en genomen. Actum coram de heeren Gerbrand Elias praesident, mr. Jacob Baart, Hendricus van Erkel, Guilliam Verhaar, Dirk van der Helling, Jan Groenevelt Pietersz. en Thomas van Kempen junior, Schepenen der stad Schoonhoven op den 14de february 1735¹.

Schepenen verklaaren dat den gecondemneerde hares weetens geene goederen is hebbende, den 9 september 1737².

fol. 151

De heer Louis de Groet, Bailliuw
deser steele ende landen van
Belois, nomine officii Eysser
contra
Jacobus Clercq gedaegde bij
edicte in persoon, te dienen
van intendith bij den heer Eysser

Den heere Eysser dient van intendith met de verificatien daer toe dienende versoeckt vonnisse.

Intendith gedaen
maken ende de Edelagtbare
heeren Schepenen der stad
Schoonhoven overgegeeven
bij ofte van wegen de heer
Louis de Groet, Bailliuw
der voorsz. stad Schoonhoven
en de Landen van Belois,
nomine officii Eysser
contra
Jacobus Clercq gewoont
hebbende in de Havestraet
binnen deese stad. gedaegde
bij edicte in persoon latitant
en defailliant.

Edele ende Agtbare heeren

Omme welken intendith te fundeeren, soo dede den heer Eysser nomine officii zeggen conform de waerheit.

Dat den gedaegde in persoon latitant en defailliant een geruymen tijd in haet en rusie geleeft hebbende met Adrianus de Bruyn meede gewoont hebbende binnen deeze stad.

fol. 151v

Hij gedaegde in persoon hem niet heeft ontsien op saturday den 4en september 1734 des namiddag te gaen na de Wal aen de westzijde van de Kruyspoort weetende, dat aldaer te zullen vinden den voorn. Adrianus de Bruyn.

Dat hij gedaegde in persoon aldaer gekomen sijnde, met messen handgemeen is geraekt en gevogten heeft met den voorn. Adrianus de Bruyn.

¹ Maandag 14 februari 1735.

² Maandag 9 september 1737.

In soo verre

Dat hij met sijn mes aen den gemelten Adrianus de Bruyn verscheyde steeken en quetsueren heeft toegebracht, en onder anderen deselven de Bruyn gewont heeft met een steek agter onder sijn linker schouderblad indringende en gaende schuyns in tussen de ribben door, een weynig boven het diaphragma, ruym drie vingeren breed af de spina dorsi¹ in de holligheyd van de borst, penetrerende en gaende door de pulmo².

Dat daerop den gedaegde in persoon latitant ende defailliant met sijn bloote mes in de hand de voorschreeve Wal aen de westsijde van de Kruyspoort is komen af lopen op den voorn. 4en september des namiddags de klokke omtrent vier uren seggende onder swaer vloeken en sweeren: dat mijn mes scherp had geweest ik souw jouw nog anders gestelt hebben.

Dat den voorn. Adrianus de Bruyn alsoo gequest sijnde is gegaen in het portiershuysje en aldaerop sijn seyde is gaen leggen met sijn hoofd genoegsaem op de grond, seggende: ô rooye, ô rooye, daer meede denoteerende den gedaegde in deezen

Van welke wonden den voorn. Adrianus de Bruyn kort daer aen is komen te sterven.

fol. 152 Allen 't welke sijnde saken die in een land van justitie niet kan off mag werden geleden maer andere ten exempele behoort te worden gestraft.

Soo heeft den heer Eysser nomine officii den voorn. Jacobus Clercq latitant en defailjant over de voorschreve begane doodslag voor U Edel Agtbare gedaen dagvaerden bij edicte in persoon.

Ende niet sijnde gecompereert is bij U Edele Agtbaren jegens deselven verleent het eerste tweede ende derde default met den proffijte als na regten voorts admissie tot het doen van een vierde citatie ex superabundanti ende omme ten naesten te mogen dienen van intendith.

Mits welke den heer Eysser nomine officii is dienende van deesen sijnen intendith met de verification daer toe dienende concludeerd dat den gedaegde in persoon bij edicte latitant en defailjant uyt kragte van de gegane defaulten tegens hem gedecerneert sal werden versteeken van alle exceptien declinatoire, dilatoire peremtoir weeren en defensien die hij compareerende hadden kunnen mogen doen en proponeeren, dat hij gedaegde wijders ten eeuwigen dage sal werden gebannen uyt den Lande van Holland ende Westvriesland mitsgaders den gestigte van Utrecht, op poene dat hij daer weder in komende ofte anders in handen van de justitie geraakende, tegens hem sal werden geprocedeert soo als als dan bevonden sal worden te behooren en dat deselven ook gecondemneert sal worden in de kosten en misen van justitie als meede van deesen processe ter taxatie ende moderatie van heeren

fol. 152v Schepenen, ofte wel tot ende in zodanige meerdere oft mindere straffe, poene en boete als de heeren Schepenen naer constitutie en exigentie van saken sullen bevinden te behooren.

Schepenen der stad Schoonhoven, gezien den vorenstaande crinnelen eys van den heere Louis de Groet, Baillu der stad Schoonhoven Haestregt en den Lande van Belois, met de verification daer toe dienende overgelegd, contra Jacobus Klerck gedaegde bij edicte in persoon, latitant en defailjant, en gelet op alles wat heeft kunnen moveren doende regt, uyt de naam ende van wegens Haar Edele Groot Mogenden de Heeren Staten van Holland en Westvriesland, hebbende den gedaegde bij edicte in persoon, latitant en defailjant, versteken, gelijk Haar Edele Agtbaren hem versteken bij desen, van alle exceptien, declinatoire, dilatoire en peremtoir, weren en defentien, die hij compareerende, hadde kunnen ende mogen doen. Bannen denzelve gedaegde en defaljant, ten eeuwigen dage uyt den Lande van Holland ende Westvriesland, mitsgaders den gestigte van Uytregt, op poene, dat daer weder in komende, ofte anders in hande van de justitie gerakende, tegens hem zal worden geprocedeert, zoals, alsdan, zal worden bevonden bevonden te behoren³, condemnieren denzelve in de kosten en mise van justitie, als mede van desen processe, tot taxatie en moderatie van desen Edelagtbare Geregte. Actum coram de heeren Gerbrand Elias, mr. Jacob Baart, Hendricus van Erkel, Guilliam Verhaar, Dirk van der Helling, Jan Groenevelt Pitzsz. en Thomas van Kempen junior, Schepenen der stad Schoonhoven den 14de february 1735.⁴

Schepenen verklaaren dat den gecondemneerde haares wetens geene goederen is hebbende.

¹ Spina dorsi; dorsale wervelkolom.

² Pulmo; longen.

³ Sic. bevonden bevonden te behoren, lees: bevonden te behoren.

⁴ Maandag 14 februari 1735.

fol. 153**Regtdag den 29 augustus 1735,¹**

present de heeren Bailliu,
Elias praesident, Baart, van Erkel,
Verhaar, Van Helling en van
Kempen junior, Schepenen.

De heer Louis de Groet, Baillu
der stad Schoonhoven, Haastrecht
en den Lande van Belois, ratione officii
Eysser

contra

Jan Buurman, gerequireerde en gedaegde omme
getuygenis der waarheyd te geeven
daar toe concludeerende cum
expensis.

Jan Buurman in judicio present is gereset getuygenis der waarheyd te geeven.

fol. 153

Idem ratione officii Eysser

contra

Jan Houweling omme getuygenis
der waarheyd te geeven, daar toe
concludeerende cum expensis.

Jan Houweling in judicio present is mede gereset de gerequireerde getuygenis der waarheyd te geeven.

fol. 153

Idem ratione officii Eysser

contra

Joost Verburg omme getuygenis
der waarheyd te geeven daar toe
concludeerende cum expensis.

Joost Verburg is insgelijks gereset getuygenis der waarheyd te geeven.

fol. 153v

Idem ratione officii Eysser

contra

Huybert van Dam, omme ge-
tuygenis der waarheyd te geeven.

Huybert van Dam in judicio present is mede gereset de gerequireerde getuygenis der waarheyd te geeven.

fol. 153v

De voorenstaande getuygen behoort zijnde, zoo heeft den heer Bailliu de Groet bij requeste de heeren Schepenen verdoont, dat op den 23 augustus deses jaars 1735, des morgens de klokke omtrent half negen uren, heeft kunnen gelusten aan eenen Jan Coppenol, wonende binnen dese stad in de Lopickerstraat, den persoon van Francois Oosterhout, desselvs buurman, met een groote verwoedheyd in hevigen moede met een bloot mes te attacqueeren, en te vervolgen langs 's heeren straten tot in de huysinge van den voorn. Oosterhout, en denzelven aldaar te snijden en te wonden in sijnen linkerarm en duym, vilipendeerende en krenkende alsoo de veyligheyd van 's heeren straten ende het regt der burgers in hunne huysen. Weshalve den gemelte heer hoofdofficier verzogte authorisatie omme denzelve Jan Coppenol te mogen apprehenderen, en ingevalle deselven metter vlugt zig hier mogte hebben geretireerd, admissie omme deselve bij openbare edicte te mogen dagvaarden in persoon, ende voorts te procedeeeren als na regten.

---

¹ Maandag 29 augustus 1735.

Schepenen gezien het bovenstaande verzoek van den heer Bailliu Louis de Groet, verleenen de versogte apprehensie corporeel, en ingevalle hij zig metter vlugt mogte hebben geretireerd, admissie on denzelve bij openbare edicte in persoon te mogen dagvaarden.

fol. 154

Regtdag den 19 september

1735.¹ Praesent de heeren Bailliu, Elias, Baart, van Erkel, van der Helling, Groenevelt en van Kempen, Schepenen

De heer Louis de Groet, Bailliu deser stad en den Lande van Belois, nomine officii Eysser

contra

Jan Coppenol gedaegde bij edicte en in persoon

Den heer Eysser vermits de non comparitie van den gedaegde bij edicite en in persoon, versogte tegens dezelve het eerste default met een tweede citatie bij edicte en in persoon.

Schepenen fiat het eerste default met admissie tot het doen van een tweede citatie bij edicte en in persoon.

fol. 154

Regtdag den 7 oktober 1735.²

Praesent de heeren Bailliu en Schepenen alle dempto de heer praesident Elias.

De heer Louis de Groet, Bailliu deezer stad en den Lande van Belois, nomine officii Eysser

contra

Jan Coppenol gedaegde bij edicte en in persoon

Den heer Eysser vermits de non comparitie van den gedaegde bij edicite en in persoon versogte tegens denzelve het tweede default met een derde citatie bij edicte en in persoon.

Schepenen fiat het tweede default met admissie tot het doen van een derde citatie bij edicte en in persoon.

fol. 154v

Regtdag den 24 oktober

1735.³ Praesent de heeren Bailliu en Schepenen alle demptis de heeren Elias en van Kempen

De heer Louis de Groet nomine officii Eysser

contra

Jan Coppenol gedaegde bij edicte en in persoon

Den heer Eysser vermits de non comparitie van den gedaegde bij edicite en in persoon, versoeckt tegens denzelve het derde default en admissie tot het doen van een vierde citatie ex superabundanti.

¹ Maandag 19 september 1735.

² Vrijdag 7 oktober 1735.

³ Maandag 24 oktober 1735.

Schepenen fiat het derde default met admissie tot het doen van een vierde citatie bij edicte en in persoon ex superabundanti.

fol. 154v

Regtdag den 11 november

1735.¹ Praesent de heeren Bailliu en Schepenen alle, dempto de heer Elias.

De heer Louis de Groet, Bailliu der stad Schoonhoven en den lande van Belois, nomine officii Eysser omme te mogen dienen van intendith

contra

Jan Coppenol gedaegde bij edicte en in persoon

Schepenen admitteeren den heer Eysser omme ten naasten de mogen dienen van intendith.

fol. 155

Regtdag den 25 november

1735.² Praesent de heeren Bailliu en Schepenen alle, demptis de heeren Elias en van Kempen.

De heer Louis de Groet, Bailliu der stad Schoonhoven en den Lande van Belois, nomine officii Eysser

contra

Jan Coppenol gedaegde bij edicte en in persoon, omme te dienen van intendith bij den heer Eysser

Den heer Eysser diend van intendith met de verificatien daar toe dienende, en versoekt regt.

Intendith gedaan maken ende de Edelagtbare heeren Schepenen der stad Schoonhoven overgegeeven bij ofte van wegen de heer Louis de Groet, Bailliu der voorsz. stad Schoonhoven en den Lande van Belois, nomine officii Eysser

contra

Jan Coppenol, gewoond hebbende in de Lopickerstraat binnen deze stad, gedaegde bij edicte in persoon, latitant en defailliant.

fol. 155v Edelagtbare heeren

Omme welken intendith te fundeeren, zoo dede den heer Eysser nomine officii zeggen conform de waarheyd,

Dat den gedaegde bij edicte in persoon, latitant en defailliant, t' zedert enige tijd met wangunst en nijdigheyd geleefd hebbende ontrent den persoon van Francois Oosterhout,

Het aan des gedaegdes huysvrouw op den 23 augustus 1735 heeft kunnen gelusten des morgens omtrent halff negen uren aan de huysvrouw van Francois Oosterhout, staande op die tijd voor haare huysinge, een slag aan haar hoofd te geeven,

¹ Vrijdag 11 november 1735.

² Vrijdag 25 november 1735.

Waardoor zij beyde vrouwen aan het worstelen en plukhairen zijn geraakt, zijnde van dat gevolg dat Margrieta van der Putten, huysvrouw van den gedaegde bij edicte in persoon de vrouw van den voorn. Oosterhout tegens de grond heeft geworpen, en boven op haar lijff is gaan zitten, haar wakker kloppende,

Het welk Francois Oosterhout ziende, uyt zijn huysinge is komen lopen, omme sijne vrouw voor de verdere woede van Margrieta van der Putten ter beschermen, en getragt heeft ten besten hij konde, de gemelte Margrieta van der Putten van sijn vrouws lijff aff te trekken, na haar met sijn voett schoppende,

Komende daar op immediaat Jan Coppenol uyt sijn huis lopen, trekkende sijn mes voor sijn stoep uyt, en vervolgende met dat mes in sijn hand, langs heeren straate den voorn. Francois Oosterhout tot in sijne huysinge hem aldaar grievende en snijdende in sijn arm en duym, breeder blijkende bij de ingewonne informatien.

fol. 156 Alle het welke zijnde zaaken van zeer quade en perniciose gevolgen die in een land van justitie niet konnen worden geleeden, maar anderen te exempel behoorden te werden gestraft.

Zoo heeft den heer Eysser nomine officii den voorn. Jan Coppenol, vermits zijne voortvlugtigheyd, latitant en defaillant, over de voorn. enorme misdaat voor U Edele Agtbaren gedaan dagvaardden in persoon,

Ende niet zijnde gecompareert, is bij U Edel Agtbare jegens denzelven verleent het eerste, tweede en derde defaut, met den profijte als na regten, voorts admissie tot het doen van een vierde citatie ex superabundantia ende omme ten naasten te mogen dienen van intendith,

Mits welke den heer Eysser nomine officii is dienende van deezen sijnen intendith, met de verificatien daar toe dienende, en concludeert dat den gedaegde bij edicte in persoon, latitant en defaillant, uyt kragte van de gegane defaicten¹ jegens hem gedecerneert, zal werden versteeken van alle exeptien, declinatoir, dilatoir en peremtoir, weeren en defensien, die hij compareerende hadden kunnen doen ende proponeeren, wijders dat denzelve zal worden gebannen uyt den Lande van Holland en Westvriesland voor den tijd van twintig eerstkomende en agtereenvolgende jaaren, zonder binnen die tijd daarinne weder te mogen komen op poene van swaarder straffe, mitsgaders gecondemneert in de costen van deezen processen; oftwel tot en in al sulke meerder en minder straffen poene en boeten als heeren Schepenen na constitutie en exigentie van saaken zullen bevinden te behooren.

(was getekent)
Louis de Groet

fol. 156v Schepenen der stad Schoonhoven gezien hebbende den crimineelen eysch en conclusie van de heer Louis de Groet, Bailliu der stad Schoonhoven Haastrecht en den Lande van Belois, met de verificatien daar toe dienende overgelegd, contra Jan Coppenol, gedaegde bij edicte in persoon, latitant en defaillant, ende gelet op alles wat heeft kunnen moveeren, doende regt uyt de naam ende van wegens Haar Edele Groot Mogenden de Heeren Staten van Holland en Westvrieslandt, hebben den gedaegde bij edicte in persoon, latitant en defaillant versteeken, gelijk Haar Edele Agtbaren hem versteeken bij deezen, van alle exeptien declinatoir, dilatoir en peremtoir, weeren en defensien, die hij compareerende hadde konnen en mogen doen. Bannen dezelve gedaegde in persoon uyt den Lande van Holland en Westvriesland mitsgaders den gestigte van Utrecht, voor den tijd van ses jaaren, zonder ondertussen daar weder in te mogen komen op poene van swaarder straffe. Condemneeren wijders dezelve gedaegde in persoon in de kosten en misen van justitie, tot taxatie en moderatie van dezen Edelagtbare Geregte. Ontzeggen wijders den heer Eysser sijne verdere eyssch en conclusie tot lasten van den gedaegde in persoon gedaan en genomen. Actum coram de heeren mr. Jacob Baart, Hendricus van Ereckel², Guilliam Verhaar, Dirk van der Helling, en Jan Groenevelt, Schepenen der stad Schoonhoven den 25 november 1735. Onder stond in kennissen van mij secretaris J. Oostendorp.

fol. 157

**Vergadering van Schepenen
den 15 januari 1737,³ present de
heeren Schepenen alle, dempto
de heer Beeckesteyn**

¹ Sic. defaicten; lees: defaulten.

² Sic. Hendricus van Ereckel; lees: Hendricus van Erckel.

³ Dinsdag 15 januari 1737.

De heer Praesident-schepen van den Bosch geeft aan de leeden te kennen dat eenen Jan Coppenol bij sententie van de heeren Schepenen, op den 25 november 1735 is gecondemneert geworden om voor den tijd van ses jaaren gebannen te zijn uyt den Lande van Holland en Westvriesland, ter zake den voorn. Jan Coppenol sijne buurman Francois Oosterhout met een bloot mes in sijn hand langs 's heeren straate heeft vervolgt tot in sijne eygen huysinge, hem aldaar grievende en snijdende in sijn arm. Dat hij heer President geïnformeert is dat dezelve Jan Coppenol zig niet alleen alhier in desselvs huysinge in de Lopikerstraat is onthoudende, maar ook zig niet ontzien heeft des avonds aan de huysinge van gemelte Oosterhout te komen en aldaar over de deur te spouwen, als mede de huysvrouw van de voorsz. Oosterhout verscheyde malen des avonds te vervolgen en te drijven. Al het welk grotelijks is strekkende tot vilipendie van de justitie, en een zaak van zeer quade gevolge.

Waar op gedelibreerd zijnde is goed gevonden en verstaan om de dienaars der justitie te gelasten zig aanstonds te begeeven na de huysinge van de voorn. Coppenol, omme dezelve is het mogelijk te apprehendeeren, en voor de heeren Schepenen te brengen, en hebben de dienaars vervolgens staande vergadering gerapporteerd dat zij ten voorsz. huyzingen hadden geweest, en na een scherp onderzoek de voorn. Jan Coppenol aldaar niet hadden gevonden. Naa welk berigt zij gelast zijn op de voorn. persoon een nauw regard te nemen, en hem kunnende ontdekken terstond te apprehendeeren om als dan daar op nader te worden geresolveerd zoo als ten meesten diensten van de justitie zal bevonden worden te behooren.

fol. 157v

Regtdag den 8 maart 1737¹

Praesent de heeren Bailliu
en Schepenen alle

De heer Bailliu Louis de Groet leevert aan de heeren Schepenen over seekere eysch en versoek om Faas Lammory gedetineerde en gevangene onder handtastinge te ontslaan, mits dat dezelve werde gecondemneert in de kosten.

Schepenen alvorens te disponeeren ordonneeren de heer Bailliu alle de ingewonne verklaringen en interrogatorien tegens de voorsz. Faas voor Haar Edele Agtbaren over te leggen en daar uyt een eysch te formeeren.

fol. 157v

Regtdag den 11 maart 1737.²

Praesent de heeren Bailliu
en Schepenen alle

De heer Bailliu Louis de Groet leevert aan de heeren Schepenen over het volgende versoek;

Versoek gedaan maken bij de
heer Bailliu Louis de Groet, Bailliu der stad
Schoonhoven, ende de landen van
Belois, nomine officii ende de Weledel-
agtbare heeren Schepenen der stad
Schoonhoven overgelevert
op, ende jegens
Faas Lammory, gedetineerde en
gevangene

fol. 158

De heere Bailliu Louis de Groet is aan de heeren Schepenen voordragende hoe het den voorn. Faas Lammory betigt zijnde geweest met eenige strafbare feyten en delicten, daarover voor Haar Edele Agtbaren is ontboden, en gehoord zijnde op versoek van den heere Bailliu, met communicatie en consent van de heeren Schepenen is gedetineert en gevangen; Dat hij gedetineerde nog verscheyde malen daarenboven daar op gehoord is, en op articulen hem voorgehouden gerespondeert heeft, ende ook jegens de getuygen geconfronteert is geweest, zonder dat hij gedetineerde en gevangene van dezelve feyten en delicten heeft kunnen werden overtuigt, en geen bewijs genoeg wezende om hem gedetineerde te brengen tot een scherper examen volgens het 12e Artyckel van de stijl van procedereen in crimineele saacken. Soo is 't dat den heere Bailliu is verzoekende, dat den gedetineerde bij provisie bij U Edele Agtbaren mag werden ontslagen onder

¹ Vrijdag 8 maart 1737.

² Maandag 11 maart 1737.

handtasting en beloften van des gerequireert wordende ten allen tijden weder te zullen compareeren sub poena confessi et convicti, op alles etc.

Schepenen ontslaan bij provisie Faas Lammory gedetineerde en gevangene, mits dat dezelve ten allen tijde als wanneer gerequireerd werd, weder zal compareeren sub poena confessi et convicti, en zulk onder handtastinge aan den heer Officier belove. Waar op vervolgens den gedetineerde de handen aan de heer Bailliu Louis de Groet heeft gegeven, en belooft ten allen tijde als wanneer daar toe gerequireerd word, weder voor de heeren Schepenen te zullen compareeren.

fol. 158v

Regtdag den 10 mey 1737.¹

Praesent de heeren Bailliu
en Schepenen alle demptis
de heeren van den Bosch en Bekesteyn

De heer Bailliu Louis de Groet, onder eede hebbende doen hooren de personen van Pieter van der Griend en Evert de Pauw, beyde beëdige bedienders van Willem Beelt tegenwoordige impostmeester van het gemaal, op haare gegeevene attestatien wegens de violente aggressie en quetsuren op den 4 dezer loopende maand door Jacobus van Emmerseel borger ende inwoonder deser stad aan de voorn. Pieter van der Griend geinfligeerd, heeft aan de heeren Schepenen uyt hoofde van dezelve verklaringe bij requeste versogt apprehensie corporeel op de persoon van de voorsz. Jacobus van Emmerseel, ende ingevalle hij zig met 'er vlugt van hier mogte hebben geretireerd admissie omme denzelve bij openbare edicte te mogen dagvaarden in persoon, en voorts te procedeeeren als na regten.

Schepenen fiat.

fol. 159

Regtdag den 27 mey 1737.²

Praesent de heeren Bailliu
en Schepenen alle, dempto de
heer van Kempen

De heer Louis de Groet, Bailliu
der stad Schoonhoven Haastrecht
en den Lande van Belois, razione officii
Eysser

contra

Jacobus van Emmerseel gedaegde
bij edicte en in persoon

Den heer Eysser vermits de non comparitie van den gedaegde bij edicte in persoon, verzoekt jegens denzelven het eerste defaut met admissie tot het doen van een tweede citatie bij edicte in persoon.

Schepenen fiat.

fol. 159

Regtdag den 14 juny

1737.³ Praesent de heeren Bailliu
en Schepenen alle demptis de
heeren Scheltus, Bekesteyn & van Kempen

De heer Bailliu Louis de Groet, Bailliu
dezer stad en den Lande van Belois,
ratione officii Eysser

contra

Jacobus van Emmerseel
gedaegde bij edicte en in persoon

¹ Vrijdag 10 mei 1737.

² Maandag 27 mei 1737.

³ Vrijdag 14 juni 1737.

Den heer Eysser vermits de non comparitie van den gedaegde bij edicte in persoon verzoekt jegens denzelven het tweede default, met admissie tot het doen van een derde citatie bij edicte in persoon.

Schepenen fiat het tweede default met admissie tot het doen van een derde citatie bij edicte in persoon.

fol. 159v

Regtdag den 28 juny 1737.¹

Present de heere Bailliu
en Schepenen alle dempto de
heer van Hessel

De heer Louis de Groet, Bailliu
dezer stad en den Lande van
Belois, razione officii Eysser
contra
Jacobus van Emmerseel gedaegde
bij edicte en in persoon

De heer Eysser vermits de non comparitie van den gedaegde bij edicte in persoon verzoekt jegens denzelven het derde default, met admissie tot het doen van een vierde citatie bij edicte ex superabundanti, voorts admissie omme ten naasten te mogen dienen van intendith.

Schepenen fiat het derde default met admissie tot het doen van een vierde citatie bij edicte ex superabundanti, voorts admitteeren Haar Edele Agtbaren den heer Eysser omme ten naasten te mogen dienen van intendith.

fol. 159v

Regtdag den 12 july 1737.²

Present de heeren Bailliu en Schepenen alle demptis de heeren Scheltus en Beekesteyn, Schepenen

De heer Bailliu Louis de Groet, Bailliu
dezer stad en den lande
van Belois, razione officii Eysser
contra
Jacobus van Emmerseel gedaegde
bij edicte in persoon te dienen
van intendith bij den heer Eysser

Den heer Eysser dient van intendith met de verificatien daar toe dienende versoeckt regt.

Schepenen in staate gehouden.

fol. 160

Schepenen der stad Schoonhoven overgegeeven uyt den name ende van wegen de heer Louis de Groet, Bailliuw der stad Schoonhoven en den Landen van Belois, nomine officii Eysser
contra
Jacobus van Emmerseel
gewoont hebbende binnen
deese stadt gedaegde bij
edicte in persoon latitant
en defaillant

Edelagtbare heeren

¹ Vrijdag 28 juni 1737.

² Vrijdag 12 juli 1737.

Omme welken intendith te fundeeren dede den heer Eysser nomine officii seggen conform de waerheyd.

Dat den gedaegde in persoon latitant en defaillant, op den 4en mey 1737, des avonts omtrent half negen uren, komende van de sijde van het stigt in 't geselschap van Hendrik de Jong tot voor het wagthuysje even buyten de Lopikerpoort, alwaar zig in bevonden Pieter van der Griend ende Evert de Paauw, beëdigde bedienders van Willem Beelt impostmeester van het gemaal over deese stadt en den resorte vandien van den termijn ingegaen primo augusty 1736.

Dat hij gedaegde in persoon latitant en defaillant aldaer gekomen sijnde aen de voorn. Pieter van der Griend vraegde om een pijp

fol. 160v Dat den voorn. Pieter van der Griend daerop na binnen tredende aen hem gedaegde in persoon een pijp gelangt¹ heeft.

Dat den gedaegde in persoon latitant en defaillant daer op seyde: Nu moet gij mijn tabak geeven.

Dat hij van der Griend declareerende geen tabak te hebben.

Den gedaegde in persoon latitant en defaillant daer op repliceerde: Dan heb ik nog tabak, dog die moet jij uyt mijn sak halen.

Dat den voorn. van der Griend (als niets quaets vermoedende) het selve hadde gedaen, en op het verdere zeggen van den gedaegde in persoon van voor hem eens te stoppen en aen te steeken sulcx nog te overvloede door den voorn. van der Griend was gedaen.

Dat ondertusschen Hendrik de Jong de gedaegde in persoon tot verscheyde reysen heeft aangemaent om voort te gaen en de stadt in te treden, dog sulcx van geen vrugt siende den voorn. de Jong was heenen gegaen.

fol. 161 Dat den gedaegde in persoon latitant en defaillant als doen sijn linkerhand ter sijde van onder sijn zak van daen halende aen de meer voorn. Pieter van der Griend ende Evert de Paauw een brood heeft vertoond, zeggende hij gedaegde in persoon: Dat zult gij mijn evenwel niet afneemen.

Dat Pieter van der Griend daerop den voorn. gedaegde in persoon aenvattede om het voorschreeve gesmokkelde brood af te neemen het selve brood onder het worstelen aen den gedaegde in persoon is ontvallen ende bij Evert de Paauw opgenomen.

Dat hier op den gedaegde in persoon onder schrikkelijke vloeken en bedreyginge, sijn mes heeft uytgetrokken en den voorn. Evert de Paauw daer mede heeft geattacqueert.

Dat den voorn. Evert de Paauw sig tot aen de waterkant hebbende geretireerd hem genootsaekt vond sijn geweer te trekken en sig tegens den gedaegde in persoon te verweeren.

Dat onder deese violente aggressie Pieter van der Griend geen geweer bij zig hebbende een stok uyt het daer neevens staende wagthuysje heeft gehaelt (om ware het mogelijk) het mes van den gedaegde in persoon uyt desselfs hand te slaen.

Dat sulcx mislukte sijnde den gedaegde in persoon op den voorgenoemde Pieter van der Griend vervolgens met een groote furie aengevallen is.

fol. 161v En aen den voorn. van der Griend een considerable sneede aen de regtersijde van het hoofd heeft toegebracht, gaende van boven door den rand van den hoedt door het regteroor en door een gedeelte van de regterwang tot beneeden door de klep van den surtout² van voorn. van der Griend.

Dat den gedaegde in persoon gewaer werdende dat hij den voorn. van der Griend dus had gequest, zig aenstonts daer op heeft geretireerd en de Wal op na de Kruyttoorn was gevlugt.

Alle het welke sijnde saken van seer quade en pernicieusen gevolgen begaan aen den geenen welke bij verscheyde resolutien sijn genomen in de protexie van haer edel groot mogende

¹ *GTB*, Langen; hier: iets aangeven, aanreiken, toereiken.

² *GTB*, Surtout; Groot kledingstuk, jas of rok, om over de andere kledingstukken heen aangetrokken te worden; overjas.

gevolgelyk in een landt daer justitie vigeert niet konnende off mogende werden getollereert, maer andere ten example diende te werden gestrafft.

Soo heeft den heere Eysser nomine officii den voorn. Jacobus van Emmerseel latitant en defaillant, over de voorzeye forfaiten voor U Edel Agtbare tot vier distincte reysen gedaen dagvaerden bij edicte in persoon.

Ende niet sijnde gecompareerd bij den voorn. heer Eysser versogt ende bij U Edel Agtbare verleent het eerste, tweede en derde default met admissie tot het doen van een vierde citatie ex superabundanti en wijders admissie omme ten naesten te dienen van intendith met de verificatien daer toe behoorende.

fol. 162 Mits welken den heer Eysser nomine officii is diende van deesen sijnen intendith met de verificatien daer toe behoorenden.

En concludeert den heer Eysser ten fine den gedaegde bij edicte in persoon latitant en defaillant uyt kragte van de voorsz. defaulten sal werden versteeken van alle exceptien declinatoir, dilatoir en peremtoir, weeren en defensien die hij compareerende hadde kunnen ende mogen doen. Wijders dat deselven voor den tijt van dertig eerstkomenende ende agtereenvolgende jaeren sal worden gebannen uyt den Lande van Holland ende Westvriesland mitsgaders den gestigte van Uytrecht op poene van aen den lijve gestrafft te werden ende dat hij gedaegde in persoon sal werden gecondemneert in de costen van deesen processe.

Regtdag den 26 july 1737.¹

Praesent de heeren Bailliu en
Schepenen alle

De heer Louis de Groet, Bailliu
dezer stad en den Lande van
Belois, ratione officii Eysser

contra

Jacobus van Emmerseel gedaegde bij
edicte en in persoon, omme
uytinge van advis en vonnisse
te versoeken.

Den heer Eysser versoekt als in de presentatie

fol. 162v Schepenen der stadt Schoonhoven gezien hebbende den crimineelen eysch van de heer Louis de Groet, Bailliu der stad Schoonhoven, Haastrecht en den Lande van Belois, met de verificatien daer toe diendende overgelegd, contra Jacobus van Emmerseel gedaegde bij edicte in persoon, latitant en defaillant, ende gelet op alles wat heeft kunnen moveeren, doende regt uyt de naam ende van wegen Haar Edele Groot Mogenden de Heeren Staten van Holland en Westvriesland, hebben den gedaegde bij edicte in persoon, latitant en defaillant versteeken, gelijk Haar Edele Agtbaren hem versteeken bij deezen van alle exceptien declinatoir, dilatoir & peremtoir weeren en defensien die hij compareerende hadde kunnen en mogen doen. Bannen dezelve gedaegde in persoon uyt den Lande van Holland en Westvriesland mitsgaders den gestigte van Utrecht voor den tijt van ses agtereenvolgende jaeren, zonder ondertussen daar weder in te mogen komen op poene van swaarder straffe, & condemneeren dezelve gedaegde in persoon in de kosten en misen van justitie ter taxatie en moderatie van dezen Edelagtbare Geregte. Ontzeggen den heer Eysser sijnen vorderen eysch en conclusie tot lasten van den gedaegde in persoon gedaen ende genomen. Actum coram de heeren Schepenen alle op den 26 july 1737 en gepronuncieert ten zelven dage.

In kennisse van mijn secretaris
J.O.²

Schepenen verklaaren dat den gecondemneerde hares weetens geene goederen is hebbende.

fol. 163 **Regtdag den 19 augustus 1739.³**
Praesent de heeren Bailliu
en Schepenen-commissarissen alle

¹ Vrijdag 26 juli 1737.

² Secretaris J.O.; dr. Johan Oostendorp, secretaris

³ Maandag 19 augustus 1737.

De heer Bailliu Louis de Groet, Bailliu der
stad Schoonhoven, Haastrecht en den
Lande van Belois, razione officii Eysser in cas
crimineel

contra
Johannes Bovenkamp gevangene

Alzoo Johannes Bovenkamp, oud 52 jaeren geboortig van Leyden, en laast oppasser van den impostmeester Willem Beelt, jegenwoordig gevangene, aan de Edelagtbare heeren Schepenen-commissarissen over de gemeene lands middelen buyten pijn & banden van ijzer, heeft bekend Eerstelijk dat hij gevangen op dingsdag 's morgens en 28 july 1739 is gegaan ten huuse van twee heeren uyt het midden van Schepenen-commissarissen & aldaar gekomen zijnde aan gemelte heeren heeft gezegt dat de attestatie, bij hem gevangne op den 27e daags te voren, ter requisitie van Willem Beelt impostmeester van de bieren over de stad Schoonhoven & den ressorte vandien van den termijn ingegaan primo augustus 1738, voor gemelte heeren Schepenen-commissarissen gegeven en beëdigd, ten overstaan van den secretaris dezer stad, dat die vals was, off dat hij gevangne met relatie tot de attestatie vals gesworen hadde; Dat hij gevangne daar op voor het volle collegie van heeren Schepenen-commissarissen ontbouden zijnde, 't zelve insgelijks hadde geconfesseerd; voorts geëxamineert zijnde heeft gezegd dat hij gevangne door zekere vrouw binnen deze stad, en die hij gevangne aan gemelte heeren Schepenen-commissarissen heeft genoemd, zoude gelast geweest zijn omme bij meergemelte heeren Schepenen-commissarissen te gaan en Haar Edelen te zeggen dat hij vals gesworen hadde, en dat hij gemelte heeren zoude bidden om vergiffnisse, en om genade en geen regt zoude smeeken, omdat hij sijn meester & vrouw niet terug zoude stellen, daar hij sijn brood bij moeste winnen, en dat hij gevangen alvorens voor voorn. heeren Schepenen-commissarissen gevraagd & geëxamineert zijnde hadden geantwoord dat de meergemelte sijne gegeeve verklaring regtvaardig gedaan hadde, die te zullen stand houden, tot in ewighijd; En laastelijk

fol. 163v

des niet tegenstaande alle sijn gevangens variatien, verlegendheeden & tegenstrijdigheeden sijne gedane confessie hadde gereëtereerd. Alle 't welke na regten importeert een notoire falsiteyt, en 't welk als een zaak zijnde van dangereus gevolg, in een land van justitie niet behoort te werden geleden, maar anderen ten exempel te werden gestraft; Zoo is 't dat den heer Eysser op de voorsz. confessie van den gevangene regt versoekende, concludeerde dat hij gevangne zal werden gebracht ter plaatse daar men gewoon is crimineele justitie te doen, om aldaar met roeden strengelijc te werden gegeesselt, en voorts gebannen uyt den Lande van Holland, Zeeland & Westvriesland, mitsgaders den gestigte van Utrecht; off anders gestraft als heeren Schepenen-commissarissen zullen oordelen te behooren, met condemnatie in de kosten en misen van justitie.

Schepenen-commissarissen der stad Schoonhoven gesien den crimineelen eysch van den heer Louis de Groet, Bailliu der stad Schoonhoven Haastrecht & den Lande van Belois, contra Johannes Bovenkamp gevangene alhier, ende gehoord des gevangens vrijwillige confessie, doende regt uyt de naam ende van wegens haar edele groot mogende, de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, bannen den voorn. gevangene uyt den Lande van Holland & Westvriesland, metsgaders den gestigte van Utrecht, voor den tijd van twaalf agtereenvolgende jaeren, zonder ondertussen daar weder binnen te mogen komen op poene van swaarder straffe, en condemnieren wijders den gevangene in de kosten & misen van justitie; Ontzeggen den heer Eysser sijnen vorderen eysse & conclusie tot lasten van den gevangene gedaan en genomen. Actum coram de heeren Schepenen-commissarissen alle op den 19 augustus 1739. En gepronuncieert ten zelve dage.

In kennisse van mij secretaris
J. Oostendorp

Ingekomen den 6 augustus 1739
uytgegaan den 19 augustus 1739.
Schepenen verklaren dat den gevangene, hares wetens, geene
goederen is hebbende.

fol. 164

De heer Bailliu Louis de Groet, Bailliu
der stad Schoonhoven Haastrecht
en den Lande van Belois, razione officii
Eysser en aanklager
contra

Pieter Temans, corporaal onder
de compagnie van de heer capiteyn van Emmerick,

confessie, praefereerende gratie voor rigueur van justitie, doende niettemin regt condemneeren den gevangene mits dezen omme den
fol. 165v tijdt van ses weeken geboeyt te moeten blijven zitten te water en te brood, zonder dat hem andere spijs zal worden gegeven, en condemneeren denzelven gevangene wijders in de kosten en misen van justitie. Actum bij de heeren Guilliam Verhaar, Jan Groenevelt, Johannes van Salen, Cornelis Brouwer & Adriaan Graver, Schepenen der stad Schoonhoven op den 23 february 1741, en geponuncieert den 24 ditto.

In kennisse van mij secretaris
 J. Oostendorp

fol. 166

**Regtdag van Schepenen
 den 28 november 1741.**¹ Praesent
 de heeren Bailliu, & Schepenen
 alle, demptis de heeren Groenevelt,
 Roels & Graver

De heer Bailliu Louis de Groet,
 Bailliu der stad Schoonhoven
 Haastrecht & den Lande van Belois,
 nomine officii Eysser & aanklager
 in cas crimineel

contra
 Jan van Bokkum gevangene
 op de poorte dezer stad, E.D.

Den heer Eysser zegt conform de waarhijdt dat den gevangene Jan van Bockkum, geboortig van Loon op Zand, oud in de sestig jaaren, op zondag den 24 september 1741 voor middernagt uyt het regthuys van Willige Langerack door de Lopikerpoort met sijn dogter in de stad is gekomen, & een gedeelte van de Lopikerstraat passeerende vervolgens de Lange Weystraat ingegaan is. Dat Willem de Vos bij hem gevangene ontrent het huys van Reyer Dirksz. Evegroen is gekomen, zonder dat den gevangene zegt te weeten off voorn. Willem de Vos uyt zig zelfs is gekomen dan off hij gevangene

fol. 166v Willem de Vos heeft geroepen. Dat Willem de Vos sijn gevangens dogter aldaar op een ontfatsoenlijke wijze zoude hebben aangetast, en haar een slag zoude hebben gegeven dat zij agterover op de straat rolde. Dat dan gevangene Willem de Vos daar over aanspreekende, door denzelven gedrijgd zoude zijn van op dezelve wijze gehandeld te zullen werden indien den gevangene niet stil sweeg. Dat hij gevangene daar op toornig werdende sijn mes heeft getrokken en gemelde Willem de Vos daarmede een steeck in de buyck heeft toegebracht; Alles breder blijkende bij des gevangens vrijwillige & onderteekende confessie voor U Edele Agtbaren op den 22 november laastleden, waartoe ten dezen werd gerefereerd, en aan welke wonde den meervoorn. Willem de Vos op den 28 september 1741 gestorven is. Alle het welke zijnde zaken van zeer quade & pernitiesen gevolgen, welke in een land van justitie niet kunnen werden geleden maar andere ten exempel diendt te werden gestraft. Mits welke zoo concludeert den heer Eysser nomine officii dat den gevangene zal werden gebracht ter plaatste daar men alhier gewoon is crimineele justitie te doen, ende aldaar met de koorde te werden gestraft, dat er de dood na volgt. Dat wijders den gevangene zal werden gecondemneert in de kosten & misen van justitie, ter tauxatie
fol. 167 en moderatie van dezen Edelagtbare Geregte, ofte wel andersints in zodanige arbitrale doodstraff als dezen Edelagtbare Geregte naar exigentie van zaken zal bevinden te behooren.

Schepenen in staate tot dat het collegie compleet zal zijn, als wanneer mede te gelijk zullen werden geciteert de laast affgegane Schepenen van den jaare 1740, omme der zelve praeadvies te hooren.

fol. 167

**Vergadering van Schepenen
 den 5 december 1741.**²

Praesent de heeren Schepenen
 & laast affgegane Schepenen geciteert
 zijnde omme te disponeeren in de

¹ Dinsdag 28 november 1741.

² Dinsdag 5 december 1741.

zaake van den heer Bailliu contra
Jan van Bockkum, zoo zijn gecompaa-
reert de heeren regeerende Scheepenen
alle dempto de heer Graver; en van
de heeren Oud-scheepenen van der Helling,
zijnde de heeren Brouwer & van den
Bosch, laast afgegane Scheepenen absent

fol. 167v Den heer Oud-schepen van der Helling door den heer Praesident voorgedragen zijnde tot wat ijnde Sijn Edele nevens de absente heeren Oud-scheepenen was geciteert, en daar op gelet en zijnde de vrijwillige & ondertekende confessie van den gevangene, nevens den crimineelen ijsch van den heer Bailliu, is desselfs praeadvies daar op gerequireert, dog heeft Sijn Edele zig hier van beleefdelyk geëxcuseert, & deze zaak geheel aan heeren regeerende Scheepenen over gelaten. Vervolgens zijn gecommiteert de heeren Scheepenen Guilliam Verhaar Vice-praesident & Jan Groenevelt nevens den secretaris Oostendorp, om zig te verwoegen ten huize van den heer Graver, die wegens indispositie absent was, omme in te nemen desselfs advis, welke jongste heer Schepen heeft gedeclareert dat Sijn Edele zig volkomen conformeerde met het geen bij eenparigheyt off pluraliteyt van de ses aanwezende heeren Scheepenen zoude werden geconcludeert. Het welk alzoo door de heeren gecommiteerdens is gerapporteert. Waar op verders omvraege zijnde gedaan ten principaale als na rijpe delibratie van rade, met volkome eenparigheyt van alle leden op de overgeleverde crimineele eysch van den heer Bailliu gearresteert de naarvolgende sententie:

fol. 168 Scheepenen der stad Schoonhoven gesien den crimineelen eysch van den heer Bailliu Louis de Groet contra Jan van Bockkum gevangene op de poorte dezer stad, en gehoord des gevangens vrijwillige confessie, doende regt uyt den name ende van wegens Haar Edele Groot Mogenden de Heeren Staten van Holland & Westvriesland, hebben den gevangene gecondemneert, gelijk Haar Edele Agtbaren dezelve condemnereen mits dezen, omme gebragt te werden ter plaatse daar men alhier gewoon is crimineele justitie te doen, en aldaar met den swaarde te werden gestraft dat er de dood na volgt; En condemnereen den gevangene wijders de kosten & misen van justitie. Ontseggen den heere
Eysser sijnen verdere eysch & conclusie ten lasten van den gevangene gedaan ende genomen. Actum coram den heeren Cornelis Beekesteyn, Guilliam Verhaar, Jan Groenevelt, Johannes van Salen, Cornelis Roels heere van Waarder, & Cornelis Brouwer, Scheepenen der stad Schoonhoven op den 5 december 1741.

In kennisse van mij
J. Oostendorp

gepronuncieert en geexecuteert den 13 december 1741

Gepronuncieerde sententie van Jan van Bockkum

Alzoo Jan van Bockkum geboortig van Loop op 't Zand, oud in de 60 jaaren gevangene op de poorte dezer stad, buyten pijn & banden van ijsere, bekend ende beleeden heeft, dat hij gevangene op zondag den 24 september dezes jaars, voor middernagt uyt het regthuys van Willige Langerack door de Lopikerpoort met sijn dogter in de stad is gekomen, ende een gedeelte van de Lopikerstraat passeerende, vervolgens de Lange Weystraat is ingegaan. Dat Willem de Vos bij hem gevangene ontrent het huys van Reyer Evegroen van agterop is gekomen, zonder dat hij gevangene zegt te weeten off Willem de Vos uyt zig zelfs is gekomen, dan off hij gevangene Willem de Vos heeft geroepen. Dat Willem de Vos sijn gevangens dogter aldaar op een ontfatsoenlijke wijze zoude hebben aangetast, en haar een slag hadde gegeven dat zij over de straat rolde. Dat dan gevangene Willem de Vos daarover aanspreekende, door gemelte Willem de Vos gedrijgd zoude zijn van op dezelve wijze gehandelt te zullen worden, indien den gevangene niet stil sweeg. Dat hij gevangene daar op toornig wordende, sijn mes heeft getrokken en den voorn. Willem de Vos daarmede een steeck inden onderbuyck heeft toegebragt, aan welke wonde denzelven Willem de Vos op den 28 september daaraanvolgende is komen te overleyden. Alle het welke zijnde zaken van zeer kwade en pernicieuze gevolgen welke in een land van justitie niet konnen werden getolereert, maar anderen ten exempel moeten werden gestraft; Zoo is 't dat de heeren Scheepenen der stad Schoonhoven, gesien hebbende den crimineelen eysch & conclusie van den heere hoofdofficier, & gehoord de vrijwillige confessie van den gevangene, doende regt uyt den name & van wegens haar edel groot mogende de Heeren Staten van Holland & Westvriesland, denzelven gevangene hebben gecondemneert, zoo als Haar Edele Agtbaren hem condemnereen mits dezen, omme gebragt te werden ter plaatse daar men alhier gewoon is crimineele justitie te doen, en aldaar met den swaarde te werden gestraft dat er de dood na volgt, en condemnereen den gevangene wijders in de kosten ende misen van justitie, voorts ontzeggen etc. als vorige pagina vso.

In kennis van mij
J. Oostendorp

gevangen den 25 september 1741
geëxecuteert den 13 december 1741

Schepenen verklaren dat den gevangene haars
wetens geene goederen is hebbende.

fol. 168v

**Vergadering van Schepenen
den 29en januari 1743.¹ praesent
alle.**

De heer Praesident van den Bosch geeft aan heeren Schepenen kennis dat, wegens absentie van den heer Bailliu door desselfs indispositie, Zijn edele aan het collegie moeste overdraagen dat wijl het bijna door de gantsche stad bekend was dat eenen Griffel Sutton, & Gerrit Breymans, alias het Manneke, bijde soldaten onder de compagnie van den capiteyn van Emmerick, guarisoen houdende binnen deze stad, enig hout van het beslotene erf van den timmerman Pieter Reyerkerk in de Koestraat nu onlangs hadden gestolen, en zeer gesuspecteert wierden van andere notabele dieverijen, off niet door Haar Edele Agtbaren order behoorden te werden gesteld de voorn. twee soldaten te doen apprehendeeren & in strikte geyseling te brengen.

Waar op gedelibreert zijnde, is den heer commandant Leyendekker versogt de twee voorn. personen in arrest te doen nemen & provisioneel inden Blauwe Tooren te plaatsens. 't Welk bij Zijn Edele is aangenomen te zullen effectueeren.

En zijn vervolgens de voorn. twee personen, die zig eenige dagen hadden geabsenteert, door den heer commandant op den 2 february gesaiseert, & provisioneel inden Blauwe Tooren gezet, en des anderen daags aan heeren Schepenen overgegeven, waarvan Griffel, op de Vrouwepoort is gebragt, en het Manneke in de gevankennisse onder 't raadhuis.

Op den 4 february heeft de heer Praesident aan Schepenen gecommuniceert dat Zijn Edele aan de heer Bailliu kennisse hadde gegeven wegens de apprehensie van de voorn. gevangens, welke door indispositie van hem, heer Bailliu, nu door heeren Schepenen zoude moeten werden geexamineert, dog dat met Zijn Edele was geconvenieert dat alle den proceduren tegens de voorn. gevangens zouden werden gehouden op de naam van de heer Bailliu razione officii Eysser. 't Welk ook in dier voegen is gearresteert.

fol. 169

**Regtdag den 21 februari
1743.² Praesent de heeren
Schepenen alle**

De heer Louis de Groet, Bail-
liu der stad Schoonhoven,
Haastrecht en den Lande van
Belois, razione officii Eysser in cas
crimineel
contra
Griffel Sutton, geboortig van
Schoonhoven, timmerman, oud
omtrent 29 a 30 jaren, soldaat in
het regiment van de luytenant generaal
Baron Eck van Panthaleon onder
de compagnie van den capiteyn Stephanus
van Emmerick, guarnisoen houdende
binnen deze stad, & jegenwoordig
gevangene op de poorte alhier
E.D.

Den heer Eysser razione officii diend van sijnen eysch concludeert als in geschrifte, levert wijders dezelve over, nevens de vrijwillige confessie van den gevangenen en versoekt daar op regt ende expeditie van justitie.

¹ Dinsdag 29 januari 1743.

² Donderdag 21 februari 1743.

fol. 169v Omme welken eysch te fundeeren, deede den heer Eysser ratione officii zeggen, conform de waarheyd: Dat den gevange in in den jaare 1740 zig niet ontsien heeft om met Pieter van Duuren meedegevangene de huysen van de heer Peursum aan den Ouden Haven alhier, te steelen een partije lood van ontrent 10 lb.

Dat den gevangene wijders met Pieter van Duuren van het thuynhuys van Cornelis van Veensbergen in de Willige Steeg onder den gestigte van Utrecht in twee verscheydene reysen heeft gestolen een partije lood van ruym 70 lb.

Dat den gevangene al verder inden jaare 1741 uyt de vensterbanken van het huys van Hendrick Swartsenburg in de Lopikerstraat heeft gestolen enige reepen lood van ontrent 5 lb.

Dat den gevangene al verder met Gerrit Breymans, meedegevangene van het thuynhuysjen van de heer van Leur in de Korte Weystraat in verscheydene reysen heeft gestolen diversse stukken lood van 10 à 12 lb.

Dat den gevangene met Gerrit Breymans wijders heeft gestolen 2 houten balken in de Havestraat, toebehorende Cornelis Cock.

Dat den gevangene met sijn voorn. meede complice Gerrit Breymans inden jaare 1742 een brandleer uyt den Doelen heeft genomen & daarmede is geklommen op het pakhuys van Cornelis Cock aan de Oude Haven, en aldaar heeft gestolen ontrent 15 à 16 lb. loodt.

Dat hij gevangene met Pieter van Duuren van het beslotene erff van Gerrit Smitman aan de Oude Cingel bij de Kruyspoort heeft gestolen een leer van 18 sporten om sijne looddieverijen daar mede te pleegen aan 't thuynhuys van Vaansbergen.

Dat hij gevangene als verder uyt de houtschuur van gemelte Gerrit Smitman heeft gestolen enige timmermans gereedschappen.

Dat hij gevangene andermaal met denzelve Pieter van Duuren in de schuur van de voorn. Smitman is gekomen & daar uyt nog een leer heeft gestolen van 28 sporten tot pleeginge van looddieverije aan het huys van de heer van Peursum.

fol. 170 Dat hij gevangene met sijn meede complice Gerrit Breymans van het huys bewoond wordende door Jacobus de Kromme op de Haven alhier heeft gestolen een lode back van ontrent 16 lb.

Dat hij gevangene met sijn meede complice Pieter van Duuren al verder van het huys van de heer van de Leur in de Lange Weystraat binnen dezen stad heeft gestolen een swaare lode pijp & back, wegende circa 80 lb.

Dat hij gevangene al verder met dezelve sijne meedemakker Pieter van Duuren ontrent een jaar geleden over de muur van het voorn. huys is geklommen, en een raam van de agterkamer op de thuyn uytkomende heeft opgeschoven, & de blinden die met een ijsere boom van binnen gesloten waren, zodanig hadden doen buygen & wijken, dat Pieter van Duuren daardoor was gekropen, en de ijzere boom van binnen hadde losgemaakt, en hij gevangene vervolgens mede door de geopende blinden van het voorn. raam is geklommen & uyt de gemelte kamer verschijde stukken tin & een kopere kandelaar met enig porcelijn hadde gestolen.

Dat hij gevangene al verder van het voorn. huys in verschijde malen heeft gestolen het loot van de vensterbanken als mede van de agterpoort van de grote thuyn etc.

Dat hij gevangene in de maand mey van den jaar 1742 met Pieter van Duuren van de hofstede en bouwhuysinge van den heer van Leur in de Cromme onder Sevender heeft gestolen verscheyde stukken loodt van de schoorsteen en het dack, ten gewigte van ruym 50 lb.

fol. 170v Dat hij gevangene laastelijk in de maand january dezes jaars 1743 geadsisteert met Gerrit Breymans met een gestole leer van het erff van Willem Brouwer is geklommen over en in de houtloots van Pieter Reyerkerk in de Koestraat binnen deze stad. Dat hij gevangene uyt die beslotene houtloots heeft gestolen twee grijne planken, een eyke balkjen, nevens een oude spil van een wenteltrap, met een leyn van de houtwagen.

Alles breeder blijkende bij de vrijwillige confessie van de gevangen aan heeren Schepenen gedaan.

Alle 't welke zijnde zaken van zeer quade gevogen die in een land van justitie niet kunnen werden getolereert maar anderen ten exempel dienen te werden gestraft, mits welke zoo concludeert den heer Eysser ratione officii dat den gevangene zal werden gebragt ter plaatse alwaar men gewoon is

alhier crimineele justitie te doen, ende aldaar met de koorde te werden gestraft dat de dood na volgt. Dat vervolgens sijn gevangens doode lighaam op het ordinare galgeveld dezer stad aan een galge zal werden gehangen anderen ten afschrik. Ende dat wijders den gevangene zal werden gecondemneert in de costen & misen van justitie.
was geteekent Louis de Groet

Schepenen houden den voorn. crimineelen eysch in advis.

fol. 171

Idem ratione officii eysser in cas
crimineel

contra

Gerrit Breymans alias het Manneken geboortig van
Aldekerk in het Brandenburgse
oud 34 jaren, soldaat
in het regiment van den luytenant generaal
Baron Eck van Panthaleon, onder
de compagnie van den capiteyn van Emmerick
guarnisoen houdende binnen deze stad
jegenwoordig gevangene onder den
raadhuysse alhier. E.D.

Den heer eysser ratione officii diend van sijnen eysch, concludeert als in geschrifte, levert wijders dezelve over nevens de vrijwillige confessie van den gevangene, & versoekt daar op regt ende expeditie van justitie.

Omme welken eysch te fundeeren, deede den heer Eysser ratione officii zeggen conform de waarheyd:

Dat den gevangene zig niet ontzien heeft, inden jaar 1743 eenen Griffel Sutton, sijn gevangens meedemakker te adsisteeren en te helpen in het steelen van een parthije lood van het thuynhuys van de heer van Leur in de Korte Weystraat alhier.

Dat den gevangen gemelte Griffel Sutton al verder heeft geadsisteert in het steelen van het lood van het pakhuys van Cornelis Cock aan de Oude Haven, binnen deze stad, nadat den gevangene met sijn voorn. meedemakker daar ter eerst een brandleer uyt den Doelen hadden genomen.

Dat den gevangene nog met denzelven Griffel Sutton heeft gestolen 2 balken van Cornelis Cock in de Havestraat, waarvan hij gevangene een balk heeft in sijn huys gebragt, & Griffel de andere balck.

fol. 171v

Dat den gevangene al verder sijn voorn. makker heeft geadsisteert in het steelen van de lode back van de huysinge bewoond door Jacobus de Cromme aan de Westzijde van de Haven binnen deze stad.

Dat hij gevangen al verder bij de lijmmakerij onder Zevender heeft gestolen eenige boere hordens¹.

Dat den gevangene in de maand van january dezes jaars 1743 met sijn voorn. makker Griffel Sutton heeft gestolen een leer van het erff van Willem Brouwer in de Nes.

Dat hij gevangene met sijn voorn. makker met die leer is gegaan naar de beslotene houtloots van Pieter Reyerkerk in de Koestraat binnen deze stad.

Dat hij gevangene met sijn makker die leer gesteld heeft tegens de voorn. houtloots. Dat Griffel Sutton met die leer vervolgens over de heyning van die beslotene houtloots is geklommen, terwijl hij gevangene van buyten op de straat voor de loots oppaste. Dat Griffel Sutton overgeklimmen zijnde hem gevangene toeriep en vraagde: Wat houd willen wij neemen. Dat hij gevangene daar op antwoorde: Al wat je wilt. Dat Griffel Sutton daar op twee planken & twee stukken hout nevens een leyn of touw aan hem gevangene over den heyning heeft toegestoken, 't welk hij gevangene alles heeft aangenomen. Ende wijders van die gestole goederen heeft meede gedeelt. Dat hij gevangene ook de leer van buyten aan Griffel Sutton heeft toegerijckt om weder uyt de loots te klimmen.

Alle het welke zijnde zaken van zeer quade en

¹ GTB. Horde; Een, uit met rijs omvlochten staken bestaand, plat vlechtwerk dat hetzij los en verplaatsbaar is.

fol. 172 perniciose gevolgen, die in een land van justitie niet kunnen werden geleeden maar anderen ten exempel dienen te werden gestraft; mits 't welke zoo concludeert den heer Eysser ratione officii dat den gevangene zal werden gebracht ter plaatse alwaar men alhier gewoon is crimineele justitie te doen, en aldaar met de koorde te werden gestraft dat er de dood naar volgd. Dat wijders den gevangene zal werden gecondemneert in de kosten & misen van justitie, ofte wel anders tot zodaninge arbitraire correctie & straffe als heeren Schepenen naar exigentie van zaken zullen oordeelen te behooren etc.

was getekent: Louis de Groet

Schepenen houden de voorn. crimineelen eysch meede in advis.

fol. 172v

**Vergadering van Schepenen
den 22 februari 1743.¹ praesent allen**

Bij het laatste examen van Griffel Sutton, zoo heet dezelve als meede complice van verscheyde sijne diefstallen genoempt den persoon van Pieter van Dueren, in de wandeling genaamt het Mofgen, soldaat in de compagnie van den capiteyn van Emmerick, dog voor jegenswoordige zig onthoudende buyten dezen stad; en heeren Schepenen geïnformeert zijnde dat zig te Oudewater off Gouda ophield, is aan de respectieve heeren Baillius van de voorn. steden bij missiven versogt op de gemelte persoon te inquireeren, & zoo wanneer aldaar mogte gevonden worden, dezelve te apprehenderen & in beslotene hegtensse te brengen.

Vervolgens aan heeren Schepenen met zekerhijd gebleeken zijnde, dat de voorn. Pieter van Dueren zig actueel als pijpmaker tot Gouda was onthoudene, is door Haar Edele Agtbaren bij de indispositie van de heer Bailliu, versogt en gecommiteert de heer & mr. Jan van Noten, regeerend schepenen deser stad, om van den Edelagtbare Geregte der stad Gouda alle nodigen informatien ende adsisistentie te versoeken tot het ontdekken ende apprehenderen van den voorn. delinquant, & na de apprehensie met permissie van den Edele Geregte, dezelve pede ligato² herwaarts te doen transporteren; Het welk ook door welgemelte heer van Noten ten diensten van de justitie zijnde geaccepteert, was den voorn. Pieter van Dueren nets voor het arrivement van voorn. heer te Gouda door den heer Bailliu Snels geapprehendeert³ is, & onder een acte van non praejuditie aan den heer van Noten overgegeven, & deze namiddag pede ligato alhier getransporteert, & provisioneel in de gevankensse onder den raadhuyse geplaatst. Van welke bij apprehensie & extradictie van Noten omstandig rapport gedaan zijnde, is Sijn Edele door het volle collegie bedankt voor desselfs moeyte & vigilantie ten dienste van de justitie gedaan.

fol. 173

Regtdag den 6 maart 1743.⁴

Praesent de heeren Schepenen
alle

De heer Louis de Groet, Bail-
liu der stad Schoonhoven, Haastrecht
& den Lande van Belois,
ratione officii Eysser in cas crimineel
contra

Pieter van Duuren alias het
Mofje, geboortig van Stralen,
in Spaans Gelder, oud ontrent 24 jaaren,
zijnde soldaat in het regiment van
de luytenant generaal Baron Eck van
Panthaleon, onder de compagnie van de heer
capiteyn Stephanus van Emmerick, guarni-
soen houdende binnen deze stad, jegenwoordig
gevangene op de poorte alhier E.D.

Den heer Eysser ratione officii diend van sijnen eysch, concludeert als in geschifte, levert wijders dezelve over, nevens den vrijwillige confessie van den gevangene, & versoekt daar op regt.

¹ Vrijdag 22 februari 1743.

² Pede ligato; met geboeide voeten.

³ Niet vermeld in de Goudse vonnisboeken.

⁴ Woensdag 6 maart 1743.

Omme welken eysch te funderen dede den heer Eysser ratione officii zeggen conform de waarheyd: Dat den gevangene zig niet ontsien heeft nu ontrent twee jaaren geleeden met Griffel Sutton van het thuynhuys van Cornelis van Veensbergen in de Willige Steeg onder de gestigte van Utrecht te steelen een groote quantiteyt loot, zooveel als een karel dragen konde.

fol. 173v Dat hij gevangene met sijnen voorn. meedemakker andermaal van het gemelte thuynhuys het nog resterende loot gestolen heeft.

Dat hij gevangene met sijn voorn. makker uyt de beslooten houtloots off schuur van Gerrit Smitmans in twee verscheyden reysen heeft gestolen twee leeren, die eene van 18 sporten en de andere van agtentwintig sporten tot het plegen van hunne lootdieverijen.

Dat hij gevangene die leer van 18 sporten in sijn huys heeft gelegd, en naderhand dezelve leer beneden aan den buyttenbarm¹ van 's Lands Wall bij den beer² heeft weggelegd en naderhand dezelve in het water heeft gesmeten.

Dat hij gevangene met sijnen voorn. makker van een der huysen van de heer Peursum aan de Oude Haven binnen deze stad heeft gestolen ontrent 10 lb. loodt.

Dat hij gevangene al verder uyt den Hemschen boomgaard heeft gestolen een esseboom, en eenige manden appelen, welke appelen door hem gevangene alhier op de Markt zijn te koop gebragt.

Dat hij gevangene al verder met sijnen voorn. meedemakker Giffel Sutton van het groote huys van den heer van Leur in de Lange Weystraat binnen deze stad heeft gestolen een lode pijp & back wegende circa 80 lb.

Dat hij gevangene al verder met dezelve sijne makker ontrent een jaar geleden over de muur van het voorn. huys is geklommen en een raam van den agterkamer op de thuynt uitkomende, heeft opengeschoven

fol. 174 en in dezelve kamer waar van hij gevangene eerst met geweld het blind & den ijseren boom hadde doen buygen & wijken, is ingekropen, en den ijseren boom van binnen heeft losgemaakt en vervolgens daar uyt gestolen verscheyden stukken tin, met een kopere kandelaar & enig porcelijn.

Dat hij gevangene al verder in de laast gepasseerde maand mey met sijne voorn. meede complice Griffel Sutton van de hofsteede van de heer van Leur in de Cromme heeft gestolen een stuk loot dat tegen de schoorsteen van het bouwhuys lag, met nog enig andere stukken loot, wegende te zamen ruym 50 lb.

Allen 't welke zijnde zaken van zeer quade ende pernicieuse gevolgen die in een land van justitie niet kunnen werden geleeden, maar anderen ten exempel dienen te werden gestraft; mits 't welke zoo concludeert den heer Eysser ratione officii: Dat den gevangene zal werden gebragt ter plaatse alwaar men alhier gewoon is crimineele justitie te doen, ende aldaar met de koorde gestraft te werden, dat er de dood na volgt, dat vervolgens sijn gevangens doode lighaam op het ordinaris galgevelt dezer stad aan een galge zal werden gehangen anderen ten afschrik, ende dat wijders den gevangene zal worden gecondemneert in de costen ende misen van justitie.

was geteekent Louis de Groet

Schepenen bevorens op deze, & de twee vorenstaande crimineelen eysschen te disponeren, vinden goed dat alle de stukken zullen worden gesteld in handen van neutrale voorname Regtsgeleerden, omme daar op der zelve advis in te nemen.

fol. 174v

**Vergadering van Schepenen
op den 18 maart 1743³ praesent
allen**

Gelesen het advys van de heeren Kruger & Toornberg op de drie vorenstaande crimineelen eysschen van den heer Bailliu contra Griffel Sutton, Pieter van Duuren & Geerit Breymans

¹ *GTB.* Barm; Berm, walrand, een ophoging van aarde langs het water.

² *Ibidem.* Beer; een gemetselde dam in een vestinggracht.

³ Maandag 18 maart 1743.

Waar op gedelibreerd wordende, zijn naa rijpe deliberatie van raade gearresteerd de navolgende sententien

Sententie van Griffel Sutton

Alzoo Griffel Sutton, geboortig van Schoonhoven, timmerman, oud ontrent 29 a 30 jaaren & soldaat onder het regiment van den heer luytenant generaal Baron van Eck van Pantheleon onder de compagnie van den heer capiteyn van Emmerick, guarnisoen houdende binnen deze stad, jegenswoordig gevangene op de poorte alhier, buyten pijn en banden van ijsere bekend ende beleeden heeft, dat hij gevangene inden jaare 1740 zig niet ontsien heeft om met Pieter van Duuren, meedegevangene van een van de huysen van de heer Peursum aan de Oude Haven binnen deze stad, te steelen een partije loot van ontrent 10 lb. Dat hij gevangene wijders, vide pagina 169 verso ende pagina 170. Alle het welke zijnde zaken van zeer quade en pernicieuse gevolgen, die in een land van justitie niet kunnen werden getolereert maar anderen ten afschrik & exempel moeten werden gestraft:

Zoo

fol. 175 Zoo is 't dat de heeren Schepenen der stad Schoonhoven gesien hebbende den crimineelen eysch & conclusie van den heere Louis de Groet, Bailliu der stad Schoonhoven Haastrecht & den Lande van Belois, ende gehoord de vrijwillige confessie van den gevangene, doende regt uyt den name & van wegen Haar Edele Groot Mogenden de Heeren Staten van Holland & Westvriesland, den voorn. gevangene Griffel Sutton hebben gecondemneert, zoo als Haar Edele Agtbaren hem condemnereen mits dezen; omme gebragt te werden ter plaatse daar men alhier gewoon is crimineele justitie de doen en aldaar met een strop om den hals onder de galge te werden gesteld en aldaar aan de galge vastgemaakt, vervolgens met dezelve strop om de hals aan een paal met roeden wel strengelijk te werden gegesselt, en met het stadswapen gloeyent op sijn rugge gebrandmerkt. Bannen voorts den gevangene ten eeuwigen dage uyt den landen van Holland & Westvriesland mitsgaders den gestigte van Utrecht, zonder oyt daar weder binnen te mogen komen op poene van swaarder straffe, & condemnereen hem wijders in de kosten & misen van justitie. Ontseggen den heer Officier sijnen verderen eysch & conclusie tot laste van den gevangene gedaan en genomen. Aldus gedaan & gearresteert bij de heeren Schepenen alle, op den 18e maart 1743.

In kennise van mij J. Oostendorp

Gepronuncieert & geëxecuteert den 3 april 1743.
gevangen den 2 february & uytgegaan den 3 april 1743.
Schepenen verklaren det den gevangene haares weetens geene goederen is hebbende.

fol. 175v

Sententie van Pieter van
Duuren alias 't Mofje

Pieter van Duuren, alias het Mofje, geboortig van Stralen, in Spaans Gelder, oud ontrent 24 jaaren, soldaat in het regiment van den heer luytenant generaal Baron van Eck van Panthaleon, onder de compagnie van den heer capiteyn van Emmerick, guarnisoen houdende binnen deze stad, jegenwoordig gevangene op de poorte alhier, buyten pijn & banden van ijsere bekend ende beleeden heeft dat hij gevangene zig niet ontsien heeft nu ontrent twee jaaren geleeden, met Griffel Sutton, meedegevangene van het thuynhuys van Cornelis van Veensbergen in de Willige Steeg onder den gestigte van Utrecht te steelen een groote quantiteyt loodt zo veel als een karel dragen konde etc. etc. etc. vide pagina 173 verso & 174.

Alle het welke zijnde zaken van zeer quade & pernicieuse gevolgen die in een land van justitie niet kunnen werden getolereert, maar anderen ten exempel behooren te werden gestraft.

Zoo is 't dat de heeren Schepenen der stad Schoonhoven, gesien hebbende den crimineelen eysch & conclusie van den heer hoofdofficier en gehoord de vrijwillige confessie van den gevangene
doende

fol. 176 doende regt uyt den name & van wegen Haar Edele Groot Mogenden de Heeren Staten van Holland en Westvriesland, den voorn. gevangene Pieter van Duuren hebben gecondemneert, gelijk Haar Edele Agtbaren hem condemnereen mits dezen, omme gebragt te werden ter plaatse, daar men alhier gewoon is crimineele justitie de doen, en aldaar met een strop om den hals onder de galge te werden gesteld & aan de galge vastgemaakt, vervolgens met dezelve strop om den hals aan een paal met roeden wel strengelijk te werden gegesselt, en met het stadswapen gloeyent op

sijn rugge gebrandmerkt. Bannen voorts hem gevangene ten eeuwigen dage uyt den Lande van Holland & Westvriesland, mitsgaders den gestigte van Utrecht, zonder oyt daar weder binnen te mogen komen op poene van swaarder straffe, ende condemneeren hem wijders in de kosten & misen van justitie. Ontseggen den heer Bailliu sijnen verderen eysch & conclusie tot lasten van den gevangene gedaan ende genomen. Aldus gedaan & gearresteert bij den heeren Schepenen alle op den 18e maart 1743.

In kennise van mij J. Oostendorp

Gepronuncieert end geëxecuteert op den 3 april 1743.
gevangen den 21 february en uytgegaan den 3 april 1743.
Schepenen verklaren dat den gevangene hares weetens geene goederen is hebbende.

fol. 176v

Sententie van Gerrit Breymans
alias het Manneken

Alzoo Gerrit Breymans, alias het Manneken, geboortig van Aldekerk in het Brandenburgse, oud 34 jaren, soldaat in het regiment van de luytenant generaal Baron van Eck van Panthaleon, onder de compagnie van den heer capiteyn van Emmerick, guarnisoen houdende binnen deze stad, jegenwoordig gevangene op de poorte alhier, buyten pijn & banden van ijsere bekend ende beleeden heeft dat hij gevangene inden jaar 1743, zig niet ontzien heeft Griffel Sutton, sijn gevangens meedemakker, te adsisteren en te helpen in het steelen van een parthije lood van het thuynhuys van de heer van Leur in de korte Weystraat binnen dese stad.

Dat hij gevangene dezelve Griffel Sutton alverder heeft geadsisteert etc. etc. etc. vide pagina 171 ende verso.

Alle het welke zijnde zaken van zeer quade gevolgen, die in een land van justitie niet kunnen werden getolereert, maar andere ten exempel dien te worden gestraft:

fol. 177

Zoo is 't dat de heeren Schepenen der stad Schoonhoven, gesien hebbende den crimineelen eysch & conclusie van den heer hoofdofficier ende gehoord de vrijwillige confessie van den gevangene, doende regt uyt den name & van wegens haar edel groot mogende de Heeren Staten van Holland & Westvriesland, den voorn. gevangene Gerrit Breymans, hebben gecondemneert, gelijk Haar Edele Agtbaren hem condemneeren mits dezen, omme gebragt te werden ter plaatse, daar men alhier gewoon is crimineele justitie de doen, en aldaar aan een paal met roeden wel strengelijk te werden gegesselt. Bannen voorts hem gevangene voor den tijd van tien agtereenvolgende jaaren uyt den Lande van Holland & Westvriesland mitsgaders den gestigte van Utrecht, zonder ondertussen daar weder binnen te mogen komen op poene van swaarder straffe, & condemneeren hem wijders in de kosten & misen van justitie. Ontseggen den heer Bailliu sijnen verderen eysch ende conclusie tot laste van den gevangene gedaan en genomen. Aldus gedaan & gearresteert bij de heeren Schepenen alle op den 18e maart 1743.

In kennise van mij J. Oostendorp

Gepronuncieert & geëxecuteert den 3 april 1743.
gevangen den 2 february & uytgegaan den 3 april 1743.
Schepenen verklaren dat den gevangene haares weetens geene goederen is hebbende.

fol. 177v

**Vergadering van de heeren
Bailliu & Schepenen den
15 july 1744.¹**

Sententie van Jacoba van
Duyn oud ontrent 18 jaaren
geboortig van Schoonhoven
en gedetineerde onder den raad-
huys alhier

Alzoo Jacoba van Duyn, oud ontrent 19 jaaren geboortig van Schoonhoven jegenwoordig gedetineerde onder den raadhuys der stad voor heeren Schepenen-commissarissen ter

¹ Woensdag 15 juni 1744.

judicature¹ van zaken concernerende de gemeene lands middelen binnen deze stad Schoonhoven & ressorte van dien, buyten pijn & banden van ijsere heeft bekend ende beleden, dat zij gedetineerde 't zedert enige weeken haar werk hadde gemaakt van dagelijks op diverse rijsen brood van het stigt ter smokkel te brengen binnen deze stad, en het zelve brood als dan uyt te venten & te verkoopen; Dat zij gedetineerde op vrijdag den 19 juny dezès jaars 1744, des morgens met vier broden van Willige Langerack op het stigt, de Lopikerpoort alhier willende inkomen, alstoen door een bediende van den impostmeester Coenraad Wilborn haar gedetineerde de voorn. broden waren affgenomen, met een recommandatie en waarschouwinge van zulxs in 't vervolg noyt meer de doen, onder bedrijginge van haar andersints in persoon te zullen aanhouden; Dat zij gedetineerde des niet jegenstaande nog dien zelven avond op Willige Langerack voorn. gekogt hebbende

fol. 178 agt tarwebroden wegende yder circa drie ponden, ontrent ten tien uren met haar suster, genaamt Trijtje van Duyn, welke meede een schoot vol gesmokkelt brood hadde, weder getragt heeft met dezelve broden door de Lopikerpoort dezer stad in te komen; Dat haar gedetineerdens voorn. suster een wijngig voor uyt gegaan zijnde door den bediende van den voorn. impostmeester tussen de buytenste & binnenste poort was aangehouden, dog dat dezelve, haar broden hebbende laten vallen, in de stad gevlugt en het alzo ontkomen was; Dat zij gedetineerde zulks ziende wel weder te ruggen na buyten hadde willen keeren, edog dat zij door den oppasser Hendrik Civiël was vastgehouden; Dat zij gedetineerde daar op wel getragt hadde haar gesmokkelde brood weg te werpen & zig van het zelve te ontdoen, dog dat zij van de gemelde 8 broden nog een in haar sak hadde gehouden, met het welke nevens nog 5 andere van haar weggesmakte broden (zijnde de twee overige vermist geworden) zij gedetineerde door den voorn. oppasser en 's heeren dienaar Hendrik Mulder in St. Jorisdoelen alhier was gebracht geworden.

En alzo daar uyt is blijkende dat de gedetineerde haar gewoonte & werk heeft gemaakt van het frauderen van des gemeene lands middelen, ende particulierlijk van het inbrengen van brood van buyten deeze provincie en van het platteland binnen deze stad, waardoor niet alleen de gemeene lands imposten in het gemeen, maar ook deze stad & veele neringdoende luyden vandien in het bijzonder

zeer

fol. 178v zeer merkelyk werden benadrukt, en waar jegens bij de respective placaten en ordonnantien van den souverein op het allernadrukkelijkste & rigoureuze is voorsien, als zijnde niet alleen bij 't placaat van den 3 augustus 1680 jegens het inbrengen van brood van buyten deze provincie en van het platteland binnen de beslotene steden off jurisdictien vandien boven een boete van f 2000.- beneden de 100 lb. gestatueerd de straffe van openbaare geseling & bannissement gelijk ook bij het 8en artikel van de ordonnantie op het gemaal, geamplieerd involge haar edel groot mogende resolutie van den 20 juny 1741, gelijke boete en arbitrale straffe zelfs aan den lijve, maar ook bij 't 5e artikel van het nieuwe generaal placaat van den 11 maart 1723 gestatueert dat alle degeenen de welke bevonden zullen worden haar gewoonte te maken off meermaals gepracticeert te hebben zig te laten gebruyken tot het frauderen van des gemeene lands middelen in plaatse van op een erlijke wijze de kost te winnen, zullen werden gegesselt en geconfineert in een tugthuys om met haar handen de kost te winnen, ten minsten voor den tijd van een jaar, zonder dat die tijd met enige geldboete zal mogen werden affgekogt of verkort; Zoo concludeert den heer Eysser ratione officii inden name van de Edel Groot Mogende Heeren Staten van Holland ende Westvriesland dat de gedetineerde ter zake voorsz. ende uytkrachte van het voorsz. placaat van den 3 augustus 1689 en het 8en artikel

fol. 179 vande voorn. geamplieerde ordonnantie op het gemaal, mitsgaders van het 5e artikel van het generaal placaat, zal worden gebracht ter plaatse alwaar men alhier gewoon is crimineele justitie te doen, ende aldaar openbaarlijk met roeden zal werden gegesselt ende dat de gedetineerde vervolgens zal worden geconfineert in een tugthuys om met haar handen de kost te winnen, ende voorts gebannen uyt den Lande van Hollandt ende Westvriesland respectievelijk voor zodanige tijd van jaaren als heeren Schepenen-commissarissen zullen oordelen te behooren; Dat wijders de gedetineerde zal werden gecondemneert in een boete van f 2000.- Ende ijdelyk dat de gedetineerde zal werden gecondemneert in de kosten en misen van justitie mitsgaders in de kosten van de gevangnisse, ofte tot anderen etc.

Schepenen-commissarissen der stad Schoonhoven gehoord den crimineelen eysch van den heer Officier Louis de Groet, Bailliu der stad Schoonhoven etc. etc. ratione officii overgelegd, en de confessie van den gedetineerde doende regt uyt den name & van wegens haar edel groot mogenden Condemneeren dezelve om met de houte bollen om den hals de stad rond te gaan, bannen dezelve wijders voor den tijd van tien jaaren uyt den Lande van Holland & Westvriesland mitsgaders den gestigte van Utrecht, zonder ondertussen daar weder binnen te mogen komen op poene van swaarder straffe; Condemneeren dezelve wijders in een boete van f 2000.- als mede in de kosten & misen van justitie mitsgaders in de kosten van de gevangnisse, ontseggen den heer

¹ Schepenen commissarissen ter judicature; Schepenen commissarissen van de rechterlijke macht.

Eysser synen vordere eysch en conclusie tot lasten van den gedetineerde gedaan & genomen. Aldus gearresteert & gepronuncieert den 15 july 1744. Praesent de heeren Schepenen-commissarissen alle dempto de heer Scheltus.

In kennis van mij J. O.

Schepenen verklaren dat den gedetineerde haares weetens geen goederen is hebbende.

fol. 179v

Regtdag den 8 oktober

1744.¹ Praesent de heeren
Schepenen Brouwer, van den Bosch
& van Vlissingen

De heer Louis de Groet, Bailliuw
der stad Schoonhoven Haastrecht
ende den Lande van Belois, ratione officii Eysser
en aanklager

contra

Francois Oosterhout wonende
binnen deze stad gedaegde in persoon

Den heer Eysser alvorens eysch te doen versoekt en concludeert dat den gedaegde in persoon zal antwoorden op zodanige articulen als hem van wegen n heer Eysser ratione officii zullen werden voorgehouden, involge het 52 articul van de ordonnantie.

Den heer Eysser vermits de non comparitie van den gedaegde in persoon verzoekt jegens denzelve het eerste defaut met admissie tot het doen van een tweede citatie ingevolge het 53 articul van de ordonnantie.

Schepenen fiat.

fol. 179v

Vergadering van Schepenen

den 19 oktober 1744.² Praesent
alle dempto de heer Scheltus

Gedelibreert zijnde op de requeste van Francois Oosterhout gedaegde in persoon aan Haar Edele Agtbaren gepresenteert, omme ontvangen te mogen werden in submissie, met surcheance inmiddels van den Bailliu's regtdag tegens den 26 dezes, hebben heeren Schepenen bij appointementen den gepraefigeerden regtdag gesurscheert en verders de voorn. requeste gesteld in handen van den heer Bailliu om Haar Edele Agtbaren te dienen van dezelve consideratien & berigt. Den heer Bailliu, dienende van berigt, refereert zig nopens het versoen van den suppliant ter discretie van heeren Schepenen, en is daar op den suppliant in submissie ontvangen.

fol. 180

Vergadering van Schepenen

den 29 maart 1745.³ Praesent alle

De heer Louis de Groet geeft aan heeren Schepenen kennis, dat op gisteren namiddag ontrent ten half vijf uren hadde doen apprehenderen zeeker persoon genaamt Pieter Hoeymans, oppasser off bediende van den impostmeester Coenraat Welborn, die gezegt word even te voren buyten de Vrouwepoort ontrent het sackedragershuysje, met sijn hartvanger⁴ zodanig te hebben gegrief den persoon van Jan Huysman, wonende binnen deze stad, dat dezelve nog dezen nagt van sijne ontfangene wonde is komen te overleyden; Versoekende dat den needergeslagene ten overstaan van heeren Schepenen heeden mag werden geschouwen, en den gevangene provisioneel over het geperpetreerde fait gehoord. Welk een & ander versoen bij heeren Schepenen zijnde geaccordeert, is den gevangene Pieter Hoeymans, summierlijk gehoord, en over

¹ Donderdag 8 oktober 1744.

² Maandag 19 oktober 1744.

³ Maandag 29 maart 1745.

⁴ GTB. Hartsvanger; Zeker wapentuig (kort zijdgeweer), oorspronkelijk een jachtgereedschap, met een platte, rechte kling,

het gemelte forfait ondervraagt zijnde, heeft alles stoutelijk ontkent, en gezegt dat hij ter plaatse voorn. van een grote menigte volks was omcingelt, die hem hadden geattaqueert, gerukt en geplukt, dat hij gevangene hier op tot sijne defensie sijn hartvanger hadde getrokken, en daer meede in het honderd geslagen, zonder ymand te hebben gestoken of gekwest, en zoo al ymand van de omstanders mogte gekwest zijn, dat die persoon zelfs in sijn gevangens geweer moest gelopen hebben. Waar op weder na de Poort is gebracht, in een strikte gevangenis, buyten acces.

fol. 180v

**Vergadering van Schepenen
den 1 april 1745.¹ Praesent alle**

Den Bailliu onder eede hebbende doen hooren de personen van Jan Capoen oud ontrent 33 jaaren & Hermanus de Lange oud 29 jaar, beyde wonende binnen deze stad, wegens het voorgevallene op laastleden zondag namiddags tussen den gevangene Pieter Hoeymans en Jan Huysman, hebben zij beyde met veel omstandigheeden eenparig verklaart, te hebben gesien dat den gevangene Pieter Hoeymans na enige woordewisseling met sijn bloote hardvanger Jan Huysman een slag op het hoofd heeft gegeven, die zig hier op met de vuyst wilde defendeeren, waar op den gevangene verder op den voorn. Jan Huysman is aangevallen en hem met dezelve hartvanger een steek inden buyck heeft toegebracht, waarvan den volgende nagt is overleeden, zonder dat Jan Huysman enig geweer off scherp tegens den voorn. oppasser heeft gebruykt off getrokken, off ymand van de omstanders voor het toebrengen van die steeck den gevangene hebben geattaqueert off enig leet toegebracht.

Is vervolgens den gevangene op articulen gehoord, en niets verders hebbende geconfesseert als in sijne eerste examen, is dezelve tegens de voorn. getuygen geconfronteert, die bij haare consonante depositie hebben gepersisteert, en hem gevangene het fait in facie hebben aangezegt, dog heeft den gevangene alles stoutelijk blijven ontkennen, en is daar op weder na de Poort gebracht. Zijnde aan hem gevangene ook nog verthoont sijne ontwongene hartvanger, die van beyde zeyden was aangeset, en aan wiens kling duydelijk konde werden gezien, hoe diep het zelve inden buyck van de nedergeslagene hadde gestoken. Welk geweer door den gevangene voor het sijne is erkend.

fol. 181

**Vergadering van Schepenen
den 2 april 1745.² Praesent allen,
dempto de heer Elias**

Ter requisitie van den heer Bailliu de Groet, voor heeren Schepenen gecompareert Jan van Hieren oud 36 jaar, Cornelis Nederberg oud 44 jaar, en Anthony Kleyn oud ontrent 36 jaar, omme onder eede solemneeljk op interrogatorien te werden gehoord, & getuygenisse der waarheyd te geeven ontrent het gepasseerde tussen den gevangene Pieter Hoeymans & Jan Huysman, welke drie getuygen hebben verklaart niet te hebben gesien dat Pieter Hoeymans met sijn hartvanger aan Jan Huysman een steeck in sijn buyck heeft gegeven, maar wel dat den oppasser aan Jan Huysman met sijn hartvanger eenen slag op het hoofd heeft gegeven, die zig maar alleen met de vuyst zonder enig geweer hadde gedefendeert, dat vervolgens den oppasser met de bloote hardvanger in de hand stond tegens denzelve Huysman, met een beweging, die haar gedaagdens toescheenen, dat hij oppasser Jan Huysman wilde grieven; dat zijlieden ook die twee personen onder de [vest] hadden zien liggen, en den voorn. oppasser met sijn hartvanger in de hand boven op het lijff van Jan Huysman, die geen het minste geweer in de hand had; dat zij na die actie den hartvanger uyt de hand van den oppasser hebben zien wringen door enige van de omstanders; voorts dat de geheele toegevoeyde meenigte hadde geroepen dat den oppasser Jan Huysman deerlijk hadde gekwest.

Laastelijk heeft den heer Bailliu onder eede doen hooren Corstiaan Hogendoorn oud 19 jaaren, die den hardvanger uyt de hand van Pieter Hoeymans verklaardt te hebben gewrongen, toen dezelve op het lijff van Jan Huysman lag, zonder hem de steeck te hebben sien geeven, maar wel gezien, dat de voorn. oppasser met een gebogen arm de punt van sijn hartvanger regt voor hem hield tegens Jan Huysman, die zonder geweer regt voor hem stond, dat zij daar op beyden onder voet waren geraakt, en dat hij depositant de geheele menigte volks hadde horen uyt schreuwen dat Jan Huysman door den voorn. oppasser deerlijk was gestoken.

fol. 181v

En is ten zelven dage des namiddags, den gevangene Pieter Hoeymans op vorige articulen nogmaals gehoord, en heeft in substantie op yder articul geantwoord, als in het vorige examen, blijvende het feyt hartnekking ontkennen.

¹ Donderdag 1 april 1745.

² Vrijdag 2 april 1745.

Waar op den heer Bailliu het volgende dictamen¹ heeft laten doen in presentie van den gevangene:

Compareerde voor heeren Schepenen der stad Schoonhoven Jan van Kempen als procureur van den heer Bailliu Louis de Groet ratione officii Eysser & aanklager in cas crimineel contra Pieter Hoeymans bediende van den pagter Coenraat Welborn, jegenswoordig gevangene op de poorte alhier, ende vermits den gevangene bij examinatie, een en andermaal gedaan, hartnekking heeft ontkent saaken & forfaien, waarvan hij bij praecedente informatien den [regter] genoeg kan werden overtuygt; Zoo versogte de voorn. procureur inden name als boven dat den gevangene mag werden gebragt ter scherper examen en torture.

Schepenen houden het vorenstaande versoek in advis.

fol. 181v

**Vergadering van Schepenen
den 3 april 1745.² Praesent
alle**

Gedelibreert zijnde op het vorenstaande dictamen en het versoek [van] [de] [procureur] [van]³ den heer Bailliu daarbij gedaan omme den gevangene Pieter Hoeymans te brengen ter scherper examen & torture. Is het versoek door heeren Schepenen eenparig geacordeert.

fol. 182

**Vergadering van heeren schepenen den 7 april 1745.⁴ Praesent
alle**

Den gevangene Pieter Hoeymans, involge de authorisatie van heeren Schepenen, op de poorte alhier gebragt zijnde ter scherper examen, heeft vervolgens buyten pijn en banden van ijsere vrijwillige bekent ende beleeden, dat hij gevangene op laastleede zondag over agt dagen, zijnde geweest den 28 maart, des namiddags ontrent vier uren, met sijn hartvanger aan Jan Huysman een ongelukkige steeck hadde toegebragt inden buyck, waarvan dezelve nog die nagt was overleeden. Biddende God en de justitie om vergiffenis, en een genadige sententie, breeder blijckende uyt desselfs ijgenhandig onderteekende confessie.

fol. 182v

**Vergadering van Schepenen
den 9 april 1745.⁵ Praesent
alle**

De heer Louis de Groet
Bailliuw der stad Schoonhoven
Haastregt en de landen van
Belois, (ratione officii) Eysser en
aenklaager in cas crimineel
contra
Pieter Hoeymans, ge-
boortig van Breda, jegen-
woordig gevangen op de
poorte alhier E.D.

Den heer Eysser ratione officii levert aen heeren Schepenen over sijnen crimineelen eysch met de ingewonnen informatien, mitsgaders de vrijwillige confessie van den gevangen. Versoekt daer op regt.

Omme welken eysch te fundeeren dede den heer Eysser conform de waarheyd seggen: Dat het den gevangene heeft kunnen gelusten op zondag den 28 maart 1745, des naarmiddags ten vier uren buyten de Vrouwepoort deeser stad, bij het Sakkedragershuisje, den persoon van Jan Huysman, met een blooten hartvanger een slag op het hoofd te geeven, alles zeer geweldig en

¹ Dictamen; verklaring.

² Zaterdag 3 april 1745.

³ [van] [de] [procureur] [van], opgelost als, tussengeschreven met verwijzingsteken, nauwelijks leesbaar.

⁴ Woensdag 7 april 1745.

⁵ Vrijdag 9 april 1745.

sonder de minste reedenen. Dat het vervolgnen den gevangen gelust heeft den gemelten Jan Huysman met die hartvanger een geweldige en doodelijke steek in sijn onderbuyk toe te brengen, alles breeder blijkende bij den annexe verclaringen en

fol. 183 bewijsen daer toe ingewonnen, mitsgaders bij de vrijwillige en ondertekende confessie van den gevangen, op den sevende deeser voor heeren Schepenen gedaen, aen welke wonden den voorn. Jan Huysman dien selven nagt gestorven is. Alle 't welke sijnde saken van seer quade en pernicioese gevolgen, welke in een land van justitie niet konnen werden geleeden, maer andere ten exempel op het swaarste diend te werden gestraft. Mits welke soo concludeert den heer Eysser ratione officii dat den gevangen sal werden gebracht ter plaetse alwaer men alhier gewoon is crimineele justitie te doen, ende aldaer levendig gerabraakt¹ te werden dat er de dood navolgd, dat voorts sijn gevangens dood lighaem op het galgeveld op een rad sal werden gestelt, om door de vogelen en den lugt verteert te werden; Ofte wel in sodanige andere doodstraffe als heeren Schepenen naar exigentie van saken zullen oordeelen ende bevinden te behooren, ende dat wijders den gevangen sal worden gecondemneert in de costen ende misen van justitie.

Schepenen in staate tot morgen, als wanneer mede te gelijk zullen werden geciteert de laast afgegane Schepenen van den jaere 1740, omme der zelve praeadvies in te neemen.

fol. 183v

Vergadering van schepenen den 10 april 1745.²

Op gisteren de heeren schepenen & laast affgegane schepenen geciteert zijnde tegens hyden, omme te disponeeren op den overgeleverde crimineelen eysch van den heer Bailliu de Groet contra Pieter Hoeymans gevangene. Zoo zijn gecompareert de heeren regeerende Schepenen alle, zijnde de heeren Beekesteyn en Scheltus, laast affgegane Schepenen, absent.

Gedelibreert zijnde op de overgeleeverde crimineelen eysch van den heer Bailliu contra Pieter Hoeymans gevangene, is met volkomen eenparigheyt gearresteert de volgende sententie:

fol. 184

Schepenen der stad Schoonhoven gesien den crimineelen eysch van den heer Bailliu Louis de Groet, Eysser & aanklager in cas crimineel contra Pieter Hoeymans gevangene op de poorte deser stad met de ingewonne informatien, en gehoord des gevangens vrijwillige confessien, doende regt uyt den naam ende van wegens haar edel groot mogende hebben den gevangene gecondemneert, gelijk Haar Edele Agtbaren dezelve condemneeren mits dezen, omme gebracht te werden ter plaatse daar men alhier gewoon is crimineelen justitie te doen, en aldat met den swaarde te werden gestraft dat er de dood na volgt; En condemneeren den gevangene wijders in de kosten & misen van justitie. Ontseggen wijders den heer Eysser sijnen verdere eysch & conclusie ten laste van den gevangene gedaan ende genomen. Aldus gedaan & gearresteert bij de heeren Johannes Brouwer, dr. Gerard van den Bosch, Gerbrand Elias, Guilliam Verhaar, Johannes van Salen, Abraham van Vlissingen & mr. Jan van Nooten, Schepenen der stad Schoonhoven op den 10 april 1745.

Gepronuntieerde sententie van Pieter Hoeymans

fol. 184v

Alzoo Pieter Hoeymans, geboortig van Breda, oud ontrent 32 jaaren, gevangene op de poorte deser stad, vrijwillig buyten pijn en banden van ijsere bekend ende beleeden heeft, en mijne heeren van den Geregte genoegsaam is gebleeken, dat hij gevangene op zondag den 28 maart 1745, des namiddags ten vier uren, buyten de Vrouwepoort deser stad bij het Sackkedragershuysje zig niet heeft ontsien den persoon van Jan Huysman, na eenige vooraffgegane discourssen & woordewisselingen met een bloten hardvanger een slag op sijn hoofd te geeven, en vervolgens met dezelve hartvanger den gemelte Jan Huysman een geweldige & doodelijke steeck inden onderbuyk toe te brengen, aen welke wonde den voorn. Jan Huysman nog dien zelve nagt is

¹ Sic. gerabraakt, lees: geradbraakt.

² Zaterdag 10 april 1745.

komen te overleyden. Alle het welke zijnde zaken van zeer kwaade & pernicieuse gevolgen, welke in een land van justitie niet kunnen werden getolereert, maar anderen ten exempel moeten werden gestraft; Zoo is 't dat heeren Schepenen der stad Schoonhoven, gesien hebbende den crimineelen eysch en conclusie van den heer Louis de Groet, Bailliu dezer stad, Haastrecht en den Lande van Belois, en gehoort de vrijwillige confessie van den gevangene, doende regt uyt den naam en van wegens de Edel Groot Mogende Heeren Staaten van Holland en Westvriesland, denzelven gevangene hebben gecondemneert, gelijk Haar Edele Agtbaren hem condemneeren mits dezen, omme gebragt te werden ter plaatse daar men alhier gewoon is crimineele justitie te doen, en aldaar met den swaarde te werden gestraft, dat er de dood na volgt; En condemneeren den gevangene wijders in de kosten & misen van justitie. Ontseggen den heer Eysser sijnen verderen eysch en conclusie ten lasten van den gevangene gedaan ende genomen.

In kennisse van mij
J. Oostendorp

Gepronuncieert ende geëxecuteert den 14 april 1745.¹
gevangen den 28 maart 1745.
Schepenen verklaren dat den gevangene hares wetens geen goederen is hebbende.

fol. 185

Regtdag den 15 maart 1746.²

Praesent de heeren Schepenen
Brouwer, Scheltus, Verhaar & Overvelt

De heer Louis de Groet, Bailliu
der stad Schoonhoven Haastrecht
en den Lande van Belois, razione officii Eysser
in cas crimineel

contra

Marrytje Willems jegenwoordig
gevangene onder den raadhuysse alhier

Alzoo Marrijtje Willems geboortig van Amsterdam oud zoo zij zegt tussen de 19 ende 20 jaaren, aan de Edelagtbare heeren Schepenen buyten pijn & banden van ijser bekend heeft dat zij gevangene op dingsdag den 8en maart 1746 ten huysse van Dirck Rosenburg binnen deze stad heeft gestolen een pack nayzijde en een papier net eenige strangetjes zeyde; Dat zij gevangene alweder op woensdag den 9 maart laastleden alhier te huysse van Theodorus Bronckhorst heeft gestolen een pack met zeyde, item een pak rijgsnoeren & een lap kant; Allen 't welke zijnde zaken van zeer quade & pernicieuse gevolgen, welke in een land van justitie niet mogen werden getolereert, maar anderen ten exempel behoort te werden gestraft; Mits welken den heer Eysser razione officii op den voorsz. confessie regt versoekende concludeert dat de gevangene gebragt zal werden ter plaatse alwaar men gewoon is crimineele justitie te doen, ende aldaar met roeden wel strengelijck te werden gegeesselt ende gebrandmerkt, en voorts gebannen uyt den Lande van Holland & Westvriesland voor den tijd van twintig agtereenvolgende jaaren. Dat wijders den gevangene zal werden gecondemneert in de kosten & misen van justitie, en de costen van den processe ofte wel anders in zoodanige andere straffe als heeren Schepenen na exigentie van zaken zullen oordelen & bevinden te behooren.

fol. 185v

Schepenen der stad Schoonhoven gesien den crimineelen eysch van den heer Louis de Groet, Bailliu der stad Schoonhoven, Haastrecht & den Lande van Belois, contra Marrytje Willems gevangen alhier, ende gehoort haar gevangens vrijwillige confessie, doende regt uyt de naam ende van wegens haar edel groot mogende de Heeren Staten van Holland & Westfriesland, Condemneeren haar gevangene omme gebragt te werden op de Gevangenepoort dezer stad, en aldaar met roeden strengelijck te werden gegeesselt; Bannen voorts haar gevangene uyt den landen van Holland & Westvriesland voor den tijd van vier agtereenvolgende jaaren, zonder ondertussen daar weeder binnen te mogen komen op poene van swaarder straffe, en condemneeren wijders haar gevangene in de kosten en misen van justitie. Ontzeggen den heer Eysser sijnen verderen eysch en conclusie tot laste van haar gevangene gedaan & genomen. Actum coram de heeren Schepenen Brouwer, Scheltus, Verhaar & Overvelt op den 15 maart 1746 & gepronuncieert & geëxecuteert op den 18 maart 1746.

kennisse van mij secretaris

¹ Woensdag 14 april 1745.

² Dinsdag 15 maart 1746.

H. Oostendorp

Gevangen den 9 maart
Schepenen verklaren dat den gevangene
hares wetens geen goederen is hebbende.

fol. 186**Vergadering van Schepenen den 18 april**

1747.¹ Praesent de heeren Bailliu
& Schepenen van den Bosch,
Graver, van Vlissingen, van Nooten
en Roels

De heer Cornelis van Bekesteyn,
Bailliuw der stad Schoonhoven
Haastrecht & de Landen van Beloys
ratione officii Eysser in cas crimineel
contra

Martijn Babylon oud ontrent
50 jaaren, geboortig van Dresden
in Saxen, gewesene soldaat onder
de compagnie van den capiteyn Erkels,
in 't regiment van den generaal majoor
Barendt Velattes, jegenwoordig gevang-
gen op de poorte deser stad

fol. 186v

Alsoo den gevangen buyten pijn en banden van ijsere bekend heeft, ende aan heeren Schepenen is bewesen, dat den gevangene op den 27en off 28 maart 1747 op het beslootene erff van de Vrouwe van Cabouw² binnen dese stad heeft gestolen een paar gordijnen, een bondel met lappens, een paar kopere schaaltes, een houtse doosje met een vergrootglas, een tinne bordetje waarop staat Hartman, een kopere boekende koekpan³ en een kleyn koper keteltje, twee paar kousen, een pijpmandje met timmermansgereedschappen, een hemdrock & linnen dweyl, en verdere goederen meer. Dat den gevangene al verder op de Varkenmarkt binnen dese strad bij de weduwe Sardijn, ende bij Cornelis Straver agter het pesthuys op den dijck heeft gestolen eenige linden & hembden die op besloten erven lagen te bleycken. Dat den gevangen al verder van het besloten erff van Dominicus van Bueren binnen dese stad heeft gestolen een voering van een japon met een dweyl. Dat den gevangene alle de voorsz. bij hem gestoole goederen op ordres en naar voorgaande consent & afspraak heeft gebragt ten huysse van sijn gevangens hospita Geertruy Tugters weduwe van Abraham Feynart, die ook enige van die gestole goederen van hem gevangene heeft gekogt, en hem gevangene daarvan gedeeltelijk geld, ende gedeeltelijk vrij quartier heeft gegeven, en dikwils tegens hem gevangene heeft gezegt: Breng maar, breng maar, ik zal het voor u verkopen. Dat den gevangene al verder op den 30 maart 1747, des avonds ontrent 9 uren is overgeklommen den heyning van het beslootene erff van Matthijs de Bruyn in de Havestraat, met intentie & voornemen om ook aldaar te steelen. Dat den gevangene een soon van den voorn. Matthijs de Bruyn op het voorn. erff zonder woord off weerwoord tot twee maal, met een stock heeft geslagen zodanig dat dien jongman zeer jammerlijk schreuwde & om hulpe riep, dat op dat schreuwen & roepen de gemelte Matthijs de Bruyn met sijn tweede soon, mitsgaders Hendrik Kalf als naaste buurman ter hulpe sijn gekomen, en dat sijlyuden alzo te zamen naar veel tegenstand den voorn. Martijn Babylon hebben gevangen genomen. Allen 't welke zijnde zaken van zeer quade en pernicieuse gevolgen, welke in een land van justitie niet konnen off mogen werden

fol. 187

getollereert, maar anderen ten exempel op het rigoureuste behooren te werden gestraft.

Mits welken den heer Eysser ratione officii eysch doende concludeert dat den gevangene zal werden gebragt ter plaatse al waar men alhier gewoon is crimineele justitie te doen, ende aldaar met de koorde te werden gestraft dat de dood er na volgd; Ofte wel andersints in zodanige lijffstraffe en bannissement als heeren Schepenen zullen oordelen & bevinden te behooren. Ende dat wijders den gevangene zal werden gecondemneert in de costen & misen van justitie.

Onder stond Actum in Schoonhoven den 18 april 1747.

¹ Dinsdag 18 april 1747.

² <https://www.genealogieonline.nl>. Vermoedelijk betreft het hier Pauline Maria Scheltus (???? - 26 maart 1796) de echtgenote van Johan Braet Heer van Cabauw en Zevender.

³ Een kopere boekende koekpan; een soort van koperen wafelijzer, dat dicht kan klappen?

(was geteekent) C. v. Beekesteyn

Schepenen in state tot morgen, om het collegie zoo veel mogelijk compleet te kunnen zijn, als wanneer mede te gelijk zullen werden geciteert de laatst affgegane Schepenen van den jaare 1746, namentlijk de heeren Johannes Brouwer, mr. Otto Scheltus & Guilliam Verhaar, omme der zelve praeadvies in te neemen.

fol. 187

Vergadering van Schepenen den 19 april 1747.¹ Praesent de heeren Schepenen alle, dempto de heer Overvelt, zijnde van de geciteerde laatst affgegane Schepenen niemand gecompareert.

Gedelibreert zijnde op de overgeleeverde crimineelen eysch & conclusie van den heer Bailliu contra Martijn Babylon gevangene, is gearresteert de naevolgende sententie:

fol. 187v

Sententie van Martijn Babylon

Alzoo Martijn Babylon, oud zoo hij zegt ontrent de 50 jaaren, geboortig van Dresden in Saxon, geweese soldaat onder de compagnie van den capiteyn Erckels in het regiment van den heer generaal majoor des Vilattes, jegenswoordig gevangen op de poorte deeser stad, buyten pijn en banden van ijsere bekend ende beleeden heeft, gelijk oock aan heeren Schepenen volkomen is gebleeken, dat hij gevangene gedurende den tijd dat hij hier in guarnisoen heeft gelegen, gepleegt heeft verscheyde dieverijen, alle op beslotene erven binnen dese stad, namentlijk dat hij gevangene op den 27 maart 1747 des avonds na tien uren op het beslotene erff van de Vrouwe van Cabouw is overgeklommen, en van het zelve erff en uyt het tuynhuys heeft gestolen een paar gordijnen, een paar kopere schaaltes en houtte doosje met een vergrootglas, een tinnen bordetje waarop stond Hartman, een kopere boekende koekepan, een kleyn koper keteltje, twee paar koussen, een pijpmantje met allerley timmermansgereedschappen, en nog verdere goederen meer. Dat hij gevangene al verder op de Varkenmarkt binnen dese stad bij de weduwe Grdijn, en bij Cornelis Straver agter het gasthuys heeft gestolen een partij linden en hembden, die op beslotene erven te bleycken lagen. Dat hij gevangene al verder van het beslotene erff van Dominicus van Buuren binnen dese stad heeft gestolen

fol. 188

een voering van een japon met een dweyl. Dat hij gevangene alle de voorsz. bij hem gestole goederen op ordres & na voorgaande consent & afspraak heeft gebragt ten huys van zijn gevangens hospita Geertruyd Tugters weduwe van Abraham Feynaarts, wonende in de Lopikerstraat, die ook eenige van die gestole goederen van hem gevangene heeft gekogt, en hem gevangen daarvoor gedeeltelijk geld, ende gedeeltelijk vrij quartier heeft gegeven en dikwijls tegens hem gevangene heeft gezegt: Breng maar, breng maar, ik zal het voor u verkopen. Dat den gevangene al verder op de 30 maart laastleden des avonds ontrent 9 uren is overgeklommen den heyning van het beslotene erff van Matthijs de Bruyne, uytkomende op de Havestraats Wall met intentie & voornemen om ook aldaar te steelen. Dat den gevangene een soon van voorn. Matthijs de Bruyn over het voorsz. erff inden donker gaande, zonder woord off weerwoord tot tweemaal toe met een stock heeft geslagen zodanig dat die jongman sterk schreuwde & om hulpe riep. Dat op dat schreuwen & roepen de tweede soon, en vervolgens Matthijs de Bruyn zelfs nevens Hendrik Kalff als naasten buurman ter hulpe zijn gekomen, en dat zij lieden alsoo te zamen na veel tegenstand hem gevangene hebben in verzeeking genomen. Alle het welke zijnde zaken van zeer quade & perniciose gevolgen die in een land van justitie niet konnen ofte mogen werden getolereert, maar andere ten exempel op het rigoureuste behoren te werden gestraft. Zoo is 't dat heeren Schepenen der stad Schoonhoven gesien hebbende de crimineele eysch & conclusie van de heer Cornelis van Beekesteyn, Bailliu der stad Schoonhoven Haastrecht & den Lande van Belois, ende gehoord de vrijwillige confessie van de gevangene, doende regt uyt den name en van wegen de Edel Groot Mogende Heeren Staten van Holland & Westvriesland, hebbende denzelve gevangen gecondemneertn gelijk Haar Edele Agtbaren hem condemneeren mits deze omme gebragt te werden ter plaatse daar men alhier gewoon is crimineele justitie te doen, en aldaar aan een paal wel strengelijck te woerden gegeesselt, en met het stadswapen gloeyent op sijn rugge gebrandmerkt. Bannende voorts den gevangene ten ewigen dage uyt den Lande van Holland & Westvriesland, zonder oyt daar weder inne te mogen komen op poene van swaarder straffe, & condemneeren den gevangene wijders in de kosten & misen van justitie en ontseggen den heer Eysser sijnen verderen eysch & conclusie tot lasten van den gevangen gedaan ende genomen. Aldus gedaan en gearresteert den 19 april 1747.

---

¹ Woensdag 19 april 1747.

In kennis van mij
J. Oostendorp

Gepronuncieert ende geëxecuteert den 26 April 1747
Gevangen den 30 maart 1747 & uytgegaan den voorn. 26 april 1747.
Schepenen verklaren dat den geëxecuteerde hares weetens geen goederen is hebbende.

fol. 188v

**Regtdag gehouden op den
24en april 1747.**¹ present de
heeren Bailliu & Schepenen alle
demptis de heeren Graver, Overvelt
& Roels

De heer Cornelis van Bekesteyn,
Bailliuw der stad Schoon-
hoven Haestregt en de landen
van Belois, ratione officii Eysser
in cas crimineel

contra

Geertruyd Tugters, weduwe
van Abraham Fijnart
wonende binnen deese stad
gedaegdesse bij edicte in
persoon

Den heer Eysser, vermits de non comparitie van de gedaegdesse in persoon, verzoekt jegens
dezelve het eerste defaut met admissie tot het doen van een tweede citatie bij edicte.

Heeren Schepenen fiat.

fol. 189

Regtdag den 8 mey 1747.²
Praesent de heeren
Schepenen alle demptis [...],³
Groenevelt & Graver

De heer Cornelis van Beeke-
steyn Bailliu der stad Schoon-
hoven, Haastrecht ende landen
van Belois, ratione officii Eysser in cas
crimineel

contra

Geertruyd Tugters weduwe van
Abraham Fijnart wonende
binnen deese stad, gedaegdesse bij
edicte in persoon

Den heer Eysser vermits de non comparitie van de gedaegdesse in persoon verzoekt jegens
dezelve het tweede defaut met admissie tot het doen van een derde citatie bij edicte.

Heeren Schepenen fiat.

fol. 189v

**Regtdag den 26 mey
1747.**⁴ Praesent de heeren sche-
penen van den Bosch, van Vlissingen,
van Nooten & Van Overvelt

¹ Maandag 24 april 1747.

² Maandag 8 mei 1747.

³ [...], onleesbaar geworden door verbeteren / doorhalen?

⁴ Vrijdag 26 mei 1747.

De heer Cornelis van Beekesteyn,
Bailliu der stad Schoonhoven
Haastrecht & den Lande van Be-
lois, ratione officii Eysser in cas
crimineel

contra

Geertruyd Tugters weduwe van
Abraham Feynart, wonende
binnen deese stad gedaegdesse
bij edicte in persoon

Den heer Eysser vermits de non comparitie van de gedaegdesse in persoon, verzoekt jegens dezelve het derde defaut met admissie tot het doen van een vierde citatie ex superabundanti; voorts omme ten naasten te mogen dienen van intendith.

Heeren Schepenen fiat.

fol. 190

Regtdag den 16 juny 1747.¹

Praesent de heeren Schepenen
van den Bosch, Graver, van Vlis-
singen, Overvelt & Roels

De heer Cornelis van
Bekesteyn, Bailliuw der
stad Schoonhoven, Haestregt
en de Landen van Belois,
ratione officii Eysser in cas crimi-
neel

contra

Geertruyd Tugters, weduwe
van Abraham Fijnardt
gewoont hebbende binnen
deese stad, eerst gedaegdesse
bij edicte in persoon, nu
latitante, en defailliante,
omme bij den heer Eysser
te dienen van intendith
ingevolge den appointement
van den laestleeden regtdag

Den heer Eysser diend van intendith, met de verificatien daer toe behoorende, versoekt regt en vonnisse.

fol. 190v

Intendith gedaen
maken, ende de edele
agtbare heeren Schepenen
der stad Schoonhoven overgeven
uyt den name ende van
wegen de heer Cornelis
van Bekesteyn, Bailliuw
der stad Schoonhoven, Haaest-
regt en de Landen van Belois,
ratione officii Eysser in cas crimi-
neel

contra

Geertruyd Tugters, weduwe
van Abraham Fijnardt,
gewoont hebbende binnen
deese stad, eerst gedaegdesse
bij edicte in persoon, nu
latitante en defailliante

¹ Vrijdag 16 juni 1747.

Omme welken intendith te fundeeren dede den heer Officier ratione officii conform de waarheyd seggen.

Dat het aen de gedaegdesse in persoon nu latitante en defaillante heeft kunnen gelusten.

Den persoon van Martijn Babylon, aan te setten omme goederen van besloote erven binnen deese stad te steelen, en de gestoole goederen niet alleen in haer huys te verbergen, maar ook verscheyde gestoole goederen van voorn. Martijn Babylon voor een seer geringe prijs te koopen, en hem telkens tot meerdere dieverijen aen te setten, seggende: Breng maar, breng maar, ik zal het voor u verkoopen. Alles breeder blijkende bij de vrijwillige confessie van den voorn. Martijn Babylon, hier bij overgelegd.

fol. 191 Weshalven den heer Eysser, eedt ende amptshalven genootsaakt is geworden naar voorgaende consent van heeren Schepenen tegens den gemelte Geertruyd Tugters te procedeeren soo als in materie van crimineele saken gebruykelijk is.

Ende heeft den heer Eysser agtervolgens het voorschreeve consent, de gemelte Geertruyd Tugters tot drie distincte reyssen bij openbare edicte in persoon voor heeren Schepenen doen dagvaerden, ende niet sijnde gecompareerd is tegens deselve verleent het eerste, tweede en derde default met admissie tot het doen van een vierde citatie ex super abundanti, ende voorts den heer Eysser geadmitteert omme ten naesten te mogen dienen van intendith.

Mits welke den heer Eysser ratione officii diend van intendith. Concludeert dat de gemelte Geertruyd Tugters, althans latitante en defaillante, uyt kragte van de gedecerneerde defaulten sal werden versteeken van de exceptien declinatoir dilatoir en peremptoir, weeren en defentien die sij in deesen hadde konnen doen en proponeeren. Dat wijders deselve bij sententie wegens de begane faicten ten eeuwigen dage zal werden gebannen uyt den Lande van Holland en Westvriesland ende voorts gecondemneert in de kosten van den processe, ofte tot anderen etc.

Sententie van Geertruy Tugters

fol. 191v Schepenen der stad Schoonhoven gesien hebbende den crimineelen eysch & conclusie van de heer Cornelis van Beekesteyn, Bailliu der stad Schoonhoven, Haastrecht en den Lande van Belois, met de verificatien daar toe doende overgelegd, contra Geertruyd Tugters weduwe Abraham Fijnardt, gedaegdesse in persoon, latitante & defaillante, ende geleth op alles wat heeft kunnen moveeren, doende regt uyt de naam ende van wegens de hooge overigheyd, hebben den gedaegdesse in persoon latitante & defaillante versteeken, gelijk Haar Edele Agtbaren haar versteeken bij dezen van alle exceptien declinatoir, dilatoir & peremptoir, weeren en defensien, die zij compareerende hadde kunnen & mogen doen; Bannen dezelve gedaegdesse in persoon uyt den Lande van Holland & Westvriesland voor den tijd van vijffentwintig agtereenvolgende jaaren zonder ondertusen daar weder in te mogen komen op poene van swaarder straffe; Condemneeren wijders deselve in de kosten & misen van justitie, tot taxatie & moderatie van dezen Edelagtbare Geregte, ontseggen wijders den heer Eysser sijnen verderen eysch & conclusie tot lasten van den gedaegdesse in persoon gedaen & genomen. Actum coram de heeren Schepenen alle demptis de heeren Groenevelt & van Nooten & gepronuncieert op den 16 juny 1747.

In kennisse van mij secretaris
J. Oostendorp

fol. 192

Sententie van Teunis Jansz.¹
Stoppelenburg oud 14 jaaren
gedetineerde op de Voorpoorte
alhier

Alzoo Teunis Jansz. Stoppelenburg oud zo hij zegt 14 jaaren geboortig van 's Heeraartsberg², jegenwoordig gedetineerde op de Voorpoorte alhier voor heeren Schepenen-commissarissen ter judicature van zaken concerneerende de gemeene lands middelen over de stad Schoonhoven en den ressorten vandien, vrijwillig sonder pijn & banden van ijser heeft bekend ende beleden dat hij gedetineerde 't zedert enigen tijd herwaarts, op instigatie van sijn vader Jan Stoppelenburg, en zomtjids met denzelven geadsisteert, sijn werk heeft gemaakt van op diversen reyzen van het stigt

¹ Jansz., doorgehaald?

² 's Heeraartsberg, thans: Bergambacht, gem. Krimpenerwaard, prov. Zuid-Holland.

ter smokkel in deze provincie onder het ressort deser verpagtingen in te brengen en met malkanderen te helpen inbrengen brood, tarweblom & jenever, en hetzelfde als dan uyt te venten & te verkopen; Dat hij gedetineerde op den 8 maart laastleden inden avond uyt het stigt ofte provincie van Utrecht op Zevender onder het ressort van deze verpagting met sijnen voorn. vader Jan Stoppelenburg heeft ingebracht en met dezelve heeft helpen inbrengen door ongepermitteerde wegen en sluypgaten ses ronde witte brooden, yder wegende een en een halff pondt, twee tarwebrooden yder van drie pond, nog vier pond tarweblom mitsgaders een vaatje jenever, houdende ontrent ses stoop¹, als mede zijnde gewapendt met een kloet met scherpe ijser punten², met welke broden, blom en jenever de voorn. gedetineerde is agterhaald en geap-prehendeert, terwijl den voorn. Jan Stoppelenburg, met agterlating van het smokkelgoed is ontvlugt, en welke brooden & blom volgens confessie van den gedetineerde waren gekogt bij Jan den Burger onder Lopick, en de jenever bij den zoogenaamde Bosloper mede wonende onder Lopick.

fol. 192v

En alsoo daar uyt is blijkende dat den gedetineerde sijn gewoonte en werk heeft gemaakt van het fraudeeren van des gemeene lands middelen, ende particulierlijk van het inbrengen van brood, blom en jenever van buyten dezen provincie, en zulks door ongepermitteerde wegen en sluypgaten onder het ressort deser verpagtinge, waardoor des gemeen lands middelen zoo merkelyk werden benadeelt waartegens bij de prespective placaten en ordonnantien van den soeverijn op het allernadrukkelijkster en vigoureuus is voorsien; Zoo is 't dat heeren Schepenen-commissarissen gesien den crimineelen eysch van den heer Bailliu der heerlijkheyd Zevender als gevoegde met den bij den impostmeester van het gemaal en het zegel Adriaan Tuynenburg, en anders met relatien tot de lijffstraffe Eysser zijnde ratione officii aan Haar Edele Agtbaren overlegt, ende gehoord de confessie van den gedetineerde, doende regt uyt de naam en van wegens de hoge overigheyd. Condemneeren dezelve gedetineerde omme den tijd van veertien dagen op de Voorpoort te moeten blijven zitten te water en te brood, zonder dat hem andere spijsse off drank zal werden gegeven. Condemneeren wijders dezelve in een boete van f 2000-0- volgens het 6e & 8en articul van den ordonnantie op het gemaal met de verbeurte van het brood & blom, nog in een boete van tweemaal vijfftig guldens als gefraudeert hebbende het zegel van het gemaal ende de brandewijn. Nog in een boete van f 600-0- boven verbeurte van de jenever uyt kragte van den impost op de brandewijnen als mede in de kosten & misen van justitie mitsgaders in de kosten van de detentie, ontseggen den heer Eysser en den impostmeester hunnen verderen eysch en conclusie tot lasten van den gedetineerde gedaan & genomen. Aldus gearresteert & gepronuncieert den 18 maart 1748.³

fol. 193

In kennisse van mij
J. Oostendorp

fol. 193v

Sententie van Jan Stoppe-
lenburg, wonende onder 's Hee-
raartsberg gedaegde in cas van
fraude, nu latitant en
defaillant

Schepenen-commissarissen der stad Schoonhoven gesien hebbende den intendith met de verificatien daar toe dienen overgelegd end aan Haar Edele Agtbaren overgegeeven uyt den name & van wegens Adrianus Tuynenburg pagter van den impost op het gemaal, en de gedrukte papieren beyde over de stad Schoonhoven en den ressorte vandien, en beyde van den lopende termijne in dier qualite Eysser in cas van fraude en den heer Bailliu der heerlijkheyd Zevender, met denzelve gevoegt meede Eysser, contra Jan Stoppelenburg, wonende onder 's Heeraartsberg gedaegde in het voorsz. cas nu latitant & defaillant, ende geleth op alles wat heeft kunnen moveeren doende regt uyt den name en van wegens de hooge overigheyd, hebben den gedaegde nu latitant en defaillant versteeken gelijk Haar Edele Agtbaren hem versteeken mits desen van alle exceptien declinatoir, dilatoir & peremptoir, weeren & defentien die hij compareerende hadde kunnen en mogen doen. Condemneeren dezelve wijders in een boete van tweeduysend guldens, boven de verbeurte van het brood en meel, en bannen dezelve uyt den Lande van Holland & Westvriesland, voor den tijd van ses agtereenvolgende jaren. En condemneeren wijders den gedaegde & defaillant in de kosten van desen processe. Aldus gearresteert & gepronuncieert den 18 maart 1748.

¹ J. M. Verhoef, *De oude Nederlandse maten en gewichten* (Amsterdam, 1983) 125. Stoop, inhoudsmaat voor natte waren, ca. 2,4 liter. Hij smokkelde dus ongeveer 14½ liter jenever.

² *GTB*. Kloet (hier; gezien de ijzeren punten) Lange houten stok, dienende om een schuit voort te duwen, te bomen, schippersboom, vaarboom.

³ Maandag 18 maart 1748.

fol. 194**Regtdag den 20 february 1750.¹**

praesent de heeren sche-
penen commissarissen van
Kempen, van der Helling en
Braat

De heer Gerbrand Elias,
Bailliu der stad Schoonhoven
Haastrecht en den Lande van Belois,
ratione officii Eysser in cas crimineel
contra

Cornelis Jansz. van Vliet en
Jan Jansz. van Vliet, jegens-
woordig gevangenen op de Voorpoorte
alhier

Alzoo Cornelis Jansz. van Vliet, oud (zoo hij zegt) 19 jaaren & Jan Jansz. van Vliet zeggende oud te zijn 16 jaaren, beyde geboortig & wonagtig onder Stolwijck aan de Edelagtbare heeren Schepenen-commissarissen buyten pijn & banden van ijsere bekend hebben dat sij gevangens op woensdag den 11 february 1750 hebben gesmokkeld negen scheutten brood wegende yder 6 lb.; Dat sij gevangenen dezelve brooden hebben gehaalt bij den backker onder Noord-Polsbroeck, gehoorende onder den Lande van IJsselsteyn, wiens naam sij gevangens zeyden niet te weeten; alle 't welke zijnde zaken strijdig tegens het 15e articul van de particuliere ordonnantie op het gemaal, en het 4en articul van de generale ordonnantie op de invordering van de gemeene lands middelen, en derhalven van zeer quade & pernicieuse gevolgen, en in een land van justitie niet en mogen werden getolereerd, maar anderen ten exempelen moeten werden gestraft; mits welke den heer Eysser ratione officii regt versoekende op de voorsz. confessie

fol. 194v

concludeert dat sij gevangenen zullen werden gecondemneert in een boeten van *f* 300-0- ingevolge het 15e articul van de particuliere ordonnantie op 't gemaal & in de tweede plaats in een boeten van *f* 500-0- ingevolge het 4en articul van de bovengemelde generale ordonnantie cum expensis; En dat bij aldien sij gevangenen niet in staat zijn de gemelte boetens te kunnen betalen, binnen die tijd van drie dagen, zij gevangenen als dan zullen werden gebragt ter plaatse alwaar men gewoon is crimineele justitie te doen, ende aldaar met roeden wel strengelijck te werden gegeesseldt, en voorts gebannen uyt den Lande van Holland & Westvriesland voor den tijd van 20 agtereenvolgende jaaren; dat zij gevangenen wijders zullen werden gecondemneert in de kosten & misen van justitie, ofte wel anders in zodanige andere straffe als heeren Schepenen-commissarissen naar exigentie van zaaken oordeelen & bevinden zullen te behooren. Actum den 19 february 1750.² En geteekent G. Elias.

Sententie van
Cornelis Jansz. van
Vliet & Jan Jansz.
van Vliet

Schepenen-commissarissen der stad Schoonhoven gesien hebbende den crimineelen eysch en conclusie van de heer Bailliu dezer stad, Haastrecht en den Lande van Belois, en daar benevens gehoord hebbende de vrijwillige confessie van de gevangens, doende regt uyt de naam en van wegens haar edel groot mogende de Heeren Staten van Holland & Westvriesland. Condemneeren dezelve gevangens in een boete van *f* 300-0- en nog daarenboven, in een boete van *f* 500-0- ingevolge het 15e articul van den ordonnantie op het gemaal & het 4en articul van den generale ordonnantie cum expensis. Dog dewijl sij gevangens declareeren buyten staat te zijn de voorgemelde boetens te kunnen betalen, zoo bannen Haar Edele Agtbaren dezelve gevangens uyt den Lande van Holland & Westvriesland voor den tijd van ses agtereenvolgende jaaren, zonder binnen de voorsz. tijd daar weder in te mogen komen op poene van swaarder straffe, en condemneeren haar wijders in de kosten en misen van justitie. Ontzeggen den heer Eysser zijnen verderen eysch ende conclusie tot lasten van de gevangens gedaan en genomen. Aldus gedaan & gearresteert den 20 february en gepronuncieert den 23 february 1750.³

In kennisse van mij
J. Oostendorp

¹ Vrijdag 20 februari 1750.

² Donderdag 19 februari 1750.

³ Respectivelijk vrijdag 20 en maandag 23 februari 1750.

Gevangen den 5 february & uytgegaan den 23 dito.
 Schepenen verklaren
 dat de gevangens hares
 wetens geen goederen
 zijn hebbende.

fol. 195

De heer Gerbrand Elias,
 Bailliu der stad Schoonhoven
 Haastrecht en de landen
 van Belois, ratione officii Eysser
 in cas crimineel

contra

Adrianus van den Berge
 geboortig van Gend, oud ontrent
 65 jaar, Everhardus Albertum
 geboortig van Antwerpen ond
 ontrent 25 jaar, Maria Jans
 geboortig van Duynkerken
 oud ontrent 64 jaar, ende
 Maria Joseph geboortig van
 Valenciennes oud ontrent 23 jaaren
 gevangens op de poorte deeser
 stad E.D.

Den heer Eysser deede conform de waarheyd zeggen dat de gevangens zig niet ontzien hebben alhier in de stad en ten platten lande, onder voorgeven van kruyden en medicijnen als quaksalvers en landlopers eenige dagen zig alhier te onthouden, zonder daar toe bij de Heeren van de Magistraat off enige andere Geregten binnen deese provincien te zijn gequalificeert; Alles direct strijdende jegens de placcaaten van den lande, en wel particulierlijk jegens het sesde articul van het placcaat van haar edel groot mogenden in dato den 19 maart 1614, en gerenoveert den 4 maart 1630 en nog van den 12 mey 1649, jegens zulke en diergelijke landlopers expresselijk gestatueert;

mits

fol. 195v

mits welke den heer Eysser ratione officii concludeert dat de voorsz. gevangens bij sententie van heeren Schepenen zullen werden gebannen uyt den Lande van Holland & Westvriesland hun levenlang geduurende op poene van openbaarlijk als vagabonden en landlopers te zullen werden gegeesselt. Ende dat wijders de gevangens zullen werden gecondemneert inden kosten en misen van justitie, ofte tot enige andere poene en correctie als heeren Schepenen zullen oordeelen te behooren.

Actum den 21 maart 1750.¹ was geteekent G. Elias
 1750

Sententie van Adrianus
 vanden Berg, Everhartus Al-
 bertum, Maria Jans en Maria
 Joseph

Schepenen der stad Schoonhoven gesien hebbende den crimineelen eysch en conclusie van den heer Bailliu Gerbrand Elias, en daar nevens gehoord de vrijwillige confessie van de gevangens doende regt uyt de naam ende van wegens de Edel Groot Mogende Heeren Staten van Holland & Westvriesland, bannen dezelve gevangens haar leven lang geduurende uyt den Lande van Holland en Westvriesland, zonder daar oyt weder in te mogen komen op poene van swaarder straffe, & condemneeren haar wijders in de kosten & misen van justitie. Aldus gearresteert & gepronuncieert den 21 maart 1750.

In kennisse van mij
 J. Oostendorp

Gevangen den 16 maart
 en uytgegaan den 21 ditto
 Schepenen verklaren dat de gevangens

¹ Zaterdag 21 maart 1750.

hares weetens geen goederen zijn hebbende.

fol. 196

**Vergadering van Bailliu
& Scheepenen den 2 april 1750.¹**
Praesent alle

De heer Bailliu leevert aan heeren Schepenen over de volgende crimineele eysch mitsgaders den vrijwillige confessie van den gevangene, en versoekt daar op regt:

Crimineele eysch van de heer
Gerbrand Elias, Bailliu der stad
Schoonhoven, Haastregt, en den
Lande van Belois, razione officii Eysser
contra
Hendryntje Schalkwijck
huysvrouw van Joris de Koning,
jegenswoordig gevangene op de Poorte
deser stad

fol. 196v

Alsoo Hendryntje Schalkwijck huysvrouw van Joris de Koning² geboortig van Schoonhoven oud ontrent 38 en een half jaar aan de Edelagtbare heeren Schepenen buyten pijn & banden van ijsere bekend heeft, dat sij gevangene 't zedert den tijd van nu ontrent 13 maanden, dat haar gevangens man is vertrokken na Oost Indien, heeft gebouleert met eenen Anthony Groenewal, jegenswoordig meedegevangene alhier. Dat sij gevangen ook van dezelve Anthony Groenewal is beswangere en bevrugt geworden. Dat sij gevangen vervolgens op woensdag den 25 february 1750, des avonds ten elff uren, zonder hulp off bijzijn van eenig mensch verlost is van een welgeschape levendig kind; Dat sij gevangen in dien zelven nacht omtrent anderhalf uur na haare verlossing het gemelte kind nog levendig zijnde in een oude doek geeft gespelt en omwonden met een stuk van een blauwe slooff, op een moordadige wijze het zelve kind van de kay van de Binnehaven deeser stad in het water heeft geworpen en zoo laten verdrinken. Allen het welke zijnde zaken van zeer kwade en pernicieuse gevolgen, strijdig jegens de goddelijke en mensselijke wetten en mitsdien in een land van justitie niet kunnen nog mogen werden getolereert, maar anderen ten exempele behoren te werden gestraft. Soo concludeert den voorn. heer Bailliu razione officii dat de gevangene bij sententie van heeren Schepenen zal werden gecondemneert omme gebragt te werden ter plaatse alwaar men alhier gewoon is crimineele justitie te doen, ende aldaar aan een paal gesteld en door den scherpregter verworgt te werden dat der de dood na volgt. Dat wijders haar gevangens doode lighaam zal werden overgebragt op het ordinaire galgeveld dezer stad, en aldaarop een rad gesteld, omme door de lugt en het gevogelte te werden verteert. Ende dat wijders de gevangene zal werden gecondemneert in de kosten en misen van justitie.

was onderteekent: G. Elias

Schepenen in state tot morgen als wanneer meede te gelijk zullen werden geciteert de laast afgegane heeren Schepenen van den jaare 1749, omme der zelve praeadvies in te neemen, volgens de aloude gewoonte.

fol. 197

**Vergadering van Schepenen
des voormiddags
den 3 april 1750.³** Praesent de
regeerende heeren Schepenen
alle, en van de laast afgegane
Scheepenen de heeren dr. Gerard
van den Bosch & dr. Gijsbert
van Peursum, zijnde de heeren
Brouwer, Groenevelt, & van Nooten,
laaste afgegane Schepenen absent.

¹ Donderdag 2 april 1750.

² Voor de lotgevallen van haar man, zie: <http://vocopvarenden.nationaalarchief.nl> Joris de Cooning, treedt op 25 maart 1749 in dienst als jongmatroos op het schip De Wilrijk van de Kamer van Delft en vertrekt nog dezelfde dag. Hij komt op 22 november 1749 in Batavia aan en is op 29 november 1756 in Azië overleden.

³ Vrijdag 3 april 1750.

De praesente heeren afgegaane Scheepenen van den Bosch & Peursum door den heer Praesident voorgedragen zijnde tot wat ijnde Haar Edelen nevens de absente heeren oud Scheepenen waren geciteert, en daar op geleesen zijnde de vrijwillige en onderteekende confessie van den gevangene Hendrijtje Schalkwijk, nevens den crimineele eysch van den heer Bailliu, is der zelve praeadvies daar op versogt & gerequireert; Dog hebben Haar Edelen zig daar van beleefdelyk (om reedenenen) geëxcuseert, en deze zaak geheel aan de regeerende heeren Schepenen overgelaten, & zijn uyt de vergadering vertrokken. Waar op verdere Leeden zig hebben gedecareert om haar advis dese namiddag te zullen uytten. En is derhalven dese sessie gecontinueert.

fol. 197

**Vergadering van Scheepenen
des namiddags den 3 april 1750.**

Praesent alle

Bij resumptie gedelibereert zijnde over den crimineelen eysch van den heer Bailliu contra Hendrijtje Schalkwijk, is na rijpe deliberatie van raade met volkome eenparigheyd van alle de leeden, goed gevonden & verstaan den voorgemelte eysch & conclusie in allen deelen te adjudiceeren¹, en is daar op gearresteert de volgende sententie:

fol. 197v

Sententie van Hendryntje Schalkwijk

Alsoo Hendryntje Schalkwijk huysvrouw van Joris de Koning, oud agtendertig jaaren geboortig van Schoonhoven jegenswoordig gevangene op de poorte dezer stad, buyten pijn en banden van ijsere, bekend ende beleeden heeft, dat sij gevangen 't zedert den tijd van ruym 13 maanden, dat haar gevangens man naar Oost Indiën is vertrokken, continueel heeft geboulet en overspel bedreeven met eenen Anthony Groenewal, jegenswoordig meedegevangene alhier. Dat sij gevangene ook van denzelven Anthony Groenewal is beswangert en bevrugt geworden. Dat sij gevangene vervolgens op woensdag den 25 february laastleeden, des avonds omtrent elf uren, in haar huys, zonder hulp off bijzijn van eenig mensch, verlost is van een welgeschapen levendig kind. Dat sij gevangene in dien zelve nacht, ontrent drie quartier na haar verlossing, het gemelte kind, nog leevendig zijnde, en de geheele nageboorte daaraan vast blijvende, in een oude doeck heeft gespeld en omwonden met een stuk van een blauwe slooff, en kort daar aan in plaatse van zig over haare vrugt te ontfermen, het zelve kind op een moordadige en ontmenste wijze van de kay van de Binnehaven dezer stad, niet verre van de Steene Brugge, in het water heeft geworpen en zoo laten verdrinken, alwaar het zelve op donderdag den 19 maart is gevonden & opgevist en bij het schouwen bevonden een jongetje te zijn.

Allen

fol. 198

Allen het welke zijnde zaken van zeer quade en perniciousen gevolge, strijdig niet alleen tegens de goddelijke en mensselijke wetten, maar waarvan de natuur zelfs een afgrijzen heeft, en mitsdien in een land van justitie niet konnen nog mogen werden getolereert, maar anderen ten exempel op het rigoureuste behooren te worden gestraft: Zoo is het dat heeren Schepenen der stad Schoonhoven gesien hebbende den crimineelen eysch en conclusie van den heer hoofdofficier, en gehoord de vrijwillige confessie van den gevangene, doende regt uyt den name ende van wegens de Edelgrootmogenden de Heeren Staten van Holland & Westvriesland, den voorn. gevangene hebben gecondemneert, gelijk haar Edelagtbare dezelve condemneeren mits dezen omme gebragt te werden ter plaatse daar men alhier gewoon is crimineele justitie te doen, en aldaar aan een paal gesteld en door den scherpreger verworpt te werden dat er de dood na volgt. Dat vervolgens haar gevangens doode lighaam zal werden overgebragt op het ordinaris galgeveld dezer stad, ende aldaar op een rad gesteld, omme door de lugt en het gevogelte des hemels te werden verteert. Ende condemneeren wijders de gevangene in de kosten en misen van justitie. Aldus gedaan en gearresteert bij de heeren Johannes van Kempen, Dirk van der Helling, Abraham van Vlissingen, mr. Adrianus Nicolaas van Overvelt, Jan Braet, Nicolaas de Fremery en mr. Jodocus van Lindt, Schepenen der stad Schoonhoven den 3 april 1750. En gepronunteeert den 8 ditto.

In kennisse bij mij secretaris
J. Oostendorp

Gevangen den 20 maart 1750
geëxecuteert den 8 april 1750.
Scheepenen verklaren dat de gevangene
hares weetens, geene goederen is hebbende.

¹ GTB. Adjudiceeren; toewijzen.

volgt den sententie
van Anthony
Groenewal

fol. 198v

NB.

Moet volgen de sententie van Anthony Groenewal, de welke heeft geconfesseert dat hij met den geëxecuteerde Hendryntje Schalkwijck den tijd van ontrent 15 maanden heeft gebouleert & overspel bedreven, zodanig dat hij dezelve heeft beswangert en welke vrugt de voorn. Hendryntje Schalkwijck kort na haar verlossing heeft omgebracht, zonder dat egter consteert dat den voorn. gevangene aan de kindermoord enig part off deel heeft gehad, weshalve hij wegens begane overspel is gebannen uyt den Lande van Holland & Westvriesland voor den tijd van 50 jaaren. Aldus gepronuncieert den 10 april 1750.¹

In kennisse bij mij J. O.

Schepenen verklaren dat den gevangene hares weetens geen goederen is hebbende.

fol. 198v**Regtdag den 12en july**

1751.² Praesent de heeren Substituut-bailliu Overvelt & Schepenen van kempen, van Vlissingen, Fremery, van Lindt en Dutry

De heer Gerbrand Elias
Bailliu der stad Schoonhoven, Haastregt, en den Landen van Belois, (ratione officii)
Eysser in cas crimineel

contra

Paulus Haalbos, geweest marktschipper³ van Schoonhoven op Amsterdam, gedaegde bij edicte in persoon

Den heer Eysser alvorens eysch te doen, versoekt en concludeert, dat den gedaegde bij edicte in persoon zal werden geordonneert, omme ingevolge het twee en vijftigste articul van de ordonnantie op de stijl van procedereen in crimineele saken, te antwoorden op soodanige articulen als hem van weegen den heer Eysser ratione officii zullen werden voorgehouden.

Heeren Schepenen fiat.

Den heer Eysser bevindende dat de gedaegde bij edicte in persoon bij sijne responsiven heeft ontkent zaken & feyten waarvan hij bij praecedente informatien ten regten genoeg kan werden overtuygt, versoekt dat den gedaegde in persoon bij edicte mag werden gebracht in besloote hegtenis omme tegens dezelve geprocedeert te werden als na stijle.

¹ Vrijdag 10 april 1750.

² Maandag 12 juli 1751.

³ GTB. Marktschip; Een schip dat koopwaren en ook wel passagiers vervoert; bepaaldelijk van binnenschepen die geregeld op plaatsen varen waar markt wordt gehouden.

Heeren Schepenen adjudiceeren het versoek van den heer Bailliu.

fol. 199   **Vergadering van heeren Schepenen den 6 augustus 1751.**¹ Praesent alle, demptis de heeren Schepenen Braet, en Dutry

Crimineelen eysch van de heer Gerbrand Elias Bailliuw der stad Schoonhoven, Haastregt en de landen van Belois, ratione officii Eysser in cas crimineel
 contra
 Paulus Haalbos, tegenwoordig gevange op de poorte alhier.

Alsoo Paulus Haalbos oud omtrend veertig jaaren, geweese markschipper van Schoonhoven op Amsteram, tegenwoordig gevange op de poorte deeser stad, buyten pijn en banden bekend heeft, dat hij gevange in de jaren 1750, en 1751, verscheyde sommen gelds die hem als markschipper waaren toevertrouwt, om volgens de daer bijgevoegde adressen zoo tot Amsterdam, als meede weeder van Amsterdam aen luyden binnen deese stad te bestellen, hij gevange egter niet alleen die gelden dikwils volgens sijnen last ende pligt niet heeft besteld, maar ook verscheyde malen die gelden voor hem gevange selfs heeft gebruykt. Dat hij gevangen al verder ook verzeegelde pakjes silvergeld heeft open gebrooken ende het geld daar uyt heeft genomen, en meede voor sig selven heeft gebruykt, mitsgaders die silvere gelden verwisselt in goudgelt, en daar meede aan den geenen aan wien die gelden verseegelt moesten behandigt zijn geweest, bij stukken en brokken betalinge heeft gedaan. Dat ook nog op den 12en juny deeses jaars verscheyde sommen gelds die aen hem gevange als markschipper door luyden wonende binnen deese stad waaren meede gegeven, omme te Amsterdam

fol. 199v te bestellen, zijn verduystert; zonder te weeten zoo hij gevange zegt, waer deselve gelden gebleeven zijn, niet tegenstaende alle vehemente vermoedens op hem gevangen zijn. Alle 't welke zijnde saken van zeer quade en pernicieuse gevolge welke in een land van justitie en commercie niet konnen of mogen werden getollereert maar andere ter exempele behoord te werden gestraft. Mits welke soo concludeert den heer Eysser, dat den gevangen zal werden gebracht ter plaatse al waar men gewoon is alhier crimineele justitie te doen, ende aldaar door den scherpregtter met roeden wel strengelijck gegeesselt te werden ende wijders gebannen uyt den Lande van Holland ende Westvriesland, voor den tijd van twintig jaaren, zonder middelerwijle daarinne weeder te mogen komen, op poene van swaarder straffe. Dat voorts den gevange zal werden gecondemneert in de costen ende misen van justitie, ende daar vooren de bereyts geanoteerde schuyten en andere goederen zullen werden verklaard executabel. Ofte wel in zodanige ander straffe als heeren Schepenen naar exigentie van zaken zullen oordeelen en bevinden te behooren.

Heeren Schepenen houden den vorenstaende eyssch van den heer Bailliu in advis.

fol. 200   **Vergadering van heeren Schepenen den 10 augustus 1751.**² Praesent alle dempto de heer Braet

Bij resumptie gedelibreert zijnde op de voorenstaende eysch van de heer Bailliu, is goed gevonden en verstaan dezelve nevens verdere stukkens en bewijsen te stellen in handen van onpartijdige Regtsgeleerden om advis.

fol. 200   **Vergadering van heeren Schepenen den 16 augustus 1751.**³ Praesent alle dempto de

¹ Vrijdag 6 augustus 1751.

² Dinsdag 10 augustus 1751.

³ Maandag 16 augustus 1751.

heer Braet

Gelesen het advies van de heeren & meesters Nicolaas van Sanen & Johannes Brouwer als neutrale Regtsgeleerden, zijnde van den volgende inhoud:

fol. 200v Gesien bij de ondergeschreeve zekere articulen & interrogatorien aan Schepenen der stad Schoonhoven overgegeeven uyt den naam en van wegens Gerbrand Elias, Bailliu van Schoonhoven, Haastrecht en den Lande van Belois, ende responsiven daar op bij Paulus Haalbos geweese markschipper van Schoonhoven op Amsterdam, jegenswoordig gevangen op de poorte te Schoonhoven voorn. op den 12en en 19en July 1751 gegeeven, als meede verscheyde verklaringen door hem gemelde Bailliu ter laste van den voorn. Paulus Haalbos ingewonnen, & ijndelijk den crimineelen eysch bij den zelve Bailliu ratione officii jegens den voorn. Paulus Haalbos gedaan en genomen des gevraagd zijnde over de judicatuure dien zaken.

Dunkt (onder correctie) dat welgemelte heeren Schepenen daarin behooren te vonnissen in maniere navolgende (mutatis mutandis)

Alzoo Paulus Haalbos oud ontrent 40 jaren, geweese markschipper van deze stad op Amsterdam en Gouda jegenswoordig gevangen op de poorte dezer stad, buyten pijn en banden bekend heeft dat hij gevangen in de jaaren 1750 en 1751 verscheyde sommen gelds die hem als markschipper waren toevertrouwt om volgens de daar bij gevoegde adressen zoo tot Amsterdam, als meede van Amsterdam aan luyden binnen deze stad te bestellen, niet alleen volgens sijnen last en pligt dezelve gelden niet heeft besteld, maar ook verscheyde malen die gelden voor sijn eyge heeft gebruykt: dat hij gevangen al verder ook verzeegelde pakjes zilvergeld heeft open gebroken, en het geld daar uyt heeft genomen, en meede voor zig zelve gebruykt heeft, mitsgaders die zilvere gelden verwisselt in goudgeld, en daarmede aan den geenen aan wien die gelden verzegeld moesten besteld zijn geweest, bij stukken en brokken betalingen heeft gedaan; Dat ook te meermalen gelden, die hem gevangen als markschipper waren toevertrouwd, zijn vermist, dog dat hij gevangen als dan die vermiste gelden, zoo als hij heeft voorgegeeven, telkens zoude hebben gerestitueert

en

fol. 201 en laastelijk dat nog op den 12e juny dezes jaars verscheyde sommen gelds, die aan hem gevangen als markschipper¹ door luyden wonende binnen deze stad waren meede gegeeven om te Amsterdam te bestellen, zouden zijn gestolen uyt het gewoone geldkasje van hem gevangen, waar in die gelden waren gesloten geweest, en waarvan hij gevangen alleen de sleutel gehad heeft, maar dat ook het zelve kasje door hem onderweeg zonder ymands bijzijn is geopend, en zonder dat het zelve kasje is beschadigt geweest, off het sloth vandien geforceert, of dat ook den gevangen ymand van dieverije van de gemelde gelden heeft geinsimuleert² en dus niet zonder indicien dat hij gevangen daarinne heeft getrampeert.

Alle 't welke zijn zaken strijdig tegens de pligt en de goede trouwe van een markschipper en van zeer kwade & pernicieuse gevolgen, welke in een land van justitie en commercie niet kunnen werden getoelert, maar anderen ten exempele behoorden te werden gestraft.

fol. 201v Zoo is 't dat Schepenen der stad Schoonhoven gesien hebbende den crimineelen eysch en conclusie van den heer Gerbrand Elias, Bailliu dezer stad en den Lande van Belois, en na rijpe deliberatie doorgesien en overwogen hebbende al 't gunt ter materie dienende was, en heeft mogen moveeren, na ingenome advis van neutrale Regtsgeleerden doende regt uyt den name ende van wegens Haar Edele Groot Mogenden de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland den voorn. gevangen gebannen hebben en bannen hem mits dezen voor den tijd van tien agtereenvolgende jaaren uyt den Lande van Holland & Westvriesland, zonder middelerwijl daar weder in te mogen komen op poene van swaarder straffe: Ontseggen den heer Eysser sijne verdere eysch & conclusie, en condemnneeren den gevangene in de kosten & misen van justitie ten tauxatie van gemelten Schepenen.

Aldus gearresteert & gepronuncieert den 17 augustus 1751.³

In kennisse van mij
J. Oostendorp

¹ Sic. markschipper, lees: marktschipper.

² Centraal Bureau voor Genealogie, *Practisyns Woordenboekje*, in: CB-reeks, deel 14, (Den Haag 1996) 53. Insimuleeren; betichten, aanklagen.

³ Dinsdag 17 augustus 1751.

Gevangen den 12 july 1751
& uytgegaan den 17 augustus 1751.

fol. 202

Regtdag den 4en october

1751.¹ Praesent de heeren
Schepenen alle dempto de heer
Dutry

De heer mr. Adrianus Nicolaas
van Overvelt, subsituut Bailliu der
stad Schoonhoven & den lande
van Belois, ratione officii Eysser in cas
crimineel

contra

Grietje Haagsman geboortig
van Lakenvelt², gewoont hebbende
als dienstmeyd bij Hendrik
Kloot buyten de Kruyspoort dezer
stad gedaegde bij edicte in persoon

De heer Eysser vermits de non comparitie van de gedaegdesse bij edicte in persoon versoekt jegens dezelve het eerste defaut, met admissie tot het doen van een tweede citatie bij openbare edicte in persoon.

Heeren Schepenen fiat.

fol. 202v

Regtdag den 18 october 1751.³

Praesent de heeren Schepenen
van Kempen, van Lindt, & Hoogstad

De heer mr. Adrianus Nicolaas
van Overvelt, subsituut Bailliu der
stad Schoonhoven & den landen
van Belois, ratione officii Eysser in cas
crimineel

contra

Grietje Haagsman geboortig van
Lakenvelt, gewoont hebbende als
dienstmeyd bij
Hendrik Kloot buyten de Kruyspoort
dezer stad, gedaegdesse bij edicte in persoon.

Den heer Eysser vermits de non comparitie van de gedaegdesse bij edicte in persoon versoekt jegens dezelve het tweede defaut met admissie tot het doen van een derde citatie bij openbare edicte in persoon.

Heeren Schepenen fiat.

fol. 203

Regtdag den 1e november 1751.⁴

Praesent de heeren Schepenen
alle demptis de heeren Braat
& van Lindt.

De heer & mr. Adrianus Nicolaas van
Overvelt, subsituut Bailliu der stad

¹ Maandag 4 oktober 1751.

² Lakenvelt; Lakerveld, gem. Zederik, prov. Zuid-Holland.

³ Maandag 18 oktober 1751.

⁴ Maandag 1 november 1751.

Schoonhoven & den Lande van
Belois, ratione officii Eysser in cas crimineel
contra
Grietje Haagsman geboortig van
Lakenvelt, gewoond hebbende als
dienstmaagd bij Hendrik Kloot
buyten de Kruyspoort dezer stad
gedaegdesse bij edicte in persoon.

Den heer Eysser vermits de non comparitie van de gedaegdesse bij edicte in persoon versoekt jegens dezelve het derde defaut met admissie tot het doen van een vierde citatie ex superabundanti en omme ten naesten te mogen dienen van intendith.

Heeren Schepenen fiat.

fol. 203v

Regtdag den 15en november

1751.¹ present de heeren Schepenen
alle demptis de heeren de Femery
en van Lindt.

De heer mr. Adrianus
Nicolaas van Overvelt,
substituut Bailliuw der stad Schoon-
hoven en de landen van
Belois, ratione officii Eysser in
cas crimineel

contra

Grietje Haagsman, geboortig
van Lakenvelt, gewoont heb-
bende als dienstmeyd bij
Hendrik Kloot, buyten de
Kruyspoort dezer stad, gedaegdesse
bij edicte in persoon, omme bij
den heer Eysser te sien dienen
van intendith, ingevolge de
appointemente van den laest-
leeden regtdagh.

De heer Eysser diend van intendith met de verificatien daar toe behorende, versoekt daar op regt en vonnis.

Intendith gedaan
maken, en de Edelagtbare
heeren Schepenen der stad
Schoonhoven overgegeeven uyt
den name ende van weegens den
heer mr. Adrianus Nicolaas
van Overveldt, Substituut-bailliuw
der voorschreeve stad Schoonhoven
en de Landen van Belois, ratione officii
Eysser in cas crimineel

contra

fol. 204

Grietje Haagsman, geboortig van
Lakerveld, oud omtrend vijf of ses
en twintig jaeren, in de maand mey
1751 als dienstmeyd gewoont heb-
bende bij Hendrik Kloot in de
stadsherberg even buytende Kruys-
poort deeser stad, eerst, gedaegdeesse
bij edictie in persoon, nu latitante
en defaillante.

¹ Maandag 15 november 1751.

Den heer Eysser ratione officii dede conform de waarheyd zeggen: Dat de gedaegdesse bij edicte in persoon sig niet heeft ontsien, van hare voorn. meester Hendrik Kloot in de maand van mey 1751, eerst te steelen nege gulden en daer voor te koopen een bloet coraale ketting met een goude boot. Vervolgens nog eens eens vijf guldens en daar voor te koopen een silver Eau de la Reine en een silver snuyfdoosje. Dat de gemelte Grietje Haagsman haar al verder niet heeft ontsien van hare voorschreeve meester Hendrik Kloot te steelen verscheyde linnen en wolle goederen, welke nog ten deele op het raadhuys deeser stad in versekeringe sijn gebragt. Dat den voorn. Grietje Haagsman in hare dieverijen volherdende sig al verder heeft verstouwt¹ twee planken van een beslooten bovenvertrek van hare voorn. meester af te breeken, en met een ladder in dat bovenvertrek in te klimmen, op welk vertrek de sleutels van hare voorn. meester 's kasten lagen, en uyt die kasten te steelen verscheyde goederen en papieren, alles breeder blijkende bij de precedente informatien daar van zijnde, ten deesen overgelegd. Agtervolgens welke precedente informatien, den heere Eysser amptshalven bij requeste zig heeft geadresseert aan heeren Schepenen deeser stad, en op desselfs deugelijk te kennen geeven geobtineerd appointement omme de voorn. Grietje Haagsman te mogen indagen, bij openbare edicte in persoon omme over den voorschreeve dieverijen te aanhooren sodanigen versoek, mitsgaders crimineelen eysch, als den voorn. heer Substituut-bailliuw jegens haer gedaegdesse zoude willen doen neemen.

fol. 204v Uyt kragte van welck appointement den heere Eysser ratione officii de gemelte Grietje Haagsman volgens stijl en practijque tot vier distincte reysen bij openbare edicte in persoon heeft doen indagen, uytwijzens de relaasen van den Geregtsboode, hier neevens overlegt ende niet zijnde gecompereert is bij heeren Schepenen tegens de gedaegdesse bij edicte in persoon, verleent het eerste tweede en derde default, en wijders den heer Eysser geadmitteert, omme op huysden te mogens dienen van intendith. Mits welke den heer Eysser ratione officii diend van deesen sijnen intendith met de verificatien daer toe behoorende. Concludeert uyt den naame ende van weegen Haar Edele Groot Mogenden de Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, dat de gedaegdesse bij edicte in persoon, nu latitant en defaillant zal werden verclaard contumacx² en versmaderesse der regts. Dat wijders deselve zal werden versteeken van alle exceptien, declinatoir, dilatoir en peremptoir weeren en defensien die sij compareerende hadde konnen en mogen proponeeren; ende voorts werden gebannen uyt den Lande van Holland ende Westvriesland, voor zodanigen tijd als de heeren Schepenen sullen oordeelen te behooren, zonder middelerwijle daerinne weder te mogen komen, op poene van swaerder straffe, en wijders gecondemneert in de costen en misen van justitie. Dat verders de verseekerde goederen van de defaillante daer vooren zullen werden verclaard executabel.

fol. 205 Schepenen der stad Schoonhoven gesien hebbende den crimineelen eysch & conclusie van de heer & mr. Adrianus Nicolaas Overvelt, Substituut-bailliu der stad Schoonhoven & den Lande van Belois, met de verificatien daar toe dienende overgelegd contra Grietje Haagsman gedaegdesse bij edicte in persoon, nu latitante en defaillante, ende geleth wat op alles heeft kunnen moveeren doende regt, uyt de naam en ende van wegens de hooge overigheyd, hebben de gedaegdesse in persoon latitante & defaillante versteeken gelijk Haar Edele Agtbaren deselve versteeken mits dezen van alle exceptien declinatoir, dilatoir & peremptoir weeren & defensien die zij compareerende hadde kunnen & mogen proponeeren, verklarende haar contumax ende versmaderesse des regts; Bannen deselve gedaegdesse in persoon uyt den Lande van Holland & Westvriesland voor den tijd van 25 agtereenvolgende jaaren, zonder ondertussen daar weder binnen te mogen komen op poene van swaerder straffe; Condemneeren wijders deselve in de kosten & misen van justitie en verklaren de verseekerde goederen van de defaillante daar vooren executabel. Aldus gearresteert den 15 november 1751. En gepronuncieert van den raadhuys den 17 november 1751.³

In kennisse van mij
J. Oostendorp

fol. 205v

De heer & mr. Adrianus Nicolaas van
Overvelt, substituut Bailliuw der stad
Schoonhoven en den landen van
Belois, ratione officii Eysser in cas
crimineel
contra
Agnees⁴ Catharijn Rijnhart

¹ Sic. verstouwt, lees: verstout.

² *GTB*. Contumaceeren; iemand die uit wederspanningheid niet in rechte verschijnt, het recht ontnemen om zich te verdedigen.

³ Woensdag 17 november 1751.

⁴ Agnees, is verbeterd uit Agnete.

jegenswoordig gevangene binnen
dese stad

Alsoo Agnes Catharijn Rijnhart, oud zoo zij zegt eenentwintig jaar, geboortig uyt het Hanoversse¹ jegenswoordig gevangene, zig niet ontsien heeft, nadat zij om haer schandelijke hoererijen, binnen als buyten dese stad, soo met het volk van dit guarnisoen als andere in 't openbaar bedreven, op ordre van heeren Bailliuw en Burgemeesteren op gepasseerde maendag zijnde geweest den 21 augusti met publicque trommelslag door schout en 's heeren dienaars is uyt dese stad geleyd en gebannen met verbod van daar ooyt weder in te koomen op poene van swaarder straffe. Egter op den 25en daar aan volgende weder binnen dese stad te koomen, nolente senatu², toonende dus meterdaad de justitie ten eenemaal te willen vilipendeeren en elussiv te maaken; Alle het welk zijnde zaaken van zeer quaade en pernicieuse gevolgen, de welke in een land van justitie niet kunnen werden getolereert, maar anderen ten exempel behooren te werden gestraft, mits welken den heer Eysser ratione officii eysch doende concludeert, dat de gevangene sal werden gebragt ter plaatse alwaar men gewoon is crimineele justitie te doen, en aldaar met roeden wel strengelijk te werden gegeesselt en voorts geconfineert in een tugthuys den tijd van twintig agter een volgende jaaren, omme met haar handen de kost te winnen, dat wijders de gevangene zal werden gecondemneert in de kosten en misen van de justitie ofte wel anders in zodanige ander straffen als heeren Schepenen naar exigentie van zaaken sullen oordeelen te behooren

fol. 206

(was getekent)
Adrianus Nicolaas van Overveldt
Substituut-baljuw.

Heeren Schepenen der stad Schoonhoven gezien en ge-examineert hebbende den crimineelen eysch van den heer Substituut-bailliuw, en geleth daar op te letten stond, doende regt. Condemneeren de gevangene Agniet Catharijn Rijnhart omme gebragt te worden op de Vrouwepoort deser stad, en aldaar binnenskamers met roeden wel strengelijk te werden gegeesselt, en voorts geconfineert in een verseekerde plaats voor den tijd van ses jaaren omme met haar handenarbeid de kost te moeten winnen & condemneeren wijders de gevangene in de kosten & misen van justitie. Aldus gepronuntieert en ge-executeert desen 28 augustus 1752.³

In kennisse van mij
J. Oostendorp

fol. 206v

De heer Gerbrand Elias, Bail-
liuw der stad Schoonhoven
Haestregt en de landen van
Belois, ratione officii Eysser in cas
crimineel

contra

Hendrik Rekslouw, jegenswoordig
gevangene op de Voorpoorte deser
stad.

Alsoo Hendrik Rekslouw, out ses en veertig jaaren seggende gebooren te zijn uyt het Paterbornse⁴, en van zijn ambagt te weesen een kleermaker, als mede circa twintig jaaren in dese stad gewoont te hebben, en te zijn van de roomsche religie, jegenswoordig gevangene aan Schepenen, der stad Schoonhoven, buyten pijn en banden van ijsere bekent heeft, dat zijn gevangens huysvrouw is ledemaat van de gereformeerde kerke alhier; Dat op donderdag den 22 juny deses jaars voor zijn gevangens deur zijn gekomen zekere twee aan hem genoemde heeren waarvan de eene was predicant, en den ander ouderling van de gereformeerde kerke alhier, dat d' eerste vandien hem gevangen gevonden heeft, in zijn gevangens voorhuys met een gesloote onderdeur, en aan hem gevangen heeft gevraagd off zijn gevangens, huysvrouw niet thuys was, dat hij gevangen daar op de gemelde twee heeren, heeft verboden in zijn huys te koomen, dat zijn geheele hoofd en hersenen alstoen in 't wild waaren geweest en in desordre, zonder te weeten, wat hij als toen gezegd heeft, dat alstoen dat instrument (namentlijk zijn hoofd) op hol was, en 'er ligt wel wat uytgevloogen was, maar dat hij de werkingen Gods, die hem gevangene van boven toegezonden wierden, niet wederstaan konde, en dat het een groote en doorlugtige dag was geweest, die hem drie weeken te vooren inden droom reets voorspeld was, en alles in dolorum was door-

¹ Het Hanoversse; Regio Hannover, Nedersaksen, Duitsland.

² Nolente senatu, letterlijk: onwillige senaat. Bedoeld wordt: tegen de wil van de overheid in.

³ Maandag 28 augustus 1752.

⁴ Uyt het Paterbornse; thans: Paderborn, Noord-Rijnland-Westfalen, Duitsland.

fol. 207 gegaan. Dat hij gevangene ten voorn. dage gesegt heeft dat hij Christus gelijk was, en daarbij te kennen wilde geven, dat hij den last van het bittere leyden voor Christus, heeft gedraagen, en dat hij heeft betaeld voor Adam, voor Job, en nu in de plaats van Christus stond, en dus hem gelijk was en uyt dien hoofde te weesen, de tweede persoon in de Goddelijke Drieëenhijdt, dat hij naast God en Christus zelve was, en dat God hem in dien staat had gebragt, om dien last te konnen draagen, en dat hij gevangen ook gesegt heeft: Wat Christus, wat Christus, de paus is grooter als Christus, die vergeeft de zonden terstond, en Christus kan dat niet doen. En eindelijk dat zijn vrouw onlangs met haar bijbel uyt de kerk koomende, hij gevangene gedrijgt heeft, dat boek te willen verbranden omdat hij oordeelde dat er niets goeds in stond; en gemerkt hij gevangene zijn zelve meermaalen voorheen heeft schuldig gemaakt aan soodanige afgrijselijke blasphemie, gesprooten uyt een [h.yvre]¹ opgevatte boosheyd, waardoor de gevange sig ontrent Gods weesen en de heere Christus grovelijk heeft misgreepen en dat nu laastelijk ter gelegendheyd van een aanspraak door een predicant van de gereformeerde en publicque kerk, geadsisteert met een ouderling, aan hem gedaan alleen om te verneemen of sijn gevangens vrouw thuis was; Alle het welke zijnde zaaken & van zeer dangereuse en pernicieuse gevolgen, welke in een land van justitie niet moogen werden getolereert, maar anderen ten exempel behooren te werden gestraft; Mits welke den heer Eysser ratione officii op de voorsz. confessie regt versoekende, concludeert, dat den gevangene gebragt zal werden ter plaatse alwaar men gewoon is crimineele justitie te doen, en aldaar met een gloeyende priem te werden door zijn tong gesteecken, wijders met een strop om den hals wel strengelijck met roeden te werden gegeselt en gebrandmerkt, en voorts gebannen uyt den Lande van Holland en Westvriesland mitsgaders den gestigte van Utrecht ten eeuwigen dage sonder ooyt daar weder in te moogen koomen, op poene van swaarder straffe, dat ook den gevange zal werden gecondemneert in de kosten en misen van de justitie.

(was geteekent) Gerbrand Elias
1752

fol. 207v Schepenen der stad Schoonhoven, gesien hebbende den crimineelen eysch en conclusie van de heer Gerbrand Elias, Bailliu dezer stad, en van Haastrecht, als meede van den Lande van Belois, ratione officii op ende jegens den voorn. gevangene Hendrik Rekslouw gedaan en genomen; en voorts regt doende uyt den naam ende van weegen de Edel Groot Mogende Heeren Staten van Holland en Westvriesland, hebben den voorn. gevangen gecondemneert, gelijk sijn hem condemneeren mits desen, omme gebragt te werden ten plaatse alwaar men gewoon is crimineele justitie te doen, en aldaar ten toone voor al de weereld publicquelijck aan een regt opstaande paal met een beugel om den hals, en voorts met boeyens aan de handen & voeten, vast gesloten te worden, en ten blijven geduurende den tijd van een uur, met interdictie nochtans aan allen en een ygelijk (op poene van daarover gestraft te zullen werden) om den gevangene met enige scherven of ietwes anders dat kwetsen kan, te bewerpen; En voorts dat den gevangen gedurende den tijd van agt dagen zal werden ter gevangnisse gelegd, en getracteert op water en broodt; Bannen wijders den gevangen ten eeuwigen dage uyt den Lande van Holland en Westvriesland mitsgaders den gestigte van Utrecht, zonder ooyt daar weder in te mogen komen op poene van swaarder straffe, ende condemneeren den gevangen in de kosten en misen van justitie. Onzeggen² verders den heer Eysser sijnen verderen eysch en conclusie tot lasten van den gevangen gedaan en genomen. Actum coram de heeren Schepenen alle dempto de heer Boon den 20 september 1752 & gepronuncieert & geexecuteert den 27 ditto.³

In kennisse van mij
J. Oostendorp

Gevangen den 22 juny 1752
en uytgegaan den 4 october 1752.

Schepenen verklaren dat den gevange haares wetens geene goederen is hebbende, & niet eerder heeft kunnen werden gevonnist, bevorens ingekomen te zijn het advis van neutrale Regtsgeleerden, bij Haar Edele Agtbaren gerequireert.⁴

fol. 208

De heer & mr. Adriaan Nicolaas van Overveldt,
Substituyt-bailliuw der stad Schoonhoven
en den Lande van Belois, ratione officii eys-
scher in cas crimineel

¹ Sic. [h.yvre], lees: suyvre?

² Sic. onzeggen, lees: ontzeggen.

³ Respectivelijk woensdag 20 en woensdag 27 september 1752.

⁴ Schepenen ..... gerequireert, verticaal in de marge geschreven.

contra
Leyntje Meyer, huisvrouw van
Pieter de Vos, jegenswoordig gevangene onder den raathuyse alhier.

Alsoo Lijntje Meyer geboortig alhier, oud zoo zij zegt 65 jaaren jegenswoordig gevangene, aan de Edele Agtbaare heeren Schepenen deser stad buyten pijn en banden van ijser bekent heeft dat zij gevangen met haar oudste dogter Magdaleen de Vos had afgesproken, om eene Anna Swaneveldt mede woonende alhier op te wagten, en af te kloppen, om redenen dat de voorn. Anna Swaneveldt zoude geseget hebben, dat zij haar gevangens jongste dogter met een Schot had te bedt gevonden; Dat zij gevange, om dit haar boosaardig voorneemen ter uytvoer te brengen, op den 6en augusti deses jaars, des avonds omtrent half agt, heeft gaen staen in 't Carmeliterclooster deser stad, opwagtende de gemelde Anna Swaneveld. Dat, wanneer zij gevange daar een half uur had gewagt, Anna Swaneveld daar is voorbij gekomen met een emmer aan haar hand, dat zij daar op om een begin te maken de voorn. Anna Swaneveld heeft uytgescholden voor almans hoer, en beest, en volgende haar van agteren, met vuysten op den rug en 't hoofd heeft geslaagen, seggende: Slaa weerom, donderse hoer. Dat niet tegenstaande Anna Swaneveld met alle lankmoedigheyd sulks verdroeg zonder wederom te slaan, ofte schelden des gevangens oudste dogter Magde-

fol. 208v leen de Vos, medegevangen alhier daar bij is koomen loopen ingevolge het boosaardig en gepremediteert voornemen en afsprake, seggende tegen haar gevangen. Laat staan moeder, jij bent te oud, ik sal se beter hebben en de meergemelde Anna Swaneveld op 't lijff is gevallen, hebbende haar met het hoofd tegens de heyning van Labberton op een vreeselijke wijze gestooten, en geslaagen, soodaaning dat de gemelde Anna Swaneveld daardoor een swaare krankte heeft gekreegen, en self niet buyten gevaar geoordeelt is geweest haar leven te verliezen, dat zij gevangen al verder in haar woede, en boosaardigheid haar gevangens oudste dogter toeriep onder dat onmenselijk slaan: Slaa, slaa de duyvel maar dood, en zulks met swaare vloeken; en gemerkt het zelve alle zijn verregaande en verfoeilijke saaken, gesprooten uyt een opgevatte boosaardigheid, waardoor het te verwonderen is, dat de gevange sig op dat moment niet heeft schuldig gemaakt aan een doodslag, en zijnde zaaken, van zeer quade, en dangereuse gevolgen die in een land van justitie niet mogen werden getolereert, maar andere ten exempel behooren te werden gestraft; mits welken den heer Eysser ratione officii op de voorsz. confessie regt versoekende, concludeert dat de gevangene gebragt zal werden ter plaatse alwaar men gewoon is crimineele justitie te doen en aldaar met roeden wel strengelijk te werden gegeesseld, ende gebrandmerkt en voorts gebannen uyt de landen van Holland en Westvriesland, mitsgaders den gestigte van Utrecht ten eeuwigen daage, dat wijders de gevange zal werden gecondemneert in de kosten en misen van justitie, of tot anders etc.

(was geteekent)
Adrianus Nicolaas van Overveldt, Substituyt-baljuw.

fol. 209 Schepenen der stad Schoonhoven gesien hebbende den crimineelen eysch en conclusie van den heer & mr. Adriaan Nicolaas van Overveldt, Substituyt-bailliu dezer stad & den Lande van Belois, ratione officii op ende jegens den voorn. gevangene Lijntje Meyer, huisvrouw van Pieter de Vos, gedaan ende genomen; Een voorts gehoord de vrijwillige confessie van den gevangene, doende regt uyt de naam ende van wegens de Edel Groot Mogende Heeren Staten van Holland & Westvriesland, hebben den voorn. gevangen gecondemneert gelijk sij haar condemneeren mits dezen, omme gebragt te werden ter plaatste daar men gewoon is crimineele justitie te doen en aldaar de executie van haar dogter Magdaleen de Vos aan te sien. Bannen voorts den gevangen ten ewigen dage uyt den Lande van Holland en Westvriesland mitsgaders den gestigte van Utrecht zonder ooyt daar weder inne te mogen komen op poene swaarder straffe¹, en condemneeren haar gevangen in de kosten & misen van justitie. Ontzeggen wijders den heer Substituyt-bailliu sijnen verderen eysch & conclusie ten laste van den gevangene gedaan & genomen. Actum coram de heeren Schepenen alle dempto de heer Boon den 20 september 1752, & geëxecuteert den 27 ditto.

In kennisse van mij
J. Oostendorp

fol. 209v

De heer & mr. Adriaan Nicolaas van Overveldt,
Substituyt-bailliuw der stad Schoonhoven
en de n van Belois, ratione officii Eysser
in cas crimineel

¹ Sic. op poene swaarder straffe, lees: op poene van swaarder straffe.

contra
Magdaleen de Vos, jegenswoordig ge-
vangen in 't gasthuys deser stad

Alsoo Magdaleen de Vos geboortig alhier oud zoo zij zegt 37 jaar en jegenswoordig gevange aan de Edele Agtbaare heeren Schepenen deser stad buyten pijn en banden van ijser bekent heeft, dat zij gevangen met haar moeder Leyntje Meyer genaamt, had afgesproken, omme eene Anna Swaneveld mede woonende alhier op te wagten en af te kloppen, omme reedenen dat Anna Swaneveldt zoude hebben gezegt dat, zij haar gevangens jongste suster met een Schot had te bedt gevonden, dat haar gevangens voorn. moeder, om dit boosaardig voorneemen ter uytvoer te brengen, op den 6en augustus deses jaars, des avonds ontrent half agt een geruyme tijd had gaan staen in 't Carmeliterclooster deser stad, opwagtende de gemelde Anna Swaneveld. Dat zij gevangen daar heeft zien voorbijgaan Anna Swaneveld met een emmer aan haar hand, dat zij gevangen daar op heeft gehoord dat haar gevangens moeder de voorn. Anna Swanevelt in 't voorbijgaan heeft uytgescholden voor hoer, en allemans hoer,, dat zij gevange tegelijk gezien heeft, dat haar gevangens moeder Anna Swaneveld van agteren is gevolgt, en met vuysten op haar ruggen heeft geslaagen hoorende haar moeder zeggen: Slaa weerom, donderse hoer.

fol. 210

Dat zij gevangen ook gehoord heeft dat de voorn. Anna Swaneveld tegen haar gevangens moeder heeft gezegt: Slaa jij maar, ik slaa niet; Dat zij gevangene selfs, niet tegenstaande de meergemelde Anna Swaneveld in alle lankmoedigheid het verdroeg, met een groote boosaardigheid daar bij is koomen loopen seggende tegen haar gevangens moeder: Laat staan moeder, je bent te oud, ik sal se beter hebben, dat sij gevangen daar op de voorn. Anna Swaneveldt mede op 't leyff is gevallen, dat zij gevangen Anna Swaneveld met haar hoofd tegens de heyning van Labberton heeft gegoyt en geslaagen, dat zij gevange daarop de voorn. Anna Swaneveld op een vreeselijke wijze met vuysten op haar hoofd en lighaam heeft geslaagen, 't welke zoo vreeselijk is geweest, dat de gemelde Anna Swaneveld daar door een swaare krankte heeft gekreegen, dat niet buyten gevaar geoordeelt is geweest haar leven te verliesen; Dat haar gevangens moeder haar gevangen onder dat vreeselijk slaan heeft toegeroepen: Slaa, slaa de duyvel maar dood, dat zij gevange eenige daagen daarna nog getoont heeft, dat haar woede en wreede boosaardigheid nog niet verkoelt was, aangezien zij gevange tegens haar buuren wanneer die haar gevangen kwamen zeggen, dat Anna Swaneveld zoo slegt was, en dat zij gevangen moest naar Rotterdam vlugten, antwoordde en zijde: 't is goed. ik wou dat ik de duyvel maar dood geslaagen had: Alle ende het welke zijnde verregaande en verfoeylijke saaken, gesprooten uyt een opgevatte boosaardigheid, en geprementeert voorneemen, waardoor het te verwonderen is, dat de gevange zig op dat moment niet heeft schuldig gemaakt aan een doodslag, en zijnde zaaken van zeer quade en dangereuse gevolgen die in een land van justitie niet mogen werden getolereert maar andere ten exempel behooren te werden gestraft. Mits welken den heer Eysser ratione officii op de voorschreven confessie regt versoekende, concludeert dat de gevange sal werden gebragt ter plaatse daar men gewoon is crimineele justitie te doen, ende aldaar met roeden wel strengelijk te worden gegeesseld, en gebrandmerkt, en voorts gebannen uyt de Lande van Holland en Westvriesland, mitsgaders den gestigte van Utrecht ten eeuwigen dage; dat wijders de gevangene zal werden gecondemneert in de kosten en misen van justitie.

fol. 210v

(was geteekent)

Adrianus Nicolaas van Overveldt, Substituut-baljuw

Schepenen der stad Schoonhoven gesien hebbende den crimineelen eysch & conclusie van de heer & mr. Adriaan Nicolaas van Overvelt, Substituut-bailliu der stad Schoonhoven en den Lande van Belois, ratione officii op ende jegens den voorn. gevangene Magdaleen de Vos gedaan ende genomen; En voorts gehoord de vrijwillige confessie van den gevangene, doende regt uyt de naam ende van wegen de Edel Groot Mogende Heeren Staten van Holland & Westvriesland, hebben den voorn. gevangene gecondemneert, gelijk sij haar condemneeren mits dezen omme gebragt te werden ter plaatste daar men gewoon is

fol. 211

crimineele justitie te doen, en aldaar met roeden wel strengelijk te werden gegeesseld. Bannen wijders haar gevangene ten eeuwigen dage uyt den Lande van Holland & Westvriesland, mitsgaders den gestigte van Utrecht; zonder ooyt daar weder inne te mogen komen op poene swaarder straffe, en condemneeren haar gevangene in de kosten & misen van justitie. Ontzeggen verders den heer Substituut-bailliu sijnen verderen eysch & conclusie tot lasten van den gevangene gedaan & genomen. Actum coram de heeren Schepenen alle dempto de heer Boon den 20 september 1752, ende gepronuncieert den geëxecuteert den 27 ditto.

In kennisse van mij
J. Oostendorp

Gevangen den [ ]
uytgegaan den 27 september 1752.
Schepenen verklaren dat den

gevangene hares wetens geene goederen is hebbende, en dat dezelve zoo lange in hegtenisse is gebleeven om den uytslag van de gevaarlijke toestand van Anna Swanevelt te zien, bevorens den heer Bailliu desselfs eysch heeft kunnen formeeren.

fol. 211v   **Vergadering van Schepenen op donderdag den 26 oktober 1752**¹ praesent alle, dempto de heer Dutry

De heer & mr. Adriaan Nicolaas van Overveldt, Substituut-bailliuw der stad Schoonhoven en de Lande van Belois, (ratione officii) Eysser in cas crimineel

contra
Hendrik Rekslouw
jegenwoordig gevange op de Voorpoorte deeser stadt.

Alsoo Hendrik Rekslouw, geboortigh uyt het Paterbornse, oud omtrent ses en veertig jaren, bij sententie van de Edelagtbare heeren Schepenen deeser stadt in dato den 27e september 1752, over afgrijselijke blasphemie, in de voorschreeve sententie breeder vermelt, is gecondemneert geweest gebragt te werden ter plaatse alwaar men gewoon is crimineele justitie te doen, en aldaar ten toone voor al de weereld publikelijk aan een regt op staande paal met een beugel om den hals, en voorts met boeyens aan handen en voeten vast gesloten te werden, en te blijven den tijd van een uur, en wijders ten eeuwigen dage is gebannen uyt den Lande van Holland en Westvriesland, mitsgaders den gestigte van Utrecht, sonder ooyt daar weeder in te mogen komen op poene van swaarder straffe, hij gevange egter maar weynig dagen naar het voorschreeve bannissement heeft kunnen gelusten binnen deese stad te komen wonen nolente senatu, toonende dus metterdaad de justitie ten eenemale te willen vilipendeeren en elusoir² te maken. Allen 't welke sijn saken van seer quade en pernicieuse gevolge, welke in een land van justitie niet konnen werden getollereert maar anderen ten exemple behoorde te werden gestraft. Mits welke den heer Eysser (ratione officii) eysch doende concludeert, dat den

fol. 212   gevangen sal werden gebragt ter plaatse alwaar men gewoon is alhier crimineele justitie te doen, ende aldaar met roeden wel strengelijk te werden gegeesselt, en met het stadswapen gloeyent op sijn rugge gebrandmerkt en andermaal ten eeuwigen dage gebannen uyt den landen van Holland ende Westvriesland mitsgaders den gestigte van Utrecht sonder ooyt weder daarin te komen op poene van swaarder straffe. Dat wijders den gevange zal werden gecondemneert in de kosten en misen van justitie.

Adriaan Nicolaas van Overveldt
Substituut-baljuw

Schepenen der stad Schoonhoven, gezien hebbende den crimineelen eysch & conclusie van den heer Substituut-bailliu dezer stad op ende jegens den gevangen Hendrik Rekslouw gedaan ende genomen. Ende voorts regt doende uyt de naam & van wegens de Edel Groot Mogende Heeren Staten van Holland & Westvriesland, hebben den voorn. gevangene gecondemneert, gelijk Haar Edele Agtbaren hem condemneeren mits dezen, omme gebragt te werden ter plaatse daar men alhier gewoon is crimineele justitie te doen, en aldaar met roeden wel strengelijk te werden gegeesselt; Bannen dezelve andermaal ten eeuwigen dage uyt den Lande van Holland & Westvriesland mitsgaders den gestigte van Utrecht, zonder ooyt daar weder inne te mogen komen op poene van nog swaarder straffe. En condemneeren wijders den gevangene in de kosten & misen van justitie. Actum coram de heeren Schepenen alle dempto Du Trij, op den 26 oktober 1752. En geprounceert & geexecuteert den 1 november 1752.³

In kennisse van mij
J. Oostendorp

¹ Donderdag 26 oktober 1752.

² Sic. elusoir, lees: illusior, denkbeeldig, imaginair.

³ Woensdag 1 november 1752.

Gevangen den 12 oktober 1752
uytgegaan den 1 november 1752
Schepenen verklaren dat
den gevangene, hares weetens,
geene goederen is hebbende.

fol. 212v

De heer ende mr. Adriaan
Nicolaas van Overveldt,
Substituut-bailliuw der stad
Schoonhoven en de landen
van Belois, (ratione officii) Eysser
in cas crimineel

contra

Leyntje Meyers, huys-
vrouwe van Pieter de Vos
jegenwoordig gevangene op de
Voorpoorte deeser stad.

Alsoo Leyntje Meyers, geboortig alhier, oud soo sij segt vijff en 't sestig jaeren bij sententie van de Edelagtbare heeren Schepenen deeser stad in dato den 27en september 1752 over sekere begane forfaicten is gecondemneert gebragt te werden ter plaatse daar men gewoon is crimineele justitie te doen, en aldaar de executie van haar dogter Magdalena de Vos aen te sien, en wijders bij de voorschreeve sententie ten eeuwigen dage is gebannen uyt den Lande van Holland ende Westvriesland, mitsgaders den gestigte van Utrecht, sonder ooyt daar weeder in te mogen komen op poene van swaarder straffe. Egter sij gevangen maar weynig dagen naer het voorschreeve banissement heeft kunnen gelusten, weeder bij haar man in huys binnen deese stad te komen nolente senatu, toonende dus metterdaad de justitie ten eenemaale te willen vilipendeeren en elusoir te maken. Allen 't welke sijn saken van seer quade en pernicieusen gevolge welke in een land van justitie niet kunnen werden getolereert maar andere ten exemple begoorde te werden gestraft. Mits welke den heer Eysser (ratione officii) eysch doende, concludeert dat de gevange zal werden gebragt ter plaetse alwaar men gewoon is alhier crimineele

fol. 213

justitie te doen, ende aldaar met roeden wel strengelijk te werden gegeesselt, ende met het stadswapen gloeyent op haar rugge gebrandmerkt, en andermaal ten eeuwigen dage gebannen uyt den Lande van Holland ende Westvriesland, mitsgaders den gestigte van Utrecht sonder daar ooyt weder in te mogen komen op poene van nog swaarder straffe. Dat wijders de gevange zal werden gecondemneert in de kosten en misen van justitie.

Adriaan Nicolaas van Overveldt
Substituut-baljuw

Schepenen der stad gesien hebbende den crimineelen eysch ende conclusie van de heer Substituut-bailliu dezer stad, op ende jegens den gevangene Leyntje Meyers gedaan & genomen ende voorts regt doende uyt den naame & van wegens de Edel Groot Mogende Heeren Staten van Holland & Westvriesland, hebben den voorn. gevangene gecondemneert, gelijk Haar Edele Agtbaren haar condemneeren mits dezen, omme gebragt te werden ter plaatse daar men gewoon is alhier crimineele justitie te doen, en aldaar met roeden te werden gegeesselt, & voorts andermaal gebannen uyt den Lande van Holland & Westvriesland mitsgaders den gestigte van Utrecht, zonder daar ooyt weder inne te mogen komen op poene van nog swaarder straffe. En condemneeren wijders haar gevangene in de kosten & misen van justitie. Actum coram den heeren Schepenen alle, dempto de heer Du Try, den 26 oktober 1752. En geëxecuteert den 1e november 1752.

In kennisse van mij
J. Oostendorp

Gevangen den 22 oktober 1752.
Uytgegaan den 1e november 1752.
Schepenen verklaren dat
den gevangene haares weetens
geene goederen is hebbende.

fol. 213v

Vergadering van Schepenen

den 7 december 1752.¹ Praesent
alle dempto de heer Dutry

De heer en mr. Adriaan
Nicolaas van Overveldt, Substituut-
bailliuw der stad Schoonhoven
en de Lande van Belois,
ratione officii Eysser in cas crimi-
neel

contra
Jan Hendrik Been, jegen-
woordig gevangen op de
Voorpoorte deeser stad.

Den heer Eysser ratione officii diend van sijnen eysch, concludeert als in geschrifte. Levert wijders deselve over nevens den vrijwillige confessie van den gevangen en versoekt daer op regt en expeditie van justitie.

Omme welken eysch te fondeeren, dede den heer Eysser ratione officii conform de waerheyd seggen.

Dat den gevangen Jan Hendrik Been, geboortig zoo hij zegt van Herfurt², oud vier en dertigh jaren, t' sedert sijn vijftiende jaar geen vaste woonplaetse heeft gehad, en op sijn vijftiende jaar van sijnen ouders is weggelopen.

Dat hij gevange geen kostwinnige heeft als om op valsche voorgeevens en attestatien, bij de diaconien en andere goede luyden geld te collecteeren.

Dat hij gevange op den 26en juny 1741 in Holland onder de heerlijkheyd Berkel en Rodenrijs is gegeesselt en gebrandmerkt, en voorts uyt de provintie van Holland en Westvriesland gebannen ten eeuwigten dage, sonder ooyt daar weeder in te mogen komen op poene van swaarder straffe.

Dat hij gevange aldaar valsschelijk heeft opgegeeven sijn naam te sijn Lodewijk Brandt, en van Rees geboortig oud ontrent negentien jaren, soo als dan ook bij de ontfange sententie van de voorschreeve heerlijkheyd comt te blijken; Dat hij gevangen aldaar die straf heeft moeten ondergaan over en ter

fol. 214

saake hij gevange, sig t' zedert den jare 1740, van een valsche attestatie hadde bedient inhoudende een valsche getuygenisse dat op zecker dorp in Duytsland genaamt Waterhorst³ den 23en augustus 1740 des nagts een swaare brand was ontstaen waardoor seven en dertig huysen in de assche hadde gelegd, dat sig daar onder op het smartelijkste hadde gevoeld de heer Andries Zauk, voornaam koopman aldaar, dat gemelte heer Andries Zauk drie eygen huysen met sijn bijhebbende meubelen hadde verlooren. Dat hij gevange op sommige plaatsen hadde voorgegeeven de persoon van den voorn. Andries Zauk selfs te sijn. Dat hij gevangen aldaar een voornaam coopman was geweest dan wederom daarbij voegende dat sijnen vader aldaar predikant zijnde, door dien brand het leeven hadde verlooren, en dat hij gevange daar door in het geheel was geruineert.

Dat de kerkenraad en gemeente van Waterhorst voorsz. haar hadden beraadslaagt, en geresolveert den voorn. heer Andries Zauk uyt te senden om een uytlandse collecte te doen, dat de voorn. attestatie was gedateert den 5en september 1740 en valschelijk onderteekent Arnoldus Brunings, predikant aldaar, Reynier Willemse kerkouderling en Arnoldus Mulder kerkouderling, hebbende voor yders naem een cachet in rood lak gedrukt⁴. Dat hij gevange sig van die voorschreeve valse attestatie heeft bedient in het collecteeren van penningen. Dat hij gevange daarbij gebruykt heeft een boekje tot het doen annoteren hoe veel een yder quam te geeven, quasi voor de gemeente van Waterhorst voorzeyt. Dat eenige aantekeningen voor een gedeelte daer in sijnde [gezet] door de luyden die wat hebben gegeeven, en ook eenige door een van zijnen gevangens complicen.

Dat in plaetse, dat de voorsz. straffe op sijnen begane valsityt aan hem gevangen tot beterschap zoude hebben verstrekt, hij gevange nogtans in sijn valse en quade handel is voortgevaeren.

Dat hij gevange na dat hij de bovengemelte straffe heeft ondergaan, sig opgehouden heeft te Amsterdam en daar na te Enkhuysen.

¹ Donderdag 7 december 1752.

² Herfurt; thans: Herford in Nordrhein-Westfalen in Duitsland.

³ Waterhorst; Wasserhorst bij Bremen ?

⁴ Van dat de kerkenraad tot rood lak gedrukt, staat tussen grote haken.

Dat hij gevangen aldaar ter zee heeft dienst genoomen voor soldaat en na tien maanden gedient te hebben sig heeft begeeven na Amersfoort, dat hij gevangen aldaar 't eerst heeft kennis gemaakt met Gerrit Willemse de jegenwoordig meedegevangen, dat hij gevangene aldaar twee dagen heeft gelopen aalmoessen bidden, seggende te sijn matroosen die haar schip verlooren hadden.

fol. 214v Dat hij gevange vandaar sig heeft begeeven na Campen en Steenwijk en binnen de provinsie van Gelderland inde quartieren van Veluwe, ampte van Brummen bij hem hebbende sijnen gevangens bijsit, benevens eene Tijmen van Dolder, dat hij gevangen met die Tijmen van Dolder de gantsche provincie van Gelderland door en soo wel binnen als buyten Aarnhem sig heeft gegeneert met op een stoute wijze aalmoessen te vragen, dat hij gevangen daarbij het woord heeft gevoert, en sig meede bediend van een valsche en gefingeert voorgeeven als dat hij gevangen met sijnen voorn. makker van een verlooren reys quam, en schipbreuk geleeden hadden, en dat zij collecterden voor meer andere van haar cameraden. Dat hij gevangen daerop, nadat hij sig met die en dergelijke valschen handel den tijd van twee jaren gegeneert had nadat hij gevangen voor de leste rijs in handen van de justitie was geweest tot Berkel voorsz. voor de tweede reys in handen van de justitie is geraakt, voor den Hove des Furstendoms Gelre, en Graafschap Zutphen.

Dat hij gevangen aldaar na genome informatie en eyge confessie van sijn gevangens gemelte valse en bedriegelijke handel op den 25en april 1744 weeder strengelijk is gegeeselt geworden, en voorts ten eeuwigen dage gebannen uyt het gantsche Furstendom Gelre en Graafschap Zutphen, dat hij gevange aldaar meede valschelijk heeft opgegeeven sijnen naam te sijn Hendrik van der Linden, oud drie en twintig jaren en geboortig van Lingen.

Dat hij gevange in plaets van door deese straffe nog een beter leven te gaan lijden, weeder op de voorschreeve handelswijze is voortgegaan en sig naar de bovengemelte straffe tot Aarnhem te hebben ondergaan, begeeven heeft na Campen en Steenwijk, en van daar door Vriesland, na Groningerland, na het Landschap Drenthe, en verders in Overijssel, en daer vandaen na de Maaskant, na Venloo, en Roermond, als elders.

Dat hij gevange op die voorsz. plaetsen, t' sedert 't jaar 1744 sig heeft opgehouden en aldaar sijn cost en gansch onderhoud heeft gesogt, met als boven van de goede luyden gelt te collecteeren op het valsch voorgeeven van matroos die sijn schip verlooren had.

Dat hij gevangen daar van daan sig wederom begeeven heeft in de provincie van Gelderland en onaengesien sijn bovengemelte bannissement het selve heeft overtreden.

fol. 215 Dat hij gevangen te Eeden op de Veluwe¹, met sijn toen bij sig hebbende wesen Anna Maria Smit, en soo genaemde zoon Carel van der Linden, mitsgaders nog twee jonge kinderen aldaar weeder is geapprehendeert geworden, en dus voor de derde reys in handen van de justitie is geweest, wederom voor 't Hof van Gelderland, dat hij gevange aldaar naar genome informatie en eyge confessie dat hij gevangen in vilipendie van sijn voorsz. bannissement sig aldaar weeder heeft laten vinden en continueerende in sijn vorige quaden handel en levenswijs heeft blijven bedelen, weeder onder de naam van matroos, die sijn schip verlooren had, voor de derde reys is gegeesselt geworden, op den 27en november 1749 en voorst ten eeuwigen dage gebannen bij poene van swaarder straffe, en selfs naer bevinding van saken op poene van de dood.

Dat hij gevange op die tijd weeder heeft gevarieert in het opgeeven van sijn geboorteplaats als hebbende op die tijd gesegt geboortig te sijn van Rees in 't Land van Cleeff, dat hij gevange na die ontfange straffe zig heeft begeeven na Venloo, Roermond en 't Graafschap Gelder. Dat hij gevangen aldaer weeder sijn cost heeft gewonnen met op de voorsz. valsche wijs te bedelen. Dat hij gevangen aldaer weeder in handen van de justitie is geraakt maert 1750.

Dat hij gevangen des nagts uyt een herberg twee uren van Venloo is geapprehendeert benevens Gerrit Willemse de jegenwoordige meedegevangene, en een vrouwspersoon in 't Graafschap Gelder is opgebracht, dat sij gevangen aldaer vijf en twintig weken hebben geseeten, en daarna sijn gebannen, omdat sij gevangen aldaer sonder pas gingen bedelen.

Dat hij gevange in plaatse dat de bovengemelte straffe tot beterschap zoude hebben gebracht, zig daarna tot grooter falsiteyten heeft begeeven.

¹ Eeden op de Veluwe; Ede, prov. Gelderland.

Dat hij gevange, na dat hij uyt het Graafschap Gelder gebannen was, zig heeft begeeven na Campen en daar van daan na Borkelo.

Dat hij gevange aldaer sijn meedegevange heeft ontmoet, en daer meede gecomplotteert om te gaan bedelen, voorgeevende te sijn twee matroosen die haar schip verlooren hadden, en dat te samen dus hebben gereyst, door geheel Cleeffsland, na Weezel, Roermond, Venloo, en verder langs de Maeskant.

Dat hij gevange met de jegenwoordige meedegevange heeft gaan collecteeren penningen bij de diaconie en goede luyden, voorgeevende dat hij gevange was een stuurman en de meedegevange een bootsman, dat hij gevange over veertien weeken sijn schip dat weesen soude een driemast gallioot en geladen met tarwe op de kust van Engeland verlooren had.

fol. 215v

Dat hij gevangen nooyt anders als voor soldaat op zee geweest, ook nooyt schipbreuk geleeden heeft, dat hij gevange om die valse collecte voor regt te doen voorkomen gebruykt heeft een geschreeven hoogduytsse pas, dien hij gevangen inden Haag op het Oude Hoff gehalt heeft.

Dat hij gevange valschelijk heeft voorgegeeven aan menschen die geen hoogduyts leesen konden off verstonen, dat die pas was een attestatie van de Staten Generaal, waarbij Haar Hoogmogenden haer permitteerde penningen te gaan collecteeren, en dat al 't geen sijn gevangen seyde daar in stond waar was.

Dat hij gevangen om sijn goddeloos bedrog nog meerder schijn van waarheyd te geeven daar bij gebruykt heeft een boekje daer in hij de armbesorgers en goede luyden liet annoteren hoeveel een yder quam te geeven. Dat hij gevange op dat boekje de ses eerste letters of namen beneevens de gespecificeerde somme daar bij selfs heeft geschreeven, voorgevende aan andere menschen dat die letters waaren gesteld door boeren die niet schrijven konden, en dat hij al soo veel als daer stond had ontfangen.

Dat hij gevangen ook in dat boekje op sommige posten een gulden off wel meer daar bij hadde geschreeven als er gegeeven was en geschreeven stond. Dat hij gevangen sulcx heeft gedaan om de diaconien en andere collegien en persoonen te misleyden en daardoor tot het geeven van meerder en grooter gift te beweegen. Dat hij gevange onaangesien hij op poene van swaarder straf bij vonnis van geswoorenen van de heerlijkheyd Berkel en Roodenrijs op den 16en juny 1741 is gebannen ten eeuwigen dage uyt de provincie van Holland en Westvriesland egter sijn bannissement niet alleen heeft overtreden, maar ook met de voorsz. vals voorgegevee attestatie beneevens het boekje is gaan collecteeren rontom Den Haag op de meeste dorpen, ook in Gelderland en het Stigt van Utrecht, en voorts in de Alblasser- of Dordse Waart, gelijk het uyt de annotatie in 't voorsz. boekje consteert.

fol. 216

Dat hij gevange om de armbesorgers en goede luyden tot milde giften te beweegen, dan eens daarbij gebruykte op een goddeloose en sondige wijs verscheyde passages uyt Gods Woort (seggende dat den apostel Paulus seyde: Doet het goede, dog aldermeest aan de geloofsgenooten en dat de heere Christus gesegt heeft dat hij een koude dronk waater in sijnen naam gegeeven niet onbeloont sal laten) dan weeder als de menschen niet wilden geeven dat haer God wilde bewaaren voor brand en watersnoodt met dat oogmerk om haar tot mildadigheyd te beweegen.

Dat hij gevangen met sijn meedegevangen op vrijdag den 10en november deses jaars van Overlek is gekomen binnen deese stad, en sig heeft geadresseert aen het huys van zeker diaken op de Voorhaven, seggende dat hij gevange was een stuurman, en sijn maat een bootsman, en dat zij haar schip verlooren hadden, en dat zij wat geld quaemen collecteeren. Dat men haar gevangen heeft geweest aan den diacen wonende agter de groote kerk; dog dat sijn gevangen daer na toe willende gaan door den eene diender van de justitie daer in sijnde belet en geapprehendeert geworden. Dat hij gevangen andersints van voorneemen was beneevens sijn meedegevangen met de voorsz. valsche pas en boekje op alle in de dorpen in de Crimpenerwaard¹ bij de diaconien te gaan collecteeren, en voorts over Gouda weder na Dordrecht te retourneeren.

Dat vervolgens gebleeken is, en hij gevange selfs ook geconfesseert heeft dat sijn gevangens gansches levensloop niet anders is geweest dan een aan een schakeling van groote falsiteyten.

Dat hij gevange op de voorsz. crimina falci, een andermaal voor de heeren Schepenen alhier is gehoord en geëxamineert, dat hij gevangen deselve al soo heeft geconfesseert en beleeden gedaan te hebben, ende gemerkt hij gevangen de eerste reys is gegeesselt en gebrandmerkt, en voorts gebannen ten eeuwigen dage uyt de provincie Holland en Westvriesland, tweemaal daer na

¹ Sic. op alle in de dorpen in de Crimpenerwaard, lees: op alle de dorpen in de Crimpenerwaard.

is gegeesselt, over sijn begane falsiteyten en hij gevange in plaatse sig te beeteren, zig hoe langer hoe meer aan grooten falsiteyten heeft schuldig gemaakt, Ja selfs valsche handtekeningen heeft geschreeven, waar door de armen op deen goddeloosen wijs van het hare is berooft, en dierhalven allen 't selve zijn saken van zeer quade en pernicieusen consequentie, die in een land van justitie niet konnen werden getollereert maar andere swaarijck ten exempele moeten werden gestraft. Mits welke soo concludeert den heer Eysser ratione officii dat de gevange zal werden gecondemneert bij vonnisse van heeren

fol. 216v Schepenen te worden gebragt ter plaatse alwaar men gewoon is alhier crimineele justitie te doen ende aldaar aan den galge met de koorde te werden gestraft dat er de dood na volgt, naar alvorens zijn regterhand op een blok met een kapmes zal werden afgekapt, en beneevens het boekje boven sijn hoofd aen de galge gespijkert. Dat wijders sijn gevangens doode lighaam op het ordinaire galgevelt deeser stad aen de galge zal werden gehangen meede met het boekje en sijn afgekapte hand boven sijn hoofd anderen ten afschrik. Dat voorts den gevangen zal werden gecondemneert in de costen en misen van justitie.

Adriaan Nicolaas van Overveldt

Heeren Schepenen houden den bovenstaande crimineelen eysch in advis, tot op morgen in overweginge dat het collegie compleet zal zijn als wanneer meede te gelijk zullen werden geciteert de laat afgegaane heeren Schepenen van Kempen, van Vlissingen, Braet, & van Lindt omme der zelve praeadvies in te neemen.

fol. 216v Heeren Schepenen op vrijdag den 8 december 1752¹ weder vergaderd zijnde, als wanneer de heer laat afgegane schepen van Lindt mede is gecompereert, en daar op geleezen zijnde een ingekomene missiven van de heer Schepen Dutry, kennisse gevende dat wegens een swaare inflammatie op de borst buyten staat was om huyden in het collegie van heeren Schepenen te compareeren, dog dat verhoopde aanstaande dingsdag in staat te zullen zijn om te kunnen fungeeren; En is derhalve niet gevoteert, maar de zaak in statu gehouden tot aanstaande dingsdag den 12 dezer.

fol. 217

**Vergadering van Schepenen
ut supra**

De heer en mr. Adriaan Nicolaas
van Overveld, Substituut-bailliuw der stad
Schoonhoven en de Lande van Belois,
ratione officii Eysser in cas crimineel
contra
Gerrit Willemse, jegenwoordig
meedegevangen onder den raethuise
deeser stad

Den heer Eysser ratione officii diend van sijnen eysch ende concludeert als in geschrifte, levert wijders deselve over, nevens de vrijwillige confessie van den gevangene, en versogte daar op regt en expeditie van justitie.

Omme welke eysch te fundeeren, dede den heer Eysser ratione officii conform de waarheyd seggen, dat den gevange Gerrit Willemse, geboortig van Stevenswaardt², oud soo hij segt seven en veertig jaar, 't sedert lange jaren geen vaste woonplaats heeft gehad, maar sig in de provinsie van Gelderland, Overijssel als elders opgehouden. Dat hij gevangen 't sedert 15 à 16 jaar sig heeft gegeneerd om op valsche voorgeevens bij de goede luyden, geld te collecteeren. Dat hij gevange sig heeft uytgegeeven te sijn, dan een schipper, dan weer een matroos die schipbreuck geleeden had en sijn schip verlooren had, gaande met een soldaat, die 't selfde voorgaf. Dat hij gevangen al over de 10 jaar met Jan Hendrik Been, jegenwoordig meedegevangen alhier, heeft kennis gemaakt, en gedurende die tijt dan eens met sijn meedegevangen, dan weer alleen, dan met een ander op valsche voorgeevens bij de goede luyden gelt heeft gaan colecteeren.

Dat hij gevange op den derden mey 1743 meede voor het Hoff van Aernhem strengelijck is gegeeselt, beneevens nog twee van sijn complices, dog dat hij gevange alleen voorts is gecondemneert geweest voor den tijt van twee jaren in 't tugthuys dier provincie te worden

¹ Vrijdag 8 december 1752.

² Stevensweert, gem. Maasgouw, prov. Limburg.

geconfineert, om gedurende deselve tijt met sijn handenwerk de cost te winnen, en na expiratie vandien voor al sijn leeven gebannen uyt het geheele furstendom Geldre en graaffschap Sutphen op poene van swaarder straf, indien ooyt daer weder binnen mogte komen, soo als dan ook bij de ontfangen sententie van 't voorsz. Hoff comt te blijken.

fol. 217v

Dat hij gevangen aldaar die straf heeft moeten ondergaan over en ter zake hij gevangne sig niet alleen had schuldig gemaakt aan de boven gemelte valsche collectien maar dat hij gevangne aen verscheyde huysen in de provincie van Gelderland, de menschen met geweld had gedwongen hem gevangen te geeven, dat hij eyste breeder bij de gemelte sententie geexpliceert.

Dat in plaatse, dat deese straffe hen gevangen tot beterschap zoude hebben gebragt, hij nogtans in sijn valsche en quade handel is voortgevaaren.

Dat hij gevangen na dat hij uyt sijn hegtenis op den 4en mey 1745 is ontslagen, sig begeeven heeft naar Amersfoort.

Dat hij gevangen sig aldaar 20 weeken heeft opgehouden, en aldaar des somers heeft stoelen gemat en 's winters heeft gaan penningen collecteeren, meede onder het valsch voorgeeven van matroos, die sijn schip hadde verlooren, en sulcx nu en dan met de meedegevangen, en dan weer met een anderen. Dat hij gevangen sig den tijt van vijft' halft jaar op soo een valsch voorgeeven heeft gegeneert.

Dat hij gevangen sijn jegenwoordige meedegevangen te Emmerik weder ontmoet heeft en daarmede heeft gaan collecteeren, meede onder de valsche naam van ongelukkige zeeluyden, die haar schip verlooren hadden.

Dat hij gevangen, met de meedegevangen daar vandaan is gegaan na Venloo, Roermond en 't graafschap Gelder. Dat sij gevangen aldaar weder haar cost hebben gewonnen met op de voorsz. valsche wijze penningen te collecteeren. Dat sij gevangne aldaar weder in handen van de justitie sijn geraakt in maart 1750.

Dat sij gevangen omtrent een halff uur van Venloo, uyt een herberg door de boeren sijn opgeligt en gevangen genomen, en daar vandaan na Gelder sijn gebragt.

Dat sij gevangen aldaer vijff en twintich weeken hebben gevangen geseeten, en daarna sijn gebannen.

Dat sij gevangen beyde van daar weder na Venloo sijn gegaan, en weder onder 't voorsz. vals voorgeeven hebben gaan collecteeren.

Dat hij gevangen daar op sijn meedegevangen heeft verlaten en alleen of met anderen heeft gaan collecteren.

fol. 218

Dat hij gevangen daar na is gegaan na 's Hage en aldaar bij de Kijserlijke ambassadeur heeft gehaalt een hoogduytse pas, onder de valsche naeme van matroos en bootsgesel, eensdeels met dat valsch oogmerk, om de menschen daar uyt wijs te maken dat hij gevangne een arme matroos was, die sijn schip verlooren had, en daer op reysgeld versogt, anderdeels om wanneer hij gevangne in het Pruysische en Brandenburgse quam, aldaer vrij te kunnen passeeren, en daar meede de goede luyden tot grooter mildadigheyd te brengen. Dat hij gevangen sijn jegenwoordige meedegevangen cameraat weer heeft ontmoet te Dort, en aldaer t' samen gecomplotteert penningen te gaan collecteeren bij de diaconie, en goede luyden onder 't voorgeeven, dat hij gevangen was bootsman en sijn jegenwoordige meedegevangen een stuurman. Dat sij gevangen over veertien weeken, haar schip dat geweest was een driemast galjoot, en geladen met tarwe, voor Engeland verlooren hadden.

Dat hij gevangen nooyt ter zee heeft gevaren, maar wel in 's lands dienst is geweest, en gedeserteert heeft. Dat sij gevangen, om die valsche collecte voor egt te doen voorkomen gebruykt hebben de passe, en wel voornamentlijk een geschreeve pas van sijn maat, dat die geschreeve pas moeste vals weesen, omdat de ambassadeurs alle gedrukte passen geeven. Dat sij gevangen valschelijk hebben voorgegeeven aan menschen die geen hoogduyts leesen konden, of verstonden, dat die pas was een attestatie van de Staten Generaal, waarbij Haar Hoogmogende haer permitteerde penningen te gaan collecteeren, en dat het geen sij gevangen seyden daarin stond, en waar was.

Dat sij gevangen om haar goddeloos bedrog nog te meerder schijn van waarheyd te geeven, daar bij gebruykt hebben een boekje, daar in de armbesorgers en goede luyden annoteerden hoeveel

een yder quam te geeven. Dat sijn gevangens makker daar ontrent het woord deed, en het boekje benevens de geschreve pas bij sig hield, dat hij gevangen daar wel bij voorgaf te sijn de bootsman van 't voorsz. schip.

Dat sulcx ten eenemaale vals was, dog dat hij het alles gepractiseert had, om de diaconien en andere collegien en persoonen te misleyden, en daar door tot het geeven van meerder en grooter gifte te beweegen.

Dat hij gevangen beneevens sijn jegenwoordige meedegevangen met de voorsz. passen en boekje op vrijdag den 10en november laastleeden sijn gekomen binnen deese stad, en haar het eerst hebben geadresseert aan het huys van zeeker diacen op de Voorhaven, zeggende dat hij gevangen was een bootsman, en sijn maat een stuurman, en dat sijn haer schip verlooren hadden, en dat sijn wat geld quamen collecteeren.

fol. 218v Dat sijn gevangens de helft van haar vergane schip nog moesten betalen. etc. (dat sijn aalmoessen moesten geeven, want dat den Apostel Paulus seyde: Doet wel, doch voornamentlijk aan je geloofsgenooten).

Dat sijn gevangens maat tegen hem gevange hadde gesegt, dat hij al over drie weekens alhier was geweest, om op 't voorsz. valsch voorgeeven te collecteeren, dog als toen geen bewijs bij sig had, die sijn als nu meede bragten.

Dat men haar gevangen heeft geadresseert aan de diacon wonende agter de Grootte Kerk.

Dat sijn gevangene daer na toe willende gaan, door den eenen diender van de justitie daar in sijnde belet en geapprehendeert geworden.

Dat hij gevangen andersints afgesproken was met sijn meedegevange, om met de voorschreeve valse pas en het boekje op alle dorpen hier in de Crimpenerwaard bij de diaconien te gaan collecteeren.

Dat vervolgens gebleeken is, en hij gevangen selfs ook geconfesseert heeft, dat sijn gevange gantsche levensloop niet anders is geweest als een aaneenschakeling van grove en notoire falisteyten.

Dat hij gevangen meede op de voorschreeve crimina falsi; een en andermaal voor de heeren Schepenen alhier is gehoord, en geexamineert, dat hij gevangen deselve alsoo heeft geconfesseert en beleeden gedaan te hebben.

fol. 219 Allen t' welke sijnde zaken van notoire valsityt, en bedrog, waar door aan de eene sijde de penningen door de armbesorgers, mitsgaders andere collegien en persoonen met een goed en heylssam oogmerk gegeeven op een goddeloose en sondige wijze werden doorgebracht, en aan de andere sijde, dat sodanige armbesorgers, collegien en particulieren werden afgeschrikt om aan opregte armen en ongelukkige persoonen eenige liefdegaven te oeffenen, en gemerkt hij gevangen over diergelijke schoon minder falsityt alreeds door justities handen is gestraft geworden, en in plaatse sig te beteren, sig van tijd tot tijd aan groffen valsityten heeft schuldig gemaakt, en derhalven saken van seer quade en perniciousen gevolgen, die in een land van justitie niet kunnen werden getollereert maar andere ten exempele swaerlijk moeten werden gestraft. Mits welke soo concludeert den heer Eysser ratione officii dat den gevange bij vonnisse van heeren Schepenen sal werden gecondemneert gebragt te werden ter plaatse daar men gewoon is alhier crimineele justitie ter doen, ende aldaar aan de galge met de koorde te werden gestraft, dat er de dood navolgd, en de voorsz. valsch gebruykte passe, meede boven sijn hoofd aan die galge te werden gehangen. Dat wijders sijn gevangens doode lighaam op het ordinaire galgevelt deser stad aen de galg zal werden gehangen, meede met de voorschreeve passe boven sijn hoofd andere ten afschrik. Dat voorts den gevange zal werden gecondemneert in de costen en misen van justitie.

Adriaan Nicolaas van Overveld

Heeren Scheepenen als in de vorenstaande crimineelen eysch.

fol. 219

**Vergadering van Schepenen
den 12 december 1752.¹ Praesent**

¹ Dinsdag 12 december 1752.

de regeerende heeren Schepenen
 alle, zijnde de laatst afgegane heeren
 Schepenen absent

Gedelibreert zijnde over de crimineelen eyschen van de heer Bailliu contra Jan Hendrik Been en Gerrit Willemse, gevangens, zoo zijn met volkome eenparigheyd gearresteert de naarovolgende sententien:

fol. 219v

Sententie van Jan Hendrik Been

Alsoo Jan Hendrik Been geboortig zoo hij zegt van Herfurt, out 43 jaaren, jegenwoordig gevangen op de Voorpoorte dezer stad, buyten pijn en banden van ijsere bekend ende beleeden heeft dat hij gevangene op sijn 15e jaar van sijne ouders is weggelopen, en 't zedert die tijd geen vaste woonplaatse heeft gehad.

Dat hij gevangene geen kostwinninge heeft maar van der jeugd aff zig alleen heeft toegelegd, omme onder gefingeerde namen op valse attestatien & voorgeevens bij de diaconyen en andere goede luyden geld te collecteeren.

Dat hij gevange op den 26 juny 1741 in Holland onder de heerlijkheyd van Berkel ende Rodenreys is gegeesselt & gebrandmerkt, etc. etc. vide folio 213 verso et [volgende].

Allen het welke zijnde zaken van zeer kwaade & pernicieuse gevolgen etc.

Zoo is 't dat heeren Schepenen der stad Schoonhoven gesien hebbende den crimineelen eysch & conclusie van den heer Bailliu dezer stad ende den Lande van Belois, en gehoord de vrijwillige confessie van den gevange, doende regt uyt den name & van wegen de Edel Groot Mogende Heeren Staten van Holland & Westvriesland, den voorn. gevangen hebben gecondemneert, gelijk Haar Edele Agtbaren hem

fol. 220

condemneeren mits dezen, omme gebragt te werden ter plaatse alwaar men gewoon is alhier crimineele justitie te doen en aldaar aan de galge met de koorde te werden gestraft dat er de dood na volgt, naar alvorens het vals gebruykte boekje boven sijn hoofd aan de galg te zijn gespijkerd. Dat wijders sijn gevangens doode lighaam op het ordinaris galgeveld dezer stad aan de galg zal werden gehangen mede met het zelve boekje boven sijn hoofd, anderen ten afschrick. En condemneeren den gevangene in de kosten ende misen van justitie. Ontseggen voorts de heer Bailliu sijn verdere eysch ende conclusie tot lasten van de gevangene gedaan & genomen. Aldus gedaan ende gearresteert bij den heeren Schepenen alle op den 12 december 1752. En gepronuncieert & geëxecuteert op den 20 ditto.

In kennisse van mij
 J. Oostendorp

Gevangen den 10 november 1752.
 Geëxecuteert den [ ] december 1752.
 Schepenen verklaren dat
 den gevangene hares weetens
 geene goederen is hebbende.

fol. 220v

Sententie van Gerrit Willemsse

Alsoo Gerrit Willemsse, geboortig zoo hij zegt van Stevenswaert, oud 47 jaaren, jegenwoordig gevangene onder den raadhuyse dezer stad, buyten pijn en banden van ijsere bekend ende beleden heeft, dat hij gevangene in sijne jonkheyd den lande hebbende gediend als soldaat, 't zedert enige jaaren geen vaste woonplaatse heeft gehad, maar zig in de provintie van Gelderland, Overijssel als elders heeft opgehouden.

Dat hij gevangen 't zedert 15 a 16 jaaren zig heeft gegeneerd om op valsse voorgevens bij de goede luyden geld te collecteeren.

Dat hij gevange zig heeft uytgegeeven te zijn dan voor een schipper, dan weer voor een matroos, die schipbreuk geleeden & sijn schip verlooren had, gaande te dier tijd met een soldaat, die het zelfde voorgaff.

Dat hij gevangen als over de 10 jaaren heeft kennisse gemaakt met Jan Hendrik Been, meedegevangene alhier etc, etc. vide folio 217 & [volgende].

fol. 221 Zoo is 't dat heeren Schepenen der stad Schoonhoven gesien hebbende den crimineelen eysch & conclusie van den heer Bailliu dezer stad en den Lande van Belois, en gehoord de vrijwillige confessie van den gevangene, doende regt uyt den naame & van wegens de Edel Groot Mogende Heeren Staten van Holland en Westvriesland, den voorn. gevangene hebben gecondemneert gelijk Haar Edele Agtbaren hem condemneeren mits dezen omme gebragt te werden ter plaatse alwaar men gewoon is alhier crimineele justitie te doen omme aldaar met een strop om de hals onder de galge te werden gesteld, en daaraan vastgemaakt aldaar de executie van sijn medegevangene aan te zien, vervolgens met roeden wel strengelijk te werden gegeesselt, en met het stadswapen gloeyend op sijn rugge gebrandmerkt. Bannen voorts den gevangene ten eewigen dage uyt den Lande van Holland & Westvriesland, mitsgaders den gestigte van Utrecht, zonder ooyt daar weder binnen te mogen komen op poene van swaarder straffe, en condemneeren hem in de kosten & misen van justitie. Ontzeggen wijders den heer Bailliu sijnen verderen eysch en conclusie ten lasten van den gevangen gedaan ende genomen. Aldus gedaan ende gearresteert bij de heeren Schepenen alle op den 12 december 1752. En gepronuncieert en geëxecuteert op den 20 ditto.

In kennisse van mij
J. Oostendorp

Gevangen den 10 november
en uytgegaan den 20 december 1752¹
Schepenen verklaaren
dat den gevangene hares weetens
geene goederen is hebbende.

fol. 221v

**Vergadering van Bailliu &
Schepenen den 6 oktober 1753.²**

Praesent allen dempto de heer Boon schepen

De heer en mr. Adriaan Nicolaas van
Overveldt, Substituyt-bailliuw der stad
Schoonhoven ende Lande van Belois,
ratione officii Eysser in cas crimineel
contra

Anna van Bockum jegenswoor-
dig gevangen op de poorte deser stad.

Den heer Eysser ratione officii dient van sijnen eysch, concludeert als in geschrifte, levert wijders deselve over nevens de vrijwillige confessie van den gevangene, en versoekt daar op regt, en expeditie van justitie;

Omme welke eysch te funderen, deden den heer Eysser conform de waarhijt seggen, dat den gevangen Anna van Bockum, geboortig van Schoonhoven, oudt, soo sij segt circa vier en dartig jaaren, heeft gewerkt, als schoonmaakster bij Elias Geesdorp, hovenier binnen deese stad. dat zij gevangen in dat huys verscheyde maalen wanneer de gemelde Elias Geesdorp, en desselfs vrouw uyt waren, de kasten, staande in de binnekamer, heeft opengedaan met de sleutels, die gemeenlijk agter in de keuke laagen, off aldaar aan een stoel hongen; dat zij gevangen uyt die kasten verschijde maalen geld heeft gestolen, belopende circa dartig guldens, dat zij gevangen de laaste maal, sijnde geweest op saterdag voor de laaste Schoonhovense kermis, een van de voorsz. kasten met een verkeerde sleutel heeft willen opsteeken, en met geweld heeft opengetrocken, sodanig dat het slot daarvan binnen is afgesprongen, en de binnesponge³ van de eene deur

fol. 222

van die kast is gescheurt en dus het geld daar uyt gestolen heeft.

dat zij gevangen om die diefstallen gemakkelijker; en geruster te kunnen doen, altoos het meisje, dat in 't voorsz. huys van den arme besteed is, uytsond, om peperneuten, off Spaans roggebroad te haalen, hebbende dus 't meergemelde huys alleenig,

dat zij gevangen van den bovengemelde Elias Geesdorp nog heeft gestolen twee vrouwehembden, en een servetje,

dat zij gevangen die twee hembden in de lommert heeft gebragt, waarvan de briefjes nog in haar huys laagen, hebbende op ider hemd eene gulden gehaaldt;

¹ December geschreven als; Xbⁱ,

² Zaterdag 6 oktober 1753.

³ GTB. Sponge; Schuif of groeve waarin iets sluit, sponning.

Dat zij gevangen over eenige tijt ook voor schoonmaakster gewerkt heeft bij Cornelis Maurak, en aldaar mede geld heeft gestoolen uyt een sak, die onder in de toonbanke lag, bedragende circa een riksdalder, waarvan zij gevangen naderhand nog een dalder hadde terug gegeven; dat zij gevangen aldaar daerenboven nog heeft gestolen twee vrouwehembden, een manshembd, twee slaaplakens, twee neusdoeken, een feyteltje¹ off servetje, twee witte sloopjes, een das en een vrouwemuts, in verschijde rijse boven van de solder, als het voor vuyl linden aldaar gebragt was; dat zij gevangen de gemelde goederen ordinair gestolen heeft des nademiddags, wanneer vrouw Maurak in 't voorhuys sat tee te drinken; dat zij gevangen de twee gestoolen lakens als toen heeft in de lommert gebrogt, en het andere aan haar leyf gedragen heeft;

Dat zij gevangen mede voor schoonmaakster alhier heeft gewerkt, bij de weduwe Groeneveldt op de Haven, en aldaar is vandaan geraakt, omdat zij gevangen de gemelde juffrouw Groeneveldt te veel ontstolen heeft;

fol. 222v

dat zij gevangen op seker tijt tegens de winter, wanneer de gemelde juffrouw Groeneveldt met haar meid in de week, in de kerk was, en dus daar niemand thuys was, met een sleutel van haar gevangens moeders voordeur, de agterdeur van 't huys van juffrouw Groeneveld heeft geopend, en daar in huys is gegaan; dat zij gevangen daar op die tijt gestoolen heeft een loode tabaksdoos; dat zij gevangen die loode tabaksdoos twee a drie daagen daarna heeft wederom gegeven, wanneer juffrouw Groeneveld haar gevangen daarnaa vroeg met bedreiging, dat als sij gevangen deselve niet weerom gaff, daarover aan den Bailliuw soude klagen; dat sij gevangen op die tijt, wanneer de gemelde juffrouw Groeneveldt uyt de kerck weder thuys quam, en dus haar gevangen overviel, sig heeft verschole in 't kookhuysje in het donker; dat zij gevangen op die tijt hoordende, dat juffrouw Groeneveld, siende in een hoek eenige beweeging, vroeg: wie is daar?, sig heeft stil gehoude, tot dat de juffrouw naa haar toequam, omdat sij gevangen toen eindelijk en ten laasten heeft geantwoord, dat zij gevangen op het huys gepast had, en dat de juffrouw dierhalve haar gevangen wel een dubbeltje mogt geven; dat zij gevangen korte tijt na dato, wanneer de gemelde juffrouw Groeneveld van huys was, en daar nimand thuys was, wederom des avonds om negen uren, door behulp van de bovengemelde sleutel de agterdeur heeft opengedaan, en dus in huys gekomen; dat zij gevangen op die tijt een deurtje van een kasje dat in de agterkamer van dat huys stont, en gesloten was, met haar handen heeft opengetrocken, en daar uyt gestolen heeft een silvere beugel met een goude genaaide tas daaraan; dat zij gevangen in die tas nog gevonden heeft, circa vijff guldens aan geld; en dus dat ook gestoolen; dat zij gevangen den genayde goude tas van de silvere beugel heeft getarnt, en die op den dijk heeft gegooit, dat zij gevangen de silvere beugel heeft verkogt in de Nieupoort voor ontrent tien guldens; dog dat zij gevangen daar voor in de plaats heeft geruyt een silvere snuyfdoos, en toen maar een kroon heeft toegekregen;

fol. 223

dat zij gevangen tegens haar moeder gesegt had, dat zij die tas gevonden had, dog dat haar moeder haar daar op geantwoord heeft: Jouw dief, de galg staat al voor uw oogen; Dat zij gevangen daerenboven nog, terwijl de meergemelde juffrouw Groeneveld op sekere tijt in haar voorhuys was, en met een turffboer stont te praaten, uyt een kasje, dat in de keuken stont, en open was gestolen heeft eenige agtentwintige², circa dartig guldens bedragende; dat zij gevangen nu twee jaar gelede heeft gestole van de bakker van Willige Langerak in het bijsijn van de dogter van Griet de Moff, Lijs genaamt, een Eyssere asschop; dat zij gevangen dien Eyssere asschop heeft verkogt aan Steyntje Hogendoorn voor vier stuyvers; dat zij gevangen al van haar tien jaar aff haar heeft opgehouden met dieverijen, met in de tuynen door en over de heyningen te kruypen, en klimmen, en aldaar te steelen appelen, peeren, en andere vrugten, ook stucken van boonstaken, en meer; dat sij gevangen 't selve 't laaste gedaan heeft in de tuyn van de Groot, ter zijden den backer op Willige Langerack; dat zij gevangen al het selve alsoo heeft geconfesseert en belede gedaan te hebben; Allen 't welke zijnde saaken van seer quade en pernicieuse gevolgen, die om de enormiteyt (gemerkt deselve gepaard hebben gegaan met geweld off braak) en om de menigvuldigheit van diversche dieverijen van vertrouwde goederen, in een land van justitie niet kunnen werden getollereert, maar ingevolge de placaten, en wel 't placcaat van den 19de maart 1614: articul 1 en 2: andere ten exempel swaarijk moeten werden gestraft. Mits welke soo concludeert den heer Eysser ratione officii dat den gevangen bij vonnisse van heeren Schepenen sal werden gecondemneert, gebragt te werden ter plaatse, daar met gewoon is

¹ *Ibidem*. Feitel; Voorgespelde borstdoek, inzonderheid als morsdoek voor zuigelingen, slab.

² Van Gelder, *De Nederlandse Munten* (Utrecht/Antwerpen 1966) 235, Achtentwintiger; zilveren munt (1601-1846) waarde 28 stuivers, ook bekend als zilveren gulden, zilveren florijn of klapmuts.

criminele justitie te doen, ende aldaar aan de galge met de koorde te werden gestraft, dat der dood naar volgt;
dat wijders haar gevangens doode lichaam op het ordinaire galgeveld deser stad sal werden gehangen omme door de lugt, ende het gevogelte des hemels te werden verteert, andere ten afschrik; dat voorts den gevangen sal werden gecondemneert in de costen, en misen van de justitie.

Adriaan Nicolaas van Overveld

fol. 223v

Sententie van Anna van Bockum

Alsoo Anna van Bockum geboortig van Schoonhoven, oud zo zij zegt vier en dertig jaaren jegenswoordig gevangen op de Voorpoorte deser stad buyten pijn en banden van ijsere bekend ende beleden heeft dat zij gevangen heeft gewerkt als schoonmaakster bij Elias Geesdorp, hovenier binnen dese stad.

Dat zij gevangen in dat huys verschijde maalen wanneer de gemelde Elias Geesdorp en desselfs huysvrouw uyt waaren de kasten staande in de binnenkamer heeft opengedaan met de sleutels die gemeenlijk agter in de keuken laagen of aldaar aan een stoel hongen.

Dat zij gevangen verschijde maalen uyt die kasten geld heeft gestoolen beloopende circa dertig guldens.

Dat zij gevangen de laaste maal zijnde geweest saturday voor de laaste Schoonhovense kermis, een van den voorsz. kasten met een verkeerde sleutel heeft willen opsteeken, en met geweld heeft opengetrokken, zoodanig dat het slot daar van binnen is afgesprongen, en de binnesponge van de eene deur van die kas is gescheurt, en dat zij gevange dus het geld daar uyt gestoolen heeft.

Dat zij gevange om die diefstallen gemakkelijker en geruster te kunnen doen, altoos het meysje. Dat in het voorsz. huys van den armen bestaat is, om klijnigheden uytzond, en dus het meergemelde huys alleen hield.

Dat zij gevange van de bovengemelde Elias Geesdorp nog heeft gestoolen twee vrouwehembden, en een servetje.

Dat zij gevange die twee hembden en de lommert heeft gebragt, waarvan de briefjes nog in haar huys laagen, hebbende op yder hembd een gulden gehaald.

Dat zij gevange ook over eenige tijd gewerkt heeft als schoonmaakster bij Cornelis Maurack en aldaar mede geld heeft gestoolen uyt een sak die onderinde toonbank lag bedraagende circa een rijksdaalder waarvan zij gevange naderhand nog een daalder hadde terug gegeven.

Dat zij gevangen aldaar daarenboven hadde gestoolen twee vrouwe hembden, een manshembd, twee slaaplakens, twee neusdoeken, een fijteltje of servetje

fol. 224

twee witte sloopjes, een das, en een vrouwe mutsen in verschijde rijzen boven van de solder als het voor vuyl linnen aldaar gebragt was.

Dat zij gevangen den gemelde goederen ordinar gestoolen des nademiddags wanneer vrouw Maurack in 't voorhuys thee sat te drinken.

Dat zij gevangen de twee gestole lakens als toen inden lombert heeft gebragt, en het andere aan haar lijff gedraagen heeft.

Dat zij gevange mede alhier als schoonmaakster gewerkt heeft bij juffrouw de weduwe Groeneveld op Haven en aldaar vandaan is geraakt omdat zij gevangen de gemelde juffrouw Groeneveld te veel bestolen heeft.

Dat zij gevange op zekere tijd tegen de winter wanneer de gemelde weduwe met haar meid in de week in de kerk was, en dus daar niemand in huys zijnde, met een sleutel van haar gevangens moeder voordeur de agterdeur van het huys van meergemelde weduwe Groeneveld heeft geopend, en daar in huys is gegaan.

Dat zij gevange daar op die tijd heeft gestoolen een loode tabaqsdoos.

Dat zij gevange die loode tabaqsdoos twee a drie daagen daarna, wederom heeft gegeven, wanneer juffrouw Groeneveld haar gevange daarna vroeg, met de bedrijging, dat als zij gevangen deselve niet weeder gaff, zij daarover aan den Bailliu soude gaan klaagen.

Dat zij gevange op die tijd wanneer voorn. weduwe Groeneveld uyt de kerk weder thuis kwam, en dus haar gevangen overviel, zig in het donker heeft verschoolen in het kookhuysje.

Dat zij gevange op die tijd hoorende dat juffrouw Groeneveld, in een hoek, eenige beweeging ziende, vroeg: Wie is daar, zig heeft stil gehouden tot deselve na haar gevange toekwam, wanneer zij gevangen eyndelijk & ten laasten geantwoord heeft dat zij gevangen op het huys gepast had, en dat de juffrouw har gevangen wel een dubbeltje mogt geven.

Dat zij gevangen korte tijd daarna wanneer meer gemelde weduwe van huys was, terwijl er niemand thuis was wederom des avonds om negen uren door behulp van bovengemelde sleutel de agterdeur heeft opengedaan en dus in huys is gekomen.

Dat zij gevangen op die tijd een deurtje van een kisje dat in de agterkamer van dat huys stond en gesloten was, met haar handen heeft opengetrokken, en daar uyt gestoolen heeft een silvere beugel met een goude genaayde tas daaraan.

Dat zij gevange in die tas nog gevonden heeft circa vijf guldens en dus dat ook gestoolen heeft.

- fol. 224v** Dat zij gevangen de genaayde tas van den beugel heeft getornt en die op den Dijk heeft gegooyd, Dat zij gevange de silvere beugel in de Nieupoort voor ontrent tien guldens heeft verkogt, dog dat zij gevange daarvoor in de plaats een silvere snuyffdoos heeft geruyld, en toen maar een kroon heeft toegekregen.
 Dat zij gevange tegen haar moeder gezegd had die tasch gevonden te hebben, maar dat haar moeder haar daar op geantwoord heeft: Jouw dieff, de galg staat al voor uw oogen.
 Dat zij gevange nog daerenboven nog, wanneer voorn. weduwe Groeneveld in haar voorhuys, op sekere tijt met een turffboer stont te praaten, uyt een kasje dat in de keuken stont en open was eenige agentwintigen gestolen heeft, circa dertig guldens bedraagenden.
 Dat zij gevangen nu twee jaar geleeden in het bijsijn van den dogter van Griet de Moff, Lijs genaamt heeft gestoolen van de bakker van Willige Langerack een ijseren asschop.
 Dat zij gevangen dien asschop heeft verkogt aan Stijntjen Hoogendoorn voor vier stuyvers.
 Dat zij gevangen al van haar tien jaar aff haar heeft opgehouden heeft met dieverijen, met in de thuynen door de heggen te kruypen en over de hijningen te klimmen, en aldaar appelen, peeren en andere vrugten te steelen, ook stukken van boonestaaken, en meer.
 Dat sij gevangen zulks het laaste nog gedaan heeft inden thuyn van de Groot, ter zijden den backer op Willige Langerack.
 Alle het welke zijnde zaaken van zeer quaade & pernicieuse gevolgen, die in een land van justitie niet konnen ofte mogen werden getolereert, maar anderen ten exempel op het rigoreuste behooren te werden gestraft; Zoo is 't. dat heeren Schepenen der stad Schoonhoven gezien hebbende den crimineelen eysch en conclusie van den heer subsituyt Bailliu deser stad en den Lande van Belois, ende gehoord de vrijwillige confessie van de gevangene doende regt uyt den naame ende van wegens de Edel Groot Mogende Heeren Staten van Holland ende Westvriesland, hebben deselve gevangene gecondemneert, gelijk Haar Edele Agtbaren haar condemneeren mits desen omme gebracht te werden ter plaatse alwaar men alhier gewoon is, crimineele justitie te doen, ende aldaar aan een paal wel
- fol. 225** strengelijc te werden gegeesseld, en met het stadswapen gloeyend op haar rugge te werden gebrandmerkt. Bannende voorts de gevangene ten eeuwige dage uyt den Lande van Holland ende Westvriesland mitsgaders den gestigte van Utrecht, zonder ooyt daar weder binnen te mogen komen op poene van swaarder straffe en condemneeren haar in de costen & misen van justitie. Ontzeggen wijders den heer Bailliu sijnen verderen eysch en conclusie ten lasten van den gevangene gedaan ende genoomen. Aldus gedaan ende gearresteerd bij den heeren Schepenen alle op den 8 october 1753 en gepronuncieerd en geëxecuteerd den 17 ditto.¹

In kennisse van mijn
 J. Oostendorp

Gevangen den 13 september en
 uytgegaan den 17 october 1753.
 Schepenen verklaren dat
 den gevangene haeres wetens
 geene goederen is hebbende.

fol. 225 Sententie van Justina N.

Alzoo Justina N.N. oud tussen de 50 a 60 jaaren geboortig zoo sij bij vertolking segt² uyt Polen gevangene op de Vrouwepoorte alhier zig niet ontsien heeft haar eenige tijt in de nabuurschap dezer stad als landloopster op te houden en gezond lijfs te gaan beedelen, alles strijdende tegens de plaacaaten & ordonnantien van haar edel groot mogende Zoo is 't dat heeren Schepenen der stad Schoonhoven gesien hebbende den crimineelen eysch en conclusie van den heer Substituyt-bailliu en na voorgaande examen geen genoegsame [.ij.d.ci.] ten haren lasten zijn voorgekomen, ordonneeren dat dezelve persoon de facto door 's heeren dienaars uyt de stad sal werden geleyd met

- fol. 225v** verbod van daar ooyt weder inne te mogen komen op poene van swaarder straffe. Actum bij de heeren Verhaar, van der Helling, van Vlissingen, van Vlist & van der Schep op den 5 juny 1755.³

fol. 225v Sententie van Huybert Sibloe

¹ Respectivelijk maandag 8 en woensdag 17 oktober 1753

² Tijdens haar proces is een tolk aanwezig geweest.

³ Donderdag 5 juni 1755.

Alzoo Huybert Sibloe, oud circa 48 jaaren, geboortig van Schoonhoven, jegenswoordig gevangene op de Vrouwpoorte deser stad, aan heeren Scheepenen, fungeerende als Scheepenen commissarissen ter judicature van des gemeene lands middelen over de stad Schoonhoven, & den ressorte vandien, vrijwillig heeft bekend & beleeden, dat hij gevangene zig niet heeft ontzien & vide het verdere geëxtendeerde in de rolle van heeren Scheepenen commissarissen in dato 20 augustus 1755.

Gegeeseelt & voorts gebannen voor twaalf jaaren.

Aldus gedaan & gearresteert bij den heeren Scheepenen alle dempto de heer Carnier op den 20 augustus 1755, en gepronuncieert den 27 ditto.¹

Gevangen den 7 augustus 1755.
uytgegaan den 27 ditto.

Heeren Scheepenen commissarissen verklaren dat den gevangene hares wetens geene goederen is hebbende.

In kennisse van mij
J. Oostendorp

fol. 226

Regtdag den 2 augustus 1756.²

Praesent de heeren
Bailliu & Scheepenen alle
demptis Verhaar &
Dutry

De heer & mr. Otto Scheltus
Bailliu der stad Schoonho-
ven & den Lande van Belois
ratione officii Eysser in cas crimineel
contra
Leendert van der Hoeff gewesen
stadscollecteur binnen Schoon-
hoven dog nu latiteerende
gedaagde in persoon bij open-
baare edicte

Den heer Eysser vermits de non comparitie van den gedaagde in persoon bij edicte versoekt jegens denzelven het eerste default, en voor het profijt vandien versteek van de exeptien declinatoir, met admissie tot het doen van een tweede citatie in persoon bij openbaare edicte.

Heeren Schepenen vermits de non comparitie van den gedaagde in persoon bij edicte verleenen het eerste default, ten profijte als na regten, met admissie tot het doen van een tweede citatie in persoon bij openbaare edicte.

fol. 226v

Regtdag den 16 augustus

1756.³ Praesent de heeren
Bailliu & Scheepenen alle
demptis de heeren Verhaar⁴

De heer & mr. Otto Scheltus
Bailliu der stad Schoonhoven
& den Lande van Belois, ratione officii
Eysser in cas crimineel
contra
Leendert van der Hoeff gewesen
stadscollecteur binnen Schoon-

¹ Respectivelijk woensdag 20 en woensdag 27 augustus 1755.

² Maandag 2 augustus 1756.

³ Maandag 16 augustus 1756.

⁴ Sic. demptis de heeren Verhaar, lees: dempto de heer Verhaar.

hoven dog nu latiteerende
gedaagde in persoon bij openbaare
edictē.

Den heer Eysser vermits de non comparitie van den gedaagde in persoon bij edictē versoeckt jegens dezelve het tweede default, & voor het profijte vandien versteck van de exeptien dilatoir, met admissie tot het doen van een derde citatie in persoon bij openbaare edictē.

Heeren Schepenen vermits de non comparitie van den gedaagde in persoon bij edictē verleenen het tweede defaict ten profijte als na regten met admissie tot het doen van een derde citatie.

fol. 227

Regtdag den 30 augustus 1756.¹

Praesent de heeren Bailliu
& Schepenen alle demptis de
heeren Verhaar & van Solingen

De heer ende mr. Otto Scheltus,
Bailliu der stad Schoonhoven
& den Lande van Belois, ratione officii
Eysser in cas crimineel

contra

Leendert van der Hoeff, ge-
weesene stadscollecteur bin-
nen Schoonhoven, dog nu la-
titeerende gedaagde in persoon bij
openbaare edictē

Den heer Eysser vermits de non comparitie van den gedaagde in persoon bij edictē versoeckt jegens dezelve het derde default & voor het profijt vandien versteck van de exeptien peremptoir met admissie tot het doen van een vierde citatie ex superabundanti bij openbare edictē omme ten naasten te mogen dienen van intendith met de verificatien daar toe behoorende.

Heeren Schepenen fiat.

fol. 227v

**Regtdag den 13 september
1756.²** present de heeren Bail-
liu & Schepenen alle dempto
de heer Dutry

De heer ende mr. Otto Schel-
tus, Bailliuw der stad
Schoonhoven en de lande
van Belois, ratione officii Eysser
in cas crimineel

contra

Leendert van der Hoeff,
geweese stadscollecteur
binnen Schoonhoven, gedaegde
in persoon, bij openbaere
edictē, nu latitant en de-
faillant, omme bij den
heer Eysser te dienen
van intendith, ingevolge
den appoicementē van de
laestleeden regtdag

Den heer Eysser, diend van intendith, met de verificatien daer toe behoorende, versoeckt daer op regt en vonnis.

Intendith gedaen

¹ Maandag 30 augustus 1756.

² Maandag 13 september 1756.

maken en de Edelagtbare
heeren Schepenen der stad
Schoonhoven overgegeeven
[uyte] den name ende van weegen
de heer en mr. Otto Scheltus,
Bailliuw der stad Schoonhoven
en de Landen van Belois, razione officii
Eysser in cas crimineel

contra

Leendert van der Hoeft,¹
geweese stadtscollecteur
binnen Schoonhoven, gedaegde
in persoon bij openbare edicte
nu latitant en defailliant.

fol. 228

Omme welken intendith te fundeeren dede den heer Eysser razione officii conform de waerheyd zeggen:

Dat hij geïnformeert zijnde, dat den gedaegde in persoon, nu latitant en defailliant, als geweese stadtscollecteur, zig in demaniantie² van de stad gecollecteert werdende middelen ter quader trouwe hadde gedragen, sulcx daer van ten vollen consteerde bij de collecteboekken daer van zijnde, geexamineert door het collegie van heeren Schepenen, en waertoe den heer Eysser zig is refereerende.

Den heer Eysser op die bekomen informatieen zig bij requeste hadde geadresseert aen de Edelagtbare heeren Schepenen, en op sijn deugdelijk te kennen geeven, van haer Edelagtbare op den 13en april deeses jaers, hadde geobtaineert appointment van apprehensie corporeel op den voorn. Leendert van der Hoef.

Dat daer op den heer Eysser wel alle devoiren heeft aengewent, om hem Leendert van den Hoef magtig te werden, dog alles tevergeefs naer dien deselven van hier was gevlugt en dus deselven binnen deese stad of jurisdictie niet heeft kunnen bekomen. En mitsdien jegens den voorn. Leendert van der Hoef versogt ende geobtaineert hebbende appointment van dagvaeringe in persoon bij openbare edicte in dato den 20en july deses jaers 1756. Agtereenvolgens welk voorsz. appointment den heer Eysser den gemelte Leendert van der Hoef bij openbare edicte in persoon heeft gedagvaert op de Bailliuws rolle

fol. 228v

alhier tegens maendag den 2en augustus 1756, omme te aenhooren zodanig crimineele eysch en conclusie als den heere Eysser razione officii ter saeke voorschreeven jegens den gedaegde bij edicte in persoon zoude doen en neemen, met inthimatie 't sij hij compareerde ofte niet, dat egter zoude werden voort geprocedeert als naer regten.

Dat den gedaegde bij edicte in persoon ten gestelden dage niet zijnde gecompareert den heer Eysser razione officii jegens deselven heeft versogt en geobtaineert het eerste default ten profijte als naer regten met admissie tot het doen van een tweede citatie in persoon bij edicte.

Uyt kragte van welk verleende default en admissie tot het doen van een tweede citatie in persoon bij edicte den heer Eysser razione officii den gemelte Leendert van der Hoef voor de tweede mael bij openbare edicte in persoon heeft doen dagvaerden tegens den 16en augustus deses jaers 1756 en niet zijnde gecompareert, is bij den heer Eysser razione officii jegens deselven versogt en geobtaineert het tweede default, ten profijte als naer regten, met admissie tot het doen van een derde citatie in persoon bij edicte.

Uyt kragt van welk verleende tweede default en admissie tot het doen van een derde citatie in persoon bij edicte, den heer Eysser razione officii den gemelte Leendert van der Hoef voor de derde mael bij openbare edicte heeft doen dagvaerden tegens den 30en augustus 1756, ende niet sijnde gecompareert, is bij den heer Eysser razione officii jegens deselven versogt en geobtaineert het derde default met admissie tot het doen van een vierde citatie ex superabundantie, omme ten naesten te sien dienen van intendith met de verificatien daer toe behoorende.

fol. 229

Uyt welken kragte den heer Eysser razione officii den gemelten Leendert van der Hoef voor de vierde mael ex superabundanti bij openbare edicte in persoon heeft doen dagvaerden, jegens heeden den 13en september 1756, omme bij den heere Eysser razione officii te sien dienen van intendith met de verificatien daer toe behoorende.

¹ Sic. Leendert van der Hoeft, lees; Leendert van der Hoef.

² GTB. Maniantie; Bestuur, beheer, beleid. Hier demaniantie in de betekenis van slecht bestuur, beheer, beleid.

Mits welke den heer Eysser ratione officii dient van deesen sijnen intendith met de verificatien daer toe behoorende. Concludeert dat den gedaegde in persoon bij edicte uyt kragte van de gedecerneerde defaulten zal werden versteeken van de exeptien declinatoir, dilatoir, en peremptoir, weeren en defensien die hij compareerende hadde kunnen doen en proponeeren. Dat wijders den gedaegde bij edicte in persoon over de voorschreeve quade maniantie van de stadts gecollecteert werdende middelen bij vonnisse van de Edelaagtbare heeren Schepenen zal werden gebannen uyt den Lande van Holland ende Westvriesland voor den tijd van dertig jaeren zonder middelwylje daerinne te mogen komen op poene van swaerder straffe en voorts gecondemneert in de costen en misen van justitie ofte tot anderen etc.

(was geteekent:) Otto Scheltus

Waar op gedelibreert zijnde, is met volkome eenparigheyd gearresteert de navolgende sententie:

Scheepenen der stad Schoonhoven gesien hebbende den crimineelen eysch & conclusie van de heer & mr. Otto Scheltus, Bailliu der stad

Schoon-

fol. 229v

Schoonhoven en den Lande van Belois, met de verificatien daar toe dienende overgelegd contra Leendert van der Hoeff, geweese stadscollecteur, gedaegde in persoon bij openbare edicte, nu latitant ende defaillant, ende geleth op alles wat heeft kunnen moveeren, doende regt uyt de naam ende van wegens Haar Edele Groot Mogenden de Heeren Staten van Holland & Westvriesland, hebben den gedaegde bij edicte in persoon, latitant en defaillant, versteeken gelijk Haar Edele Agtbaren hem versteeken mits dezen van alle exeptien declinatoir, dilatoir & peremptoir, weeren & defensien die hij compareerende hadde kunnen & vermogen te doen: Bannen dezelve gedaegde bij edicte in persoon over de kwade maniantie van de stadts gecollecteert werdende middelen, uyt den Lande van Holland & Westvriesland voor den tijd van dertig agtereenvolgende jaeren zonder ondertussen daar weder inne te mogen komen op poene van swaerder straffe; En condemneeren wijders dezelve gedaegde bij edicte in persoon inden kosten ende misen van justitie. Actum coram den heeren Schepenen alle, dempto de heer & Denys Dutry¹, op den 15 september 1756 & gepronuncieert dezelve ditto.²

In kennisse van mij
J. Oostendorp

Scheepenen verklaren dat den gebannene hares wetens geene goederen is hebbende.

fol. 230

Den 13 oktober 1756.³

Vergadering van Bailliu
& Schepenen, praesent allen
demptis de heeren Verhaar &
van Vlissingen

De heer ende mr. Otto
Scheltus, Bailliu der
stad Schoonhoven en de landen
van Belois,
ratione officii Eysser
in cas crimineel
contra
Jannetje de Jong tegenwoor-
dig gevange op de poorte deeser
stad.

Alzoo Jannetje de Jong geboortig van Schoonhoven, oud soo sij segt omtrent drie en dertig jaeren, zijnde geweest een gehuwt vrouwspersoon, buyten pijn en banden van ijsere bekent heeft, dat zij gevangen al eenige jaeren is geweest van een los en ongebonden leeven, met hoereeren en schandelijk overspel te begaan, zoo met getrouwde als ongetrouwde manspersonen, tot zoo verre dat zij in onegt en overspel twee kinderen heeft geteelt, waarvan sij tot vaders heeft benoemt

¹ Sic. de heer & Denys Dutry, lees: de heer Denys Dutry.

² Woensdag 15 september 1756.

³ Woensdag 13 oktober 1756.

namentlijk van het eerste eenen Christoffel, soldaat in het regiment van den heer generaal majoor Baron de Villaltes, en van het tweede Jan Eichrich, soldaat in de compagnie van den heere luitenant Colonel Roose, alhier guarnisoen houdende, en nadien het geene voorschreeven staat, sijn zaaken strijdig tegens de placcaten van den lande en speciaal tegens het 17e articul van de ordonnantie

fol. 230v op de policie, die in een land van justitie niet kunnen werden getollereert, maar andere ten exempel behoorde te werden gestraff.

Soo concludeert den heer Eysser uyt den naam en van weegen Haar Edele Groot Mogenden de Heeren Staaten van Holland en Westvriesland, dat zij gevange bij sententie van de Edele Achtbare heeren Schepenen deeser stad zal werden gecondemneert om voor den tijd van vijftig agtereenvolgende jaaren te werden gebannen uyt den Lande van Holland ende Westvriesland, zonder daer inne weeder te mogen komen, op poene van swaerder straffe, ofte sodanige meerdere ofte mindere straffe als Haar Edele Achtbare na exigentie van zaaken zullen oordeelen te behooren, en dat zij gevangen wijders zal werden gecondemneert in de costen en misen van justitie.

Waar op gedelibreert zijnde is gearresteert de volgende sententie:

Alzoo Jannetje de Jong geboortig van Schoonhoven, etc, etc.

Zoo is 't dat heeren Scheepenen der stad Schoonhoven gesien hebbende den crimineelen eysch & conclusie van den heere mr. Otto Scheltus Bailliu dezer stad en den Lande van Belois, en gehoord de vrijwillige confessie van den gevangene, doende regt uyt den naame en van wegens Haar Edele Groot Mogenden de Heeren Staten van Holland

en

fol. 231 en Westvriesland, bannen dezelve Jannitje de Jong gevangene gebannen uyt den Lande van Holland en Westvriesland voor den tijd van vijftig agtereenvolgende jaaren, zonder ondertussen daar werder¹ inne te mogen komen op poene van swarder straffe, en condemneeren wijders den gevangene in de kosten & misen van justitie. Actum coram den heeren Schepenen alle op den 13 october 1756 en gepronuncieert den 16 ditto.²

In kennisse van mij
J. Oostendorp

Scheepenen verklaren
dat de gevangene hares weetens
geene goederen is hebbende.
Gevangen den [ ] october 1756.
Uytgegaan den 16 ditto.

fol. 231v Den 27 november 1756.

Vergadering van de heeren
Bailliu & Scheepenen
Praesent alle.

De heer ende mr. Otto
Scheltus, Bailliu der stad
Schoonhoven, en den lan-
den van Belois, ratione officii Eysser
contra
Dirk van den Quartel
's heeren gevangen

Den heer Eysser ratione officii, dede seggen, dat hoe zeer bij de precautien in het placcaat van de edele groot moogende Heeren Staaten van Holland & Westvriesland, van dato 18e january 1747, inhoudende de verbod en interdictie eenig vlees, van gestorven beesten, uyt te venten, te verkoopen, of te koopen alsmeede het zelve te consumeeren, hoe het zoude moogen weesen, niet alleen op een boete van vijff en twintig gulden maar verder op poene van arbitralen correctie en lijffstraffe na exigentie van saaken; ende daer op gevolgde publicatie van de Edele Groot Agtbare Heeren van de Magistraat deser stad in dato 1e february 1747, waarbij wel expresselijk werd gestatueert eenig vlees van gestorven beeste uyt te venten ofte verkoopen, ofte binnen dese stad

¹ Sic. werder, lees: weder.

² Zaterdag 16 oktober 1756.

- ende jurisdictie te brengen of te consumeeren op poene van arbitrale correctie, en selffs tot openbaare geesseling, booven de poenen en straffe in de plaacaaten en ordonnantien bij haar edele groot moogenden gestatueert, egter Dirk van den Quartel geboortig van Lijerdorp¹ oud circa vijf en veertig jaaren, zig geneerende met sant haalen uyt de Leck en sijnde veerman en sackdraager, sig niet hadde ontsien op vrijdag den twaalf november 1756 des avonds ontrent
- fol. 232** halff vijf uren, met een kruywaagen met rundvlees te koomen aan de Lopikerpoort deeser stad, en aldaar met Pieter Hoogeveen en Thomas Visser bediendens van des gemeene lands middelen heeft gesproken en gezegt dat het vlees van een gestorve koey was, en verzogt om dat vlees in de stad te mogen brengen het welke door voorsz. bediendens is geweygert, en door hem gedetineerde soekende 's lands bediendens te seduceeren, aan haar is gesegt dat sij haar maar moesten omkeeren of in de wagt gaan, dat meergemelde bediendens hem hebben geordonneert diergelijke uytdenkinge te swijgen, en Otto met het vlees te vertrekken op poene van arrest, dat hij gedetineerde met de gemelte kruywaagen met vlees langs de stadszingel na de Kruyspoort is gekrooyen en dezelve kruywaagen laten staan bij of op de 's lands brugge sijnde omtrent vijf uren, bij sig hebbende een jongen met de voorn. kruywaagen met rundvlees. Dat hij gedetineerde aan den cherger² Mierlo had geseyt dat hij een waagen met dood vlees bij zig had om in de stad te bengen, hem meede voorstellende sig maar om te keeren off bij de poortier in huys te blijven staan, den cherger hem gedetineerde heeft gesegt niet te moogen toelaaten dat het vleesch in de stad wierd gebragt, hij gedetineerde daar op zeyde: Ik wil de kruywaagen haalen en u doen sien off het geen dood vleesch is, het welk door hem gedetineerde is verrigt, en door den cherger bevonden was te zijn rundvleesch dat er wel uytzag, die hem andermaal had gesegt het selve niet binnen de stad te moogen brengen. Dat hij gedetineerde daar op gevraagd heeft of hij het vleesch dan weeder uyt de stad mogt kruyen, hem gedetineerde door den cherger, geantwoord zijnde: Neen, hij aan sijn bij sig hebbende jongen had geordonneert om met een touw dat aan de waagen vast was voor te trekken, en is als doen met de kruywaagen met rundvleesch in de stad gereeden, waarop hij door den gemelte cherger ende aldaar op schiltwagt staande soldaat is gearresteert en met het vleesch in de hoofdwagt van de Lopikerpoort is gebragt. Alle het welke den gedetineerde vrijwillig hebbende geconfesseert; Zoo concludeert den heer Eysser dat hij gedetineerde bij vonnisse van heeren Schepenen uyt cragte van het plaacaat van de Heeren Staaten van Holland ende Westvriesland van dato den 18e
- fol. 232v** january 1747 ende daar op volgende publicatie van de Edele Groot Agtbare Heeren van de Magistraat deeser stad in dat den 1 february 1747, arbitraalijk aan den lijve hetzij met geesseling, off bannissement zal werden gestraft, zoo als Haar Edelagtbaarheeden naar exigentie van zaaken sullen oordeelen te behooren. Mitsgaders gecondemneert in de costen van sijn gevangenissen en misen van justitie.

Waar op gedelibreert zijnde is gearresteert het volgende vonnisse:

Scheepenen der stad Schoonhoven gesien & geëxamineert hebbende de vorenstaande crimineele eysch & conclusie van den heer Bailliu mr. Otto Scheltus, ratione officii Eysser contra Dirk van der Quartel, 's heeren gevangene, ende geleth daar op te letten stond, doende regt, condemneeren den gevangene omme voor den tijd van drie dagen in besloote hegtenisse gezet te worden te water en brood, en voorts in de betaling van de kosten van sijne gevangenis & misen van justitie; Ontzeggen wijders den heer Eysser sijnen verdere eysch & conclusie tot lasten van den gevangene gedaan & genomen. Aldus gedaan & gearresteert bij de heeren Scheepenen alle op den 27 november 1756.³ En gepronuncieert denzelve ditto.

In kennisse van mij
J. Oostendorp

fol. 233

Regtdag den 3 january 1758.⁴
Praesent de heeren Baljuw, en schepe-
nen alle

De heer ende mr. Otto Scheltus
Bailliu der stad Schoonhoven; en
den Lande van Belois, Eysser in cas
van delict

contra
Jan Houweling geboortig van Gouda,

¹ Leiderdorp, prov. Zuid-Holland.

² Cherger, van chercher, zoeker, speurder, hier: opsporingsambtenaar.

³ Zaterdag 27 november 1756.

⁴ Dinsdag 3 januari 1758.

seggende sijn ouderdom niet te weten, ge-
vangene op de Poorte der stad Schoonhoven

Alzoo Jan Houweling geboortig van Gouda, seggende sijn ouderdom niet te weten, buyten pijn, en banden van ijsere, op den 27 december 1757: bekennt, en den 31 van deselve maand, daarbij gepersisteert heeft, dat hij op maandag, den 8 augustus des gepasseerde jaars 1757, uyt de schoenen van Jan Wendels, ter occasie, dat hij met nog andere jongens uyt zwemmen waren, heeft gestolen een paar silvere gespen, waardig circa 7 guldens ende nadien het geen voorschreven staat, strijdig is tegens de placcaten van den lande en wel speciaal die van den 1 january 1596 en 19 maart 1614.

Zoo concludeert den heer Eysser uyt den naam, ende van wegen, de Edel Groot Mogende Heeren Staten van Holland, ende Westvriesland, dat hij gevange bij vonnisse van heren Schepenen der stad Schoonhoven sal werden gecondemneerd, omme gebragt te werden, ter plaatse daar men gewoon is crimineele justitie te doen, om aldaar met roede wel strengelijk gegeeselt te woerden, off wel in sodanige andere ofte meerdere straffen, als U Edel agtbaarhedens sullen ordelen te behoren, mitsgaders in de kosten van sijn gevangenissen en misen van justitie.

Waar op gedelibreert zijnde, is gearresteert het volgende vonnisse:

fol. 233v Scheepenen der stad Schoonhoven, gesien en geexamineert hebbende de voorenstaande criminele eysch, en conclusie van den heer Bailliuw mr. Otto Scheltus, razione officii Eysser, in cas van delict, contra Jan Houweling, 's heeren gevangene ende gelet daar op te letten stont, doende regt. Condemneeren den gevangene, omme voor den tijd van drie dagen in besloote hegtenis geset te worden, te water en te broodt, en voorts in de betaling van de kosten van sijn gevangenissen, en misen van justitie; Ontseggen wijders den heer Eysser sijnen verdere eys, en conclusie, tot lasten van den gevangene gedaan en genomen; Aldus gedaan, en gearresteert bij heeren Schepenen alle, op den 3 january 1758.

In kennis van mij
Adriaan Nicolaas van Overveldt

fol. 233v

Regtdag den 28 augustus 1758.¹ praesent
Scheepenen allen, dempto d' heer Anthonie
Carnier

Aan de Edele Agtbare heren Schepe-
nen der stad Schoonhoven

Vertoont Jan Braat, Bailliuw der stad Schoonhoven voorn. razione officii

Dat Gerrit van Baren wonende te Lopick zig op vrijdag den 18 augustus deses jaars 1758 hebbende vervoegt ten huysen van Cornelis den Blommert binnen deese stad aldaar met eenig geselschap inden colfbaan hadde gekolft en onder het colfen verscheiden vuyle hatelijke en injurieuse exprese gebruyckt, ten opzigten van de hooge overigheid deser landen zeggende onder anderen dat hij inden Staten van Holland scheidt, zulx diversche maalen herhalende wijl hij onder het Stigt woonende daar bij voegende: en in de prinses ook.²

fol. 234

Dat daar op verder seditieuse discourse waren gevolgt die door den voorn. van Baren met swaar bedrijgingen

waaren beslooten geworden blijkende alle breder bij den attestatie ten deeser annex. Dat zulks alles niet alleen strekte tot saken van de veneratie aan de Heeren Staten van Holland en haar koninglijke hoogheid verschuldigt maar ook tot storing van de gemeene rust en de voorn. van Baren des wegens allezins was strafbaar en corrigible ende vertoonder razione officii verpligt om hem tegen dezelve te prozederen.

Waaromme de vertoonder razione officii zig keert tot U Edele Agtbaren reverentelijk versoekende, dat U Edele Agtbaren hem gelieve te verlenen decreet omme gemelde Gerrit van Baren te dagvaarden voor U Edele Agtbaren in persoon bij edicten.

In margine stondt:

't welk doende etc.
Jan Braat,.

¹ Maandag 28 augustus 1758.

² De prinses; Anna van Hannover, weduwe van Willem IV (2 november 1709 - twaalf januari 1759).

Scheepenen der stad Schoonhoven geexamineert hebbende de nevenstaande requeste met de anexe verklaringe van Nicolaas Backer, en Daniel Groeneveldt op dato deses gerecolleert, accorderen den heer vertoonder desselfs versoek in dese gedaan. Actum Schoonhoven den 28 augustus 1758.

Ter ordonnantie van de selven
Adriaan Nicolaas van Overveldt

Wij ondergeteekende Nicolaas Backers, out 35 jaren en Daniel Groenevelt out 27 jaren beide wonende in Schoonhoven verklaren bij dezen ter requisitie van den Wel Edel Gestrenge heere Jan Braat, [baljo.]¹ van Schoonhoven voorn. razione officii waar en waaragtig te zijn dat zij op vrijdag 18 augustus deses jaars 1758 des namiddags zijn geweest in de herberg van Cornelis den Blommaert binnen Schoonhoven met Gerrit van Baaren wonende onder Lopick en Jan van der Voort woonende te Rotterdam.

Dat aldaar ontrent half drie uren mede is gekomen eene Hendrik Bouter, makelaar in cruydenierswaaren te Amsterdam. Dat gemelde met deselven Hendrik Bouter en de voorsz. Gerrit van Baren en Jan van der Voort partij hebbe gemaakt om te kolven.

Dat wij met ons vijven sijnde en maar vier kolffbalen² hebbende sijn geconventieert dat er een van ons vijffen bij prefesie³ af zijn en niet medespelen soude, dog dat dien af zijnde soude komen in de plaats van diegeen die het eerste quartie wijn waarom gespeelt wierde verlooren hadde.

fol. 234v

Dat den voorn. Jan van der Voort, de eerste quart fles wijn verlooren hebbende daar op in zijn plaats gekomen is den ondergeteekende Daniel Groenevelt.

Dat het 2 speel of quart fles wijn verlooren zijnde, door den gemelde Hendrik Bouter doen den voorn. Jan van der Voort weeder inden baan is gekomen in plaats van Hendrik Bouter die als verlieser afstont.

Dat daar op Gerrit van Baaren een quart fles wijn heeft verlooren vervolgens uyt de baan gegaan en Hendrik Bouter in sijn plaats daar in gekomen is, die met de bal van van Baren moest kolven wijl den aankomende altoos met de verlieser sijn bal moest kolven.

Dat dien bal niet overtrocken maar benait was en daaromme soo sagt over de gront rolde dat men naulijks konde hooren waar die was.

Dat deselven Hendrik Bouter daar op heeft gesegt: Dien bal lijkt wel een landtverrayer, men kan niet hooren waar hij is.

Dat Gerrit den Baaren daar op heeft gesegt: Hij is in zijn hart goet, hij is beter in zijn hart als gij, zijnde doen ontrent halff vijff uren.

Dat Hendrik Bouter vervolgens hebbende gevraagt, of den bal dan Oranje in sijn hart was.

Door den voorn. Gerrit van Baaren daar op is geantwoordt geworden. Den bal is Vrans in zijn hart en dat ben ik ook.

Dat Hendrik Bouter doen sijde: Bent gij dat dan was 't beter dat gij sweeg, voegende daarbij: Ik ben goet staats en goet [para]⁴.

Dog dat gemelde Gerrit van Baren daar op repliceerde

Dat hij in de heere Staten van Hollant scheidt, herhalende zulks diverse maalen wijl hij onder Stigt woonde.

Verklarende ik ondergetekende Nicolaas Backer particulier ook gehoord te hebben dat Gerrit van Baren bij het seggen. Ik scheidt in de Heeren Staten van Hollant

Nog heeft gevoegt: en ook in de prinses.

fol. 235

Voorts verklaren wij ondergetekenden beyden Hendrik Bouter te hebben hooren seggen. Wij worden maar van een hoeft geregert en dat is onsen prins. Dat den voorn. Gerrit van Baaren daar op geantwoordt hebbende: Dat is nog maar een kint, den voorn. Hendrik Bouter vervolgens heeft gesegt: Wel nu dan onze oude prince.

Dat Van Baaren daar op toen zijde; Die segt wel alles, maar onse Staten van Utrecht doen dat zij willen.

Dat al verder den meergemelde Gerrit van Baaren doen ter tijd heeft geanonceert dat hij wenste dat de Franse de kan over geklopte ende ter contrarie den voorn. Hendrik Bouter dat hij liever had dat de Franse versoopen dat daar op den voorsz. Gerrit van Baaren heeft gesegt: Het comt bij het wenzes niet toe, soo zal jully nog versuypen seggende ik heb de Amsterdam wel eigen gesegt.

Dat Hendrik Bouter voorts tegen Gerrit van Baaren daar op heeft gesegt: Als gij alle die raisonnementen in Amsterdam voerde dan sou gij slaag krijgen. Dat Gerrit van Baar daar op heeft geantwoordt: Wat praat die mallen Amsterdammer van slaag krijgen, ik van leven wel meer bloet gestort.

¹ Tekstverlies wegens papierschade.

² Sic. kolffbalen, lees: kolffballen.

³ GTB. Provisie; tijdelijk.

⁴ Goet [para]; goed patriot?

Dat Hendrik Bouter daar op heeft gevraagd of hij een mordenaar was.
 Dat Gerrit van Baaren daar op heeft geantwoord: Nee maar ik heb meenige die ook soo veel praats
 maakte de smoel geveegt, van onderen tot bovenen en schoppe voor haar kloote en klappe voor
 haar oore toe gevege en indien gij nu niet swijgt, sal ik u hetselfde doen.
 Dat Hendrik Bouter daar op heeft gesezt: Dan sal ik naar swijgen, sulke rusi lijkt mijn niet, daar
 soude ik niet aan hebbe.
 Dat den ondergetekende Nicolaas Backer daar op heeft: Gij hebt gelijk, want een rijnegaat feid is
 eiger als een fuyk.
 Dat Gerrit van Baaren doen nog heeft gesezt: Ik verlang niet dat de in 't lant komen en dat den
 meergemelde Hendrik Bouter en Nicolaas Bakker daar op heenen zijn gegaan.
 Geevende voor redene van weetenschap alle het sulx
 duydelijk gehooft en nog in versche geheugen te hebben.
 Presenteerde het selve desnoots en daar toe nader versogt werdende met solemnele eede te
 bevestigen.
 Gedaan den 27 augustus 1758.

fol. 235v

Nicolaas Backer
 Daniel Groeneveldt

Compareerde voor de heeren Scheepenen der stad Schoonhoven Nicolaas Backer, en Daniel
 Groeneveldt, wonende binnen dese stad Schoonhoven de welke bij recollement op haare vooren
 staande verklaring gehooft zijnde nadat haar deselve een en andermaal van woorde tot woorde
 duydelijk was voorgelezen, verkaarde als nog daarbij te persisteren en den inhoud vandien alsoo
 waar en waaragtig te zijn, seggen daar op zoo waarlijk moet hun deposanten God almagtig helpen
 actum coram Schepenen alle dempto Carnier, den 28 augustus 1758.

In kennisse van mij secretaris
 Adriaan Nicolaas van Overveldt

fol. 235v

Aan de Edele Agtbaare
 heeren Schepenen der
 stad Schoonhoven

Geeft ootmoedelijk te kennen Gerrit van Baren wonende onder Lopick, dat hij supliant op vrijdag
 den 18 dezer maant augustus 1758 zijnde in de herberge van Cornelis Blommert binnen dezen
 stadt aldaar met

fol. 236

de present zijnde perzonen in gesprek was geraakt en door die occasie (zo hij geïnformeert word)
 met relatie tot de hoge overigheyd moge onvoorzigtigen uytdrukkingen zoude hebben gedaan
 waarvan hij supliant voor zoverre zulx geschiet mogte zijn, groot berouw ende leetwezen heeft
 ende vertrouwt dat in consideratien van zijnen bekenden dronkenschap daarvan wel zal werden
 geexcuseert, dog egter bedugt is, dat de heere Bailjuw van Schoonhoven voorn. des wegen
 criminelen proceduren jegens hem supliant zal entameren, dat hoe zeer den supliant in zijn
 gemoet is overtuigt, dat hij niet weet heeft geperpetreert 't geen hem criminele straff zouden
 meriteren en vast stelt dat zulx ook noyt zal kunnen worden bewezen, evenwel zig niet gaarne in
 enige proceduren met wel gemelde heere Baljuw zoude in laten.
 Redenen waaromme den supliant zig genoodtzaakt vind tot voorkominge van koostbare
 proceduren het te keere tot U Edel Agtbare onderdaniglijk verzoek en dat U Edel Agtbare de zake
 voorsz. gelieve te verklaren te weesen composibel ende daar toe te verleenen brieven in ordinare
 forma.

't Welke doende &
 was getekende, Gerrit van Baren

In margine stont:

Heeren Schepenen der stadt
 Schoonhoven stellen dit neven-
 staande request in handen van
 den heer Bailliu Jan Braadt
 om te dienen van deszelfs consi-
 deratien om advis [ampel]. Actum
 Schoonhoven den 9 september 1758.

In kennis van mij secretaris
 (was geteekent) Adriaan Nicolaas van Overveldt

fol. 236v

Aan de Edele Agtbaare
heeren Schepenen der
stad Schoonhoven

Geeft met verschuldigde eerbied te kennen Geertruy Straver huysvrouw van Gerrit van Baren dat haar supplianten 's man op den 28e augustus jongstleden zig bij requeste aan U Edel Agtbare hadde geadresseert en daar bij hadde te kenne gegeven dat hij zig ten enigen onbetamelijke uytdrukking, ten opzigten van den hoge overigheid dezer landen in zekere herberge binnen deze stadt ten huize van Cornelis den Blommert hadde uytgelaten, dog de (zo vertrouwt word) zo groot een misdaad [moet] uytleverde dat daarvan jegens op gemelde haren man criminelijk zouden kunnen worden geprocedeert, derhalven bij opgamelde requeste was versogt dat U Edel Agtbare den voorsz. zake zoude gelieven te verklaren civiel en composibel, dan dat den suppliant met de alleruyterste smart ontwaar word, dat den heer Bailluw van Schoonhoven, ratione officii is gegult geworden omme crimineeljk tegens haren voorn. man te procedeeren gelijk dezelve haren man dan ook reeds in persoon voor U Edel Agtbare was gedagvaart geworden dog dat zij supplianten niet begrijpt, welk fait het fundament van den voorsz. dagvaarding in persoon zoude moeten uytleveren, [...eet] den discourssen dien haren man ten opzigten van den hooge overigheid zouden mogen hebben gevoert vermits dezelve geen crimen uytleveren waarover haar supplianten man criminaliter kan werden geaccuseert, geconsidereert dat haar supplianten man op dien tijt door den drank is bevangen geweest en gevolglijk niet bij zijn volle verstandt, wanneer hij op gemelde discourssen laest gevoert, 't gunt egter in dit geval wel speciael word gerequert in L 7:53 D. Ad leg: [juls] maj hoc tamen crimen a iudicibus, non in occasionem principalis veyestatis venorationem habendum est sed in veritate nam et [spectandam] personam esse, an potuent, facere et an cogetavent et an sanae, mentis fuerit, nec lubricum linguae ad poenam facile tratiendum est. Voegende de Juctus in de even aangehaalde wet en voor redenen bij dat men zodanigen al sou [zin..gen] verschonen moet schoon zij straffwaardig zijn in dese woorden quan quam [eru.m], temeram digne poena [sint] tamen ut nesanis illes parcendum est, en wat er ook vandien discourssen zijn mogen en hoe swaar die ook bij den heer Bailluw genomen werden zo [.erd.] de sustencie van supplianten gejustificeert in de L nun cod S [ques...] maled: alwaar gezogt word signes

fol. 237

modestiae [.es.ius] et pudoris [..gnarus], in probo petulante gue maledicto nomina nostra credident [laccessenda] actumulentia turbulentus ob tractator temporum monstrorum fuerat cum poenna nolurum

fol. 237v

subjugare noqui durum [aliqued] nec casparum voluminus sustineren quoniam se ed [...] levitate processerit contem mendum est si ex infama miseratione [dignessinieum] se ab injurea [remitteredem] et ibidem [bonneremannes] in comment. Zonder dat ten deze obsteert dat bij dezen placcaten van den lande andersints zouden zijn gedisponeert ende swaarder straffe zoude zijn gestatueert van 't gunt de supplianten dezelve na militere dezelve alweder voor hare sustencie en wel [inspelen] 't placcaat van 16 juny 1618 waarbij alle sediteuse en [cab..nesen] propoosten - zo die discourssen van haren man daarvoor al zoude moeten gehouden werden - op een pecuniable boeten als mede 't placcaat van 3 october 1639 geconfirmeert 6 october 1646 staterende tegen diegenen die qualijk spreken tegens den Wettelijke Regering der Landen ende magistraten en de steden en 't drukken van de ergerlijke en sedenteuse boekskens ende voor de eerste reys den boeten van driehondert guldens en arbitraire correctie en voor de tweede reys dubbelde boeten en daar en boven straffe aan den lijve naar gelegentheid en vereys der zaken ten duydelijksten bewijzen dat voor den eersten reys geen lijfstraffe plaats heeft en vervolgens niet criminelijk kan geprocedeert werden om na andere placcaten van gelijken inhoud voor bij te gaan, ook kan voor de dagvaarding in persoon niet opereeren

fol. 238

Dat haar supplianten man, een particulier zoude hebben gedreygt off uytgedaagt (zo als de supplianten bij gerugte hoort) in consideratie dat zulcx al waaragtig zijnde, zodaning een zonde moeten werden verklaart vervallen te zijn van allen ampten, officien digniteyten off [pr...] indien hij enigen heeft off anders verklaart werden tot geenen ampten of digniteyten admissibel en daar en boven in zijn goederen gemuleteert na exigentie van zaken in conformatie van 't placcaat van 22 maart 1657. Dat dezen alle zijn wezenlijke gronden niet alleen dienende tot staving van het verzoek door hare supplianten man bij op gem. requeste gedaan, maar op welken met fundament den soustencie van den heer Bailliu ratione officii zoude kunnen werden gecontradicteert dog dat zij supplianten als dan voorziet kostbare en [r..neusen] proceduren, dat bovendien haar supplianten man zig reeds heeft op den vlugt begeven en haar supplianten heeft laten zitten met vijf kindren in 't leven en van 't sesde swanger dat dienvolgende haar supplianten allerley [ontijde] en ellende boven het hoofd hangt zo in dezen niet spoedig werden voorzien. Waaromme zij supplianten zig in alle onderdanigheid keert tot Ued. agtbaren, zeer ootmoediglijk verzoekende dat Ued. agtbaren van de goetheyt gelieven te zijn omme als nog op het voorgaande request van haar voorn. man favorabel te disponeren

fol. 238v

't Welk diende &
was tekent
Geertruy Straven, huys-

vrouw van Gerrit Straver

fol. 238v

Vergadering van scheidingscommissarissen den 22 september 1758.¹ Present alle

Edele Agtbare heeren

Wanneer den ondergetekende Bailliuw dezer stad heeft geexamineert de requeste van Gerrit van Baren aan U Edele Agtbaren gepresenteert ten eynde den zaken daarbij vermeld mogte werden verklaart civiel en composibel en volgens U Edele Agtbaren apointment van dato den 9 dezer in handen van den ondergetekende gestelt omme U Edele Agtbaren te dienen van deszelfs consideratien en advis en daarbij ook heeft gerespondeert de gronden waarop het verzoek van voorn. van Baren wordt gefundeert bij den nader requeste door den huysvrouw van den voorn. van Baren aan U Edele Agtbaren gepresenteert en aan den

ondergetekende

fol. 239

ondergetekende insgelijks overgegeven, zo heeft de ondergetekende omme te voldoen aan de requeste van U Edele Agtbaren gemaect zig te kunnen disponeren van een rapetitie vandien faicten welke hij tot fundament van 't verzoek van dagvaarding in persoon van bovengemelde van Baren heeft gelagt en te kunnen defungeren metter examen te brengen den gronden waarop 't verzoek om de zaak civil en composibel verklaart te hebben werd gefundeert. Die gronden komen hoofdzakelijk hieruyt dat het gunt van Baren onvoorzigtig mogte gezegt hebben, met relatie tot de hogen overigheid door dronkenschap zoude zijn geschiet en in de tweede plaats dat in alle gevallen de faicten door dezelve gepleegt met andershijt leveren als een paricieelen boeten en een arbitraire correctie waaruyt dan word geconcludeert, dat niet crimineel tegen den gemelde van Baren zouden kunnen worden geprocedeert. Waar omtrent den ondergetekende remarqueert dat wat den discourssen en raisonnementen van gemelde van Baren specteert die hij gevoert heeft ten opzigten van de hoge overigheid en Hare Koninklijken Hoogheid zoude kunnen zijn geoccasioneert door dronkenschap en dat in zo verre denzelven zoude kunnen [pa.rocineren] de L. 7:5:

fol. 239v

[3 d. ad seg. jul. may]

Dog dat egter den ondergetekende daar van wel anders consteert dan 't gene hij bij nader informatie vernomen heeft van Cornelis den Blommert en zijn huysvrouw de welke aan den ondergetekende mondeling hebben gedeclareert dat den voorn. Gerrit van Baren tijden van het voeren der voorn. discourssen en raisonnementen beschonken was, 't welk ook uyt de overgeleverde informatie in deszelfs zamenhang gelezen zoude [schijne] omdat den gemelde Gerrit van Baren eerst zig voor de Fransen verklarende daarna wederom wenschende dat zij niet in 't land mogte komen ten [m.er.wijl] de expressien door den gedaegde in persoon gebruykt zijn geoccasioneert door den discourssen onder 't kolven ten huize van den voorn. Cornelis den Blommert door denzelven van Baren en 't verder gezelschap onder een glas wijn gehouden en dat den gedaegde in persoon zig uytgelaten hebbende in deze woorden. Ik scheid in de heere Staten van Holland, daar voor redenen bij voegende wijl hij onder 't stigt woonde en dus met een spreekwijze de boeren eygen zig heeft geexpliceert 't gunt een polit en beschaaft persoon onder een anderen jurisdictie wonende, in een stotende forme zoude hebben gezegt zig aan den jurisdictie van een ander niet [kreunende] terwijl U Edele Agtbaren bij examinatie van de informatie zullen hebben gezien dat denzelven expresselijk met opzet tot Haaren Koninklijken Hoogheid gebruykt alleen door een getuygen werd gerefereert.

fol. 240

Gelijk dan ook met relatie tot de verdre discourssen door den gedaegde gevoert concernerende de progresse off van de Fransen off van de Hannoverschen op dezelfde wijze is gelegen dat die onder 't zelve en drinken van een glas wijn zijn geavanceert, welken discourssen door een bedreyging aan Hendrik Bouter zijn besloten ingevalle hij niet sweeg zoals mede aan U Edele Agtbaren uyt gemelde informatie is gebleken.

Alle deze zaken een groot eclat gemaakt hebbende binnen dezen stad heeft den ondergetekende ratione officii zig verpligt gevonden omme zig aan uw edel agtbaren te adresseeren en te verzoeken de acte van dagvaarding in persoon jegens den voorn. Gerrit van Baren, ten eynde den ondergetekende niet mogte geexponeert zijn aan reproches, evenals off hij zulke zaken, met oogluiking passeerde off zig aan collasie schuldig maakte en teffens uw edel agtbaren als regters vervolgens te laten oordelen wat straffe off correctie de gedaegde in persoon zoude meriteeren en dus komende tot de tweede gront, waarop 't verzoek van den gedaegde in persoon gerust, namentlijk dat hij niet anders zoude incurereen dan een pecunieele boete en arbitraire correctie in gevolge den placcaten

fol. 240v

daar toe geallegeert moet de ondergetekende [...auceren] dat hem tot hiertoe geen placcaat bekend is waarbij tegens sulke en dergelijke faicten als de gedaegde in persoon heeft geperpetreert

¹ Vrijdag 22 september 1758.

corporeel straffe absolut is gestatueert en dat hij vervolgens ingevalle 't verzoek door den gedaegde in persoon gedaen wierd gewezen van den hand ende den ondergetekende tegens denzelven zoude moeten voort procedeeren geen andere dan een arbitraire eysch en conclusie jegens gemelde van Baren zoude kunnen doen en nemen waaruyt uw edel agtbaren schigtelijk zullen zien dat den conclusien bij den gedaegde geformeert even als off uyt de dagvaarding in persoon zoude vloeyen dat jegens den gedaegde absolut lijfstraffe zoude moeten plaats hebben en [dus] tegens denzelven crimineel geprocedeert worden niet volgt lonende in tegendeel Bort tract van crimm: zaken Tct 5 num: 43 dat bij aldien uyt de praecedente informatie bevonden word dat het faict off excès zodanig niet is dat daarover de delinquent eenige lijfstraffe zoude kunnen werden in tijd en wijlen geirrogeert maar alleen tegen andere straffe buyten den persoon van den delinquent kunnende worden geexecuteert geen mandement crimineel word verzogt

fol. 241

maar alleen mandement waarbij de gedaegde word gedagvaardt omme in persoon te compareeren en als dan te aanhoren zodanigen eysch en conclusie als ten dage d'een ende tegen hem zal worden gedaen en genomen.

Waarmede de ondertekenende vertrouwende aan de intentien van uw edel agtbaren te zullen hebben voldaan, zig refereert tot der zelve dispositie.

Aldus berigt binnen Schoonhoven den 22 september 1758.¹

was geteekent

Jan Braat,

Schepenen der stad Schoonhoven geexamineert hebbende de voorgemelde requeste van Gerrit van Baren en gezien het berigt van den heer Baljuw die zig in dezen refereerde ter dispositie van heeren Schepenen verklaren de zaken van gemelde Gerrit van Baren civiel en composibel en verleenen daarvan appointement in communi forma.

Actum Schoonhoven den 22 september 1758.

ter ordonnantie van dezelve

Adriaan Nicolaas van Overveldt

fol. 241v

Heden den 1 july 1759.² Compareerde in judicio Jacob Joseph, zijnde van de Joodse natie den welke ten versoeke van de heere Bailluw deeser stad racione officii gehoord ende geexamineert zijnde, vrijwillig geconfesseert ende bekent heeft, dat hij is genaemt als voren Jacob Joseph te Rijpum bij Maastricht³ gebooren, thans binnen dese stad woonagtig en 22 jaren out; dat hij op zondag den 27 mey deses jaars 1759, van eenen Jan Oosterom, woonende te Agthoven, onder Ijsselsteyn⁴, heeft gekogt voor Mart Scherpenseel, vleeshouwer te Utrecht, onder voorgeven dat hij desselfs knecht was, twee kalveren tesamen voor fl. 30:4:0 ende van de moeder van deselven Jan Oosterom meede aldaar woonagtig, een kalff voor fl. 16:2:0 onder conditie dat Oosterom twee van die drie kalveren moest leveren op de voorn. zondag des avonds 't eynde den Meerendijk aan de Meeren⁵, en zijn geld moest halen bij gemelde Scherpenseel in 't Groot Vleeshuys te Utrecht, off anders dat hij Jacob Joseph, het gelt brengen soude.

Alles niet tegenstaande hij geensints knecht van deselven Scherpenseel was, ende dat hij ook van hem Scherpenseel geen ordre gehad heeft om de voorsz. kalveren te koopen.

Dat hij Jacob Joseph bij 't koopen van de meergemelde kalveren als verder hadde voorgegeven dat den voorsz. Scherpenseel meede vee liet slaan te Zeyst, en dat hij voor Scherpenseel 't zelve aldaar dede als knecht en nu bekende onwaaragtig te sijn.

Dat de voorn. twee kalveren ter bestemder plaaste en tijd geleevert mitsgaders bij hem ontfangen en ten selven dagen des avonds, aan den Meerendijk in de Leydse schuyt op Utrecht gedaen sijn.

Dat hij die twee kalveren 's anderendaags sijnde

fol. 242

maandag, des ochtens te Utrecht heeft verkogt aan een vleeshouwer aldaar te samen voor fl. 20:0:0.

Dat hij benevens in de voorsz. maant mey deeser jaars een kalff heeft gekogt ook op de naam van voorn. Scherpenseel, bij een boer in Willeschop⁶, en dat al meede sonder eenige last, ofte ordre van de voorn. Scherpenseel gehad te hebben. Aldus bij Jacob Joseph hieronder getekent in dato als boven geconfesseert, en daarbij in dato den twaalf july daaraanvolgende nae gedaen praelecturen gepersisteert, en ten oirconde deeser eigenhandig ondertekent.

Dit [...] ⁷ is de ondertekening

¹ Vrijdag 22 september 1756.

² Zondag 1 juli 1759.

³ Rijpum bij Maastricht; Rekem, gem. Lanaken, prov. Limburg, België?

⁴ Achthoven, gem. Montfoort, prov. Utrecht.

⁵ Nog steeds de Merendijk in de Meern, gem. Utrecht, prov. Utrecht.

⁶ Willeskop, deels gem. Montfoort en deels gem. Oudewater, prov. Utrecht.

⁷ Hier zijn handtekening in het hebreeuws.

van Jacob Joseph

In kennisse van mij secretaris
Adriaan Nicolaas van Overveldt

fol. 242

Vergadering van de heeren
Bailliuw, en Scheepenen
Praesent alle, dempto Anthony Carnier, den twaalf july
1759¹

Den Wel Edele Gestrenghe heer Jan
Braet, Bailliuw deser stad
Schoonhoven, Haastregt, en
Lande van Belois, razione officii
Eysser in cas crimineel
contra
Jacob Joseph, zijnde van de
Joodse natie, gebooren te
Rijpum bij Maastrigt, thans
alhier woonagtig, oud 22 jaren
gedetineerde

fol. 242v

Den heer Eysser razione officii dede conform de waarheyd seggen: dat den gedaegde sig niet heeft ontsien, om op sondag de 27 mey deeses jaars 1759 van eenen Jan Oosterom, woonende te Aghhoven onder IJsselsteyn, te koopen op de naam van Mart Scherpenseel vleeshouwer te Utrecht, onder voorgeven, dat hij desselfs knegt was, twee kalveren, te samen voor dertig guldens en vier stuyvers, als meede van de moeder van deselven Jan Oosterom, meede aldaar woonagtig, een kalf voor sestien guldens en twee stuyvers onder conditie dat twee van die drie kalveren moesten geleevert worden op den voorn. sondag, des avonds 't eynde den Meerendijk, aan de Meere, ende 't gelt gehaalt bij gemelde Scherpenseel in 't Groote Vleeshuys te Utrecht, off anders dat hij gedaegde (soo all hij nu komt voor te wenden) het gelt brengen soude, ende dat alles niet jegenstaande hij gedaegde geensints de knegt van voorn. Scherpenzeel was, ende ook geen de minste ordre hadde gehad, omme de voorsz. kalveren voor hem te koopen.

Dat hij gedaegde bij het koopen van de meergemelde kalveren, al verders hadde kunnen goedvinden jegens den waarheyd voor te geven, dat den voorsz. Scherpenseel, meede het vee liet slaan ter Zeyst, en dat hij gedaegde sulks aldaar als knegt voor deselven Scherpenseel dede. Dat de voorn. twee kalveren ter bestemder tijt, en plaatse geleevert mitsgaders bij hem gedaegde ontfangen en ten selven dage des avonds aan den Meerendijk in de Leydse schuyt op Utrecht gedaan sijnde, hij gedaegde die twee kalveren 's anderen daags, des ochtens te Utrecht heeft verkogt aan een vleeshouwer aldaar, te samen voor twintig guldens, en dus voor vrij minder prijs, als waarop hij gedaegde deselve kalveren gekogt hadde.

fol. 243

Dat bovendien den gedaegde heeft ondernomen, even te vooren in de gemelde maant mey deeses jaars, op de naam van den voorn. Scherpenzeel, bij een boer in Willeschop een kalf te koopen, zonder eenige de minste last ofte ordre van hem Scherpenzeel daar op toe gehad te hebben. Dat hij gedaegde ten versoeke van den heere Eysser razione officii voor desen Edelagtbare Geregte op de voorsz. forfaiten gehoord ende geëxamineert sijnde, alle deselve zoo ende indier voegen, als die hier vooren genarreert² staan, in judicio vrijwillig geconfesseerd ende bekend heeft, ende nadien dusdanige faicten door hen gedaegde notoir gepractiseert, ende aangelegt sijn, met intentie om de cooppeningen van de gemelde kalveren zelfs te profiteeren, ende eygenaars daarvan te ontsetten, mitsgaders deselve alsoo sinistelijc en op valsche praetexten te bedriegen, strekkende mitsdien tot nadeel van de commercie, de welke in allen opsigten, eerlijc en sonder bedrog behoord te werden geëxcerceerd, en daaromme ook in een land van justitie niet kunnen werden getolereerd.

Zoo concludeert, den heere Eysser razione officii daar over eysch doende, dat den gedaegde bij vonnisse van desen Edelagtbare Geregte over en ter saake voorsz. sodanig arbitralijc sal werden gestraft, en gecorrigeert, mitsgaders in sijne goederen gemulcteerd³, als heeren Scheepenen, na exigentie van saaken sullen bordeelen te behooren, en dat wijders den gedaegde sal werden gecondemneert in de costen en misen van justitie, ofte tot anderen etc.

¹ Donderdag 12 juli 1759.

² *GTB*. Narreren; Uitvoerig en gedetailleerd verhalen, betoogen, uiteenzetten.

³ *Ibidem*. Mulcteeren, bestraffen, beboeten.

Jan Braet

fol. 243v Schepenen gesien bovenstaande eys van den heer Bailliuw en gehoord de vrijwillige confessie van den gedaegde, en gehoord de vrijwillige confessie van den gedaegde¹. Condemneeren den gedaegde alhier in judicio praesent, omme drie daagen onder deese Raad-huysen geset te worden te water en te broot, en condemneeren hem in de costen en misen van de justitie ter tauxatie, en moderatie van de heeren Schepenen, actum coram den heeren Schepenen allen, dempto de heer Anthony Carnier op den 12e july 1759.

In kennisse van mij, secretaris
Adriaan Nicolaas van Overveldt

fol. 243v

**Vergadering van Schepenen
den 10 [...]² 1760 present allen**

Den heer Bailliuw geeft kennis dat Jacob van Dulst bijgenaamt Jaap uyt de Hel, hedenmiddag ten huysen van Cornelis Conix, tegens diverse persoonen rusie heeft gesogt en onder anderen Jacobus van Wijk bij het hair gevat, en tegens de grond gegoyt heeft. Dat hij heer Bailliuw deselven Jacob van Dulst, daarover door den bode had doen arresteeren, en inden Doele in gijsseling had laten brengen. Dat dien gegijsselde door sijne dronk in de gijsselkamer sooveel geraas maakte, met vloeken, schelden, op de deur trappen etc. dat hij heer Bailliuw bedugt was, dat deselven hem aan nog grover faicten schuldig maken. Dat hij heer Bailliuw daaromme versogt, dat heeren Schepenen, na verhoor van aanklagers, en getuygen, hem gelieven te permitteeren, gemelten gearresteerde over te mogen brengen, onder den raadhuyse deser stad. Waarover gedelibreert zijnde is bij heeren Schepenen na verhoor van Jacobus en Jan van Wijk, als aanklagers, en Pieter Kleyn, woonende te Wijngaarden, en Huybert Kool woonende te Schoonderwoort³ als getuygen, die het te kennen gegevene van den heere Bailliuw affirmeerde de waarheyd te zijn en speciaal dat hij, Jacobus van Wijk, in de kamer komende, bij het haar gevat, en tegen de gront gegoyt heeft. Geresolveert den heer Bailliuw sijn gedaen versoek, omme den gegijsselde Jacobus van Dulst bijgenaamt Jaap uyt de Hel, uyt den Doele over te brengen, in de Gijsseling onder desen raadhuyse, te accorderen gelijk sijn weledelen sulks geaccordeert werd bij desen, latende verder aan hem heer Bailliuw om den gegijsselde sijne vegterijen aff te maken, en om hem na gedane affmakinge te ontslaan.

fol. 244

**Vergadering van Schepenen
den 16 july 1761⁴ present
alle Dempto de heer Johannes van Kempen**

Den Wel Edele Gestrenge heer
Jan Braet, Bailliuw deser
stad Schoonhoven, razione officii Eysser
contra
Klaas Benschop, borger en
inwoonder alhier, gedaegde

Den heere Eysser razione officii dede zeggen: dat den gedaegde sig niet heeft ontsien, van op dynsdag den 26 mey deses jaars 1761, des avonds omtrent elff uren ten huysen van Jacob van Leeuwen, herbergier aan Stolckersluys, onder Gouderak, den persoon van Sweris Sijakes⁵, mede alhier borger en woonagtig, te injurieeren en uyt te dagen om te vegten, niet alleen, nemaal ook wanneer deselven Swerus Sijakes, die op een stoel sat, wilde opstaan, hem in 't opstaan, om voorstems in 't hair te vatten, en agterover te trekken. Dat zij lieden daar op aan 't vegten geraakt, en van den anderen gescheyden zijnde, den gedaegde in sijn boosaardigheyt voortgaande, gedreygt heeft, gemelde Swerus Sijakes met een mes voor sijn ziel te steeken, 't geen zekerlijk volgens de wetten en placcaaten van den lande strafbaar is.

¹ Sic. dubbel geschreven.

² Te sterk afgekort; augustus / november?

³ Schoonrewoerd, gem. Leerdam, prov. Zuid-Holland.

⁴ Donderdag 16 juli 1761.

⁵ Sic. Sijakes, lees als: Si-jakes.

Mits welke en andere redenen (is 't nood) nader te deduceeren den heere Eysser ratione officii, eysch doende, concludeert dat den gedaegde ter zake voorsz. zodanig arbitralijk sal worden gestraft off in zijne goederen gemulcteert als heeren Schepenen na exigentie van zaaken, sullen oordelen te behoren, cum expensis, ofte tot anderen etc.

De gedaegde in jusicio praesent, versoekt behoudens exceptie en defensie copie uyt den eysch.

Den heere Bailliu levert deselve in juditio over.

fol. 244v

**Vergadering van Schepenen
den 31 july 1761¹** present alle
Demptis van den Bosch & van
Kempen

Den Wel Edele Gestrenge heer Jan
Braet, Bailliuw deezer stad
Schoonhoven, ratione officii Eysser
contra
Klaas Benschop borger en inwoon-
der alhier gedaegde
omme te antwoorden

De gedaegde antwoordt & concludeert in woortdt en schripties & den heer Eysser versoekt copie.

De gedaegde leverd deselve in judicio over.

Klaas Benschop borger
en inwoonder alhier gedaegde
contra
Den Wel Edele Gestrenge heer
Jan Braet, Bailliuw deser
stad ratione officii Eysser

De gedaegde deede zeggen, dat hij zig niet sal inlaten omme de middelen, en positiven, bij den Eysser ratione officii in sijne conclusie van eysch ter needer gestelt te rescontreeren², also den Eysser na regten gehouden om verpligt is deselve ad sufficientiam jurie te moeten bewijsen, en deselve al eens beweesen zijnde, dan nog te moeten probeeren, dat den gedaegde na wetten en placcaten deeser landen uyt hoofden vandien, als nog verobligeert en strafbaer soude weesen, mits welke en andere reedenen en middelnen in tijd en wijlen is nood nader ten processe te allegueeren.

fol. 245

Den gedaegde antwoordende slaat af de middelen en positiven, bij den eysch door den Eysser ratione officii jegens de gedaegde ter nedergesteld en concludeert ten fine van niet ontfaankelijk en bij ordine dat aen den Eysser ratione officii sijnen eysch en conclusie op ende jegens den gedaegde gedaan en genoomen sal worden ontsegt cum expensis ofte tot anderen etc.

fol. 245

**Vergadering van de heeren
Bailliuw, en Schepenen
present alle den 14 augustus
1761³ dempto d' heer Boon**

Den Wel Edele Gestrenge heer Jan Braet,
Bailliuw deser stad Schoonhoven
ratione officii Eysser
contra

¹ Vrijdag 31 juli 1761.

² *GTB*. Rescontreeren; Weerleggen.

³ Vrijdag 14 augustus 1761.

Klaas Benschop borger, en inwoonder
 alhier gedaegde
 omme te zien repliceeren

Den heere Eysser ratione officii, affslaande de middelen van de conclusie van antwoord bij mere denegatie¹, impertinentie, en irrelevantie, persisteert voor replicq.

Clemmerink voor de gedaagde exhibeerende deselve procuratie versoekt copie.

Den heer Eysser consenteert.

fol. 245v

**Vergadering van de
 heeren Bailliuw, en
 present allen den
 18 september 1761²**

dempto de heeren van
 Solingen, Boon en J. van
 Kempen³

Den Wel Edele Gestrenghe heer Jan Braet,
 Bailliuw deser stad Schoonhoven
 ratione officii Eysser
 contra
 Klaas Benschop borger, en
 inwoonder alhier gedaagde
 omme te dupliceeren

Klemmerink als procureur van den gedaagde, dupliceert prout in scriptis.

Klemmerink als procureur van den gedaagde, persisteert ende bij conclusie van antwoord, door de gedaagde van gedient voor duplicq.

Den heer Eysser versoekt copie.

Klemrink levert deselve in juditio over.

fol. 245v

**Vergadering van de heeren
 Bailliuw en Schepenen
 present alle, den 2 oktober
 1761⁴**

demptis de heeren Solingen,
 Boon⁵

Den Wel Edele Gestrenghe heer Jan Braet,
 Bailliuw deeser stad Schoonhoven
 ratione officii Eysser
 contra
 Klaas Benschop, borger en inwoonder
 alhier gedaagde
 omme te zien dienen van productie

Den heer Eysser dient van productie als onder inventaris.

fol. 246 Klemrink voor de gedaagde versoekt copie.

Den heer Eysser in juditio present, contenteert, ende levert deselve in juditio over.

fol. 246

Vergadering van de heeren

¹ *Ibidem*, Denegatie; Afwijzing, weigering, loochening voor het gerecht.

² Vrijdag 18 september 1761.

³ In de marge: dempto de heeren van Solingen, Boon en J. van Kempen.

⁴ Vrijdag 2 oktober 1761

⁵ In de marge: demptis de heeren van Solingen, Boon.

**Bailliuw, en Schepenen present
alle den 16 oktober 1761¹
demptis de heer Boon**

Den Wel Edele Gestrenghe heer Jan Braet,
Bailliuw deser stad Schoonhoven
ratione officii Eysser
contra
Klaas Benschop, borger en
inwoonder alhier gedaagde
omme te dienen van productie

Klemrink voor de gedaagde dient van inventaris en stukken.

De heer Eysser versoekt copie.

Klemrink levert deselve in juditio over.

fol. 246

**Vergadering van de heeren
Bailliuw en Schepenen, present
alle, demptis de heeren van Solingen
en Boon, den 22 January 1762.²**

Den Wel Edele Gestrenghe heer Jan Braat,
Bailliuw deser stad, ratione officii Eysser
contra
Klaas Benschop borger en inwoon-
der alhier gedaagde

Klemrink als procureur van de gedaagde dient van ampliatio³ van inventaris en stukken.

De heer Eysser versoekt copie

Klemrink consenteert.

fol. 246v

**Extra ordinaire verga-
dering van heeren schepe-
nen den 28e January 1762⁴
praesent allen**

Den heer Bailliuw aan heeren Schepenen gecommuniceert hebbende sekere geval voorgevallen op gistere avond ruym zeeven uren, ten huuse van Cors Blom, tapper & herbergier binnen dese stad, veroorzaakt door eene Simon Benschop hoe dat namentlijk deselve Simon Benschop sig selve aldaar heeft geexponeert gehad niet alleen met rusie te soeken & feytelijkheeden te pleegen teegen eene Claas Stout woonende in Graafland⁵ & aldaar sittende onder gelag, blijkens het per memorie overgegeve declatatoir⁶ van Klaas Stout & gemelde Jan Boode mitsgaders de mondelinge klagten van de vrouw van voorn. Cors Blom, & desselfs meyd ter presentatie van heeren Schepenen gedaan, & selfs zoo, dat den heere Bailliuw op voorn. klagten aan Zijn Edele gedaan genoodtsaakt geweest is, deselven Simon Benschop te brengen in gijsseling inden Doelen; Dienvolgens versoekt gemelde heer Bailliuw op Zijn Edele provisioneele overgeleverde declaratoir & informatien, apprehensie corporeel op de person van den voorsz. Simon Benschop. Is daarover gedelibreert, goet gevonden & verstaan den heer Bailliuw te versoeken [van] de voorsz. informatien, eene behoorelijke verklaring in te winnen en aan heeren Schepenen te exhibeeren & werd inmiddels 't versoek door den heer Bailliuw gedaen wegens de apprehensie in deliberatie gehouden, egter onder approbatie van de procedurans van den heer Bailliuw voor zo verre de

¹ Vrijdag 16 oktober 1761.

² Vrijdag 22 januari 1762.

³ *GTB*. Ampliatie. Hier in de betekenis van aanvulling van een inventaris.

⁴ Donderdag 28 januari 1762.

⁵ Graafland, gem. Molenwaard, prov. Zuid-Holland. (tussen Groot-Amers en Langerak).

⁶ Sic. declatatoir, lees: declaratoir (formele verklaring; getuigenis).

geysling inden Doelen aangaat, met recommendasie om deselve daar te houden, tot dat nader bij heeren Schepenen sal zijn gedisponeert.

fol. 247

**Vergadering van heeren
Schepenen den 2 february
1762.**¹ Praesent alle

Den heer Bailliuw exhibeert te voldoening van 't versoek van heeren Schepenen een behoorlijke verklaring, wegens de overgeleverde informatien, & versoekt hangende de deliberatie over desselfs gedaene versoek van corporeel apprehensie, den gegijselde te moogen hooren op articulen.

Daarop gedelibreert zijnde, hebben heeren Schepenen voorn. het voorsz. versoek van den heer Bailliuw geaccordeert, & accordeeren 't selve bij deesen.

fol. 247

**Vergadering van heeren
Schepenen den 26en maart
1763**² praesent alle demptis d' heeren
Fremery & Hoogstadt

Den heer Bailliuw der stad Schoonhoven, ratione officii versoekt op de praecedente informatien ten lasten van Hendrik van Wijk aan uw edele agtbaren bekent, dat daarbij consteert dat deselven Hendrik van Wijk op vrijdag den 25en maart 1763, des avonds omtrent agt uren publicq gewelt heeft gepleegt in de huysinge & aan den persoon van Jan Kort, bleeker alhier. Dat aan hem sal worden verleent apprehensie corporeel op de persoon van de gemelde Hendrik van Wijk, zoo hij te bekoomen is, & zoo hij niet te bekoomen soude zijn, als dan dagvaarding in persoon, desnoods bij edicte.

Schepenen accordeeren het bovenstaande versoek van den heer Bailliuw .

fol. 247v

**Vergadering van
heeren Schepenen den 23e
April 1763**³ praesent alle

Den heer Bailliuw der stad Schoonhoven, ratione officii versoekt, op de praecedente informatien ten lasten van Adam Regters, aan U Edele Agtbaren bekent, apprehensie corporeel op de persoon van de gemelden Adam Regters.

Schepenen houden het bovenstaande versoek in deliberatie.

fol. 247v

**Regtdag gehouden den
28 july 1763.**⁴ Present de
heeren Scheepenen alle dempto
d' heer de Groot

Den Wel Edele Gestrenghe heer Jan Braat,
vrijheere van Zevender, en Cabauw
als Bailliuw deser stad, ratione officii Eysser
in cas crimineel

contra

Hendrik van Wijk, bleiker laast
gewoont hebbende binnen dese stad
dog thans fugitief gedaagde in persoon
bij edicte.
omme eysch off versoek te hooren.

¹ Dinsdag 2 februari 1762.

² Zaterdag 26 maart 1763.

³ Zaterdag 23 april 1763.

⁴ Donderdag 28 juli 1763.

Den heer Eysser ratione officii in judicio present, vermits de non comparitie van den gedaagde in persoon versoeckt jegens deselven het eerste default, en voor 't profijit van dien verstecq van de exceptie declinatoir, en voorts admissie tot het doen van een tweede citatie in persoon bij edicte.

Schepenen fiat.

fol. 248

**Regtdag gehouden den
11en augustus 1763¹** praesent
heeren Schepenen alle dempto
d' heer de Groot

Den Wel Edele Gestrenge heer Jan Braat,
vrijheere van Zevender & Cabbauw, als
Bailliuw deeser stadt, ratione officii Eysser in cas
crimineel

contra

Hendrik van Wijk, bleyker, laast
gewoont hebbende binnen deeser stad, dog
thans fugitief, gedaagde in persoon bij edicte
omme te zien wijsen 't vordere profijit
van den verleende defaulten

Den heer Eysser ratione officii in judicio praesent, vermits de non comparitie van den gedaagde in persoon, versoeckt jegens deselven het tweede default, en voor 't profijit vandien, verstecq van de exceptie dilatoir, en voorts admissie tot het doen van een derde citatie in persoon, bij edicte.

Heeren Schepenen fiat.

fol. 248v

**Regtdag gehouden
den 25en augustus 1763²**
praesent de heeren Schepenen
alle dempto d' heer Fremery

Den Wel Edele Gestrenge heer Jan Braat,
vrijheere van Zevender & Cabauw
als Bailliuw deser stadt, ratione officii Eysser
in cas crimineel

contra

Hendrik van Wijk bleyker, laast
gewoont hebbende, binnen deeser stad
dog thans fugitief gedaagde in persoon
bij edicte
omme te zien wijsen, 't vordere profijit
van den verleende default

Den heer Eysser ratione officii in judicio present vermits de non comparitie van den gedaagde in persoon versoeckt jegens den selven, het derde default, en voor 't profijit vandien verstecq van den exceptie peremptoir, & voorts admissie om intendith over te leggen met een vierde citatie in persoon, bij edicte ex supra abundantia om 't zelve te zien verifieeren.

Heeren Schepenen fiat.

fol. 249

Regtdag gehouden den 6e oktober 1763:³
Praesent heeren Schepenen allen
demptis de heeren Dutry en Hoogstad

¹ Donderdag 11 augustus 1763.

² Donderdag 25 augustus 1763.

³ Donderdag 6 oktober 1763.

Den Wel Edele Gestrenghe heer Jan Braat,
vrijheer van Zevender en Cabauw
als Bailliuw deeser stad ratione officii Eysser
in cas crimineel

contra

Hendrik van Wijk blijker, laast gewoont
hebbende binnen deeser stad dog thans
fugitief gedagde in persoon bij edicte

Den heer Eysser vermits de non comparitie van den gedaagde in persoon versoeckt jegens
deselven het vierde default, en voor 't profijt vandien acte, om te voegen bij den intendith.

Heeren Schepenen fiat.

fol. 249

Regtdag den 13en december 1763¹ praesent heeren
Scheepenen alle demptis de heeren Boon,
Johannes van Kempen, en Weevering

Den Wel Edele Gestrenghe heer Jan Braat, vrij-
heere van Zevender ende Cabauw als Bailliuw
deeser stad Schoonhoven, ratione officii Eysser
in cas crimineel

contra

Hendrik van Wijk bleiker, laast gewoont
hebbende binnen deese stad gedaagde in persoon
bij edicte in voorsz. cas, defailiant, en
latitant.

Den heer Eysser dient van intendith met de verificationen daar toe specteerende, versoeckende daar
op regt, en expeditie van justitie.

Heeren Scheepenen houden de overgeleverde intendit in delibertie tot aanstaande vrijdag agt
dagen.

fol. 249v

**Vergadering van schepe-
nen den 27e january 1766**² praesent
alle, dempto de heer Fremery

Den Wel Edele Gestrenghe heer
Jan Braat, Bailliuw dezer
stad Schoonhoven, ratione officii requirant

Den heer requirant overleverende zijne informatien ingewonnen ten lasten van Daniel Groeneveld
schipper van deze stad op Utrecht, en waartoe hij sig is refereerende, versoeckt U Edele Agtbaren
appointement. omme den voorn. Daniel Groeneveld voor U Edele Agtbaren te dagvaarden in
persoon, omme te aanhooren zoodanige versoeck, of versoecken, mitsgaders zoodanige criminelen
eysch, en conclusie als den requirant ter sake in de voorsz. informatien vervat jegens hem sal
willen doen, en nemen, en voorts te procederen als na regten.

Heeren Schepenen fiat.

fol. 250

**Vergadering van Schepenen den 18e
february 1766**³ praesent d' heeren
Scheepenen alle, demptis d' heeren de Fremery,
Dutry & de Jonge

Den Wel Edele Gestrenghe heer Jan Braat,

¹ Dinsdag 13 december 1763.

² Maandag 27 januari 1766.

³ Dinsdag 18 februari 1766.

vrijheere van Zevender & Cabauw etc. etc,
als Bailliuw deeser stad Schoonhoven,
ratione officie, Eysser in cas crimineel
contra
Daniel Groeneveld geweesen schipper
van deese stad op Utrecht, gedaegde in persoon

Omme verzoek of versoecken. mitsgaders eysch te hooren

Den heer Eysser ratione officii vermits de non comparitie van den gedaegde in persoon versoeckt tegens deselven defaut en voor profijit vandien aprehentie corporeel soo hij te bekoomen is zoo niet admissie om hem bij openbaere edicte te mogen indaegen.

Heeren Schepenen fiat.

fol. 250

**Vergadering van heeren
Schepenen den 13en maart
1766¹** praesent de heeren Bailliuw
en alle de Schepenen dempto d' heer de
Fremery

De heer Bailliuw communiceert den leeden, den reeden van de convatie² te zijn, dat Zijn Wel Edel Gestrenge onderrigt was door Willem de Bruyn, dat bij hem de Bruyn, door een jongen van Tomas Vernie genaamt Bernardus eenig loot was verkogt, en na het selver geexamineert te hebben, het loot kende en gestolen moeste zijn; Dat ook bevoorens door die selfde jongen nog 2 à 3 maal loot bij hem verkogt was, of wel de eerste rijs door zijn broeder Jan in zijn bijweesen.

Is goed gevonden en verstaan door de boode gemelde jongens van Tomas Vernie boven te ontbieden.

fol. 250v

De eene bovengekoomen, en binnen gestaan zijnde, was hem gevraagd hoe zijn naam was, heeft geantwoort Jan, hoe oud hij was; bij de 15 jaar; hoe zijn broer genaamt was, en hoe oud, heeft gezegt Bernardus en ruym twaalf jaar te zijn, of hij Jan ook niet wist waar zijn broer was, antwoorde hij dat niet te weeten, en gisteren uyt de stad was gegaan. Of hij de Bruyn geen loot verkogt had, antwoorde: eenig glasloot, dat zijn ouders toegekomen had, en anders geen loot ooyt verkogt te hebben, en een week of 5 geleeden was.

Buyten gestaan zijnde is geresolveert door Haar Edele Agtbaren om Willem de Bruyn, boven te ontbieden met versoeck hij dat loot dat bij hem door de jongens van Tomas Vernie verkogt was, mede soude brengen. Boven gekomen en binnen gestaan zijnde, heeft hij Haar Edele Agtbaren eenig loot vertoent, dat door Bernardus Vernie op dynsdag den 11e maart deeses jaars 's avonts de klokke half 8 uren aan hem in presentie van zijn vrouw verkogt is, en verklaarde dat over een week of 5, Jan Vernie met zijn broer Bernardus bij hem verkogt hadde eenig glasloot, daar bij was een reepje plat loot en hanglootjes voor de vorsten en pannen, en dat de jongens gesegt hadde dat loot te sijn van haar ouders uyt een raam, en het stukje plat loot uyt de schoorsteen; De jonge genaamt Jan Vernie, daar op gehoort zijnde, heeft ontkent hij met zijn broer bij de Bruyn geweest te zijn, maar wel met een boerejongen die hij niet kende, en die met hem me³ was gegaan, en geen ander loot verkogt had als glasloot.

fol. 251

Tomas Vernie vader van de voorn. jongens, door de boode aan Haar Edele Agtbaren versogt hebbende, om binnen te staan, en sulks toegestaan zijnde, klaagde over Willem de Bruyn, dat hij de Bruyn, hem een lak op lijden, of hij daarvan geweeten had, dat zijn jongens bij hem de Bruyn kwamen loot verkoopen. Dat hij verklaarde daar niet van geweeten te hebben als nu gepasseerde dynsdagavont, dat hij toen door zijn jongen Bernardus verstaan had dat die eenig loot bij de Bruyn had verkogt, en aan hem gevraagd hebbende hoe daaraan gekomen was, had bekent, dat afgemaakt te hebben en, dat Meyjer den opperman hem ook wel eens wat loot gegeven hadt, vorder heeft Tomas Vernie gesegt, dat te nader geworden zijnde, zijn jongen Bernardus weg te brengen, hij wel vijftien uren ver met hem gegaan was; De heer Bailliuw versoeckt aan de Edelagtbare heeren Scheepenen, op de precedene informatie, Haar Edele Agtbaren bekent, apprehensie corporeel op twee jongens van Tomas Vernie, genaamt Jan en Bernardus Vernie.

¹ Donderdag 13 maart 1766.

² Sic. convatie, lees: convictie?

³ Sic. met hem me, lees: met hem mee.

Heeren Schepenen verleenen den heer Bailliuw apprehenise corporeel op Bernardus Vernie, en houden Zijn Weledelgestrenges verzoek tegen Jan Vernie gedaan in deliberatie.

fol. 251

**Vergadering van heeren
Schepenen den 20en maart 1766¹**
praesent allen demptis d' heeren de Fremerie en Johannis van Kempen.

Den heer Eysser ratione officii leevert aan heeren Schepenen over zijnen crimineelen eysch met de ingewonnen informatie mitsgaders de vrijwillige confessie van de gevangene, versoekt daar op regt.

De Wel Edele Gestrenghe heer Jan
Braat, Bailliuw der stad Schoonhoven, ratione officii Eysser in cas crimineel
contra
Maria van der Pijl geboortig
van de Nieupoort, oudt veertig
jaeren, tegenwoordig gevangene op
de Vrouwepoort deeser stad

Alsoo Maria van der Pijl geboortig van de Nieupoort en laast gewoont hebbende in Langerak over Leck, oud (so zij segt) veertig jaeren, 's heeren gevangene, buyten pijn en banden van Eysser bekent heeft,

Dat zij gevangene nu onlangs sonder de precise tijd te weeten, van de Wijstraat deeser stad heeft gestolen een koopere aschkeetel, en die heeft verkogt aan eene Waterlandt, cooperslager alhier voor 38 stuyvers.

fol. 251v

Dat zij gevangene daarna sonder almede den precise tijd te weeten, nog een koopere aschkeetel staande agter de kerk op de straat bij de palen gestolen heeft en die heeft verkogt voor 42 stuyvers.

Dat zij gevangene al verder op donderdag den 6e maart deeses jaars 1766 de laast gemelde keetel staande agter de kerk besijden een stoep weeder gestolen heeft, en dat die haar door 2 à 3 manspersonen afgenomen is.

Dat zij gevangene wijders ontrent veertien dagen voor haare detensie, sonder de precise tijd te weeten, van de Wal in de Nieupoort eene beddelacken gestolen heeft.

Dat zij gevangene alverder den hoet, die haar man als dienaar van de justitie hadt, bij een Jood inden Nieupoort voor eene gulden heeft verbandt.

Welker dieverijen als strijdig tegens de placaten deser landen, in een land van justitie niet kunnen off mogen werden getollereert, maar anderen ten exempele op het rigoreuste behoorden te werden gestraft.

Soo concludeert den heer Eysser ratione officii uyt de naam ende van wegen de Edel Groot Mogende Heeren Staaten van Hollandt ende Westvrieslandt dat zij gevangene bij vonnisse van de Edelaytbare heeren Scheepenen der stad Schoonhoven, sal werden gecondemneert gebragt te werden op 't schavot, plaatse alwaar men gewoon is crimineele justitie te doen, en aldaar wel strengelijc ter discretie van heeren Scheepenen, met roeden sal werden gegeeselt, Ende met deeser stadsteeken gebrantteekent, En voorts gebannen uyt deser stad en jurisdictie van dien haar leeven lang gedurende, sonder ooyt daar weder binnen te mogen komen, op poene van swaarder aan den lijven te sullen werden gestraft, en

fol. 252

dat zij gevangene wijders sal werden gecondemneert in de costen van haar gevankenis, ende misen van justitie.

(was geteekent:) Jan Braat,

Scheepenen der stad Schoonhoven gesien hebbende den crimineelen eysch van den heer Jan Braat, vrijheer van Zevender, en Cabauw, mitsgaders Bailliuw der stad Schoonhoven, Haastregt, en den Lande van Belois, ratione officii Eysser contra Maria van der Pijl, gevangene op den poorte alhier, ende gehoord des gevangens vrijwillige confessie, doende regt, Condemneeren de gevangene mits deese, omme den tijd van agt daegen, in besloote hegtenis te moeten blijven sitten, te waater, en te brood, sonder dat haar andere spijsen sal werden gegeven, bannen vervolgens haar voor de tijd van twee jaeren uyt deese stad, ende jurisdictie vandien, sonder ondertusschen daar weeder in te mogen komen, op poene van swaarder straffe, en condemneeren deselve gevangene wijders in de kosten en misen van justitie, Ontseggen verders den heer Eysser

¹ Donderdag 20 maart 1766.

zijn verdere eysch, en conclusie, tot lasten van de gevangene gedaan en genoomen. Actum bij de heeren Willem van Solinge, Willem Denys Dutry, Anthony Boon, Anthony Carnier, en [dr.] Cristiaan de Jonge, Schepenen der stad Schoonhoven op den 20en maart 1766, en gepronuncieert op den 21en dito;

In kennisse van mij secretaris
Adriaan Nicolaas van Overveldt

Heeren Schepenen verklaren dat de gevangenen hares wetens geene goederen is hebbende; gevangen den 6e maart 1766. uytgegaan den [ ].

fol. 252v

Regtdag gehouden den 8 april 1766¹ praesent de heere Schepenen alle, demptis de heeren Fremery, Dutry, en Boon

De Wel Edele Gestrenghe heer Jan Braat, vrijheere van Zevender en Cabauw, etc, etc, als Bailliuw deeser stad Schoonhoven, ratione officii Eysser in cas crimineel

contra

Daniel Groeneveld, borger en laast gewoont hebbende binnen desen stadt, dog thans latiteerende, gedaegde in persoon bij edicte

Omme verzoek of versoecken, mitsgaders eysch te hooren

Den heer Eysser ratione officii vermits de non comparitie van den gedaegde in persoon, bij edicte, verzoekt jegens denzelven het eerste default, en voor 't profijt van dien admissie, tot het doen van een tweede citatie bij edicte;

Heeren Scheepenen fiat.

fol. 253

Regtdag gehouden den 22en april 1766² praesent d' heeren Scheepenen alle, demptis de heeren Fremery, Van Solingen, en Dutry

Den Wel Edele Gestrenghe heer Jan Braat, vrijheere van Zevender en Cabauw etc, etc, als Bailliuw deeser stadt Schoonhoven, ratione officii Eysser in cas crimineel

contra

Daniel Groeneveld borger en laast gewoond hebbende binnen deese stadt, dog thans latiteerende, gedaegde in persoon bij edicte

Omme te zien wijsen, 't vordere profijt van den verleende defaulten.

Den heer Eysser ratione officii vermits de non comparitie van den gedaegde in persoon, bij edicte, verzoekt jegens deselven het tweede default, en voor 't profijt vandien, admissie tot het doen van een derde citatie bij edicte.

Heeren Scheepenen fiat.

¹ Dinsdag 8 april 1766.

² Dinsdag 22 april 1766.

fol. 253v**Regtdag gehouden**

den 15en mey 1766.¹ Praesent
d' heeren Scheepenen alle, demptis
d' heeren Van Solinge, Dutry, en
de Jonge.

Den Wel Edele Gestrenghe heer Jan Braat,
vrijheere van Zevender en Cabauw
etc, etc, als Bailliuw deezer stad Schoonhoven
ratione officii, Eysser in cas crimineel;
contra
Daniel Groeneveld, borger en
laast gewoont hebbende binnen deese
stad, thans latiteerende, gedaegde in persoon
bij edicte

Omme te zien wijsen, 't verdere profijt van den verleende defaulte.

Den heer Eysser ratione officii, vermits de non comparitie van den gedaegde in persoon, bij edicte, verzoekt jegens denzelven het derde default, en voor 't profijt vandien admissie, om intendith over te leggen met een vierde citatie bij edicte ex superabundantie om 't zelve te zien verifiëren.

Heeren Schepenen fiat.

fol. 254**Regtdag gehouden**

den 29e mey 1766² praesent alle
demptis de heeren Van Solinge,
Boon, en de Jonge.

De Wel Edele Gestrenghe heer Jan Braat,
vrijheere van Zevender & Cabauw etc, etc,
als Bailliuw deser stad Schoonhoven, ratione
officii, Eysser in cas crimineel
contra
Daniel Groeneveld, borger en laast
gewoont hebbende binnen deese stad, dog
thans latiteerende, gedaegde in persoon bij
edicte.

Omme intendith te zien overleggen met de verificatien daar toe dienende, en vonnisse te hooren pronuncieeren

Den heer Eysser ratione officii vermits de non comparitie van den gedaegde in persoon bij edicte, verzoekt jegens deselven het vierde default, en voor 't profijt vandien acte om te voegen bij den intendith.

Heeren Schepenen fiat.

fol. 254v**Regtdag gehouden**

den 20en maart 1767³ praesent
de heeren Scheepenen alle
dempto d' heer Dutry

De Wel Edele Gestrenghe heer Jan Braat,
vrijheere van Zevender & Cabauw, etc, etc,
Bailliuw deeser stad Schoonhoven, ratione officii
Eysser in cas crimineel

¹ Donderdag 15 mei 1766.

² Donderdag 29 mei 1766.

³ Vrijdag 29 maart 1767.

contra
 Daniel Groeneveld, borger, en
 laast gewoont hebbende binnen deese
 stad, thans latiteerende, gedaagde in
 persoon, bij edicte

Omme intendith te zien overleggen met de verificatien daar toe dienende, en vonnisse te hooren pronuncieeren.

Den heer Eysser razione officii dient van intendith, met de verificatien daar toe dienende, versoekende daar op regt, en expeditie van justitie.

Intendit gedaan mae-
 ken, ende de Edelagtbare heeren
 Schepenen der stad Schoonhoven
 overgegeven, uyt den naam en
 van wegens den Wel Edel Gestrenghe
 heer Jan Braat, Bailliuw deser stad razione officie
 Eysser in cas crimineel, ter eene
 op ende jegens
 Daniel Groeneveld, borger
 en laast gewoont hebbende
 binnen deese stad, gedaagde in per-
 zoon bij edicte in 't voorsz. cas
 defaillant en latitant, ter andere zijde

fol. 255

Omme welke intendith te fundeeren deede den Wel Edele Gestrenghe heer Eysser razione officie zeggen.

Dat Adrianus Nupoert, borger en woonagtig binnen deese stad in qualijt als voogd, met en benevens de verdere voogden, over de minderjarige kinderen, nagelaten bij wijlen Hendrikus Kloot.

in den jaare 1765, voor deselve kinderen hebben geordonneert te maken twee laataaffels, bij eene Pieter Geerling, schrijnwerker te Utrecht.

Dat deselven Pieter Geerling die twee laataaffels gesonden hebbende met den gedaagde in persoon ende defaillant (als toen nog schipper zijnde van deese stad op Utrecht).

Hij gedaagde in persoon en defaillant, op den 18e april des voorsz. jaars 1765, is gekomen ten huys van voorn. Adriaan Nupoort met eene rekening van de vracht van de opgemelde laataaffels. Welke reekening deselven Nupoort immediaat aan hem gedaagde in persoon en defaillant voldaan, en teffens gevraagd heeft na den reekening van den voorn. laataaffels.

Dat hij gedaagde in persoon en defaillant daar op geantwoord hebbende, Heb je die nog niet, die is bij mijn vader.

Den selven Adriaan Nupoort daar op den gedaagde in persoon en defaillant versogt heeft om deselven reekening aan hem Nupoort te besorgen ten eynde het gelt aan hem mede te geeven, om aan Pieter Geerling ter voldoeninge van gemelde reekeninge te overhandigen.

Dat vervolgens den gedaagde in persoon en defaillant op den 26en van de voorsz. maand April, des 's morgens, met de versogte reekening van de laataaffels bij den voorn. Adriaan Nupoort gekomen zijnde

den selven Nupoort hem gedaagde in persoon en defaillant aanstonts het montant van deselve reekening ter somma van ses en dertig guldens heeft overgegeven met belastinge dat hij op de daaraanvolgende zaterdag des avonts, of sondays des 's morgens, de quitantie daarvan, van Pieter Geerling aan hem Nupoort moest besorgen.

't Geen hij gedaagde in persoon en defaillant ook aangenomen heeft te zullen doen, dat vermits den gedaagde in persoon, en defaillant van des toen bleef in gebreeke, dat voorn. Adriaan Nupoort ten zijnen huys is gegaan, en zijn huysvrouw, alsoo hij absent was, daarover onderhouden hebbende, den gedaagde in persoon en defaillant op vrijdag den 3en mey 1765

een

fol. 255v

een quitancie onderteekent dus, P. Geerling, aan meergemelde Adriaan Nupoort heeft overgegeeven,

daarbij voegende: Ik hebbe het schelmagtig vergeeten.

Dat Adriaan Nupoort ter goede trouwe geloofde dat 't selve een eygenhandige quitancie van meergemelde Pieter Geerling was, 't selve heeft aangenoomen, maar met veel verwondering op den 9ste mey daaraanvolgende heeft ontfangen een missive van Jan Groeneveld, vader van den gedaagde in persoon en defaillant, zijnde van de volgende inhoud:

Mijn heer huyden morgen etc.

Dat den voorn. Adriaan Nupoort hierover zeer misnoegt zijnde, is gegaan bij den voorn. Jan Groeneveld, en na lange hevige woordewisselingen hem heeft gesegt, dat hij al veertien dagen geleeden zijn zoon het gelt mede gegeven, en berijts van hem een quitancie daarvan ontfangen hadde.

Dat deselven Jan Groeneveld hierover zeer veranderde, met den voorn. Nupoort te zaamen den gedaagde in persoon en defailliant hebben opgesogt en eyndelijk hebben gevonden mitsgaders des wegens onderhouden, en gevraagt, waar den onderteekening onder de gemelde quitancie vandaan kwam.

Dat den gedaagde in persoon, en defailliant daar op heeft geantwoort, Ik heb het gelt aan de kruyer gegeven en die heeft hem de quitancie gegeven.

Dat den voorn. Adriaan Nupoort vervolgens hem gedaagde in persoon, en defailliant heeft belast, dat hij hem een andere quitancie geteekent met de eygen hand van Pieter Geerling moest besorgen,

of dat hij zijn schip aan de ketting zoude laten leggen, en

Dat den gedaagde in persoon, en defailliant 's maandags daaraanvolgende aan den gemelde Adriaan Nupoort, een ander quitancie heeft overhandigt, met bijvoeging:

De kruyer had het aan een andere Geerling gegeven en die had die reekening onderteekent, nu versoek ik dat je de eerste verbrand.

Alles blijkende bij de dispositie van de voorn. Adriaan Nupoort, als mede bij de twee reekeningen, en onderteekingen onder deselve staande, mitsgaders bij den missive van Jan Groeneveld.

Alles ten deele overgelegd onder de letter C1, 2, 3, et 4 locis.

fol. 256

Dat den Wel Edele Gestrenghe heer Eysser racione officii det begaane falsiteyt door den gedaagde in persoon en defailliant

in 't schrijven van den meergemelde quitancie,

immers en in alle gevallen, dat hij zig met gemelde valsche quitancie opsettelijk en ter quader trouwe heeft beholpen,

verneemende ende daarvan de verijste informatien bekomen te hebbende,

aanstonds van deesen Edelagtbare Geregte hadde versogt en geobtaineert appointement van dagvaarding in persoon.

Dat ingevolge vandien, den gedaagde in persoon, en defailliant van weegen den Wel Edele Gestrenghe heer Eysser racione officii op den 3en february des jaar 1766, wel behoorlijk was gedagvaard,

omme in persoon te compareeren voor U Edele Agtbaren op den raadhuyse deeser stad jeegens dynsdag den 18e derselver maand february des voormiddags ten tien uren precies,

of als dan geene regtdag zijnde, jeegens den eersten regtdag daar aan volgende,

en aldaar te aanhooren, zodanige versoek, of versoeken, mitsgaders soodanige crimineele eysch, en conclusie

als den Wel Edele Gestrenghe heer Eysser racione officii jegens hem gedaagde in persoon, soude willen doen, en neemen

weegens ende ter saake voorzeyt.

Daar jegens te antwoorden, en voorts te procedeeren, als na regten.

Edog dat deselven gedaagde in persoon, en defailliant, ten dage dienende niet was gecompareert, en mitsdien ten selven dage bij den Wel Edele Gestrenghe heer Eysser racione officii jeegens hem versocht en geobtaineert zijnder default, en voor 't profijt vandien apprehensie corporeel zoo hij te bekomen mogte zijn,

en zoo niet,

admissie om hem, bij openbaare edicte te mogen indagen.

Dat vermits den gedaagde in persoon, en defailliant niet te bekomen was, niet tegenstaande alle aangewende devoires ende deligentien,

vervolgens den selven, op den 24 maart deeses voorsz. jaars 1766, na voorgaande klokkengeslag bij openbare edicte, en affixie was gedagvaard omme in persoon te compareeren voor U Edele Agtbaren op den voorn. raadhuyse deeser stad

jeegens dynsdag den 8en april daaraanvolgende, des voormiddags ten elff uren precies

of als dan geenen regtdag zijnde, jeegens den eersten regtdag daaraanvolgende,

ende aldaar te aanhooren zoodanig versoek, of versoeken ,mitsgaders soodanige crimineelen eysch en conclusie

als den Wel Edele Gestrenghe heer Eysser racione officii jeegens hem gedaagde in persoon zoude willen, doen nemen,

daar jeegens te antwoorden, en voorts te procedeeren, als naa regten.

Edog dat den gedaagde in persoon, en defailliant ten dage dienende meede niet gecompareert zijnde,

- bij den Wel Edele Gestrenghe heer Eysser racione officii jegens hem was versogt, en geobtineert het eerste default,
 en voor 't profijt vandien, admissie tot het doen van een tweede citatie in persoon bij edicte
fol. 256v Dat vervolgens den gedaagde in persoon en defailliant op deselven 8en April, bij edicte en afficie als vooren, andermaal was gedagvaart in persoon
 jeegens dynsdag den 22en van den voorsz. maant april, des voormiddags ten elf uren precies op den voorn. raadhuyse
 ofte als dan geen regtdag zijnde, jeegens den eersten regtdag daaraanvolgende
 en aldaar sien wijsen 't verdere profijt van den voorsz. defaulten.
 Edog dat den gedaagde in persoon, en defailliant wederom niet gecompereert zijnde,
 bij den Wel Edele Gestrenghe heer Eysser racione officii was versogt en geobtineert het tweede default
 en voor 't profijt vandien admissie tot het doen van een derde citatie in persoon bij edicte,
 Dat mitsdien den gedaagde in persoon, en defailliant, op den 1e mey deeses voorsz. jaars 1766, bij edicte en afficie als vooren, voor de derde maal was gedagvaart in persoon
 jeegens donderdag den 15en der selver maant mey des voormiddags ten elf uren precies, op den gemelde raadhuyse,
 ofte als dan geen regtdag zijnde, jeegens den eersten regtdag daaraanvolgende
 en aldaar te zien wijsen, 't vordere profijt van den voorsz. defaulte en voorts te procedereen als naar regten.
 Edog dat den gedaagde in persoon en defailliant alwederom niet gecompereert zijnde,
 bij den Wel Edele Gestrenghe heer Eysser racione officii was versogt en geobtineert het derde default
 en voor 't profijt vandien admissie om intendith over te leggen, met een vierde citatie in persoon bij edicte ex superabundantie om 't selvde te zien verifieeren;
 Dat wijders den gedaagde in persoon en defailliant op deselven 15e mey bij edicte en afficie als vooren, voor de vierde maal was gedagvaart,
 jeegens donderdag den 29e van de voorsz. maand mey, des voormiddags ten elf uren precies, op den meergemelde raadhuyse,
 ofte, als dan geen regtdag zijnde, jeegens den eerste regtdag daaraanvolgende,
 en aldaar te zien wijsen, 't vordere profijt van de voorsz. defaulte, vervolgens te zien dienen van opgamelde intendith, met de verificatien daar toe behoorende en vonnisse te hooren pronuncieeren met inthimatie 't zij hij compareerde ofte niet, egter bij den edele agtbaren zoude worden gedisponeert, zoo als Haar Edele Agtbaren zouden vinden te behooren,
 Edog dat den gedaagde in persoon, en defailliant, ten selven dagen dienende, alsmeede niet gecompereert was,
 en die daaromme jeegens deselven versogt en verleent is geworden het vierde default,
 en voor 't profijt vandien, acte om te voegen bij den intendith, consteerende alle 't selve alsoo bij respectieve acten van dagvaardingen, en onderstaande relaasen van de geregtsbouden deser stad, als bij extract authentiq uyt de crimineele rolle van U Edele agtbaren, ten deeses overlegt onder de letter D. 1: 2: 3: 4: 5: et 6: locis.
fol. 257 Welke volgende, zoo dient den Wel Edele Gestrenghe heer Eysser racione officii mits deesen zijnen intendith met de verificatien daar toe dienende ende concludeert mitsdien den Wel Edele Gestrenghe heer Eysser racione officii uyt den naam, en van wegens de wel Edelgrootmogende heeren de Staten van Holland en Westvriesland dat den gedaagde in persoon, en defailliant, en latitant uyt kragten, en voor 't profijt van alle voorsz. defaulten zal werden versteken van alle exeptien declinatoir, dilatoir en peremptoir mitsgaders van alle defensien en weeren van regten, de welke hij compareerende hadde mogen doen, ende preponeeren, ende vervolgens dat hij gedaagde in persoon, en defailliant en latitant bij vonnisse defintief van deesen U Edel Agtbare Geregte over ende ter saake van den voorn. bij hem gepleegde falsiteyt ten minste van zig daarmede opsettelijk, en ter quader trouwe te hebben beholpen, zijn leeven lang geduurende zal werden gebannen uyt den landen van Holland en Westvriesland, op pene van swaarder straffe, indien hij gedaagde in persoon de defailliant en latitant daar inne gevonden wordt en voorts gecondemneert in de kosten en misen van justitie ofte tot andere &.

(onderstont) implorerende¹ &
 (was geteekent) Jan Braet

Schepenen houden de saak in deliberatie.

fol. 257

Vergadering van heeren

¹ GTB. Imploreren; Een verzoek doen. Vrijwel steeds als tegenw. deelw. in slotformules van verzoekschriften e.d.

Schepenen den 27e maart 1767¹
present allen dempto de heer Dutry

Op heeden, de heeren Schepenen vergadert zijnde omme te disponeeren in de saake van den heer Bailliuw contra Daniel Groeneveld en daarover gedelibreert zijnde, is met volkoomen eenpaarigheid gearresteert het volgende vonnis, gesien ende geexamineert bij Schepenen der stad Schoonhoven het intendith met de verificatien daar toe specteerende overgegeven bij den Wel Edele Gestrenghe heer Jan Braet, Bailliuw der stad Schoonhoven, Haastrecht en den Lande van Belois, razione officii Eysser in cas crimineel, ter eenre op ende jeegens Daniel Groenevelt, laast gewoond hebbende binnen deese stad gedaagde in persoon bij edicte in 't voorsz. cas, defailliant en latitant, ter andere zijde mitsgaders met rijpen deliberatie doorgesien en overwogen, hebbende alle 't gunt ter materie dienende was ende heeft kunnen ofte mogen moveeren, hebben Schepenen voornoemd doende regt in naam en van weegen Haar Edele Groot Mogenden de Heeren Staaten van Hollandt ende Westvrieslandt, den gedaagde in persoon, defailliant en latitant, uyt kragte en voor 't profijit van de verleende defaulten, versteeken en versteeken hem mits deesen van alle exeptien declinatoir, dilatoir en peremptoir mitsgaders van alle defensien en weeren van regten, de welke hij gecompareert zijnde in deesen hadden mogen doen, en proponeeren, Bannen voort hem gedaagde in persoon, defailliant en latitant, voor den tijd van tien eerstkoomende en agtereenvolgende jaaren, uyt den landen van Hollandt en Westvriesland, op poene van swaarder straffe, in gevalle hij gedaagde in persoon, defailliant en latitant, middelerwijlen daarinne mogte koomen, Ontseggen den heer Eysser zijnen verdere eys, en conclusie ten laste van den gedaagde in persoon, defailliant en latitant gedaan en genoomen, wijders condemneeren den gedaagde in persoon, defailliant en latitant, in de kosten en mise van justitie, als mede in de kosten van den processe;

fol. 257v

Aldus gedaan en gepronuncieert op heeden den 27e maart 1767.

In kennisse van mij, bij
absentie van den secretaris
[J.] van Overveldt
be-edigde clercq

fol. 258

**Vergadering van Schepenen
den 24e february 1768²** praesent allen, demptis
de heeren Boon, en dr. C. Carnier

Den Wel Edele Gestrenghe heer Jan Braet,
Bailliuw dezer stad Schoonhoven
ratione officii requirant

Den heer requirant overleverde zijne informatien ingewonnen ten lasten Pieter Waterland de jonge, borger, en koperslager alhier, en waartoe hij sig is refererende, versoekt U Edele Achtbaren autorisatie omme den voorn. Pieter Waterland de jonge, voor U Edel Agtbare te dagvaarden in persoon, omme te aanhoren zodanige versoek, of versoeken, mitsgaders zoodanige criminelen eysch, en conclusie, als den requirant ter sake inden voorsz. informatien vervat, jegens hem sal willen doen, en nemen, en voorts te procederen als na regten.

Heeren Schepenen houden het voorenstaande versoek in deliberatie.

fol. 258

**Vergadering van Schepenen den 29e
february 1768³** praesent allen

Heeren Schepenen bij resumptie gedelibreert hebbende op het bovenstaande versoek van den heer Bailliuw Jan Braadt, den 24en deser ter rolle gedaan, accordeeren hetzelve.

fol. 258v

Regtdag gehouden

¹ Vrijdag 27 maart 1767.

² Woensdag 24 februari 1768.

³ Maandag 29 februari 1768.

den 17e maart 1760¹ present
alle dempto de heer
de Groot schepene

Den Wel Edele Gestrenghe heer Jan
Braat, vrijheere van Zevender
en Cabauw, etc, etc, als Bailliuw
deeser stad Schoonhoven, razione
officii eysser in cas crimineel
contra
Pieter Waterland de jonge
borger en koperslager binnen
deese stad, gedaagde in persoon.

Omme verzoek, mitsgaders
crimineelen eysch te hooren

De heer Eysser razione officii alvorens eysch te doen, versoekt dat den gedaagde in persoon sal worden gehoord op articulen.

Den gedaagde in persoon in juditio praesent, versoekt copie uyt zijn beswaring.

Heeren Schepenen sonder reguard te neemen op het versoek van den gedaagde in persoon, condemnereen deselve te antwoorden op den articulen van 't geen den heer Eysser razione officii overgelevert.

fol. 259

**Regtdag gehouden den 26en
maart 1768²** praesent heeren Scheepenen
alle, dempto de Groot

Den Wel Edele Gestrenghe heer Jan
Braat vrijheere van Zevender en Cabauw
etc, etc, als Bailliuw deeser stad Schoonho-
ven razione officii Eysser in cas crimineel
contra
Pieter Waterland de jonge, borger en
koperslager binnen deese stad gedaagde in
persoon

Omme een nader versoek te doen

De heer Eysser razione officii versoekt dat den gedaagde in persoon als nog sal werden geordineert catagoris bij ordine ende simpelek met Ja off Neen ilico te antwoorden op soodanig artriculen, als hem van wegen den heer Eysser razione officii op den 17e maart 1768 zijn voorgehouden en nog sullen werden voorgehouden ter saake bij de citatie in persoon vermeldt, daarbij voegende den dissertien³ en onlastingen, die hij gedaagde in persoon sal willen proponeeren, en dat bij vordere weygering off dilay den gedaagde in persoon sal worden geleyt in gevankenissen.

Schepenen ordonneeren den gedaagde in persoon catagoris en bij ordine te antwoorden en soodanige articulen als hem van wegen den heer Eysser sullen werden voorgehouden ter saaken bij de citatie in persoon vermeldt.

fol. 259v

Regtdag gehouden den 5en april 1768
praesent de heeren Schepenen allen, dempto d' heer
Boon

Den Wel Edele Gestrenghe heer Jan Braat, vrij-
heere van Zevender en Cabauw, etc, etc, als

¹ Sic. 1760, lees: 1768. Donderdag 17 maart 1768.

² Zaterdag 26 maart 1768.

³ GTB. dissertatie. Beschouwing, uiteenzetting.

Bailliuw deeser stad Schoonhoven, razione officii
 Eysser in cas crimineel
 contra
 Pieter Waterland de jonge burger
 en coperslager binnen deese stad gedaagde
 in persoon

fol. 259v

Regtdag den 15en april 1768¹

present de heeren Schepenen allen, dempto
 de heer de Groot

Den Wel Edele Gestrenghe heer Jan Braat, vrij-
 heer van Zevender; en Cabauw, etc, als
 Bailliuw deeser stad Schoonhoven, razione officii
 Eysser in cas crimineel
 contra
 Pieter Waterland de jonge, burger, en
 koperslager binnen deese stad, gedaagde in
 persoon,

fol. 260

Dewijl den gedaagde in persoon bij continuatie weygerig is te voldoen aan de dispositie van heeren Schepenen van date 26 maart 1768 en dienvolgende catagoris te antwoorden op de articulen welke hem van wegen den heer Eysser razione officii nader op den voorsz. 26 maart, en 5e april 1768; respectivelijk zijn voorgehouden, versoekt den heer Eysser razione officii dat den gedaagde in persoon sal werden geleyt in gevankenis ter teyt en wijlen toe hij catagoris bij ordine met Jaa off Neen sal hebben geantwoordt op de voorsz. articulen, en die hem verder van 't wegen den heer Eysser razione officii ter saaken, bij de citatie in persoon vermeldt, sullen werden voorgehouden.

Heeren Schepenen houden het bovenstaande in deliberatie tot ende aanstaande week, wanneer 't collegie compleet zal zijn.

fol. 260

**Vergadering van Scheepenen
 den 1e december 1768.² Praesent
 alle**

Aan de Edele Agtbaare heeren
 Schepenen der stad Schoonhoven

Vertoont reverentlijk Jan Braat, vrijheer van Sevender en Cabauw, als Bailliuw deeser stad.

fol. 260v

Dat de vertoonder razione officii bij wettige informatie kennis gekreegen hebbende, dat Pieter Waterland de jonge borger en cooperslager binnen deze stad, op zondag den 16 augustus van het gepasseerde jaar 1767 Cornelis Bongaarts tegenwoordig sergeant in het tweede bataillon van de Prince van Holsteyn-Gottorp, guarnisoen houdende alhier op 's heeren straeten verradelijk een sneede in het aangesigt had toegebracht, als mede eenige tijd daerna den persoon van Cornelis de Ruyter, gealimenteert wordende in het Armhuys alhier, op een zeer geweldadige wijze had geslagen en mishandelt; De vertoonder de voorsz. misdaden ter dier tijd wel heeft geconsidereert van dat gewigt, dat razione officii bevoegt was teegens de voorn. Pieter Waterland te vraagen, decreet van apprehensie, dog dat hij vertoonder niet alvorens daar toe te koomen heeft willen beproeven of den voorn. Pieter Waterland iets ter zijner verschooning zoude kunnen allegeeren waardoor zijne

gepleegde misdaden eenigzints minder strafbaar zoude kunnen worden geconsidereert als anders uyt hunne aert en natuur en de daarbij koomende omstandigheden volgens de ingewonne informatien zouden weesen. De vertoonder dan ook ter dier tijd alleen teegens deselven versogt en geobtimeert heeft decreet van dagvaardingen in persoon.

Dat de voorn. Pieter Waterland de jonge uyt kragte vandien behoorlijk zijnde gedagvaart om op den 17 maart 1768 in persoon te compareeren, en te aanhooren zoodanige verzoek mitsgaders crimineele eeyes en conclusie als de vertoonder razione officii ten daage dienende ter zaake voorsz. jegens hem zoude willen doen en nemen deselve als doen wel is gecompareert en nadat door de

¹ Vrijdag 15 april 1768.

² Donderdag 1 december 1768.

vertoonder ratione officii alvorens eeys te doen versogt was, dat hij gedaagde in persoon zoude werden gehoord op articulen. De gedaagde in persoon daar teegens heeft versogt copie uyt zijn beswaaring, dog met geen ander vervolg, dan dat heeren Scheepenen sonder op dat ongehoord versoek te reguardeeren, hem gedaagde in persoon hebben geordonneert te antwoorden op de articulen van weegens de vertoonder ratione officii overgelevert.

Dan dat in plaatse dat de gedaagde in persoon aan den voorsz. ordres van zijne competente regter zoude hebben voldaan, ter contrarie op het eerste articul gehoord zijnde zijn naam, geboorte en woonplaats, nevens zijn kostwinninge heeft opgegeven, en voorts op alle de verdere aan hem voorgehouden vraagen heeft gezegt ongehouden te zijn te antwoorden, en vervolgens onder handtasting is ontslaagen.

Dat het vervolgens onwedersprekelijk zijnde dat de voorn. gedaagde in persoon had gehandelt teegens de voorsz. dispositie of ordres van den regter de vertoonder dan ook heeft geoordeelt, zulk niet te moeten gedoogen en heeft voorts op den 26 van dezelve maand maart, in presentie van den gedaagde in persoon versogt, dat dezelve als nog zoude worde geordonneert cathagorisch bij ordine en simpelijk met

fol. 261

Ja of Neen, zoo te antwoorden op zoodanige articulen als hem van weegens den vertoonder ratione officii op den 17e maart bevoorens waren voorgehouden en nog zoude werden voorgehouden ter zaake bij de citatie in persoon vermeld, daarbij voegende den defensien en ontlastingen, die hij gedaagde in persoon zouden mogen proponeeren, en dat bij verdere wijgering of dilay, den gedaagde in persoon zoude werden geleid ter gevanknisse, Egter alleen met dat gevolg, dat heeren Schepenen provisioneel den gedaagde maar hebben geordonneert cathagorisch en bij ordine te antwoorden op zodanige articulen als hem van weegens den vertoonder zouden werden voorgehouden, ter zaake bij de citatie in persoon vermeld. Dat den gedaagde in persoon vervolgens ten zelve daage als meede op den 5 april wel wederom is gehoord, dog dat in plaatse dat hij zouden hebben voldaan aan de voorsz. nadere dispositie, ter contrarie op de aan hem voorgehouden articulen, zoodanig heeft geantwoord, dat duydelijk en onweedersprekelijk blijkt, dat hij met de justitie opentlijk de spot drijft, en dat zijn gehouden gedrag buyten alle twijfeling stelt, dat hij de voorsz. misdaden heeft geperpetreert, en niets ter zijner verschooning weet te allegeeren, en dat als hij op die wijze gepermeteert word voort te varen, den vertoonder buyten staat is hem de voorsz. misdaden te doen confesseeren, en hem zijn condigne¹ straffe te doen ontfangen.

Dat den vertoonder dan ook ratione officii zig verpligt heeft gevonden op den 15 april deeses jaars nader te versoecken, dat den gedaagde in persoon zal werden geleid in gevanknisse ter tijd en wijlen toe hij cathagorisch bij ordine met Ja of Neen zal hebben geantwoord op de voorsz. articulen, en die hem verder ter zaake bij de citatie in persoon vermeld zullen worden voorgehouden.

Dan dat het gemelde versoek gebleeven zijnde buyten de dispositie ter kennisse van den vertoonder is gekoomen, dat den voorn. Pieter Waterland de jonge nu onlangs des avonds en 's nagts van den 13 november 1768 een zeer strafwaardige handelswijze opnieuw heeft gehouden ten huizen en herberge van Pieter Verroen alhier ter steede en voorts een ruyt boven de deuren van het huys gebrooken en twee stukken van het kalf² van den deuren van het gemelde huys heeft gesneeden.

fol. 261v

Dat de voorn. Pieter Waterland de jonge alsoo overtuigende doet zien dat in plaatse dat de voorsz. procedures hem zoude hebben gecorrigeert ter contrarie hij in zijn boos opzet blijft continueeren en zijne misdaden vermeerdert zoo dat ingevallen daar teegens niet kragtdadig en rioreus zonder eenige consideratie word geprocedeert het te dugten is dat onherstelbaare onhijlen des weegens voor de goede ingezeetenen deeser stad zijn te wagten, en hij opentlijk met de justitie den spot zal blijven drijven.

Dat dit teegenswoordig boovendien cesseert de reeden waarom den vertoonder van den beginnen af aan niet ten zijn lasten heeft versogt decreet van apprehensie vandien. Zijn gehoude gedrag het bewijs uytlevert dat hij ter verschooning van zijne misdaden nietz weet in te brengen en het zelve vervolgens de bewijzen ten zijnen lasten ingewonnen op het allersterkste versterkt waarbij nog komt, dat de vertoonder ratione officii ook volstrekt verpligt is, den voorn. Pieter Waterlandt te hooren op articulen ter zaake van de voorsz. misdaed opnieuws bij hem geperpetreert dan waar ontrent hij zoude sustineeren ongehouden te zijn te antwoorden bij aldien het verzoek door den vertoonder op den 15en april deeses jaars ten zijnen lasten gedaan, alleenlijk wierd geaccordeert.

Weshalven den vertoonder ratione officii genootzaakt is zig nader bij deeze aan U Edele Agtbaren te keeren, verzoekende U Edele Agtbaren decreet waarbij den vertoonder ratione officii word geauthoriseert den voorn. Pieter Waterlandt de jonge te doen apprehendeeren, en in gevanknisse te leyden, en te houden ter zaake van de delicten hier voor gemeldt.

(onder stont) 't welk doende etc, (was geteekent)
Jan Baert

¹ GTB. Condigne; Passend, waardig.

² *Ibidem*. Kalf; Bovendorpel van het deurkozijn.

fol. 262

**Vergadering van Bailliuw
en Schepenen den 28e december 1768¹**
present alle.

De Wel Edele Gestrenghe heer
Jan Braat, als Bailliuw der stad
Schoonhoven, razione officii [eysser] in cas crimineel
contra
Jan Saton de jonge, 's heeren gevangen
alhier

Alzoo Jan Saton de jonge, gebooren en woonagtig te Schoonhoven, oud (so hij zegt) 17 jaaren, 's heeren gevangene, buyten pijn en banden van ijsere bekend heeft.

Dat hij gevangene met Jan, Dirk en Jacobus Meer en andere uyt het voorhuys van Rijnier Coenraad Groos binnen deese stad, klompen gestoolen heeft, als mede dat hij gevangene met sijn complicen uyt den thuyt van Danens heeft gestoolen.

Dat hij gevangene inden somer en nasomer van deese jaare op verscheyde tijden, met Jan Meer de jonge Dirk Meer en andere, uyt den boogaart van juffrouw Brouwer, uyt den boogaart van Letjes aan 't hoogerhuys, uyt den boogaart van Bastiaan de Vos, en van Jan den Bakker op Willige Langerak over de slooten gesprongen, en door heggens gecroopen zijnde, appelen en peeren geeft gestoolen, deselve onderling verdeelt en sijn portie daarvan meede genooten heeft.

Dat hij gevangene met Dirk Meer en andere knollen heeft gestoolen.

Dat hij gevangen in deese nasomer op een middag tusschen twaalf en een uuren met Allegonda Mijer en verdere complicen uyt den thuyt van de heer Antony Carnier leggende aan deese stadscingel, appelen en peeren heeft gestoolen als hebbende hij gevangene van de medepligtige, welke op gemelde thuyt waaren deselve appelen en peeren door het toegooyen derselver in sijn sloof² gevangen. Welke appelen en peeren hij gevangene voor sijn portie aan de medepligtige Allegonda Mijer heeft verkogt.

Dat hij gevangene nu ontrent twee jaaren geleden in de week op een avond met Jan Meer de jonge, terwijl hij gevangene op schiltwagt stond, uyt het voorhuys van de woning van Kaat van Mieren heeft gestoolen vier ellen katoen, welk katoen door de voorn. Jan Meer de jonge aan hem gevangene ende wederomme door hem gevangen aan Allegonda Mijer gegeven is.

fol. 262v

Dat hij gevangene met Jan Lapalm, Kees Meer, en andere in de gepasseerde winter uyt den thuyt van Margrietje van Waas twintig takkebossen heeft gestoolen, vijff van deselve voor sijn portie gehad, die hij Allegonda Mijer gebragt heeft.

Dat hij gevangene uyt den thuyt van J. Coerte latjes welke aan 't thuyt huys vast waaren, als meede nog drie a vier ankerstokjes³ uyt den thuyt van juffrouw Brouwer heeft gestoolen en welke eerst genoemde latjes hij gevangene verbrand heeft.

Dat hij gevangene van intentie is geweest, om op een ogtend van den jaare 1765 bij Baaletje onder Willige Langerak een koopere keetel te steelen, deselve plat te slaan en te Ameyde te verkoopen, dog dat hij gevangene daarin verhindert, en tegengehouden geworden is door Baltus Nonder, en de drie jongens van Jan Neer, alle meede gevangenen, alle welke dieverije sijn strijdig teegens de placaaen deeser landen en welke in een land van justitie niet kunnen of moogen werden gepermiteert maar andere ter exemple op 't rigoureuste behoort te werden gestraft.

Soo concludeert den heer Eysser razione officii uyt naam en van weegens Haar Edele Groot Mogenden de Heeren Staaten van Holland en Westvriesland, dat hij gevangene bij vonnisse van heere Schepenen deser stad sal werden gecondemneert, gebragt te worden ter plaatse alwaar men gewoon is alhier crimineele justitie te doen en aldaar strengelijck ter discretie van heere Schepenen met roeden sal worden gegeeselt en gebrandteekent en dat hij gevangene wijders sal werden gecondemneert in de kosten van sijn gevankenis en misen van justitie.

(was ondertekent) Jan Braet

fol. 263

Scheepenen der stad Schoonhoven gesien, ende gexamineert hebbende de crimineele eysch van den heer Jan Braat, Bailliuw deeser stad, ende Landen van Belois, razione officii op ende jegens den voorn. gevangene Jan Saton gedaan en genomen en voorts gehoord de vrijwillige confessie van den gevangene, doende regt uyt den naam ende van wegens den Edele Grootmogende Heeren Staaten van Holland en Westvriesland hebbende de voorn. gevangene gecondemneert en gelijk Haar Edele Achtbaren hem condemneeren mits deesen om agt daagen van den pronunciatie daeraff geset te worden op water en brood zonder iets

¹ Woensdag 28 december 1768.

² *GTB*, Sloof; Overjas of mantel voor ruw weer, zonder mouwen.

³ *Ibidem*. Ankerstok; Stok met een ijzeren punt die men in den grond steekt om een schuitje aan vast te leggen.

anders te mogen nuttigen, en condemneeren hem gevangene in de kosten en misen van de justitie, ontseggen wijders den heer Bailliuw zijn verdere eysch en conclusie ten lasten van den gevangene gedaan en genoomen. Actum coram de heeren Schepenen allen, den 28 december 1768 en gepronuncieert den 31 dito.

In kennisse van mij,
Adrianus Nicolaas van Overveldt

Gevangen den 8en november 1768.
Uytgegaan den 7e january 1769.
Schepenen verklaaren dat den
gevangene haeres weetens
geene goederen is hebbende,
als mede dat deselve noodwendig
tot dienste van de justitie zoo lange
in de gevangenis heeft moeten blijven.

fol. 263

De Wel Edele Gestrenghe heer Jan Braat,
als Bailliuw der stad Schoonhoven
ratione officii Eysser in cas crimineel
contra
Jan Lapalm 's heeren gevangen
alhier.

Alzoo Jan Lapalm gebooren en woonagtig te Schoonhoven oud so hij zegt 15 jaaren 's heeren gevangene buyten pijn en banden van ijsere bekend heeft.
Dat hij gevangene met Jan Meer de jonge, Dirk en Jacobus Meer en Jan Saton de jonge, uyt de huysinge van R. C. Groots¹ klompjes heeft gestoolen.
Dat hij gevangene met zijn complicen uyt den thuyt van Danens wanneer hij op schildwagt stond heeft gestoolen aalbessen, en daarvan zijn portie gehad heeft.
Dat hij gevangene met Allegonda Mijer, Jan Saton en anderen in deese nasomer op een agtermiddag, uyt den thuyt van de heer Antony Carnier heeft gestoolen terwijl hij gevangene op schildwagt stond appelen en peeren hebbende daarvan zijn portie gehad en welke door hem opgegeeten zijn.

fol. 263v

Verder dat hij gevangene deese gepasseerde somer tweemaal met Jan Meer de jonge, Dirk Meer Baltus Nonder en andere uyt den boogaart van juffrouw Brouwer waar in zij door een gat in de hegge gekoomen waeren peeren heeft gestoolen.
Voorts dat hij met genoemde makkers inden gepasseerde en in deese jaare meest des sondags appelen een peeren heeft gestoolen uyt den boogaart van Letje aan 't hooge huys, van den heer Vermeulen, van Rijk van Os, uyt den thuyt van den zeilmaker Oosterhout, uyt den boogaart van Jan den Bakker te Willige Langerak, van Bastiaan de Vos, van de heer van Aken, van juffrouw Brouwer en captein van der Vlist, zijnde zij door een griendt en over planken, waarop wanneer er penne op waren bossen strooy wierde geleit, om de handen niet te beseeren, als door over slooten te springen, in dezelve bogerden en thuyten gekoomen.
Dat hij gevangene voorlede winter met Jacobus Meer, Jan Saton en andere uyt den thuyt van Margrietje van Waas gestoolen heeft, ieder vijff takkebosschen alsmeede dat hij gevangene van de gepasseerde Schoonhovense Kermis een koek uyt een kraam heeft gestoolen.
Alle welke dieverijen zijn strijdig teegens de placaten deeser landen en welke in een land van justitie niet kunnen of moogen worden gepermiteert maar anderen ter exemple op 't rigoureuste behoort te worden gestraft.

Soo concludeert den heer Eysser ratione officii uyt naam en van weegens Haar Edele Groot Mogenden de Heeren Staaten van Holland en Westvriesland dat hij gevangene bij vonnisse van heeren Schepenen deeser stad zal worden gecondemneert gebragt te worden ter plaatse alwaar men gewoon is alhier crimineele justitie te doen en aldaar strengelijk ter discretie van heeren Schepenen met roeden zal worden gegeeselt en gebrandteekend en dat hij gevangene wijders sal worden gecondemneert in de kosten van zijn gevangenis en misen van justitie.

(was onderteekent) Jan Braet

fol. 264

Scheepenen der stad Schoonhoven gezien ende geexamineert hebbende de crimineele eysch van den heer Jan Braet, Bailliuw deeser stad en den Lande van Belois, ratione officii op ende jegens den voorn. gevangene Jan Lapalm gedaan en genoomen, en voorts gehoord de vrijwillige

¹ Sic. Groots, in het vonnis van Jan Saton: Groos.

confessie van den gevangene doende regt, uyt den naam ende van weegens den Edele Grootmogende Heeren Staaten van Holland en Westvriesland hebben den voorn. gevangene gecondemneert gelijk Haar Edele Agtbaren hem condemneeren mits deesen omme agt daagen van de pronunciatie deses aff geset te worden op water en brood zonder iets anders te mogen nuttigen, en condemneeren hem gevangene in de kosten en misen van de justitie, ontseggen wijders den heer Bailliuw zijnen verderen eysch en conclusie ten lasten van den gevangene gedaan en genomen. Actum coram de heeren Schepenen allen den 28 december en gepronuncieert den 31e dito.

In kennisse van mij,
Adrianus Nicolaas van Overveldt

Gevangen den 8en november 1768,
uytgegaan den 7 january 1769.
Schepenen verklaaren dat den
gevangene haeres weetens geene
goederen is hebbende, als mede
dat deselve noodwendig tot dienste
van de justitie zoo lange in de
gevangnisse heeft moeten blijven.

fol. 264

De Wel Edele Gestrenghe heer
Jan Braet, als Bailliuw der stad
Schoonhoven, razione officii Eysser in cas crimi-
neel

contra

Judik van Genderen, bijgenoemt
de Grutpot gebooren ende woonagtig
te Schoonhoven voorsz. oud ontrent
23 jaaren 's heeren gevangen
alhier

Alzoo Judik van Genderen bijgenaamt de Grutpot gebooren en woonagtig te Schoonhoven oud zo zij zegt circa 23 jaaren 's heeren gevangene buyten pijn en banden van ijzer bekent heeft. Dat zij gevangene bijna drie jaaren geleeden op een zondagavond als medepligtige op de Wal bij de Veerpoort

fol. 264v

deese stad heeft staan om te zien of er iemand kwam terwijl Jan Verbaas buyten de Veerpoort een lijn om een balk die daar lag deeden, en die daar mede voortsleepte tot aan de steenen beer beoosten deeser stad.

Dat dien balk aan dien beer opgehaalt is, dat zij gevangene en Jan Verbaas met een trekzaag dezelve aldaar doorgezaagt hebben.

Dat Jan Verbaas met een stuk vandien balk gevallen zijnden, dat stuk op zijn lendenen had gekreegen.

Dat zij gevangene doen genever in een blaauw flesje hadt gehaalt.

Dat de stukke van dien balk aan het huys van Jan Verbaas zijn gebragt.

Dat dezelve aldaar verder aan stuk gezaagt en gehakt zijn.

Dat zij gevangene onder dat zaagen en hacken gezongen en Alegonda van den Bockum vrouw van Johannis Cristoffel Mijer alias Bomketel op de rommelpot gespeelt heeft, omdat het zaagen en hacken, van buyten de wooningen van Jan Verbaas niet gehoort zouden worden.

Dat Alegonda van den Bockum, alias Bomketel en de verdere persoonen welke ter dier tijd ten huysen van Jan Verbaas waaren zoo wel zij gevangene wisten dat dien balk gestoolen was.

Welke medepligtige dieverij strijdig is, tegens de placaten deeser landen, en die in een land van justitie niet kunnen of moogen worden getollereerd maar andere ten exempel op het rigoureste behoorde te werden gestrafft.

Zoo concludeert den heer Eysser razione officii uyt den naam ende van weegens de Edel Groot Mogende Heeren Staaten van Holland en Westvriesland dat zij gevangene bij vonnisse van heeren Schepenen dezer stad zal werden gebragt op 't schavot plaatse alwaar men gewoon is crimineele justitie te doen en aldaar wel strengelijk ter discretie van heeren Schepenen met roeden zal worden gegeesselt ende met deeser stadteeken gebrandteekent en dat zij gevangene wijders zal werden gecondemneert in de kosten van haar gevankenis en misen van justitie.

(was geteekent) Jan Braet

fol. 265 Scheepenen der stad Schoonhoven gezien ende geëxamineert hebbende den crimineele eysch van den heer Jan Braet, Bailliuw deezer stad en den Lande van Belois, ratione officii op ende jeegens den voorn. gevangene Judik van Genderen gedaan en genoomen en voorts gehoord te vrijwilligen confessie van den gevangene, doende regt uyt den naam ende van weegens de Edel Groot Mogende Heeren Staaten van Holland en Westvriesland, hebben den voorn. gevangene gecondemneert gelijk Haar Edele Achtbaren haar condemneeren met deeze om drie daagen te water en broot zonder niets anders te mogen nuttigen, en condemneeren haar gevangene in de kosten en misen van de justitie ontseggen wijders den heer Bailliuw zijnen verdere eysch en conclusie ten lasten van den gevangene gedaan, en genomen. Actum coram de heeren Schepenen alle, den 31 december 1768.

In kennisse van mij
Adriaan Nicolaas van Overveldt

fol. 265

De Wel Edele Gestrenghe heer
Jan Braat, als Bailliuw der
stad Schoonhoven, ratione officii Eysser
in cas crimineel
contra
Aaltje van den Buckum,
huysvrouw van Johannis Christoffel
Mijer alias Bomkeetel, 's heeren
gevangen alhier.

Alzoo Aaltje van den Buckum, huysvrouw van Johannis Christoffel Mijer, alias Bomkeetel, oud zo zij zegt te denken in de veertig jaeren, 's heeren gevangene alhier buyten pijn en banden van ijzer bekent heeft.

Dat zij gevangene de persoon van Jan Meer de jonge heeft aangezet en geraeden om voor haar gevange eenige kool te steelen uyt den thuyt van Jan de Hoog, waartoe zij gevangene aan hem eene zak heeft geleent, en welke gestolen kool zij gevangene met opgemelde Jan Meer de jonge ten haaren huysen opgegeeten heeft.

fol. 265v

Dat zij gevangene ontrent drie jaeren geleeden met Jan Verbaas, uyt de kelder van de brouwerije De Endetjes een kaas heeft gestolen, welke kaas Jan Verbaas met een stopnaald aan een hout, door de tralien van de kelder na zig heeft getrocken, en dezelve als doen op zijn hant door de gemelde tralien gehaelt zijnde, die kaas tusschen haar gevangen en de voorn. Jan Verbaas verdeelt, en hebbende zij gevange omtrent 12 lb. voor haar portie gehad.

Dat zij gevangen meedepligtig is geweest aan 't steelen van een balk, van buyten de Veerpoort deeser stad, en welke aan het huys van voorn. Jan Verbaas, is doorgezaagt, waarvan zij gevange een halve pijpenmand vol hout, gehad heeft, hebbende zij gevangen en Judik van Genderen, bij doorzaging van gemelde balk op de rommelpot gespeelt en gezongen omdat de buuren zulx niet hooren zouden.

Dat zij gevange van Jan Saton de jonge heeft gekreegen drie ellen katoen, 't welke hij Jan Saton de jonge, met zijn complice bij Kaat van Mieren gestolen hadden.

Dat zij gevangen voor ontrent drie jaeren dat zij van de Klijnammersche kermis langs den dijk is gekoomen, uyt een boogaart appelen van de boomen heeft geplukt welke door een boer haar gevange weeder afgenoome zijn.

Dat zij gevange in de naezoomer van deze jaeren 1768 met Dirk Meer uyt de thuyt van de heer Anthony Carnier heeft gestolen, een mande halfvol, en een zak halfvol met appelen, hebbende zij gevange aan de gemelde Dirk Meer een stuiver voor zijnen adsistentie gegeven.

Dat zij gevange van Jacobus Meer, circa 2 lb. kaas, als meede van Dirk Meer circa 3 lb. kaas heeft gekreegen, welke de gemelde Jacobus Meer en Dirck Meer, op haare aanzettinge van deselver vader gestolen hadde.

Dat zij gevange nog van den gemelde Jacobus Meer heeft gehad twee lb. kaas, die hij bij Trees gestolen hadden.

fol. 266

Dat zij gevange met haar complices boonen van een akker van Cornelis Fay onder Willige Langerak heeft gestolen, en die door haar opgegeten zijn.

Voorts dat zij gevange, de meedegevangene Dirck Meer, meerder is aangeweest, om met haar gevange te gaan steelen, als meede dat zij gevange de gemelde Dirk Meer, Jacobus Meer en Jan Saton de jonge, heeft aangezet tot dieverijen en rooverijen, met aanbod, dat zij gevange, de goederen welke Dirk Meer kwam te steelen voor hem in de lommert zoude brengen, en zulx heeft gedaan omdat zij dan van die gestolen goederen part off deel zouden hebben.

Alle 't welke klaerlijk doet zien, dat zij gevange niet alleen is een fameuse dief, maar zelfs zoodanig een vuyl en slegt persoon, die andere in haar jonge jaeren tot het steelen en rooven van een 's anders goederen heeft aangezet, en in dieverije met hun meedepligtig is geweest, en daarom in een land van justitie anderen ten exempelp op 't hoogste strafbaar.

Zoo concludeert den heer Eysser ratione officii uyt den naem ende van weegens de Edelgrootmogende heeren Staeten van Holland en Westvriesland, dat zij gevange bij vonnisse van heeren Scheepenen deeser stad zal worden gecondemneert gebragt te worden op 't schavot, plaatze alwaar men gewoon is, crimineele justitie te doen, en aldaar strengelijk ter discretie van heeren Scheepenen met roeden zal werden gegeesselt, en gebrandtmerkt, en voorts gebannen uyt den landen van Holland en Westvriesland ten eeuwigen daege, zonder ooit daer weeder binnen te moogen koomen op poene van swaerder straffe, en dat zij gevangen wijders zal werden gecondemneert in de kosten van haere gevangenisse en mise van justitie.

(was geteekent) Jan Braet

fol. 266v

Heeren Scheepenen der stad Schoonhoven gesien hebbende den crimineele eys en conclusie van den heer Jan Braet, Bailliuw deeser stad Haestrecht en den Lande van Belois, ende gehoord de vrijwillige confessie van de gevangene, doende regt uyt den naam ende van weegen de Edel Groot Mogende Heeren Staeten van Holland en Westvriesland hebben dezelve gevangene gecondemneert gelijk haar edele agtbaare haar condemneeren mits deese omme gebragt te worden ter plaatse alwaar men alhier gewoon is, crimineele justitie te doen, ende aldaar een een paal seer strengelijk te werden gegeeselt, ende met het stadswapen gloeyend op haar rugge te werden gebrandtmerkt. Bannen voorts de gevangene ten eeuwige daagen uyt den landen van Holland en Westvriesland mitsgaders den gestigte van Utrecht, sonder ooyt daar weder binnen te moogen koomen, op poene van swaerder straffe en condemneeren haar in de kosten en misen van justitie. Aldus gedaan, en gearresteert bij de heeren Scheepenen alle op den 31e december 1768, gepronuncieert en geexecuteert op den 4 januari 1769.¹

In kennise van mij
Adriaan Nicolaas van Overveldt

Ggevangen den 19en
november 1768,
uytgegaan den 4en januari 1769.
Scheepenen verklaaren dat
de gevangene haares weetens
geene goederen is hebbende,
als mede dat deselve noodwendig
tot dienste van de justitie zoo
lange in de gevangenisse heeft moeten
blijven.

fol. 266v

De Wel Edele Gestrenge heer
Jan Braet, als Bailliuw
der stad Schoonhoven, ratione officii
Eysser in cas crimineel
contra
Jan Meer de jonge, 's heeren
gevangene alhier.

fol. 267

Alzoo Jan Meer de jonge geboore en woonagtig te Schoonhoven oud zo hij zegt bijna neegentien jaaren 's heeren gevangene buyten pijn en banden van ijser heeft bekent.

Dat hij gevange nu ontrent tien maanden geleeden uyt den rok van Cornelis Kuys hangende op de fabricq in het [siethuys] van den weledele gestenge heer Johannis van Kempen, heeft gestoolen een gulden aan duyten.

Voorts dat hij gevangene nu ontrent agt maanden geleeden uyt den kist van Herman Wink woonende binnen deese stad, welke [...op] aan slot gesloten, en met het schudden door hem gevangene open gegaan was, heeft gestoolen, een Zeeuws rijksdaalder², een gerande gulden³ en eenig klijn geldt, zonder dat hij gevangene preciese kan bepaelen hoeveel sulz met den andere heeft bedraagen.

Dat hij gevangene, seedert nu ontrent veertien maanden met een sleutel welke hij gevangene van de bedsteep plank in de woning van Cornelis Kuys heeft genomen een kast van de huysvrouw van Cornelis Kuys opengedaan en daar uyt in viermaalen gestolen heyt ontrent een somma van dertig

¹ Woensdag 4 januari 1769.

² De Zeeuwse rijksdaalder geslagen door de Staten van Zeeland.

³ Gerande gulden?

guldens van welk gestoolen geldt hij gevangene aan Jan van Heften wel twintig gulden heeft gegeven.

Dat hij gevangene met zijn broeder Dirk Meer in de huysinge van Reinier Coenraad Groos binnen deese stad des avonds inden doonker nu ontrent vijf maanden geleeden is gesloopen, en aldaar heeft gestoolen drie koeken ieder van drie pondt. Dat hij gevangene met zijn broer Dirk Meer te meerenmaalen heeft geloert om in de opgemelde huysingen te sluypen en daar uyt te steelen, dog dat sulks hem niet gelukt is.

Dat hij gevangene 't seedert een jaar des morgens vroeg of onder kerktijden met Jan Saton zijn broeders Dirk & Jacobus Meer met Jan Lapalm en andere uyt de boogaart aan den Hem, alsmeede uyt den boogaart van van Erkel, van Juffrouw Brouwers, van de heer van Aken, van Jan Oostrum alsmeede uyt den thuyt van de zeylmaker Johannis Oosterhout en uyt den thuyt van Letje [ ] aan 't hooger huys onder Langerak, en andere aan de Hooge Dijk heeft gestoolen appelen en peeren welke appelen of 't gunt hij voor zijn portie daarvan heeft gehad hij bij des selvs zwager Jan van Heften gedeeltelijk gebragt en gedeeltelijk opgegeten heeft.

Dat hij gevangene nu ontrent agt maanden geleeden uyt een broek van Cornelis Kuys hangende in het siethuys op de fabricq van de heer van Kempen heeft gestoolen aan geld in specie twee guldens.

Dat hij gevangene op kersmis in de voorleede jaare 1767 in de huysinge van de zijlmaker Johannis Oosterhoud is gesloopen

fol. 267v

en terwijl desselvs broer Jacobus Meer op schildwagt stond uyt opgemelde huysinge heeft gestoolen een stukje swart sits welk stuk sits hij gevangene door desselvs broeder Jacobus Meer in de lommert heeft doen brengen en waarop hij gevangene heeft gekreegen drie guldens van welke drie guldens hij gevangene en daarvan aan Jan van Heften heeft gegeven twee guldens thien stuyvers en aan zijn broeder Jacobus Meer een stuyver à vier.

Dat hij gevangene omtrent drie jaaren geleeden den medegevangene Jan Verbaas, meede heeft helpen steelen, en doorzaagen een balk welke door de gevangene Jan Verbaas hem gevangene en andere van buyten de Veerpoort deser stad was gestoolen.

Dat hij gevangene twee tinnen teepotten bij de jonge Degets heeft gestoolen welke hij plat heeft geslaagen en bij Pieter Waterland heeft verkogt.

Dat hij gevangene ontrent drie jaaren geleeden met zijn broeder Dirk Meer, Baltus Nonder en andere des avonds omtrent neegen uren een leer met een plank daar op hebben gelegd over de Havesloot,

Dat hij gevangene en zijne medepligtige daarover zijn geloopen en alsoo op de fabricq van de heer Johannis van Kempen zijn gekoomen en terwijl Baltus Nonder op schildwagt stondt, van de gemelde fabricq hebben gestoolen de quantiteyt van vier stukken gaaren.

Dat terwijl hij gevangene en zijne medepligtige met gemelde steelen beesig waren den hond op de fabricq leggende van de ketting is afgesprongen,

Dat hij gevangene de hier vooren gemelde ladder en plank dien selve avond van de gemelde plaatze met zijn broeder Dirk Meer hebben weggenoomen mitsgaders het gestoolen garen hebben gebragt ten huize van een persoon door hem gevangene bij name genoemt.

Dat hij van de gemelde fabricq nog heeft gestoolen een witte zakdoek welke aldaar op den blijk las als mede nog van gemelde fabricq twee bosjes karrel¹.

Dat voorts hij gevangene in de gepasseerde winter uyt den thuyt van Jan de Hoog en uyt de thuyt van Jan de Pater gestoolen heeft eenige koolen dezelve heeft gebragt ten huysen van Alegonda Mijer.

Dat al vorder hij gevangene ontrent twee jaaren geleeden met Jan Satton² uyt de wooninge van Kaat van Mieren binnen deese stad, terwijl de gemelde Jan Saton de jonge op schildwagt stondt heeft gestoolen een el of vier katoen 't welk hij gevangene aan Jan Saton heeft gelaten.

fol. 268

Dat hij gevangene bij Marringje de Bok binnen deese stad woonagtig heeft gestoolen twee fijtels³ welke bij gemelde Marringje de Bok op de blijk laagen.

Alle 't welke klaerlijk doet zien dat hij gevangene hoe jong van jaaren nogtans al zeedert een geruim verloop van tijd is geweest een fameuse dief en daaromme in een landt van justitie andere ten exempel ten hoogste strafbaar.

Zoo concludeert den heer Eysser ratione officii uyt den naam ende van wegens de Edel Groot Mogende Heeren Staaten van Holland en Westvriesland dat hij gevangene bij vonnisse van heeren Schepenen deeser stad zal worden gecondemneert gebragt te worden op 't schavot plaatse alwaar men gewoon is crimineele justitie te doen en aldaar strengelijk ter discretie van heere Schepenen met roede zal werden gegesselt en gebrandteekent en voorts gebannen uyt den landen van Holland en Westvriesland ten eeuwige daage zonder ooit daar weeder binnen te moogen koomen op poene van swaerder aan den lijven te zullen werden gestraft en dat hij gevangene wijders zal worden gecondemneert in de kosten van zijn gevangenis en misen van justitie.

¹ GTB. Karrel; Naam voor de vrouwelijke hennep, of ook: Uitgehekeld hennep tot garen voor fijnere touwsoorten en voor een der beste soorten van zeildoek.

² Sic. Jan Satton, lees: Jan Saton.

³ GTB. Feitel; Voorgespelde borstdoek, inzonderheid als morsdoek voor zuigelingen.

(was geteekent) Jan Braet

Scheepenen der stad Schoonhoven gesien ende geëxamineert hebbende den crimineelen eysch, en conclusie van den heer Jan Braet, Bailliuw deeser stad en den Lande van Belois, razione officii op ende jeegens de voorn. gevangene Jan Meer gedaan en genoomen en voorts gehoord de vrijwillige confessie van den gevangene doende regt uyt den naem ende van weegens de Edelgrootmogende heeren Staeten van Holland en Westvriesland hebben den voorn. gevangen gecondemneert gelijk Haar Edele Achtbaren hem condemneeren mits deeze omme gebragt te worden ter plaatse alwaer men hier gewoon is crimineelee justitie te doen, en aldaar aan een paal wel strengelijk te werden gegeesselt, bannen voorts de gevangene voor den tijd van 15 jaeren uyt den Lande van Holland en Westvrieslandt mitsgaders de gestigte van Utrecht sonder inmiddels daer weder binnen te moogen koomen op poene van swaerder straffe en conmdemneeren hem gevangene in de kosten en mise van de

fol. 268v justitie ontseggen wijders den heer Bailliuw zijne verdere eysch en conclusie ten laste van de gevangene gedaan en genoomen. Actum coram de heeren Schepenen alle op den 31e december 1768, gepronuncieert en geexecuteert op den 4 january 1769.

In kennise van mij
Adrianus Nicolaas van Overveldt

Gevangen den 7e
october 1768.
Uytgegaan den 4en january 1769.
Scheepenen verklaaren dat den
gevangene haares weetens
geene goederen is hebbende, als
mede dat deselve noodwendig
tot dienste van de justitie zoo
lange in de gevangenisse heeft
moeten blijven.

fol. 268v

De Wel Edele Gestrenge heer
Jan Braet, als Bailliuw
der stad Schoonhoven, razione officii
Eysser in cas crimineel
contra
Dirk Meer alias Strondbeer
's heeren gevange alhier.

Alzoo Dirk Meer alias Strondbeer, oud zo hij zegt 16 jaren, 's heeren gevangene buyten pijn en banden van ijsen bekent heeft.
Dat hij gevangene op zondag den 2e october 1768 des 's morgens tusschen 6 en 7 uren met zijn broeder Jacobus Meer het raamt of traliewerk van 't keldergat van Rijnier Coenraad Groos heeft gestolen.
Dat hij gevangene ontrent agt weeken voor zijn detensie met zijn broeder Jacobus Meer, door een hegge inden thuyen van C. Neederberg is gecroopen en daar uyt appelen heeft gestolen.
Dat hij gevangene met zijn complicen gepasseerde en in dat jaar, meest des zondags onder de kerktijden uyt de boogaerden van de erve van van Erkel, juffrouw Brouwer, de heer van Aken, Rijk van Os en meer luyden, die hij gevangene niet noemen konden, gestolen heeft appelen en peeren, en dat dat hij gevangene en zijne meedepligtige over de slooten gesprongen end door de heggens gekroopen in dezelve bogaerden en thuyenen gekoomen zijn.

fol. 269 Dat hij gevangene onder Lopick met zijn gemelde broer Jacobus Meer enig oud ijsen heeft gestolen als mede te Polsbroek en Bergambagt.
Dat hij gevangene met zijn comlicen ontrent een jaar geleeden op een avond dat het zeer donker was uyt de huysinge van Rijnier Coenraad de Groos heeft gestolen een mantje vijgen als mede ontrent drie maanden geleden een wittebroodje bij Kruyt mitsgaders twee koeke uyt de wooninge van B. van Bel.
Dat hij gevangene uyt een broek van Pieter Hurk binnen deeze stad heeft gestolen drie sesthalven, een dubbeltje en een stuyver.
Dat hij gevangene met zijn broeder Jan Meer in de huysinge van Rijnier Coenraad Groos binnen deeze stad des 's avonds inden donker om ontrent 20 weeken geleden, is gesloopen, ende aldaar heeft gestolen 3 koeken ieder van drie pond.
Dat hij gevangene met zijn gemelde broeder Jan Meer te meermaalen heeft geloert om in 't de opgemelde huysinge te sluypen, en daar uyt te steelen, dog dat sulks hun telkens mislukt was.

Dat hij gevangene met zijn gemelde broeder Jan Meer inden jaare 1767 op een avond terwijl zijn broeder Jacobus Meer op schildwagt stondt, in de huysinge van de zeylmaker Johannes Oosterhoudt, is gesloopen en daar uyt [steels] wijze op de gemelde avond en dan eens om de veertien daegen heeft gestoolen een partij blaauwe neusdoeken, een lap paars katoen, een stuk ginggang¹ en een stuk swart Engelsch sits 't welke hij gevangene en zijn complices inden lombart hebben doen brengen.

Dat hij gevangene ontrent drie jaaren geleeden met zijn broeder Jan Meer, Baltus Nonder en anderen des avonds ontrent neegen uren, een leer met een plank daar op, hebben gelegd over de Havesloot,

Dat hij gevangene en zijn complices daar over zijn geloopt en alsoo op de fabricq van de heer Johannis van Kempen zijn gekoomen en terwijl Baltus Nonder op schildwagt stond, van de gemelde fabriq hebben gestoolen de quantiteyt van vier stokken gaaren, dat terwijl hij gevangene en zijne medepligtige met gemelde steelen bezig waaren den hond op de fabriq leggende van de ketting is afgesprongen en hij gevangene en zijne medepligtige vermits die vernoemde hond in 't gaaren verwarden zig met de vlugt over den heining hebben gesauveert.

fol. 269v

Dat hij gevangene de hier voorgemelde ladder en plank dien selve avond van den gemelde plaatze met zijn broeder Jan Meer hebbe weggenomen mitsgaders het gestoolen gaarn hebben gebragt ten huye van een persoon door hem gevangene bij naame genoemt.

Dat hij gevangene uyt het huys van den blijker Jan Kort met zijn broeder Jacobus Meer heeft gestoolen twee laakens.

Dat hij gevangene nog heeft gestoolen twee endvogels bij een boer aan de Vlist een hembd bij pater de Wit, hijligmaker² bij vrouw Hogewinkel, een pond gewigt bij Adrianus [Vorsen], en met zijn broeder Jan Meer en Baltus Nonder twee tinne trekpotten bij De Gids.

Alle 't welke klaarlijk doet zien dat hij gevangene hoe jong van jaaren nochtans al zeedert een geruim verloop van tijd, is geweest een fameuse dief en daar binnen in een land van justitie andere ten exempel ten hoogst strafbaar.

Zoo concludeert den heer Eysser ratione officii uyt naam ende van wegens haar Edelgrootmogende heeren Staeten van Holland en Westvriesland, dat hij gevangene bij vonnisse van heeren Scheepenen deeser stad zal worden gecondemneert gebragt te worden op 't schavot plaatze alwaar met gewoon is crimineele justitie te doen, en aldaar strengelijk ter discretie van heeren Scheepenen met roeden zal worden gegeesselt en gebrandteekent, en voorts gebannen uyt den landen van Holland en Westvriesland ten eeuwige daagen zonder ooyt daar weder binnen te mogen komen op poene van swaarder aan den lijve te zullen worden gestraft, en dat hij gevangene wijders sal worden gecondemneert in de kosten van sijn gevankenis en misen van justitie.

(was geteekent) Jan Braat,

fol. 270

Heeren Scheepenen der stad Schoonhoven gesien hebbende den crimineele eysch, en conclusie van den heer Jan Braat, Bailliuw deeser stad, Haastrecht en den Landen van Belois, ende gehoord de vrijwillige confessie van de gevangene doende regt, uyt den naam ende van wegen de Edel Groot Mogende Heeren Staeten van Holland en Westvriesland hebben dezelve gevangene gecondemneert, gelijk Haar Edele Achtbare hem condemnereen mits deeze omme gebagt te te worden ter plaatze alwaar men alhier gewoon is crimineele justitie te doen ende aldaar aan een paal wel strangelijk te werden gegeesselt. Bannen voorts de gevangene voor twaalf jaaren uyt den landen van Holland en Westvriesland mitsgaders den gestigte van Utrecht sonder inmiddels daar weder binnen te mogen koomen op poene van swaarder straffe en condemnereen hem in de kosten en misen van de justitie, aldus gedaan en genoomen, actum coram de heeren Scheepenen alle, op den 31 december 1768, gepronuntieert en geëxecuteert op den 4 januari 1769.

In kennisse van mij
Adriaan Nicolaas van Overveldt

Gevangen den 9e oktober
1768, uytgegaan den 4en
january 1769.
Scheepenen verklaaren dat
den gevangenen haares wetens
geene goederen is hebbende, als
mede dat deselve noodwendig tot

¹ *GTB*. Gingang; Een gekleurde, meestal heerkatoenen stof, voorheen alleen fijn van weefsel, tegenwoordig ook in grovere soorten. De naam wordt in verband gebracht met de weverijen te Guingamp in Bretagne; met grote waarschijnlijkheid echter is het een Indonesisch fabrikaat.

² *Ibidem*. Hijligmaker; Zeker gebak uit suiker, honig, tarwemeel en specerijen dat in de bruidsdagen gebruikt werd. Soms de naam voor een peperkoek met kandij.

dienste van de justitie zoo lange inden
gevangenis heeft moeten blijven.

fol. 270

De Wel Edel Gestrenghe
heer Jan Braet, als Bailliuw
der stad Schoonhoven, ratione officii
Eysser in cas crimineel
contra
Jacobus Meer alias Pruyk ge-
boortig van Schoonhoven oud ontrent
12 jaaren 's heeren gevange
alhier.

fol. 270v

Alzoo Jacobus Meer alias Pruyk, oud zo hij zegt een jaar elff of twaalf buyten pijn & banden van
ijser bekent heeft,

dat hij gevangene op zondag den 2 october 1768 des 's morgens tusschen 6 en 7 uren met zijn
broeder Dirk Meer het raamt of traliewerk van 't keldergat van Rijnier Coenraad Groos binnen
deesen stad heeft gestolen.

Voorts dat hij gevangene met zijn broer Dirk Meer door een heggen inden thuyn van Cornelis
Nederberg is gekroopen aldaar eenige thuyenvrugten, alsmeede dat hij gevangene met zijn
complicie¹ Jan Saton, Jan Lamere, Jan Lapalm, zijn broer gemelde Dirk Meer in de gepasseerde
en in deese jaare meest des 's morgens vroeg ende onder kerktijden uyt de bogaarden van
Bastiaan de Vos, de erven van van Erkel, van juffrouw Brouwer, van Jan den Bakker van Langerak
gestoolen hebben appelen en peeren.

Dat hij gevangene en Jan Lapalm op schildwagt stonden, zijn complice over de slooten gesprongen
off door de heggens gecroopen daar alzoo zijn ingekoomen.

Dat hij gevangene met zijn broeder Dik Meer² inden jaare 1767 op zaterdag voor Schoonhovense
kermis of wel zijn broeder Dirk Meer in de huysinge van de zijlmaker Johannis Oosterhoudt is
gesloopen, terwijl hij gevangene op schildwagt stond en aldaar uyt gestoole eenige blaauwe
neusdoeken, een lap paars catoen 't welk door hem gevangene en zijn complices in de lommert is
doen brengen en daar op eens een gulden en eens een daalder gehaalt, en twee der selver
neusdoeken aan Hengelaar zijn verkogt, en welk gelt of wel des selvs portie aan zijn zuster Kee
Meer agt stuyvers heeft gegeven.

Voorts dat hij gevangene met zijn broeder Dirk Meer en andere complices op verschijde tijden en
wijse heeft gestoolen als van boeren in Lopick en aan De Vlist een partij oud ijser, een bijltje in
Polsbroek, een spil in Bergambacht, twee endvogels van een boer aan De Vlist, een matje vijgen,
koek en klompjes bij Reinier Coenraad Groos op een avond uyt het voorhuys van Cornelis Visser
dat deur aanstond een mantje waarin zo hij zegt wel 36 eyeren, welke eyere hij gevangene bij
Adrianus Nieuport heeft verkogt voor 10 stuyvers een hembt uyt een wastobbe, van pater De Wit
het welke hij gevangene mede heeft verkogt aan Maria Hoek voor 2 stuyvers. in de voorlede winter
des avonds in de huysinge van vrouw Hoogwinkel gesloopen en aldaar koek gestoolen als mede
koek bij Willem Bel voorts twee lakens uyt de huysingen van den blijker Jan Cort.

fol. 271

Alle het welke klaarlijk doet zien, dat hij gevangene hoe jong van jaaren nogtans seedert een
geruym verloop van tijdt is geweest een fameuse dief en daaromme in een land van justitie andere
ten exempel ten hoogsten strafbaar.

Zoo concludeert den heer Eysser ratione officii uyt den naam ende van wegens de Edel Groot
Mogende Heeren Staaten van Holland en Westvriesland dat hij gevangene bij vonnisse van heeren
Scheepenen deeser stad sal werden gecondemneert gebragt te worden ter plaatse alwaar men
gewoon is alhier crimineele justitie te doen en aldaar strengelijk ter discretie van heeren
Scheepenen met roeden zal worden gegeesselt, en gebrandteekent, en dat hij gevangene wijders
zal werden gecondemneert in de costen van zijn gevankenis en
mise van justitie.

(was geteekent) Jan Braet

Scheepenen der stad Schoonhoven gezien ende geëxamineert hebbende den crimineele eysch
van den heer Jan Braet, Bailliuw deeser stad en den Lande van Belois, ratione officii op ende
jeegens den voorn. Jacobus Meer alias Pruyk gedaan en genoomen en voorts gehoord de vrijwillige
confessie van den gevangene doende regt uyt den naam ende van wegens de Edel Groot
Mogende Heeren Staaten van Holland & Westvriesland hebben den voorn. gevangene
gecondemneert gelijk Haar Edele Achtbare hem condemneeren mits deeze omme gebragt te
werden ter plaatse alwaar men gewoon is alhier crimineele justitie te doen ende aldaar met de

¹ Sic. complicie, lees: complicen.

² Sic. Dik Meer, lees: Dirk Meer.

roede om den hals ten toon van al de weerelt de executie van de overige gevange aan te sien bannen voorts de gevangene voor tien jaeren uyt den landen van Holland en Westvriesland mitsgaders den gestigte van Utrecht sonder inmiddels daar

fol. 271v weeder binnen te mogen koomen op poene van swaarder straffe, condemneeren hem in de kosten en misen van de justitie, aldus gedaan en gearresteert bij de heeren Scheepenen alle op den 1 december 1768 en gepronuncieert op den 4en January 1769.

In kennise van mij
Adrianus Nicolaas van Overveldt

Gevangen den 9e october 1768.
Uytgegaan den 4en January 1769.
Schepenen verklaaren dat den
gevangene haares weetens geene
goederen is hebbende, als mede
dat deselve noodwendig tot dienste
van den justitie zoo lange in de ge-
vangenisse heeft moeten blijven.

fol. 271v

De Wel Edele Gestrenge heer
Jan Braet, als Bailliuw der
stad Schoonhoven, ratione officii Eysser
in cas crimineel
contra
Balthazar Nonder alias
Knikker in de good, 's heeren
gevangene alhier.

fol. 272

Alzoo Balthazar Nonder alias Knikker in de good oud zo hij zegt 15 jaeren 's heeren gevangene buyten pijn en banden van ijser bekend heeft.

Dat hij gevangene met Jan Meer de jonge, Dirk en Jacobus Meer, Jan Saton de jonge en andere meest des 's morgens vroeg en sonder kerktijd of 's middag tusschen 12 en 1 uuren door heggen gekroopen of over planken geloopt uyt de bogaarden van de erven van van Erkel, van juffrouw Brouwer, uyt de thuyn van de zeylmaker Johannis Oosterhoudt, uyt den boogaard van Jan den Bakker op Willige Langerak heeft gestoolen appelen en peeren.

Dat hij gevangene een naaldekooker bij een boerin te Kleinammers gestoolen heeft.

Dat hij gevangene voor ontrent 3 jaeren bij den oude Waterland en Pieter Ponttoen heeft verkogt twee tinnen trekpotten voor 10½ stuyver welke door Jan Meer de jonge en Dirk Meer bij De Gids gestoolen waeren, waarvoor hij gevangene heeft genoten drie en een halve stuyver.

Dat hij gevangene voor ontrent twee jaar geleede een tinne leepel en een paar tinne gespen welke op het erf en stoep laagen bij een boer in Bergambagt heeft gestoolen als mede ontrent 2½ jaar geleeden een houtte snuyfdoosje aan de Nieupoort en hetgeen van de vrouw welke sat te naayen, haar schort gevallen was, en hij een half uur daarna wederom heeft gegeven.

Dat hij gevangene in de voorleden winter een paar seem gesneede handschoenen bij de snijder George Zeyts binnen deese stad 't welke buyten de huisinge van de voorsz. snijder te droogen hongen gestoolen heeft, die hij aan Jan Meer de jongen en Dirk Meer gegeven en daarvan voor zijn portie seeven oortjes¹ gehad heeft.

Dat hij gevangene in de gepasseerde winter in Langerack over Lecq met Jan Meer de jonge en Dirk Meer heeft gestoolen zes tinnen leepels welke op een stoep laagen, waarvan hij na gedaane verkoop door zijne complices 7 duyten² voor zijn portie gehad heeft.

Dat hij gevangene bij van Baaren in Loopick gestoolen heeft een metaale vork als mede met Jan Meer de jonge en Dirk Meer in Langerak een sleutel van een voordeur bij Cornelis [ ] woonende voorbij de schaapherder Witte, om 't hoekje van de voordeur hong, hebbende hij drie duyten daarvan voor zijn portie gehad.

Dat hij gevangene met Jan Meer de jonge, Dirk Meer en Jan Verbaas en verdere complices nu ontrent drie jaar geleeden mede heeft helpen steelen een ongeschaafde balk van buyten de Veerpoort deeser stad, voor welke hulp hij gevangene van Jan Verbaas twee stuyvers gehad heeft.

Dat hij gevangene ruym 2 jaeren geleeden 's avonds quartier over neegen uuren, zullende zijn nu vastenvond drie jaeren met Jan Meer de jonge, Dirk Meer en anderen terwijl hij gevangene op schildwagt stond van de fabricq van de heer Johannis van Kempen heeft gestoolen eenige bosschen gaeren welke met den anderen soo dit waeren als een ordinaire hennipbos zijnde, zijne complices met een leer en plank daar op over de Havesloot gekomen en verder belet met 't

¹ Van Gelder (1966) 265. Oord / oordje, koperen munt met de waarde van ¼ stuiver.

² Ibidem, 259. Duit, munt met de waarde van ¼ stuiver.

losbreeken van de hond op gemelde fabricq, en voor welke adsistentie hij gevangene 3 stuyvers heeft genooten omdat hij sulks niet verklappen zouden.
 Dat hij gevangene voorleden jaar bij een boer kort bij Tienhoven gestoolen heeft gebreyde broek welke hij gevangene aan zeeker bij hem genoemd persoon heeft verkogt voor 6 stuyvers & 2 stukken¹.
 Dat hij gevangene twee endekuykes van een velt aan de Kerkweg gestoolen heeft en deselve verkogt.

fol. 272v

Alle welke voorgaande dieverijen sijn strijdig tegens de placaten deeser landen en welke in een land van justitie niet kunnen of mogen worden gepermiteert maar anderen te exempel op 't rigoreuste behoorde te werden gestraft.
 Zoo concludeert den heer Eysser ratione officii uyt den naam ende van weegen haare Edelgrootmogende heeren Staeten van Holland en Westvriesland dat hij gevangene bij vonnisse van heeren Scheepenen deeser stad zal werden gecondemneert gebragt te worden op 't schavot ter plaatze alwaar men gewoon is alhier crimineele justitie te doen en aldaar strengelijk ter discretie van heeren Scheepenen met roeden zal worden gegeesselt en gebrandterekent, en dat hij gevangene wijders zal worden gecondemneert in de kosten van zijn gevankenis en misen van justitie.

(was geteekent) Jan Braet

Scheepenen der stad Schoonhoven gezien, ende geëxamineert hebbende den crimineele eysch van den heer Jan Braet, Bailliuw deeser stad, en den Lande van Belois, ratione officii op ende jegens den voorn. gevangene Balthazar Nouder alias Knikker in de goot gedaan en genomen, en voorts gehoord de vrijwillige confessie van den gevangene, doende regt uyt den naam ende van weegens de Edel Groot Mogende Heeren Staeten van Holland en Westvriesland hebben den voorn. gevangene gecondemneert gelijk Haar Edele Achtbare hem condemnereen mits deezen omme gebragt te worden ter plaatse, alwaar en gewoon is alhier crimineele justitie te doen, ende aldaar met de roede om de hals ten toon van al de weerelt de executie van de overige gevangenen aan te sien, Bannen voorts de gevangene voor agt jaaren uyt den landen van Holland en Westvriesland mitsgaders den gestigte van Utrecht, sonder inmiddels
 daar weder binnen te moogen koomen op poene van swaarder straffe, en condemnereen hem in de kosten, en misen van de justitie, aldus gedaan en gearresteert bij de heeren Scheepenen alle op den 31e december 1768 en gepronuncieert en geexecuteert op den 4en January 1769.

fol. 273

In kennise van mij
 Adrianus Nicolaas van Overveldt

Gevangen den
 3en november 1768,
 uytgegaan den 4en January 1769.
 Scheepenen verklaaren dat den
 gevangene haares weetens geene goederen
 is hebbende, als mede dat
 deselve noodwendig tot dienste
 van de justitie zoo lange in de
 gevangenis heeft moeten blijven.

fol. 273

De Wel Edele Gestrenge heer Jan Braet,
 als Bailliuw der stad Schoonhoven
 ratione officii Eysser in cas crimineel
 contra
 Jan Verbaas geboortig van Nijme-
 gen en woonagtig te Schoonhoven
 voorzeyt oud circa 31 jaaren 's heeren
 gevange alhier:

Alzoo Jan Verbaas gebooren te Nijmegen en woonagtig te Schoonhoven oud so hij zegt circa 31 jaaren 's heeren gevangene buyten pijn en banden van ijser bekent heeft:
 Dat hij gevangene bijna drie jaaren geleden tusschen Kersmis en Vastenavond op een zondagavond quartier voor elf uren van buyten de Veerpoort deeser stad terwijl Judik van

¹ GTB. Stucken; onderdeel van een bepaalde munt. Hier stukken van een stuiver. Dit kunnen hier dus twee oortjes, twee duiten of een oortje en een duit zijn.

Genderen bijgenaamt de Grutpot op de Wal bij de Veerpoort op schildwagt stond met Jan Meer de jonge, Baltus Nonder en andere heeft gestoolen een balk.

Dat hij gevangene een lijn om dien balk gedaan en die daarmede voort gesleept heeft tot aan de steenen beer beoosten deesen stad.

Dat hij gevangene en zijne complice dien balk daar op getrokken hebben.

Dat hij gevangene en Judik van Genderen deselve aldaar met een trekzaag doorgezaagd hebben.

Dat de stukken van dien balk door de meedepligtige doen aan zijn gevangens huys zijn gebragt.

fol. 273v

Dat deselve aldaar kleyn gezaagt en gehakt zijn.

Dat er onder dat zagen en hacken gesongen en op de rommelpot gespeelt is door Alegona van den Bucking, vrouw van Johannis Christoffel Meyer alias Bomketel en Judik van Genderen bijgenaamt Grutpot omdat het buyten sijn gevangens wooning niet gehoord zouden worden.

Dat het hout van dien gestoolen balk dien nagt gedeeltelijk verbrand is, en dat het overige bij hem gevange op solder is gebragt.

Dat hij dat houd daags daaraan aan Alegonda Mijer en andere voor seventien stuyvers heeft verkogt en dat hij en zijne complice dat gelt verdeelt hebben.

Verder dat hij gevangene ontrent drie jaaren geleeden met Alegonde den Bucking vrouw van Christoffel Johannis Mijer alias den Bomketen uyt den brouwerij de Drie Entjes heeft gestoolen een zoetemelkse kaas van ontrent drieentwintig pond welke hij gevangene met voorsz. Alegonda den Bucking door de tralien der kelder van voorschreve brouwerij met een stok daar een stopnaalt kromgeboogen zijnde aan vast was heeft doorgehaalt.

Dat die kaas vervolgens door hun bij den op een stoep aan de Haven midden door gesneden zijnde is verdeelt en dat hij gevangene zijne portie opgegeten heeft.

Welke dieverijen strijdig zijn tegens de placæten deeser landen en die in een land van justitie niet kunnen of moogen werden getolereert maar andere ten exempelen op het rigoreusten behoorden te werden gestraft;

Zoo concludeert den heer Eysser razione officii uyt den naam ende van weegen de Edel Groot Mogende Heeren Staaten van Holland en Westvriesland, dat hij gevangene bij vonnisse van heeren Scheepenen deeser stad zal werden gecondemneert gebragt te worden op 't schavot plaatze alwaar men gewoon is crimineele justitie te doen en aldaar wel strengelijk ter discretie van heeren Scheepenen met roeden sal werden gegeesselt, en met deeser stadsteeken gebrandteekent, en dat hij gevangene wijders zal werden gecondemneert in de kosten van zijn gevangenis en misen van justitie.

(was geteekent) Jan Braet

fol. 274

Scheepenen der stad Schoonhoven gesien,

ende geexamineert hebbende den crimineele eysch van de heer Jan Braet, Bailliuw deeser stad ende den Lande van Belois, razione officii op ende jegens den voorsz. gevangen Jan Verbaas gedaan en genoomen en voorts gehoord den vrijwillige confessie van den gevangene, doende regt uyt den naam ende van weegens de Edel Groot Mogende Heeren Staaten van Holland en Westvriesland bannen den voorsz. gevangene ten eeuwige daagen uyt den landen van Holland en Westvriesland mitsgaders den gestigte van Utrecht, sonder ooyt daer weder binnen te moogen koomen op poene van swaarder straffe en condemneeren hem in de kosten en misen van justitie. Aldus gedaan en gearresteert bij de heeren Scheepenen alle op den 31e december 1768 en gepronuncieert en geexecuteert op den 4en january 1769.

In kennise van mij
Adriaan Nicolaas van Overveldt

Gevangen den 5en december
1768, uytgegaan den 4en
january 1769.
Scheepenen verklaaren
dat den gevangene haares
weetens geene goederen
is hebbende.

fol. 274

De Wel Edele Gestrenge heer Jan
Braat als Bailliuw der stad
Schoonhoven, razione officii Eysser in cas
crimineel

contra

Pieternel de Jong vrouw van Adria-
nus van den Buckum alias de
Zalemaker, oud circa 34 jaaren

gebooren en woonagtig te Schoonhoven
voorn. 's heeren gevange alhier.

Alzoo Pieternel de Jong vrouw van Adrianus van den Buckinck alias de Zalemaker gebooren en woonagtig te Schoonhoven, oudt zo zij zegt circa 34 jaaren buyten pijn en banden van ijser bekent heeft

Dat zij gevangene in de nazomer van den jaere 1768 met Alegonda van den Buckum alias Bomketel en andere op een acker kort bij de huysinge van Cornelis Faay in Willige Langerak is geweest.

fol. 274v

Dat zij gevangene en haare complicen ieder een schort vol boonen van dien acker gestoolen hebben ende dat zij haar portie opgegeeten heeft.

Dat zij gevangene van Jan Verbaas hout van een gestoolen balk heeft gekogt, dat haar is gezegt toen zij het gekogt hadt.

Dat zij gevangene al verder met persoonen door haar genoemdt in de gepasseerde winder heeft gestoolen een bank van de huysinge van Gijs Littel, een bank van het huys dat bewoondt wordt bij Magdalena Lameer en een leuning van de stoep van Jan Kuylenburg en dat zij het hout van die banken en leuning, nadat het klijn was gehakt, onder elkanderen verdeelt hebben.

Welke dieverijen strijdig zijn teggens de placcaten deeser Landen en die in een land van justitie niet kunnen of moogen werden getollereerd, maar andere ten exempel op het rigoreuste behoorden te werden gestraft.

Zoo concludereert den heer Eysser ratione officii uyt den naan ende van weegen de Edel Groot Mogende Heeren Staaten van Holland en Westvriesland dat zij gevangene bij vonnisse van heeren Scheepenen deeser stad zal werden gecondemneert gebragt te werden op 't schavot plaatse alwaar men gewoon is crimineele justitie te doen, en aldaar wel strengelijk ter discretie van heeren Scheepenen met roeden zal werden gegeesselt en met deeser stadsteeken gebrandteekent, en dat zij gevangene zal werden gecondemneert in de kosten van haar gevanknisse en misen van justitie.

(was geteekent) Jan Braet

Scheepenen der stad Schoonhoven gezien ende geëxamineert hebbende den crimineele eysch van den heer Jan Braet, Bailliuw deeser stad en den Lande van Belois, ratione officii op ende jeegens den voorn. gevangene Pieternel de Jong vrouw van Adrianus van den Buckum alias de Zalemaker gedaan en genomen en voorts gehoord de vrijwillige confessie van de gevangene doende regt uyt den naam ende van weegens de Edel Groot Mogende Heeren Staaten van Holland en Westvriesland bannen den voorn. gevangen voor den tijt van ses jaar uyt den landen van Holland en Westvriesland

fol. 275

mitsgaders den gestigte van Utrecht sonder inmiddels daar weeder binnen te mogen koomen op poene van swaarder straffe en condemneeren haar in de costen en misen van justitie. Aldus gedaan en gearresteert bij de heeren Scheepenen alle op den 31 december 1768 en gepronuncieert en geexecuteert op den 4 january 1769.

In kennise van mij
Adriaan Nicolaas van Overveldt

Gevangen den 28e december 1768,
uytgegaan den 4en january 1769.
Scheepenen verklaaren dat den
gevangene haares weetens
geene goederen is hebbende.

fol. 275

**Vergadering van heeren Scheepenen
den 28en february 1769¹**
praesent d' heeren Schepenen
alle

Heeren Scheepenen gehoord hebbende het mondeling declaratoir bij den Wel Edele Gestrenghe heer Jan Braat, Bailliuw deeser stad ratione officii Eysser in cas crimineel contra Pieter Waterland de jonge 's heeren gevangene, houdende dat Zijn Wel Edel Gestrenghe zijn gedane examen van de voorn. Pieter Waterland de jonge, was houdende voor voltrokken, en bijgevoegde propositie, dat de voorn. gevange mogte werden ontfangen in een ordinar proces, en hem geadmitteert om bij procureur te occupeeren, en dat hem daar toe zoude worde verleent het nodig acces van practizijns, mits doende zijne defensie ex carcere², respectivelijk aan Hun Edele Achtbare gedaan,

¹ Dinsdag 28 februari 1769.

² Ex carcere; uit de gevangenis.

mitsgaders gesien, ende geexamineert hebbende, de door Zijn Edele gestrenghe overgeleeverde informatie met de articulen der respectivelijke verhooren als meede de confrontatien met de responsien daar op gegeven; hebben na rijpe deliberatie en naa alvorens daar op ingenomen te hebben 't advis van eene neutrale Regtsgeleerde, goedgevonden en geresolveert de voorn. Pieter Waterland de jonge te ontfangen in een ordinair proces, en hem te admitteeren om bij procureur te compareren, en hem daar toe te verleenen het noodig acces van practizijnen, mits doende zijne defensie ex carcare.

In kennisse van mij secretaris
Adrianus Nicolaas van Overveldt

fol. 275v

**Vergadering van Schee-
penen den 14e maart 1769¹**
praesent alle, dempto de heer Boon

De Wel Edel Gestrenghe
heer Jan Braat, Bailliuw
der stad Schoonhoven, razione officii
Eysser in cas crimineel ter eenre
contra
Pieter Waterland, de jonge,
burger en koperslager alhier
eerst gedaagde in persoon en nu 's hee-
ren gevangene en verweerder in het
voorsz. cas ter andere zijde

Eysch doen

Leendert Boer junior, als procureur van den heer Eysser razione officii doet eysch, en concludeert prout in scriptis.

Sebastiaan van Nooten Adriaansz. procureur van den gevange en verweerder exhibeerende procuratie, alvorens te excipieeren te antwoorden, of eenig ander verzoek te doen, mitsgaders onvermindert en ongeprejudicieert allen exceptien, defensien en alle andere verzoeken, desnoods, in deeze te proponeeren, ofte doen verzoekt:

1e. Copie van den eysch.

2e. Van de pretense qualificatie van den heer Eysser razione officii vermeldt bij seekere copie dagvaarding in persoon aan den voorn. Pieter Waterlandt de jonge op den 14e maart 1768 geexploicteert.

3e. Van de respectieve examina en verhooren van den gevange als gedaagde in persoon, en zulks van alle articulen waar op hij in dat cas is gehoord; van de antwoorden bij hem op dezelve gegeven; van de versoeken door

fol. 276

den heer Eysser razione officii in dat cas van tijd tot tijd gedaen mitsgaders van de dispositien van heeren Scheepenen op dezelve gevallen, en van alle aantekeningen welke jegens dezelve versoeken of dispositien of wat eenigen vandien, door deze of geene zoude moogen zijn gedaan doen.

4e. Van de pretente qualificatie van den heer Eysser razione officii omme den gevange en verweerder te apprehendeeren.

5e. Van de respectieve examina en verhooren van den verweerder als gevangen, ende zulks van de articulen, waarop hij gevangene van tijd tot tijd is gehoord, van de responsiven, bij hem gevange op dezelve gegeven.

6. Van de confrontatien van den gevange tegens de getuygen door den heer Eysser razione officii beleyd, als mede van alle 't gunt deswegens aangetekent soude mogen zijn, mitsgaders van alle zodanigen informatien, declaratoiren, attestatien, certificatien, en andere documenten, hoe genaamt, waarmede de heer Eysser razione officii zig in deezen jegens den gevangen en verweerder zal willen behelpen; ende na dat aan alle de voorsz. verzoeken zal zijn voldaan, dan

¹ Dinsdag 14 maart 1769.

om voorts te doen zooals de gevange en verweerder te raden worden of oordeelen zal te behooren.

Boer verzoekt copie en dag.

Van Nooten consenteert.

fol. 276

De Wel Edele Gestrenge heer
Jan Braat, Bailliuw der stad Schoon-
hoven ratione officii Eysser in cas crimineel
ter eenre;

contra

Pieter Waterland de jonge, borger
en koperslager alhier, eerst gedaagde
in persoon en nu 's heeren gevange
en verweerder in het voorsz. cas, ter an-
dere zijde.

Omme te zien voldoen aan de respective verzoeken.

fol. 276

Boer, ter voldoening van de verzoeken door van Nooten ter rolle gedaan, dient van conclusie van overlevering en leverd aan van Nooten over de copien daar bij vermeld, en verzoekt daarvan desnoods acte, prout in scriptie.

Van Nooten declareerd de daar bij vermelde copien en overgenomen te hebben, en censenteert in de versogte acte.

fol. 276v

De Wel Edel Gestrenge
heer Jan Braat, Bailliuw
der stad Schoonhoven, ratione officii Eysser
in cas crimineel ter eenre;

contra

Pieter Waterland, de jonge,
borger en koperslager alhier, eerst
gedaagde in persoon, en nu 's heeren
gevangen en verweerder in het voorsz.
cas ter andere zijde

Omme te antwoorden

Van Nooten antwoord en concludeert als in geschrifte, hebbende daar van aan den procureur Boer copye overgelevert.

Boer persisteert voor replicq.

Van Nooten voor duplicq.

fol. 276v

De Wel Edele Gestrenge heer
Jan Braat, Bailliuw der stad
Schoonhoven, ratione officii Eysser in
cas crimineel ter eenre

contra

fol. 277

Pieter Waterland de jonge,
borger en koperslager alhier, eerst
gedaagde in persoon, en nu 's heeren
gevangene, en verweerder in het voorsz.
cas ter andere zijde

Omme te dienen van productie

Boer diend van productie als onder inventaris.

Van Nooten versoekt daarvan copie, indien onverminderd dienende gelijk van productie, als onder inventaris.

Boer consenteert in de versogte copie, en versoekt insgelijks copie.

Van Nooten consenteert.

fol. 277

**Vergadering van heeren Scheep-
nen den 25 april 1769¹** praesent alle, dempto
de heer Boon

De Wel Edele Gestrenghe heer Jan Braat, Bailliuw
der stad Schoonhoven, razione officii Eysser in cas crimi-
neel ter eenre

contra

Pieter Waterland de jonge, borger en
koperslager alhier, eerst gedaagde in persoon
en nu 's heeren gevangene, en verweerder in 't
voorsz. cas ter andere zijde

Boer als procureur van den heer Eysser razione officii vertoont in judico zijne getuygen met name Tomas Scherpel en Zijn Edele productie onder de letter D. (sine lege²) voorkomende ten eynde deselve bij den gevangene en verweerder kan worden gehoord op zodanige contra interrogatorien, als hij sal komen goed te vinden, nemende voorts aan omme zijne verdere getuygen in gemelde productie voorkomende ten eersten regtdage persistheeren om uiterlijks bij den gevangene en verweerder te kunnen werden gehoord op contra-interrogatorien;

Van Nooten als procureur van den gevangene en verweerder, levert over zijne interrogatorien, omme daar op te hooren Tomas Scherpel, zegt voorts met voorneemens te zijn eenige andere getuygen bij bij den heer Eysser geproduceert, dan alleen gemelde Tomas Scherpel op contra interrogatorien te sullen hooren, en houdt mitsdien de vordere getuygen van den heer Eysser voor in forma probanti³ belegt.

fol. 277v

**Vergadering van heeren Scheep-
nen den 2e mey 1769⁴** praesent allen
demptis de heeren van Solingen, Boon
en dr. Carolus Carnier

De Wel Edele Gestrenghe heer Jan Braat,
Bailliuw der stad Schoonhoven, razione officii
Eysser in cas crimineel ter eenre

contra

Pieter Waterland de jonge borger, en
koperslager alhier, eerst 's heeren
gevangene, en verweerder in 't voorsz.
cas ter andere zijde;

Omme te dienen off renuntieeren van verdere productie

Van Nooten als procureur van de gevangene en verweerder, dient van nadere productie als onder ampliatie van inventaris, levert daarvan copie aan de procureur Boer over en insinueert de procureur Boer, dat hij op dingsdag eerstkomende, de getuygen in zijn productie Sub. G. voorkomende sal visiteeren omme gerecolleert en van weegen den heer Eysser des goedvindende op contra interrogatorien te werden gehoord;

¹ Dinsdag 25 april 1769.

² Sine lege; zonder de wet.

³ In forma probanti; in de vorm van goedkeuring.

⁴ Dinsdag 2 mei 1769.

Boer als procureur van den heer Eysser declareert de voorsz. copie te hebben overgenomen, en verzoekt van 't verder genotuleerde copie.

fol. 278

**Vergadering van heeren Scheepenen
den 9 mey 1769¹** praesent allen demptis de
heeren van Solingen en dr. Carolus Carnier

De Wel Edele Gestrenge heer Jan Braat, Bailliuw
der stad Schoonhoven, ratione officii Eysser in cas
crimineel ter eenre

contra

Pieter Waterland de jonge, borger en
koperslager alhier, eerst gedaagde in persoon en nu 's hee-
ren gevangene en verweerder in het voorsz. cas
ter andere zijde

Van Nooten als procureur van den gevangene en verweerder, visteert in juditio de getuygen voorkomende in zijn product op desselfs amptiatie inventaris geproduceert Sub Lig. met naame Govert van der Poel en Anna van Waakere egtelieden, ten eynde derselver gegevene verklaring [werde] beledigt en bij den heer Eysser des goedvindende, te kunnen werden gehoord op contra-interrogatorien.

Boer als procureur van den heer Eysser ratione officii segt met voornemens te zijn de gemelde getuygen op contra vraagen te hooren en houdde selve voor in forma probandi² beleyt.

fol. 278⁸

De Wel Edele Gestrenge heer Jan Braat, Bailliuw der
stad Schoonhoven, ratione officii Eysser in cas crimineel
ter eenre

contra

Pieter Waterland de jonge borger en koper-
slager gedaagde in persoon, en nu 's heeren gevangene
en verweerder in het voorsz. cas ter andere zijde

Partijen hinc in de renuntieeren van verdere productien, amplicieeren van generale reproches, en salvatien van rechten, concludereen in rechte, versoeke een precise dag tot de pleydoy, en daarnaa recht.

Heeren Scheepenen ordonneeren den dag van pleydoy op den 20en juny deeses jaars des 's morgens ten negen uren.

fol. 278v

**Vergadering van heeren
Scheepenen den 12 september
1769.⁴** praesent alle, demptis d' heeren van
Selingen, & Cornelis van den Bosch

Pieter Waterland, de jonge,
burger & koperslager alhier
eerst gedaagde in persoon & nu ge-
vangene & verweerder pretense-
lijk cas crimineel ter eenre

contra

De Wel Edele Gestrenge heer Jan
Braet, Bailliuw deser
quacie ratione officii Eysser in 't voorsz.
cas ter andere zijde

¹ Dinsdag 9 mei 1769.

² Forma probandi; vorm van bewijs.

³ VRAAG: datering 9 mei 1769 OF een datum gelegen tussen 9 mei 1769 en 20 juni 1769?

⁴ Dinsdag 12 september 1769.

Omme te zien dienen van nog nadere productie

Van Nooten als procureur van de gevangene en verweerder dient met consent van den heer Eysser van nadere amptiatie, productie als onder nader amptiatie van inventaris.

Boer als procureur van den heer Eysser ratione officii versoekt daarvan copie.

Van Nooten fiat.

fol. 278v

Vergadering van heeren Scheepenen den 19 september 1769¹ present alle demptis de heeren Johannes van Kempen en dr. Carolus Carnier

De Wel Edele Gestrenge heer Jan Braat, Bailliuw der stad Schoonhoven ratione officii Eysser in cas crimineel ter eenre

contra

Pieter Waterland de jonge, borger en koperslager, eerst gedaagde in persoon en nu 's heeren gevangene en verweerder in 't voorsz. cas ter andere zijde

fol. 279

Omme te dienen off renuncieren van verdere productien

Partijen hinc in de renuntieeren alnog van verderen productien, en houd den heer Eysser het geproduceerde van den gevangene, en verweerder voor in forma probandi beleyt, behoudens desselfs regt van reproche, en versoeken voorts een praecise dag tot pleydoy.

Heeren Scheepenen ordonneeren den dag van den pleydoy den 10en october deeses jaars, 's morgens ten negen uren.

fol. 279

Vergadering van heeren Scheepenen den 10en october 1769² praesent alle dempto de heer Cornelis van den Bos

De Wel Edele Gestrenge heer Jan Braet, Bailliuw der stad Schoonhoven ratione officii Eysser in cas crimineel ter eenre

contra

Pieter Waterland, de jonge, borger & koperslager, eerst gedaagde in persoon, & nu 's heeren gevangene en verweerder in 't voorsz. cas ter andere zijde

Omme te pleyten

Partijen hiermede versoeke naa gedane pleydoy vonnis:

Scheepenen houden het geplijdoojeerde in advis:

fol. 279v

Vergadering van heeren Scheepenen den 30en october 1769.³ Praesent alle dempto de heer Johan-

¹ Dinsdag 19 september 1769.

² Dinsdag 10 oktober 1769.

³ Maandag 30 oktober 1769.

nis van Kempen.

Gelesen het advis van den heeren & mrs. J. J. Drijfhout, en M. van Nievelt, als neutrale Regtsgeleerden, zijnde van den volgende inhoud;

Gesien bij den onderschrevene de stukken van den processe voor den edelen agtbaren Geregte der stad Schoonhoven ongedecideert hangende. tusschen den weledelen gestrengen heere Jan Braet, Bailliuw der stad Schoonhoven, ratiōne officii Eysser in cas crimineel, ter eenre op ende jegens Pieter Waterland de jonge, borger en koperslager te Schoonhoven voorn. eerst gedaagde in persoon, en nu 's heeren gevangen, en verweerder in 't zelve cas, ter andere zijde; ende gevraagd over de judicature der gemelde saken

Dunkt (salve meliori iudicio) dat daarinne behoort te werden gevonnist als volgt:

Schepenen der stad Schoonhoven, gehoord de wederzijdsche pleidoyen, als mede gesien en geexamineert hebbende de respectieve stukken van den processe voor den Gerechte der zelve stad litispēdent, tusschen den weledelen gestrengen heere Jan Braat, Bailliuw deser stad ratiōne officii Eysser in cas crimineel ter eenre, op ende jegens Pieter Waterland de jonge, borger en koperslager alhier, eerst gedaagde in persoon, en nu 's heeren gevangen, en verweerder in 't zelve cas ter andere zijde, bij partijen wederzijds overgelegd, en voorts gelet op al het geene ter zake dienende was, en in desen heeft kunnen moveren (naa ingenomen advis van twee neutrale Regtsgeleerden) regt doende, uyt name en van wegens de hooge overigheid, condemnēren den gevangen, en verweerder te werden gebragt ter plaatse, daar men gewoon is alhier crimineele justitie te doen, en aldaar strengelijc met roeden gegeesselt, en een snede in het aangezigt gegeven te worden; bannen den gevangen, en verweerder voorts uyt de stad Schoonhoven, en jurisdictie vandien, sonder ooit weder daar in te mogen komen, op poene van swaarder straffe: Ontzeggen aan den heer Eysser ratiōne officii zijnen verderen eysch en conclusie op ende jegens den gevangen en verweerder gedaan en genomen, en condemnēren den gevangen en verweerder in de kosten en misen van justitie, mitsgaders in de kosten van den processe ter taxatie en moderatie van desen

fol. 280

desen Gerechte.

Aldus gearresteert den 30en october 1769, en gepronuncieert den 2e november 1769.¹

In kennisse van mij secretaris
Adriaan Nicolaas van Overveldt

Van Nooten met den gevangene en verweerder in iudicio present stelt sig van 't voorestaande vonnis appellant aan den Hove van Holland, protesteerende van attentaten indien in prejuditie van deesen zijne appellatie iets soude mogen werden ondernemen, actum dato ut supra.

In kennisse van mij secretaris
Adriaan Nicolaas van Overveldt

fol. 280

**Vergadering van Scheepenen
den 12e september 1770² present heeren
Scheepenen alle**

De heer Jan Braat, Bailliuw der stad Schoonhoven, ratiōne officii legt aan Haar Edele Achtbare de heeren Scheepenen der voorn. stad over Zijn Edele bekome informatien ten laste van de heer en mr. Cornelis Parker de jonge, electeur deeser stad, en Aseverus Sjakes, markschipper van hier op Rotterdam, versoekende op de faiten daarinne vervat, teegens deselve heer ende mr. Cornelis Parker de jonge en Aseverus Sjakes, apprehensie corporeel.

Heeren Scheepenen houden het bovenstaande versoeck in deliberatie, tot dat alle overgeleverde informatien behoorlijc sullen zijn beeedigt.

fol. 280

**Vergadering van Scheepenen den
15 september 1770³ praesent heeren Scheepenen
alle**

¹ Donderdag 2 november 1769.

² Woensdag 12 september 1770.

³ Zaterdag 15 september 1770.

De heer Jan Braat, Bailliuw der stad Schoonhoven, ratione officii legt nader aan Haar Edele Achtbaren over alle ingewonne informatie ten lasten van de heer en mr. Parker de jonge, electeur deeser stad en Aseverus Sjakes, markschipper van hier op Rotterdam, zoo als deselve voor heeren Scheepenen zijn beedigt en inhereert Zijn Edele versook op den 12e deeser alhier ter rolle gedaan;

Heeren Scheepenen houden het selven als nog in deliberatie.

fol. 280v

**Vergadering van Scheepenen
den 16en september 1770¹** praesent heeren
Scheepenen alle, dempto de heer de Groot

De heer Jan Braat, Bailliuw der stad Schoonhoven communiceert de leeden, dat Zijn Edele in 't seekere onderregt is dat Aseverus Sjakes gisterenavond omtrent half tien in de stad is gekomen, en mogelijk daar nog in is, gevende derhalve in bedenking, off Haar Edele Achtbare terwijl 't versook door Zijn Edele op den 12e en nader op den 15 deeser ter rolle gedaan, bij Haar Edele Achtbare is gehouden in deliberatie, des niet tegenstaande souden kunnen goed vinden, Zijn Edele te qualificeeren de voorn. Aseverus Sjakes te arresteeren, zoo hij inmiddels te bekomen was en inden Doelen in gijsseling te brengen, tot tijt en wijlen bij Haar Edele Achtbare finaal op het gedane versook zal zijn gedisponeert.

Heeren Scheepenen accordeeren den heer Bailliuw Jan Braat, Zijn Edele versook van apprehensie op den 12e en nader op den 15en deeser ter rolle gedaan, autoriseeren dienvolgende wel gemelde heer Bailliuw om de voorn. heer en mr. Cornelis Parker de jonge en Aseverus Sjakes te doen apprehendeeren, en in gevankennisse te houden en tegens dezelve respectivelijk na stijle in cas crimineel gebruykelijke te procederen naa behooren.

fol. 280v

**Vergadering van Scheepenen
den 23e oktober 1770²** present alle
dempto de heer de Groot

De heer Jan Braat, Bailliuw overleggende 't relaas van Leendert Wendels, gerechtsbode deeser stad met wien geadsisteert, hij uyt kragte van het decreet van apprehensie aan hem bij heeren Scheepenen der selver stad tegens de personen van Cornelis Parker de jonge, electeur deeser stad en Aseverus Sjakes, markschipper van hier op Rotterdam op den 16en september 1770; verleend naa beyde deselve behoorlijke zoekinge ten haren huysingen en nog met opsigt tot deselve Aseverus Sjakes in de schuyt van gemelde Aseverus Sjakes hadde gedaan, dog te vergeefs, gelijk uyt 't selve consteert als bij Bailliuw hem ook niet elders had kunnen aantreffen

fol. 281

versookt mits desen ordonnantie en decreet om deselve Cornelis Parker de jonge Aseverus Sjakes bij openbare edicte te doen dagvaarden en dat het exploit sal werden gedaan 't hunnen laaste woonplaatse omme te kunnen inperteren voor deesen Gerechte op poene van dan te sulken bequame daage als ('t dan) sal werden betekent, omme te aanhoren soodanige eysch en conclusie mitsgaders versook als hij Eysser tegens haar sal willen doen en neemen, om voorts te procedeeren als nae behooren.

Heeren Scheepenen accordeeren den heer Bailliuw Zijn Edele bovenstaande versook.

fol. 281

**Vergadering van Scheepenen den
16e november 1770³** present heeren Scheepenen alle
dempto de heer de Groot

De Wel Edele Gestrenghe heer Jan Braat, heere van Zevender, en Cabauw als Bailliuw der stede Schoonhoven, ratione officii Eysser in cas crimineel

contra

Cornelis Parker de jonge, electeur deeser stad gedaagde in persoon bij edicte

¹ Zondag 16 september 1770.

² Dinsdag 23 oktober 1770.

³ Vrijdag 16 november 1770.

omme eysch off versoek te aanhooren

Den heer Eysser ratione officii versoekt vermits de non comparitie van den gedaagde in persoon bij edicte, het eerste default en voor 't profijt vandien admissie tot het doen van een tweede edictale citatie.

Heeren Scheepenen accordeeren den heer Bailliuw zijnen bovenstaande versoek verleene dienvolgens het eerste default en voor profijt vandien admissie tot het doen van een tweede edictale citatie.

fol. 281v

De Wel Edele Gestrenghe heer Jan Braat,
heere van Zevender end Cabauw als Bailliuw
der stede Schoonhoven, ratione officii Eysser in cas
crimineel

contra

Aseverus Sjakes, marktschipper van
deese stad op Rotterdam gedaagde in persoon
bij edicte

omme eysch off versoek te aanhooren

Den heer Eysser ratione officii versoekt vermits de non comparitie van den gedaagde in persoon bij edicte, het eerste default, en voor 't profijt vandien admissie tot het doen van een tweede edictale citatie.

Heeren Scheepenen houden het bovenstaande versoek in state.

fol. 281v

**Vergadering van Scheepenen
den 12 december 1770¹** praesent alle demp-
tis de heeren de Groot, en Anthony
Carnier

Den Wel Edele Gestrenghe heer Jan
Braat, heere van Zevender
en Cabauw, als Bailliuw der
stad Schoonhoven, ratione officii Eysser
in cas crimineel

contra

Aseverus Sjakes, marktschipper
van deesen stad op Rotterdam
gedaagde in persoon bij edicte.

Den heer Eysser ratione officii versoekt nadere dispositie op zijn versoek van default op den 16en november laastleden ten lasten van den voorn. Aseverus Sjakes gedaan;

Heeren Scheepenen accordeeren den heer Bailliuw Zijn Edele versoek op den 16en november laastleeden ten lasten van voorn. Aseverus Sjakes gedaan, verleenen dienvolgende het eerste default, en voor het profijt vandien admissie tot het doen van een tweede edictale citatie.

fol. 282

**Vergadering van Scheepenen
den 28 december 1770²** present
allen demptis de heeren de Groot
en Anthony Carnier

Den Wel Edele Gestrenghe heer Jan Braat,
heere van Zevender en Cabauw als
Bailliuw der stad Schoonhoven, ratione officii

¹ Woensdag 12 december 1770.

² Vrijdag 28 december 1770.

Eysser in cas crimineel
 contra
 Cornelis Parker de jonge, electeur
 deeze stad gedaagde in persoon bij
 edicte op een tweede edictale
 citatie

Den heer Eysser ratione officii versoekt vermits de non comparitie van den gedaagde in persoon bij edicte het tweede default, en voor 't profijt vandien admisssie tot het doen van een derde edictale citatie.

Heeren Scheepenen houden het bovenstaande versoek in state.

fol. 282

Den Wel Edele Gestrenghe heer Jan Braat,
 heere van Zevender en Cabauw, als
 Bailliuw der stad Schoonhoven, ratione officii
 Eysser in cas crimineel
 contra
 Aseverus Sjakes, marktschipper van
 deese stad op Rotterdam, gedaagde in
 persoon bij edicte op een tweede edictale
 citatie.

Den heer Eysser ratione officii versoekt vermits den non comparitie van den gedaagde in persoon bij edicte, het tweede default, en voor 't profijt vandien admisssie tot het doen van een derde edictale citatie.

Heeren Scheepenen houden het bovenstaande versoek in statu.

fol. 282v

Vergaadering van den
 heer Bailliuw & Scheepenen present alle
 dempto de heer van der
 Geer den 16en january 1772¹

Den Wel Edele Gestrenghe heer
 Jan Braet, Bailliuw der
 stad Schoonhoven, ratione officii
 Eysser in cas crimineel
 contra
 Joseph Braanis gebooren
 te Glaste in Engeland,
 oud twee & veertig jaaren,
 tegenwoordig gevangene
 op de Vrouwepoort deeser
 stad

Alzoo Joseph Braanis gebooren te Glaste in Engeland², oud (soo hij segt) twee en veertig jaaren, 's heeren gevangene, buyten pijn & banden van ijser bekend heeft.

Dat hij vier jaare in deeze provincie is geweest,

Dat hij met eene Griet Bollens, geboore te Delft, 't zedert mey in onegt heeft geleeft als man & vrouw.

Dat die Griet Bollens door hem beswangert is,

Dat hij & zijn bijsit met eene Kaat, wiens van³ hij zegt niet te weete, overeen is gekomen, om met elkandere te reysen.

Dat zijn bijsit & die Kaat hebbe gebedelt terwijl hij vooruyt ging.

Dat dien ook op verschijde plaatze armmeesteren hebben aangesprooken, en dat hij wanneer [se] deeze stad zijn ingegaan, buyten deselven is gebleeven.

fol. 283

Dat hij gevangene gezond lijfs zijnde, levende gemeensaam met die vrouw sig zelve dan met eeten & drinken meede genoten van het gebedelde heeft gehad.

¹ Donderdag 16 januari 1772.

² Glaste in Engeland; thans: Glaston, graafschap Rutland (East Midlands), Engeland.

³ Sic. Kaat, wiens van, lees: Kaat, wiens achternaam.

Welke gepleegde concubinatie en gecombineerde bedelaryen, direct strijdig met de ordonnantie van politie, & met de placaten deesen landen in een land of stadt alwaar goede justitie vigeert, niet kan nog behoort te werden gelededen, maar anderen ten exempele op het rigoreuste behoort te werden gestraft.

Zoo concludeert den heer Eysser razione officii uyt den naam, ende van weegen den edele grot mogende de Heeren Staaten van Holland & Westvriesland, dat hij gevangene bij vonnisse van Haar Edele Achtbare de heeren Scheepenen der stad Schoonhoven, zal werden gebannen zijne leeve lang geduurende uyt de provincie van Hollandt, & Westvrieslandt, zonder daar middelerwijl weder in te mogen koomen, op poene van swaarder straffe, en dat hij gevangene zal werden gecondemneert, in de kosten van zijn gevankenis & mise van justitie.

(was geteekent) Jan Braet

Zo is 't dat heeren Scheepenen der stad Schoonhoven, gehoord en gesien hebbende den crimineele eys van den heer Bailliuw razione officii tegens den gevangene gedaan & genomen, & doende regt, bannen de gevangene voor den tijd van ses jaar uuyt deese voorn. stadt, & den resorte vandien zonder inmiddels daar weder in te mogen koomen op poene van swaarder straffe, Ontseggen den heer Bailliuw zijne verdere eyss tegen den gevangene gedaan & genomen, & condemneere den gevangene in de kosten & mise van de justitie; Actum bij den heeren Scheepenen alle, dempto de heer ban der Geer op den 16en january 1772 & gepronuncieert ten zelve daage.

In kennisse van mij¹

gevangen den 10en january
& uytgegaan den 16en 1772.
Scheepenen verklaare dat den
gevangene haarers weetens, geen
goederen is hebbende.

fol. 283v

Den Wel Edele Gestrenge heer
Jan Braat, Bailliuw der stad
Schoonhoven, razione officii Eysser in cas
crimineel

contra

Caatje Vemeulen, geboore
kort bij Cleef, oud vier
& veertig jaaren, tegenwoordig
gevangene onder de raadhuysse
deeser stadt

Alzoo Caatje Vermeulen, geboore kort onder Kleeff², oud zo zij zegt ontrent vier & veertig jaaren, 's heeren gevangene buyten pijn & banden van ijzer, bekent heeft.

Dat zij ontrent drie & veertig jaaren gelededen in deese provincie is gekomen.

Dat zij in de Zeeve Provincien & nu zeedert drie jaaren hier onstreeks gesworven heeft,

Dat zij de kost heeft gewonnen met het liedjes zingen, met nieuwe tijdingen & matte te loopen, & met boerenwerk, als zij niet op de kermissen was;

Dat zij vijff jaaren met een Oostindisch vader³ in onegt heeft geleefd als man & vrouw.

Dat zij gesonds lijff heeft gebedelt;

Dat zij den derden deeser met een manspersoon die alhier te gelijk met haar is geapprehendeert, & met een bijzit van die, overeen is gekomen, om met elkanderen een streekje⁴ te maaken;

Dat zij met medegevangene zijn bijzit, die hoog swanger was, heeft gehandelt, terwijl die medegevangene vooruyt ging.

Dat zij met die bijzit op verschijde plaatse armmeesteren heeft aangesprooken; En dat zij in deese stadt van een armmeester had gesegt, dat het vrouwspersoon, dat met haar gevangene hier was gekoomen, een weduwe uyt Den Bos, en in arbjid was, en dat zulks was afgesprooken.

Dat het manspersoon, den medegevangene, buyte deese stad was gebleeve, en dat zij tezame gemeensaam levende met eten & drinken, hij dan ook genot van het gebedelde had gehad.

Welke gepleegde concubinatie & bedelaryen, soo

¹ Naam van de secretaris niet vermeld.

² Cleef / Kleeff; Kleef, Noordrijn-Westfalen, Duitsland.

³ Sic. vader, lees: vaarder?

⁴ GTB. Streek; sluwe, slinkse, slimme of bedriegelijke daad.

fol. 284 alleen, als gecombineert direct strijdig met de ordonnantie van politie & met den placcaten deezen lande, in een land of stad, alwaar goede justitie vigert, niet kan nog behoort te werden geleeden, maar anderen ten exempelen op het rigoreuste behoort te werden gestraft. Zoo concludeert den heer Eysser razione officii uyt den naam & van weegen den edelen Groot mogende Heeren Staaten van Hollandt & Westvrieslandt, dat zij gevangene bij vonnisse van Haar Edele Achtbaren de heeren Scheepenen der stad Schoonhoven zal werden gebannen, haar leeven lang gedurende, uyt de provintie van Hollandt & Westvrieslandt, sonder daar middeler wijlen weeder in te mogen koomen, op poene van swaerder straf, en dat zij gevangene wijders zal werden gecondemneert in de kosten van haar gevangenien & misen van justitie.

(was geteekent) Jan Braet.

Zo is 't dat heeren Scheepenen der stad Schoonhoven, gehoord & gesien hebbende, den crimineele eysch van den heer Balliuw razione officii tegens de gevangene gedaan, & genome, & doende regt, bannen den gevangene voor den tijd van ses jaar uyt deese voorn. stad, ende den resorte van dien, sonder inmiddels daar weder in te mogen koomen, op poene van swaerder straffe, Ontseggen den heer Balliuw zijnen verdere eysch tegens de gevangene gedaan & genomen, & condemneeren den gevangene in de kosten, & misen van justitie. Actum bij de heeren Scheepenen alle, dempto de heer Jan van der Geer op den 16en january 1772, en gepronuntieert ten selve daage.

In kennisse van mij
[ ]

gevangen den 10en january
uytgegaan den 16en dito 1772.
Scheepenen verklaare dat den
gevangene haarers weetens, geen
goederen is hebbende.

fol. 284v

Vergadering van heeren scheepenen den 13en oktober 1772¹

praesent heeren Scheepenen alle, demptis de heer de Groot, [&] Carnier

Den Wel Edele Gestrenghe heer Jan Braad
Bailliuw der stad Schoonhoven, razione officii
Eysser

contra

Arnoldus Steekelenburg, minderjarige
jonkman, voor zoveel noode geadsisiteert
met desselvs vader Jacobus Steekelenburg
woonende te Schoonhoven gedaagde

omme eysch te doen

Compareerde voor de Edele Achtbaare heeren Scheepenen der stad Schoonhoven Leendert Boer junior, als procureur van den Wel Edele Gestrenghe heer Jan Braet, heer Balliuw der stad Schoonhoven, razione officii Eysser, ten eenre
contra

Arnoldus Steekelenburg minderjarige jonkman, voor zoveel desnoods geadsisteert met desselvs vader Jacobus Steekelenburg woonende te Schoonhoven, voorts gedaagde ter andere zijde ende deede zeggen,

Dat den gedaagde zig niet heeft ontsien om op woensdag den 9e september 1772, des avonds ontrent half tien uren in 't steegje bij Martinus Hombergh binne deeze stad met de persoon van Leendert Smith, mede alhier woonagtig te vegten, ende pluykharen, tot so lange, dat den gedaagde welke boven op de voorn. Leendert Smith leyde, daarvan afgetrokken is geworden en alsoo sodanige misdaad niet ongecorrigeert kan blijve, maar andere ten voorbeelden behoort te worde gestraft, zoo is den heer Eysser razione officii genoodsaakt geworden, den gedaagde daarover voor den U Edele Achtbare te dagvaerden.

Mits welke & andere redenen in tijde & wijle is 't nood nader te allegueeren de voorn. procureur inden name als boven eysch doende, Concludeerde dat den gedaagde over en ter saake als

¹ Dinsdag 13 oktober 1772.

vooren bij vonnisse van U Edele Achtbare zodanig zal werden gecorrigeert, ofte in zijne goederen gemulctteert, als de Edele Achtbare heeren Scheepenen, deeser stad, naar exigentie van zaake bevinden & oordeele zullen te behooren, cum expensis, ofte tot anderen etc.

(was geteekent) Leendert Boer junior
1772

fol. 285 Boer als procureur van den heer Eysser ratione officii met deselve in judicio present, versocht vermits Arnoldus Steekelenburg in judicio comparerende sonder geadsisteert te zijn met desselvs vader en hij zoo door zijne minderjarigheid geen persoon is hebbende en geen defentie is doende, het eerste default met het profijt als naar regten.

Heeren Scheepenen houden het voorenstaande versoeck in statu, tot den volgende regtdag.

fol. 285 **Vergadering van heeren Scheepenen**
den 22en oktober 1772¹ praesent de heeren Scheepenen
allen

Den Wel Edelen Gestrenghe heer Jan Braet,
Balliuw der stad Schoonhoven, ratione officii
Eysser

contra

Arnoldus Steekelenburg, minderjarig
jonkman, voor zooveel des noode ge-
adsisiteert met desselvs vader Jacobus
Steekelenburgh woonende te Schoon-
hoven, gedaagde

Omme dispositien te hebben op 't verzoek van default, op den laastleeden regtdag alhier ter rolle gedaan

Heeren Scheepenen disponeeren op 't verzoek van default laastlede regtdag alhier ter rolle gedaan, verleene het eerste default met het profijt als naar rechten.

fol. 285v **Vergadering van heeren**
Schepenen den 29 oktober 1772²
praesent allen
dempto de heeren De Groot en Carnier

Den Wel Edelen Gestrenghe heer Jan Braet,
Balliuw der stad Schoonhoven
ratione officii Eysser

contra

Arnoldus Steekelenburgh
minderjarig jonkman, voor zoo-
veel des noode geadsisiteert met
desselvs vader Jacobus Steekelen-
burgh woonende te Schoonhoven
gedaagde

Omme het eerste verleende default te purgeren offte wel het tweede default met den edicte vandien te hooren verzoeken.

De gedaagdens in judicio praesent versoecken purgee van het eerste default.

Boer als procureur van den heer Eysser ratione officii consenteert in de versogte purge, mits betaalende de kosten op het eerste verleende default gevallen.

¹ Donderdag 22 oktober 1772.

² Donderdag 29 oktober 1772.

Den gedaagdens in judicio praesent neemen aan de kosten op het eerste defaut gevallen te sullen voldoen en versoeken voorts behoudens alle exeptien en defensien copie uyt den eysch ende dag.

Boer consenteert in 't versoek van copie uyt den eysch en levert deselve in judicio over.

De gedaagdens declareren de copie van eysch in judicio te hebben overgenomen.

Schepenen fiat. purge, mits betalende de kosten op 't eerste defaut gevallen.

fol. 286

**Vergadering van heeren
Scheepenen den 3en december 1772¹ praesent
allen**

Den Wel Edelen Gestrenghe heer
Jan Braet, Bailliuw der stad
Schoonhoven, racione officii Eysser
contra
Arnoldus Steekelenburgh
minderjarig jonkman, voor zoo-
veele des noode geadsisiteert
met desselvs vader Jacobus
Steekelenburgh, woonende
te Schoonhoven gedaagde

Omme te antwoorden

Boer als procureur van den heer Eysser racione officii versoekt, vermits de gedaagdens in gebreeke blijve te antwoorde; verstek van antwoord, en voor 't profijt vanden admissie om te mogen dienen van intendit.

Schepenen fiat.

fol. 286v

**Vergadering van Bal-
liuw en Scheepenen den 1e
january 1773² praesent allen dempto de heeren
Jan van der Geer en dr. Carolus Carnier**

De heer Balliuw leeverd aan heeren Schepenen over de volgende crimineele eysch mitsgaders de vrijwillige confessie van den gevangene ende verzoekt daar op regt.

Crimineele eysch
gedaan maaken, en de Edelagtbare
heeren Scheepenen der stad
Schoonhoven overgelevert uyt
den naam en van weegens den
Wel Edele Gestrenghe heer Jan Braet,
als Balliuw van deselve stad
racione officii Eysser in cas crimineel op
de confessie
op ende jegens
Arie de Vrankrijker 's heeren
gevangene

Alzoo Arie de Vrankrijker, oud ruym ses & dertig jaaren, geboortig van Bergambagt, en zeedert twee jaaren dienaar der justitie hier ter steede, tegenswoordig 's heeren gevangene, aan de Edele Achtbaare heeren Scheepenen der stad Schoonhoven buyten pijn en banden van ijsen bekent heeft.

Dat hij gevangene op vrijdag den 6e november 1772 des avonds omtrent ses uren is gekoomen ter huuse van Waling Gravelaar hospes³ in het Regthuys van Zevender, alwaar hij gevangene onder

¹ Donderdag 3 december 1772.

² Vrijdag 1 januari 1773.

³ *GTB*. Hospes; Waard in een logement of in een herberg: gasthouder of herbergier.

anderen gevonden heeft Arie Gerritze Straver door de wandeling genaamt Arie den Boschlooper woonende in 't benedeneind van Lopick. Dat hij gevange aldaar een glas bier gecommandeerd hebbende, de voorn.

fol. 287

Walich Gravelaar heeft gesegt laten wij met ons drien een fles wijn neemen. Dat hij gevange aan gemelde Arie Gerritze Straver een glas wijn heeft gepresenteert &

Dat deselve zeide, met geen diender te willen drinken;

Dat door den gemelde Arie Gerritze Straver, aan den gevange zijnde gepreoneert, om een fles wijn te wedden, wie het meeste geld inden sak had, den gevange het gewonnen heeft, dog Arie Straver de verlooren fles wijn niet heeft willen geeven, onder voorwendsel dat de vrouw van Waalings aan den gevange eenig geld had toegestooken;

Dat gemelde Arie Gerritze Straver hem gescholden heeft, voor een schelm & schurk, zonder dat hij gevange deselve Arie Gerritze Straver gescholden heeft; dat gemelde Arie Gerritze Straver & den gevange met elkander agter het scherm, staande op de vloer van gemelde Waling Gravelaar gesproken hebbende, Arie Gerritze Straver des avonds ontrent agt uren uyt de voorsz. huysinge van voorn. Waaling Gravelaar is heenen gegaan;

Dat hij gevange met gemelde Arie Gerritze Straver of kort na hem uyt de voorsz. huysinge van Waling Gravelaar zijnde gegaan, & gemelde Arie Gerritze Straver hem gevange versogt hebbende mede te gaan, hij gevange besijden de schuur van Waling Gravelaar wat is blijven staan, terwijl Arie Gerritze Straver voortging, & dat hij gevange hem toen weder gevolgt is.

Dat hij gevange gemelde Arie Gerritze Straver welke wel wist, dat hij gevange hem uyt het huys van voorn. Waaling Gravelaar volgde, dog niet geweeten heeft dat hij gevange hem vervolgte nadat hij besijden de schuur van Waaling Gravelaar was blijven staan, met gaan ingehaalt heeft op het zandpad onder Willige Langerak, het welk hij gevange toen ter tijd niet beeter heeft geweeten, of het was het zandpad van Zevender, & met zijn houwer, deselve een sak op zijn schoen hebbende, onvoorsiens van agteren inden hals een houw heeft toegebracht, zeggende hij gevange met het geeven van den houw: Hier ben ik.

Dat gemelde Arie Gerritze Straver op het toebrenge, van den eersten houw of slag hem om & naar den gevange toegedraayt heeft, & dat de gevange hem toen terstond de tweede slag in of op het voorhoofd heeft gegeven, zoo hij gevange meende met het plat van den houwer die aan weerskanten scherp is, dog dat het zijn kan,

fol. 287v

dat den houwer met het geeven van den slag een wijng in de hand is gedraayt, & dat het zo kan zijn dat hij gevange den gemelde Arie Gerritze Straver met het scherp geraakt heeft.

Dat gemelde Arie Gerritze Straver daar op is neergevallen en hij gevange welke dagt hem gekwetst te hebben, om het neervallen, & omdat hij meende bloed te hebben gesien, gebleeven is tot dat gemelde Ary Geritze Straver beweeging maakte om op te staan, dog dat hij gevange hem als toen niet op de been gesien heeft.

Hebbende hij gevange alverder geconfesseert drie houwen naar den gemelde Arie Gerritze Straver gedaan te hebben, waarvan onderandere een in een boom is aangekoomen, dog niet te weeten of hij gemelde Arie Gerritze Straver met die houw geraakt heeft, als mede dat hij gevange, als mede dat hij gevange¹ een allesints strafwaardige misdaad heeft gepleegt, & dat hij daarover nog strafwaardiger is, als zijnde geweest dienaar van de justitie.

Terwijl hij gevange tot zijne verschooning op dit alles niet anders heeft weeten in te brengen dan dat hij Ary Gerritze Straver hem gevange verscheide maalen gescholden hadt, dat hij gevange beschonken was, & ook niet geweeten heeft, dat hij gemelde Ary Gerritze Straver zo erg gekwetst hadt.

Alle welke zaken zijn van kwaade en dangereuse gevolgen, welke in een land van justitie niet kunnen worden geleden, maar vooral in een dienaar van justitie anderen ten exempel op het rigoreuste behooren te worden gestraft, weshalven, zo concludeert den heer Eysser ratione officii dat den gevange bij vonnisse van de Edele Achtbaare heeren Scheepenen der stadt Schoonhoven zal worden gecondemneert, gebracht te worden ter plaatze alwaar men gewoon is hier ter steede crimineele justitie te doen & aldaar door de scherpregter openbaarlijk te worden gegeeselt, voor den tijd van ses jaaren geconfineert inden tugthuysen deeser provincie en voorts ten eeuwigen dagen gebannen uyt de landen van Holland, Zeeland & Westvriesland zonder weeder in deselve te moogen koomen op poene van zwaardere straffe .

En eyndelijk dat den gevange zal worden gecondemneert in de kosten zijner gevankenis, & misen van den justitie ofte tot andere etc.

(was geteekent) Jan Braet

Scheepenen houden 't bovenstaande in statu tot op den 4en deeser.

fol. 288

Vergadering van Scheepenen des namiddags den 4en jan

¹ Sic. alsmede dat hij gevange, alsmede dat hij gevange, lees: alsmede dat hij gevange.

nuary 1773¹ praesent allen dempto
de heer van der Geer

Gedelibreert hebbende over den crimineele eysch van den heer Balliuw contra Arie de Vrankrijker, is na rijpe delibratie van raade met eenparigheid van alle de present zijnde leeden goedgevonden & verstaan de navolgende sententie te arresteeren.

Sententie van Arie de Vrankrijker

Alzoo Arie de Vrankrijker, oud ruym ses en dertig jaaren, geboortig van Bergambagt, en zeedert twee jaaren dienaar der justitie hier ter steede, tegenswoordig 's heeren gevange, buyten pijn en banden van ijsen bekennt heeft;

Dat hij gevange op vrijdag den 6 november 1772, des avonds omtrent ses uren is gekoomen ter huize van Waling Gravelaar hospes in het Regthuys van Zevender, alwaar hij gevange onder anderen gevonden heeft, Arie Gerritse Straver, door de wandeling genaamt Arie den Boschlooper, wonende in 't benedeneind van Lopick.

Dat hij gevange aldaar een glas bier gecommadeert hebbende, de voorn. Walich Gravelaar heeft gesegt; Laaten wij met ons drien een fles wijn neemen.

Dat hij gevange aan gemelde Arie Gerritse Straver een glas wijn heeft gepresenteert, & dat deselve zeide met geen diender te willen drinken.

Dat door den gemelde Arie Gerritse Straver aan den gevange zijnde gepreoneert, om een fles wijn te wedden, wie het meeste geld inden zak had, de gevange het gewonnen heeft, dog Arie Straver de verlore fles wijn niet heeft willen geeven, onder voorwendsel, dat de vrouw van Waling aan den gevange eenig geld had toegestooken.

fol. 288v

Dat gemelde Arie Gerritse Straver hem gescholden heeft voor een schelm, en schurk, zonder dat hij gevange deselve Arie Gerritse Straver gescholden heeft;

Dat gemelde Arie Gerritse Straver & den gevange met elkander agter het scherm, staande op de vloer van gemelde Waling Gravelaar gesproken hebbende, Arie Gerritse Straver des avonds ontrent agt uren uyt de voorsz. huysinge van voorn. Waling Gravelaar is heenen gegaan.

Dat hij gevange met gemelde Arie Gerritse Straver, of kort na hem uyt de voorsz. huysinge van Waling Gravelaar zijnde gegaan, & gemelde Ary Gerritse Straver hem gevange versogt hebbende mede te gaan, hij gevange besijde de schuur van Waling Gravelaar, wat is blijven staan, terwijl Arie Gerritse Straver voortging, & dat hij gevange hem toen weder gevolgt is.

Dat hij gevange gemelde Ary Gerritse Straver, welke wel wist, dat hij gevange hem uyt het huys van voorn. Waling Gravelaar volgde, dog niet geweeten heeft, dat hij gevange hem vervolgde nadat hij besijden de schuur van Waling Gravelaar was blijven staan, met gaan ingehaalt heeft, op het zandpad onder Willige Langerak, 't welk hij gevange toen ter tijd niet beeter heeft geweeten, of het was het zandpad van Zevender & met zijn houer, deselve een sak op zijn schoen hebbende, onvoorsiens van agteren, inden hals een houw heeft toegebragt, zeggende hij gevange met het geeven van den houw: Hier ben ik.

Dat gemelde Ary Gerritse Straver op het toebrengen van den eersten houw of slag hem om en naar den gevange toegedraait heeft, & dat de gevange hem toen terstond de tweede slag in of op het voorhoofd heeft gegeven, zoo hij gevange meende, met het plat van den houer dien aan weerskanten scherp is, dog dat het zijn kan, dat den houer met 't geeven van de slag, een wijng in de hand

fol. 289

is gedraayt, & dat het zo kan zijn, dat hij gevange den gemelde Ary Gerritse Straver met het scherp geraakt heeft.

Dat gemelde Arie Gerritse Straver daar op is neergevallen & hij gevange welke dagt hem gekwest te hebben, om het neervallen, & omdat hij meende bloed te hebben gesien gebleeven is, tot dat gemelde Ary Gerritse Straver beweeging maakte om op te staan, dog dat hij gevange hem als toen niet op de been gesien heeft.

Hebbende hij gevange alverder geconfesseert, drie houwen naar den gemelde Arie Gerritse Straver gedaan te hebben, waarvan onderandere een in een boom is aangekoomen, dog niet te weeten, of hij gemelde Ary Gerritse Straver met die houw geraakt heeft, als mede dat hij gevange een allesints strafwaardige misdaad heeft gepleegt, & dat hij daarover nog strafwaardiger is, als zijnde geweest dienaar van de justitie.

Terwijl hij gevange tot zijne verschooning op dit alles niet anders heeft weeten in te brengen, dan dat hij Ary Gerritse Straver hem gevange verscheide maalen gescholden hadt, dat hij gevange beschonken was, & ook niet geweeten heeft, dat hij gemelde Ary Gerritse Straver zo erg gekwetst hadt;

Alle welke zaken zijn van kwaade & dangereuse gevolgen, welke in een land van justitie niet kunnen worden geleden, maar vooral in een dienaar van de justitie anderen ten exempel op 't rigoreuste behooren te worden gestraft. Zoo is 't dat heeren Scheepenen der stad Schoonhoven gesien hebbende den crimineelen eysch & conclusie van den heer Jan Braadt, Balliuw deeser stad,

¹ Maandag 4 januari 1773.

& den Landen van Belois, ratione officii op ende jegens den voorn. gevange Ary de Vrankrijker gedaan & genoomen, & voorts gehoord de vrijwillige confessie van den gevangene, doende regt uyt den naam & van weegens de Edel Groot Mogende Heeren Staaten van Holland & Westvrieslandt, den voorn. gevangene hebben gecondemneert, gelijk haar Edele Achtbaare deselve condemneren mits deese,

fol. 289v omme gebragt te worden ter plaatze alwaar men alhier gewoon is, crimineele justitie te doen, ende aldaar aan een paal, met deselve houwer, daarmede hij Ary Straver zoo onmenschelijk & onvoorsiens heeft gequest, boven zijn hoofd aan die selve paal gebonden, op het strengste te worden gegeeselt, bannen voorts ten eeuwige daagen, uyt de landen van Holland, Zeeland, & Westvrieslandt mitsgaders den gestigte van Utrecht, zonder ooyt daar weder binnen te moogen koomen, op pene van zwaardere straffe, en condemneeren hem in de kosten & misen van justitie, ontseggen wijders den heer Bailliuw zijne verdere eysch & conclusie, ten lasten van den gevangene gedaan & genoomen. Aldus gedaan & gearresteert bij de heeren Scheepenen allen, dempto den heer van der Geer, op den 4en january 1773 en gepronuncieert & geexecuteert¹ op den 10en january 1773.

In kennisse van mij secretaris

[ ]

Gevangen den 8en november 1772
en uytgegaan² den 10en january 1733.
Scheepenen verklaare, dat den
gevangene haarers weetens, geen
goederen is hebbende.

fol. 290

**Vergadering van Schee-
penen den 12e juny 1773³** praesent allen
dempto de heer dr. Willem van Lil.

De Wel Edele Gestrenge heer Jan Braet, Bailliuw deze stadt Schoonhoven, ratione officii legt aan de Edele Achtbare heeren Scheepenen deeser stad over zijne weledelens informatie ten lasten van Cornelis van Maurak burger & inwoonder deeser stad, & versocht op de faiten daarinne vervat, tegens deselve apprehensie corporeel.

Heeren Scheepenen houden het bovenstaande versoek in deliberatie tot heede over agt daagen.

fol. 290

**Vergadering van heeren
Scheepenen den 17en juny 1773⁴** praesent
allen dempto de heer dr. Willem van Lil

Heeren Scheepenen bij resumptie gedelibreert hebbende over 't versoek van apprehensie corporeel op Cornelis Maurak door den heer Bailliuw Jan Braet, op den 12e juny 1773 gedaan, houden het voorsz. versoek van apprehensie voor als nog in deliberatie tot aanstaande maandag.

fol. 290

**Vergadering van heeren
Scheepenen den 25en juny 1773⁵** praesent
allen dempto de heer dr. Carolus Carnier

Heeren Scheepenen, wederom bij resumptie gedelibreert hebbende over 't versoek van apprehensie corporeel op Cornelis Maurak door den heer Bailliuw Jan Braet, op den 12en juny deeses jaars 1773 gedaan, wijsen het selve van de hand, maar perniteeren⁶ egter daarentegen den heere heer Bailliuw om bij citatie in persoon te procedeeeren.

¹ Bovenschreven staat: geeschapeert.

² Bovenschreven staat: geeschapeert.

³ Zaterdag 12 juni 1773.

⁴ Donderdag 17 juni 1773.

⁵ Vrijdag 25 juni 1773.

⁶ Perniteeren, is verbeterd uit persisteeren.

fol. 290v

Vergadering van Bailliuw en Scheepenen den 7en juny 1774.¹ Present heeren Scheepenen allen demptis de heer Willem van Solingen, Pieter de Groot & Johannis van der Cloese Sickinga

Eysch in cas crimineel gedaen maaken en aan de Edele Achtbare heeren Scheepenen der stadt Schoonhoven ofgegeven uyt den naam & van weegen den Wel Edele Gestrenge heer Jan Braet, Bailliuw der stede Schoonhoven voorn. ratione officii Eysser in cas crimineel op confessie ter eenre op ende jegens Anna Elisabeth Lijters 's heeren gevangen alhier ter andere zijde

Alzoo Anna Elisabeth Lijters oud 43 jaaren geboortig buyten den stadt Briele, & tegenwoordig 's heeren gevangen alhier buyten pijn & banden van ijzer aan de edelen achtbaaren heeren Scheepenen deeser stadt Schoonhoven bekent heeft, dat zij gevangen inden voorsz. stadt Briel getrouwt zijnde met eenen Pieter Alleger vandaar is vertrokken naar Hellevoetsluys, en aldaar haaren voorn. man, welken zij segt nog in leeven te zijn, verlaaten zeedert drie jaaren heeft gevagebondeert, en zig geneert met over al te loopen beedelen: Dat zij daar over ook bereids vagebondeeren, & bedeelende continueerende voorleeden vrijdag den 3en juny 1774 is gekoomen aan een boerenhuys staande aan den dijk even buyten deese stadt, dat zij, schoon aldaar toen niemand thuys was, dan twee kinderen in het voorsz. huys is ingegaan, & het vuur aan den haart met zwavelstokken heeft aan gestookt, onder vermeendzel, & met oogmerk, zo zij zeide, van aldaar coffijwaater te willen kookken. Dat daar op een der voorsz. kinderen beginnende te schreeuwen, anderen menschen

fol. 291

in huys sijn gekoomen, en haar gevangen aldaar gevonden hebben, waarna zij gevangen binnen deese stadt is gekoomen en alhier geapprehendeert geworden. Dat mitsdien den gevangen niet anders te considereeren dan een vagebondeerende landloopster, Ja selfs stoute bedelaresse, welke van die manier leevende door eene detensie niet heeft kunnen worden afgeschrikt. Al het welke zijnde zaaken van kwade gevolgen, welke in een land van justitie niet kunnen worden geleeden maar anderen ter exampel behooren te worden gestraft. Zoo concludeert den heer Eysser ratione officii dat den gevangen bij vonnisse van u Achtbare zal worden gecondemneert in de gevankenisgegeeselt, & voorts gebannen te worden uyt de provincie van Hollandt ten eeuwigen daagen zonder weederom binnen deselve te moogen koomen, op poene van andermaal openbaarlijk gegeeselt, gebrandteekent, & op gelijke poene gebannen te worden, of zoodanig anders zal worden gestraft, als U Edele Achtbare zullen oordeelen te behooren, mitsgaders gecondemneert in de kosten, en misen van justitie, en die van haare gevankenisge.

(was geteekent) Jan Braet

Scheepenen der stadt Schoonhoven gesien ende geexamineert hebbende den criminele eysch, en conclusie van den heer Bailliuw Jan Braet, ratione officii Eysser op ende jeegens Anna Elisabeth Lijters, 's heeren gevange, ende geleth daar op te letten stont, doende regt, condemneeren den gevange omme voor den tijd van vier daagen in besloote hegtenisse geset te worden te water en te, en voorts in de betaaling van de kosten van haare gevangenisse & misen van justitie, als dan ordonneerende, dat deselve de facto door 's heeren dienaar uyt de stadt zal werden geleid, met verbod vandaar nooyt weeder inne te moogen koomen op poene van swaarder straffe, ontseggen wijders den heer Eysser zijnen verdere eysch & conclusie tot lasten van den gevange gedaan en genoomen. Actum bij den heeren Scheepenen Nicolaas de Fremery, Jan van der Geer, Aarnout Roels, Wybrandt Hermanus van der Sluys op den 7en juny 1774.

In kennisse van mij, bij absentie van den secretaris Gerbrandt van Overveldt

Scheepenen verklaaren dat

¹ Dinsdag 7 juni 1774.

den gevangene hunnens weeten
geeng goederen is heb-
bende.
Gevangen den 3en juny 1774
& uytgegaan den 10en daaraan
volgende.

fol. 291v

**Vergadering van heer Bal-
liuw en Scheepenen den 27en
september 1774.**¹ Praesent heeren Schee-
penen allen demptis de hee-
ren Pieter de Groot, Jan van der Geer, Johannis
van der Cloese Sickinga

Pro Justitia

Eysch

Den Wel Edele Gestrenghe heer
Jan Braet, Bailliuw der stadt
Schoonhoven, racione officii Eysser in
cas crimineel

contra

Balthus Hoffman geboortig
te Hilkersdorff in Witsberg², oud
agt en vijftig jaaren, tegenwoor-
dig gevangene onder den raadhu-
ze deeser stadt

Alzoo Balthus Hoffman, geboortig te Hilkersdorf in Witsberg, oud (zo hij zegt) agt en vijftig jaaren, 's
heeren gevangene bekent heeft:

Dat hij gevangene op woensdag de 21e september deeses jaars 1774, den maandags omtrent half
drie uren met een bos hout is komen gaan, na deeze stadt toe.

Dat hij kort langs den dijk gesprokkelt had.

Dat onder dat hout hem gevangene voor heeren Scheepenen vertoond, groen hout was & sommige
stukken uyt de grienden moesten afgerukt zijn,

Dat hij op die wijze verschijde maalen en dat wel drie jaaren lang, des somers hout gehaalt heeft.

Dat hij gevangene wel met twee bosschen hout op elkander aen & een jak spaanderen daar op in
de stadt gekoomen is.

Dat hij de spaanderen had gehaalt uyt een grient die gehakt was.

Dat hij gevangene wel gewaarschout is geworden, op die wijze geen hout te moogen haalen.

En dat hij gevangene geen hout in koop gehad heeft;

Welke misdaden strijdig zijn teegens de wetten insonderheit teegens de publicatie van Haar
Edele Groot Achtbare de Heeren van de Magistraat deeser stadt, van dato 15en mey 1723
gerenoveert op poene van lijfstraffe den 2en february ende 5e october 1740.

fol. 292

Zoo concludeert den heer Eysser racione officii dat hij gevangene bij vonnisse van heeren
Scheepenen deeser stadt, op en ten zaake voorz. zoodanig arbitrair zal worden gestraft ende
gecorrigeert, als haar edel Achtbare na exigentie van zaaken zullen oordeelen te behooren ende
dat wijders den gevangene sal worden gecondemneert in de kosten ende misen van justitie.

(was geteekent) Jan Braet

Sententie van Balthus Hoffman

Alzoo Balthus Hoffman geboortig te Hilkersdorf in Witsberg, oud (zo hij zegt) 58 jaaren, 's heeren
gevangene bekent heeft:

Dat hij gevangene op woensdag de 21e september deeses jaars 1774 den maandags omtrent half
drie uren met een bos hout is komen gaan na deeze stadt toe dat hij kort langs den dijk
gesprokkelt had.

Dat onder dat hout hem gevangene voor heeren Scheepenen vertoond, groen hout was ende
sommige stukken uyt de grienden moesten afgerukt zijn.

¹ Dinsdag 27 september 1774.

² Witsberg; Witzberg in Zwitserland ?

Dat hij op die wijze verscheyde maalen en dat wel drie jaaren lang des somers hout gehaalt heeft. Dat hij gevangene wel met twee bosschen hout op elkander aen ende een jak spaanderen daar op in de stadt gekoomen is.
 Dat hij de spaanderen had gehaalt uyt een grient die gehakt was.
 Dat hij gevangene wel gewaarschout is geworden, op die wijze geen hout te moogen haalen. En dat hij gevangene geen hout in koop gehad heeft.
 Welke misdaden strijdig zijn teegens de wetten insonderheit teegens de publicatie van Haar Edele Groot Achtbare de Heeren van de Magistraat deeser stadt, van dato 15en mey 1723. gerenoveert op poene van lijfstraffe den 2en february & 5e october 1740.¹

Zoo is 't dat heeren Scheepenen der stadt Schoonhoven, gesien en geëxamineert hebbende den eysch van den heer Bailliuw racione officii teegens de gevangene gedaen, en genomen, & doende regt, condemneeren den gevangene omme voor den tijt van drie maal vier en twintig uren, in besloote hegtenisse geset te worde, te water en te brood, & voorts in de betaaling van de kosten van zijne gevangenis & misen van justitie, ter taxatie & moderatie van heeren Scheepenen, actum bij de heeren Scheepenen De Fremery, van Solingen, De Groot en Roels op den 27e september 1774, en gepubliceert ten selve daage.

In kennisse van mij secretaris
 [ ]

Gevangen den 23en september 1774, en uytgegaan den 30en daaraanvolgende.
 Scheepenen verklaaren, dat den gevangene hunnes weetens geen goederen is hebbende.

fol. 292v

Vergadering van heeren Bailliuw, en Scheepenen den 13en december 1774.² Praesent heeren Scheepenen allen dempto de heer Johannis van der Cloese Sickinga

Eysch

Pro Justitia

Den Wel Edelen Gestrenghe heer Jan Braet, Bailliuw der stadt Schoonhoven, racione officii Eysser in cas crimineel
 contra
 Adrianus van Gessel, alias den Blic, geboortig van Schoonhoven, oud zo hij zegt te denken agtien jaaren, dog na het blijkt van het doopboek drie en twintig jaaren, tegenwoordig gevange onder den raadhuyze deeser stadt.

fol. 293

Alzoo Adrianus van Gessel, alias den Blic, geboortig van Schoonhoven, oud zo hij zegt te denken agtien jaaren, dog na blijk van het doopboek drie en twintig jaaren 's heeren gevange, zig niet ontzien heeft, om in de gepasseerde maand november, onder en met een groot complot jongens zeer baldadig langs 's heeren straeten te loopen, & allerhande onregeltheeden uyt te voeren, en wijders van zig heeft kunnen verkrijgen, om bij zekere Koen van Os, binnen deese stadt, met een swaare steen eenige glaasen in te gooyen, en voorts buyten pijn, en banden van ijser bekent heeft:

Dat hij gevange, zo hij dagte, voor de laatste Schoonhovense kermis door aanzetting van zekere vrouwspersoon met een ladder, welke hij gevangen uyt zijn ouders huys gedraagen heeft, des nagts om elf uren is geklommen bij de goot van Guilliam de Klerk binnen deese stadt, terwijl hij gevange een ander vrouwspersoon op den uytzicht had geplaatst, en wijders van die goot, een stuk loot met een mes heeft afgesneeden, en uyt vreesse, dat er volk zoude koomen, als thoen daar

¹ De tekst na Sententie van Balthus Hoffman tot en met & 5e october 1740 in de marge.

² Dinsdag 13 december 1774.

meede is uytgescheyden, dat hij gevangen vervolgens dat loot heeft gebragt ten huysze van het eerstgemelde vrouwspersoon, en daar na verkogt aan 't huys van Anna la Meer binnen deese stadt voor zeeven stuyvers, en welk zeeven stuyvers onderling door hem gevange & zijne complicen zijn verdeelt geworden.

Dat voorts hij gevange van hout, dat hij gevange moeste brengen, ten huysen van die geenen alwaar hij gevange in dienst was, heeft afgenoomen eenig hout, en gegeeven aan de huysvrouw van Jan Saton de jonge.

Dat hij gevange ontrent zes jaaren geleeden, op aanzetting van de jongens van Jan Meer bij Willem Bel, binnen deeser stadt een koek heeft gestoolen.

fol. 293v

Dat hij gevange al verder van een smous, die met een tafeltje op de markt stond heeft gestoolen een nieuw broodtmes, en op een ander tijd meede van een smous, die op de markt stond, een paar gespjes, en dat hij het mes & gespjes terstond heeft overgegeven, aan zijne complicen die daar teegenswoordig was.

Dat hij gevange wijders gestoolen heeft, een koek van Visser op de laatste Schoonhovense kermis.

Een oude tabaksdoo van een smous op de markt meede op de laatste Schoonhovense kermis.

Een paar looye gespen, op woensdag van de laatste Schoonhovense kermis uyt een kraamtje.

Een mes voor de laatste Schoonhovense kermis uyt een kraamtje.

Een snuyfdoo van papier voor Schoonhovense kermis laastleeden uyt een kraamtje.

Een schaar voor de laatste Schoonhovense kermis meede uyt een kraamtje en een bolletje broot van de toonbank uyt het huys van Egbert Bel voor de laatste Schoonhovense kermis.

Welke dieverijen als strijdig teegens den placcaten, deeser lande, in een land van justitie niet kunnen of moogen werden getollereert maar andere ten exemple op het rigoreuste behoore te werden gestraft.

Zoo concludeert den heer Eysser ratione officii uyt den naam ende van wegens de Edele Achtbare Heeren Scheepenen van Holland ende Westvrieslandt, dat hij gevange bij vonnisse van de Edele Achtbare heeren Scheepenen der stadt Schoonhoven voorn. zal werden gecondemneert, gebragt te worden op het schavot, plaatze alwaar men gewoon is, crimineele justitie te doen, en aldaar wel strengelijk ter discretie van heeren Scheepenen met roeden, zal werden gegeeest, ende met deeser stadtswapen

fol. 294

gebrandmerkt, en voorts gebannen uyt den Lande van van Hollandt, en Westvrieslandt ten eeuwigen daage, zonder ooyt daar weeder binnen te moogen koomen op poene van swaarder aan den lijve te zullen worden gestraft, en dat hij gevangen wijders zal werden gecondemneert in de kosten van zijne gevankenis, & misen van justitie.

(was geteekent) Jan Braet

Vonnis van Adrianus van Gessel alias den Bliet

Alzoo Adrianus van Gessel, alias den Bliet, geboortig van Schoonhoven, oud zo hij zegt te denken agtien jaaren, dog na blijk van het doopboek drie en twintig jaaren 's heeren gevange, zig niet ontzien heeft, om in de gepasseerde maand november, onder en met een groot complot jongens zeer baldadig langs 's heeren straeten te loopen, ende allerhande ongeregeltheeden uyt te voeren, en wijders van zig heeft kunnen verkrijgen, om bij zeekere Koen van Os, binnen deese stadt, met een swaare steen eenige glaasen in te gooyen, en voorts buyten pijn en banden van ijser bekent heeft:

Dat hij gevange, zoo hij dagte voor de laatste Schoonhovense kermis, door aanzetting van zeeker vrouwspersoon, met een ladder, welke hij gevangen uyt zijn ouders huys gedraagen heeft, des nagts om elf uren is geklommen bij de goot van Guilliam de Klercq binnen deese stadt, terwijl hij gevange een ander vrouwspersoon op den uytblik had geplaast, en wijders van die goot, een stuk loot met een mes heeft afgesneeden, & uyt vrees, dat er volk zoude koomen, als thoen, daarmeede is uytgeschijden;

fol. 294v

Dat hij gevangen vervolgens, dat loot heeft gebragt, ten huysze van het eerstgemelde vrouwspersoon, en daarna verkogt, aan 't huys van Anna la Meer binnen deese stadt voor zeeven stuyvers, en welk zeeven stuyvers onderling door hem gevange & zijne complicen zijn verdeelt geworden.

Dat voorts hij gevange van hout, dat hij gevange moeste brengen, ten huysze van die geenen alwaar hij gevange in dienst was, heeft afgenoomen eenig hout en gegeeven aan de huysvrouw van Jan Saton de jonge.

Dat hij gevange ontrent zes jaaren geleeden op aanzetting van de jongens van Jan Meer bij Willem Bel binnen deeser stadt een koek heeft gestoolen;

Dat hij gevange al verder van een smous die met een tafeltje op de markt stond heeft gestoolen een nieuw broodtmes, en op een ander tijd meede van een smous, die op de markt stond, een paar gespjes, en dat hij het mes en de gespjes terstond heeft overgegeven aan zijne complicen die daar teegenswoordig was.

Dat hij gevange wijders gestoolen heeft een koek van Visser op de laatste Schoonhovense kermis.

Een oude tabaksdoos van een smous op de markt, meede op de laatste Schoonhovense kermis.
 Een paar looyen gespen, op woensdag van de laatste Schoonhovense kermis uyt een kraamtje.
 Een mes voor de laatste Schoonhovense kermis uyt een kraampje.
 Een snuyfdoos van pampier voor Schoonhovense kermis laastleeden uyt een kraamtje.
 Een schaar voor de laatste Schoonhovense kermis meede uyt een kraampje en
 Een bolletje broot van den toonbank uyt het huys van Egbert Bel voor de laatste Schoonhovense kermis.

Welke dieverijen als strijdig teegen den placcaten deeser lande, in een land van justitie niet kunnen of moogen werden getollereert maar andere

fol. 295

ten exemple op het rigoreuste behooren te worden gestraft.

Zoo is het, dat heeren Scheepenen gezien en geëxamineert hebbende den crimineele eysch, en conclusie van den heer Jan Braet, Bailliuw deeser stadt, en den Lande van Belois, en na rijpe deliberatie doorgesien en overwoogen hebbende al het gunt ter materie dienende was, en heeft moogen moveeren, doende regt uyt den naam ende van weegens Haar Edele Groot Mogenden de Heeren Staaten van Holland en Westvriesland, bannen den voorn. gevangen, voor den tijd van vijftien agtereenvolgende jaaren uyt den landen van Hollandt, en Westvriesland, mitsgaders den Gestichte van Utrecht, zonder middelerwijl daar weeder in te mogen koomen, op poene van swaarder straffe, ontseggen den heer Eysser sijne verdere eysch, en conclusie, en condemneeren den gevangene inden kosten en misen van justitie.

Aldus gearresteert & gepronuncieert den 19en december 1774.¹

In kennisse van mij bij
 absentie van den secretaris
 Gerbrandt van Overveldt

gevangen den 22en november 1774
 & uytgegaan den 19 december daaraanvolgende.
 Scheepenen verklaaren dat den gevangene hunnes weetens geen goederen is hebbende, als meede dat deselve zo lange onvermijdelijk ten dienste van de justitie in apphrehensie heeft moeten blijven.

fol. 295v

**Vergadering van heeren
 Scheepenen den 4en juny 1776² demptis
 de heeren de Groot & van der Sluys**

Den Wel Edele Gestrenghe heer Jan Braet, Bailliuw der stadt Schoonhoven, razione officii legt aan de Edele Achtbare heeren Scheepenen deeser stadt over, Zijn Weledele informatien ten laste van Dirk Broer burger deeser stadt, & versoecht op de faiten darinne vervat, teegens deselve apprehensie corporeel, soo hij te bekomen mogte zijn, & zo hij niet te bekoomen mochte weesen, als dan dagvaardinge in persoon, desnoods bij edicte.

Heeren Scheepenen accordeeren den heer Bailliuw zijne gedaane in [deese] vorenstaande versoeck, teegen Dirk Broer.

fol. 295v

**Vergadering van heeren
 Scheepenen den 5en july 1776.³ Pre-
 sent de heeren Bailliuw, en
 Scheepenen allen, dempto de heer
 de Groot**

Op de propositie van den heer Bailliuw, is goedgevonden en verstaan, de rijssak, door Jan Hoogwinkel Gerritsz. op den 28en juny deeses jaars, met eenige goederen, uyt de Bank van Leening binnen deese stadt, sedert den 12e mey laastleeden vermist, onder de takkebosschen gevonden, leggende in het huys, laast bewoont zijnde, door Dirk Broer, welke takkenbosschen gemelde Hoogwinkel, van Cornelis Smitman burger & timmermanbaas alhier, hadde gekocht met

¹ Maandag 19 december 1774.

² Dinsdag 4 juni 1776.

³ Vrijdag 5 juli 1776.

het stadszeegel te beseegelen, en den heer Bailliuw ter hand te stellen, om van gemelde rijszak zodanig gebruyk te maaken, als Zijn Edele zal oordeelen te behooren.

fol. 296

Regtdag gehouden den 19

july 1776.¹ Praesent den heeren heer Bailliuw en Scheepenen allen, demptis de heeren de Groot, Roels, Parker de jonge, en van Nooten

Den Wel Edele Gestrenge heer
Jan Braet, vrijheer van Zevender
en Cabauw, als Bailliuw deeser stadt
Schoonhoven, razione officii Eysser
in cas crimineel

contra

Dirk Broer laast gewoont hebbende
binne deese stadt, dog thans lati-
teerende, gedaagde in persoon bij edicte

Omme versoek of versoeken
mitsgaders eysch te hooren.

Den heer Eysser razione officii vermits de non comparitie van den gedaagde in persoon, bij edicte, versocht jeegens deselven het eerste default, en voor 't profijt vandien, admisssie tot het doen van een tweede citatie bij edicte.

Heeren Scheepenen in staate, om de incompleetie van het collegie.

fol. 296

Vergadering van heeren

Scheepenen den 20en july 1776.² Praesent de heeren heer Bailliuw en Scheepenen Thomas van Kempen, van Oosterhout, Roels & Cornelis van den Bosch

Den Wel Edele Gestrenge heer
Jan Braet, vrijheer van Zevender, & Cabauw
als Balliuw deeser stadt Schoonhoven ratio-
ne officii Eysser in cas crimineel

contra

Dirk Broer laast gewoont hebbende
binnen deese stadt dog thans latiteeren-
de, gedaagde in persoon bij edicte.

fol. 296v

Omme als nog dispositie te hebben op 't versoek van het eerste default, en voor het profijt vandien, admisssie tot het doen van een tweede citatie bij edicte op gisteren, den 19en july alhier ter crimineeale rolle gedaan

Den heer Eysser razione officii versoekt als inden klacht.

Heeren Scheepenen verleenen het eerste defaultm en voor het profijt vandien, admisssie tot het doen van een tweede citatie bij edicte.

fol. 296v

Regtdag gehouden

den 6e augustus 1776.³ Praesent de heeren heer Bailliuw, en Scheepenen Thomas van Kempen, van Oosterhout, Roels, Parker de jonge & Cornelis van den Bosch

¹ Vrijdag 19 juli 1776.

² Zaterdag 20 juli 1776.

³ Maandag 6 augustus 1776.

Den Wel Edele Gestrenghe heer
Jan Braet, vrijheer van Zeven-
der, en Cabauw als Bailliuw deeser
stadt Schoonhoven, razione officii Eysser in cas
crimineel

contra

Dirk Broer, laast gewoont hebben-
de binnen deese stadt, dog thans
latiteerende gedaagde in persoon bij edicte

Omme te zien wijsen 't vordere profijit van de verleende defaultten

Den heer Eysser razione officii vermits de non comparitie van den gedaagde in persoon bij edicte, versoeckt jeegens dezelve het tweede default, en voor 't proffijit vandien admissie tot het doen van een derde citatie bij edicte.

Heeren Scheepenen verleenen het tweede default, en voor het profijit vandien, admissie tot het doen van een derde citatie bij edicte.

fol. 297

**Regtdag gehouden den
20e augustus 1776.**¹ Praesent de
heeren Bailliuw en Scheepenen
Thomas van Kempen, van Oosterhout,
Roels en Parker de jonge

Den Wel Edele Gestrenghe heer
Jan Braet, vrijheer van Zevender,
en Cabauw, als Bailliuw deeser
stadt Schoonhoven, razione officii Eysser in
cas crimineel

contra

Dirk Broer, laast gewoont
hebbende binnen deese stadt,
dog thans latiteerende gedaagde in per-
soon bij edicte.

Omme te zien wijsen 't verdere profijit van de verleende defaultten

Den heer Eysser razione officii versoeckt vermits de non comparitie van den gedaagde in persoon bij edicte, het derde default, en admissie ex superabundanti tot het doen van een vierde citatie bij edicte in persoon, vervolgens omme te dienen van intendith met de verificatien daar toe gehoorende.

Heeren Scheepenen verleenen het derde default, en admissie ex superabundanti tot het doen van een vierde citatie bij edicte in persoon, vervolgens omme te dienen van intendith met de verificatien daar toe gehoorende.

fol. 297v

**Regtdag gehouden den
3e september 1776.**² Present de
heeren Bailliuw, en Scheepenen
Thomas van Kempen, Van Oosterhout,
Roels, Parker de jonge, & Cornelis van
den Bosch

Den Wel Edele Gestrenghe heer Jan
Braet, vrijheer van Zevender en
Cabauw, als Bailliuw deeser stadt
Schoonhoven, razione officii Eysser in cas
crimineel

¹ Dinsdag 20 augustus 1776.

² Dinsdag 3 september 1776.

contra

Dirk Broer laast gewoont hebben-
de binnen deese stadt dog thans
latiteerende gedaagde in persoon bij edic-
te

Omme te zien wijsen het verdere profijt van de verleende defaulten vervolgens te zien dienen van
intendith
met de verificatien daar toe behoorende en vonnisse te hooren pronuncieeren

Den heer Eysser ratione officii versoekt vermits den gedaagde in persoon bij edicte, al wederom
niet is compareerende, het vierde default, & voor 't profijt vandien acte om te voegen bij den
intendith.

Scheepenen fiat

Den heer Eysser ratione officii dient van intendith, als onder inventaris versoekende voorts regt, en
vonnisse.

Pro Justitia

Intendith gedaan
maaken, en aan de edelen acht-
baare heeren Scheepenen der stadt
Schoonhoven overgegeeven, uyt den
naam, en van weegens de weledele
gestrenge heer Jan Braet, Bailliuw
deeser stadt ratione officii [.....]¹
van decreet van apprehensie corporeel [.....]
citatie in persoon bij edicte en
Eysser in cas crimineel ter eenre
op ende jeegens
Dirk Broer, burger en laast gewoond
hebbende binnen deezen stad gedaagde in per-
soon in 't voorsz. cas, defailliant en lati-
tant ter andere zijde.

fol. 298

- Articul 1. Omme welken intendith te fundeeren, deede de Wel Edele Gestrenge heer Eysser ratione officii
zeggen:
2. Dat op zondag den 12e augustus 1776 des smiddags tusschen twaalf en vier uren,
  3. ten huuze van Cornelis Broer, burger en geoctroyeerde bankhouder alhier,
  4. terwijl de gemelde Cornelis Broer met zijn huysgesin nae den Nieuwpoort waeren, en dus
niemand van zijn huysgesin in huys was,
  5. twee glaasen ruyten uyt het raam in de zogenaamde koekebakkerije bezijden het slot van de
deur, over het gangetje agter gemelde huys opengaende, zijn uytgebrooken.
  6. alsmeede, dat voor het deurtje van het vertrek al waar de beleende, in de bank gebragte
goederen zijn berustende
  7. door welk deurtje gemelde Cornelis Broer, deselve goederen gewoon is te ontfangen,
  8. een plank met verschijde splinters lag, na oogenschijn uyt het gemelde deurtje met een bijtel, of
mes uytgesneeden of gebrooken.
  9. Dat langs die weg de deur van de zogenaamde koekebakkerije is opengemaakt,
  10. alsmeede de schuyfraamen van het vertrek, alwaar de beleende goederen leggen, zijn
opengeschooven
  11. ende de deur van de binnenplaats, waar aan het onderste hengsel los was, 't welk te vooren
was vast geweest,
  12. beneevens de voordeur van gemelde huys welke Cornelis Broer bij zijn vertrek na Nieuwpoort
op het nagtsloth had gedaan,
te sijn open gedaan²
  14. dat vervolgens op dien tijd uyt gem, bank zijn gestoolen, verschijde beleende goederen van
goud, zilver en juweelen en eenige contante penningen
  15. En dat bij ondersoek op de houtsolder van gemelde huys onder het hout
  16. 't Welk eenigsints van zijn plaats was,
  17. Zijn gevonden vier zilvere kandelaaren
  18. dat drie van de alsoo gestoolen goederen

fol. 298v

¹ Tekstverlies door vochtschade.

² nr. 13. ontbreekt

19. In den nagt tusschen den 13en en 14e mey daaraanvolgende
20. In een zak zijn gegooyt over de muur agter den thuyt van den Wel Edele Gestrenge heer Eysser ratione officii in gemelde thuyt
21. En door gemelde Cornelis Broer, voor van hem beleende goederen zijn bekent
22. Gelijk meede des 's morgens op den 18e mey voorsz. over gemelde muur in gemelde thuyt is gegooyt een zak met geld ter somme van een hondert twee en vijftig gulden agt penningen
23. dat de Wel Edele Gestrenge heer Eysser ratione officii bij zijn informatie na het genarreerde fait is ontwaar geworden
24. dat de gedaagde in persoon en defaillant
25. (hoe) zeer hij zulks bij zijne verklaring op den 13en mey voorsz. voor U Edele Achtbare gepasseert, geheel verswijgt
26. aan het meergemelde huys van Cornelis Broer op den meergemelde 12e mey des middags, omtrent half twaalf uren heeft aangebelt;
27. dat hem gedaagde in persoon en defaillant te dien tijd is aangesegt,
28. dat er niemand thuyt was, en dat men geloofde, dat zij na den Nieuwpoort waeren
- fol. 299** 29. dat den gedaagde in persoon en defaillant op de [.....] van het gemelde huys is afgegaan, door het [.....] bij de bank
30. dat al verder den gedaagde in persoon en defaillant, niet teegenstaande hem zulks was aangesegt.
31. en hij ondervonden had, dat hem op zijn bellen aan het gemelde huys niet was oopgedaan
32. Ja, niet teegenstaande de gemelde Cornelis Broer hem zelve daags te voren had gesegt
33. misschien den volgende dag, nae de Nieuwpoort te zullen gaan
34. egter deselven 12e mey nog eens 's middags circa drie uren na het gemelde huys is gegaen, en tweemaal, circa vijf minuten agter den anderen heeft gebelt,
35. dat de gedaagde in persoon en defaillant niet teegenstaande hij den onbeschaamdheid heeft gehad
36. om nog deselve avond van gemelde 13en mey
37. wanneer de braek en het diefstal waeren ontdekt
38. meede in het gemelde huys na den dief te zoeken, en quasi nog vier zilvere kandelaars op de houtzolder, onder het hout te vinden
39. als meede om op den 13en mey voorsz. een verklaring voor U Edele Achtbare te passeeren
40. egter seedert gemelde 12e mey is geweest als een gejaagt mensch
41. dat den gedaagde in persoon en defaillant op den gemelde 13en mey daaraanvolgende aan zijn vrouw hebbende gesegt, dat hij nae Rotterdam ging
42. Zijn vrouw in de vaste persuasie zijnde dat haar man de gedaagde in persoon en defaillant na Rotterdam was vertrokken
43. ten zelve daege 's middags om een uren teegen Cornelis Smitman aan haar huys koomende, zeyde
- fol. 299v** 44. mijn man is na Rotterdam
45. dat gemelde Cornelis Smitman daar op antwoordende, dat haer man den gedaagde in persoon en defaillant niet nae Rotterdam was,
46. vermits hij Cornelis Smitman daar zoo eeven van hem gedaagde in persoon en defaillant was afgegaan,
47. de gemelde vrouw van den gedaagde in persoon en defaillant als toen zijde
48. mijn hart is zoo benauwt alsof het tusschen vier muuren gemesselt is.
49. Versoekende gemelde vrouw en haar moeder teevens aan gemelde Cornelis Smitman om hun te helpen verhuizen,
50. dat hij gedaagde in persoon en defaillant op den 14e mey 's middags bij gissing omtrent drie uren
51. met Jan Kuylenbug vleeshouwer alhier beneevens zijn zoon, meede genaamt Jan
52. is geweest in Noord Polsbroek aan het woonhuys van Hendrik de Lange bouwman aldaar
53. dat Jan Kuylenburg toen teegen den gedaagde in persoon en defaillant
54. Die zig waarschijnlijk wegens zijn beswaarde conservatie ongerust maakende
55. heeft gesegt,
56. Gij hebt domine Barovius¹ wel hooren leeren, dat die geene die vader en moeder vermoord, en daarvan berouw, en leedweesen heeft, vergiffenis kan krijgen.
57. dat de gedaagde in persoon en defaillant daar op antwoorde,
58. Ja, dat heb ik hem wel hooren leeren
59. dat de gedaagde in persoon en defaillant, vervolgens bij gemelde Hendrik de Lange geen rijtuig kunnende bekoomen,
60. vandaar met gemelde Jan Kuylenburg is gegaen na de herbergh van Gerrit van Zalm, buyten den Benschopper Poort te IJsselstijn.

¹ <http://www.dominees.nl>. Ds. S. Barovius (Samuel) komt op 12-09-1762 vanuit Veenendaal naar Schoonhoven en gaat op 10-11-1771 met emeritaat.

- fol. 300** 61. En aldaar met gemelde Jan Kuylenburg van [.....]neveldt, burger, en inwoonder te IJsselstein [.....] een chais,
 62. en zig heeft laten brengen te Utrecht in het veerhuys daar de Amsterdamsche schuyten afvaeren
 63. dat hoe zeer de gedaagde in persoon en defaillant tegen Cornelis Smitman had gesegt
 64. so wanneer deselve hem gedaagde in persoon en defaillant aanmaande om het geld, dat hij Cornelis Smitman van hem moeste hebben,
 65. dat hij gedaagde in persoon en defaillant uyt de stad ging
 66. dog dat hij over agt a veertien daegen bij zijn weederkomst hem zou betaelen
 67. De gedaagde in persoon en defaillant niettemin, zig seedert den 14e mey deeses jaars, niet alleen geheel geabsenteert zonder weeder te koomen te zijn
 68. maar dat zelfs de vrouw van den gedaagde in persoon en defaillant, inden nagt tusschen den 19 en 20 mey daaraanvolgende
 69. de meubelen uyt het huys, bewoond door den gedaagde in persoon ende defaillant, hebbende doen laaden inden Amsterdamsche schuyt
 70. ten dien ijnde expresselijk afgehuurt
 71. als meede den huysheer hebbende betaald,
 72. vervolgens ook met er woon uyt deese stad is vertrokken.
 73. Dat de Amsterdamsche schipper de gemelde meubelen door zijn broeder Ary Blanken, en knegt, hebbende doen vaeren na Maassluys.
 74. Den selven meubelen zijn gelost aan het huys van de vrouws vader van den gedaagde in persoon en defaillant te Maassluys voorn.
fol. 300v 75. en dat de gemelde Ary Blanken aldaer ook heeft gesien de gedaagde in persoon en defaillant.
 76. dat de vrouw van den gedaagde in persoon en defaillant, nadat zij eenige daagen metterwoon uyt de stad was vertrokken
 77. aan bovengemelde Cornelis Smitman heeft geschreeven een missive
 78. beginnende inden [p...ser] hoope van het welzijn etc,
 79. om zig te informeeren hoe de zaaken in Schoonhoven al gesteld waeren,
 80. dat er wijders nadat de meergemelde vrouw van den gedaagde in persoon metterwoon uyt de stad was vertrokken,
 81. de boovengemelde Cornelis Smitman heeft verkocht aan Jan Hoogewinkel, burger en koekebakker alhier
 82. omtrent vier vim¹ takken, leggende in het huys laast bewoond zijnde door den gedaagde in persoon en defaillant
 83. dat vervolgens door gemelde Jan Hoogewinkel en zijn knegts wanneer zij de gemelde takken uyt het bovengemelde huys hebben gehaald
 84. Onder de gemelde takken, nadat reeds tweemaal sesentwintig bosschen bevoorens waeren afgehaald
 85. is gevonden een rijssak die nat was, en stonk
 86. en dat in deselve rijssak zijn gevonden een quantetijt van goederen
 87. welke door Cornelis Broer, wanneer deselve aan hem zijn vertoont
 88. zijn erkent voor goederen uyt zijne bank van leening gestoolen
 89. dat al meede is bevonden dat de rijssak waarin dezelve goederen waeren,
 90. was een rijssak toebehoorende aan Leendert Rijkerkerk
 91. welke den gedaagde in persoon en defaillant van gemelde Leender Rijkerkerk heeft geleent om zijne [.....] te doen
fol. 301 92. bij gelegenheid, dat hij gedaagde in persoon en defaillant na Maassluys toe moeste om te trouwen
 93. gelijk dan ook gemelde rijssak door voorn. Leendert Rijerskerk voor de zijne is erkent.
 94. Dat de Wel Edele Gestrenghe heer Eysser ratione officii wel aanstonds na het inwinnen van zijne informatie
 95. van deese Edelagtbare Geregte op zijne ingewonne informatie heeft versogt, en geobtineert
 96. decreet van apprehensie corporeel op den persoon van Dirk Broer, den gedaagde in persoon en defaillant
 97. ofte wel indien deselve niet te bekoomen was, admissie om deselve bij openbaare edicte te moogen indaagen
 98. dan vermits de gedaagde in persoon en defaillant niet was te bekoomen
 99. niet teegenstaande alle aangewende devoirs
 100. vervolgens deselven op den vierden july deeses jaars 1776 naar voorgaande klokkegeslag, bij openbaare edicte en affixie heeft doen dagvaerden,
 101. Teegens vrijdag den 19en july 1776, des 's morgens ten elf uuren precies,
 102. Voor U Edele achtbaare
 103. emme in persoon te compareeren
 104. en te aanhooren zoodanig versoeck

¹ Verhoef (1983) 131. Vim, getalsmaat voor hout, riet, koren etc. meest 100 tot 104 bossen of schoven.

105. mitsgaders crimineele eysch, & conclusie
106. Als de Wel Edele Gestrenghe heer Eysser razione officii jeegens hem gedaagde in persoon zoude willen doen & neemen
107. ter zaake voorzeyt
108. daar jeegens te antwoorden en voorts te procedeeren als nae behooren
109. dog dat deselve gedaagde in persoon, en defaillant ten dage dienende niet was gecompereert,
110. mitsdien ten zelve dage bij den Wel Edele Gestrenghe heer Eysser razione officii jeegens hem is versogt, en geobtineert het eerste default,
- fol. 301v** 111. en voor 't profijt vandien admissie tot het doen van en tweede citatie in persoon bij edicte,
112. dat vervolgens de gedaagde in persoon en defaillant op den 20en july bij edicte, en affixie als vooren andermaal is gedagvaard in persoon,
113. jeegens dinsdag den 6 augustus 1776 des 's morgens ten elf uuren precies voor U Edele Achtbare
114. omme in persoon als nog te compareeren ter zaake voorzeyt
115. om aldaar te zien wijzen 't verdere profijt van de verleende defaulten,
116. en voorts te procedeeren als na rechten,
117. edog dat de gedaagde in persoon en defaillant wederom niet gecompereert zijnde,
118. bij den Wel Edele Gestrenghe heer Eysser razione officii is versocht en geobteneert het tweede default,
119. en voor 't profijt van dien admissie tot het doen van een derde citatie in persoon bij edicte,
120. dat mitsdien de gedaagde in persoon op den 6e augustus deeses jaars bij edicte en affixie als vooren voor de derde maal,
121. Is gedagvaard in persoon om jeegens dinsdag den 20en augustus 1776 des 's morgens ten elf uuren voor U Edele Achtbare ter zaak voorzeyt
122. om aldaar te zien wijze het verdere profijt van de verleende defaulten
123. en voorts te procedeeren als na rechten
124. edog dat de gedaagde in persoon en defaillant al weederom niet gecompereert zijnde,
125. bij den Wel Edele Gestrenghe heer Eysser razione officii is versogt en geobtineert het derde default,
126. En admissie ex superabundanti tot het doen van en vierde citatie bij edicte in persoon vervolgens omme te dienen van intendith met de verificatien daar toe behoorende
- fol. 302** 127. dat wijders den gedaagde in persoon en defaillant en latitant op [.....] augustus 1776 bij edicte en affixie als vooren ex super abundanti voor den vierde maal als bevooren is gedagvaard
128. Jeegens dinsdag den 3en september 1776 des voormiddags ten elf uuren precies voor U Edele Achtbare ter zaake voorn.
129. en om aldaar te zien wijzen het verdere profijt van den verleende defaulten
130. vervolgens te zien dienen van intendith met de verificatien daar toe behoorende, en vonnisse te hooren pronuncieeren
131. edog dat de gedaagde in persoon & defaillant ten zelve daage dienende al meede niet is gecompereert
132. en daaromme jeegens deselven versogt en verleent is geworden het vierde default,
133. en voor 't profijt van dien acte om te voegen bij den intendith,
134. Welken volgende zoo dient de Wel Edele Gestrenghe heer Eysser razione officii van deesen zijnen intendith met de verificatien daar toe dienende als onder inventaris.

Ende concludeert mitsdien de Wel Edele Gestrenghe heer Eysser razione officii uyt den naam ende van weegens de Edelgrootmogenden heeren, Staaten van Holland, ende Westvriesland, dat de gedaagde in persoon, defaillant, en latitant, uykt kragte en voor het profijt van alle de voorsz. defaulten zal worden versteeken van alle exeptien, declinatoir, dilatoir en peremptoir mitsgaders van alle defensionen, en weeren van regten, de welke hij compareende in deesen hadde mogen doen en proponeeren, en vervolgens dat hij gedaagde in persoon en defaillant en latitant zijn leeven lang gedurende zal worden gebannen uyt den landen van Holland ende Westvriesland, zonder ooyt weeder daar in te moogen koomen, op poene, dat hij gedaagde in persoon, defaillant, en latitant daarin gevonden worden ende zodanig zal worden gestraft als bevonden zal worden te behooren, en voorts gecondemneert in de kosten, en misen van justitie, mitsgaders kosten van den processe, ofte tot andere etc.

fol. 302v

(onder stont) imploreerende etc.
(was geteekent) Jan Braet.

fol. 302v

Vergadering van heeren Scheepenen den 16en september

1776.¹ Present allen dempto de
heer van Nooten

fol. 303 Scheepenen der stad Schoonhoven gesien ende geëxamineert hebbende, den intendith van den Wel Edele Gestrenghe heer Jan Braet, Bailliuw deser stad Schoonhoven, ratione officii Eysser in cas crimineel, met de verificatien daar toe specteerende, overlegt contra Dirk Broer burger en laast gewoont hebbende binnen dese stad gedaagde in persoon bij edicte in het voorsz. cas, nu defaillant & latitant; Doende recht uyt den naam, en van weegens de Edel Groot Mogende Heeren Staaten van Holland, ende Westvriesland, hebben den gedaagde in persoon en defaillant en latitant versteeken gelijk haar edele achtbaaren

deselve versteeken mits desen, uyt kragte en van wegen van alle verleende defaulten, van alle exeptien declinatoir, dilatoir en peremptoir, mitsgders van alle defensien, en weeren, de welke hij gecompereert zijnde, in deeze hadde moogen doen, en proponeeren; Bannen voorts hem gedaagde in persoon defaillant, en latitant, zijn leeven lang geduurende, uyt den landen van Holland, en Westvriesland, zonder ooyt weeder daar in te moogen koomen, op poene dat hij gedaagde in persoon defaillant, en latitant daarin gevonden wordende, zoodanig zal worden gestraft, als bevonden zal worden te behooren, en condemnereen den gedaagde in persoon defaillant, en latitant in de kosten, en mise van justitie, mitsgaders in de kosten van den processe.

In kennisse van mij secretaris
Gerbrandt van Overveldt

fol. 303

**Vergadering van heeren
Scheepenen den 3en january 1777**² present
allen

Den heer Bailliuw versoekt decreet van apprehensie corporeel, op Wilhelmus Frederik Gernard, en Johannes Frederik Swalif.

Waar op gedelibreert zijnde, is goedgevonden, en verstaan, het voorsz. verzoek te accordeeren.

fol. 303v

Vonnis van Wilhelmus Frederik Gernard

Alzo Wilhelmus Frederik Gernard geboren van Frankfort aan den Main, oud (zo hij zegt) twintig jaaren, thans gevangene alhier, buyten pijn en banden van ijzer heeft bekend: Dat hij met zeekeren Johannes Frederik Swalif meedegevangene alhier, heeft gemaakt kameraadschap, en met deselve gezonds lijfs heeft loopen bedelen, sig uytgeevende (teegen de waarheyd aan) voor broeders en dat zij van de gebedelde penningen in gemeenschap hebben geleefd en geteert, en hetzelfde zijn zaaken direct strijdig teegen 's lands placaten en speciaal teegen de placaten van den 19en maart 1614 (gerenoveert den 17e maart 1630) en van den 12e mey 1649 jeegens bedelaars, vagabonden, en bedelaryen, en dienvolgende in een land ofte stadt alwaar goede justitie plaats heeft, niet kunnen worden geleeden maar andere ten exempel behooren te worden gestraft.

Zoo is 't dat de heeren Scheepenen der stadt Schoonhoven gesien, ende geexamineert hebbende den criminelen eysch en conclusie van den Wel Edele Gestrenghe heer Jan Braet, Bailliuw deeser stadt, Haastrecht, en den Lande van Blois ratione officii gehoort de vrijwillige confessie van den gevangen, doende regt uyt den name van wegens Haar Edele Groot Mogenden de Heeren Staten van Holland en Westvriesland, bannen de gevangen uyt de stadt, en jurisdictie van dien voor den tijd van ses jaren zonder middelerwijl daar weder in te moogen koomen op poene van swaarder straffe, ontseggen wijders den heer Eysser zijne verdere eysch, en conclusie, op ende jegens den gevangen gedaan en genoomen, en condemnereen den gevangen in de kosten van zijne gevangenis en mise van justitie.

Aldus gearresteert ende gepronuncieert op den 11e january 1777.³

In kennisse van mij secretaris

¹ Maandag 16 september 1776.

² Vrijdag 3 januari 1777.

³ Zaterdag 11 januari 1777.

Gerbrandt van Overveldt

Gevangen den 3en January 1777
en uytgegaan den 11e daaraanvolgende.
Schepenen verklaaren dat de ge-
vangene haars weetens geen
goederen is hebbende.

fol. 304

Vonnis van Johannes Frederik Swaliff

Alzo Johannes Frederik Swaliff geboren van Rotterdam, oud (zo hij zegt) drie en twintig jaaren, thans gevangen alhier, buyten pijn en banden van ijzer heeft bekent: Dat hij met zeekeer Wilhelmus Frederik Gernard meedegevange alhier heeft gemaakt kameraadschap, en met deselve gezonds lijfs heeft loopen bedelen, sig uytgeevende (teegen de waarheyd aan) voor broeders en dat zij van de gebedelde penningen in gemeenschap hebben geleeft en geteert, en het zelve zijn zaaken direct strijdig teegen 's lands placaten en speciaal teegen de placaten van den 19en maart 1614 (gerenoveert den 17e maart 1630) en van den 12e mey 1649 jeegens bedelaars, vagabonden, en bedelaryen; en dienvolgende in een land ofte stadt alwaar goede justitie plaats heeft, niet kunnen worden geleeden, maar andere ten exempel behooren te worden gestraft.

Zoo is 't dat de heeren Scheepenen der stadt Schoonhoven gesien ende geexamineert hebbende den criminelen eysch en conclusie van den Wel Edele Gestrenge heer Jan Braat, Bailliuw deeser stadt, Haastrecht en den Lande van Blois razione officii gehoort de vrijwillige confessie van den gevangen, doende regt uyt den name van wegens Haar Edele Groot Mogenden de Heeren Staten van Holland & Westvriesland, bannen de gevangen uyt den stadt en den jurisdictie van dien, voor den tijd van ses jaaren, zonder middelerwijl daar weder in te moogen komen, op poene van swaarder straffe, ontseggen wijders den heer Eysser zijne verdere eysch en conclusie op ende jegens den gevangen gedaan, en genoomen, en condemnieren den gevangen in de kosten van zijne gevangenis & mise van justitie.

Aldus gearresteert ende gepronuncieert op den 11e January 1777.

In kennisse van mij secretaris
Gerbrandt van Overveldt

Gevangen den 3en January 1777
en uytgegaan den 11e daaraanvolgende
Schepenen verklaaren dat de gevan-
gen haares weetens geen goederen
is hebbende.

fol. 304v**Vergadering van heeren**

Scheepenen den 28en mey 1779.¹ Present
allen demptis de heeren Hudig,
Horbag, & Schmidtman

De heer Jan Braet, Balliuw der stad Schoonhoven, razione officii legt aan haar Edelagtbare de heeren Scheepenen der selver stad Schoonhoven over zijne informatie ten laste van Anna Rafs dogter van Frans Rafs wonende in desen stad versoekende op den faiten daarinne vervat, tegens deselven Anna Rafs apprehensie corporeel.

Heeren Scheepenen accordeeren het bovenstaande versoek, en verleenen mitsdien decreet van apprehensie corporeel tegens den voorn. Anna Rafs.

fol. 305

Pro Justitia

De Wel Edele Gestrenge heer
Jan Braet, Balliuw der stad Schoon-
hoven, razione officii Eysser in cas crimineel
op ende jeegens

---

¹ Vrijdag 28 mei 1777.

Mattheus Hervel gebooren te Luyk
inde parochie St. Nicolaas¹ tegenwoordig
gevangene op de Poorte deeser stad.

Alsoo Mattheus Hervel gebooren te Luyk in de parochie St. Nicolaas, oud (zoo hij zegt) twee en veertig jaaren, thans gevangene alhier, buyten pijn & banden van ijser heeft bekent, dat hij met zijn vrouw, & vijff kinderen drie a vier maanden hier te lande heeft loopen bedelen, & dat hij & zijn huysgesin van de gebedelde penningen hebben geleefd en geteert, en het selve zijn saaken direct strijdig teegens 's lands plaacaaten en speciaal tegen den plaacaaten van den 19en maart 1614 (geamoveert den 4en maart 1630) en van den 12 mey 1649 jegens bedelaars, vagabonden, & bedelaryen, en dienvolgende in een land of stad alwaar goede justitie plaats heeft niet kunnen worden geleeden maar andere ten exempel behooren te worden gestraft.

Zoo concludeert de heer Eysser racione officii uyt den naam en van weegens de Edel Groot Mogende Heeren Staaten van Holland, en Westvriesland, dat hij gevangene bij vonnisse van den Edele Achtbare heeren Scheepenen der stad Schoonhoven zal worden gebannen zijn leeven lang gedurende uyt den landen van Holland, & Westvrieslandt zonder door ooyt weder in te mogen komen, op poene van swaarder straffe, & dat hij gevangene wijders zal worden gecondemneert in de kosten van zijn gevangenis & misen van justitie, ofte tot andere.

(was geteekent) Jan Braet

Waar op gedelibreert zijnde, is gearresteert het volgende vonnis.

Scheepenen der stad Schoonhoven, gesien, en geexamineert, de voorenstaande crimineele eysch, en conclusie van den heer Bailliuw Jan Braet, racione officii Eysser, op ende jeegens Mattheus Hervel, gevangene, ende geleth, daar op te letten stond, doende regt, condemneeren den gevangen, om door de dienaars der justitie uyt de stad te worde gebragt, met interdictie van daar ooyt weder binnen te mogen komen om te bedelen,
fol. 305v ontseggen wijders den heer Eysser zijnen verderen eysch, en conclusie tot lasten van den gevangene gedaan en genomen.

Aldus gedaan, en gearresteert bij de heeren Scheepenen allen, dempto de heer Roels, op den 9e september 1780.²

In kennisse van mij secretaris
Gerbrandt van Overveldt

Gevangen den 7en september 1780
Uytgegaan den 9en ditto

fol. 306

**Vergadering van Scheepenen
den 16en oktober 1781.**³ Present allen

Den heer Jan Braet, Bailliuw der stad Schoonhoven, racione officii legt aan haar edele agtbaeren de heeren Scheepenen der voorschreven stad over, Zijn Edele bekoome informatien ten lasten van Johanna van Willigen, Arys dogter, laast als dienstmeid gewoond hebbende, ten huysen van den heere oud Burgemeester Jan Groeneveld binnen deeze stad, verzoekende op de feiten daarinne vervat, apprehensie corporeel, zoo zij te bekoomen mogte zijn, en zoo zij niet te bekoomen mogte zijn, als dan dagvaarding in persoon, desnoods bij edicte.

Scheepenen fiat.

fol. 306v

**Regtdag gehouden
den 9en november 1781**⁴ present heren scheepenen allen, dempto den heer van Oosterhoudt

Den Wel Edele Gestrenghe heer Jan Braet, vrijheer van Zevender en Cabauw & als Bailliuw deezer stad Schoonhoven, racione officii

¹ Saint-Nicolas, prov. Luik, België.

² Zaterdag 9 september 1780.

³ Dinsdag 16 oktober 1781.

⁴ Vrijdag 9 november 1781.

Eysser in cas crimineel

contra

Johanna van Willigen, Arys dogter, laast als dienstmeid gewoont hebbende ten huuse van den heere oud Burgemeester Jan Groeneveld binnen deeze stadt, doch thans latiteerende, gedaagdesse in persoon bij edicte.

Omme verzoek of verzoeken mitdgaders eysch te hooren.

De heer Eysser ratione officii vermits de non comparitie van de gedaagdesse in persoon bij edicte, verzoekt jeegens dezelve het eerste default ten profijte als na regten, en admissie tot het doen van een tweede citatie bij edicte.

Schepenen fiat.

fol. 307

Regtdag gehouden den

23en november 1781¹ present de heeren
Schepenen allen, demptis de heeren van
Nooten, en Bosvelt

Den Wel Edele Gestrenge heer Jan Braet, vrij-
heer van Zevender, en Cabauw & als Bailliuw
deezzer stadt Schoonhoven, ratione officii
Eysser in cas crimineel

contra

Johanna van Willigen, Arys dogter, laast
als dienstmeid gewoont hebbende ten huuse
van den heere oud Burgemeester Jan Groene-
veld binnen deeze stadt, doch thans latitee-
rende gedaagdesse in persoon bij edicte.

Omme te zien wijsen 't verdere profijt
van de verleende defaulte

De heer Eysser ratione officii vermits de non comparitie van de gedaagdesse in persoon bij edicte, verzoekt jeegens dezelve het tweede default ten profijte als na regten, en admissie tot het doen van een derde citatie bij edicte.

Schepenen fiat.

fol. 307v

**Vergadering van heeren sche-
penen den 1en december 1781**²
present allen, dempto de heer Bos-
velt

Den Wel Edele Gestrenge heer
Jan Braet, Bailliuw der stadt
Schoonhoven, ratione officii Eysser in cas
crimineel

op ende jeegens

Heyndrikje Hartman gebooren te
Swartsluys³, tegenwoordig gevan-
gene op de poorte dezzer stadt

Alzoo Heyndrikje Hartman gebooren te Swartsluys, oud (zoo zij zegt) zeeven en dertig jaaren, thans gevangene alhier, buyten pijn en banden van ijser heeft bekent, dat zij eenige maanden hier te lande heeft loopen beedelen, en dat zij van de gebedelde penningen heeft geleeft en geteert,

¹ Vrijdag 23 november 1781.

² Zaterdag 1 december 1781.

³ Swartsluis, gem. Zwartewaterland, prov. Overijssel.

mitsgaders, dat zulks hier te landen verboden is, geweeten te hebben; en het zelve zijn zaaken direct strijdig teegen 's lands plaacaaten, en speciaallijke teegens de plaacaaten van den 19 maart 1614 (gerenoveert den 4 maart 1630) en van den 12 mey 1649, jeegens beedelaers, vagabunden en beedelaryen, en dienvolgende in een land of stadt alwaar goede justitie plaats heeft, niet kunnen werden gelededen, maar anderen ter exempel behooren te werden gestraft. Zoo concludeert den heer Eysser ratione officii uyt den naam ende van weegens de Edelgrootmogenden de Heeren Staten van Holland en

fol. 308 Westvriesland, dat zij gevangene bij vonnisse van de edele agtbaere heeren Scheepenen der stadt Schoonhoven zal worden gebannen, haar leeven lang geduurende uyt de landen van Holland en Westvriesland, zonder daer ooyt weder in te mogen komen, op poene van zwaarders straffe, en dat zij gevangene wijders zal werden gecondemneert in de kosten van haar gevangenis en misen van justitie ofte tot anderen.

(was geteekent) Jan Braet

Alzoo Heyndrikje Hartman, geboren te Zwartsluys, oud (zoo zij zegt) zeevenendertig jaren, thans gevangene alhier, zig niet ontsien heeft, haar eeninge tijdt als landloopster op te houden en gezond lijfs te gaan beedelenen, alles strijdende teegens de plaacaaten en ordonnantien van haar edele Groot Mogenden, zoo is 't dat heeren Scheepenen der stadt Schoonhoven gezien en geexamineert hebbende, de crimineelen eysch en conclusie van den heere Bailliuw, en na voorgaande examen geen genoegsaame indicien ten haaren lasten zijn ingekomen, ordonneeren dat dezelve persoon defacto, door 's heeren dienaers uyt de stadt zal werden geleid, met verbod van daar ooyt weder in te mogen komen op poene van zwaarders straffe. Actum bij den heeren dr. Carolu Carnier, mr. Marcellus Johannes van Horbag, mr. Dirck Hoola van Nooten, mr. Stephanus Jacobus Scheltus, Cornelis Roels Arnoutsz. heere van Waarder & Justus Johannes van Oosterhout Scheepenen der stad Schoonhoven op den 28en december 1781.

In kennisse van mij secretaris
Gerbrandt van Overveldt

Gevangen den 29e november 1781
Uitgegaan den 1e december 1781.

fol. 308v

**Regtdag gehouden
den 7e december 1781.**¹ Praesent de
heeren Scheepenen allen, demptis de heeren Hoola
van Nooten en Bosvelt.

De Wel Edele Gestrenge heer Jan Braet,
vrijheer van Zevender en Cabauw &. als
Bailliuw deezer stadt Schoonhoven
ratione officii Eysser in cas crimineel
contra

Johanna van Willigen, Arys dogter,
laast als dienstmeid gewoont hebbende
ten huysen van den heere oud burge-
meester Jan Groeneveld binnen deeze
stadt, doch thans latiteerende gedaagdesse
in persoon bij edicte.

Omme te zien wijzen het verdere profijit
van de verleende defaulten.

De heer Eysser ratione officii verzoekt vermits de non comparitie van de gedaagdesse in persoon bij edicte het derde default, en admissie ex super abundanti, tot het doen van een vierde citatie bij edicte in persoon, vervolgens omme te dienen van intendith met de verificatien daar toe behoorende.

Scheepenen fiat.

fol. 309

Regtdag gehouden

¹ Vrijdag 7 december 1781.

den 21en december 1781.¹ Praesent allen demptis de heeren Hoola van Nooten van Oosterhout, en Bosvelt

Den Wel Edele Gestrenge heer Jan Braet, vrijheer van Zevender en Cabauw & als Bailliuw der stad Schoonhoven razione officii Eysser in cas crimineel
contra

Johanna van Willigen Arys dogter, laast als dienstmeid gewoond hebbende ten huuse van den heere oud Burgemeester Jan Groeneveld binnen deeze stad, doch thans latiteerende, gedaagdesse in persoon bij edicte

Omme intendith te zien overleggen met de verificatien daar toe behoorende, en vonnisse te hooren pronuncieeren.

De heer Eysser razione officii vermits de non comparitie van de gedaagdesse in persoon bij edicte, verzoekt jeegens dezelve het vierde default en voor 't profijt vandien, acte om te voegen bij den intendith.

Schepenen fiat.

fol. 309

Pro Justitia

Intendith gedaan maken, ende de Edelen Achtbare heeren Scheepenen der stad Schoonhoven overgegeven uyt den naam ende van wegens den Wel Edel Gestrenge heer Jan Braet, vrijheer van Zeven-der en Cabauw, & als Bailliuw dezer stad, razione officii Eysser in cas crimineel ter eenre

op ende jegens

fol. 309v

Johanna van Willigen Arys dogter, laast als dienstmeid gewoond hebbende ten huuse van de heere oud Burgemeester Jan Groeneveld binne deeze stad, gedaagdesse in persoon bij edicte in het voorschreven cas defaillante en latitante ter andere zijde

- Art. 1. omme welke intendith te verifieeren deede den Wel Edele Gestrenge heer Eysser razione officii zeggen
2. Eerstelijck dat de gedaagdesse in persoon van 1e mey tot 26e augustus 1781 en dus geduurende circa vier maanden als dienstmeid bij den heer oud Burgemeester Jan Groeneveld hebbende gewoont
  3. de gemelde heer Groeneveld geduurende dien tijd diverse sommen gelds heeft vermist
  4. zoo uyt een geslotene bureau, als uyt de zak van den broek, welke op zijn bed lag
  5. bedraagende alle den gemelde sommen volgens opgave met den andere een somma van drie hondert zevenennegentig guldens
  6. dat het ten uitersten presumatief moet voorkoomen dat de gemelde sommen gelds door de gedaagdesse in persoon zijn gestoolen,
  7. om redenen
  8. 1e, dat de gemelde heer Groeneveld heeft ontdekt
  9. dat de sleutel van de laade van het daagse cabinet
  10. welke sleutel de gedaagdesse onder haar had
  11. juist paste op de bureau, uyt den welke diverse sommen gelds vermist wierden
  12. 2e dat de gemelde heer Groeneveld op den 11e augustus 1781 ontfangen hebbende een somma van vijf en veertig guldens
  13. en die somma juist door de gedaagdesse in een zakje zijnde gedaan op zijnen advies
  14. en in zeekeren broek leggende op zijn bed gestooken

¹ Vrijdag 21 december 1781.

15. en bij natelling, daar van een somma van veertien gulden, vijftien stuyvers en acht penningen vermissende
16. bij het onderzoek van dat vermiste geld, ook eenige sleutels, welke in gemelde broek hadde gestookt op een andere plaats heeft gevonden
- fol. 310** 17. en wel voornaamentijk ook in de derde plaats
18. omdat wanneer Geertruy Hopkens, die meede voor dienstmeid of noodhulp, bij den gemelde heer Groeneveld woonde,
19. en zig (billijk) verwonderde dat zij den gedaagdesse van tijd tot tijd zo veel geldt zag handelen
20. haar gedaagdesse vroeg hoe zij aan zo veel geld kwam
21. dezelve haar op den eenen tijd ten antwoord gaf
22. dat zij het zelve uyt de loterij had getrokken en van Abraham Kijzer ontfangen
23. en weeder op een ander tijd
24. dat zij het zelve van buyten den stad had gekreegen
25. en deede den Wel Edele Gestrenghe heer Eysser ratione officii in de tweede plaats zeggen.
26. dat de gedaagdesse in persoon zig niet heeft ontzien
27. om op diverse tijden verscheyde haar toevertrouwde, en onder inventaris ter hand gestelde goederen van den heer Groeneveldt
28. inde Stadtsbank van Leening alhier te verpanden of door behulp van andere te doen verpanden
29. als 1e. twee mans beddejakken voor pinxteren 1781
30. 2e. in de pinxterweek 1781 een manskleed
31. 3e. Even na pinxteren een hemdrok, een camisool, elf lakens en eenig tafelgoed
32. en bovendien, diverse andere goederen
33. als zijnde aan gemelde heer Groeneveld
34. wanneer dezelve wierd gewaarschouwt, dat er goederen van hem in de Stadtsbank van Leeninge verpand waren
35. bij onderzoek gebleeken
36. dat het cabinet, waarin het in gebruyk zijnde huishoudelijke goed, had geleegen bijna leeg was.
37. en van welk cabinet, zo als boven artikel 10 reeds is gepresenteert, de gedaagdesse de sleutel had.
38. en wijders dat uyt een ander cabinet staande op een bovenvoorkamer
39. van welk de heer Groeneveld de sleutel had
40. als mede uyt een beslooten groote kas veele goederen vermist waaren
41. dat het ten volle consteert dat de gemelde goederen, door of op ordre van de gedaagdesse zijn verpand geworden
42. om redenen
- fol. 310v** 43. 1e, dat wanneer de heer Groeneveld op den 26en augusty laastleden aan den gedaagdesse vroeg waar den vermiste klederen waren
44. den gedaagdesse na eenige dissimulatie
45. ten aanhooren van twee getuigen extra-judicieel heeft geconfesseert
46. dat die goederen in de Bank van Leeningen stonden, waartoe zij gekomen was, omdat zij geld nodig had, en andere redenen meer
47. 2e, dat de gedaagdesse op denzelven 26 augustus, tijden wanneer zij op bovengemelde wijze extra-judicieel had geconfesseert, dat die goederen door haar waren verpand
48. nog 's avonds ten 10 uren bij diegeenen, die eenige van gemelde goederen in de Bank van Leening voor haar had ingebracht, is gekomen
49. om te versoeken, dat zij dezelve voor haar zoude lossen
50. 3e, dat hoe zeer dat verzoek op suspicie dat het gestoolen goederen waaren, op dien tijd aan de gedaagdesse door die persoon wierde geweigert,
51. de gedaagdesse egter op den 27en augustus, en dinsdag na de meergemelde confessie
52. diversen van de gemelde goederen heeft terug gebragt
53. zijnde niet te min aan zekere borstrok
54. aan welken te vooren zilvere knopen hadden gestaan
55. ter dier tijdt bevonden gemeene tinne knoopjes gezet te wezen
56. en deede de Wel Edele Gestrenghe heer Eysser ratione officii in de derde plaats zeggen
57. dat de gedaagdesse in persoon gedurende den tijd van haren dienst bij gemelde heer Groeneveld
58. van zig heeft kunnen verkrijgen
59. om de naamen, uyt linnen, dat aan haare bewaring was toevertrouwt geweest, te tarnen.
60. en wanneer door haar gemelde cameraat G. Hopkens, na de reden waarom zij de naamen zij naamen uyt dat linnen tarnde wierd gevraagt
61. ten antwoord gaf, dat haar heer meer linnen van die soort hat gekreegen
62. terwijl zulks egter met geen ander oogmerk geschiede
63. dan om dezelve te gerusten inden Bank van Leening te kunnen verpanden
- fol. 311** 64. ende te vierde plaats deede den Wel Edelen Gestrenghe heer Eysser ratione officii zeggen
65. dat de gedaagdesse in persoon al weeder op den gemelde 26e augustus laastleeden
66. aan gemelde heer Groeneveld in presentie van zijnen schoonzoon J. Lethman extra judicieel heeft geconfesseert

67. dat zij uyt zekere porcelijnkas
68. uyt welken porcelijn wierd vermist,
69. de bouwtes uyt den hanger heeft gedaan
70. en alsoo daar ingekomen, en porcelijn daar uytgenomen heeft
71. terwijl de Wel Edele Gestrenghe heer Eysser razione officii in de vijfde plaats dede zeggen
72. dat de gedaagdesse in persoon van zig heeft kunnen verkrijgen
73. om niet tegenstaande aan haar de bewaaring van het huis en goederen van gemelde heer Groeneveld
74. welke zo als bekend is, zeer oud en zwak is,
75. waren toevertrouwt, zelfs (voor zo verre dezelve goederen zouden hebben koomen worden weggesloten) onder inventaris
76. egter diverse malen bij nagt, en ontijden in het zelve soldaaten als anderzints te admitteeren
77. en met dezelve een geweldig geraas van laggen, zingen etc. te maken
78. zelfs tot ontrusting van den naaste buuren
79. en op zodanige wijzen meer van drie ankers wijn¹ van de heer Groeneveld (welke al mede onder hare bewaaring stonden) te consumeeren, en alsoo misbruik te maken van het meer dan gemeen vertrouwen, 't welk in haar wierd gestelt,
80. hebbende de gedaagdesse zelve buyten weeten van gemelde heer Groeneveld een anker wijn van den heer G. Lazonder ingelegen
81. dat de Wel Edele Gestrenghe heer Eysser razione officii
82. allen de boven gespecificeerde delicten vernomen
83. en daarvan de vereischte informatie bekomen hebbende
84. van deze Edelaagbare Geregte heeft verzogt, en geobtineert tegen de gedaagdesse in persoon apprehensie corporeel, zo zij te bekomen mogte zijn
85. en zo niet
86. dagvaarding in persoon desnoods bij edicte
87. dat de heer Eysser razione officii na gedaane recherche, de gedaagdesse en defaillante niet hebbende kunnen bekomen
88. in gevolge van U Edele Achtbare gemelde dispositie de gedaagdesse in persoon en defaillante van wegens Zijn Wel Edel Gestrenghe razione officii op den 19en october 1781 wel behoorlijk heeft doen dagvaarden
89. omme in persoon te compareeren voor Ued. Achtbaren op den Raadhuize dezer stad,
- fol. 311v** 90. jegens vrijdag den 9en november 1781 des voormiddags ten elf uren precies
91. en aldaar te aanhoren sodanige verzoeken, mitsgaders crimineelen eysch, en conclusie
92. als de Wel Edele Gestrenghe heer Eysser razione officii jegens haar gedaagdesse in persoon en defaillante als dan zoude willen doen neemen
93. weegens ende ter zaake voorsz.
94. daartegens te antwoorden en voorts te procedereen als na regten
95. Edoch dat dezelve gedaagdesse in persoon en defaillante, ten dage dienende niet is gecompareert
96. en mitsdien ten zelve dage bij den Wel Edele Gestrenghe heer Eysser razione officii jegens haar is versogt, & geobteneert het eerste default
97. met zodanig profijt als na regten
98. en admissie tot het doen van een tweede citatie in persoon bij edicte
99. dat vervolgens den Wel Edele Gestrenghe heer Eysser razione officii
100. in gevolge U Edel Agtbare dispositie van den 9en november dezes jaars 1781
101. de gedaagdesse in persoon, ende defaillante wel behoorlijk als vooren vanwegens Zijn Wel Edel Gestrenghe razione officii andermaal heeft laten dagvaarden,
102. jeegens vrijdag den 23en november 1781 des voormiddags ten elf uren precies op den voorn. Raadhuize
103. en aldaar te zien wijzen het verder profijt van den voorschreven defaulten
104. Edoch dat den gedaagdesse in persoon, en defaillante al wederom niet gecompareert zijnde
105. bij den Wel Edele Gestrenghe heer Eysser razione officii
106. ingevolge U Edelen Achtbare dispositie van den 23en november 1781
107. de gedaagdesse in persoon en defaillante wel behoorlijk als vooren van wegens zijn Wel Edelen Gestrenghe razione officii voor de derde maal heeft laten dagvaarden
108. jegens vrijdag den 7e december dezes jaars 1781 des voormiddags ten elf uren precies op den voorn. Raadhuize,
109. en aldaar te zien wijzen het verdere profijt van den voorn. defaulten
110. edoch dat den gedaagdesse in persoon, en defaillante al wederom niet gecompareert zijnde
111. bij den Wel Edele Gestrenghe heer Eysser razione officii was versogt en geobtineert het derde default
112. met zodanig profijt als na regten, & admissie, om intendith over te leggen met een vierde citatie in persoon bij edicte ex superabundanti, om het zelve te zien verifiereen.
- fol. 312** 113. dat wijders de gedaagdesse in persoon en defaillante

---

¹ Ca. 112½ liter.

114. ingevolge U Edele Agtbaren dispositie van den 7 december 1781
115. van wegens den Wel Edele Gestrenghe heer Eysser ratione officii voor den vierden maal ex superabundanti en deze rijs vooral zijnde gedaan dagvaarden
116. jegens vrijdag den 21 december 1781 des voormiddags ten elf uren precies op den meergemelde Raadhuize
117. en aldaar te zien wijzen het verdere profijt van den voorsz. defaulten
118. vervolgens te zien dienen van opgemelde intendith met de verificatien daar toe behorende en vonnisse te hooren pronuncieeren
119. met inthumatie 't zij zij compareerde of niet, egter bij U Edel Agtbare zoude worden gedisponeert, zo als Haar Edele Achtbare zoude vinden te behooren
120. de gedaagdesse in persoon en defaillante te zelven dage dienende, al mede niet gecompareert was
121. en daarom jegens haar gedaagdesse in persoon en defaillante is versogt en geobtaineert geworden het vierde default
122. meede met zodanig profijt als na regte, en acte om te voegen bij den indendith
123. welke volgende zoo dient te Wel Edele Gestrenghe heer Eysser ratione officii van dezen zijnen intendith, met de verifiactien daar toe dienende.

ende concludeert mits dien den Wel Edelen Gestrenghe heer Eysser ratione officii uyt den naam, ende van wegens de Edel Groot Mogende Heeren Staaten van Holland, en Westvriesland, dat de gedaagdesse in persoon defaillante, & latitante uyt kragte, & voor 't profijt van alle de voorsz. defaulten zal worden versteeken van alle exeptien declinatoire; dilatoire, & peremptoire, mitsgaders van alle defensien, en weeren van regten, de welke zij compareerende in deze hadde mogen doen en proponeeren, & vervolgens dat zij gedaagdesse in persoon, & defaillante bij vonnisse van den Edelagtbare Geregte haar leven lang geduurende zal worden gebannen uyt den Lande van Holland, & Westvriesland, op poene van zwaarder straffe, indien zij gedaagdesse in persoon defaillante en latitante daar inne gevonden mogte worden en voorts gecondemneert in de kosten, & misen van justitie, ofte tot andere.

imploreerende etc.
(was geteekent) Jan Braet

Heeren Scheepenen houden de voorenstaande intendith van den heer Bailliuw in advis.

fol. 312v

**Vergadering van heeren Scheepenen
den 29en december 1781.**¹ Present den
heer Carnier, Horbag, Scheltus, en Roels

Bij resumtie gedelibreert zijnde op den intendith van den heer Bailliuw op ende jegens Johanna van Willigen Arys dogter, zo is gearresteert het navolgende vonnis.

Scheepenen der stad Schoonhoven, gezien, ende geexamineert hebbende den intendith van den Wel Edele Gestrenghe heer Jan Braet, vrijheer van Zevender, en Cabauw, etc. als heer Bailliuw dezer stad ratione officii Eysser in cas crimineel, met de verificatien daar toe specteerende, overgelegd, op ende jegens Johanna van Willigen Arys dogter, laast als dienstmeid gewoond hebbende binnen dezen stad, gedaagdesse in persoon bij edicte in het voorsz. cas, nu defaillante, en latitante. Doende recht, uyt de naam, ende van wegens den edelen groot mogende Heeren Staaten van Holland, en Westvriesland, hebben de gedaagdesse in persoon, defaillante, en latitante versteeken, gelijk Hun Edele Achtbare dezelve versteeken mits dezen uyt kragte, en voor het profijt van alle de verleende defaulten, van alle exeptien declinatoire, dilatoire, en peremptoire, mitsgaders van alle defensien en weeren van regten, dewelken zij gecompareert zijnde, in dezen hadde mogen doen, en proponeeren. Bannen voorts haar gedaagdesse in persoon, defaillante, en latitante haar leven lang geduurende uyt den landen van Holland, en Westvriesland zonder ooit weder daar in te moogen komen, op poene van swaarder straffe indien zij gedaagdesse in persoon, defaillante, en latitante daar inne gevonden mogte worden; en condemneeren haar gedaagdesse in persoon defaillante, en latitante in de kosten, en misen van justitie.
Aldus gearresteert, en gepronuncieert op den 29en december 1781.

In kennisse van mij secretaris
Gerbrandt van Overveldt

¹ Zaterdag 29 december 1781.

fol. 313

**Vergadering van heeren
Scheepenen den 1e november 1782¹** present
allen demtis den heeren Scheltus, en
van Oosterhout.

Gelezen een missive van Burgemeesteren, en Die van den Gerechte der stad Dordrecht, geschreven den 29e october 1782, daarbij versoekende om Matthijs de Vrij, in gemelde missive breder beschreven wegens een door hem, op den 27 van gemelde maand, waarschijnlijk gepleegde moord, en andere reden, zo veel mogelijk op te doen speuren, en hem bekomende dan te houden, en daarvan kennis te geven, ten einde tegens gewoone en behoorlijke acte van non-prejuditie over te nemen.

Waar op gedelibreert zijnde, is goed gevonden, en verstaan, den heer Bailliuw te qualificeeren gelijk dezelve gequalificeert word bij dezen, om de gemelde Matthijs den Vrij zich binnen dezen stad, of jurisdictie van dien, kunnende bekomen, aan te houden, ten einde tegens den gemelde acte van non-prejuditie over te geven.

fol. 313

**Vergadering van heeren
Scheepenen den 7en february 1784²**
present allen, demtis³ den heer
Hudig

De heer Bailliuw heeft gecommuniceert, dat hij op den 22en juny 1768 op zijne provisioneele informatie ten laste van Harmen Verhoek, apprehensie corporeel tegen dezelve heeft gevraagd, en dat heeren Scheepenen die versogte apprehensie hadden geaccordeert. Dat, hij heer Bailliuw vrugtelooos een exploit op den gemelde Harmen Verhoek gedaan hebbende, denzelve hem veele jaaren buyten de stad hadde gehouden; dat hij Bailliuw was geïnformeert, dat die zelve Harmen Verhoek nu in deze stad zoude zijn; weshalve hij heer Bailliuw ten laste van dezelve heeft overgelegd attestatie ingewonnen den 20en augustus 1768, en versogt het voorsz. verleende decreet van apprehensie corporeel ten laste van dezelve Harmen Verhoek te werk te mogen leggen.

Waar op gedelibreert zijnde, is goedgevonden, en verstaan het verzoek van den heer Bailliuw te accordeeren en hem mits dien te qualificeeren gelijk hij gequalificeert word bij deze, het voorsz. verleende decreet van apprehensie corporeel ten laste van de voorn. Harmen Verhoek te werkt te leggen.

fol. 313v

**Vergadering van heeren
Scheepenen den 9e january 1786⁴**
present allen, demto den heer
de Weille

De heer Jan Braet, Bailliuw der stad Schoonhoven, razione officii, legt aan Haar Edele Achtbare den heeren Scheepenen der zelve stad Schoonhoven over, Zijn Edele informatien ten laste van Willem Everhart, woonende alhier, en verzoekt op den faiten daarinne vervat, tegens dezelve Willem Everhart apprehensie corporeel.

Heeren Scheepenen houden het bovenstaande verzoek van den heer Bailliuw, tegen Willem Everhart, in deliberatie, omme, alvorens daar op te disponeeren, de overgelegde informatien na behoore te examineeren.

fol. 313v

**Vergadering van heeren
Scheepenen den 17e january 1786⁵**
praesent allen, demto den heer
van Zelder

---

¹ Vrijdag november 1782.

² Zaterdag 7 februari 1784.

³ Sic. demtis, lees: dempto.

⁴ Maandag 9 januari 1786.

⁵ Dinsdag 17 januari 1786.

Bij resumtie gedelibreert zijnde op het verzoek van apprehensie corporeel door den heer Bailliuw den 9e dezer maand gedaan tegen Willem Everhart, is goedgevonden en verstaan, personeel des goedvindende omtrent het voorstaande verzoek advis van een neutraal rechtsgeleerde in te nemen.

fol. 314

**Vergadering van heeren
Scheepenen den 17e January 1786**
praesent allen demto den heer de
Weille

De heer President schepen heeft aan Haar Edele Achtbare voorgedragen, dat hij den informatie door den heer Balliuw overgelevert ten laste van Willen Everhart, mitsgaders het verzoek van apprehensie corporeel op den faiten in gemelde informatie vervat tegen dezelve Willem Everhart, hadde verzonden aan een kundig, en bekwaam advocaat, buyten deze stad woonende, met verzoek om des wegens deszelsv consideratien, en advis te [i.ijspediteeren¹].

Dat de gemelde advocaat van advis was geweest, dat het voorstaande verzoek van apprehensie corporeel behoorde te worde geweezen van de hand, en dat daarentegen decreet van dagvaarding in persoon behoorde te worden verleent.

Waar op gedelibreert zijnde, is goedgevonden, en verstaan, in de plaats van apprehensie corporeel, tegens Willem Everhart te verleenen dagvaarding in persoon, gelijk zulks verleent word bij deze.

fol. 314v

**Rechtstag gehouden
den 16en february 1786²** praesent
allen

Den weledelen gestrengen heere Jan
Braet, als Bailliuw deezer stad Schoonhoven
ratione officii Eisscher in cas crimineel
contra

Willem Everhart, woonende binnen
deez stad, gedaagde in persoon

Omme verzoek of verzoeken mitsgaders
eisch te hooren

De heer Eisscher ratione officii alvorens eisch te doen verzoekt dat de gedaagde in persoon zal worden gehoord op articulen.

De gedaagde in persoon in juditio praesent neemt aan op de aan hem voor te stellen articulen te antwoorden.

De heer Eisscher ratione officii accepteert de bereidwilligheid van den gedaagde in persoon en verzoekt daar op condemnatie.

De gedaagde in persoon consenteert en verzoekt insgelijks condemnatie.

Heeren Scheepenen acoordeeren het gedaane verzoek.

De heer Eisscher ratione officii also de gedaagde in persoon heeft goedgevonden op den meeste articulen van wegens den heer Eisscher ratione officii hem voorgehouden niet na behoren te antwoorden, verzoekt dat de gedaagde in persoon als nog zal worden geordonneert cathégorisch bij ordine ende sim-

fol. 315

pelijk met Ja, of Neen fliex te antwoorden op zodanige articulen als hem van wegens den heer Eisscher ratione officii op hem zijn voorgehouden ten zaake bij de citatie in persoon vermeldt, daar bij voegende de defensien, en ontlastingen die hij gedaagde in persoon zal willen proponeeren, en dat bij verdere wijgering, of dilay den gedaagde in persoon zal worden gelijkt in gevankennisse ter tijt

¹ Sic. I.ijspediteeren; van Litispentie?

² Donderdag 16 februari 1786.

en wijlen toe hij gedaagde in persoon cathégorisch bij ordine ende duidelijk met Ja, of Neen zal hebben geantwoordt op de voorstaande articulen.

Schepenen accordeeren het versoek van den heer Balliuw en ordonneeren den gedaagde in persoon cathagoris en bij ordine te antwoorden, op zodanige articulen, als hem van wegen den heer Eisscher zullen worden voorgehouden ter zaake bij de citatie in persoon vermeldt, daarbij voegende alle defensien en ontlastingen die hij gedaagde in persoon zal willen proponeeren, en dat bij verdere wijgering, of dilay den gedaagde in persoon zal worden gelijft in gevankennisse ter tijt en wijlen toe, hij gedaagde in persoon cathégorisch bij oridine ende simpeljik met Ja of Neen zal hebben geantwoordt op den voorstaande articulen.

De heer Schepen de Weille heeft gerequireert alhier te noteren dat hij swaarigheid heeft gemaakt het verzoek van den heer Balliuw tegen Willen Everhart om denzelve bij wijgering ten cathagorisch antwoord in gevankennisse te leyden, te accordeeren, maar daar tegens geweest is.

De heer President-schepenen en alle den overigen heeren Scheepenen hebben gerequireert alhier te annoteeren, dat zij de heer Schepen de Weille hebben verzocht om elucidatie¹, dewijl hij van gedagte met hun verschilde.

dog dat de heer de Weille hadde verklaart, die niet te geven, maar dat hij schepen de Weille wel had gehoord, dat de gedaagde in persoon niet voldoende hadde geantwoordt.

fol. 315v

**Vergadering van heeren
Scheepenen den 9 september 1786²**
demptis de heeren Bosvelt, Roels,
en Vergeer

Den Wel Edele Gestrenghe heer
Jan Braet, Balliuw der stad
Schoonhoven, razione officii requirant,

Den heer requirant overleverende de informatien ingewonnen ten laste van Andries Visscher soldaat onder het regiment van den generaal majoor Stuart, en waartoe hij zig is refereerende, verzoekt U Edel Agtbare autorisatie, omme de voorn. Andries Visscher te mogen apprehendeeren, en bij aldien dezelve niet te bekoomen mogte zijn, autorisatie, omme de voorn. Andries Visscher voor U Edel Agtbare te dagvaarden in persoon, voor zoo veel desnoods bij openbaare edicte, omme te aanhoren zoodaanig verzoek of verzoeken, mitsgaders zodaanige crimineele eisch en conclusie, als den requirant ter zaake in de voorschreven informatien vervat, jeegens hem zal willen doen en neemen, en voorts te procedeeren als naar regten.

Heeren Scheepenen accorderen den heer Balliuw Zijn Edele gedaan verzoek tegen Andries Visscher voorn.

fol. 316

**Vergadering van heeren
Scheepenen den 20 oktober 1786³**
present allen dempto de heer
Roels

Den Wel Edele Gestrenghe heer
Jan Braet, baelliuw der stad
Schoonhoven, razione officii Eysser in
cas crimineel
contra
Andries Visscher soldaat onder
het regiment van de generaal majoor
Stuart, binnen deeze stad in guarnisoen
geweest zijnde, gedaagde in persoon bij
edicte

¹ GTB. Elucidatie; Nadere uitleg, verklaring, verheldering, toelichting.

² Zaterdag 9 september 1786.

³ Vrijdag 20 oktober 1786.

Omme eysch of verzoek te aanhooren

Den heer Eysser ratione officii verzoekt, vermits de non comparitie van den gedaagde in persoon bij edicte, het eerste default, en voor 't profijt vanden admmissie tot het doen van eene tweede edictale citatie.

Schepenen der stad Schoonhoven verleenen vermits de non comparitie van den gedaagde in persoon bij edicte, het eerste default, en voor 't profijt van dien admmissie tot het doen van eene tweede edictale citatie.

fol. 316v

**Vergadering van heeren
Scheepenen den 10en november 1786¹**

present allen, demptis den
heeren Roels, en Slingeland

Den Wel Edele Gestrenghe heer
Jan Braet, Bailliuw der stad
Schoonhoven, ratione officii Eysser in
cas crimineel

contra

Andries Visscher soldaat in-
der het regiment van den
generaal majoor Stuart, bin-
nen deze stadt in guarnisoen
geweest zijnde, gedaagde in per-
soon bij edicte

Omme te zien wijzen 't verdere profijt van de verleende defaulten

Den heer Eysser ratione officii vermits de non comparitie van den gedaagde in persoon bij edicte, verzoekt jegens denzelve het tweede default, en voor 't profijt van dien admmissie tot het doen van een derde edictale citatie.

Schepenen der stad Schoonhoven verleenen vermits de non comparitie van den gedaagde in persoon bij edicte het tweede default, en voor 't profijt van dien admmissie tot het doen van een derde edictale citatie.

fol. 317

**Vergadering van heeren
Scheepenen den 1e december 1786²**

praesent allen, dempto de heeren
de Groot, en Diprijx

Den Wel Edele Gestrenghe heer Jan Braet,
Balliuw der stad Schoonhoven, ratione officii Eisscher
in cas crimineel

contra

Andries Visscher, soldaat onder het
regiment van de generaal majoor
Stuart, binnen deze stad in guarni-
soen geweest zijnde, gedaagde in
persoon bij edicte.

Omme te zien wijzen 't verdere profijt van de verleende defaulten.

Den heer Eisscher ratione officii verzoekt vermits de non comparitie van den gedaagde in persoon bij edicte, het derde default, en voor 't profijt van dien admmissie tot het doen van een vierde citatie in persoon bij edicte ex superabundanti, vervolgens omme te dienen van intendith, met de verificatien daar toe behoorende.

¹ Vrijdag 10 november 1786.

² Vrijdag 1 december 1786.

Schepenen der stad Schoonhoven verleenen vermits de non comparitie van den gedaagde in persoon bij edicte, het derde default en voor 't profijt van dien admissie tot het doen van een vierde citatie in persoon bij edicte ex superabundanti en voorts omme te dienen van intendith met de verificatien daar toe behoorende.

fol. 317v

**Vergadering van heeren
Schepenen den 22en december 1786¹**
praesent allen dempto de heer de
Groot

Den Wel Edele Gestrenghe heer Jan Braet,
balliu der stad Schoonhoven, racione officii Eisscher
in cas crimineel

contra

Andries Visscher, soldaat onder 't re-
gement van den generaal major
Stuart binnen deeze stad in guarnisoen
geweest zijnde, gedaagde in persoon
bij edicte

Omme intendith te zien overleggen met de verificatien daar toe behoorende en vonnisse te hooren pronuntieeren.

Den heer Eisscher racione officii verzoekt vermits de non comparitie van den gedaagde in persoon bij edicte, verzoekt jegens denzelve het vierde default en voor 't profijt van dien acte om te voegen bij den intendith.

Schepenen fiat.

De heer Eisscher racione officii dient vervolgens van intendith met de verificatien daar toe behoorende.

fol. 318

Intendith gedaen maaken ende
de edelen agtbaare heeren Schepenen
der stad Schoonhoven overgegeven
uyt den naam ende van wegens
den Wel Edele Gestrenghe heer Jan
Braet, Balliu der stad Schoonhoven
voorn. racione officii Eisscher in cas crimineel ten eenre
op ende jegens
Andries Visscher, soudaat onder
het regiment van den generaal
majoor Stuart binnen deze stad in
guarnizoen geweest zijnde gedaagde
in persoon bij edicte in 't voorsz. cas
en defaillant ter andere zijde

- Articul 1. omme welken intendith te funderen deede de Wel Edele Gestrenghe heer Eisscher racione officii zeggen
2. dat de gedaagde in persoon van zig heeft kunnen verkrijgen omme
  3. op zondag den 23 july laastleden met geweer en wapenen van den afgetrokken wacht, komende op 's heeren straaten verregaande brutaliteiten te plegen
  4. bestaende onder anderen in 't goeds moed slaan met zijn snaphaan² die hij omdraayde, van de persoon van Jacobus Huyvenaar ruyter onder de Hollandsche Gardes
  5. zittende op de stoep voor 't huys van zijn vader in de Vest binnen dese stad
  6. zonder dat er tusschen dezelve en de voorn. Jacobus Huyvenaar eenige andere woordenwisseling hadde plaats gehad
  7. dan alleen dat de gedaagde in persoon voorbij denzelven gaande tegen de voorn. Jacobus Huyvenaar heeft gezegt: Dat ruyter van Tamaris,
  8. waarop dezelve geantwoord heeft: Dat niet te zijn, maar een ruyter van de Hollandsche Guardens

¹ Vrijdag 22 december 1786.

² GTB. Snaphaan; Een geweer uit de 17de en 18de eeuw, dat zich van vroegere vormen onderscheidde doordat het afging door het overhalen van een haan op een vuursteen.

9. als mede in 't goedsmoeds drijgen van de persoon van Cornelis Huyvenaar, op 't hooren van gerucht voor zijn huys op de stoep gekomen zijnde, zonder eenige woordenwisseling gehad te hebben, met zijn snaphaan te slaan
10. mitsgaders in 't onzinnig combustie¹ verwekkende en tot storing van de gemeene rust met roepen van Orange boven,
- fol. 318v**
11. als Orange niet boven komt, dan gaa ik nog liever deserteeren
12. Orange boven en Orange zal boven blijven voor geheel Schoonhoven
13. dat de Wel Edele Gestrenge heer Eisscher razione officii de voorn. delicten vernomen en daarvan de vereyschte informatien bekomen hebbende
14. van dese edelen achtbaare Gerechte heeft versogt en geoptineert tegen den gedaagde in persoon apprehensie corporeel
15. en bij aldien dezelve niet te bekoomen mogte zijn dagvaarding in persoon voor zoveel des noods bij openbaare edicte
16. dat de Wel Edele Gestrenge heer Eisscher razione officii na gedaane recherche den gedaagde in persoon en defaillant niet hebbende kunnen bekoomen
17. ingevolgen U Edele Achtbare bovengemelde dispositie de gedaagde in persoon en defaillant uyt de naam ende van wegens Zijn Wel Edel Gestrenge razione officii op den 29e september deses jaars 1786, wel behoorlijk heeft gedaan dagvaarden
18. omme in persoon te compareeren voor U Edele Achtbare jegens vrijdag den 20 oktober daaraanvolgende des morgens in elff uren precies
19. en aldaar te aanhooren sodanig verzoek mitsgaders crimineeel eisch en conclusie
20. als de Wel Edele Gestrenge heer Eisscher razione officii jegens hen gedaagde in persoon en defaillant als dan zoude willen doen en neemen
21. wegens ende ter zaake voorschreven
22. daar jegens te antwoorden en voorts te procedeeren als naar rechten
23. Edoch dat den gedaagde in persoon en defaillant ten dage dienende niet is gecompareert
24. vervolgens ten zelven dage bij Wel Edele Gestrenge heer Eisscher razione officii jegens hem is verzogt en geobtineert het eersten default en voor 't profijit van dien admissie tot het doen van eene tweede edictale citatie in persoon
- fol. 319**
25. dat vervolgens de Wel Edele Gestrenge heer Eisscher razione officii
26. ingeolge U Edele Achtbare dispositie van den 20en oktober deses jaars 1786,
27. de gedaagde in persoon en defaillant den 24 daaraanvolgende wel behoorlijk als vooren uyt de naam ende van wegens zijn weledelen gestrengen razione officii andermaal heeft laten dagvaarden
28. jegens vrijdag den 10en november 1786 des morgens ten elff uren precies
29. en aldaar te zien wijzen het verdere profijit van den voorschreven defaulte
30. dat de gedaagde on persoon en defaillant ten dage dienende al wederom niet gecompareerd zijnde
31. bij de Wel Edele Gestrenge heer Eisscher razione officii ten zelven dage jegens hem is verzogt en geobteneert het tweede default.
32. en voor 't profijit van dien admissie tot het doen van eene derde edictale citatie in persoon
33. dat wijders den Wel Edelen Gestrenge heer Eisscher razione officii
34. ingeolge U Edele Achtbare dispositie van den 10 november 1786
35. de gedaagde in persoon en defaillant wel behoorlijk als vooren uyt den naam en van wegens Zijn Wel Edel Gestrenge razione officii ten derden maalen heeft laten dagvaarden
36. jegens vrijdag den 1e december deses jaars 1786 des morgens ten elff uren precies
37. en aldaar te zien wijzen het verdere profijit van den voorschreven defaulte
38. dat de gedaagde in persoon en defaillant ten dage dienende al wederom niet gecompareerd zijnde
39. bij de Wel Edele Gestrenge heer Eisscher razione officii ten zelven dage jegens hem is verzogt en geobteneert het derde default
40. en voor 't profijit van dien admissie tot het doen van een vierde citatie in persoon bij edicte ex superabundanti
41. vervolgens admissie omme te dienen van intendith met de verificatien daar toe behoorende
42. dat alverder de Wel Edele Gestrenge heer Eisscher razione officii
43. ingeolge U Edele Achtbare dispositie van den 1e december 1786
44. de gedaagde in persoon en defaillant uyt de naam en van wegens Zijn Wel Edel Gestrenge razione officii voor de vierde maal ex superabundanti en deze rijs vooral heeft laten dagvaarden
45. jegens vrijdag den 22en december deses jaars 1786 des 's morgens ten elff uren precies
46. en aldaar te zien wijzen het verdere profijit van den voorschreven defaulten
47. vervolgens te zien dienen van opgamelde intendith met de verificatien daar toe behoorende en vonnisse te hooren pronuncieeren,
- fol. 319v**
48. met inthimatie 't zij hij compareerde of niet egter U Edele Achtbare zoude worden gedisponeerd zo als U Edele Achtbare zouden vinden te behooren

¹ *Ibidem*. Combustie, hier: Opschudding.

49. dat de gedaagde in persoon en defaillant ten zelve dage dienende al wederom niet gecompareerd zijnde
50. bij de Wel Edele Gestrenghe heer Eisscher razione officii ten zelve dage jegens hem is verzogt en geobtineerd het vierde default
51. met zodanig profijt als na rechten en acte om te voegen bij den intendith
52. welken volgende zo diend de Wel Edele Gestrenghe heer Eisscher razione officii van dezen zijnen intendith met de verificatien daar toe dienende

Ende concludeerde mitsdien de Wel Edele Gestrenghe heer Eisscher razione officii uyt de naam ende van wegens de Edel Groot Mogende Heeren Staaten van Holland ende Westvriesland dat de gedaagde in persoon en defaillant uyt kragte en voor 't profijt van alle de voorschreven defaulten zal worden verstenen van alle exceptien, declinatoir, dilatoir en peremptoir mitsgaders van alle defensien en weeren van rechten de welke hij gecompareerd zijnde in dezen hadde mogen doen en proponeeren, en dat vervolgens de gedaagde in persoon en defaillant bij vonnisse van deze edelen achtbaare Gerechte zijn leven lang geduurende zal worden gebannen uyt den landen van Holland en Westvriesland op poene van zwaarder straffe indien hij gedaagde in persoon en defaillant daar inne gevonden mogte worden mitsgaders gecondemneerd in de kosten en misen van justitie ofte tot anderen etc.

imploreerende daar toe en op alles
U Edele Achtbare nobile atque beignium
judicis officium
(was geteekent) Jan Braet

fol. 320 Schepenen der stad Schoonhoven gesien, ende geexamineert hebbende den intendith van den Wel Edele Gestrenghe heer Jan Braet, Balliuw der stad Schoonhoven, razione officii Eysser in cas crimineel, met de verificatien daar toe specteerende, overgelegd contra Andries Visscher soldaat, onder het regiment van den generaal majoor Stuart, binnen deze stad in guarnisoen geweest zijnde gedaagde in persoon bij edicte in het voorschreven cas, nu defaillant, en latitant, doende recht uyt den naam en van wegens de Edel Groot Mogende Heeren Staaten van Holland, ende Westvriesland, hebben den gedaagde in persoon defaillant, en latitant versteeken, gelijk Haar Edele Achtbare dezelve verstenen mits deze uyt kragte, en voor het profijt van alle verleende defaulten, van alle exceptien declinatoir, dilatoir, en peremptoir, mitsgaders van alle defensien, en weeren van rechten, dewelken hij gecompareert zijnde, in deze hadden mogen doen en proponeeren; Bannen voorts hem gedaagde in persoon, defaillant¹, en latitant zijn leven lang geduurende uyt den landen van Holland, en Westvriesland zonder ooit weder daar inne te mogen komen, op poene van swaarder straffe, indien hij gedaagde in persoon defaillant, en latitant, daar inne gevonden mogte worden, en condemneeren de gedaagde in persoon defaillant, en latitant in de kosten, en misen van justitie.

Aldus gearresteert den 22en december 1786, en gepronuncieert van den Raadhuize den 27e van dezelve maand.

In kennisse van mij secretaris
Gerbrandt van Overveldt

Dit nevenstaande vonnis is ingevolge de publicatie van de Edel Groot Mogende Heeren Staaten van Holland en Westvriesland dato 27 september 1787 vernietigt.
Actum den 26e augustus 1788.
Ter ordonnantie van
heeren Scheepenen
H. C. van der Kop

fol. 320v²

Vergadering van heeren Scheepenen den 30 oktober 1788³ present alle, demptis de heeren Scheltus en Bosvelt

¹ Sic. defaillant, lees: defaillant.

² Doorgehaalde akte.

³ Donderdag 30 oktober 1788.

De heer Jan Braet, Bailliuw der stad Schoonhoven, ratione officii legt aan Haar Edele Achtbare de heeren Scheepenen der gemelde stad over deszelvs bekomen informatie ten lasten van Willem Pontiaan, woonende binnen deze stad, verzoekende op de faiten daarinne vervat decreet van apprehensie corporeel zo hij te bekomen mogte zijn, en zo hij niet te bekomen mogte zijn als van dagvaarding in persoon desnoods bij edicte.

Schepenen der stad Schoonhoven accordeeren het voorsz. verzoek, en verleen en mitsdien bij dezen apprehensie corporeel op de voorn. Willem Pontiaan, zo hij te bekomen mogte zijn, en zo hij niet te bekomen mogte zijn, als van dagvaarding in persoon, desnoods bij edicte.

Dit verzoek is in de
volgende crimineele
rolle geplaatst.

-0-0-0-0-